

refiti. nō est necel. ꝛ tibi nō. in gl. fi. ¶ Sed cōtra qꝫ nō potest esse
quin interueniat mora ante contestationē cum debeat precede
re ratio libelli per quā aduersarius videtur in mora constitui
nam ad ipsam sufficit interpellatio etiā extraiudicialis: vt nō.
in. l. fi. ex legati causa. de verbo. obli. fortius debet sufficere iu
dicialis: sed inter dationē libelli ꝛ contestationem longū tēpu
potest interuenire: narrat em̄ Specu. qꝫ fuit cōmissa certa
causa in qua fuit datus libellus ante natumtatem eius ꝛ tamē
ad hoc non erat libi cōtestata. Sol. dic vt nō. per Bar. in. l. denū
tiasse. in prin. ff. de adul. qui dicit qꝫ per dationem libelli. cū di
rigatur iudici non parti non inducitur interpellatio nec mora
ra aduersarij: licet secus in interpellatione extraiudiciali que
fit ipsi parti. ¶ Item opponitur inqꝫtum loquitur de fructi
bus qꝫ veniunt a tempore contestationis vel more qꝫ imo vide
tur qꝫ videtur qꝫ veniunt a morte testatoris cum sint percepti
ex re legatarij. Liberennius. de vsu. Solu. intellige hic quando
fuisse legata res aliena vel impioꝛie testatoris ꝛ intelligatur
de fructibus non perceptis: sed percipiendis alias procederet
contrariū. et ita intellige glo. in. l. fi. ¶ Distingue ergo in lega
to vt fideicommissio singulari aut fuit legata vniuersalis puta
greg. equitum vel armentū ꝛ tunc qꝫ ex fructibus augetur vni
uersitas veniunt fructus ante morā percepti. l. fi. de vsuris. aut
fuit legata res singularis: ꝛ tunc aut erat aliena non testatoris
ꝛ veniunt fructus a tempore more aut erat testatoris: et tunc
aut loquitur de non perceptis: sed percipiendis seu qui perci
pi poterunt: et idem: aut de perceptis et veniunt etiā ante mo
ram si tamen sunt consumpti et beres erat bonafidei: qꝫ igno
rabat rem legatā non teneatur ad eos si erat fructus industria
lis. secus si naturalis. l. questum. de acquir. re. do. cetera dic vt
plene nō. in. l. fideicommissum. ff. de vsuris. per glo. ꝛ Bar. in. l.
fi tibi homo. g. cum seruus. ff. de leg. i.

¶ Causa in quo nõ cõtestata. lite potest procedi ad diffinitivam parte absente et contumace. s. super declaratione an falci dia imminet vel non.

¶ Querfus. Cum publicatur an falcidia imminet non cogitur heres soluere integri legati nisi legatarius caneat e resstituendo quatenus apparebit per falcidiam detrahendum vel nisi fit cognitum ꝛ pronuntiatum falcidiam nõ imminere. b. o. bene tamẽ cogitur heres soluere vsq; ad dodrantẽ si legatarius petat cũ illud habeat soluere in omnem euctum ꝛ nisi legatarius hoc petat heres non tenet offerre postq; petit totum heres habet inusta causam nõ offerendi partẽ q; nõ est verisimile q; velit partẽ recipere. iste est casus singularis. et ibi per Bar. in. l. que solidum. in prin. ff. de leg. ij. ꝛ sic propter partem in debitã heres habet inusta causam nõ soluendi etiã alterã partem. l. in fideicommissa. ff. de vltis. in prin. ꝛ hoc voluit glo. in. l. j. in f. glo. magne ibi dum dicit ꝛ hoc nibi habeat inusta causam heres. vt. l. j. Sed in quo facit ad tit. ista. l. respondeo q; si non offeratur cautio vel nõ appareat falcidiam nõ imminere non constituitur heres in moza etiam in partem que in omnẽ euentũ venit soluenda: ꝛ sic non tenetur ad vsuras ꝛ ad fructus percipiendos fed f. offertur cautio vel pronuntiatu falcidiam non imminere egunc constituitur in moza ꝛ tunc veniunt vsure ꝛ fructus ꝛ eodem modo si legatarius offert se paratum recipere dodrantem. ¶ In teg. ibi legata mozanur. i. differunt soluere. ¶ In teg. ibi fructus augilium. dicit. edicti pretozis. ff. si cui plusq;. per. l. falcidiam. per totum. ¶ In teg. ibi: prestare iu bebit ibi supple nisi heres paratus sit statim pbare q; falcidia imminet. argu. s. de edi. diui ad diani. l. j. cũ ibi not. ¶ In teg. ibi: arbitrio dato ꝛ. sed contra quod nimo cum non possit satis dare videtur remittenda satisfactorio. l. cũ non facile. si cui plusq; per. l. falcidiam. ꝛ sic non habet necesse facere declarari in quo imminet sumptus ꝛ labor. solu. hic quando de presenti poterit consistere an imminet vel non ibi quando non poterat ꝛ si erant quedam legata pura et quedam conditionalia quozum conditio si eueniat legata excedat dodrantẽ ꝛ sic imminet falcidia si non eueniat: secus si petantur legata pura pendente conditione: si tẽpore quo erat incertum an debebantur an non legata conditionalia: tunc pendit q; ibi dicitur. ¶ In teg. ibi: partibus suis fungetur. n. casum in quo nõ contestata lite pot. procedi ad diffinitiã parte absente ꝛ contumace scz super declaratione an falcidia imminet vel non ꝛ.

S homines. Interitus speciei lega-
tae post mortem pertinet ad
grauatum. h. d. Sed in quo facit ad tit. q. binc nō agi-
tur de furis vel fructibus. Respōdeo. titu. est gene-
ralis ad omnem causam legatorum prouenientem ex mora; sed
si esset in mora per interitum speciei debite liberatur debitor.
si ex legati causa. ff. de verbo. obliga. an autem quando fuit in

mora distinguatur rem fuisse perituram penes actorem vel nō
dicat not. in l. quod te. ff. si certum petat. 2. l. nemo. §. si. de verb.
obliga. per Bart. 2c.

Ad senatusconsultum trebellianum.

Rubrica.

2 ¶ **S**pecialia relicta non continent nisi lucrū: et quid in vniuersalibus.
Senatusconsultū trebelianū non habet locū nisi qñ quis propriam suam hereditatem relinquit per fideicommissum.
1 ¶ **S**uper gloss. rubrice ibi nūc de generalibus. Tu dicimo de vniuersalibus quando per fideicommissum relinquitur hereditas tota vel quota: longa enim est differentia inter vniuersale fideicommissum et generale. nā dicitur generale si quis legauerit vel per fideicommissum relinqueret oēs seruos suos vel omnes res quas habet in tali loco de quo nō tractat in hoc tit. sed vide qđ habetur in l. i. §. i. de leg. ij. ¶ **E**t no. qđ specialia relicta non continent nisi lucrum. vt not. in l. i. hereditatem. ff. manda. sed fideicommissum vniuersale cōtinet etiam damna et onera ad que fideicommissarius tenetur post restitutam hereditatem: vt i. eo. l. i. Sunt quedam alia relicta vniuersalia in quibus nō habet locum iste titulus vt si legaretur mensa vel peculium vel hereditas non propria ipsius relinquentis sed alterius que sibi obvenisset de quibus in l. cum filius. §. i. et l. cum pater. §. mensa. de leg. ij. senatus enim consultum non habet locum nisi quando quis propriam suam hereditatem reliquit per fideicommissum et idem si per viam legati. l. si quis seruum. §. si. cum l. seq. ff. de leg. ij. et l. mulier. §. si. ad trebel.

2. Heres tenetur creditoribus hereditarijs etiam si nō habet ultra quartam partem.

3 Si fuit iussus restituere hereditatē retenta certa re & tūc non teneatur ad onera creditorū sed solus fideicommissarius.

Dex senatus consulto.

Cui restituit hereditatem retenta quarta non tenetur creditoribus hereditariis nisi pro illa quarta id eo si eis soluat integram repetet et si deicommisario pro tribus partibus. boccidit.

In ter. ibi: quod creditoribus hereditariis sed quid de legatariis. Respondeo non tenet heres solvere aliquid si non habet ultra quartam partem hereditatis quia in illa presertim fideicommissario vniuersali etiam legatariis si autem haberet ultra quartam partem: vt quod fuit rogatus restituere dimidiam partem hereditatis tunc teneretur quantum habet ultra quartam et sic pro dimidia illius dimidie quam retinet ita debet intelligi l. seq. sed creditoribus tenetur etiam si non habet ultra quartam partem pro illa quarta in qua ipse pretendit causam lucrativam creditores vero onerosam quod preferuntur ibi. vt in l. si. licet fia creditoribus. s. de iure delibe.

In glos. i. ibi: per pegasium num. 2c. sed bodie sublatum est: a tributis rebellian. vt ibi dicitur.

In gl. seq. opponit quoniam heres totum repetat quoniam ad nihil tenebatur creditoribus. vt instit. de fideic. l. i. s. sed et si quis vna. solu. hic loquitur quando retinuit quartam scilicet quartam partem hereditatis ibi quando retinuit certam rem: quod fuit iustus restituere totam hereditatem. retento certo fundo quo casu cum in eo loco legatarij singularis habeatur non tenetur ad onera creditorum vel legatorum etiam si ille fundus valeat ultra quartam. l. quoties. s. de heredi. insti. sed solus fideicommissarius qui loco heredis habetur vt in contrario. si tamen portio fideicommissarij non sufficit ad solvendum tunc legatariis in subsidium habet regressum contra herede quantum ille fundus valebat ultra quartam sed creditores etiam ad totum fundum si hoc expedit pro solvendo eorum debitum vt in l. i. s. si bis eo. tit. quod not. in l. ij. progi. circa si. glo. in ver. si. in casu tamen cogitur et. quod dic vt plene no. in d. l. i. in vltima glo. ff. eo. titu. 2c.

Deum cui. ¶ Qui restituit partē heredi-
tatis pro altera parte tene-
creditoribus ⁊ legatarijs. b. d. aduerte q̄ interdum
quis rogatur restituere totā hereditatem quo casu
pōt retinere quartā auctoritate senatusconsulti ⁊ tunc loquitur
l. precedens qua pro illa quarta tenetur creditoribus nō autē
legatarijs. interdum rogat restituere partem puta dimidiam
⁊ tunc pro altera dimidia tenetur creditoribus ⁊ legatarijs vt
in hac l. diuersimode tamen q̄ legatarijs non tenetur nisi pro
dimidia cum ipse possit retinere quartā tam aduersus fidei-
missarium q̄ aduersus legatarios: sed creditoribus heredita-
rijs tenetur pro integrali in dimidia. ita debet intelligi hec l.
ita voluit glo. que oppo. de lege precedenti. ¶ In glo. ibi q̄
do portio fideicommissarii nō sufficit. declara hoc vt dixi in l.
precedenti

Ad senatusconsultum trebellianum.

precedenti ⁊ distinguere. nam aut heres restituit bereditatē retē
ta certa re vel quātitate aut retenta quota. Primo casu non re
manet obligatus creditoribus ⁊ legatariis etiam si valet vltra
quartā nisi in subsidium quando portio fideicōmissarii nō suf
ficeret ⁊ tunc est distinguendum inter legatarios ⁊ creditores:
vt dicitur. Secundo casu aut retinuit quartam partem ⁊ remanet
obligatus creditoribus pro illa quarta legatariis: q̄vero non
retinuit vltra quartam ⁊ tunc remanet obligatus vtriusq̄. vt in
bac. l. diuerfimode tñ vt. d. dicitur. ⁊ hoc post factam restitutionem
sed ante potest heres conueniri in solidum a creditoribus ⁊ le
gataris saluo eo q̄b̄ dicam. i. eo. l. fi. ⁊ bec habentur per glo. ma
gis tam que melior non reperitur in hoc in. d. l. j. §. fi. in vltima
glo. ff. eo. tit. in glo. in fi. ubi: ⁊ tamen tenet fideicommissum.
¶ Sed contra quod imo non valeant legata ⁊ fideicommissa si
es alienum absozbeat bereditatem. l. si vniuerse. §. eo. leg. ii. fol.
verum in singularib⁹ legatis ⁊ fideicōmissis que minuunt be
reditatem non sic in vniuersali quod non minuit: imo transit
in fideicōmissum cum oneribus. fol. ibi: ipse heres erat creditor testa
toris ⁊ debuit suum absozbebat totā bereditatē: vnde inter
erat sua q̄ non valeret fideicōmissum vniuersale vt possit eam
retinere pro suo credito. sed quando alij sunt creditores nihil
ad eum cum non valeat: cum onera creditorum sint transitura
in fideicommissarium ⁊c.

¶ Si testator corā quinq; testib⁹ dicat se velle hereditatem suam pertinere ad talem ⁊ talem vtendo verbo cōi: qv̄videatur granare venientes ab intestato q illis hereditatē restituat sed si vñs fuisset verbis directis: ⁊ sic videtur voluisse testari tunc non valeret nec vt testm̄ nec vt codicillus.

Ad cogendum heredem adire virtute senatuscōsulti treb. non cōpetit actio ex testamēto sed officiū iudicis ⁊ quid si adiuit.

Iper fideicommissum.

Testis iudicium suum vniuersale potest relinquere ab intestato etiam sine scriptura. b. d. cū. l. seq. 4. siue scriptura. j. eo. l. 7. siue scriptura. ¶ Ho. qd si testator coram quinq; testibus dicat se velle hereditatem suam pertinere ad talem tale vtendo verbo cōmuni vel verbo aliquo videf grauaue venientes ab intestato quod illis hereditate restituant: sed si vnus fuisset verbis directis sic videretur voluisse testari: tunc non valeret necesse testamentum ppter defectum numeri testium: nec vt codicillis. per. l. non codicillum. s. de test. Ho. etiam vnam glo. in eadē. l. 7. siue scriptura. que semper allegatur ¶ quod ad cogendum heredem adire virtute senatusconsulti non competit actio ex testamento: sed officium iudicis sed ad restituenda hereditatem postq; adiuit competit actio ex testamento quod intellige si sponte adiuit: si autem coactus tunc eo officio iudicis quo coactus fuit adire cogitur etiam restituere vt bec habetur in l. 1. legatus. in prin. ff. eo. ybi melius q̄ hic.

¶ Per dationē substituti vulgaris an videatur heredi data
licentia repudiandi.

Datio substituti vulgaris an etiā tollat exherediam lui beredis
qñ haberet vulgare substitutū ⁊ etiā fideicōmis.

*Legata nominatim relicta ab vno ex institutis vel a pmo gra-
du an 7 a quo debeantur si ille non est heres.*

In iussum. *¶* Fideicommissum videtur
esse ab herede relictum cen
setur a coherede vel a substituto vulgari tacite repe
titum: si grauatius cum rescatur adire iussum fuit
per iudicē adire: ipsi tanq̃ adeat decessit coheres vel substit
utus ex persona illius restituit non retēta quarta sicut nec illi
potuisset retinere si viueret. b. d. ista leg. singularis et pulchra.
Dubitatur ergo quia fideicommissarius iste quod fideicommissum
interdixisset quia grauatius de restituendo decessit anteq̃ per
ditatum adiret per. l. ille a quo. §. si de testamento. ff. eo. tit. 7. per
ea que nor. §. de fideicom. l. eam quam. in glo. h. magna. 2. in i.
q. sed non habebat dubitare propter duo. Primum quia con
trarium loquitur quando nō habebat coheredem vel substitutu
m et sic hereditas deuoluitur ad venientes ab intestato qui
succedant p̃teruoluntatem defuncti: ideo nō censetur fideicō
missum ab eis repetitum si non fuit dictū ex p̃esse: vt. §. de co
dic. l. sine. hic vero habebat coheredem 7 substitutum qui suc
cedit ex uoluntate defuncti 7 a quo censetur fideicommissum ta
cite repetitum regulariter. vt. in. l. si titio 7 meuius. §. in. de lega.
ij. 7. licet imperator. de lega. j. 3te alia ratione. Posito quod
non haberet coheredem vel substitutum quia decessit post ius
sum sibi factum de adeundo propter iussum transmittitur po
tentia adeundi etiam ad heredem ipsius grauatū ex iussu fm̃
docto. quia ita intelligitur hanc legem. 7. tetigi. in. d. l. eam qua.
in. j. q. ij. glo. magne. multo magis si habet substitutū vel cohe

redem non petit fidei cōmiss. i. isto casu propter talem iussu talis substitutus vel coheres nō restituit eg̃ propria persona sua et eg̃ tacita repetitione q̃ tūc detraheret quantam cum ipse nō fuerit iussus adire sed sponte adiuit: imo restituit eg̃ persona illius grauati: ideo sicut ille finieret non detraheret quantam lita tamen. s̃. qui suspectam. ff. eo. tit. nec ipse substitutus seu coheres. ita debet intelligi hec l. propter id quod dicit Bal. quod isto casu etiam si substitutus haberet propria onera tenebitur restituere hāc hereditatem postq̃ restituit eā eg̃ persona illius grauati: sed si haberet restituere eg̃ persona ppria: quia ille nō fuisset iussus adire tunc non tenebatur restituere virtute tacite repetitionis: quia isto casu cessat eg̃ presumpta mente defuncti vt habetur in l. licet imperator. quod est pulchrum et subtile.

Et In glo. que incipit. i. iussa. in fi. dicit quod licet fuerit datus substitutus vulgaris non propterea videtur heredi licentia da-
ta repudiandi: vt est casus in l. iul. si quis omis. cau. testamen-
ti nisi institutus esset sibi ipsi substitutus. l. i. §. si proponatur. eo.
titu. videtur ergo in primo casu repudiasse in fraudem fideico-
mmissum aliter de fraude non constet: sed in solutionem glo. opor-
teret de fraude docere. Illi dicunt quod quando habet fideico-
missum vniuersale ⁊ substituti vulgarem propter substitu-
tionem non videtur data licentia abstinendi: sed si non haberet fi-
deicommissum vniuersale secus. vnde dicit Bal. per hoc limita-
ri illud quod dicunt glos. quod datio substituti vulgaris tollit
existentiam sui heredis qm̄ videtur data licentia abstinendi: vt
not. in l. papi. §. qui autē quarta. de inoff. testa. dicit ipse quod
hoc fallit quando haberent vulgarem substitutum et etiam si
fideicommissus vnde cum hodie quasi in omnibus testamentis dica-
tur substituit vulgariter pupillariter ⁊ per fideicommissum non
tolleretur dicto casu existentia sui heredis tu dic vt dixi. §. dictā
glo. non essemam per. d. l. iul. ⁊ digi. in li filius beres. de libe-

et postbui. ¶ In glof. seq. oppo. duobus modis. Primo de i. cellus. 1. quod aliiuius de leg. ij. vbi relicta legata nominatim ab vno et institutis si ille non est heres non debentur a cobere de vel substituto vulgari: sed hoc ab ista auiua non potuit istud fideicommissum nisi nominatim relinqui vel expresse. p. p. no mine vel appellatio: puta auiua quod tandem valet. l. ij. ff. de libe. 7 postbui. 7 tamen dicitur quod a cobere 7 substituto cōsetur tacite repetitum. Glof. soluit duobus modis. Primo qd ibi heres non fuit heres nec vnq. esse potuit: q. non erat in rerum natura tempore testamēti: 7 sic eius institutio erat p. no scripta: idem portio sua transit ad coberedem sine onere. vt. j. de cadu. tol. s. in primo. ibi dum dicit nullo grauamine 7c. hic aut licet non fuerit potuit tamen esse: 7 sic habuit principium 7 originem in persona auiue q. non fuit p. no scripto. istam solutiōnem videntur tenere doct. sed non videtur vera q. p. no scripto hereditas bene accrescit cū onere: vt in ea. l. i. s. i. itaq. l. 3. p. no non scripto legati secus: vt in d. s. in primo. facit. l. in ciuitatibus. s. lucius. de leg. i. tene ergo sequentem quod ille. s. qd aliiuius. loquitur de iure veteri ante rescriptū diui Antonini de quo hic. et de proprietate verborum: sed ergo interpretatione immorali fecerit est vt hic a hoc videtur expresse tē. velle in. l. i.

Impertinetur et cetera. Et videtur quod tit. i. et tit. ii. in l. et quam. §. de fidei. co.
titio. i. memo. §. iulio. co. tit. i. et tit. ii. in l. et quam. §. de fidei. co.
¶ Secunda oppo. est de l. i. §. si. de leg. i. ubi relicta nomina-
tim a primo gradu venientium ab intestato illi repudiari et
hereditas venit ad gradum sequentem non debentur. fol. fin
glo. et bene melius §. alibi ibi quando quis deccidit intestatus
solus primus gradus venientium ab intestato habet tacitam
voluntatem defuncti. l. si quis cum nullum. de iure codi. sequens
ergo gradus primo excludo cum non veniat ex tacita volunta-
te defuncti. censetur potius habere ex casu fortuito §. a defun-
cto. ideo non tenetur ad relicta. l. si fuerit. de leg. iij. sed quando
sunt plures gradus venientium ab intestato quilibet eorum ha-
bet ex expressa voluntate defuncti et sic non ab casu fortuito
infusum est ergo vt soluat relicta. ¶ Sed extra glof. oppo. qd idē
sit in pluribus gradibus venientium ab intestato: vt in. l. i. plu-
res. co. titu. de leg. iij. circa fi. titu. Solu. aut legata fuerunt reli-
cta simpliciter et censentur relicta ab omnibus gradibus vt ibi
aut nominatim a primo gradu: non censentur repetita a sequen-
tibus: vt ibi patet in fine. et in. d. l. i. §. si. sed in pluribus gradibus
succedentium ex testamento indistincte habentur ab omnibus
gradibus. nam si sunt relicta simpliciter censentur ab omnibus
relicta si notatim a primo censentur relicta a sequenti. nisi de cōtra-
ria voluntate appareat qd ex pluribus presumitur: vt habetur
in. l. licet imperator. cetera dic vt habent in. l. que cōditio. de cō-
di. et demon. ¶ In glo. si. queritur que sit ratio qd ipse coheres
et substitutus non detrahatur quartam trebellianicam. nā tēg. vi-
detur velle quod ipse habeat soluere fideicommissum virtute ta-
cite repetitionis ab eo faceret sic ex sua persona: sed ipse non
coactus adire sed sponte adiuit: ergo non debet priuari cōmo-

do quarte. quidā timore huius dicit qd debet intelligi quādo fuit coactus adire qd est diuinare. Dicit ergo glos. qd ideo non detrahit qd aut fuit coacta. i. iusta adire qd prius repudiarat: unde si post iustum adiuisset tanq̃ coacta adiens nō gauderet cōmodo quarte. l. q. poterat. ff. ad treb. certe per hoc nō respōdetur ad oppositionē qd iste coheres soluit ex propria persona. unde delictū anie nō debet sibi nocere. Ang. sentit qd iste coheres non soluat ex propria persona ex tacita repetitione sed ex psona anie et ex tacita repetitione qd erat eius nepos: et ille iustus perpetuat potentiā ad eundē vt transmitteretur ad heredē iste intellectus videtur contra mentem litere que pōderat hoc qd tacite videatur repetitū: et sic innuit qd debeatur ab ea ex tacita repetitione ideo istud contrariū est valde difficile: vñ oportet dicere quod licet habeatur ex tacita repetitione tamen debetur ex persona anie: qd post iustum sibi factū efficitur ista portio anie vt trāseat ad coheredem cum sua causa et vitio coactionis: sed si nō fuisset iusta adire fateor qd coheres deberet ipsum ex propria persona nec licuit anie post iustum factum penitere et diceret se velle sponte adire: qd sic prouiso senatuscōsulti esset nugatoria qd vult quod coactus adiens perdat quartā: semper enim diceret sponte adire postq̃ res stare non posset: sed si non fuisset iusta adire l. repudiarit cum repudiatio nō teneat in preiudicium fidei cōmissarii vniuersalis. lita tamen. s. si cōpulsus. poterit penitere et adire sponte et non perdit quartā. ita de clara qd sequitur in glo. in ver. sed nonne.

2 De iure ciuili filius de restituendo grauatus sub cōditione an possit detrabere nisi vñ quartā. s. vel legitimā debitā iure nature vel trebellianicā et quid si est grauatus pure. Quid bodie. nu. 2.

3 Liberi grauati restituere hereditatem sub cōditione quos fructus interim perceptos computent in quartam.

Libemus. Liberi primi gradus rogati restituere hereditatē sub cōditione fructus interim perceptos non computant sibi in quartam trebellianicam. b. d. v. q. ad. s. in su pradietis. et primo loquitur quando fuerant rogati restituere fratribus v. q. ibi. idē. secundo quando proprijs filijs vel liberis eorum. Itē puto et multo fortius quando extraneis. nam si aduersus proprios fratres vel liberos habent hoc privilegiū multo magis debet habere aduersus extraneos et miro quod glo. nec doct. hoc tangūt. nec ob. finis huius. l. vbi dicitur qd ea que hic dicuntur. solum habent locum in personis et in casibz hic expressis nō extra istos terminos: qd refero istū si. ad ipsos liberos grauatos vt non habeat locū nisi in liberis primi gradus. non autem refertur ad personam illorum quibus fidei cōmissum fuit relictū: als esset sine ratione determinatio huius legis: realiter enim fructus percepti conditione pendente computantur in trebel. tanq̃ percepti ex voluntate defuncti: et si excedunt nihil restituitur fidei cōmissario. vt hic in glo. magna. et plene habet in. l. in fidei cōmissario. ad trebel. 2. l. mulier. s. si beres. cum seq. sed liberi primi gradus tales fructus lucrātur: qd nec restitunt nec trebellianicam computāt vt hic sic no. eos melioris conditionis qd sequentes sic. 2. ff. de ex. tuto. l. sed et milites. s. liberos. istud ergo privilegium non habent parētes primi gradus: vt in. l. si filius. et ibi no. ff. ad leg. fal. l. not. in ver. retenta quarta. et in ver. dodrans. restituatur. i. tres quarte quod de iure ciuili filius de restituendo grauatus sub conditione non potest detrabere nisi quartam: scz vel legitimam debitam iure nature que olim erat quarta vel trebellia. et qd vñ in alteram computatur. de isto articulo disputat glos. in. l. q. j. titu. i. et recitat opinionem quorūdam dicentium quod quādo erat rogatus pure verum est quod dixit: sed quando sub cōditione vel in diem tunc statim et ipso iure illud quod habetur pro legitima iure nature dimittit fidei cōmissum nec cadit in eo: sed adueniente postea cōditione vel die incipit debere quartā trebel. nam antea non potuit incipere: quia nec fidei cōmissum erat debitum: ideo tūc detrabatur alia quarta de residuo que simul cum tertia faciūt dimidiam. et ista oppositio placuit canonicis instanti quod fecerunt teg. in. c. raynutius et raynaldus. de test. et cōmuniter vbiqz practicitur. Bal. autem in auct. res que. cōmu. de lega. s. dicit hoc esse contra omnem veritatē iuris ciuilis per illum teg. et per istud cui non est dare responsum in q̃tum vult quod dodrans idest tres quarte restituatur: sed potest facile responderi quod intelligatur hoc de dodrante residui. nam in legitima non celebrat fidei cōmissum et perinde erat ac si fuisset rogatus restituere quod superest vltra legitimam puta debitā filio sicut in simili habetur in. l. mulier. s. cū proponeretur. ad trebel. quicquid sit ita practicitur et pro euan gelio tenetur: limita etiam istam legem tribus modis. 1. p. 2. 3. mo nisi fructus sint percepti post lit. contestā. qd tunc etiam libe

ri primi gradus computant in quartam: vt habetur in dicto. c. raynutius. Secundo vt loquatur de fructibus perceptis post aditam hereditatē. illi enim sunt heredis non hereditarij sicut alie tres et cadunt in fidei cōmissum. vt in. l. ita tamen. s. in fi. ad trebel. et ideo computatur in quartam etiam in liberis primi gradus sicut et alie res hereditarie computantur fm. Bal. qd no. qui alleg. l. in fidei cōmissaria. s. i. eo. titu. Tertia limitatio nem als dabit huius. l. nam loquitur quando vna tñ quarta de trabebatur per grauatum sed fm. opinionē cōmūnem que practicitur detrabit bodie duas quartas. s. legitimam et trebellianicam. et in legitima clarum est quod fructus non computantur bodie per. l. scimus. s. repletionē. s. de in offi. testa. nunquid ergo in secunda quarta trebel. computatur videtur quod sic per d. l. cum mulier. s. cum proponeretur. vbi in dotem computantur fructus percepti. Nec ob. ista. l. q. non sumus in terminis eius: et satis est qd possit trebellianicā vltra legitimā detrabere. Bar. tamen in. l. quod de bonis. s. quod auus. ad leg. fal. sentit contrarium dum dicit qd si rogatus est de liberis non primi gradus cum peruenitur ad detractionem trebellianicā debet inspicere an tot fructus percepti qui faciūt quartā tūc ea non detrabit: tunc innuit secus esse quando est de liberis primi gradus. ista est securior pars l. pcedēs de rigore iuris magis placet: sed qd reperio aliquem de hoc loquentem vel aduertentem sequere hāc opi. que colligitur ex dictis Bar. qd instruit adnotatum. nā cōmuniter dicimus qd filius rogatus restituere decessit sine liberis et cōditio euenit qd eius heres potest retinere dimidiam hereditatē: multi non perpendunt nec confiderationem faciunt de fructibus interim perceptis tu interroga et considera an esset de liberis primi gradus an nō et hoc fecit de casu considera an fructus percepti sufficiant ad trebellianicam. item an erit idem in falcidia iure institutionis. glo. innuit qd sic in. l. qd de bonis. s. fructus. ff. ad leg. fal. sed teg. huius. l. in fi. innuit contrariū dum dicit hoc qd hic dicit procedit in personis et casibus hic expressis non vltra istos: sed hic exprimitur. casus cur reliquit fidei cōmissum vniuersale ergo non extendit ad particularia. Ultimo glo. oppo. de. l. papia. s. si conditio. de in offi. testamen. et dat multas solutiones et vltima solutio quā tenet non habet in se rationem quia fructus percepti pendente cōditione vel die incerta ita sunt percepti in iudicio testatoris sicut sunt percepti pendente die certa: ergo deberent cōputari sicut et illi. tene ergo primā solu. qd ibi loquit de iure veteri ante hanc. l. quo fructus predicti nō solum in trebellianicam sed etiam in legitimā iure nature cōputabatur: sed per hāc. l. cōtrarium statuitur in liberis primi gradus vt non computent in trebellianicā sed ea eligāt eo modo si eligāt legitimā debet iure nature nō cōputant cū sit eadē ratio sed extra liberos primi gradus computabatur in vtraqz. postea per. l. iustitia. ni. s. de in offi. testa. scimus. s. repletionē. generaliter statuitur qd in legitimā iure nature debita nō cōputent. unde cū ista debeat nō solum liberis primi gradus sed posterioris nullus computabat: et in hoc extenditur illa. l. sed q̃tum ad trebellianicam que detrabit vltra legitimā remanebit distinctio huius legis aut est de liberis primi gradus et non computat aut vltioris et tunc secus quo casu etiam in extraneis quid iuris sit distinguere tres casus vt hic habetur in glo. in ver. et no. diligenter et plenius in d. l. in fidei cōmissaria.

2 Si testator instituit heredem extraneum et ipsum rogauit de restituendo post mortē suam fratri suo vel filio eius: an habebit locum iste. s. vt frater vel filius non possit ipsam compellere ad satisfaciendum.

In supradictis. Et cum filius rogatur restituere fratri vel nepoti ex eo in diem vel sub conditione nō cōpellitur interim cauere ex tit. vt legatorū noie caueat nisi in duobz casibus si testator cōtrarium voluit vel quando rogatus vel rogata restituere filio proprio trāsit ad secundas nuptias qd tūc ille nō habet amplius de illo condere. hoc dicit notabiliter tene mēti quod postqz pater vel mater trāssit ad secundas nuptias filij primi matrimonij iuste possunt de ipsis non confidere per rationē positam in l. leg. que tutores. s. de admini. tuto. ideo possunt egigere cautionem quam prius non poterant propter cōfidentiam quam habere debebant de patre vel matre: sed quid si dissipet: respōdeo adhuc nō potest egigere cautionem extra istos duos casus vt no. in. l. scire. j. vt legato. nomi. ca. sed eis interdicitur admistratio. vt habetur in. l. imperator. ff. eodem titu. ad trebel. et in. l. si. ff. vt lega. no. ca. Et quero quid si heredem instituit extraneum et ipsum rogauit de restituendo post mortem suam fratri suo vel filio eius an habebit locum iste. s. vt frater vel filius non possit ipsam cōpellere ad satisfaciendum. et videtur quod sic: qz subest eadem ratio confidentie quam deberet habere vel causa

causa reuerentie. Contrarium dicit per si. huius. l. qz hic loquit qd instituit filium suū vel alium descendētem et rogauit de restituendo filio suo vel nepoti ex eo et extra istas personas nō hz locum nā in casu predicto l. adit conditio vel reuerentie eorum non adest affectio prout testatoris hic. Et sed oppo. quid si pater transeat ad scōas nuptias nō propterea cogitur cauere vel satisficere filio suo cum inter patre et filij nō cōtrahatur ciuili obligatio. l. frater a fratre. ff. de conditi. inde. solu. verū erat olim et etiā bodie in pfectiis secus in aduentitijs vt ibi not. Sed contra qd ista hereditas peruenit ab auo in nepotē et hoc propter filium et eius contemplationē. l. dedit dotē. de colla. bo. ergo reputatur potius pfectitia quā aduentitia. arg. in. l. sed si plures. s. in arrogato de vulg. et pup. difficile est contrarium quod reputatur aduentitia. qd post mortem filij aduentitia est ad nepotem. et sic contemplatione filij relicta et. s. in arrogato loquitur in his que filio eodemqz patre viuente puentura essent contemplatione ipsius filij eiusdemqz patris.

2 Defectus conditionis facit deficere dispositionem: et haberi facit pro non facta.

Sinautem. Non videtur sine liberis decessisse qui reliquit nepotem vel neptē ex filio vel filia natum vel nasciturū. b. d. et hoc vltimum de nascituro additur ad. l. j. s. de condi. inser. intellige quod erat in vtero tempore mortis: sic habetur pro nato in his que cōcernūt eius fauorem. l. qui in vtero. de sta. bo. et hoc est b. d. qd ista cōditio fauore liberorum censetur appposita vt habeat vt no. per glo. in. l. filius. s. cum quis. de le. i. facit. ff. de oper. liber. l. v. ad id quod dicitur de postu. Et no. qd defectus conditionis facit deficere dispositionem. et ad hoc pluries allegauit hunc teg. et haberi facit pro non facta. s. pecuniam. ante fi. si cer. peta. 2. l. necessario. s. i. de peri. et commo. rei vendi. 2c.

2 Monasterium quare habeatur loco liberorum et quando non habeatur. et nu. 1.

3 Si pater relinquat filie mille si nupserit et si ingrederetur monasterium reliquit. cc. ipsaqz ingressa est: an monasterium poterit petere mille sicut si nupserit in seculo. Si testator dixit si decesserit sine liberis ex proprio corpore de scendentibus an ista conditio verificetur in monasterio.

4 Si aliquis donauit bona sua alicui sub cōditione si ipse donas liberos non habuerit vel matrimonium non cōtraxerit et ingressus est monasterium. an dicatur defecta conditio. an vero extitisse vt sic valeat donatio.

5 Si grauatus sub illa conditione si deccderet sine liberis vel si ne matrimonio anteq̃ monasteriū ingrederetur si fecit testamētum cōgitans de ingressu et instituit aliquē extraneum heredem cum tale testamētū tūc per ingressum religionis nō rūpatur l. z secus si de ingressu cogitasset debet legitimā monasterio an substitutus excludatur ab istis bonis p istū extraneū institutū.

6 Si relinquo alicui mulieri si monasterium nō ingreditur et ipsa ingreditur an perdat relictum.

Inrogati. Ista autem. venit exceptine ad vnum casum qui colligitur ex. s. sinautis et a contrario sensu: qd ibi dicit qd si grauatus reliquit filij aut nepotē aut pronepotē non videt extitisse cōditio fidei cōmissi relictū sub cōditione si decesserit sine liberis et neqz nepotē nec pronepotē relinqret natū vel nasciturū dicere extitisse cōditio et sic debet fidei cōmissus et ista autē aut. excipit nisi grauatus fuerit ingressus monasterium qd tūc deficeret cōditio et fidei cōmissum posito qd liberos naturales nō relinqueret: qd monasteriū loco liberorū habet et hoc qd fuit institutus pure et grauatus sub illa cōditione. idē si esset sibi relictum sub cōditione si liberos habuerit vel si matrimonium cōtraxerit qd ingrederetur monasteriū videt acquisuisse liberos et monasteriū cōtraxisset sic purificat relictū. Ingressus ergo religionis facit deficere conditionē si decesserit sine liberis vel sine matrimonio et egigere conditionē si liberos habuerit vel matrimonium cōtraxerit. b. d. et sumitur in autem. de sanctis. episcopo. s. sed hoc pñti. Et quero qd fuit ratio huius autem. qd monasterium habeat loco liberorū nam posito qd ita sit non propterea videt defecta cōditio fidei cōmissi. qd nō potest haberi loco filiorū naturalium: sed ciuiliū sicut est adoptiuus sed talis filius ciuilis nō facit deficere conditionē fidei cōmissi: vt in. l. si ita. s. ff. de lega. ij. qd verba testatoris debent intelligi proprie et naturaliter de naturalibus filijs. arg. in. l. fina. s. de his qui vel. eta. lo. hoc operatur fauor religionis. arg. l. sunt per lone de religio. et ne impediatur vita cōtemplatiua. Nam grauius abstineret ab ingressu religionis si conditio fidei cōmissi videretur egigere. unde dicit Ricar. malumb. qd monasteriū proprie loquendo non habetur loco liberorum. nec. b. d. in cor

pore unde sumitur ista autem. sed ne impediatur vita cōtemplatiua restituitur ista cōditio: quando enim grauo quēpiam de restituendo si decesserit sine liberis vel sine matrimonio videoz gratiare ipsum sub cōditione si castitate seruauerit: ista cōditio est turpis quia cum castitas sit perfecta non debet quis induci ad eam violandam sicut restituitur conditio viduitatis: quia est cōtra publicam vtilitatem certe si illa ratio est vera etiam si cōstaret de contraria intentione testatoris qd intellegit solum de liberis naturalibus nihilominus haberet locū qd hic dicit: et ideo si pater reliqueret filie si nupserit mille: et sic ingrederetur monasterium reliquit ducentū. ipsa vero ingressa monasteriū posset petere mille sicut si nupserit in seculo: licet de mēte testatoris appareat quod noluerit eam habere mille: nisi nubat in seculo: qd si monasterium ingreditur non reliquit nisi. cc. munit tamen tenetur contra quod non possit petere nisi. cc. postqz de mente patris apparet et ita fuit disputando determinatum. vt refert Bal. in. l. deo nobis. de epis. et cleri. et ita consuluam etiam bono. et postea similiter disputando fuit ita terminatum: s. si ratio Ricar. malū. esset vera. dic ergo qd ratio est quod testator non videtur hūc casum cogitasse et leg. presumit qd si cogitasset ipsum exceptuisset et dixisset si decesserit sine liberis: et sine matrimonio carnali vel spirituali et ideo leg. supplet defectū testatoris sicut in simili qd substituit filio pupillariter si beres erit et in pupillari etate decesserit. nā etiā si nō sit beres venit substitutus ex tacita vulgari interpretatiua: qd leg. presumitur qd istum casum nō cogitauit et qd si cogitasset prouideret in isto casum sicut et illum: si ergo apparet de contraria intentione qd cogitauit et contrarium disposuit cessat interpretatio legis. arg. in. l. cum ex filio. s. filio. de vulg. et pupil. et per hoc etiā respondetur ad aliam questionem: pone qd dixi si decessit sine liberis ex proprio corpore descendentes. dicit Bal. qd apparet de intentione testatoris quod nō intellegit de monasterio: et non habet locum ista aut. et tenetur contrarium: qd etiam si non dixisset ex proprio corpore descendentes tamen subintelligebatur: et ideo liberi adoptiuī non facerent deficere conditionem. vt in. l. si ita. s. ff. de leg. i. ego puto et etiam Bar. qui sequitur eum verius dicere. nam verum est qd testator propter illa verba non cogitauit nisi de liberis naturalibus: tamē non per hoc apparet quod si cogitasset de ingressu monasterij contrariū statuissetimo leg. presumit quod statuisset idē: oportet ergo constare quod cogitauit de ingressu et quod dicto casu cōtrarium voluit in terminis primo qd quando reliquit mille si nuberet. et si monasteriū ingrederetur. cc. Item quero ponamus quod aliquis donauit bona sua alicui sub cōditione si ipse donatus liberos nō habuerit vel matrimonium nō cōtraxerit ingressus est monasterium an dicatur defecta conditio: an vō dicat extitisse vt sic valeat donatio. dicit ad Bar. fil. qd tunc non habet locum ista aut. et qd conditio censetur extitisse et valet donatio qd ista aut. loquitur quādo quis appositū istā conditionem alteri non sibi: et idem tenuit Joan. an. in. in pre sentia. de proba. quod est not. Et Item quero ponamus quod grauatus sub illa conditione si deccderet sine liberis vel sine matrimonio anteq̃ monasterium ingrederetur facit testamētum cogitans de ingressu et instituit quendam extraneū heredem. Debes scire qd tale testamētū per ingressum religionis non rumpitur: licet secus esset si de ingressu religionis non cogitasset tamē monasterio debet legitima. vt plene not. in aut. si qua mulier. s. de sacrosan. eccl. Queritur ergo an substitutus excludatur ab istis bonis per istum extraneum institutum. dicit qd nō postqz bona ad monasteriū non veniunt: qd illa aut. duplici cōtemplatione emanauit. s. fauore ingredientis quo ad animam et fauore monasterij quo ad bona: sed dic cessat fauor monasterij ergo non debet substitutus excludi. arg. in. l. si post mortem. s. liberi. ff. de cōtrata. Et Item quero quid si relinquo alicui mulieri si monasterium nō ingreditur et ipsa ingreditur: an perdat relictum. et si ratio Ricar. malū. est vera perdat qd illa cōditio tanq̃ turpis restituitur. contrarium puto qd non teneor relinquare si nolo neqz reperio istam conditionem a iure approbatam: l. z conditio si non nupserit sit reprobata tanq̃ cōtra publicam vtilitatem et qd. s. dixi quando constat de intentione testatoris et quod noluit monasterium admitti illa est seruanda econuerso si relinqueret mulieri si monasterium intraret: consuluam Bar. qd illa conditio restituitur qd continet viduitatem vt not. in. l. j. sen. ff. de insti. et susti. per Bal. qd non censetur cōtinere viduitatem ex quo nubit deo 2c.

2 Rogatus restituere simpliciter post mortem suam: et rogatus restituere quicquid supererit ex hereditate in quibus differant.

Et filij. adde Jo. de ana. in. c. cum iuramento. de homici.

Liberos. ad de doc. in. c. i. pre sentia. de pba. et ibi sely. diffule. et adde Pau. de ca. hic refert et sequitur do. Alleg. d. imo. i. q. c. col. pe. s. p. terea. responderi pōt. in. ij. vol. et vide eundē Alleg. in consil. xxxv. col. iij. ver. posset responderi. in. iij. vol. cū vers. seq. Fran. cur.

8 Dodrās. ad de Barba. in res. pe. c. raynutius. de testa.

Contra rogatus

Quicquid supererit de hereditate tenetur fideicommissario saltem quartam servare: de illa conservanda cauere cetera potest pro libito voluntatis consumere: et etiam quartam in quatuor casibus hic contentis non aliter. b. d. et v. nit econverso ad casum legis precedentis ideo dicit contra id est contra. ¶ Et no. q. inter istos duos casus quando rogatus restituere simpliciter post mortem suam vel quando rogatur restituere quicquid supererit ex hereditate multe sunt differentie. primo in quantitate restituenda de qua in primo casu tres quarte veniunt in restitutione: una quarta in retentione. vt in prin. l. i. ubi dicitur in secundo casu econverso una tertia quarta venit in restitutione: et tres quarte in retentione vt eas consumere possit: olim vero p. l. titius. ff. ad treb. poterat tutor consumere nisi faceret in fraudem fideicommissarii. Secunda differentia: q. in primo casu illa quarta que retinetur p. heredem grauatum preter voluntatem defuncti retinetur: et q. v. nit ex voluntate defuncti restituitur: sed in secundo casu quarta que cadit in fideicommissario venit ex dispositione legali: et attendita voluntate defuncti totum potest consumere: et id quod retinetur ex voluntate defuncti retinetur. Tertia differentia est q. in primo casu si illud quod cadebat in institutione fuerit alienatum adueniente conditione resoluatur alienatio: et recta via potest a possessoris vendicari. l. si. s. si nant. anaritie. et s. sed q. nostra. communia de leg. sed in secundo casu primo recurritur ad bona alienatis et si illa non sufficiunt peruenit ad possessionem. vt in ver. quod si contingat. ¶ Itē in primo casu bona que subiacent restitutioni non possunt alienari nisi in duobus casibus propter nuptias et propter dotem. vt in aut. res que. s. coia de leg. sed in secundo casu ista quarta que subiacet restitutioni potest alienari in quatuor casibus positus hic in ver. ex certa causa. ¶ Itē in ultimo q. primo casu non possunt alienari ex causa dotis nisi per descendentes in stirpem vel in stirpem: et grauatum: non autem per extraneam personam vt dicitur in aut. res que. super verb. libere. sed in secundo casu ista quarta que venit restituenda potest alienari etiam per extraneum vel extraneam pro dote vel donatione propter nuptias: quia tunc indistincte loquitur et per hoc patent utilitates huius aut.

2. ¶ Hereditas debita pupillo maiori infante debet adiri per pupillum cum auctoritate tutoris si restitutionem hereditatis ei vel ab eo fienda potest fieri soli tutori vel a solo tutore.

3. Quid si pupillus est infans.

¶ Restitutio hereditatis an possit fieri procuratori simpliciter fideicommissarii vniuersalis vt recta via transeat in ipsum dominum seu fideicommissarium sine cessione: et quid si est procurator in rem suam.

Circumscriptus

¶ Restitutio hereditatis si fieri soli tutori vel a tutore: dummodo pupillus sit infans vel si est maior infans: sit abfens. Et si fida furioso vel ab eo potest fieri soli curatori vel a solo curatore: et consequitur restituens plenissimam securitatem nec requirit cautio. b. d. et v. nit ad. s. cum aut. ¶ Itē ergo hereditas debita pupillo si est maior infans non possit adiri per soli tutorem etiam si pupillus sit abfens sed debet adiri per pupillum cum tutoris auctoritate. l. potuit. s. de iure delib. restitutio tamen hereditatis fienda pupillo si est maior infans efficit quodammodo heres bene potest fieri soli tutori etiam si est abfens pupillus maior infans: et hoc inducit illa leg. q. restitutio plus facti habet q. aditio que consistit in mera et pura voluntate que non sic potest explicari per alium. vt not. in l. si res. ff. de arbi. sed restitutio hereditatis non consistit in nuda voluntate sed requiruntur verba: et etiam facti vt plene fiat verbalis et realis restitutio: sed si non esset abfens non posset fieri soli tutori sed deberet fieri soli pupillo cum tutoris auctoritate. l. restituenda. s. si. ff. eo. tit. Quādo autem pupillus est infans restitutio hereditatis et aditio equiparantur q. vtrique potest fieri per soli tutorem. l. si infans. s. de iure deli. b. d. et v. nit aditio hereditatis delate furioso non possit fieri effectualiter per eius curatorem: si fiat non efficitur propterea furiosus heres: vt habet in reg. et glo. in l. si. s. tali. s. de cur. fur. restitutio tamen hereditatis fienda furioso bene potest fieri soli curatori: et per eam efficitur furiosus effectualiter heres: vt est casus hic notabilis. ¶ Item licet regulariter soluens minori. g. v. an. sine iudice non consequatur plenissimam liberationem sed plenam q. liberatur a civilibus tamen si minor pecuniam consumat datur sibi restitutio in integrum: vt no. s. aduer. solu. l. i. et ff. de mino. l. ait pretor. s. per mittitur. in casu tamen huius. l. cum sit restitutio verbalis et realis consequitur liberationem plenissimam: vt nec possit restitutio peti loquens tamen quando tutor vel curator: sed idem esset si pupillo vel furioso cum illorum auctoritate: et sine iudice qui enim cum iudice

regulare est quod plenissimam liberationem consequitur. vt in d. s. p. mittitur. ¶ Opp. in glo. i. q. non possit fieri tutori. de l. si mulier. s. ex asse. ff. de iure do. lo. pcuratori. in re suam fideicommissario vniuersali puta cessionario non potest fieri. vt ibi q. fundaretur in persona eius et non transiret in dominum: et sic persone de qua testator non sensit: unde deficit auctoritas senatusconsulti trebelliani vt transeat iura actiue et passiuę per solam restitutionem verba: q. senatusconsultum non loquitur nisi quando sit persone de qua testator sensit. vbi deficit auctoritas non ergo valet vt transeat iura in cessionarium et apud eum remaneant sed procuratori simpliciter ipsius fideicommissarii bene potest fieri quia non remanent apud eum: et recta via transeat in ipsum dominum seu fideicommissarium et eodem modo potest fieri tutori vel alteri legitimo administratori: et non videtur fieri per procuratorem in re sua: sed potius vt simpliciter procuratori: q. iura non remanent penes eum sed recta via transitur facit in ipsum fideicommissarium etiam sine cessione vt nec momentaneum remaneat apud eum: et alia iura que acquiruntur per predictos primo loco acquirant sibi et postea faciant transitum in dominum per cessionem. l. possessio quoc. s. et si possit. ff. de acquir. posses. q. non repugnat auctoritas legis. tene menti.

2. ¶ Practica vt quis dicat decessisse sine herede et q. fieri debeat proclamatio vt hic.

3. Fideicommissarius vniuersalis post aditam hereditatem si intentat actionem ex testamento contra heredem et ipsum petit cōdēnari ad restitutionem et ipse dolose se absentat qualiter inde pronuntia bit hereditatem haberi pro restituenda.

4. Cum sit executio non sufficit q. ex actis appareat ea facta sed requiritur q. inde pronuntietur executionem legitime facta fore: ad hoc vt possit perueniri ad pignorum possessiones.

5. Si primus fideicommissarius est rogatus restituere hereditatem secundo an sit necessaria restitutio et q. in secundo transeat iura ex trebelliano. nec primus fideicommissarius retinet quartam.

¶ In tribus casibus hic contentis iura transeunt in fideicommissarium vniuersalem sine aliqua restitutione facta per heredem verbaliter hoc dicit notabiliter. regulariter secus. l. facta. in prin. ff. eo. ¶ In ter. ibi dolo malo sis ergo cautus fm Bart. vt heres citeat personam aliam si abest ad domum et non comparet non diceretur se absentare dolo malo: vel facias quod si appareat ipsum latitare et impedire quominus personaliter citeatur: et cum vidit nuntium an fugit vel se abscondit vel q. appareat ad eius notitiam peruenisse citationem factam ad bonum ad hoc vt hereditas habeatur pro restituenda: et quod ex actis aliquod istorum appareat.

¶ In ter. ibi: anteq. restitueret hereditatem. dicit postea etiam tamen aditam vel fideicommissum extingueretur. l. ille a quo. s. si de testamento. ff. eo. nisi ante mortem fuisset iussus adire. vt. s. eo. l. no iustam. ¶ In ter. ibi: vel fideicommissarius quero que sit ratio huius casus. respondeo q. in primis fideicommissarius facta restitutione non transeat nisi iura vtilia: vt. l. ex asse. ff. eo. et illa sunt separabilia a persona in totum: ita quod si alteri restitueret nihil apud eam remaneret: vt not. in d. l. ex asse. post q. ergo ita est frustra expectat restitutio non sic in herede directo q. habet iura directam nec a persona possunt separari. l. quis ergo casus. ff. de pecul. et ibi no. et facta restitutione per eum ad huc durat directio iura. l. si heres institutus. in prin. ff. eo. preterea anteq. heres restituit iura vtilia non sunt in esse producta: sed producantur cum restituit merito requirit restitutio regulariter: vt in esse producantur. postq. autem restitutio semel facta est primo fideicommissum sunt in esse producta: ergo non requiritur alia restitutio fienda in secundum fideicommissum vt amplius in esse producantur: sed nec etiam vt producta transeat q. supernacuum esset: et hoc est ratio vna et super his insitit vltima glo. que ita bene declarat.

2. ¶ In glo. que incipit: sed quero. in si. ibi statim cum moxitur. est autem practica fm Bart. vt fiat proclamatio generale si sit alius quis qui velit esse heres compareat transacto tempore si nullus compareat videtur decessisse sine herede et habetur hereditas pro restituenda. arg. j. de remis. pigno. l. si eo tempore. et not. hoc pro intellectu iurum dicentium de illo qui decessit sine herede. in prin. ff. de admini. tut. ver. l. scilicet. in si. prin. de solu. et non dicitur decessisse sine herede nisi quando dicta proclamatio fuerint facta et nullus comparuerit: et tunc bona dicuntur vacantia: et desinunt dici hereditas: et hoc est magni effectus. iuxta ea que habentur in l. postq. in principio. vt legatorum noie ca.

3. ¶ In glo. que incipit vel ante litem contestatam vel post hic ista glossa que semper allegatur et ipsam sic declarat. fideicommissarius vniuersalis post aditam hereditatem intentauit actionem ex testamento contra heredem et ipsum petit condemnationem ad restituendum iuxta notata. s. eod. l. et sine scriptura: et heres citatus vt respondeat libello dolose se absentat: non erit necesse quod inde pronuntietur petita et condemnent ipsum ad restituendum

ad restituendum ista enim esset sententia diffinitiva que non posset fieri lite non contestata sed sufficit q. ex actis appareat de citatione et contumacia q. fideicommissarius contumaciam heredis accusauit quod est necessarium vt sibi proficiat citatio et contumacia. s. de iudi. l. propterandum. s. si quidem. ver. incusant. te. et bec iura et hereditas habentur pro translatis et restitutis. Sed an requiratur aliqua pronuntiatio interloquutoria. quidam intelligunt q. non. Barto. in l. stipulatio. in si. p. inci. ff. de ope. no. nun. intelligit quod non sit necessaria pronuntiatio q. ille sit contumax: nam ad hoc suffiunt acta in quibus apparet de citatione et relatione nuntii et accusatione contumacie sed bene requiritur q. inde pronuntietur hereditatem haberi pro restituenda et alia non habere: et idem dicit ipse cum sit executio non sufficit q. ex actis appareat ea facta sed requiritur q. inde pronuntietur executionem legitime facta fore ad hoc vt possit perueniri ad pignorum possessiones: quod est notandum. et adde quod no. in aut. sed bodie. s. de act. et oblig. per Bal. ¶ In glo. mag. ibi. s. l. i. s. de illo. vbi dicitur q. si primus fideicommissarius est rogatus restituere secundo per restitutionem quam facit transeat iura ex treb. in secundum. ergo anteq. faciat non transeat cuius contrarium habetur hic in tercio casu. tene primam solu. glo. fm Bart. q. ille s. corrigat p. banc legem in q. tunc requiritur q. fiat restitutio q. hoc die non est necessaria. Sed glo. dicit q. ibi erat rogatus primus in diem vel sub conditione ideo anteq. restitutionem faciat non transeat hic aut pure certe si ita esset in casu huius. s. etiam post restitutionem facta ante diem vel conditionem non transeat p. l. sed si ante. eo. tit. glo. nitit respondere: sed triffa est. ¶ In glo. ibi: sed primus rogatus? potest cedere directas. dicit q. hoc non est bene dictum q. heres restituendo non cedit directas sed transeat vtilis sed directe remanent penes eum inutiles penitus. l. i. in pn. ff. eo. tit. Dic ergo restitutionem quam. s. dicit q. in herede directo sequitur restitutio q. anteq. fiat iura vtilia non sunt in esse producta sed producantur cum restitutio fit: sed in fideicommissario primo: ideo non requirit restitutio fienda secundo q. iura vtilia iam sunt in esse producta. vbi de facili possunt in alium transire nec requirit restitutio q. esset in perflua cum post ea nihil esset remansurum penes primum fideicommissarium. vt no. in d. l. ex asse. ff. ad treb. ¶ In glo. ibi: non retinet quartam: q. ius detrahendi quartam non competit nisi directo heredi. Leg. fal. s. anteq. ff. ad le. fal. dicit tamen de isto passu vt habetur in l. i. s. inde neratus. ff. eo.

2. ¶ Heres grauatus fideicommissum vniuersali contentus a legatariis vel creditoribus ante restitutam hereditatem an habeat iustam executionem quominus soluat.

¶ Legata simplici

Vidam testamento.

¶ Legata simplici relictas sunt a fideicommissario vniuersali prestantia non ab herede grauato. b. d. et intellectus huius legis est dubius. potest enim intelligi duobus modis. Primo quod erat contentio inter legatarios et heredem de restituendo legato q. legatarij post aditam hereditatem et ante ipsam restitutionem agebant contra heredem ad legata. heres autem soluere recusabat dicens quod erat grauatus restituere totam hereditatem quod ista hereditas erat transmissa in titulum cum oneribus creditorum et quod legatarij et isti agerent contra illam post factam restitutionem. hic dicitur quod heres iste soluere recusat: sed tunc de directo contradicit. l. ita tamen. s. qui ex trebelliano ff. eo. in si. Tybi habetur quod heres conuictus a legatariis vel creditoribus ante restitutam hereditatem nullam iustam executionem habet quominus soluat. Solu. intellige hoc quando fideicommissarius erat presens et instabat quod sibi restitutio fieret: unde cum illa sit in promptu non cogit heres subire onus soluendi. Contrarium loquitur et debet intelligi quando non erat in promptu sed forte aberat unde legata non debent differri nec etiam solutio debiti et tantominus restituatur fideicommissario quantum illi soluit si tamen rogatus esset heres restituere deductis legatis videretur testator voluisse q. per ea minus solui deberet: ideo etiam in primo casu quando fideicommissarius intrabat videtur quod legatarij possint ipsum compellere ad soluendum anteq. restituat: et idem si nominatim fuissent ab eo relictas. l. marcellus. in prin. s. j. ff. eo. tit. potest etiam intelligi secundo modo quod erat contentio inter fideicommissarium et heredem q. cum fideicommissarius peteret sibi hereditatem restitui integraliter heres volebat deducere legata vt ea solueret per manus suas fideicommissarius contradicebat et petebat sibi integraliter restitui quia hereditas transeat ad eum cum oneribus et offerbat se paratum soluere legatariis hic dicit quod ita est sciendum et quod heres non debet se impedire: et hoc est verum nisi esset rogatus restituere deductis legatis: q. tunc esset in electione heredis soluere legata per seipsum vel restituere hereditatem integraliter postq. legatarij non instant: secus si

esset vt. s. dicitur et hoc casu loquitur glo. q. est hic in pnc. cui lege quam allegat vel nisi notatum esset heres grauatus maxime cui rogatus est restituere totam hereditatem quo casu quidam intelligebant banc legem sed etiam si simpliciter procederet: q. dicitur.

Ad legem falcidiam.**Rubrica.**

¶ Super rubrica sicut fideicommissum vniuersale: de quo in titulu. precedenti defalcatur p. senatusconsultum pegas. et trebel. vt in l. i. et ibi not. per glo. s. titu. i. ita legata et fideicommissa partia cularia defalcantur per legem falcid. vt. ff. eo. l. i. in princip. ideo post precedentem titulum merito cadit iste licet in. ff. ille precedat istum: et leges huius tituli sunt leues l. i. in. ff. sint difficillime: et maxime in pnc. titu.

2. ¶ Non dicitur donari quod iure naturali cogente solum est sed si nullo iure deberetur et esset solum scilicet diceretur donari et tunc requireretur insinuatio si excederet summam quingentorum aureorum.

3. Falcidia refecat legata ipso iure.

¶ Qui non detrahit falcidiam cum possit non videtur plus debito soluere: et plenam fidem testatori seruare. b. d. sic ergo testator videtur voluisse quod integra legata presteret ergo falcidia detrahitur contra intentionem testatoris: vt. ff. eo. l. titia. et id quod detrahitur inspecta mente testatoris erat debitum legatario licet non inspecta dispositione. l. et sic naturaliter tamen non civiliter. hoc probat ista leg. per quam dicitur Bar. probari opi. glo. contra vltimam montanos qui dicunt illud non esse debitum aliquo iure naturali vel civili q. l. falcid. restitit cum in tercio capite non det potentiam testandi de bonis suis nisi vsq. ad dodrantem: vt patet in l. i. s. secundo capite. ff. eo. constat autem quod leg. restitens obligationi impedit etiam naturalem obligationem cuius. l. cum leg. ff. de fideiuss. et l. si non forem. in prin. ff. de condi. indebi. sed licet ratio sit fortis frustra est contra stimulum calcitrare: q. si nullo iure deberetur negari non posset quin soluenis integrum legatum quod poterat minuire per falcidiam diceretur plus debito soluisse. Quis contrarium hic dicitur. preterea tunc etiam per errorem iuris solum repetitur id quod erat omnino indebitum: vt plene not. in l. cum quis. s. de iuris et fac. igno. et ff. de condi. indebi. l. i. q. iuris ignorantia excusat in dānis vitandis licet non in lucris captandis et tamen contra habetur quod solum per errorem iuris non repetitur: vt. j. eo. l. error. ergo erat aliquo iure debiti non civiliter quia leg. restitit sed naturaliter. Ad contrarium respondet: vt no. Bar. in l. cum quis. vbi suffinet opi. glo. contra vltimam montanos. et in multis. ¶ In ter. ibi: plus debito solum esse et ideo repeti non potest tanq. indebite solum: vel per errorem iuris soluit: secus si facti. vt. j. ea. l. per quam ista leg. suppletur. non ergo dicitur donari quod iure naturali cogente solum est. ff. de do. l. hoc iure. s. si. et l. donari. de reg. iur. sed si nullo iure deberetur et foret solum scilicet diceretur donari et tunc non requireretur insinuatio si excederet summam quingentorum: secus in casu precedenti vbi non est proprie donatio. l. si pater. de dona. et l. aquilius regulus. et adde hic. l. si sponsus. s. fin. ff. de dona. inter viri et vgo. ¶ Oppo. in glo. quod imo videatur plus debito solum cum falcidia refecat legata ipso iure. vt in legi. allega. in glo. in illo contrario. glo. multum se inuoluit et nescit quid dicat videtur enim sateri quod dicatur plus debito solum per terq. quo ad effectum repetendi: quia non potest repeti: si dicatur ista non possunt simul stare q. si est indebite solum ne cesset sequitur quod potest repeti: vt in toto titulu. de condi. indebi. glo. respondet hoc verum si per errorem fuisset solum: et hoc debet intelligi quod scilicet certe tunc ista leg. non habere dubium. per. l. i. ff. de condi. indebi. et l. cuius per errorem. de reg. iur. timore huius glo. dicit q. debet poni casus q. iste heres soluens erat minor. g. v. sic. et privilegio persone videbatur posse repetere et tamen non repetit. nec ob. l. i. s. si aduer. fol. q. dicit glo. quod errant ibi in iure hic soluit. inuuit ergo glo. q. si errasset in iure repetere quod est contra. l. error. j. eo. vel potest fm glo. quod erat maritus qui soluit vgo cui non poterat donare: unde videbatur q. posset repetere et tamen non repetit iste sunt infrascriptioes. dicit ergo q. leg. falcid. refecat legata ipso iure quantum ad ipsum dominum: q. non transit nisi pro tribus partibus in legatarij: et pro quarta remanet penes heredem. Item quantum ad civilem obligationem que non oritur nisi pro tribus partibus: quantum vero ad naturalem q. non oritur nisi inspecta voluntate defuncti que cesset fuisse. vt integraliter soluitur falcidia non refecat ipso iure per banc legem et omnia remanent clara.

2 ¶ Paria sunt soluere et promittere.
Statutus disponēs q̄ p̄r lucres dote datā ȳgore p̄morta q̄ ha
beat etiā locū in dote p̄missa si p̄missor fuit in mora dandi.
3 Si testator mandat integra legata solui videtur prohibere fal
sidiam detrabi.

Cum certum. ¶ Vides qui scienter vel p errore iuris pmittit soluere integra legata compelli solvere & denegatur executio: sicut si soluisset & denegaretur repetitio. b.o. ¶ Unde allegat q paria sunt soluere & promittere de quo in .l.i. patronus. ff. de dona. z vbi cōt. q denegatur repetitio soluti ibi si sponte fuerit pmissum denegat exceptio. Facit etiā si statutus oiposit q vir lucratur dotē datam ygoze p mortua si non fuit data sed promissa similiter lucratur q pro data habetur. Sed hoc videt verum si fuit in mora dandialis secus vt no. per Bar. de ista. q. in liubemus. C. de sac. san. eccle. §. sane. & no. in aut. de non el. secund. n. §. penul. ¶ Ultimo no teg. ibi: vel integra &c. q si testator mādāt integrā legata solui videtur pbibere facildiam detrabi: & habebit locum ant. sed cum testa tor. in prin. licet non expresse prohibuerit: sicut ibi dicit: sed sufficit proferre equipollentia verba licet Ang. ibi per plures rationes tenet contra qd nō placet: vt ibi dicam. ¶ In teg. ibi: & cautione supple per stipulationem. nam & idem videtur si per nudum pactum cum precedat debitum naturale et sic oriatur actio de constituta. infir. de actio. §. de constituta. z .l. j. in fin. de constitu. pecu. ¶ In fi. teg. ibi: super integra legata. dicit secus si simpliciter promississet soluere legatum: quia intelligitur fm prius dispositionem fm Jaco. de ra. z Ry. ad quod optime. l. si prior. cum ibi not. ff. solu. matrimo. & quod not. in l. eum qui. §. si mulier. de iureiur.

2 **¶** Testator si dicat lego fundum pleno iure vel lego totum fundum an videatur prohibere falcidiam; et quid si mandauit integraliter solui vel sine vlla diminutione; et sic an requiratur expressa prohibitio.

Prohibitio falcidie facta per errorem an teneat.
An presumatur quis scire vires bonorum suorum.
Si heres non adeat ex eo q. prohibitus est falcidiā detrabere
q. nihilominus legata valeant.

Si solnatur vñū legatū nō detracta falcidia an tūc sit etiā prohibita detrabi de alijs.
Quid si est vñū legatum tñ 2 pmo soluat medietas nulla facta detractio: an poterit detrabi falcidia de altera medietate.

Sed cum testator. ^{† Ita aut. ini.}
^{vel. v. facit. Pri}
mo v3 ponit tres casus in quibus cessat fa. quind
erant de iure veteri vsq; ibi: bis cessantibus. ⁊ quar
tus ponitur circa fi. quando heres non confecit inuentarium.
Secundo ponit duo necessaria in consecione inuentarij vltra
illa que requirunt per. l. fi. s. finautem dubius. s. de iure deli.
v3 q; citatur legatarij ⁊ creditoris vel corū pcuratores si ad
sunt vel si non adsunt q; loco corū adhibeant tres testes vltra
illos duos de quibus in. d. s. finautē dubius. ⁊ sic erunt quinq;
duo ad inuentarij consecione: ⁊ tres loco absentium credito
rum vel legatariorum. Et in istis tribus requiret tripleq; qua
litas q; sint de eodē loco: locupletes ⁊ bone opiniois. vnde sit
cautus notarius: vt de istis faciat mentionē: sed. tamen in cor
pore dicit hoc non seruari de consuetudine: fleg qd abbi beatu
tres notarij qui se subscribant absq; q; alij testes intersint: q;
reputant idoneiores testes ipsi notarij q; alij. Tercio loco p
cipaliter dat facultatē legatarijs ⁊ creditoribus probandi plu
ra esse bona q; continentur in inuentarij: istud etiam habebat
in. l. i. s. licentia danda. Quarto ponit duo contra non confi
cientem inuentarij que non erant de iure veteri diti per. d. l. fi.
v3 vt heres teneat ad legata vltra vires hereditatis: q; sūm

prio iuris ⁊ de iure est contra eum ⁊ bona hereditaria subtra-
git. ⁊ si legata non excedant dodrantē. Et ista ratio ponitur in
corpore: videt tamen q̄ contra istam presumptionē admittitur
probatio in contrarium per confessionem creditorum ⁊ legata-
riorum non aliter. iuxta not. in aut. sed iam necesse. s. de dona-
tione. ap. ⁊ in corpore vnde sumitur. olim vero non tenebatur
vltira viros fideiatis ad legata. vt in l. i. vniuersale. s. de lega-
t. in l. i. s. pe. ad tref. fed creditorib⁹ sic. vt in l. si te bonis. s. de iur.
delib. Aliud est q̄ non detrahit falcidiam indistincte: sed
per l. si ita demum perdebat si non conficiebat inventariū nisi
petierat terminū ad deliberandum non aliter. vt in d. l. si. s.
si autem hoc. ⁊ ita no. glo. in ea. l. si quis autem temerario. q̄
incipit in litem. Quinto ⁊ vltimo ponitur vnum speciale quod
instantia litis non durat vltira annum ⁊ sic post annum nō po-
terit probari plura esse bona q̄ sint in inventario. Et ista suffi-
ciant pro summario. ¶ In tex. ibi: hoc expressum dicendo ne

fal. detrahatur: et nisi ita diceret alia verba non sufficienter. *Fin.* Ang.
 bic: et in corpore vni sumit. Alij dicunt quod sufficit verba equipol-
 lentia: vt si madat legata integraliter solui. arg. i. e. l. i. et alleg.
 no. p. Bar. in l. cetero. ff. de vulg. et pup. et in questione principa-
 li tertia conspicienda facta per verbum cetero: sed si bene inspicimus verba
 Bar. potius faciunt in contra: quia ipse vult quod talia verba faciunt
 substitutionem esse directam: quia si essent obliqua detraheretur talis
 non obstatibus dictis verbis. Bal. autem in l. precibus. de impet. et
 alijs substi. dicit contra Bar. quia talia verba non faciunt substitutionem
 nem directam: sed inducunt prohibitionem falsitatis. p. l. decem. in fi. defi-
 deico. liber. et idem dicit in suis verbis vt si diceret lego fundum
 pleno iure: vel lego fundum totum. Ego autem cum iste casus de floren-
 tia fuerat mihi commissus: et multi doctores hinc inde diuersa co-
 suluerunt tenui media viam quod non requiratur expressa prohibitio
 quicquid dicat Ang. sed sufficit per verba equipollentia quod non pos-
 sint aliquid importare: vt si mandauit integraliter solui vel sine
 ulla diminutione. Secus si possunt aliquid importare: vt si dicit
 pleno iure. Nam potest intelligi respectu proprietatis et usufructus:
 vel respectu domini directi: vt no. in l. vlti. ff. de rei ven. et. j. ad ter-
 tul. l. mater. et ibi per Bar. de bo. que lib. l. f. similis modo. Idem
 si dicit lego totum fundum. Aliud enim est dicere lego totum fundum
 aliquid dicere mando totum solui vel tradi. nisi enim legaret totum de

al. non effct tractandū: qz altera pars legata non sufficeret ad
falcidiā. ¶ In ter. ibi: nō ignarus: quidā dicūt necessariū esse
ista verba apponere in testō qd nō placet qd hoc nō requiritur in
ter. sed sufficit hoc apparere qd nō erat ignarus sed qualiter in
telligunt ista vba vidi quosdā errare intelligētes qd debebat esse
certus falcidiā nō imminere: qd bona supplet abundatē: et sic
nō sunt vltra dodrantē. Ego intelligo p cōtrariū qd sciat falcidiā
imminere: et nihilominus pbibeat etiā detrabi sed si crede
re: etā nō imminere: et pbibeat: et postea appareat cōtrariū qd in

inebat. phibitio cenſeat facta p erroſe: forte em̃ ſi ſciuiſſet im̃
minere nō phibuiſſet. arg. j. in ver. niſi qd inopinātū. ¶ In gl.
ibid: qd ſemp̃ preſumit. dicit̃ doct. hoc verū qd phibuit ſalcidiam
detrahita: als non preſumeret in vltimis voluntatibus ſciētia fa
cultatum ſuārum. ſed ite tē. pbat cōtra dñi vltra phibitionem
requirit qd nō ſit ignarus ſed ſi verū eſſet qd dicit̃ doct. ſufficeret
phibitio. In actib⁹ autē inter viuos bene preſumit qd ſcire
viros bonorū ſuorū: vt in l. quiſquis. alleg. in glo. z bec quādo
fuerunt ſua ab antiquo: als ſecus. de here. vel act. ven. l. q non
dum. z idem ſi ex alijs coniecturis. ¶ In glo. ſeq. ibi olim nō
ceſſabat. dic qd erat contra publicā vtilitatē que eſt vltime
voluntatis exitū z effectū habeant. l. vel legare. quēadmodum
eſta. aper. ſed ſi valuiſſet phibitio heredes vidētes ſe nullum
cōmodum habituros hereditatem repudiabant z ſic exitū nō
habebant. Sed imperato: Juſtinianus qui fuit chriſtianiffim⁹
nns conſiderauit quod propter hoc heredes non omittent̃
dire: qd l. non conſequant cōmodum pecuniariū quo ad mū
tum conſequuntur meritū anime quo ad deum. Et vltra hoc
ſalū ſtatuit qd ſi heres nō adeat. ppter ea: qd phibitus eſt ſa
luidiam detrabere legata nihilominus valeāt vt in corpore: vñ
amitur qd eſt ſingularē de quo vide Bar. in l. nemo poteſt. de
leg. i. ¶ In glo. ibi: itē nec trebel. dicunt doct. contra qd illā pōt
phibere ſicut ſalcidiam cū eadē ſit ratio: et per regulā poſitā
in l. marcellus. ad treb. ſi vbi qd ceſſat ſalcidia ceſſet trebellia.
ad ſtātē phibitione ceſſat ſalcidia: ergo qd qd ceſſet trebellia.

1. In alia quoque, que incipit quod ad subſtantiā minuit ibi vel
 2. quod nulla hec vera ſin doct. vnde refert an ſint plura lega
 3. a vni ex pluribus de quibus venit detrabenda falci. et tunc ſi
 4. ſoluitur vnum ſcienter ea non detracta: nec etiam de alijs de
 5. abitur vt hic et hoc odio falci die que detrabitur preter volū
 6. item defuncti cōmendatur beres qui illam non detrabit. l. i.
 7. eo. Aut eſt vnum legatum de quo venit detrabenda et ſolui
 8. per medietas nulla facta detractio: et tunc non prohibetur
 9. detrabere de alia medietate de vtracq. l. ſi legat. pluribus. vnde ſi
 10. gaut omnes ſeruos ſuos cum vnum ſi legatum. l. ſcire de be
 11. bus. de verb. oblig. ſi de quibusdam detrabat fal. non detracta
 12. detrat de alijs detrabere pro illis ſolutis et non ſolutis per
 13. am. l. ſi pluribus.

Ed et in ea. In aut. l. et in ea ibi: apud suc-
cessores bic. i. apud filios. De le-
ga. iij. l. pater filium. in princ. als si fessisset de heredib?
subulcanq: fecus quia illa prohibitio non valet sicut si esset
ada t. heredes possunt ei renitiare. vt in eadem. l. pater filii.
pe. t. ibi omnino vide per Bar. 2c.

Similiter. [†]In aut. similiter. dic quod de
bet intelligi in relictis ad pias
causas pro anima: vt ecclesiis: vel pauperibus: non
autem in alijs que iure veteri dicebantur pias: puta
refectionem pontium vel viarum aut muros: aut alimen
torum nisi

totum nisi facta sint pauperibus que presumere[n]t pro anima
relicta alijs defalcantur: vt patet in l. hereditatem. ff. eo. titu. de
q. autem glo. an. fal. que non detrabitur de p[ro]p[ri]js legatis onerat
heredem tantum aut heredes ⁊ alios legatarios dic q[ui] onerat
vtrosq[ue] illa que de p[ro]p[ri]js legatis veniebat detrabēda: detrabāt
de non p[ro]p[ri]js: quia sic duplici onere grauarent quod esse nō de-
bet: vt probatur in l. sed si post missionem. ff. eo. titu. ⁊ in l. si ve-
ro composita. de testamen. mili. sed quia illa legata detrabin-
tur ante omnia alia tanq[ua]m alienum. ⁊ sic si remanebat in here-
ditate tantum q[uo]d sufficit alijs illi patientur damnum: quo-
niam legata que non defalcantur tanq[ua]m alienum detrabin-
t[ur]. Bar. qui ita no. bic ⁊ in l. eg. ass. ff. eo. l. ⁊ si quis seruū. §. fi.
ff. de leg. ij.

De caducis tollendis.

Rubrica.

2 Statuta & grauamina inuenta tpe guerre debēt cessare su
perueniente pace.

3 Quod tunc nō cessant ipso iure sed debeāt expresse reuocari.
Licet cesset causa que dedit materiam legis condende non cessat ipsa lex nisi expresse reuocetur.

4 Quod licitum sit fraudare ⁊ circumuenire leges male positas ⁊

gabellas iniustas.

§ Si constitutio epi dictat qd executores testamentorū equequant infra annum alis exectio deuoluatur ad eum an habebit locū si testator mandauit qd exectio deuoluatur ad alios si primi essent negligentes.

6 Heres qđ hodie possit adire etiam clausis tabulis.
7 Dies legati dicitur cedere quantum ad quatuor effectus de quibus hic.

De nomen. Reg. ista diuiditur in duas partes principales: quia primo tractat de materia caducorum vsq. ad .s. his ita diffinitis. Secundo de materia coniunctiua que est valde subtilis et utilis et speculatiua. de qua Bar. composuit vna pulchram repetitionem in l. re coniuncti. de leg. ij. Et in ista prima parte intentio imperatoris fuit tollere tria vitia inducunt per l. papiam factam post iura foz. tempore quorundam bellorum ciuiliu quo erarium vrbis romane erat exhaustum ad hoc vt pecunia veniret in commune seu in erarium: quia faciebat hereditates legata foz. caducas: et caduca applicari fisco in multis casibus. inducebat enim quod hereditas non posset adiri clausis tabulis ad hoc vt heredes decedentes ante aditam hereditatem non transmitterent eam ad suos heredes: sed dice-

rentur caduca ⁊ applicarentur fisco ⁊ tamen ante illam. l. licet
esset caduca non applicabatur fisco sed cohereditibus vel subiti-
tutis vel venientibus ab intestato. Similiter inducebat vt dies
legatorum etiam pure relictorum non cederet a morte testato-
ris: sed ab adita hereditate vt legatarij interim decedentes nō
transmitterentur: sed efficerentur caduca ⁊ applicarentur fisco.
Item ⁊ tertio quod omnia caduca qualitercūq; fierent fisco
applicarentur. Et hec omnia tolluntur per banc. l. que primo
ponit tres rationes quare intendit illam. l. papiam tollere vsq;
ibi. ⁊ cum leg. postea tollit duo prima vsq; ibi. ⁊ cum triplici.
postea volens tollere tertiam permittit ad euidentiam quodā
vsq; ibi. in primo. deinde quodlibet illorum specialiter psequi

2 tur per sex vel septem col. ¶ **C**irca p^{ri}m. ar. q^uo statuta
3 et grauamina inuenta tempore guerre debent cessare superue
niente pace: Item quod non cessant ipso iure: sed debet express
se renouari vt patet hic de l. p^{ri}ma ¶ Et sic non licet cessare cau
sa que dedit materia l. condempnando non cessat ipsa lex nisi exp^{re}s

se reuocatur ⁊ hoc ideo q̃ illa dicitur causa impulsiva: vt in si-
mili habetur in .l.i. §. segum. ff. de postu. Sed quando cessat ra-
tio legis bene cessat legis dispositio. l. adigere. §. quamuis. de
iure patro. Et vide de hoc Bar. in .l.i. §. si. ff. de dona. ⁊ p Bald.
in .l. generaliter. §. de epis. ⁊ cle. ⁊ Et not. in ver. q̃ ⁊ ipsum fm
Bal. quod licitum est fraudare ⁊ circumuener leges male posi-
tas ⁊ gabellas iniustas. p vide de hoc quod no. Bar. in .l. vecti-
galia. ff. de publi. ¶ Itz no. in ver. vt substitutiones introdu-

cerent etiam ar. fm. Bal. quod si constitutio episcoporum dicta qd
egregiores testamento egequantur infra annum: alias ex
cutio deuoluitur ad eum: testator fecit executores 2 mandauit
quod si essent negligentes executio deuoluitur ad alios qd
tunc lapsi anno non habebit locum constitutio episcoporum: quia
debet intelligi nisi testator de alijs executoribus provideat in ca
su negligentie vt erat bic qd caduca deuoluebantur ad fscum.
per. l. papiam. tamen subintelligebatur ceditio nisi testator in
dictum casum provideat de alijs substituto quod si efficiat cas

ducum in personam talis deuoluatur ad talem ꝛ per istū mo-
dum circūueniebatur ista. l. intantuz qđ quasi erat effecta inu-
tilis. ꝛ ideo meruit aboleri. Et ista est tertia ratio imperatoris
ꝛ vide ad id quod supra inducit. Val. quod no. Bar. in l. si fun-
dum sub conditione. ꝛ. si sitichum. ff. de leg. j. ꝛ de annu. leg. l. li-
berto. ꝛ. filium. Si autem substitueret iuxta eosdem nō valerit
in preiudicium dicte constitutionis: quia cēsetur facta frans
iurisdictioni episcopi. ar. in aut. licet. 5. de episc. ꝛ cle. fūm eun-
dem Val. ¶ Circa ver. ꝛ cum leg. debes scire: quia tria sunt tem-
pora. Primum tempus sꝑꝛ. ante. l. papiam. ꝛ tunc heres sciri-
ptus insoluidum poterat adire clausis tabulis. secus pro parte
l. j. ꝛ. ff. de iur. ꝛ fac. igno. ¶ Item tempus. l. papie ꝛ illo tempo-
re non poterat adire indistincte etiam si erat institutus insolui-
dum. ¶ Item est tempus huius. l. ꝛ illo tempore potest adire siue
sit institutus insoluidum siue pro parte etiam clausis tabulis vt
hic. ꝛ. j. eadē. l. ꝛ. in nouissimo. ¶ ¶ Item debes scire quod dies
legati dicuntur cedere quantum ad quatuor effectus. scz quantū
ad effectum transmittendi ad heredem legatarij. ¶ Item quan-
tum ad effectum debendi vt incipiat deberi. ¶ Item quantū ad
effectum petendi vt incipiat potē peti. ¶ Item quantum ad effe-
ctum dominij transferendi. ¶ ¶ Quantum ad primum si legatū
est purum vel in diem certum sufficit mors testatoris absqꝛ eo
qđ sit adita hereditas vel legatarius ad heredem etiam igno-
rans transmittat: vt. j. quando dies le. ce. per totuz. Sed si effect

condicionalē non fuisset nisi conditio egiisset etiam si ad
ta esset hereditas: vt. j. eo. §. si autem aliquid. nisi esset talis co
ditio que subintelligitur etiam si expressa non fuisset; quia
tunc legatum non suspendit. l. iij. de lega. j. et habetur hic in gl.
super verbo. certum. in fi. Item quod dixi de conditione idem
in die incerta. an et quando vel certa an licet incerta quando: qz
facit conditionem in legatis: vt in l. dies incertus. de condi. et
demon. nisi certum esset illam euenturam viuente legatario: vt
quando confertur in tēpus mortis ipsius legatarij: vt in ea gl.
post princip. ibi si tamen dies et c. ¶ Quantum ad secundū esse
ctum non cedit ante aditam hereditatem: quia non subest per
sona que possit obligari. Nam obligatio contrahitur tempore
aditionis ex quodam quasi contractu qui celebratur inter here
dem et legatarios et creditores in ipsa aditione. l. hoc autem. §. si.
fi. qui. ex cau. in posuere. ¶ Quantum ad tertium effectum
ad huc non sufficit hereditatem esse aditam nisi legatum sit om
nino purum. et etiam sine die quoniam ante diem peti non po
test. ff. quando di. vsu fr. l. e. l. j. §. si. ¶ Item quantū ad quar
tum quia dominiz non transferretur nisi legatum sit omnino
purum. et sine die. ff. de vsu fr. lega. l. sempronius attalus. et pre
dicta in legatis sed in contractibus. dic vt in l. cedere de iem. ff.
de verbo. signi.

¶ Si relinquo fundum titio qui non erat in rerum natura. et ipsum grauo de dando eundem fundum vel. g. sempronio qđ substitutus vel coniunctus seu ille a quo relictus est fundus et apud quem remanet nõ teneatur ad tale onus nisi in duobus casibus. et nu. 4.

Fideicommissum relictū ad piam causam nō est nullū, licet legatum sit nullum sicut nec fauore libertatis.

¶ Si causa nullitatis concernit legatum & fideicommissum legata
rio iniunctum tunc neutrum valet.

Si in testō dicatur lego titio ⁊ dimisso spatio. ⁊ sic deficit nomē

alterius legatarij coniuncti ⁊ postea sequatur talem fundū. an
ille titius habebit totum fundū sicut si testator expressisset no-
men vnius iam mortui.

Portio hereditatis pro non scripta accretit alijs coniunctis
vel disiunctis cū onere ⁊ an secus in legato pro non scripto.

In primo itaq. l. papiam statuebatur, ideo
sententia iure veteri remanebant apud eum a quo sunt relicta si

legatarius nō habebat substitutū vel cōiunctū vel apud illos
si habebat. idē z hodie per bāc. l. z sine onere iuncto legatario:
quia sicut in fūis legatum est nullum a principio. z ita z onus

legatario iniunctum. b. d. v. s. p. ad. s. p. pro secundo. Et cum isto vltimo concordat. l. cum quis. in prin. de leg. iij. vbi qualitercūq; legatum fit a principio nullum. similiter et onus legatario in

inunctum. ¶ In teg. ibi statutum fuerat. dic. scz per iura vetera ante papiam. 7 in hoc per ipsam. l. papiaz nihil erat innouatū ideo non permittit in hoc correctionem. secus in casu sequentis.

§. ibi. dum dicit vetus ius corrigentis. ¶ In tex. ibi. apud eos
dic. puta apud heredes si erant ab eis relicta vel apud legata-
rios. si relicta erant ab eis. §. eo. l. §. sed vt manifestetur. ver. si au

tem legatarij. ¶ In text. ibi sed ad illos, dic idest substitutos
vulgares si eos habebant ⁊ si non habebant apud coniunctos

si habebant. et si neutrum habebant apud eos a quibus erant
 2 derelicta: vt. j. s. finautem aliquid sub cōditione. in fine. ¶ In
 teg. ibi nullo grauamini. si ergo relinquo fundum titio qui nō
 erat in rerum natura: et ipsum grauio de dādo eundem fundū
 vel decem sempromio substitutus vel coniunctus vel ille a quo
 relictus est fundus apud quos remanet non tenebuntur eun-
 dem fundum vel. g. dare sempromio: quia vtrumque nullum est
 tam ipsum legatū q̄ fideicommissum vt in. d. l. cū quis. in prin.
 fallit in duobus casibus in quibus licet sit nullum legatum tñ
 fideicommissum legatario iniunctum nō est nullū que ponun-
 3 tur in glo. que incipit eam qñq. ¶ Et ex primo not. qd̄ fidei-
 commissum relictum ad piam causam nō est nullū: licet lega-
 tum sit nullū: sicut nec fauore libertatis. Et ita nō. per Bar. in
 l. alio. ff. de ali. i. ci. le. i. ibi per glo. Si enim lego titio qui nō est
 in rerum natura: modo vt distribuat inter pauperes hoc te-
 nebuntur facere illi apud quos remanet legatum. Quid autem
 si fideicommissum relictū ad piam causam nō possit executioni
 dari eo mō quo testator disposuit. an ex hoc legatū reddat nul-
 lum vel debeat in alia causam conuerti. vide Bar. in l. pater si
 lium. s. tuscullanus. de le. iij. ¶ In glo. que incipit: imo videtur
 opponitur pro eius declaratione q̄ legatū pro nō scriptum nō
 remanet penes heredem. l. si quis eum. de condi. 2. demon. glo.
 soluit. et habuit bonū intellectum. sed inepite loquitur. dic ergo
 qd̄ illa potius concordat q̄ discordat. nā hic non dicitur qd̄ re-
 maneat apud heredem: sed apud illum a quo relictus est: sed
 in casu illius. l. relictum libertatis non fuerat factū ab herede sed
 a legatario cui legatus erat seruus. ideo si non valet relictum
 libertatis remanet seruus penes legatarium. ¶ Item oppo-
 glo. ad id de l. codicillis. in prin. de leg. ij. Sed nec istud contra-
 rium meruit signari ad hunc. s. sed ad l. si quis eum. nam illa vi-
 detur velle qd̄ illa remaneat apud legatarium tam ad effectus
 petendi ab herede si non habet q̄ ad effectum retinendi si ha-
 bet. Sed illa. l. codicillis vult quod si habet possit retinere si nō
 habet non possit ab herede petere. Sed solue. vt ibi plene not.
 per glo. qd̄ ibi onus legatario iniunctum erat nullū: mixta cō-
 sideratione legantis. et eius cui relictum erat et si non erat om-
 nino nullum saltem de equitate. l. cū quidam. s. illum. s. de ne-
 cess. seruus here. in. l. autem si quis eum. erat omnino nullum et
 4 ex alia causa. ¶ Et circa ista cōtraria aduerte qd̄ interdū cau-
 sa nullitatis concernit legatum et fideicommissum legatario in-
 iunctum. et tunc neutrum valet: vt si legarem tibi rem sacra cū
 onere dandi eam alteri. Interdum concernit legatum tantum
 non autem fideicommissum. et tunc erat nullū a prin. et etiam si
 fideicommissum est nullū nisi in duobus casibus vt in. d. s. et in
 d. l. cum quis in. prin. de leg. iij. aut sit nullū ex postfacto et tunc
 propterea non annullat fideicommissum vt. j. progi. s. imo trā-
 sit ad illū cui res legata applicatur. Interdū causa nullitatis
 econuerso cōcernit fideicommissum et nō legatū. et tunc loquun-
 tur leges allegatę. in glo. ¶ Sed dic plenius q̄ aut legatarius
 non fuit electus vt legatarius. sed vt minister nullū commodū
 erat sensurus: et tunc si non valet fideicommissum neq̄ lega-
 tum. l. si quis quos. de leg. ij. que de directo contradicit illi. l. si
 quis eum. aut fuit electus vt legatarius. et tunc si fideicommissum
 erat nullū a principio mixta consideratione testatoris et si
 fideicommissum legatum non est nullum quantum ad effectum
 retinendi: sed bene est nullum quantum ad effectum agendi: vt
 in illa. l. codicillis. in prin. Si vero alia ratione tunc est nullū
 imo valet quantum ad effectū agendi et etiam retinendi: vt in. d. l.
 si quis eum. et hoc qñ est nullum a principio sed si efficitur nul-
 lum ex postfacto: et tunc aut factio testatoris reuocantis fideicō-
 missum et censetur etiam reuocasse legatū. l. filio. s. mari. ff. de
 cōdi. 2. demon. vt no. j. progi. s. in glo. i. aut efficitur nullū alia
 rōne et remanet penes legatarium. l. si quis titio. ff. de leg. ij. et per
 predicta patet intellectus multarū legū que vident ad iniices
 cōtrariarū: vide Bar. et glo. in d. l. codicillis. ¶ In glo. seq.
 que incipit substitutos vel cōiunctos ibi. alij vt Bar. dic bec
 vera scōm oēs. Nec ob. ratio glo. qd̄ cōiunctio et nō semp cōiun-
 git: qd̄ verū est qñ ponunt interdū varias orationes. secus qñ in
 vna oratione: vt. j. eo. s. is ita. ver. si aut ibi. dum dicit propter
 vnitatem sermonis. solu. aut quam. j. ponit glo. in ver. tu. ergo
 non est bona. qd̄ si ibi postbūmus speraretur nasci faceret par-
 tem alteri. et sic ille alter coniunctus nō haberet totū cuius con-
 trarium hic dicitur. ideo debet intelligi qd̄ non sperabatur na-
 5 sciri: sic portio sua nō deficiebat. ¶ Querit Bal. quid de sebe-
 dulavacia pone reperitur sic in scriptura testamenti lego titio
 et deinde dimittebatur spatium vacuum et deficiebat nomē alte-
 rius postea sequebatur talem fundum vtrum ille titius babe-
 bit totum fundum sicut si expressisset nomen vnius iam mor-
 tui. et dicit ipse qd̄ sic et qd̄ est casus in illo. s. quem glo. allegat.
 seq. in. l. si duobus. s. si. senjin. l. plane. s. si duobus. de le. j. ¶ In

fi. glo. ibi. si sunt specialia. Tu dic melius qd̄ interdum porto
 vnus ex coniunctis deficit omni respectu. et tunc accrescit cōi-
 iuncto ita loquitur hic interdū nō deficit omni respectu: qd̄ nō
 valet de rigore valet de equitate vel licet nō valet quo ad ef-
 fectum retinendi. et tunc nō accrescit. imo qui nō admittitur ad ef-
 fectum nihilominus facit partem. ita loquuntur. l. allegatę
 in glo. quas plenius declara. vt no. per Bar. in. l. bñmō. s. si ti-
 tio. de leg. i. ¶ In glo. que incipit. imo semper ibi. secus in lega-
 tariis bec vera vt portio hereditatis pro non scripta accrescat
 alijs coniunctis vel disunctis cum onere: vt in. s. is ita. sed hic
 in legato pro non scripto: vel cuius portio transit ad illos sine
 onere: vt hic ratio diuersitatis est: qd̄ onus iniunctus heredi vi-
 detur potius iniunctus hereditati q̄ persone: sed hereditas ex-
 tat licet persona non extet: sed onus iniunctum legatario censet
 potius iniunctum persone q̄ ipsi legato vel rei legatę. et illa ra-
 tio colligitur. j. ea. l. s. sed vt manifestet in differentia quam fa-
 cit inter onus iniunctum heredibus vel legatariis. tñ qd̄ etiam
 portio hereditatis pro nō scripta accrescat sine onere. videtur
 casus in. l. cessus. s. qd̄ alicuius. de leg. ij. ¶ Intelligendū scōm in
 intellectum doc. et glo. qd̄ hic non erat in rerum natura tpe testa-
 menti ille cui onus fuerat iniunctū. So. ibi nominatim vni in-
 iunctū fuerat ideo de rigore et p̄prietate verborū non trāsit ad
 coheredes vel substitutos: licet de equitate ex rescripto diui an-
 tonini transeat. l. si titio et menio. s. iul. eo. ti. et. s. ad treb. l. nō ita
 nam. Si vero onus fuit simplr relictum: tñ loquitur. s. is ita et
 idē si notatim oibus vt. l. ciuitatibus. s. lucius. de lega. i. ¶ Al-
 timo ad Sium formatum in gl. de aut. hoc amplius dic qd̄ ibi
 erat pro non scriptum hic. sic non sunt alia.

2 Legatū si fuit factū sub cōditione si legatarius daret. g. be-
 redi vel alteri et datus fuit substitutus vulgaris huic legatario
 et ipse moriatur viuentē testatōe qd̄ non possit substitutus babe-
 re nisi det illa. et an exiret substitutio. et nu. 3.
 Condicio apposta in institutione an censetur repetita in sub-
 stitutione vulgari.
 3 Qui venit per ius accrescendi ad portionē coniuncti deficien-
 tem dicitur venire ad lucrum et non debet recusare onus. et hoc in
 coniunctis verbo tantum.
 Quid in coniunctis re tantum.

¶ Pro secundo. ¶ Quasi cadauca non applicant
 illos a quibus sunt relictā cū onere suo nisi sit substitutus vul-
 garis vel cōiunctus: qd̄ tunc illis applicat euz eodē onere. b. d.
 ¶ In teg. ibi que in cām cadauci: sed quare cadauci. rñdeo qd̄ vi-
 uente testatore legatum non habebat firmū et irrenocabile sta-
 tum: qd̄ poterat reuocari: sed dicebat habere quasi statū: qd̄ fuit
 validum a principio cū egaret psona legatarij tpe testamenti.
 eodem mō si moriatur legatarius viuentē testatore non dicitur le-
 gatum cadere: sed quasi cadere nō sic qñ post mortem testatoris
 legatū deficit: qd̄ tñ habuit statū perfectū et irrenocabile: et tñ
 dicit vere cadere: vt in se. s. ¶ In teg. ibi vetus ius. dic idē se-
 gem papiam q̄ respectu huius. l. dicebatur vetus: non aut ius
 ff. qd̄ precedebat illa. imo idem erat illo iure qd̄ hic dicitur
 vt in glo. sup verbo sentire. in prin. ¶ In teg. ibi corrigētes
 in quantum volebat applicari fisco qd̄ hodie nō est: sed personis
 de quibus infra subijcitur. ¶ In teg. ibi similes mō dic simili-
 tudo est in personis apud quas remanet: qd̄ apud illas reman-
 et pro non scriptum. de quo in precedenti. s. sed in alio est vñi-
 militudo: qd̄ pro non scriptū remanet sine onere sed quasi cada-
 cum cum onere iniuncto legatario in cuius persona deficit le-
 gatum. et ratio diuersitatis est: qd̄ in pro non scripto sicut ipsum
 non est nullum a principio. ita et onus legatario iniunctum: sed
 hic valuit a principio vtrumq̄: et licet postea deficiat legatum
 non deficit fideicommissum vel onus quod incipit habere fun-
 damentum. ¶ In teg. ibi vel conditionis implende. si ergo le-
 gatum fuit factum sub cōditione. si legatarius daret. g. here-
 di vel alteri: et datus fuerit huic legatario substitutus vulga-
 ris qd̄ fieri potest. j. ea. l. s. si autem aliquid. in fi. et ipse moriatur
 viuentē testatore non potest substitutus habere nisi det illi. g.
 ¶ Sed contra de. l. sub cōditione. de here. in fi. in. penul. c. bar.
 vbi condicio apposta in institutione non censetur repetita in
 substitutione vulgari. Glo. super verbo sentire assignat istud
 contrarium et non bene soluit. dic aliud in substitutione vulga-
 ri facta in hereditate vt ibi aliud in legato factū: vt hic ita soluit
 glo. in. l. si quis instituitur. ff. de here. in fi. ratio est quia defec-
 tus conditionis si faceret substitutionem vulgarem sicut et in-
 stitutionem sequeretur qd̄ testator decederet intestatus qd̄ est
 odiosum que ratio cessat in legatis. istam solutionem videtur
 ibi tenere doc. et est singulare. bene tamen in legatis potest sus-
 tineri solutio glo. vt distinguatur inter conditionem dandi vel
 faciendi ex qua aliquis commodum sensurus est. et tunc illa in-
 telligitur

telligitur repetita in personam substituti qui bz similitudines
 cum onere iniuncto per viam modi vel fideicommissi. aut erat cō-
 ditio mere casualis sine onere dandi vel faciendi: et tunc nō in-
 telligitur repetita. vnde si legatū est factū sub cōditione: si na-
 tis ex alia venerit defectus conditionis faciet deficere legatum
 in personā legatarij non in personam substituti vulgaris. imo
 faciet deficere conditionem substitutis que est. vt si primus nō
 habeat secundus habeat. Et idē in substitutione facta in here-
 ditate. ¶ In fi. teg. ibi qui lucrum. quidam nō. in quantum refer-
 ad coniunctum qd̄ ille qui venit per ius accrescendi ad portio-
 nem coniuncti deficientē dicitur venire ad lucrum. ideo nō debet
 recusare onus istud est verū in coniunctis verbo tñ. secus in
 coniunctis re tñ: qd̄ deficientē altero coniuncto debet aliqd lu-
 crari sed sibi per coniunctū non auferri. ideo nō tenet ad onus
 illi iniunctum. j. ea. l. s. si disuncti. circa fi. ibi finautē a deficien-
 te persona et. ¶ Opp. in glo. j. qd̄ annullato legato similiter et
 fideicō. vel onus legatario iniunctum debeat annullari: qd̄ vi-
 deo econuerso qd̄ annullato onere vel fideicō. legatario in iun-
 ctum annullatur etiā legatū. l. filios. s. mari. de condi. 2. demon.
 hic autem probat contrariū qd̄ annullato legato nō annullat
 onus. Glo. soluit qd̄ ibi legatarius fuit electus vt minister. Tu
 dic vt dixi in. s. precedenti qd̄ ibi fuit annullatū onus vel fidei-
 com. facto testatoris ipsum reuocantis. vnde cēset etiam lega-
 tum reuocasse qd̄ est singulare. non sic si alia rōne annullaretur
 onus seu fideicommissum. l. si quis titio. de leg. ij. et. l. ab eo. de vsu
 fru. leg. Et eodem modo cōueniunt qñ annullat legatū non fa-
 cto testatoris non annullat onus fideicō. vt hic. secus si annul-
 laretur factū testatoris reuocantis legatū: qd̄ censetur etiā reuo-
 casse fideicommissum. s. si remaneret legatū penes heredē sine
 onere fideicommissi legatario iniuncti. ¶ Scōo op. qd̄ in alia
 glo. que incipit imo qd̄ mortuo legatario viuentē testatore non
 debeat vocari substitutus. imo substitutio exiret. l. qd̄ si filius
 ff. de capti. Glo. soluit et bene qd̄ ibi in substitutione pupillari p-
 quā succeditur pupillo: sed si pupillus cui facta est decedat pa-
 tre viuentē nō poterat habere heredē iure suo. qd̄ pater oia oc-
 cupabat iure peculij merito substitutio pupillaris exiguū.
 hic loquitur in vulgari que etiā si foret facta in hereditate non
 exiguū: qd̄ p̄eam succedit ipsi testatoris. Sed contra ex
 tra glo. qd̄ in pupillari comprehenditur tacita vulgaris. l. iam
 hoc iure. de vulg. et pup. vnde in casu illius. l. si filius deberet ex-
 tingui substitutio saltem respectu tacite vulgaris. cuius cōtra-
 rium ibi p̄. sed Dy. ridet ibi qd̄ cū tacita dependeat ab expel-
 sa vitata expelset vitatur et tacita. facit qd̄ nō. in. l. iij. s. si de li-
 be. et posthū. Sed in contrarium qd̄ illa nō videt dependere ab
 expelssa: sed debeat per se regulari cū videat facta in diuerso ca-
 su a pupillari. Bar. tangit hunc passum in. l. leg. cor. ff. de vulg.
 et pup. et distinguit aut testator superuiguit tñ qd̄ potuit sibi po-
 uidere in faciendo nouum testm et non fecit. et vera sit opinio
 Dy. vt nō possit venire ex tacita vulgari aut nō tñ superuiguit
 vel ignorauit pupillum defunctū. et tñ pot succere ex vulgari.
 et hoc per. l. tractabat. de testa. mili. Ang. rependit distinctio-
 nem Bar. per eandē. l. et subtilizandū dat aliā sol. et intellectum
 ad illam. l. qd̄ si filius. Et vide hic per eum qd̄ nimis esset longū
 eius verba recitare. ¶ In glo. magna. ibi vel nō erat sic gene-
 raliter cōstitutus. Tu dic qd̄ imperator loquitur hic de iure vete-
 ri. l. papie. et illam corrigi nō ius ff. imo res ad aliud redu-
 cit. Sed tunc cōtra de. l. cessus. s. qd̄ alicuius. de leg. ij. vbi onus
 iniunctum vni si portio illius deficit non debetur ab altero. ad
 quē illa portio deuēit cuius Sium hic dicit. ¶ Venit ibi lo-
 quitur in onere nominatim iniuncto vni ex heredibus hic qñ
 non nominatim sed etiā istud corrigebatur per rescriptū diui
 antonini. de quo in. l. si titio et menio. s. iul. eo. ti. et. s. ad treb. nō
 iustum. et ibi etiā soluitur aliud Sium qd̄ format glo. hic de. l. i.
 s. si. ff. de leg. iij. ¶ In glo. circa fi. ibi item qd̄ si alicui. dic quod
 cum teg. loquitur quando deficit legatum ex postfacto: an defi-
 ciat fideicommissum vel onus legatario iniunctū. gl. querit ecō-
 uerso si deficiat fideicommissum vel onus legatario iniunctum
 deficit legatum vt non possit peti vel retineri. de quo arti-
 culo dixi in. s. precedenti. in glo. ij. que incipit. imo videtur. dic
 vt ibi et.

2 Hereditas non adita an iure suitatis non transmittatur
 ad extraneos heredes filij.

¶ In nouissimo. ¶ Hereditas pot adiri clausis
 tabulis. et si nō fuerit adita ad
 heredem non transmittitur nisi in casu. l. i. j. de his q ante aper-
 tab. et in casu. l. cū antiquioribus. s. de iure deli. ¶ Itē dies legatō-
 rum pure vel in diē certū legatorum cedit et ad transmissio-
 nem a morte testatoris nisi sint legata non transmissibilia: vt li-
 bertates vel usufructus. quia tunc non potest cedere que ad
 transmissioem nec a morte testatoris nec ab adita hereditate:

sed quantum ad petitionē bene cedit ab adita hereditate. Hoc
 dicit vsq̄ ad. s. finautem aliud. Et hic etiam intendit corrigere
 l. papiam. que inueniat materia caducandi statuendo quod
 non possit adiri clausis tabulis et dies legatorum nō cederet nisi
 si ab adita hereditate vt si interim decedat hereditas vel lega-
 tum efficiatur caducum et applicaretur fisco: vt. s. eo. l. s. et cū leg.
 2 Itē teg. ¶ Itē melius probare qd̄ alter qd̄ hereditas non adita
 iure suitatis nō transmittitur ad extraneos heredes filij qui
 nō exipit nisi duos casus quorū iste non est. Sed doc. dicunt qd̄
 loquitur in hereditatibus in quibus reperitur aditio: sed in here-
 ditate paterna nō requirit cū filius sit suus heres: sed inter-
 uenit immigro. l. cū bonis. de acqui. here. ¶ Preterea vltra istos
 duos casus. de quibus hic non sunt alij plures in quibus here-
 ditas nō adita transmittitur qd̄ nō. per glo. et doc. in. l. ventre. ff.
 de acqui. here. ergo nō est incōueniens dicere qd̄ etiā iste casus
 excipiat vel etiam excludatur ab ista regula sicut et de illis po-
 sito qd̄ de eis non fiat hic mentio.

2 Si testator direxit verba ad ipsum heredē grauatum gra-
 uando ipsum de dādo si adierit hereditatē nō dicitur voluisse
 facere legatum conditionale.
 Quid si direxit verba ad legatariū vt lego titio fundū vel. g. si
 talis adierit hereditatē meā qd̄ tunc videatur voluisse facere le-
 gatum conditionale.

3 Legatarius qm mortuus est ciuiler tantū an extinguat legatū
 penitus: vt sic applicetur cōiuncto vel substituto vel remaneat
 apud eum a quo fuit relictum.

¶ Sin autē aliquid. ¶ Dies legatorum sub cō-
 ditione vel die incerta
 cedit ante conditionis euentum vel diem. Et ideo si interim le-
 gatarius moriatur legatum efficitur caducū et nō trāsmittitur
 ad heredem. nō enim applicatur fisco: sed remanet apud illum
 a quo relictū est nisi habeat substitutū vel coniunctū. Et si fuit
 relictum a pluribus heredibus remanet apud eos pro heredi-
 tarijs portionibus. si vero a plurib⁹ legatarijs remanet apud
 eos pro portionibus virilibus: bz habeant portiones ineq̄ua-
 les. b. d. vsq̄ ad. s. ne autem post euentum vero cōditionis vel
 diei perinde est ac si a prin. pure fuisset relictū. et ideo si cōditio
 exigit viuentē testatore cedit dies eorū scōm ea que dicta sunt
 in superioribus. ¶ In teg. ibi conditionis euentū. qd̄ nō suffi-
 ciat mors testatoris vel qd̄ adita sit hereditas ad hoc vt cedat
 dies. sed requiritur vltra predicta qd̄ eueniat conditio vel dies.
 ¶ In teg. ibi simili modo apud eos. qd̄ nō applicatur fisco: bz
 illo casu efficiatur caducum: sed remanet apud eos. ¶ Opp. in
 l. iij. de leg. i. glo. rñ. qd̄ illa. l. debeat intelligi in conditione que
 tacite non inerat in legato. illa enim reddit legatum cōditiona-
 le. sed si inerat ex dispositione. l. licet exprimat per testatorem
 non propterea reddit legatum conditionale sicut si non fuisset
 expressa. qd̄ tacite conditiones pronientes ex dispositione le-
 gali dicuntur extrinsece. id est venientes extra testm. ideo non
 suspendunt. l. cōditiones que extrinsecus. ff. de condi. 2. demon.
 vt est illa conditio si adeat hereditas. nā nō possunt legata ali-
 ter valere. licet ergo exprimat: attamē dies talis legati cedit a
 morte testatoris et legatarius interim decedens transmittit per
 2 l. cōtrariam aduerte tñ diligenter qd̄ aut testator direxit ver-
 ba ad ipsum heredē grauatum grauando ipsum de dādo si adie-
 rit hereditatē et procedit qd̄ dixi: qd̄ nō dicit voluisse facere lega-
 tum cōditionale. ita loquitur illa. l. iij. cum si. aut direxit verba ad
 legatarium vt lego titio fundū. vel. g. si talis adierit heredita-
 tem meā: et tunc videt voluisse facere legatū conditionale. teg.
 est sing. in. l. in cōditionibus primū locū. s. i. ff. de cōdi. 2. demon.
 fin. Bal. ¶ Itē opp. in fi. glo. de. l. beres meus. de cōdi. 2. demon.
 Sol. intellige hunc teg. loqui de die incerta qñ est incertus eam
 venturam viuentē legatario. si aut est certū qd̄ eo viuentē ene-
 nit vt lego titio cum ipse morietur. qd̄ cum incipit mori euenit
 dies anteq̄ sit perfecte mortuus. et tunc legatū nō est conditio-
 nale et in puncto mortis cedit dies eius et transmittit ad here-
 dem vt in contrario. ¶ Altimō queritur. ¶ Itē teg. loquit qñ
 3 legatarius mortuus est naturaliter cōditione pendente quid si
 ciuiler tantū an extinguatur legatū penitus vt sic applicetur
 coniuncto vel substituto vel remaneat apud eum a quo fuit re-
 lictum. Sol. glo. sequens distinguit an ciuiler mortuus perdi-
 derit libertatem et ciuitatem vt damnatus in metallum. et tunc
 penitus extinguatur et applicatur illis: quia posito qd̄ restitue-
 retur in integrum per principem nō recuperatur legatum: qd̄
 censetur nouus homo. aut perdidit ciuitatem nō libertate: vt
 deportatus et tunc non extinguatur penitus nec illis applicat
 qd̄ si restitueretur per principem recuperaret legatum: qd̄ status
 eius non fuit penitus annihilatus. et ideo legatū est in suspēso.
 Et si anteq̄ restitueretur moriatur exiguū. si vero restituitur et con-
 ditio postea eueniat recuperabit legatum. et ista patent ex. l. quā

sepulchri pro anima sua alias prinauit cū hereditate ⁊ voluit

etiam glo. que incipit hinc contra. in. que bene resonat a
casus. Tria enim requiruntur vt accrescat cum onere. scz qd fin
coniuncti verbis. Item quod portio deficiens sit caduca vel si
causa caduci. secus si pro non scripta. Item quod onus non si
o o iij

nominationem in iunctum et cuius portio deficit sed oibus. **C** In eadem glo. ibi. §. ne aut. dic qd ista glo. reprobatur ois. quas de di ad. §. pro scdo. et nulla aliam bona dat. dic ergo qd ibi erant coniuncti verbis quo casu est locus inter eos tunc accrescendi et coniunctus h3 portionem repudiatam ex persona repudiantis non ex sua ppria. unde ea lucra ex psona illius merito o3 sentire onus. vt ibi dicitur hic in conuictis re tñ unde ex psona repudiantis nihil alter lucratur. vt colligitur ex teg.

De autem. **T**l dic imperator cu fecerit hac l. contra fiscu ne caduca vel qua si caduca applicentur ei ne videretur in totus derogat le iuribus fiscalibus referuat fisco ius petendi bona que alicui auferuntur tanq ab indigno qd ex pluribus casibus pot con tingere. vt in ti. de bis qui. vt indig. Itē referuat ius petēdi bona vacantia si non reperiretur aliquis qui vellet esse heres de functi ex testō vel ab intestato facto proclamato secundum ea que vidimus in l. lancimus. §. ad trebel. quo casu desinat esse hereditas. Et incipiunt dici bona vacantia. de quibus habet f. de bo. va. lib. g. dicitur quis decessit sine herede. nam bona vltimo loco veniunt in fisco quem imperator ex sua benignitate vult postponere omnibus et preferre vtilitati priuorum vtilitati fiscali. q. sic debet facere bonus et verus princeps. hoc dicit in effectu 2c.

De bis qui ante apertas tabulas hereditatem transmittunt. Rubrica.

Que requirant ad hoc vt hereditas non adita transmittatur. 7. Substō vulgaris non impedit transmissionem hereditatis in casibus in quibus hereditas non adita transmittitur. et sic heres transmittentis preferitur substituto vulgari. Legata pura vel in diem an transmittantur ad quoscūqz beredes postq dies eorū cessit et quid in fideicommissis. 7. nu. 7. ad hoc computatur inter casus fortuitos. Qui sint casus fortuiti. Descendens in que sit transmissio lzadeat hereditatem transmittentis an efficiatur heres in hereditate transmissa sine noua additione.

Er hanc. **C** Descendentes transmittunt hereditatem ascendentes non aditam ad suos descendentes si non fuit p eos repudiata. et sic de ceteris fuerūt eorū transmittentū beredes. h. d. ista singula que fuit theodosij de qua. l. pcedēs facit mentionē in §. in nouissimo. est casus specialis in quo bereditas non adita transmittitur. sunt et alij qui no. in l. vter. de acq. bere. vbi etiā egaminat intellectus huius. l. tpe huius. l. vige bat ad b. l. papia. que volebat qd clausis tabulis nō possit hereditas adiri. et sic nec transmitti ad beredes. sed ab illa regula hic imperator excipit hunc casum quando est hereditas ascendens et decedens reliquit beredes descendentes suos. et nō fuit repudiata per descendentes. et sic quatuor vel quinque requiruntur. l. §. glo. dicat qd duo v3 qd hereditas sit ascendens. et qd ipse transmittens sit eius descendens. et qd ille qui in quem transmittitur sit de descendentes transmittentis. et qd sit beres eius. et qd hereditas non fuerit repudiata. et altero istorum deficiente cessat dispositio huius. l. nec curatur an sit ascendens ex linea maf. vel se. nec etiā per consequens sciuerit vel ignorauerit hereditatem sibi delatam. licet secus in iure deliberandi qd non transmittitur per illū qui nesciebat qd hereditas erat sibi delata nec etiā curat an ille descendens in quem transmittitur fuerit natus vel conceptus vinente eo de cuius hereditate agit. an post mortem: qd non venit ex persona sua sed ex persona transmittentis. secus quando quis vult venire ex persona sua. l. i. §. si quis proximior. unde cognati. l. titius. de suis et legi. et ita dicit Dy. se consuluisse et omnes doc. sequunt. et vide hic l. si ania. cum ibi no. de iure delib. pro declaratione huius. l. **C** In teg. ibi licet nō sint inuicem substituti. no. hic singulariter qd substitutio vulgaris non impedit transmissionem hereditatis in casibus in quibus hereditas non adita transmittitur. et sic heres transmittentis preferitur substituto vulgari qd perpetuo tene menti. qd etiā videt fuisse de mēte Bar. in l. i. de vulg. et pup. et sic supposito qd per dationem substituti vulgaris non tollat existentia sui beredis cum illa operatur transmissionem bereditatis. et quoscūqz beredes etiam extraneos scdm cōm opi. beres filij pferretur substituto vulgari casus est hic. **C** In teg. ibi. vel gradus. p. hoc p3 qd filius cui delata est hereditas ma

terna habebat filium et ex eo nepotē. et instituit nepotem. et filij exheredat. transmittit illam hereditatem ad nepotem. licet sit posterior in gradu qd filius. **C** In teg. ibi. qd sc3 etiam sup legatis. sed cōtra. qd legata pura vel in diem facta transmittuntur ad quoscūqz beredes etiā extraneos postq dies eorū cessit. vt §. ti. progi. §. in nouissimo. que erant etiam de iure f3oz. vt in ti. qd d. l. ce. propter hoc quidam intellexerunt. vt inducat aliqd spale qd loquatur in legatis etiā cōditionalibus. qd l3 l3 non transmittantur realiter conditione pendente. vt §. ti. progi. §. finautem aliquid. si tamen facta sunt ab ascendente transmittantur in descendentes. et eorum opi. reprobatur glo. que incipit bo die idem. l3 glo. in l. i. de act. et obli. hoc teneat. sed ista com munitur tenent. Et ad cōtrarium rñde qd hic habuit respectus ad l. papiam que volebat diem legatorum non cedere nisi ab adita hereditate. Sed ab hoc voluit excipere hunc casum. h. d. die vero illa. l. est sublatā. unde bodie iste teg. in legatis nihil inducit spalitatis. qd nō debet intelligi nisi in legatis quorū dies cessit. sed illa nō transmittuntur ad quoscūqz. et a quocūqz facta fuerit. **C** In teg. ibi. vel casus humanos no. qd mors compu tatur inter casus fortuitos videbatur contrarium qd casus fortuiti sunt qui habent se ad esse et non esse sed mors semp se habet ad esse. vel dic qd casus fortuiti sunt quibus per humanum ingenium provideri non potest. in l. i. §. de adm. i. reri ad ci. per. ti. sed mors est bñd. et hoc est vtile ad materiā. l. led et si quis. §. questum. si quis cau. cum quis renuntiat generaliter casibus fortuitis. **C** In si. l. libi solatium tristitie. simile de ope. li. qui l3 bertinus. in prin. et §. amisi. et §. de infir. et substit. l. i. **C** In glo. que incipit not. ergo ibi. de suis et legi. l. apud hostes. tu dic qd ibi sit transmissio iure iuratis que fieret etiam in extraneum. ideo non est spale in matre prout glo. voluerunt in opi. qd bereditas patris iure iuratis non transmittitur nisi ad matrem vel ad alium ascendente vt ibi dicam. **C** In seq. glo. que incipit. no. qd ipso iure posteritas sua sit beres vult dicere glo. qd licet ille descendens in quem sit transmissio adeat hereditatem ipsius transmittentis non propterea efficiatur heres in hereditate transmissa sed requiritur noua additio. quia non fuit transmissa vt adita. sed vt adenda. l. si quis filium. §. j. ff. de acquir. heredi. Et idem vbi cūqz sit transmissio bereditatis non adit tēpreterq in casu. l. si infanti. post prin. ibi quasi iā infanti que sita. §. de iure deli. poterat ergo ille descendens in quem facta est transmissio eam adire vel repudiare. Et dicit glo. §. de iure ptoz. non ciuili. Sed istud procederet in transmissione que sit ratione iuratis. sicut enim suus et necessarius non potest repudiare de iure ciuili. sed ptoz. et tamen remanet beres de iure ciuili posito quod repudiauerit. ita et beres eius in quem transmissum est ius iuratis. quia si adiuit hereditatem transmittentis efficiatur beres in illa. et etiam in hereditate transmissa ipso iure sicut erat ipse transmittens sed repudiabit de iure ptoz. quantum vero ad transmissionem que sit ex ista. l. dic quod pot terit repudiare de iure ciuili sicut potuisset transmittens. **C** In glo. sequen. que incipit bodie idem ibi. quod non placet. dic merito. quia hereditas non adita in nullo casu transmittitur: licet delata in quibusdam transmittitur sed si aliquis est substitutus sub conditione ea pendente bereditas non est delata. ergo non potuit transmitti. et sic male dicunt in pcedenti. q. si militet et in ista quia legatum vel fideicommissum cuius dies ad huc non cessit non potest transmitti. Sed si relictum est sub conditione dies non cessit. vt §. titu. j. §. finautem aliquid sub cō ditione. Quid ergo inducit in legatis et fideicommissis de not. uo. ista. l. cum illa transmittantur ad quoscūqz. et ad quoscūqz fecerint relicta si eorum dies cessit. respondeo qd ante hac l. per l. papiam non cedebat dies clausis tabulis nisi quando erat relicta descendenti ab ascendente in qbus. l. papia erubuit iugū imponere. vt §. ti. j. §. cum leg. Et ad hunc casum iste teg. se refert. sed bodie est generale 2c.

Quando dies legati vel fideicommissi cedit. Rubrica.

Cōpetenti. **C** In legatis annis cedit dies quā tum ad petitionem a prin. cuiuslibet anni. hoc dicit. postq ergo annus est inceptus incipit de beri pro illo anno et est purificatum. et potest peti. et debet solui. et si postea decederet transmitteret ad suos beredes. pro sequentibus vero annis non dum in choatis non cedit dies. tot enim sunt legata quot anni. et pro an no inchoato est purum pro sequentibus conditionale nisi sitre lictum cum pñitione certi tempis vt lego. et annua bima tri ma die. id est in tribus annis. qd tunc esset vñ legatum pro tot

to tempore nisi esset relicta pro alimentis. et tempus censere tur appositū gratia differende solutionis nō gratia multiplici cande obligationis. l. si cum pñitione. ff. eo. ti. **C** In glo. ibi si stipuletur quis hoc anno. dic qd tunc tempus censetur appo situm causa differende solutionis et fauore debitoris merito nō potest peti nisi in fine termini. Sed quando relinquatur aliqd annuum tempus apponitur causa multiplicande obligationis cum quolibet anno reuocetur obligatio. Et istud concernit fa uorem creditoris vel legatarij quibus interest posse petere. in principio anni.

Substitutio facta pcedētibz nō **Asrum.** **A**stringit vltimuz morientē. h. d. facit. l. pto. §. fratre. in fi. ff. de leg. ij. **C** In si. l. ibi. astringi tur. dic qd non superest persona que possit reuocare alienatio nem factam in extraneum.

Pontionilla. **P**ostq extitit cōdi tio legati transmittit beredem etiam si non fuit pettum. h. d. **C** In teg. ibi peruenit ad eam etatem. alias secus. qd tale legatum est con ditionale. l. si cui. §. hoc legatum de leg. i. tēpus enim certe eta tis honorati reddit legatum conditionale. vt ibi. nec ob. j. eo. l. ex his. vt ibi patebit.

Non dicitur decessisse sine liberis qui vñicum filiū vel ne potem reliquit. Pluralis locutio verificatur in singulari. Si grano beredem de restituendo si liberos nō habuerit ipse autem habuit mortui sunt eo vinente an habebit locum sub stitutio.

Am vgori. **C** Conditio cum liberos ba buerit videt existere statim quiri qd saltem duos habeat. ar. in l. i. ff. ad trebel. Itē qd nō vi detur habuisse ex quo nō durauit. ar. in l. i. pro parte. §. versuz. ff. de in rem verso. Sed ad primum respondet qd non dicitur decessisse sine liberis qui vñicum filiū vel nepotē reliquit. et sic pluralis locutio verificatur in singulari numero. l. non est sine liberis. de verbo. sig. et §. ad trebel. l. iubemus. q. pe. ad secundū respondetur qd sufficit conditionem fuisse fennel impletam: licet implementum non durauerit. de institu. et substit. §. si quis beredem. **C** Quero quid si grano beredem de restituendo si liberos non habuerit. ipse autem habuit. et mortui sunt eo vi nente an habebit locum substitutio. videtur qd non per hunc teg. qd verum est dicere ipsum liberos habuisse. cōtrarium pu to. aliud est enim dicere cum habuerit liberos quo casu loquit ista. l. vt legatum purificetur eo ipso qd habuit. aliud est grana re sub conditione negatiua si non habuerit. q. d3 intelligi. sc3 tempore sue mortis sicut si digisset si decesserit sine liberis quo casu non fuisset liberos habuisse si tempore mortis liberos non habebat. leg. facto. §. pe. ad trebel.

Ille dicitur peruenisse ad legitimū statum seu perfectum qui peruenit ad. ggv. annos. Si tempus certe etatis apponat ad substantiam legati vt si dicitur lego cum peruenierit ad talem etatem an reddat legatum conditionale. 7. nu. 4.

Quid si apponat per dictionē vñ si peruenierit ad talē etatem.

His verbis. **C** In tps certe eta tis honorati additur pñitioni legati nō reddit legatum cōditionale. et ideo legatarius interim decedens transmittit ad suū beredē nō tñ poterit peti quousqz dies veniat quo si vigisset pe tisset. h. d. ista. l. singularis que semp allegat. **C** In teg. ibi ad legitimū statum nō. hunc teg. iuncto teg. seq. qd ille dicitur per uenisse ad legitimū statum seu perfectū qui peruenit ad. ggv. an. hoc tamen declara. vt habetur notabiliter. in l. cū filio. ff. de leg. iij. **C** In teg. ibi. non conditio incerta etiā. qd primo lega nit pure. et postea in alia oratiōe petitionē distulit in tps illius etatis. secus si legasset cum ad talem etatem peruenierit. qd tunc esset conditionale. et interim decedens non transmittet. l. si cui. §. hoc legatum. de leg. i. et §. eo. l. si pontionilla. a contrario sen su. Sed contra. quia paria sunt apponere conditionem ad sub stantiam legati vel ad eius pñitionem seu solutionem etiam si in vñctis orationibus hoc fiat. l. quibus diebus. §. quidam titio. de condi. et demon. Sol. istud transmittit solui per glo. sing. in l. seius saturninus. ad trebel. que non est alibi videlicet qd illud est verū in illa que est vera conditio vel in ote omnino incerto. vt si diceret lego titio. q. que volo pñari si natus ex asia venerit vel cum titius morietur. nam est conditionale. quia illa dies est omnino incerta. aliud autē est qd in pñitione adijci

tur tempus certe etatis gratiati vel alterius. puta que volo pre stari cum erit talis etatis. qd istud tps non est omnino incertū. Scitur enim quantum restat vel restaret ad illam etatē. si mor tuus non foret. Et hoc casu non redditur legatum conditiona le. vt in bac. l. notabili. **C** Item opponitur qd etiam si appo natur ad substantiam legati. vt lego cum peruenierit ad talem etatem non sit conditionale et quod interim transmittatur. vt in o. l. saturninus. dicunt quidam qd ibi est speciale in filio qd est contra hunc teg. qui loquitur in filiabus. Et ex eo colligitur qd si non esset appositum ad pñitionem sed ad substantiam esset conditionale. Et patet etiam in o. l. si cui. §. hoc legatū. dic ergo qd ibi suberat alia ratio qd institutus fuit electus tanq si ducarius. id est de quo testator multum confidit: et voluit qd to tam bereditatem restitueret filio unde videtur potius electus vt executor: et illud tempus fauore filij censetur fuisse appositū. ideo non reddit legatum conditionale. **C** Distingue ergo aut tps certe etatis fuit appositum conditionaliter per se puta si peruenierit ad talem etatē. et reddit legatum cōditionale indis tincte. facit qd habetur in simili de causa conditionaliter appo sita in l. demonstratio. §. qd aut iuris. de condi. et demon. Et de arbitrio conditionaliter appositū. vt no. per glo. in l. i. de leg. iij. aut fuit appositū per dictionē eius que principaliter denotat tps. licet secundario cōditionem. l. si titio. ff. eo. Et tunc aut fuit appositum tēpus certe etatis: gratiati puta grauo beredē meū qd cū ipse peruenierit ad. ggv. annū det titio decem. et istud tps non reddit legatum cōditionale. vt l. libertis. §. ab beredibus de ali. lega. aut fuit appositum certum tēpus etatis ipsius bo norati. Et tunc distingue aut fuit appositum ad substantiam. vt legd tibi cum peruenieris ad talem etatem. et est conditionale. vt in o. §. hoc legatum. nisi in l. secus cōcurrentibus pluribus de quibus ibi. aut fuit appositum ad pñationē. et tunc habet locum ista. l. notabilis ut legatum non sit conditionale. et de ce dens transmittat l3 si fuisset appositum aliud tps omnino in certum. secus esset vt o. l. quibus diebus. §. quidam titio. et no. per glo. in o. l. seius. Et per predicta remanet glo. que hic est de clarata melius qd ipsa loquitur. **C** In teg. ibi vt eo tpe solutio fiat. videbatur qd statim posset peti. qd postq mortua erat non poterit ad illam etatem peruenire. frustra ergo expectat euen tus qui nihil operatur: sed dic qd hic erat conditio et dies qui debet expectari. **C** Item op. de l. liberto. §. si. de an. leg. Solu. dic qd hic istud tempus censetur fuisse appositum fauore bere deis gratiati. ideo d3 expectari sine prius decedat legatarius vt hic sine beres gratiatus. l. publius. §. titia. de condi. et demon. sed in l. contraria tempus fuit appositus fauore legatarij et ille gratiatus erat electus vt executor. ideo si legatarius prius mo riarur non expedit expectare tempus quod non potest opera ri eius fauore. forte enim beres est maior. unde statim pote rit petere. tunc autem videtur appositum fauore gratiati quan do eodem contextu aggrauat et tempus opponit. Si autem in diuersis orationibus vt lego titio. q. que volo solui per talem cum ille erit perfecte etatis tunc ille videt electus vt minister. et non sui fauore sic debet intelligi glo. in o. l. seius. que per doct. reprehenditur sed saluo ipsum cum distinctione. §. dicta.

Fideicommissum. **D**ies le gati vel fideicommissi etiam ab intestato relicta cedit a morte te statoris et potest defalcari. h. d. hic non sunt alia.

Et in possessionem legatorum vel fideicommissorum seruandorum causa. Rubrica.

Rubrica ista continet duas partes. sed incipiendum est ab vltima que loquitur de satisfactione. debes enim scire qd pro le gatis conditionalibus vel in diem beres vel legatarius a quo relicta sunt tenetur satisfacere cum fideiussoribus de dando ad ueniente die vel cōditione. et hoc virtute effecti ptoz. de quo ff. vt leg. no. caue. l. i. in prin. etiam si beres vel legatarius sit sol uendo nec de ipso aliquid dubitetur. et hoc fuit statutum fauo re vltime voluntatis non sic pro debito conditionali vel in diē ex alia causa inter vivos. Non enim tenetur debitor: cauere qñ esset soluendo. et de ipso non est suspicio. sed nec quando soluēdo non est vel superest suspicio nisi hoc contingerit post obligatio nem contractam. et sic ex causa de nouo superueniente. l. in om nibus. ff. de iudi. et l. creditore. de priuile. credi. si tamen beres dedisset fideiussores qui non essent soluendo. et repetetur qd daret alios bene distinguetur an ex postfacto. et tunc potest alios petere. l. si a quo. §. si. vt lega. no. caue. Et de ista mates ria cautionis loquitur totus ille titu. etiam l. i. et ij. huius tit. et l. iij. et l. penulti. et vlti. Si vero nō cauetur et per legatarium

Pluralis lo cutio. Adde de hoc Bar. et ibi doc. in l. demon stratio falsa. §. si. ff. de cōdi. et demon. Bald. in l. quāuis. et l. i. pe. §. de ipu. Bart. i l. si seru. §. si plu riū. ff. si cau. et ibi Alegen. de imo. et eundē in suo cōs. l. iij. et l. iij. vo. frā. cur.

non stetit. quia petijt posito quod heres non sit in mora: quia abest nec aliquis pro eo respondet mittitur legatarius in ten tam possessionem bonorum hereditarium vel fideicommissum forum causa conservandorum ut in ti. vt in pos. lega. per totum. 2 de hoc loquitur. l. iij. 2. l. qui legatis cum. l. seq. j. co. ti. per quam missionem legatarius non acquirit proprietatem vel possessionem vel custodiam tantum. vt in l. is cui. s. qui legatorum. vt in possessione lega. petitur etiam dicta cautio in legatis pueris postquam fuerunt petita 2 heres differt solvere 2 differt iudicium. nam cogitur lite pendente satisfacere 2 de dando si succum bat. l. j. iij. ver. plene. vt lega. no. cane. 2 si cautio non fuit petita in primo iudicio. 2 heres fuit condemnatus. 2 appellet potest peti coram iudice appellationis. vt in l. postquam. s. imperator. eo. titu. Regulariter contrarium. vt reus non cogatur cauere lite pendente nisi in casu. l. p. de aqua quoti. 2 c. si. 2. l. si prius. de oper. no. nuntia.

2 In causis summarijs regulariter non admittuntur exceptiones requirentes altioris indaginem. sed seruantur in causa plenaria 2 ordinaria.

Quid si excipiens offerat se paratum probare.

Uoniam. nomine legatorum non admittitur exceptio de inualiditate legati que requirit altioris indaginem. b. d. 2 ratio. est. q. de i. ca. causa cu sit modici preiudicij est summaria. l. si is a quo. vt le. no. cane. 2 regulariter i sum marijs hoc est qd non admittuntur exceptiones requirentes altioris indaginem. sed seruantur in causa plenaria 2 ordinaria. l. ille a quo. s. si de testamento. ad trebel. l. a diuo pio. s. si per rebus de re iudi. C. In teg. ibi. debeat necne dummmodo appareat prima facie fore relictum per productionem scriptur re testamenti codicillorum de qua in petitione fit mentio aliter non tenetur heres respondere. vt est casus in l. s. si dies. vt in possessione lega. 2 dummmodo exceptio nullitatis que opponitur requirit altioris indaginem. secus si heres vel ille a quo petitur cautio offerat se paratum nullitatem probare vt in d. l. si is a quo. 2 hic in prima glo. C. In teg. ibi. vt satisfactur dicit qd poterit tamen post satisfactorem cum legatum petetur dicta exceptio opponi non obstante qd semel fuerit opposita: 2 opponens succubuerit. q. non obstat exceptio rei iudicate in ca sum marie cum plenaria agitur. l. si quis a liberis. s. si vel parces de liberi. agno. l. p. de bis qui sunt suiuel alie. iur. 2 in d. s. si super rebus. 2 plene per Barto. in l. qui rome. s. si duo fratres. in pe. col. in dist. mag. de verbo. oblig. nec obstat. l. si. ad. l. fal. q. ibi loquitur in cautione scienter. 2 spontaneae prestita postquam non admittitur exceptio hic non sponte. sed coactus prestitit. Quid autem si per errorem non coactus. distingue inter errorem facti 2 potest repeti cautio. 2 errorem iuris. 2 non potest repeti. vt in l. i. in principio. ff. vt in pos. lega. que est notabilis in dicta distinctione 2c.

2 Duplice utilitatis est qd quis possit renuntiare iuri suo. Cautio legatorum fuit inuenta causa: tuende voluntatis defunctorum.

His rerum. Cautio legatorum potest a testatore remitti. b. d. 2 intellige. scz expresse vel etia tacite p coiecturas. vt hic in si. quocumq. enim iudicio voluntatis 2c. 2 s. de condi. inser. l. ij. Et ratio est. q. concernit fauorem testatoris. vt sua ultima voluntas loci habeat. quilibet autem potest renuntiare fauori suo. l. si quis in co. scribendo. s. de pac. eg. dicta ratione sequitur qd omnibus alijs introductis pro seruanda voluntate defuncti tanq. coherentibus eius fauorem potest renuntiare. 2 sic potest facere testator quod pro legatis bona hereditaria non sint obligata. vt hic in glo. que tene meti. Et etiam qd onium rei legate non transit in legatariu ipso iure. 2 etiam qd petitio legati non sit perpetua. sed ad tempus. omnia enim ista fauore testatoris introducta fuerunt. vt eius voluntas seruatur. sicut in his que ratione publice utilitatis. vt quod interueniat solennitas septem testium. 2 aliorum que requirunt. ista enim ob fauorem publicum introducta fuerunt ne falsitas committatur. vt in l. si. s. de fideic. ergo 2c. vt s. de testa. l. testandi causa. 2 ff. de leg. i. l. nemo potest. nec etiam potest renuntiare bis que fuerunt introducta in fauorem heredis. puta qd non prestat cautio fructuaria. vt j. eo. l. p. 2 certe hoc est ppter aliud scz ne detur materia fructuaria delinquendi. arg. in l. obuenire de pac. do. Si enim testator potest preiudicare legatarijs eodem modo heredi. hinc est quod valet legatum factum. 2 de re bere. dis etiam ab ignorante. vt in l. vnum ex familia. s. si re de leg. ij. 2 not. mirabile quod est publice utile qd quis possit renuntiare iuri suo. Statutum ergo disponens contrarium quamq.

contra publicam utilitatem debet restringi. C. In no. qd cautio legatorum fuit inuenta causa tuende voluntatis defunctorum 2 sic mere in fauorem defunctorum.

2 Creditor hereditarius an preferatur legatario in re bere ditaria.

Postquam. C. Pignus pretorij pcedes conuentionale preferit illi. b. d. C. In teg. ibi in pos. inductus es. 2 sic acquisiuit pignus pretorij vt j. eo. l. qui legati ibi. dicit. s. hys pignoris pro quo habes hypothecam seu seruianam contra quemq. possessorem habentem causam posterioris prout hic fuit sicut datur pro pignore conuentionali. si is cui. ff. de pig. 2 eodem modo competit pignoratitia soluto debito. l. vtiq. cum ibi no. de dam. infec. contrahitur autem denu post realem missionem no prius. licet inde de creuerit ipsum mittendum. l. no est. mirum. de pigno. act. licet pignus conuentionale contrahatur solo consensu. l. i. co. ti. C. In teg. ibi pcedente causaz tua. Sed pone fuisset missus in possessionem ex causa legati res aliqua in quam missus fuisset peruenit ad creditorem hereditarium qui non habebat hypothecam. sed erat mere chirographarius an poterit rem ab eo auocare per hypothecam dicit qd aut hereditas non erat soluenda. 2 tunc non poteris: quia legatum non valet. l. si vnuerse. s. de leg. nisi heres non confesserit inuentarium. vt in aut. sed cum testator. in si. Si vero hereditas est soluenda tam creditoribus q. legatarijs tunc glo. in l. que legatorum. ff. eo. videtur tenere qd legatarius preferatur creditoribus. Sed p. contra per l. si. s. licentia credi. s. de ius redeli. distinguunt notabiliter autem creditor legatarius agunt contra heredem. 2 preferatur creditor aut legatarius agit contra creditorem possidentem. 2 preferatur legatarius qui habet hypothecam que est actio realis per quam potest auocare rem a possessore. creditor autem non habet ius in re. tene menti. C. In glo. j. ibi. sed cuz bodie. ista glo. innuit quod olim ante. l. i. s. de lega. bona hereditaria non erant tacite obligata pro legatis. alij dicunt contrarium per l. debitoribus. de separa. sed prima pars verior est. vt in d. l. i. Et ad illam. l. responde vt ibi dicit. na quando testatores nolebant esse bona obligata hoc expresse dicebant. l. lucius. ff. de ali. rei. leg. qd non fuisset necesse si fuisset tacite obligata per l. C. In glo. ibi. esset verum qd subijcti tunc propterea non tollitur remedium huius. l. q. sicut habebatur ut pleg. pignus. scz legale 2 pretorium 2 interest nostra plura iura habere vel actionem pro nostro consequendo. q. licet succumbamus in vno possumus in aliud redire.

2 Pro fideicommissio vnuerfali prestat ista satisfactio si cur pro particularibus relictis 2 an substituto vulgari sit prefata.

Um archimedoram. Si missarius vnuerfalis ante restitutam hereditatem non potest agere contra debitoris hereditarios: sed potest bene petere sibi caueri si fideicommissum est conditionale vel in diem. b. d. C. In teg. ibi archimedoram dicit qd ista non erat filia testatoris als cum habuisset restituere fratribus non posset compelli ad prestandam cautionem. vt s. ad trebel. l. in bemus. s. in supradictis. in si. dicim? qd illa. l. est posterior ista. 2 ante illam illud non erat. sed quancq. teneamus isti pupilli videntur fuisse preteriti in testis patris non obstante quod illa archimedora instituta fuisset eis rogata restituere hereditate. lita tamen. s. si quis rogatus. ad treb. quia etiam de iure veteri requirebatur titulus institutionis. 2 sic non erat institutus vel exheredatus filius. sed dicebatur preteritus. s. de fideicom. l. p. so. intellige hoc sane quod isti pupilli erant instituti in aliqua portione als procederet contrarium. C. In teg. ibi. vt fidei commissariam. C. In no. qd pro fideic. vnuerfali prestat ista satisfactio sicut pro particularibus relictis. sed an substituto vulgari sit prestanda si institutus sub conditione a pendente petat. bo. pos. scdm tabulas. 2 ea obtemperata missus fuerit in bono. pos. vide in l. iter omnes. qui satisfacta. cog. 2 paulus. de preto. stipu. C. In teg. ibi nullam tamen 2c. ante restitutam hereditatem tunc enim nullum ius habet nisi babeatur pro restituta. vt in casibus positus in l. lancimus. s. ad treb. C. In si. glo. ibi sed de satisfactio. dicit hoc est trussa. sicut enim non potest quis petere hereditatem viuientis. ita nec super ea cautionem postulare. quia esset sollicitus de hereditate viuientis. Solne ergo aliter. qd hic no est sollicitus de hereditate archimedorum viuientis sed de hereditate patris pupilli ia mortui restituenda eius post mortem archimedorum. ita soluit glo. in l. i. s. de pac. in tertia op po. facit optime iste teg. in l. iij. s. si qd minori. de mino. ibi pro pter spem legati 2c.

Licet

2 Licet quis habeat bonum pignus de debito suo: vel habeat tenutam bonorum non prohibetur debitum petere. nec debitor potest se defendere dicendo in es securus. vel vende pignus quod habes.

3 Statutum q. creditor qui habet instrumentu possit petere executionem realiter vel personaliter ad sui voluntate 2 ipse fecit se immiti in tenutam bonorum 2 tamen debitor no soluit an poterit vti alia via 2 facere ipsum capi personaliter.

Uilegati. C. In d. iij. in pos. causa lega torum non tribuit proprietatem vel possessionem. sed duntaxat constituit ius pignoris 2 nudam detentionem. 2 ea no obstante potest peti legatum postquam venerit dies vel conditio. b. d. C. In teg. ibi. vt ante per bunc text. patet ad hoc semper allegatur q. licet quis habeat bonum pignus de debito suo. vel habeat tenutam bonorum non prohibetur debitum petere. nec debitor potest se defendere dicendo in es securus vel vende pignus quod habes. nam non compellitur creditor hoc facere licet teneatur ostendere si debitor vult vendere. l. quis. ff. de pig. act. C. Per hoc etia patet si statutum dicit q. creditor qui habet instrumentum possit petere executionem realiter vel personaliter ad sui voluntatem. et ipse fecit se immiti in tenutam bonorum. et nihilominus debitor non soluit quod potest vti alia via. 2 facere ipsum capi personaliter. 2 conuerso. q. per electionem vnus vult non preiudicium sibi in altera. bene facit. l. i. s. quid ergo. ff. de ven. inspi. 2 quod no. Bar. in l. consentaneum. j. q. 2 q. iudex. Et Arch. supra rubrica de eo qui mit. in pos. cau. rei. seruau. lib. vj. facit. l. inter. s. creditor. cum ibi no. de fideiuss. Alij dicebant contrarium. per l. scriptum. s. si de distr. pig. vt j. de distr. pig. l. que specialiter. 2 l. fideiuss. magis tractatum. s. aurelio. ff. de fideiuss. Sed prima pars verior est. quia in alternativa remediorum per electionem vnus quis preiudicium sibi in alteram facit. l. cam. s. puellam. de manum. Et qd not. Suil. 2 Barto. post eum in d. l. quis. ff. de pig. act.

Erra est. C. Per causam legatorum potest fieri immissio i res hereditarias q. heredis possidet vel dolo desijt possidere. 2 etia i res heredis proprias post leg. menses. b. d. Bar. Prima immissio fit ex edicto prois. Scda ex rescripto principis. l. i. s. imperator. ff. vt in pos. lega. Et in pma no requirit contumacia. vel mora heredis. sed sufficit qd no sit cautus. 2 q. legatarius petat. In scda requirit mora heredis. 2 in prima non requirit qd dies legati cesserit. in scda sic. Que oia dic. vt no. in d. s. imperator. Et per bane. l. oum dicit aut dolo malo 2c. determinat. C. q. si lite pendente in rei vendi. reus transferat possessiones in alium sententia postea lata 2 cum mittitur executioni contra possessorem etiam non citatum. vt ipse not. in d. l. i. de alie. in in. vij. q. Bar. contra in pluribus locis. ff. de da. infec. l. si quis missum. s. si iudex. 2 j. de pig. l. si creditores. 2 l. a diuo. s. si super rebus. de re iudi. Bald. subtilius tractat de hoc in d. l. i. de alie. iudi. ante fi. 2 in l. ob maritorum. ne vgoz pro marito. ver. q. 2c. vltimus 2c.

2 Statutum q. si homicida habuerit pacem cuz heredibus occisi minuatur pena: 2 ipse occisus anteq. moreretur fecit pacem an hoc noceat heredi.

3 Quando cautio legatorum fuit remissa etia si heres dissipet bona peti non potest sed limita vt hic.

Uire debetis. Cautio legatorum non cautio fructuaria. b. d. Declara vt ibi dicit. s. e. l. iij. intelligedo put intelligit doc. q. no potestator preiudicare heredi vel renuntiare bis q. in fauore heredis introducta sunt. C. In d. iij. ad. q. statuti dicentes q. si homicida habuerit pacem cum heredibus occisi minuatur pena et ipse occisus anteq. moreretur fecit pacem q. hoc non nocet heredi pacem volenti facere quasi statutum eius fauore emanauerit. vt no. Bartol. in l. daum. s. fabini. de dam. infec. Bald. contra. vt no. per eum. s. de liber. et eo. libe. l. iij. vbi omni no vide. C. In no. etiam hic glo. positam q. quando cautio legatorum fuit remissa etia si heres dissipet bona peti no potest sed tu limita hic vt notabiliter limitat Bal. in l. i. in bemus. vbi omnino vide.

Contra eos. Contra legitimus administratorem negligenter peccat. ibi administrantes. dicit vt sunt priores vel in ista ciuitate illi qui sunt deputati ad vtilia ciuitatis si hoc sciuerunt. C. In teg. ibi interest vt quia heres est effectus no sol uendo: quod rei publice ciuitatis non noceret si fuissent recepti fideiussores 2c.

Rubrica. dicit. Et in summa super rubrica. Transfreta vnus profundum pelagus successionum testamentariorum nunc ingredimur flumini dulcium aquarum. s. successionum ab intestato. 2 Et notandum dum rubrica dicit de suis 2 legitimis heredibus. q. hic no tractat de suis per se et legi. bere. per se. Nam de illis tractat. j. de legi. bere. 2 tractat de suis q. etiam sunt legitimi heredes. 2 sic de successionem descenditum qualiter succedant ascenditum. sed in titu. sequen. e conuerso de successionem ascenditum qualiter succedant descenditibus: sed in titu. de legitimis heredibus tractat de quibusdam que sunt communia in omni successionem. Item notandum q. de descendentes aliquando sunt heredes legitimi ex l. gij. tabu. vt liberi qui erant in potestate: et de istis tractat hic dum dicit suis et legitimis heredibus aliquando non per l. gij. tabularum. vt filij. vel alij descendentes in hereditate materna vel auita materne. nam per l. gij. tabu. non succedebant. q. no sunt agnati: sed cognati. 2 per illam. l. cognati non cognoscebantur nec succedebant. sed sunt legitimi per senatuscon. s. quod est de iure ciuili. 2 de istis tractat. j. ad senatuscon. offi. quia possunt succedere de iure ciuili. 2 adire hereditatem ab eis eo q. petant bonorum possess. etiam de iure veteri post. l. tamen. gij. tabu. sed alij cognati non nisi de iure pretorio per bonorum possessionem vnde cognati. Et habent predicti in hereditate materna vel auita materne etiam remedium pretoris scilicet bonorum possessio. vnde legi. 2c.

2 Si filius preteritus tacet per annum 2 testm no impugnatur an videatur ipsum approbare.

Fratri. C. Succedenti de iure ciuili non est limitatu tempus centum dierum. hoc dicit Barto. vel sic lapsus centum dierum no excludit quem a iure succedendi de iure ciuili. sed de iure pretorio solum. b. d. Et idem in lapsu anni qui descendentes in plium illius anni non excludatur a iure succedendi de iure ciuili. vt s. de iure delibe. l. sum heredem. Et per hoc Bald. reprobendit Bartol. qui dicit in l. filio preterito. ff. de in ius. testa. 2 q. si filius preteritus tacet per annum et testamentum no impugnat. videtur ipsum approbare 2 sic non poterit amodo ipsum dicere nullum per l. impubes. s. fina. ad carbon. cuz sua glo. qui dicit q. etiam institutus de voluntate preteriti potest petere bono. possess. fm tab. Nam dicit Bal. q. imo per lapsum anni solum excluditur a beneficio cotratulandi quod est de iure pretorio. non a iure dicendi nullum quod est de iure ciuili 2 perpetuum. sicut ius succedendi. vt hic. Rec ob. alle. s. cum glo. quia verum est q. habet de voluntate preteriti eo iure quo preteritus est exclusus. s. pretorio non ciuili. et anteq. esset exclusus institutus non habebat fm tab. postquam autem est exclusus a cotrata. institutus habet fm tab. De iure pretorio tame illa non tribuit ius: sed administrationes sicut illa que petitur pendente conditione institutionis. l. 2 sub conditione. de bono. pos. fm tab. quousq. preteritus sit exclusus a iure dicendi nullum quod est postquam testamentu expresse approbauerit non in illam. l. filio preterito vel post lapsum. xxx. an. iuxta no. in l. licet s. de iure delibe. 2 tunc illa bono. possess. fm tab. que prius erat meri facti efficitur iuris. 2 acquirit ius in bonis sicut in simili. vna bono. possess. in altera conuertitur. vt in l. iij. s. sub conditione cum ibi no. in glo. ff. de bono. pos. fm tabu. C. In teg. ibi non excludens. Dicit q. ius aduendi de iure ciuili datur in perpetuum vsq. ad. xxx. an. vt no. in d. l. licet s. de iure delibe. sed bene excludit a bono. pos. vnde legi. que competeat huic sorori in successionem fratris posito q. etiam debet adire de iure ciuili: quia etiam illis copetunt bono. pos. de iure pretorio. sic ergo se quodam glo. i. illa. l. non bene fuit hic collocata: quia non tractat de successionem descenditum. sed collateralium. 2 melius stabat in ti. de legi. bere. 2c.

Epotes. C. Nepotes succedunt aucto in stirpes non in capita etiam cuz per se ipsos succedunt sine patris. b. d. Idem 2 fortius si cu patris. quia representat psona patris eoz. vt legi. 2 gl. in ver. q. decessit. i. c. ray nutius de testa.

C. Sed pma ps Ad d. tu i fidi en de Pan. de ca. l. iij. s. si ex quetione. ff. de re iu. 2 l. cu pponas. la. ij. circa fi. s. de trasac. 2 vide etia doc. in l. i. ff. qui satis. cog. Fran. C. Bar. s. Adde q. opi. bar. dicit verior. de. Alleg. de imo. l. a di no pio. s. si sup rebus. colu. iij. Fran. C. s. fabini. Ad d. q. opi. bar. refert q. sed ang. are. in suo trac. male finybo 2 parue rnt dicti i q. in termino ofensio nis. colu. i. s. r. Cur.

C. Qd descendentes. Ad d. q. dicitur descendentes. vide bal. 2 c. c. xij. incipi. d. n. Ambro. 2 c. seq. in. iij. vol. Et an appellatio de scdenti veniant femine. vide per bar. in l. i. s. itez rescriptum. ff. de mune. 2 boni. 2 p. p. de anc. 2 c. c. xij. i. c. p. dario ri de d. h. dubij i aut. cessante de legi. bere. 2 pan ge. in l. cu aut in n. col. C. de inst. 2 sub. 2 an appel. descendit in materia no penali icludat descendentes 2 p lineam masculina q. s. minina vide per pbl. fra. i. c. sta tutu el. ij. s. here. li. vj. in. i. co. ver. scdo not. eg. glo. C. Nepotes succedunt aucto. Adde aut. in successio ne. C. de suis 2 le. 2 in l. i. c. de ma. tu. liber. gl. in. c. cam qui filij sint legi. 2 gl. in ver. q. decessit. i. c. ray nutius de testa.

quinq; partes an in stirpem et sic due fiant. Et tunc primas partes. Et secundam et tunc vna de suis opi. fin quem ipse consuluit. Bart. tunc eius opi. quod examina per eum ple ne in. l. post consanguineos. ff. eo. titu. et plenius per Joa. and. in addi. spec. de succel. ab intest. §. i. vbi recitat opi. multorum. Sed si queritur de successione alterius q; patris. regula est q; veniunt in capita. vt. j. de leg. heredi. aut. post fratres fratrum q; filios. in fi.

2 In successione regni vel alterius baronie in qua vnus solus potest succedere. l. primogenitus. si exat nepos ex primo genito. et exat secundogenitus quis eorum preferatur.

Intestato. Tunc nepos ex filio de facto succedit equaliter auo cum superstitibus filio. b. d. Et sic in successione de descendit non inspicitur prioritas gradus. quia l. 3 filii sit in primo gradu defuncto patre. et nepotes ex alio filio sint in secundo gradum simul cum filio succedunt. Et idem cum tractatur de successione fratris: vt filii vni? fratris pdefuncti succedat cum superstitibus fratre: l. 3 sint in tertio gradu de iure civili. et frater in secundo. vt. j. de leg. heredi. aut. cessante iuncta. l. iij. eos. titu. quod olim non erat. sed in successione alterius q; fratris qui prior est in gradu potior est in successione. vt. i. d. aut. post fratres fratrum filios. Tunc querit hic Bald. quid in successione regni vel alterius baronie in qua vnus solus succedere potest. l. primogenitus si exat nepos ex primo genito pre mortuo et exat secundogenitus quis eorum preferatur. Ista fuit antiqua questio disputata quam refert Joa. and. in addi. spec. de succel. vbi multa facit. ar. pro et contra. Bal. etiaz multum plene disputat et subtiles rationes adducit non firmat pedes. §. de iure deli. l. cum antiquioribus. In multis tamen locis non habetur. Bart. beneiter tangit et tenet q; preferatur secundogenitus. in aut. post fratres. j. de suis et legi. Et idem Lyn. in. l. si vna matre. j. de bon. ma. b. i. v. Bald. distinguit aut ille secundogenitus primo fuit natus q; nepos ex primo genito. et sine dubio ille preferatur. aut fuit natus post. et tunc aut leg. regni vel consuetudo loquitur in persona filii puta q; filius primogenitus succedat. et tunc idem q; appellatione filii de proprio significato non venit nepos. l. 3 veniat per extensionem. l. iij. de verbo. sig. Aut non facit mentionem de filio sed solum de primogenito. et tunc nepos ex primo genito preferatur. q; in ipso representatur pater eius cum quo est eadem persona. l. si. §. de impu. et alio sub. sed Bart. in. d. aut. post fratres hanc rationem impugnat dicens q; cum in feudis non succedatur iure hereditario nec in istis dignitatibus filius nam veniat ex persona patris ad successionem: sed ex propria. et ideo non representat personam patris. vnde tenet ipse indistincte secundogenitum esse preferendum. Et istud fuit obseruatum in personam regis Roberti qui erat secundogenitus. et reg. vngarie erat nepos ex primo genito. et tamen reg. Robertus fuit prius in regno apulie per papam Bonifacium. sed Bald. dicit q; pa pa fuit ibi partialis vel habuit respectum ad prudentiam regis Roberti qui fuit alter Salomon: et sic sentit Bald. pro nepote ex primo genito: et idem Joa. and. in loco preallegato qui etiam refert q; cum similibus questio non esset. fuisse etiam regi Roberto in quadam alia baronia pronuntiavit pro filio primogeniti. et sic contra seipsum. tamen dicit q; alie causas suberant etc.

Intestato. Tunc filius etiam posthumus preferatur forori. hoc dicit. b. i. non sunt filia.

2 Filius legitimus an succedat equaliter cum legitimis et naturalibus.

Te parens. Tunc filius adoptivus succedit equaliter cum filijs legitimis et naturalibus. hoc dicit. dicitur habetur b. d. j. de adop. l. cum in adoptivis. Bart. et per istas l. dicit Bald. q; filius legitimus succedit equaliter cum legitimis et naturalibus multo magis q; adoptivus. q; in coveget non solum ratio civilis ppter legitimatorem sed etiaz ratio naturalis que non minus viget in legitimo q; in legitimo patet per Jo. an. in addi. spec. de succel. ab intest. circa finem. Istud dictum Bald. procedit quando apparet de intentione legitimantis q; voluit ipsum succedere cum legitimis et naturalibus: et tunc non habet dubium. sed si hoc non apparet non presumitur hoc voluisse: imo legitimatio presumitur surrepticia q; exabant legitimi et naturales. et de ipsis non fuisset facta mentio: quia imperator dicit in aut. qui. mo. natu. effi. sui q; non est intentio sua legitimare aliquem ad successionem patris nisi quando non exant legitimi et naturales nec etiam tunc si supervenirent legitimi et naturales posset cum eis succedere: quia intelligitur

cessa conditio per text. in. §. et generaliter eo. titu. qui. mo. natu. effi. sui.

2 Spurius et bastardus de domo nobilium q; non dicant nobis les nec de domo nobilium et q; non comprehendantur in statutis loquentibus de illis qui sunt de domo nobilium.

Libera. Tunc ei non succedit b. d. s. ipso facto postea libero. l. 3 ille fili? sit liber homo si mater eius erat libera. Tunc teg. ibi ex libera cocept? et seruo. dicit etiam in figura matrimonij. q; non valuit nec postea p postea perseverasset. ff. de ritu. nup. l. si quis in senatorio. l. 3 non propterea filius qui fuit conceptus tempore quo matrimonij non valebat fieri legitimus propter reconualescentiam matrimonij. per. l. pupillus. ff. de sta. bo. per quam etiam consuevit l. 3. quia l. 3 super matrimonio a principio inualido ratione for te consanguinitatis papa dispenset non propterea filij prius concepti l. 3 postea nati efficiuntur legitimi vt ipse no. §. de incest. nup. l. 2. si. Sed contra oppo. q; non inspicitur tempus coceptionis qd nocet. sed tempus natiuitatis qd prodest. q; tunc pater erat liber homo. l. v. §. de sta. bo. §. i. So. quantum ad hoc vt sit liber vel servus in quo sequitur conditionem matris fateor contra q; inspicitur illud tempus quod magis prodest. q; tunc pater vt sit legitimus vel in dignitate in quibus sequitur conditionem patris inspicitur tempus coceptionis vt hic est casus qd perpetuo tene menti. et in. d. l. paulus. Tunc teg. ibi nec vt decurionis filius dicit Bald. b. i. ex te. ex filium q; spurium et bastardum de domo nobilium non dicitur nobiles nec de domo nobilium vnde non comprehenduntur in statutis odiosis vel favorabilibus vel penalibus loquentibus de illis qui sunt de domo nobilium et ita fuit consuevit et obseruatum in quibusdam bastardis illoz de Petra mala comitatus florentie.

2 Filij libertorum non sunt liberti et contra eos patronus nullum ius habet.

Utrum habere. Tunc libertus nascitur ingenuus vnde dicit Bald. per huc teg. q; filius potest esse nobilior pater nam ingenuus nobilior est libertus. Tunc not. ergo q; filij libertorum non sunt liberti et contra eos patronus nullum ius habet. Tunc teg. ibi non sit interdictum supplet per consequens et filij vocantur ad eius successionem excluso patrono: vt insit. de succel. liber. ac.

2 Defunctus apud hostes fingitur mortuus prima hora captivitatibus et sic habere potuit heredem intestato ante captivitatibus.

Ad hostes. Tunc existens sui heredis operatur transmissioem hereditatis non adite etiam ipso ignorantem. ad hoc semper allegatur. Sed glo. b. i. tenet q; illa transmissio non fiat ratione suitatis: quia vbiq; glo. fuerunt in opi. q; suitas non operetur transmissioem hereditatis: sed fuit hic ex privilegio matris quia sicut hereditas ascendit transmittitur in descendentes. l. vnica. de his qui ante aper. tabu. §. ita et hereditas vnus ascendit: puta patris transmittitur ad alium ascendentem puta matrem. Sed istud non est verum per. l. iij. j. ad ozi. vbi econverso hereditas matris non agnita non transmittitur ad patrem. Tene ergo q; fiat ratione suitatis. et non solum ad matrem. sed etiam ad quoscunq; extraneos. l. iij. §. de iure deli. ff. de iure fisci. l. lucius. de castren. pecu. l. hereditate. et plene no. in. l. leg. militis. §. fina. de milit. test. et in. l. ventre. de acquiren. heredita. per Bartol. Tunc teg. ibi. patre defuncto. dicit. ante q; ista filia moveretur. vnde cum videatur mortuus prima hora captivitatibus vnde sic tempore quo erat liber potuit habere heredem ab intestato et eius hereditas fuit delata filie iure suitatis etiam ignorantem: quia tunc erat in eius potestate licet per captivitatibus esse desierit. Tunc teg. ibi. et ad te. f. heredita filie tue exclusis alijs agnatis defuncti qui dicebant hereditatem ad se pertinere ex successione: quia tanquam non agnita non erat ad matrem transmissa etc.

2 Statutum q; extantibus agnatis vsq; ad quartum gradum non succedat mater an tunc agnatus quartus gradus excludat amitam.

Defunctus. Tunc nepotes ex filia et etiaz nepotes ex filio diminutione tertie partis est in quo successisset mater vel pater si viueret. b. d. ista. l. q; est bodie correcte per aut. q; tertie portionis. §. de col. postea super illa. l. vbi ponitur idem casus. Et adde insi. de bere. ab intest. §. item vctus. Bald. no. reg. buis

reg. buis. l. post prin. vbi dicit q; ista tertia accrescit anunculis seu materis quorum commodum facta est ista. l. q; quando statutu excludit feminam propter masculos videtur velle q; portio femine applicetur masculis postea q; hoc non dicat expresse. se. et b. d. Bart. l. 3 isti. l. non meminerit teg. in. l. iij. §. si. ff. ad tre. et allegat. l. seruo legato. §. si testator. de lega. j. vbi ad legatum factum vni admittitur alter cuius contemplatione factum est.

2 Et per hoc dedit plures. q; et inter alias pone q; statutum dicit q; extantibus agnatis vsq; ad quartum gradum non succedat mater. Queritur an agnatus quartus gradus excludat amitam videtur q; non: quia de amita non facit mentionem. argu. §. de col. l. illa. et amita de iure communi est portio. quia in tertio gradu de iure civili. vt. j. de leg. heredi. l. iij. in fi. ipse videtur tenere contrarium: quia istud statutum videtur hereditatem applicare agnato: ergo excluditur amita q; non potest esse amborum. beneiter si extant mater et amita clarum esset q; dicit verum: q; mater excludit amitam de iure communi. Et agnatus excludit matrem de iure municipalitatis: vnde non potest amita conquiri de agnato: quia etiam si ipse non esset ad hereditatem non vocaretur extante matre. Agnatus ergo auferit matri et mater amite: sed si mater non esset. et sic de iure communi hereditas pertineret ad amitam agnatus ei non auferit. q; statutum de illa non loquitur. l. 3 auferit matri que potior est amita nec habet locum regula si vinco vincentem te: ergo vinco te: quia non sumus in terminis statuti qd loquitur q; extat mater als remanemus in terminis iuris cois nec extendimus statutum propter identitatem vel maiorem rationis de vna persona in alteram corrigendo ius cois per illam. l. 3 ibi tergi de ista. q. et §. si vero de iure. sol. ma. Et ista est veritas.

Biuiarium. Tunc in successione feminam non attenditur emancipatio: sed in successione masculorum. b. d. Et factus est iste q; filius emancipatus succedit matri de iure civili per senatusconsultum. ozi. Et etiam filius filij emancipatus succedit aui paterne vel matris eodem sena. consulto: et tamen patri vel auo paterno non potest succedere iure isto de iure civili. sed pretorio per bo. post. vnde liberi. q; soluti est ius agnationis inter eos. l. 3 p. l. memini. §. de legiti. heredi. bene potest succedere de iure civili ad similitudinem suorum quod etiaz confirmatur p aut. in successione in fi. c.

2 Post mortem viri mulier statim nupit et infra nouem menses peperit ita q; potest esse filius primi viri et filius secundum cuius reputabitur vt sciamus cui succedat.

Matre. Tunc descendentes excludunt ascendentes in suc. ab intest. hoc dicit. Concordat. l. iij. §. e. Et istud affirmatur p aut. ex successione. et in corpore vnde sumit: vbi prima causa est liberorum et est verum et in liberis adoptivis vt excludat ascendentes patris adoptiuus. ff. ad tertul. l. equissimum quod not. Tunc teg. ibi ipso iure non operetur transmissioem hereditatis: sed ita deum si volunt et adeant. Simile in compensatione que fit ipso iure. et tamen intelligitur si opponitur exceptio. vt. §. de compen. si constat. Tunc querit hic Bald. l. 3 impertinenter quo ad casus. l. quid si post mortem viri mulier statim nupit et infra. i. menses peperit ita q; potest esse filius primi viri. et filius secundum cuius reputabitur. vt sciamus cui succedat. et dicit ipse q; d. tenet q; neutri succedit propter dubium: ipse tenet q; succedat secundo viro in cuius domo natus est. et illius esse presumitur. argu. in. l. si vicinus. §. de nup. siue primus fuit maritus siue concubinarus. argu. in. l. miles. §. de functo. in fi. ff. de adul. vbi natus ex adultera potius presumitur filius mariti q; adulteri propter favorabilem presumptionem arg. in. l. marito. ff. pro socio.

2 Femine an succedant in feudo.

Uoties. Tunc descendentes etiaz ex feminis qui non habent vnde liberi ceteros agnatos in totum excludit. b. d. Et dicit Bald. q; contra istam. l. coiter habent statuta in italia q; excludunt feminas. et natos ex eis tam masculis q; feminis ex istis agnatis ex latere paterno. p. coferenda agnatione familia. l. i. §. fin. de ventre in spi. que reputantur favorabilia quantum ad istos agnatos. l. 3 quantum ad feminas reputant odio. l. i. i. §. fin. de iure in spi. de in ius voc. et ideo talia statuta tanquam ius cois restringuntur respectu persone feminas: non agnatorum. vt no. in. d. l. venia. per Bald. Tunc teg. ibi quibus vt liberi. subaudi magime. q. d. postea q; sint tales liberi quibus non competeat bono. possel. vnde liberi: vt sunt descendentes ex feminis: nihilominus preferuntur agnatis etiam masculis.

2 In teg. ibi. quartam partem subaudi quam habebat ante. l.

istam aut non superant nisi ex feminis descendentes non habentes vnde liberi. insi. de bere. ab intest. §. si nos. Tunc in successione vero feudorum non habet locum ista. l. q; in illis non succedunt femine nisi expresse fuerit dictum in concessionem. Et tunc si extant masculi preferuntur feminis. et demum in defectu masculorum femine admittunt. vt in. c. i. qui seu. da. post. §. p. et in. c. §. de succel. seu. dicit tamen hic Bald. notabiliter q; aliquando femine admittuntur simul cum masculis qui non esset appposita dictio coniunctiva cum vel dictio simul. vt si aliquis recepit pro se et liberis suis masculis vna cum feminis vel simul cum feminis. quia ille dictiones magis coniungunt q; dictio et. Et hoc in simili ponit Bart. in. l. gallus. §. i. seu in. §. etiaz. de libe. et postb. per. l. si mulieri cum liberis. de usufru. acce. et per. l. si. §. de impu. et al. sub. si. quod tene menti ad declarationem multorum teg. in. v. ff. fen.

2 Sinitas procedit soli ratione patrie potestatis et quid in emancipato vel nepote ex eo. et nu. i.

3 In iure succedendi bodie filius emancipatus solus admittitur excluso nepote et quid in iure ruperandi.

In successione. Tunc aut. continet quatuor dicta. Primum est q; in successione intestati prima causa est li berorum qui excludunt ascendentes. et etiam collaterales. Et istud etiam de iure veteri in. l. iij. buis. ti. et in. l. pe. et istud est verum fm Bald. non solum in successione de iure communi sed etiam que defertur ex forma statuti vel consuetudinis. vt in. c. i. de gradi. succel. in feu. Et idem in testamentaria successione generaliter facta arg. in. l. cum ita. §. fina. de leg. iij. et in. l. fin. §. de verbo. signifi. Tunc secundum dictum est q; ne potes ex filijs vocantur in stirpes et non in capita. et hoc etiaz erat de iure veteri. l. iij. §. eo. siue veniant per se: vt ibi sicut cum patris: vt etiam multo fortius representant personam patris. Tertium dictum est q; non fit bodie differentia sexus: quia ita succedunt femine et descendentes ex feminis sicut masculi et descendentes ex masculis: hoc non erat fm. l. iij. tab. sed fm senatusconsultum. ozi. bene erat l. 3 non sint agnati sed cognati ei de cuius successione agitur. Et ad hoc. l. vbi auarium §. eo. Quartum dictum est q; non attenditur emancipatio vel patria potestas. Nam ita succedit de iure civili bodie emancipatus. et nepos ex eo post emancipationem conceptus sicut filius in potestate. et potest adire nec habet necesse petere bonorum possel. quod olim non erat. §. de iure deliberan. l. i. Istud tamen videtur inductum fuisse etiam ante banc auct. per l. memini. §. de legi. bere. vbi dicitur q; emancipati succedunt patri sibi ipsi ad inuicem ad similitudinem suorum et sic inter eos non videtur soluta agnatio per emancipationem.

2 Aduertendum: quia l. 3 possit succedere de iure civili et hereditatem adire vsq; ad. xxx. an. quod olim non erat. Non tamen in telligas q; sint sui et necessarii heredes et transmittant hereditatem non aditam ratione suitatis fm Bald. b. i. et bene. quia suitas procedit solum ratione patrie potestatis. l. 3 viderim quendam docto. satis solentem in hoc errare credebat q; emancipatus esset suus heres sicut filius in potestate per illam. l. memini. que dicit q; succedit ad similitudinem suorum. dicit enim Bald. b. i. q; per emancipationem non tollitur agnatio quantum ad materiam feudorum in qua agnati succedunt si feudus est antiquus quia dicit ipse q; agnatio sumitur potius pro generatione paterna q; pro imperatione iuris communis. et istud tenet ipse in. l. qui se patris. §. vnde liberi. tene menti et idem esset in statuto dicente q; cause vertentes inter agnatos compromittantur quia agnati dicerentur nati ex masculis l. 3 emancipati.

3 Querit hic glo. vtrum sit sublati. ti. de coim. cum emancipato. liber. per quem olim filius emancipatus simul cum nepote ex eo nato. et in potestate retento veniebat ad successionem patris eiusdemq; aui et tenet q; sicut emancipatus solus excludit nepote olim ideo simul vocabantur. q; ius civile. q; tabulari vocabatur solum nepote. sed ius pretorium vocabatur solum filium in spectu naturalitate et non emancipatione. et idem emanant aliud edictum pretoris vt simul vocabantur ex quadam concordia. sed cum bodie emancipatus cognoscatur de iure civili sicut nepos ipse solus de admitti. quia potior in gradu. Et illa est communis opi. hoc verum in iure succedendi: sed quid in iure ruperandi. pone q; instituit filium emancipatum. et nepotem in potestate preterijt olim testm erat nullum. et sic veniebat simul ab intestato an bodie similiter erit nullum. quidam q; sic. q; differentia emancipationis et patrie potestatis est q; nullum factum est testm. et sic agitur soli de successione intestati. Ita loquitur teg. i. corpore vnde ista sumit. et patet ex rubrica que dicit de heredi. ab intest. ergo. iurayctera loquentia et disponentia quando factu est

Pone q; statutu. adde q; b. i. dicit referet et sequitur quid do. Allega. de imo. in consi. xxiij. col. iij. v. foratificatur. l. iij. yos lu. Cur.

testis qualiter debet impugnari et remanere firma. vt no. in. l. gallus. §. et quid si tantum. de liber. et posthu. per glo. sed Bar. ibi plene examinando tenet contrarium et testis non sit nullum postquam est institutus filius qui ab intestato prefertur nepoti et per preteritio nepotis non attendatur. dic vt ibi plene per cum de senatuscon. vlt. ad quem gradum vocant hodie cognati: an vlt. ad septimum prout olim: an vero vlt. ad decimum. put agnati. Et tenet hanc secundam partem postquam equiparant agnatis in succedendo de iure civili quod olim non erat. dic vt plene no. in. l. certum. §. vnde cognati.

Ad senatusconsultum tertulianum. Rubrica.

Rubrica. Debes scire quod mater et filius non sanbagnati sed cognati. et similiter nepos et auia materna seu auus pater. nus. Et propterea per. l. xij. tabula. que non cognoscebat nisi agnatos inuicem non succedebant. pater autem beneuocabat eos per bo. pos. vnde cognati. postea emanauerunt duo senatusconsulti. tertulianus. quod vocabat matrem et ascendentes per matrem ad successionem filij vel nepotis. Item o. si. quod eorum so vocauit filium vel descendentes ex eo ad successionem materis. et ascendentes ex linea materna. et sic non habebat necessitas perere bono. pos. infra annum vel centum dies. sed possit adire perpetuo. et sic sint inuicem legitimi heredes et non solus habent bono. pos. vnde cognati. §. bo. pos. vnde legi. et vltra hoc possunt venire de iure civili aduendo perpetuo per dicta senatusconsultum. et hodie etiam per ius nouissimum autenticorum per quod est sublata differentia legum.

Scet liberi. Mater succedit filio infanti si non exat pater. alias succedit excludit matrem. b. d. cum. l. se. hodie simul admittuntur. vt in aut. defuncto posita super. l. fina. huius tituli. sed etiam de iure veteri aliquando pater non excludit matrem quando exatbat pater vel auus paternus quonia auus paternus excludit matrem. et mater tanquam propinqua excludit auum paternum. l. equissimum. ff. eo. titu. quod dicit vt hic in glo. l. ij. et.

Ad hoc vt mater excludatur a successione filij propter non petendum tutorem que requirantur.

Si filius haberet alium legitimum tutorem an tunc mater excludatur si ipsa non assumat tutelam infra annum vt hic.

Mater et filius. Mater non excludit a successione filij si filius decessit pubes factus. b. d. no. et alij casus in quibus mater non pnat q. no. et colligitur ex. l. ij. ff. eo. tit. Ita. l. et. l. mater. et. l. omne. §. e. sunt meliores leges que sunt in isto titulo et non sunt correcte. et tractant de materia quotidiana. et vlt. ad hoc ergo vt pena que imponitur matri locum habeat si tutorem non petijt requiritur quod filius decessit in pupillari etate. vt hic. pater supplere. et decessit post annum infra quem mater tutorem petere debebat. si enim decessit infra annum mater non deberet puniri: quia adhuc non est in mora cum decessit sibi annus. et sic est presentia a mortalitate filij. vnde non debet puniri sicut si esset presentia ab alio tutorem petente. vt. §. de his qui. vt indi. l. forozem. et. l. ij. ff. eo. iun. cto. tegt. institui. eo. §. fin. Sed Barto. voluit quod mater teneatur confestim petere. i. cum primum potuit si potuit. et negligit statim est in mora per. §. confestim. l. ij. ff. eo. ideo si postea decessit. l. infra annum priuatur eius successione. Bald. tenet contrarium quod non dicatur esse in mora nisi post lapsum anni. vt in d. §. fin. et eius opinio benignior est nisi forte fuisset in tanta negligentia infra annum quod permisset bona pupilli dilapidari et tunc posset procedere opinio Barto. et in glo. ibi item si filius haberet alium tutorem. puta legitimum. dic quod hoc erat verum iure veteri. sed hodie cum mater preferat cuilibet alteri legitimo non excludatur ab eo quod exaret. als legitimum si ipsa non assumat tutelam infra annum vel non renuntiavit coram iudice et legitimum possit recipere fm Bart. qui ita notat. in. l. ij. ff. qui pe. tu. dic vt ibi. et Bar. hic tenet istam opinionem.

Pene imposita mulieri nubenti infra annum luctus qualiter hodie de iure canonico sint sublata.

Qua mulier. Si mulier nubat infra annum luctus est infamis potest tamen restitui ad famam per prin. cipem si habet liberos et primo viro non restituitur nisi eis donet medietatem omni bonorum suorum in quibus sibi succedit. sed eis mortuis reuertit ad matrem si superest. b. d. et propter hylitum fuit posita ista. l. in. §. et. q. collige quod mater succedit filio etiam in his quod processerunt de iure in eius pen. quia

nuptis infra annum et hodie iste pene oēs sunt sublata de iure canonico per dictum apostoli. mortuo viro nubat in domino. vt in. c. cum scdm. extra de secun. nup.

Verba pleno iure quid importent.

Pater qui succedit vni ex filiis primi matrimonij si transeat ad secundas nuptias an habeat locum quod hic dicitur.

Mater l. priuatur proprietate per transitum ad secunda vota non tamen exoneratur ab onere legatorum.

Mater que. Mater que succedit vni ex filiis primi matrimonij si non exat pater secunda nuptias gaudet quibuslibet bonis que ille habebat pleno iure sed si habuit a patre suo. et applicatur filijs ex eodem matrimonio: §. vlt. fructu gaudet quousque vigerit. et similiter de bonis que ille habebat ab alio a patre similiter gaudet pleno iure. b. d. Et iste articulus est aliquantulum imbricatus propter diuersitatem legum quos allegat glo. In teg. ibi succedit. §. vna cum fratribus et forozibus defuncti filij ex eodem matrimonio fm tenorem. l. fina. §. e. In teg. ibi pleno iure. §. proprietatis et usufructus nec tenetur aliqua reuera re fratribus vel forozibus ipsius defuncti. sed in vita et morte potest de ipsis facere quicquid vult salua titi legitima ad quas tenet eisdem sicut de alijs bonis. Et no. ista verba fm Bald. pleno iure. l. proprietatis et usufructus sic. §. de bo. que l. i. ff. §. similis. mo. Alibi exponitur pleno iure. i. directi dñi. ff. de rei ven. l. iul. In teg. ibi. solo usufructu patitur et. Et hoc apparet quod statim priuatur proprietate ipso iure. als non dicitur usufructuaria si non caret proprietate. l. vlt. ff. si usufr. pe. qd ergo dicitur infra de transmissura intelligi. §. de facto post eius mortem. nam de iure iam transmissa est ipso iure. Et opp. quod non sit huius differentia inter bonum que ille filius defuncti habuit a patre. et illa que habuit aliunde. imo in vtriusque p. tras situm in secunda vota priuatur proprietate et gaudeat solo usufructu. vt in. l. ij. §. illud. §. de secun. nu. Bald. dicit quod illa loquitur quod trahit secundas nuptias antequam succederet alicui ex filiis. Ita vero quod postquam succedit. quod tunc minus delinquit: declaro. Nam primo casu per transitum ad secunda vota facit iniurias duplicem. §. primo viro defuncto. quia vt alibi dicit teg. aia ei trahitur de secundis nuptijs ygois. et etiam illi filio qui postea decessit. et propter primam iniuriam puniatur proprietate bonorum que ille habuit a patre: propter secundam priuatur proprietate aliorum bonorum que habuit aliunde. et applicat filijs ex eodem matrimonio. Quod vero primum succedit filio. et postea contrahit non facit iniuriam nisi primo viro ideo non priuatur nisi proprietate bonorum que habuit a patre. Non autem facit iniuriam filio iam defuncto. quod non facit ista anima filij de hoc transitu sicut anima mariti. ideo non priuatur proprietate bonorum que ille habuit aliunde. et hoc iure. C. sed per ius aut. in aut. de non eli. secun. nub. §. cum igitur. corrigitur ista differentia nubat ante vel post. et remanet sola differentia bonorum habitorum a primo viro aliunde postea per aliam aut. no. uiorem de nup. §. h. e. nobis. redditur ad differentiam barum legum. C. fm glo. qd intelligi quod succedit ab intestato si vero ex testis corriguntur ista. l. que non faciunt differentiam succedat ex testis vel ab intestato statuitur ibi quod tunc an succedat pleno iure in quibuslibet bonis sicut quilibet extraneus et nihil tenetur referre fratribus in aut. ex testamento. de feci. nup. in prin. et in corpore vnde sumitur. Quod autem succedit ab intestato tunc aut loquitur de bonis que ille defunctus habuit a patre et in illis indistincte nubat ante vel priuatur proprietate et remanet sibi usufructus solus vt in illo. §. et sic distinctio barum legum remanet correcte in illis bonis. sed in questis aliunde redditur ad distinctionem. l. codicis vt si primo nubat et postea succedat priuatur proprietate et remanet sibi solus usufructus vt. l. femine. §. pe. si vero primo succedat et postea nubat tunc non priuatur vt hic in ver. si vero alterius. Et in hoc facti stantia boni iurium que loquuntur de matre. et Quod autem de patre transeunte ad secunda nup. an illa locum habeant in eo glo. in illa. l. femine. §. si tenet quod sic. Alibi dicebant contrarium per teg. in aut. de non eli. secun. nub. §. cum igitur. vbi videt expresse quod cum istud non cauetur lege. §. pater. quia ille leges loquuntur de matre non de fieri extensio ad patrem. Ita quod fuit dispensata bononia per quendam antiquum doctorem vocatum Fraciscum de sagolinis quem refert Jo. an. in addi. spec. tit. de secun. nup. Et Bald. l. no. allegat Jo. an. in. d. l. femine qui tenuit opi. glo. ibi postea. Quis determinatione Barto. ibi commendat et tenet et ridet ad Zimm. et Altimio no. glo. si huius. l. que tenet quod mater priuatur proprietate per transitum ad secunda vota non tamen exoneratur ab onere legatorum. quod hoc contingit sui culpa tene menti eam fm Bald. hic non sunt alia.

Mater

Mater l. post susceptam tutelam filij non transeat ad secunda vota. sed aliter luctetur an priuatur successione filij morientis in pupillari etate.

Pupillus an dicat decedere intestatus l. testari non possit.

Tutela matris an dicat legitima. an extraordinaria vel anor mala.

Si mater non suscepit tutelam legitime sed de facto administrat propria autoritate. et postea transeat ad secunda vota ante redderet rationem administrationis vel faceret tutorem dari an puniatur vt hic.

Qualiter mater teneatur rationem reddere.

Mater que post susceptam tutelam filij transeat ad secunda vota non petito alio tutore dari si filio vel non reddita ratione et etiam reliquis priuatur successione filij morientis in pupillari etate sicut quod infra annum non petijt tutorem dari aut tutelam legitime non assumptis. b. d. notabiliter. Et no. quod in iuribus digestorum ille casus non reperitur. sed solum quod infra annum non petebat tutorem filio dari. ipsa enim non poterat tutelam assumere. vt p. in. l. ij. §. si mater. et per totam. l. ff. de i. sed per ista. l. iste casus reddit vt idem sit si infra annum assumptis tutelam legitime quod erat isto iure. C. q. impetraretur a principe non aliter. vt. §. q. m. tu. offi. fun. po. l. ij. hodie vero etiam si non impetrat. vt in aut. matri et anie. ibi postea vt tunc cum assumptis legitime et iurant non transire ad secundas nuptias quod erat necessarium fm tempora huius. l. vt in. d. l. ij. hodie secus. vt in aut. hoc sacramentum. eo. titu. sufficit enim renuntiare secundis nup. vt in. d. aut. matri et anie. ne detur materia pelerandi. si ergo post susceptam tutelam aut post prestitum iuramentum hoc iure veteri. C. vel facta renuntiatione hodierno iure contra fidem datam transeat ad secunda vota priuatur statim tutela ipso iure. vt in. d. aut. hoc sacramentum et etiam priuatur successione filij si moriatur in pupillari etate nisi fecerit ista tria. l. ordinarium alium tutorem et reddiderit sibi administrationem. et etiam restituerit reliqua si sunt. et si in aliquo deficeret priuatur successione. Et not. ergo rigorosa iura contra matrem: et si istas penas patitur cum transeat ad secunda vota quia priuatur tutela. et successione fortius si aliter luctetur non plus habeat castitate luguria vltimo. glo. in. d. aut. hoc sacramentum. et probatur in. l. fin. illius tituli. dñi dicit sed pudicitiam et quod etiam tenet Bart. ibi et in. l. si quis sub conditione. de testa. tu. Tenet est diu quod iste casus fuit hic de facto. ad hoc autem vt puniatur pena priuationis hereditatis requiritur quod filius moriatur in pupillari etate. sicut quando priuatur propter non petendum tutorem vt p. et ista. l. ian. et. l. i. matri. §. eo. In teg. ibi. sine ab intestato. hic est teg. expressus quod pupillus dicitur decedere intestatus licet testari non possit. §. sicut. §. de impu. et alij. sub. ff. ij. et sic statuta loquuntur de succedente ab intestato videntur dicant sibi locum in pupillis l. quidam contra nisi probetur consuetudo loquendi. dicentes quod proprie loquendo non dicitur intestatus. l. i. circa princip. de suis et legi. sed Bar. pluribus consulit pro prima parte. In teg. ibi substitutionis. dic. §. directe pupillaris per quem succeditur pupillo. vt. §. de leg. here. l. fiant. Et hoc etiam addit ad iura vetera que loquuntur quando mater erat successura ab intestato. vt p. in. l. ij. §. si mater. ff. eo. si autem erat substituta pupillariter. tunc quod succedebat ex testis ex voluntate patris non videbatur sic priuari debere successione. l. ita allegat glo. huc teg. in aut. matri et anie. §. incipit. no. ergo. et tunc postea determinat quod non est proprie legitime. et non sequitur naturam legitime tutelae. vt ibi p. et dicit ea esse extraordinariam siue anormalam Bald. notabiliter dicit quod in ea cadit omne nomen tutelae. Pater enim dicit testamentaria si fuit in testis relicta tutrix quod hodie fieri potest. l. olim non possit. et sequitur naturam legitime tutelae. etiam si ex parte alij legitimi. et ipse nollet eis preferri. sed cum ipsis concurre. Pater etiam dicit anormala et extraordinaria quando vult eis preferri p. et vt in aut. ma. et anie. etia. ex eo quod non cogit si non vult. sed in alijs legitimis quod p. et copelli. potest etiam ee data si mortuo testamento substituat p. iudice et loco. l. si quis sub additione. ff. de testa. tu. In teg. ibi. suscepit et. q. rit Bald. qd si non suscepit tutelam legitime. §. de facto administrat

propria autoritate. et postea transeat ad secunda vota ante redderet rationem administrationis et reliqua vel faceret tutorem dari. tenet ipse quod non puniatur hac pena p. istud verbum a dñio sensu: quod non vult spemisse tutelam quas ipse non suscepit nec venisse contra fidem datam de non nubendo cum nullam dederit: §. si infra annum tutorem non petijt ex illo capite bene priuaretur nec excusaretur ex eo quod de facto administrat: prout est glo. notabilis. in. d. §. si mater. Et adde quod not. per eundem in. l. i. §. si. §. de bo. que libe. et In fil. libi p. soluerit et. dic quas liter autem teneatur rationem reddere mater. vide Bald. in. l. cum oportet. §. si. §. de bo. que lib.

Quis vel. Mater succedebat filio quicquid ea concurrebant etiam fratres defuncti filij vel forozes seu tam fratres quod forozes seu etiam pater que in multis corrigitur per aut. hic postitas. Quando enim erat sola non erat dubium quod per senatusconsultum. tertul. succedebat nisi sua culpa successione priuaretur propter non petendum tutorem vel transitum ad secunda vota: sed si cum ea concurrebant fratres defuncti filij vtriusque coniuncti vel ex latere patris tñ olim excluderetur ab eis institui. eo. §. si. sed hoc corrigitur per principium huius. l. et statuitur quod vna cum eis vocetur mater in virilem portionem: vlt. ibi ita tamen: sed hoc etiam corrigitur in quantum non dicitur non distinguitur sint vtriusque coniuncti vel ex latere patris: quia hodie per aut. defuncto soli coniuncti vtriusque succedunt simul cum ea sed alij ex latere patris tñ excluduntur ab ea. Si vero cum ipsa concurrebant sole forozes olim ipsa habebat dimidia: et omnes forozes aliam dimidia quod confirmatur per banc. l. in ver. ita tamen: sed hoc hodie corrigitur per aut. et cum solis: quod si sunt vtriusque coniuncte succedunt in virilem: si autem cum ea concurrebant fratres et forozes simul omnes succedebant in virilem et sic forozes propter fratres consequerantur quod per se habere non poterant: et hoc confirmatur in ver. si vero matre. et etiam per dictam aut. et cum solis quando sunt vtriusque coniuncti: als sola m. succedit: et hoc vlt. ad. §. si autem defuncta.

Licet per mortem filij in potestate pater designat esse legitimus administrator: tamen non exinguit usufructum quem habebat in bonis aduentitijs. et quando hoc non procedat.

Casus in quo filius de iure. C. habebat heredem ab intestato l. de iure foroz. secus.

Sinautem defuncta. Quando cum matre concurrebat pater. quo casu si non exaret filij alij fratres et forozes defuncte pater excludit matrem. l. ij. §. obijcit. ad tertul. no. sic excludit mater ab auo paterno. l. equissimum. eo. ti. et no. in. l. i. §. eo. Si autem cum patre et matre exatbat etiam fratres et forozes defuncte persone: tunc loquitur iste. §. §. soli fratres et forozes succedunt in proprietate: sed usufructus dividitur inter omnes. si defunctus erat emancipatus: sed si in potestate tunc integer usufructus est patris: priuatur vero dividit inter matrem et fratres et forozes: sicut dictum est in precedenti bus. b. d. vlt. in. l. hodie hoc corrigitur i. tribus. Primo quia pater et mater vna cum fratribus vtriusque coniunctis succedunt non solum in usufructu: sed etiam in proprietate. Item quia si non sunt vtriusque coniuncti succedit solus pater et mater. Item quod non dividit hodie sit emancipatus vel in parte quo ad succedendum in proprietate: ista patent ex aut. defuncto hic postita. In tegu ibi donec viuit incorruptum. Nota quod licet per mortem filij in potestate pater designat esse legitimus administrator: tamen non exinguitur usufructus quem habebat in bonis aduentitijs. de hoc. §. de usufr. l. ij. per glo. hoc verum nisi filio succederet filius eius qui esset constitutus in alterius potestate vt si filia mea habebat bona aduentitia in quibus ego habebam usufructum decessit relicto filio qui erat in potestate sui patris meique generi: tunc enim extingueretur usufructus meus et incurreret nouus in persona patris nepotis mei vel aui patris: vt est casus in. l. quod scitis. §. fina. de bo. que libe. fm primam lect. tene menti. In teg. ibi ad proprietatem vocetur. dic. tanquam heres filij et sic est casus quod filius iur. C. habebat heredem in aduentitijs ab intestato: licet de iure foroz. fecit: quia pater omnia occupabat iure peculiarij. l. ij. ff. de castre. pecu. de iure autem autenticorum non est dubium: sed etiam de iure forozum in dote data per patrem et donata habebat filiam heredes. l. inter socerum. §. cum inter. ff. de pact. do. quanta intellegit Jaco. de bel. in quadam sua disputatione. de quibus per Barto. in. l. i. cum dote. in princip. et in. l. post dote. in. iij. q. solu. ma.

Si exant pater et mater vel frater et auus quis preferatur in successione defuncti et quid si exant filij fratrum.

Pupillus de decedere. Adde Bald. in. l. si aut. C. de legi. here. et Bart. in. l. i. §. de leg.

Testari non potest. adde. l. si frater. C. q. testa. fa. pos. et spectat. de pig. in. §. ij. ver. verum et an possit testari ad pias causas. vide per pbi. de franchis in. rub. de testa. lib. vi. in. ij. col. ver. tertio q. rit.

Efructo. ¶ Ininde istam aut. in tres par
tes. Primo loquitur quando e
rant parentes tantum et defuncta persona vltz ibi
sed ⁊ cum. Secundo qm cum eis erant fratres et so
rora vltz ibi ⁊ c. Tercio tollitur due differentie qd olim
fiebant per primam partem corrigitur quod habetur. ff. eod.
ti. l. equissimum. vbi in successione nepotis emancipati ab ano
presertur auus paternus ipsius nepotis qz ipse contulit bene
ficiū emancipationis non pater: sed hoc bodie non curatur
cum etiaꝝ si sit in potestate habeat heredem ab intestato: ideo
presertur pater: vt hic. dum dicit salua gradus prerogativa.
Item intelligo istum text. de patre naturali ⁊ legitimo vt con
currat in successione filij cum matre: sed si pater adoptiuis est
presertur mater. vt in l. ij. §. obijctor. ff. eod. titu. que nō corri
gitur per hanc aut. Item si filius esset in potestate patris licet in
proprietate aduenticio non succedunt pater ⁊ mater pariter vt
in hoc verbo pariter vsufructus tamen insoluidum est ipsi pa
tris qui non fuit extinctus per matrem filij. l. si. §. si. huius tit.
ibi sin vero defuncta persona. Item intellige hanc text. in suc
cessione hereditaria: sed in feudalibus emphyteorica non succe
dunt parentes: sed descendentes tm. vt in c. ij. de gra. suc. in fe.
c. ff. de gra. suc. in fe.

¶ Circa secundam partem notandum qd si egat pater mater vel frater ex latere patris qui nō attinet matri pferatur mater vel conuerso si egat pater ex latere matris qui non attinet patri similiter pferatur pater et hoc non habet dubium per bñtēg. qui vult qd cū eis non admittant fratres vel sorores qui non sint vtrinqz coniuncti. ¶ Sed ponamus qd egat mater et frater ex latere materno tantum qui attinet matri et est eius filius: queritur an mater illi pferatur. vel conuerso egat pater et frater ex latere patris tñ qui attinet patri et est eius filius: an pater illi pferatur videb qd non: quia cessat rō de qua supra nec pōt pñ illi imputare. tu nō es cōiunctus: bñcñslio per matrem. quid em̄ ad ipsum attinet hoc allegare cum de coniūctione materna nō habeat se impedire: fed de ppropria hoc videtur sentire glo. in aut. de non eli. secun. nup. s. cū igit. Bald. hic tenet oppositū cum iste teg. sc̄ise loquatur: sed bene considerando. satis est hoc extraneuz: ratio dicitur qd iste teg. restringitur ad illum fratrem qui nō attineret patri vel matri in quibus vult cōcurrere: sed quando attinet videtur nō debere repellit: qz quo iure ipse pater vel m̄r vult admitti ppter solam istā coniūctionē deberet secū admittere suū filius ppropii ppter eādem cōiūctionem. ¶ Tñ glo. que incipit ergo pater excludit auum maternum. dic qd etiam paternum vt s. dñg. et sic corrigitur illa. Leuissimū. qz pater est in pmo gradu et auus maternus vel paternus est in secūdo. Sed contra qd auus maternus debet representare personā matris filiez sue et sic succedere cum patre: sc̄i succedere ipsa mater: vt videm⁹ in nepote ex filio qui succedit vna cum alio filio: quia representat personam patris. l. vt intestato. s. de suis et legi. gloss. dicit aliud in successione descenditum: quia filius pōt representare personam patris. aliud in successione ascēditū: qz pater non representat personā filij: nā magis est debita hereditas descenditibus qd ascenditibus. sed Jaco. bu. vt refert Bald. qui tenebat contrariū qd pater representat personā filij quod est contra hunc teg. dum dicit salua gradus prerogativa. ¶ Tñ alia glo. que incipit nō aut ibi: sed per aliam auct. sic hoc verū in filiis fratrum vel sororū: vt admittatur simul cū patre et matre si cut pater et mater ipsorum admitterent cū sint vtrinqz cōiuncti: sed filij ipsorum filioz: secus: vt nō gloss. it. i. aut. post fratres. la. s. i. nam dūtagat filij fratrum vel sororum representat patres vel matres cū veniūt ad successionē cum auiculis vel patris aut auis nō autem filijs filioz: tenementi. ¶ Tñ alia glo. super verbo. p̄mis ibi. item cū admittant cū pfe. Adde aliā rōnem qd cū frater vtrinqz cōiunctus cōcurrat cū patre si p̄ moritur relicto auo paterno quem pater excluderet portio patris videtur accrescere fratri et si frater excludat auum paternum si cut ipse pater excluderet si viueret: quia frater eius loco surrogatur glo. tamen tenet contrariū: omnes sequitur qd imo in locum patris surrogatur auus qui est de alia linea ascēditium et eadem de qua erat p̄vñ cōuenienti⁹ est vt ille surrogatur loco patris et frater qd est de linea trāuersali. Et istud dat intelligere hanc questionem. Nec ob. regula si vinco. quia bec leg. vterius procedit statuendo contrarium.

Ad senatusconsultum officianum. **Rubrica.**

Intestate. † Filij excludunt matrem
et fratrem defuncte perso-
ne. hoc dicit. Quia prima causa est filiorum. hic nō
sunt alia.

2 Qui non admittuntur ad partem non faciunt alijs partem
et hoc fallat in pluribus casibus.

3 Licet repudiatio filij de hereditate aduentitia non nocet pa-
tri imo prodest: qz facit ipm admitti ad pprietatem z vsamfru-
ctm: nec tñ filij hoc ei nocet qz eni excludit z que sit ratio.

¶ **De pro numero.** **¶** Filius hereditate matris non adita nō transmittit ad patrē sed ei **¶** portio fratris būs supstitit⁹ accrescit. b. d. **¶** Oppō. in gl. q̄ isti filij in potestate qui decesserūt hereditate nō adita transmiserint eam ad patrē sic alij duo emancipati succedūt nisi in dimidia per l. i. s. de bis qui ante aper. tab. **¶** Et sic sēd q̄ in totum gl. dat plures solutiones. tene p̄mam q̄ hereditas vnus ascendens bene transmittitur ad descendētes per illū t. i. sed hereditas vnus ascendētis nō transmittit ad aliū ascendentem et bīc. **¶** Sed cōtra: q̄ hereditas patris transmittitur ad matrem. l. apud hostes. s. de suis et legi. ergo ecōuerso hereditas matris debet transmitti ad patrē. cuius contrarium bīc patet.

Sol. non idens solutionem dicit hic q̄ isti filij repudiā-
runt hereditatem: ideo eam non transfiniserunt ad patrem. sed
si non repudiassent bene transmitterent per illam. l. hoc est dī
uinare ⁊ contra mentem litere que loquitur quando decesser-
unt hereditate non adita: non autem dicit repudiata. dic ē
go q̄ illa contraria hereditas patris non fuit transmissa ad
matrem ex eo q̄ esset mater: sed ex eo q̄ erat heres filij: et sic
quilibet alius extraneus fuisset heres similiter ad eum fuisset
transmissa: quia filius fuit suus heres patris existentia sui her-
edis operatur transmissionem ad quoscūq; extraneos. l. iij.
§. de iure delib. Sed hic isti filij non fuerant sui heredes ma-
tris: quia mulier non habet suos heredes cum nō habeat filios
in potestate: si fuitas prouenit ratione proprietatis. non ergo
transfiniserunt ad patrem ex eo quia pater: nec ex eo quia ipsi
fuerunt sui heredes matris. **I**tem oppo. de. l. cum antiquio-
ribus. de iure delib. Sol. intellige hic q̄ decesserūt post lapsus
anni: als transfinissent ius deliberandi ad patrem heredem
eorum per illam. l. potest etia; dici q̄ tempore huius. l. illa nō
dum erat facta nec cognoscebatur illa transmissio. **S**ed v-
ltimo oppo. de. l. i. in infanti. circa princip. eo. titu. Sol. limita bāc
l. per illam. l. q̄ bic erat maior infante: als transfinisset ad pa-
trem qui posset adire iure paterno per illā. l. **I**tem ultimo no.
q̄ qui non admittuntur ad patrem non faciunt alijs patrem.
hoc fallit in pluribus casibus not. in. l. huiusmodi. §. cūz titio.
de leg. ij. **I**tem per istum text. determinat docto. q̄ licet
repudiatio filij de hereditate aduentitia non nocet patri: imo
prodest: quia facit ipsum admitti ad proprietatem ⁊ vsum fru-
ctum. l. cum non solum. de bo. que libe. §. mors tamē filij nocet
patri: quia nō facit ipsum admitti sed excludit vtrūq; bic. l. i. in
infanti. Et que res ratio diuersitatis. dic vtrūq; tetigi: q̄ repudia-
tio posset fieri fraudulenter: ⁊ in necem patris que fraudis pre-
sumptio cessat in morte.

Matri intestate. † filij succedunt ma-
tride de iure ciuili per
senatuscon. nec habet necesse petere bono. pos. de iure
pretorio. hoc dicit. sed ante senatuscon. ozi. bene ba-
bebant necesse petere: quia non erat agnar^{us} sed cognatus. sed
ij vellet petere etiam hodie posset bono. pos. vnde cognati et
etiam bono. pos. vnde legitimi. quia effecti sunt legitimi per se-
natuscon. licet non essent per l. xij. tab. ¶ In teg. ibi: filia sup-
ple vna etiam cum filio. si. si pars bere. pe. l. soror. possunt etiā
hodie venire per aut. de bere. ab intest. per quam tollitur dis-
ferentia segus ⁊ patrie potestatis ⁊ agnationis ⁊ cognationis.
Et si repudiarent vnam viam admitterentur et alia via. vt. s.
de iure deli. l. suum hered. sed si repudiarent bereditatē cense-
rentur renuntiasse omni vie per quam eam possent cōsequi: vt
no. in. l. j. sed videndum. de suc. edic.

¶ **Q**uoties. † filij excludunt patrem ⁊ matrem
defuncte persone. hoc dicit. ¶ Dic non
sunt alia.

2 **F**ilius vulgo questus quando succedat matri.
3 Concubinatus q non sit prohibitus de iure ciuili ⁊ q fili⁹ na-
tus ex cōcubinario coitu succedat matri.

4 Filius non legitimus an possit succedere patri & an matri.
5 Quis dicatur spurius.

Squallustris. † Illuſtri mulieri
ſpurius vulgo q̄ſit⁹ extantib⁹ legitimis: ſec⁹ in filio
naturali nato ex cōcubinario coitu ē illuſtris pſo
ne. h. d. notabil⁹. Et ſic tota loquitur de illuſtri muliere. † Et
primus caſus eſt q̄n ſuſcepit filium vulgo queſitū ⁊ ſic ex coitu
meretricio ille nō ſuccedit cum filijs legitimis ⁊ naturalibus:
ſecus ſi

secus si non esset mulier illuistris: quia tunc bene succederet cū
eis infisti. ad orā. hoc colligitur a contrario sensu: quia magis
abhoreretur infisti coitus in illuistri q̄ in non illuistri. Et etiam
si illuistris non haberet legitimos et naturales bene succede
rent infisti spurii vulgo questis. si tamen coitus nō posset de adul
terio accufari. als fecne: vt si tempore quo erat nupta suscep
set vel tempore quo erat soluta de aliquo confanguineo: et sic
esset adulterinus vel incestuosus. talis em̄ prohibetur succe
dere tam patri q̄ matri siue sit illuistris siue non: vt in aut. qui.

mo. na. effi. sui. *f. h. fi.* ¶ Secundus casus est quando illuſtris ſo-
luta deſideret in concubinarum alteri ſoluto: et ex illo ſuſcipe-
re filium naturalem. Eſt enim coitus non eſt prohibitus de
iure ciuili. Et talis filius non dicitur ſpurus ſed ſolum natu-
ralis: et iſte ſuccederet cum alijs legitimis et naturalibus. ¶ Et
ex his patet gloſ. que eſt hic declarata. ¶ ¶ In glo. magna ibi:
ſed videtur q. glo. de inoff. teſta. l. ſi ſpecta. *f. i.* dic circa hunc
articulum q. filius non legitimus nunq. poteſt ſuccedere pa-
tri contra eius voluntatem per contratabu. vel per ius dicen-
di nullum vel per querelam etiam ſi ſit talis qui poſſet ab inte-
ſtato in aliqua parte ſuccedere: vt filius naturalis ex concu-
bina vel in totum ex teſtamento: vt in auſ. licet. *f. de natu. libe.*
¶ Gloſ. eſt ordinaria. *ff. de bono. poſ. contratabu. l. i.* in p. inci. S. *3*
¶ ſi queritur an poſſit ſuccedere contra teſtamentum matris. dic
q. aut mater erat illuſtris ⁊ ex tunc alij legitimi ⁊ naturales:
⁊ ipſe natus eſt ex meretricio coitu ſicut nō ſuccedit ab inteſta-
to: ita multominus contra teſtamentum: vt no. gloſ. in illa. l. ſi
ſpecta. *f. i.* Si vero aliquo iſtorum deſiceret: tunc ſicut ſucce-
deret ab inteſtato: ita ⁊ contra teſtamentum per querelaz: vt in
illa. l. ſi ſpecta. *f. i.* tunc autem ſuccedit ab inteſtato quando
non eſt natus ex coitu dāto ⁊ accuſabili atq. ſecus: vt in illa
auſ. qui. mo. na. effi. ſui. *f. h. fi.* ¶ ¶ In glo. ibi: ⁊ non filium. dic q.
iſtud notable gloſ. non colligitur ex illa. l. quia iſta probat co-
trarium q. ſpurus non ſuccedit vni ſed cōcubinarijs ſic. ¶ ¶ In
de no. glo. intelligi circa iſtam materiam q. filius ſpurus licet
non ſuccedat patri bene ſuccederet matri^a dicitur autem ſpur-
us vulgo queſitus ex ſoluta: quia coitus non eſt accuſabilis:
ſecus ſi ex coniugata vel conſanguinea: ſic ſit inceſtuſus vel
adulteriniſus: vt hic ſequitur in glo. ¶ ¶ Predictis recollige diſ-
tinctionem per te. et vide gloſ. inſtitu. eo. *f. moniſtime. ⁊ de ſucceſ.*
cog. na. *f. vulgo.* et vide Bald. *f. de fideicom. l. eam quam.*
in fin. *f. colū. ⁊ Barto. in l. ſi quis ſub conditione. de teſta. tute.*
in fin. colūna.

Quidam. Tūcīati ex ancilla moram passa in libertate sunt ingenui: succedunt matris: mater eis. b. d. Sic non sunt alia.

De legitimis heredibus.

Rubrica.

2 Statutu vel cōsuetudo q mulier dotata non succedat cū
masculis q intelligatur in bereditate dotantis. 2. nu. 4.
3 In successione feudi antiqui in quo regulariter non succedit
femine nec descendentes ex feminis sed agnati tantum si con
curreret agnatus vtrinq; coniunctus. f. ex latere patris 2 ma
tris cum agnato ex altero tantum coniuncto non prefertur
primus.

4 Collatio non habet locum quando tractatur de successione collateralium.

In successione. T. 202. et la.
 teret patris m̃i
 succedit fratri vna cum alio fratre et latere pa-
 tris et matris non obstante q̃ sit a patre dota-
 ta. hoc dicit. Et pone casum q̃ quis decessit si-
 ne liberis et sine ascendentibus relicto fratre
 vtriusq̃ coniuncto r̃ relictis sororibus coniunctis et latere pa-
 tris tantū. et dotatis a patre ille frater adiuit hereditatem fra-
 tris: et eam totam possidebat decessit relictis duobus filiis et
 hereditas possidentibus dictam hereditatem sorores volebāt
 portiones earum: r̃ sic duas tertias filii fratris contradicebant
 duplici ratione. Prima quia non erant coniuncte patri. de cu-
 ius successione agitur nisi et latere patris tantū non matris:
 sed pater eorum et latere patris r̃ matris et sic duplici consun-
 ctione vnde debebat preferri. arg. de leg. iij. l. re coniuncti. §.
 2. preferunt. Et Secunda ratio est: quia dicit sorores erant a patre
 dotate. vnde debebat eis illud sufficere: maxime si erat statu-
 tum vel consuetudo q̃ mulier dotata non succedat cum masculo
 nisi vel saltem debebant conferre dotem: r̃ sic tanto minus ba-
 bere. Sed bis non obstantibus determinat contrariū q̃ de-
 beant habere suas portiones integras nec obf. prima ratio
 quia isto iure non attendebat coniunctio et latere matris: quia
 illa faciebat cognatos nō amatos: r̃ sic cognati nō admitterēbāt

tur flantibus agnatis. fufficit ergo q̄ effent coniuncti eꝝ late-
re patris ⁊ eꝝ quia coniunctione erant agnate: ficut ille frater
vtrinqꝝ coniunctus. Nam cōiunctio eꝝ lateris matris eſt imperti-
nens. Nec obſt. ſecunda ratio. nam etiā ſi eſſet ſtatutus vel con-
ſuetudo predicta debent intelligi q̄ mulier dotata non ſuccē-
dat in hereditate cum mafculis. ſ. in hereditate dotantis: ſed
hic non agitur de hereditate patris qui dotauit ſed de here-
ditate fratris: nec tenetur cōferre: quia collatio locum nō ha-
bet niſi cum agitur de hereditate defunctus. hic autem de
hereditate tranſuerſalis. vt nō. in l. ſi emancipati. ſ. de colla.
Et per hec ſunt expedit omnes gloſ. ⁊ teg. remanet clarus: ho-
die vero quia ſublata eſt differentia agnationis ⁊ cognationis
ita ſuccedunt agnati de iure ciuili ſicut ⁊ cognati: vt in autem.
poſt fratres. la. i. in fine. bene attenditur coniunctio eꝝ lateris
matris eſt non eſt impertinens: ideo coniunctus eꝝ lateris ma-
tris ⁊ patris preferitur coniuncto eꝝ altero latere tñ: vt in autem.
ceſſante. ⁊ habet locum argu. de. l. de re iudi. ſ. preferitur. de le-
g. iiij. ⁊ hoc in ſucceſſione hereditaria. ¶ Sed in ſucceſſio-
ne feudi antiqui in quo regulariter non ſuccedunt femine nec
deſcendentes eꝝ feminis: ſed agnati tantū ſi concurrerit agna-
tus vtrinqꝝ coniunctus cum agnato eꝝ altero tñ cōiuncto non
preferretur primus: quia coniunctio eꝝ lateris matris eſt im-
pertinens etiam hodie in ſucceſſione feudi ſm Bald. qui alle-
gat etiam antiquos docto. hoc dicentes. ¶ Tho. etiam illud
quod dicit: etiam Bald. hic ponit q̄ ſtatutum eꝝ eludens filiā
dotatam ad ſuccedendum cum mafculis in dubio debet intel-
ligi ſcilicet ab hereditate dotantis: vnde ſi pater dotauit nō eꝝ
eluditur ab hereditate matris: ſed pariter cum mafculo ſuccē-
dit: ⁊ idem conuerſo. Vide tamen ſtatuta contrarium dicētia
q̄ dotata a patre non ſuccedat patri nec matri: nec etiam fra-
tri ſtante fratre ⁊ ſuccedere volente. ¶ Mo. etiam teg. cum glo.
ſi. q̄ collatio non habeat locum quando tractatur de ſucceſſio-
ne collateralium.

Deus qui. [†] In. l. melius stare in ti
tur. s. de iure deli. quia nō tractat qualiter succeda
tur. sed qualiter acquiratur hereditas alicui delata
qui tempore delationis erat in potestate. r. anteq̃ adiret effect⁹
est sui iuris: q̃ acquiritur sibi non autem patri. Et ideo credi
tores paterni nō possunt illas capere pro debitis paternis sed
debet separari a bonis patris.

In sanguinitatis. † Soror p^a
fertur filio
fratris siue sit coniuncta ex latere patris: ⁊ sic succedet de iure ciuili tanq^a agnata: siue ex latere matris tantū: ⁊ sic succedit de iure pretorio per bo. pos. vnde cognati. quia est in secūdo gradu: ⁊ filij fratris sunt in tertio. hoc dicit. Sed contra: quia filij fratris sunt agnati: ⁊ soror cōiuncta ex latere matris tñ est cognata. ⁊ agnati bo iure p^referebantur cognatis: s; hoc verū de iure ciuili: s; de iure p^rtorio tñ vt b. p^rts. hodie vero licz filij fratris sint in tertio gradu cōiuncti cū sorore vel alio fratre qui sunt in secūdo vt in aut. cessante. in pñ. Et sic melius q^d istud Ziū solui p istud verbum in persona omnium. q^d loquitur qñ estis frater erat cognatus: nō agnatus: quia ex latere matris tñ cōiuncta: sicut ipsa soror ⁊ sic eius filij similes sunt cognati. sed si essent agnati p^rfererunt sorori que erat cognata iure isto: hodie nō: quia ista differētia agnationis ⁊ cognationis sublatā est: attenditur quis est propinquior: vnde cognatus propinquior: p^rferē agnate remotiori: vt in aut. p^rter fratres. la. i. in fi.

2 **C**asus in quo filij succedunt in locum parentis. ⁊ licet sint in remotiori gradu q̄ alius cum quo volunt concurrere tamē concurrunt cum eo sicut concurreret eorūz pater si viveret hodie. ⁊ quādo hoc procedat.

3. Qñ filij fratrum succedunt per se non cum patris aut amitis
sen materteris an succedant in stirpem aut in capita.

Estante. Si non eſtiant deſcendentes vel
aſcendentes vocatur bodie fra
tres et ſorores ad ſucceſſionem fratris vel ſororis
ſua cum filiis fratris vel ſororis deſuncti vel pre
deſuncti ſuccedentibus in ſtipem et non in caput. et qui ſunt
vtrinſ coniuñti preferuntur coniunctis ex altero latere tan
tum ſublata differentia ſegus et emaciptionis ſeu patrie po
teſtatis: et etiam cognationis et agnationis. Iſta enim bodie
2 non attenduntur ſed potioribus gradibus. hoc dicit. ¶ **¶** Mo.
hic caſum in quo filij ſuccedunt in locum parentis. et licet ſint
in remotiori gradu q̄ alius cum quo volunt concurrere: tamē
concurrunt cum eo ſicut concurrerēt eorum pater ſi vixeret
bodie. Et hoc eſt ſpeciale cuz agitur de ſucceſſione fratris eius
dēq̄ patris ſeu ſororis non ſic quantum ad alium effectum. nam

a **C**ui succederet
matr. adde glo.
i. §. p. i. ff. d. do.
gl. i. ant. ex com.
plegu. C. de iest.
nup. 7 spec. in ti.
de succel. ab inte.
sta. i. §. i. Et an p.
statutu possit vi
sponci q. spuri?
succedat pri. vi.
de p. Bar. 7 bal.
in l. iij. ff. de test.
Bar. in l. leius r.
angeri? ff. ad l.
fal. Bald. in l. fi.
C. de natura. lib.
doc. i. c. tata qui
fil. ant. legitim.

esse in eodem subiecto: sicut quis esse non potest liber quo ad quedam: quo ad quedam seruus: vt. l. pariter. de libe. can. in. fi. 7. de lat. liber. tol. l. j. post princ. ver. si quis enim patiatur. Et videtur casus in. c. per venerabilem. qui fil. sint legi. 7. glo. in. c. cum inhibito. de clande. despon. Breviter dic q legitimatio est quedam integratio status: 7 non potest fieri nisi quo ad oia: quia quis non potest esse in duplici statu contrario. Si enim ali quid referretur: puta q legitimatus non possit succedere pa tri vna cum alijs legitimis et naturalibus: prout frequenter contingit illa non erit proprie legitimatio: sed erit quedam di spensatio que bene potest fieri quo ad quedam: 7 quo ad que dam non remanebit ergo illegitimus: tamen ista legitimitas erit velata quo ad quedam: et quo ad quedam non. facit. l. ij. §. de iure annulo. aureo. ¶ Inducit autem Ange. vt aliqua ecclesia possit legimi a iurisdictione episcopi exceptis aliquib: et tunc in illis 7 in contingentibus episcopus poterit exercere suam iurisdictionem: ac si non esset exempta. facit. §. de bo. liber. l. si. circa fi.

2. ¶ Mulier scdm communem cursum postq excessit quin quagesimum annum non potest concipere: q aliquando ista regula fallat.

1. ¶ Maior. ¶ Status ex quinquagenaria est legitimus: 7 succedit. hoc dicit. ¶ Not. q scdm cdm cursum mulier postq excessit sit quinquagesimum annum non potest concipere. aliquando ista regula fallit: hoc est quoddam miraculum attamen fm naturā pcedit: ideo reputatur partus legitimus. vide tur ergo q natiuitas Joannis baptiste nō fuerit miraculosa: lz mater eius excessisset quinquagesimum annu: q fm naturā potuit concipere: 7 tamen prius tenetur q ppter naturā eg diuina potentia euenit. sed doct. dicunt q alius defectus erat in matre q teporis: q naturaliter erat sterilis. vnde fm naturā non cōcepit sed fm diuinam inspirationem.

2. ¶ Pater vel mater dicitur esse in primo matrimonio 7 in eadē dignitate: 7 foro si est vidua quousq stant in viduitate.

3. ¶ Pater qui trāsiit ad secundas nuptias: an teneatur reservare liberis bona que habuit ex successione vnus ex liberis.

4. ¶ Pater nō debet indignari si ipse succedat in solo usufructu et filij eius in proprietate.

1. ¶ Emancipatis. ¶ Emancipatis contracta si ducta succedunt fratres in proprietate pater in usu fructu: 7 fratres vterini in bonis acquisitis a matre preferuntur fratribus consanguineis. hoc dicit. Primum dicitur corrigitur: quia pater bodie succedit in plena proprietate: 7 pater fratribus coniunctis ex vno latere tantum: vt in aut. defuncto. §. ad tertul. Scdm vero dictum non corrigitur: vt not. glo. in aut. post fratres. §. eo. 7 in aut. itaq. §. tit. i. ¶ In ter. ibi: patribus impartito quod erat necessarium in duobus casibus: vt digi in. l. si ab eo. ¶ In ter. ibi: siue priorem thori seruauerit. dic quia non contrahit secundas nuptias. Et sic not. q talis pater vel mater dicitur esse in primo matrimonio quo usq contrahat secundas nuptias: licet stet in viduitate sic q de bonis mater. l. fin. 7 hoc est vtile ad plura. nam vidua que fuit sortita forum mariti. l. cum quedam puella. de iurisd. om. iudi. et etiam dignitatem quousq est vidua remanet eiusdem fori 7 eiusdem dignitatis. facit. l. si. §. vidua. ff. ad munici. ¶ Item videtur hic casus dum dicit siue ad secundas migrauerit nuptias quod l. mater. §. ad tertul. l. 7. §. illud. de secun. nup. que loquuntur in matre que transtulit ad secundas nuptias nō habeat locū in patre: vt teneatur reservare liberis ex illo matrimonio bona que habuit ex successione vnus ex liberis. Quia contrarium tenet glo. in illo. §. illud 7 etiam fuit disputa tum: vt digi in illa. l. mater. Et ad istum teg. respondeo quod lo quuntur in patre qui non successit nisi in usufructu. secus si suc cessit in proprietate. nam usufructus finitur morte 7 reddit ad proprietatem quam habebant liberi. ¶ Ultimo nota in ver. sic. cum enim quod pater non debet indignari si ipse succedat in solo usufructu: 7 filij eius in proprietate cum votum suum sit acquirere filijs: et quod post eius mortem bona sua ad eos perveniant. l. n. lib. §. subdilio. ff. de bo. liberto. videtur autem huic. l. contradicere. l. si. §. ad tertul. §. si autem defuncta. vbi pa ter habet partem usufructus: 7 filij aliam partem 7 hic pater habet usufructu integrū: et filij solam proprietatem. dic q ista est nonioz illa: quia Justiniani. Item illa loquitur quando ex tabat mater cum patre 7 fratribus. ista vero quādo pater 7 fra ter egant: aut ergo egant pater et mater tantum et pater tur pater: vt. §. ad tertul. l. ij. aut cum eis extāt fratres. 7 loquū l. si. in. §. si autem defuncta. ¶ Aut egant pater 7 fratres tantū: 7 loquitur ista. l. aut solus pater. 7 loquitur insti. de legi. agna.

success. §. si.

2. ¶ Ad generationē necessarius est vterq segus vt sicut ma sculus generat ita 7 femina.

¶ Nati ex femina an dicant de generatione ipsius an vero gene ratio denominetur a masculo.

3. Successiones debent esse reciproce.

4. ¶ Prelatus translatus ab vno gradu in alterū potitur iure il lius gradus ap quē fuit translatus per omnia sicut illi qui ori ginaliter erant de eo.

¶ Munera que prius erāt extraordinaria si fiant ordinaria per legem vel statutum q debeant per oia indicari ac si a principio fuissent ordinaria.

5. Statutū si loquitur de agnatione in materia successione non debemus ipsum excedere ad filij fororis germane vel vterine licet per istam. l. isti equiparentur agnatis. ¶ Licet dicamus q statutū debet intelligi scdm ius cōmune de: bet intelligi de iure cōmuni ordinarie disponente: non autem extra ordinarie.

1. ¶ Ege. rñ. tabularum. ¶ Semis ne iure agnationis succedunt sicut masculi sublati iure qō contrarium inducebat. Item filij fororis cōsangui nee vel vterine ius legitime agnationis taz in successionebus q in tutelis nascuntur auctoritate huius legis. b. d. tota. l. Bar. Et primo commendat. l. xij. tabul. que feminas cum masculis pariter admittebat: quia vterq segus necessarius est ad cōser uationem humani generis vsq ibi. sed posteritas. Secundo importat mediā iuris prudentiam que nimia subtilitate indu cebat cōtrarium q agnate femine nō succederent agnato: sed agnati masculi sic et tamen agnatus bene succedebat agnate femine. 7 hoc erat iniustum vsq ad ver. sed nō solum fratris si lius. ibi quibuldam personis que nō sunt agnate: sed cognate 7 sic ante hanc legem nō poterant succedere de iure civili: sed de iure civili tātum pretorio per bo. pos. vnde cognati que tri buit ius agnationis. vt possit succedere de iure civili sicut agna ti: vcz filij fororis cōsanguinee vel vterine nō vteriozibus bo die vero omnes cognati possunt succedere de iure civili sicut agnati: vt in aut. de heredi. que ab intesta. 7. §. eo. aut. post fra tres. ¶ Non tamē intelligas per hoc q cognati sint agnati: quia contradicit diffinitio agnationis cum cognati sint coniuncti p virilem segum: vt insti. de legi. agna. success. tamen nō obstant q sint cognati fortuantur iura successione que habent agna ti. et sic illa possunt simul stare q aliquis non sit legitimus: et tamen fortuantur iura legitime nō est legitimus inter gra lites quo ad omnia: vt digi. §. eo. l. quibz eo. ¶ Ex prima parte no. q ad generationē necessarius est vterq segus. Ergo sicut masculus generat 7 femina 7 sic nati ex femina dicun tur de generatione eius: lz quidam dicant contrariū q genera tio denominatur a masculo: q est extremū agēs nō autē femi na que est extremū patiens. fateror tamē q germem dicit a ma sculo non a femina: vnde frater vel soror cōiuncti ex latere pa tris dicuntur germani 7 cōsanguinei: sed ex latere matris di cuntur vterini. Et in isto vocabulo bene procedit qō istū dicunt vt fiat denominatio ab extremo agente nō a patiente. Et hoc patet in sequenti particula. ¶ Ex qua scdo not. q de illa media iuris prudentia femine vocabantur ad successione patris et fratris germani vel fororis germane: sed a successione alioz agnatorum penitus excludebantur: 7 sic amita nō succedebat filio fratris: sed ille bene succedebat sibi. ¶ Item amita non suc cedebat filio fratris: sed patruus bene succedebat. Item filius fratris succedebat patruo 7 amite: sed eius soror germana nō succedebat. Et omnia ista erant vitia que tolluntur per hanc l. vt patet ibi. quale enim 7c. vsq ad ver. huiusmodi. Deinde ¶ Not. in ver. cum enim q successiones debent esse reciproce. Si enim statutum disponeret q aliquis succederet alteri ppter ius commune: puta q vitricus succederet priuigno quod nō est de iure cōmuni: vt. tit. i. l. vitricus. videret etiam tacite velle q contra priuignus succederet vitrico non egstantibus alijs magis iunctis vel eodem modo quo vitricus sibi: quia statu tum de vno de correlatiuis cōseruatur statutum in altero. vt. §. co. si ab eo. Et hoc quando statutū affirmatiue si autem negatiue: secus vt si statutū q soror nō succedat fratri non propterea vi detur statuere q frater non succedat sorori: vt ex ista. l. colligitur quia femina nō succedit agnato. 7 tamen agnatus succede bat femine: esset tamē statutum iniquū 7 veniret corrigendum arg. huius. l. fm Bal. ¶ Ex tertia parte not. fm Jaco. but. §. de sacrosan. acle. l. placet. q prelatus translatus ab vno gradu in alterum potitur iure illius gradus ad quē fuit translatus p oia sicut illi qui originaliter erāt de eo: 7 ideo determinat ipse per hunc teg. q munera que prius erāt extra ordinaria si fiant ordinaria

ordinaria per legē vel statutū debeant per oia iudicari. ac si a principio fuissent ordinaria. ¶ Itē debes scire q ista vltima pars suppletur per. l. seq. in ver. sed nec in fratre. q si filij fororis ger mane vel vterine fortuant in agnationis. multo fortius ipsa soror vterina 7 etiam frater vterinus debent fortiri: quia sunt in potiori gradu secido. 7 tamen hic in ista. l. nō cauebatur. Et si non fuisset facta suppletio. per. l. seq. licet in eis vigeret maior ratio. q tamen ista. l. est correctiua iuris cōis nō fuisset extensa ad fratrem vel sororē vterinum: vt possit succedere de iure ci uili. facit qō not. in aut. quas actiones. §. de sacrosan. ecc. q pro pter identitatem vel maiorem rationis nō debemus inducere legum correctionē. nec debemus excedere de vno casu vel per sona ad aliū. ¶ Ultimo dicit hic Bal. q si statutum loquit de agnatione in materia successione nō debemus ipsū excedere ad filij fororis germane vel vterine: lz per ista. l. isti equiparē tur agnatis: q nō propterea dicunt agnati. ¶ Itē lz dicamus q statutū debet intelligi fm ius cōe: vt no. §. de iur. delibe. l. si. §. in cōputatione. in fi. mag. glo. debet intelligi de iure cōi ordina rie disponente non autem extra ordinarie. nam ista. l. extra or dinē statuit q iste persone que nō sunt agnate: sed cognate ha beant iura agnationis. vnde non debet intelligi statutum fm istam legē. ¶ Tene menti.

1. ¶ Eminimus. ¶ Ista. l. est Iusti. sicut pre cedens. sed facta dudum post. l. pce. 7 illa principaliter ad prouidendū segni femino ne excludat a successione. ¶ Ista vero prin cipaliter ad prouidendū filijs emancipatis: tam masculis q fe minis qui per emancipationē definebat esse agnati: 7 sic non succedebat de iure civili nec ascendētibz nec trasfuerilibz agnatis in aliquo fm. l. xij. tabu. ¶ Postea per pretorem succe debant ascendētibz: sed transfuerilibz nō. ¶ Per. l. autem auastafas quā nō habemus. prouisus fuit q fratres emācipa ti succederet fratribz de iure civili cū quadam tamē diminu tione: sed filij emancipatorū nullo modo succedebant. ¶ Ex au tem ista vult q succedat sine aliqua diminutione: 7 similiter eo rum filij de iure civili: nec habet interesse petere bo. pos. sed suc cedant ad similitudinē suorum nō tamē q sint sui beredes: q fuitas prouenit ratione patrie potestatis. 7 sic habent necesse adire aliter hereditatē non transmittunt ad beredes sicut nec extranei: ita intelligunt doc. hanc legem. ¶ Primo ergo refert substantiam. l. pcedētis. 7 ipsam cōfirmat vsq ibi: sed sub stitit. Scdo vocat filios emācipatos ad successione tam pa tris q fratris q alioz agnatorū de iure civili: vt adire pos sint: ita non habeant necesse petere bono. pos. vsq ibi: nec in fra trem. ¶ Tertio supplet. l. pcedentem in vltima parte: vt sicut fi liij fororis germane vel vterine vocātur de iure civili: lz sint co gnati: ita fortius ipsa soror vel frater vterinus vsq ibi: cum autem. ¶ Quarto q predicti sunt de secundo gradu transt ad tertium: 7 disponit q filij filioz emancipatorū qui ante hāc. l. nō cognoscebant per. l. anastafiam admittunt ad successione sicut patres eoz. vsq ibi: successiones vcz. ¶ Quinto statuit locū habere successione edictum de iure civili de secundo gradu in tertium. qō tamē nō erat fm. l. xij. tabu. q nec de gradu in gra dum nec de capite in caput habebat locū: lz de iure pretorio: secus vt in tit. de suc. edic. bodie vero per. §. placebat. insti. de legi. agna. suc. locū habet de iure civili eodem modo quo de iure pretorio de capite in caput: 7 de gradu in gradu. 7 bec vsq ibi: ceteris oibus. ¶ Ibi. vj. in qua reseruat iura vetera in alijs vsq ibi: quas autē. ¶ Ibi. vj. in qua quos vocat ad successiones vocat ad tutelā: vt ibi sint onera vbi commoda. Et vltimo re stringit hāc. l. ad casus nō decisos per: transactionē vel sniam.

Communia de successioneibus. Rubrica.

1. ¶ Tiredeuistis. ¶ Ad succes sione fratris emancipati: als emancipatus: 7 in potestate retētus pariter admitit de iure pretorio. b. d. ¶ Oppo. inquantū loquit de filia in potestate et vult q non veniat ad successione fratris emancipati nisi de iure pretorio per bono. pos. per. l. de emāci patione. §. tit. i. Solu. illa est. l. vetus. 7 per emancipationē defi nebat filius esse agnatus tam fratri emancipato q sorori egi stenti in potestate: vnde neuter poterat vocari nisi de iure pre torio: sed per illa. l. de emancipatis. hoc inducitur. 7 nō obstan te capitis diminutione frater vel soror non emancipata succe dat fratri: si exister frater succedat in proprietate: et pater in usufructu. vnde in hoc ista corrigitur per illam: 7 per. l. anastafiam. que reseruat ius agnationis inter filium emancipatū et patrem: et etiam fratrem vel sororem. de qua in. l. iij. §. de

legi. tuto. non tamen intelligas q emancipatus sit agnatus: sed est similis ei in succedendo. Ius enim agnationis tollitur bodie sicut olim: sed non ius succedendi: q pater: quia succedet ad similitudinē suorum agnatorum: vt in. l. pcedenti. et nul lum simile est idem. l. quod nerua. ff. de positi. Et per hoc expe dita glo. que est hic. ¶ Secundo oppo. inquantum loquitur de fratre emancipato: 7 dicit eum vocari ad successione fratris emancipati ad. l. meminimus. post princ. ibi: non eodem autē iure etiam ad fratrem suorum 7c. vbi dicit q ante illam. l. emā cipatus. per pretorem non vocabatur ad successione fratris sed per illa. l. vocatur. Solu. ibi: in fratre defuncto qui nō erat emancipatus hic sic. et sic ista. iura erant valde innoluta. bene ergo fecit Justinianus in aut. de here. ab intesta. tollere istas ambages 7 questiones que resultabant ex iuribus veteribus: vt non sit differentia agnationis 7 cognationis emancipatio nis 7 patrie potesta. vt omnes vocentur de iure ad successione fm ordinem ibi traditum.

1. ¶ Pater tuus. ¶ Qui est beres beres dis potest hereditatē pmi defuncti vendicare. b. d. Et melius stare in titu. de peti. heredi.

2. ¶ Vitricus q habeatur loco parētis 7 an possit dari tutor priuigno.

1. ¶ Vitrico priuignus. ¶ Intelli ge ista. l. et si priuignus decessit non relictis consanguineis: et non relictis vgoz vitricus nō possit ei succedere: sed hereditas deuoluatur in fscum. Videbatur contrarium: 7 q vitricus loco parentis habetur: vt. §. de neg. gest. l. si pater nō. sed pater succedit filio. An autem vitricus possit dari tu tor priuigno. et sic mulier transiens ad secunda vota possit pe tere maritum dari tutorem suis filijs ex primo matrimonio. vide quod habetur in. l. nonnunq. ff. de adop. 7. §. de cōtrario iudi. tute. l. si. in prin. 7 nō est diu qō fuit in ciuitate ista. iste cas sus 7 in illis. l. probatur q sic: 7 tamen. l. nō confidit de matre vt si vitricus superindugit debeat apud eum alimētari: vt. §. vbi pupil. edu. deb. l. j. in prin. qō est mirabile: sic educatio fiet apud vnum 7 tutela erit apud alium.

2. ¶ Tutor an succedat pupillo deficientibus alijs attinen tibus.

3. ¶ Qui pueros expositos suscipiunt 7 nutriunt: an illis succedat si deficient alijs cōsanguinei.

4. ¶ Quid in hospitalibus qui tales recipiunt.

5. ¶ Quid in hospitibus recipientibus peregrinos et aduenas si ibi decedant. 7 nu. §.

6. ¶ Quādo tales peregrini non possunt capi pro repraesalijs: 7 qualr possint testari 7 quā solennitatē seruare debeant. 7 nu. §.

7. ¶ Beneficiunt peregrinantes si portant signū peregrinorum.

8. ¶ Illi qui moriuntur apud faracenos an debeant testari de iure cōmuni.

9. ¶ Casus in quo bona intestati deueniunt ad epm.

10. ¶ Si fiat donatio alicui imagini beate virginis vel alterius san cti existentis in loco priuato q illa donata debeant deuenire ad epm qui illa habet distribuere in piā causam.

11. ¶ Consuetudines 7 statuta possunt expresse reprobari.

12. ¶ Nutritioibus. ¶ Ista leg. exemplifica tur tribz modis. Pri mo in illis quozum vgoz pro pecunijs lactāt pue ros alienos vt si illi pueri: postea decedant quando cunq non relictis aliquibus consanguineis illi nutritores nō succedant sed bona deueniant in fscum. ¶ 7 per hoc Barto. re prehendit glo. que est in. l. quod tutela. de regu. iuris. que dicit tutorem succedere deficientibus alijs attinentibus. nam dicit Barto. q illa glo. non probatur aliqua. l. qō in contrarium fa cit ista. l. Bald. et Ange. videntur etiam sustinere eo casu quo pupillus moriatur durante tutela: als secus. argu. ad tertul. l. mater. Nec ob. ista. l. quia loquitur in nudo nutritore: qui re cipit mercedē de nutrito. sed glo. loquitur in tutore qui admi nistrat bona 7 sine mercede: 7 cuius periculo sunt bona. facit. j. de here. de curi. per totum. Secundo exemplificatur in illis qui pueros expositos suscipiunt 7 nutriunt. ¶ 7 Et sic not. q ista hospitalia que tales recipiunt nō propterea eis succedūt si ma iores effecti decedant cum bonis: sed potius deueniūt in fscū. de his habetur. j. de infan. egpo. per totū. Tertio modo exem plificaretur in hospitalarijs. 7 etiam hospitibus recipiētibz

In regno an filius secundogenitus excludat filium primogeniti.

7 Per emancipationē videtur quis cōsequi liberationē.

Viuam matre. Et si bonis mater
cipatis pater habet virile vsumfru. in premiū emā
cipationis. Et idem in nepotibus et pronepotibus.

hoc dicitur. Et si singulariter in Bart. regulariter autem in bonis delatis filio emancipato post emancipationem pater non habet vsumfructum. nec est legitimus administrator: vt. j. tit. j. l. i. ver. non emancipato. fallit in bonis puenitibus a matre: vt in hac l. in quibus habet virilem vsumfructum. vna cum liberis propter rationem que ponitur hic in glo. qz cum dicit mater fuit vna causa cum patre eius viri: fruebatur bonis etia non solum totaliter sed etia paraphrasibilibus. Ita vult ego de lege que in memoriam bene transacti matrimonij ista cecedit sibi virile vsumfructum videns mortem uxoris luceat videns se priuatum tamen persona eius qd bonis: ffc ergo in bonis delatis ab aucto vel aucta materna in quibus cessat ista ratio non habet locum ista. 7 multa.

De secundo ge
nito. ad d. de hac
q. r. vide eundem
Pan. de ca. r. ibi
Alex. i. l. is pōt.
ff. de acq. here. et
eundē Alexā. in
2. si. iij. col. iij. v.
p. terea. in. iij. vo
lu. Cur.

2
 1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 5

3 tangit. ¶ Sed quero, quomodo pater emancipans filium potest sibi retinere diuinitatem partem vsufructus bonorum acquisitorum tempore quo erat in potestate: vt .j. tit. .i. l. cū oportet. §. cū autem. aliam vero diuinitatem perdit nisi per pactum eam sibi referret: sed cū possit per pactū sibi reseruare vsufructū bonorum acquirendorum post emancipationē, vide in addi. Spec. in titu. de natis et li. ven. circa fi. ¶ C. In tegibz tribus portio nem tanq̃ heredi sive vgozis vna cum filiis eius: vt sentit gl. s. titu. .j. l. affinitatis. et etiam bic. et sic not. per nouam successione pot succedere: vt heres in vsufu. Item casum in quo maritus succedit vgozi vna cū filiis ipsius vgozis. Adde aut. p. terea.

4 §. vnde vir et vgoz. ¶ C. In tegibz dispari vtetur c. et not. per di sparitatem filiorum diuersa iura: et dispariter institui. ¶ Et est arg. fm Bal. si statutū dicat q̃ egente masculo filia dotata non succedit patri: si superflua dotata altera non dotata h̃s prima succedat: sed secunda succedat vna cum masculo: q̃ disparitas earum hoc fuadet: licet prima facie videbatur iniquum propter inuinitatem que oportet postulare. notat. l. et pater c. si ci

b Nullatenus.
Adde qd impos-
tat hoc verbum
nullatenus. vide
no. i. l. si qua mu-
lier. C. ad vellei. §
Eard. zaba. in. c.
sup lris. in. xliij.
not. de rescri.

per mutuum quod omni potest inter eas. vt. l. cū pater. y. eni. de lega. ij. §. si potius videtur q̄ propter non dotatam. i. dota ta succedat. arg. in l. si cōmunem. quē admo. serui. amit. sed con tra est fm̄ Bal. C. In test. libi. i. premium de late emancipatio nis cū volebat accipere loquū de premio de quo. j. titu. l. cum oportet. §. cū autem. quia si emancipauit retinebat dimidiam vñ usufructus. C. Et not. hic q̄ premium emancipationis debet patri emancipati. q̄z hic confert beneficiū in filium existens tem sui iuris. Et ideo donatio quā faceret filius patri tempore emancipationis nō requireret infirmationem: quia fit p̄pter merita: vt in l. acquilius regulus. z. l. si pater. ff. de dona. quod est verum fm̄ Bal. q̄ in cōiuncti post emancipationem vel in ipsa emancipatione donat. Si vero dudum ex intervallo donat. nō videtur donare in premii emancipationis. per l. requireret infirmationē. z. multo magis q̄ facta ex t̄aneo. ff. de l. d. ar. j. de dona. E contra vero donatio quam pater faceret filio tempore emancipationis. licet vulgariter locutio fieri in premium emancipationis. ista est imp̄pria locutio: q̄ non meretur pre mium cū ipse nil conferat patri: sed pater sibi. ideo reputatur potius simplex donatio q̄ facta ob causam meritorum. merito requirit infirmationem fm̄ Bald. qui ita not. in l. vt liberis. in fi. §. de colla. C. Alitmo docto. not. ipsum test. j. dum dicit de ter riores esse nepotibus filij non finantur. i. q̄ nepotes nō debēt esse meliores cōditionis q̄ filij. vnde L. inducit ad quēstionē de secundogenito. vt non excludatur in regno a filio primoge niti: quia sic esset deterioris conditionis q̄ nepos. C. T. Nota

etiam dum dicit libertatem vel emancipationem quis videtur
consequi liberationem. Et adde quod not. in l. j. de offi. preto.
7 glo. super rubrica.

¶ Qui non nubit secundo censetur in primo matrimonio remanere licet dissoluto.

¶ Mulier vidua an sit alenda de bonis mariti sui.
Si mulier repetat dotem an poterit etiam vsura.

Si mulier repetat coitum an poterit causam morbi
reverso possit maritus passus morā ab vigore petere.

Sinem ambiguitatis.

Uter per transitum ad secunda vota non perit pa-
ter usufructum quem habet in bonis filij. b.d. per
istam. l. dicit Bald. patrem non perdere lucrum qđ habuit ab
vgo: licet transeat ad scđ a vota. Certe verū est tamen tenetur
seruare post mortē suam liberis ex prima vgo: l. generaliter.

[illegible]

¶ Et si hoc non facit sibi imputare: nec potest petere vltimas licet
econuerſo maritus paſſus moram ab vgoze poſſit vltimam pete
re: q̃ ſuſtinet onus matrimonij: vt not. per Bart. in l. in lin.
ſulam. ſ. vltima. ff. ſolu. mati. r. ſ. de rei vgo. act. ſ. gactio. r. vi
de Bar. in l. diuortio. in prin. ff. ſolu. ma. r. ſ. cōtramin. dices
mus dictū Ricbar. eſſe verū. de ven. in poſ. mitten. videſt tamē
q̃ ſi fructus non ſufficiunt poſſit habere locū dictū Ricbar. q̃
perpetuo tene menti. Et adde q̃d no. in l. filij. ſ. vidua. ff. ad mu
ni. r. in l. quoties. de punit. ſcho.

De bonis que liberis.

Rubrica.

¶ In bonis queſitis per emancipatū poſt emācipationē pa-
ter non habet uſumfructū ⁊ hoc fallit in bonis maternis.

Licet vgoz transeat in potestatē viri quo ad obsequia matris monialia: nō tñ egijt de patria potestate quo ad iura ipsius potestatis: zan quicqd acquirat per ipsam filiam maritatā acquiritur patri quo ad vsumfru.

Abicunqꝫ aliquid inducitur ad similitudinē alterius intelli-
gitur cum omnibꝫ qualitibus illius ad cuius similitudinē
inducitur.

Amvenerande. **C** Si cur de bonis mater
nis acquisitis per filium vel filiam in potestate
proprietatis pertinet ad eos 1 ad patrem vsu fructu
ctus. Ita 2 in bonis acquisitis a cōiuge. hoc di
ctū ista l. Et sic paulatim ista materia fuit egres
sa 3 postremo l. cum oportet. i. eo. extenditur ad

omnia quesita p filios preterq̃ in rebus paternis: puta egri-
dustria vel fortuna. ¶ In teg. ibi: non emancipato. ⁊ not. pro
eo quod not. glo. ⁊ etiam dñi in l. si viua matre. s. tit. i. q. in bo-
nis quesitis per emancipatum post emancipationem pater nō
habet vsumfru. fallit i bonis paternis: vt in illa lege. ¶ In

tegi: licet in potestate no. q. licet vgoz transeat in potestatem
viri quo ad obsequia matrimonialia nō propterea egijit de pa
tria potestate quo ad iura ipsius potestatis: et ideo quicquid
acquireretur ipsi filie maritate: vendens pater habebit vsum
fructuum: ac si non esset maritata. ita not. in l. ij. s. de cōdic. infer.

¶ In teg. ibi nullatenus⁹ acquiritur not. generale verbum:
et tamen restringitur scilicet respectu proprietatis non respectu
usufructus: quia per hanc. l. fit equiparatio de istis bonis ad
bona materna vel materni generis. unde not. q. vbi cumq. ali
quid inducitur ad similitudinem alterius intelligitur cum om

arg. l. j. §. si cum. l. seq. ff. si fa. sur. se. dica. 7 qd ibi tangit Bar.
¶ Dos data a pfe an solutio matrimonio debeat redire ad
patrem an remanere apud liberos.

Licit pater dando dotem ⁊ donationem propter nuptias dis-
catur egfoluere debitum naturale ad quod poterat compelli
iudicis officio tamen dicitur exercere munificentiam ⁊ libera-
litatem.

Institutionis. ¶ Et illa pue
nit ad tollendū nū
dubium q̄ poterat fieri ad decisionem. l. p̄cedens
tis. nam si illa que filia mea nupta lucratur vel ac
quirat merito vel filius meus ygozatus acquirat vel lucratur
ab ygoze: remanet apud eos: mihi nō acquiruntur. Dicebant
quidam quod multo magis bona que per me conferuntur in
dorem vel

dotem vel donationem propter nuptias soluto. matri. debent remanere penes ipsos liberos ⁊ non redire ad me quoniam ego tenebar illam dotem et donationem. eis conferre. vnde postq sunt facti capaces acquisitionis ⁊ retentionis per l. pcedentem. videbatur q ista conferuntur eis vt debita penes eos remanent vel eorum heredes multo magis q illa que a sua con iuge lucrati sunt ex mera voluntate illius. Hoc dubium tollit imperator per hanc. l. quia si hoc esset parentes retraherentur a munificencia erga filios ⁊ parent minores dotes vel donatio nes si non sperarent ad se redire ⁊ aliquando non parent: ideo vult iura vetera seruari. vt solu. matri. redeant ad eos qui de derunt qd est intelligendum quando soluitur viuentis qd iure isto fieri poterat: vel quando soluitur morte generi mei vel nu rus: qd redit ad me cum onere dandi in secun. matri. vt in auct.

Quis. s. de rei vgo. actio. T Si vero dissolutur morte filij mei
vel filie me tue tunc si decesserunt sine liberis adhuc idem est si ve
ro cu3 liberis incidiunt in questionem arduam an debeat ad
me redire: an remanere penes liberos: de quo in. l. oos a patre.
s. solu. mari. Communiter tenent doc. q. de iure debet ad m
redire: sed de consuetudine remanet apud liberos q3 examina
plene per Barto. in. l. post d. otem. solu. mari. p3 docedit autem
ista consuetudo si pater non fuerit stipulatus sibi d. otem reddi
et sic petit ex tacita stipulatione: vt. s. de rei vgo. actio. per totū.
Si vero expresse fuit stipulatus inspicitur tenor stipulatio
nis: si fuit stipulatus etiam in casu in quo remaneant liberi
cessat consuetudo cui poterunt renuntiare. Si vero simpliciter
non censeretur renuntiant: sed censeretur facta stipulatio in
casu d. otis restituende. de consuetudine vel de iure: sed hoc ca
su de consuetudine non debet restitui. Plus dicit Bal. multū
notabiliter q3 etiam si fuisset stipulatus restituere non in casu
dotis restituende de iure cōmuni non facta mentione de con
suetudine adhuc seruaretur cōsuetudo: q3 illa tendit ad decla
rationem dubij q3 erat inter de. de iure communē: ideo con
suetudo interpretans debet reputari etiam vnum: i idem cū.
interpretata. vnde dici potest q3 de iure communē interpretat
tio per consuetudinem nō venit restituenda. Et lz subtiliter lo
quatur: q3 cōmunis opi. d. otem. est q. de iure communē si resti
tuenda: et sic illa consuetudo non interpretatur ius commune
sed disposuit contra ipsum ius commune: vt patet ex not. per
Barto. in. d. l. post d. otem. tenendum esset contrarium eius q3
dicit Bald. q3 veniret restituenda non obstante consuetudine
q3 partes resstringunt se ad dispositionem iuris cōmunis. te
ne mentis: quia quotidiana sunt. T Aota ter. ibi. munificencia

¶ 13 pater dādo dotem et donatiōē propter nuptias dicatur egfoluere debitum naturale ad qđ poterat compelli in dicto officio: vt in l. qui liberos. de ritu nup. attamen dicuntur egerere muni. ⁊ liberalit: vt bic. ⁊ in l. fi. s. de do. promif. in ver. ⁊ liberalitas. ⁊ filia dicatur recipere ex donatiōe: vt in l. fi. s. a sōcero. ff. qui in frau. credi. non tamen est proprie liberalitas vel donatiō cuz fiat necessitate cogente: vt in l. donare. ff. de dona. ideo non requirit insinuatōē nec dicitur ritu. lucratiuus. sed nec onerosus quo ad ipsū filium recipientem: vt. j. de impo. lucra. de scrip. l. i. post pzin.

Quod scitis. **C** 2ª lex ista h3 duos casus. primus qui ponit ibi. finantem nepos ⁊ loquit qñ filius meus fuit lucrat⁹ ab vxore sua dotē vel filia mea que fuit lucrata a marito suo donationē ppter nup. ⁊ fi ppietas est eis acqui⁹ sita mihi vero vñfructus decesserunt relicto nepote eg eis et etiā me relicto. Et queritur quis succedet eis in ista ppietate an ago ratione patrie potestatis: an nepos tanq̃ heres: ⁊ clarum est q̃ olim etiā in illis bonis que pleno iure acquirebant eis quo ad proprietatē ⁊ vñfrusu. vt castrensiavel quasi vt ego debeam preferri nepoti: q̃ non poterat habere heredē ab intestato: ego iure patrie potestatis occupabam oīa iura peculij per. l. si. ff. de castren. pecu. sed per hanc. l. statuitur contrarium quia hodie non solum in castrensi vel quasi sed in aduentitijs filius vel filiasim. potest habere heredem ab intestato. vt. s. cōmunia de suc. l. si. ⁊ ad tertul. l. fin. Et ideo q̃ in causa successio⁹ nis hereditarij descēdentes preferuntur ascendenti bus etiam de iure veteri preferunt illi nepos ⁊ ad ipsū pertinebit illa ppietas: mihi vero remanebit vñfrusu. sicut prius qui nō extinguitur per mortem filiorum: vt in. d. l. si. ad tertul. **C** Sed queritur si ille erat nepos ex filio: sic in me potestatem an illā proprietatem acquirit: respondetur q̃ non sed ibi remanebit sicut viuente filio remanebat apud eum. Quid autem si decesserint sine filijs hic nihil dicitur sed hoc declaratur. per. l. seq. q̃ si relinquunt fratres vñfrūq̃ coniunctos illi preferuntur alijs fratribus: etiam mihi in illa proprietate ⁊ ipsi soli succedunt si tales non habent: sed ex altero latere tantum illi succedunt

adbu me excludo. **A**ltimo loco si nō reliquit filios nec fratres
illa proprietat peruenit ad me iure hereditario: 7 sic cōsolidat
tur proprietat cū usufructu: 7 hoc in effectu dicitur. l. seq. que con
cernit primū casum huius. l. sed corrigi per aut. defuncto. 2
tertul. hodie pariter cōcurrit cū fratribus vtrinq; cōiunctis. 2
sunt ex altero latere tñ eis preferit. ¶ In tex. ibi: nec pronepo
tes. dic q̄ iste ver. non potest referri nisi ad nepotes ex filio qui
sunt in potestate aut nepotes vero ex filia secus vnde nō est du
bium q̄ per illos nō potest mihi acquiri proprietat.

¶ In dote q̄ nō valeat pactū vt maritus eam lucret̄ soluto
matrimonio p̄ eius mortē superſtite vxore ſed d̄s ad eam redi-
re: ⁊ quid in donatione propter nuptias.

Si aliquis moritur sine descendibus relicto auctore paterno et materno in questis ex latere materno preferitur avus maternus et in questis a paterno preferitur paternus.

Sinautem. ¶ Tunc est scō casus qui loquitur
econuerso quando ipse nepos deces-
sit relicto patre suo ⁊ aucto paterno sūm vnam lcc. qui nepos habebat bona materna: de quib⁹ aucto paternus habebat vsum
fructum: quia erat in eius potestate non autem pater eius qui
similiter erat in potestate sui patris eiusdēq; auct⁹: sic nō pote-
rat nepotē habere in potestate quis succedet huic nepoti i illa
propriēate: an ego aucto paternus qui habebam vsumfructū
an pater eius qui non habebat: sed erat sibi propinquior ⁊ de
iure veteri q⁹ nepos erat emancipatus: ⁊ sic poterat habere he-
redem aucto pater ēbatur patrī: vt in l. equifimō. ff. ad tertul.
quia ipse aucto contulerat beneficium emancipato non pater.
Sed hodie per banc l. cū possit habere heredem etiam si sit in
potestate: sic nō succedat sibi per beneficium emancipationis
pater pater idemq; filius q⁹ p⁹pinq⁹ior. tamē vsumfructus
meus remanebit firmus. h. d. sūm vnam lcc. ⁊ litera remanet sa-
tis clara. ¶ Tūc ibidem nepos. Quidam non habent istā
dictionē idē: ⁊ tūc procedit casus quē. s. posui satis clare. Et
nō ē sibi sibi tunc

quod. i. iustitiam quo ad ipsum et matre vel linea et. potest in
telligi quibuslibet bonis quia mater vel auia materna ipsum
insituerat heredem vel eis ab intestato succedit. Sed si habes
istam dictionem idem loquitur in casu precedenti. in donatio
ne propter nuptias quam mater eius fuit lucrata viro suo. Et
debet poni casus q. ego dedi uxorem filio meo et dedi sibi dona
tionem propter nuptias pacto apposto q. illa nurus mea de
beret eam lucrari qualitercunque solueretur matrimonium etiā
morte ipsius et ita solutū est. sic fuit lucrata in puncto mortis
et eam transmisit ad filium eius nepotem meum ex filio. vide
hanc etiam in eodem tractatu de heredi. et de iustitia.

data ergo q̄ modo nepote deberet ad me redire a q̄ pro
cessit. attamen contrarium est: quia imo filius meus tanq̄
pro pinquior ei succedit postq̄ enim filius successit matri sue ceterus iste
nepos habuisset a matre r̄ nō a meicide non est curandum q̄ a
me originaliter p̄cesserit sed magis inspicitur immediata p̄
sona a qua habuit: ista est ratio decima. Sed contra positio
nem istam opponitur q̄ non valuerit istud pactum v̄ illa nu
rus mea lucraretur soluto matrimonio eo per mortē eius super
fuit filio meo p̄ q̄ data fuit sed deberet ad me redire. v̄. 5. l.
progi. v̄. 6. possum eam dare in secundo matrimonio v̄ in l. ij.

ff. de pac. conuen. l. Sol. in. de fater: q non valet tale pactus
v. maritus eam lucratur soluto matrimonio pro eius mortem
superfuitte ygore: sed debet ad eam redire vt eg ea possit iterum
nubere vel se sustentare. vt in l. cōtraria. Sed in donatione pro
pter nuptias bene valet tale pactum: ita dicit Ly. fuisse deter
minatū per hunc. s. 2. per glo. eius que incipit intellige que
sentit illud quod dicit. q fuit pactū q lucratur quālitercūq
solueretur matrimonio etiam morte mulieris lucrantis. Et istud
non reperitur alibi fm doc. Alij ponunt casum alio mo
do puta filia mea nupsit filio tuo p quo dedisti donationē pro
pter nup. pacto appo. q eam lucrare etia si pcederet p
decessit filia mea et sic fuit lucrata relicto nepote eg ea relicto
me matre lucrantis. Ista proprietates transmissa fuit ad filium
eius. durante penes me vsufructu decessit: postea fuit nepos re
licto me aūo materno patre q matris sue r relicto te aūo pater
no r mortuo filio tuo: queritur quis nostrum succedit huic ne
poti in illa proprietate: an ego aūus maternus vel tu aūus pa
ternus: r dicitur hic q ego aūus maternus: quia istam dona
tionem seu lucrum habuit a matre sua filia q mea: et sic debet
ad me redire tamē tu aūus paternus habebis vsufruc. Sed
istud videtur nō posse stare quia viuentis filia mea vsufructus
pertinebat ad me nec pro eius mortem fuit extinctus: sed certe
filia mea non fuit lucrata quousq vixit: sed in puncto mortis
lucratur r eam transmittit ad filium suum qui est in potestate
tua r non meideo vsufructus ad te pertinet: quia vsufruc
tus per mortem nepotis non perit: vt in l. si. ad tertul. sed pro
prietates peruenit ad me: quia ea habuit immediate a filia mea

pp iiij

licet ea mediata habuerit a te qui dedisti originaliter: sed hoc non attenditur: sed persona propinquo. Et est mirabilis casus: non est alibi in Barto. q. si aliquis moritur sine deficiente relicto aucto paterno et materno in questis ex latere materno preferitur aucto materno: in questis ex latere paterno sicut in fratribus et sororibus: ut dicit in l. de emancipatione. §. de suis et legi. per glo. in aut. post. res. eo. ti. in aut. itaq. §. coia de succel. Et inspicitur persona immediata a qua defunctus habuit non autem mediata: ut sciamus ex cuius linea habuit qd perpetuo tene menti et per predicta. iste §. reputatur difficilis in positione casus.

In bonis aduentitijs alienatis per patrem durante patria potestate nulla currit prescriptio contra filios: sed finita patria potestate incipit currere et de qua prescriptio intel ligatur.

Alcunq. Bonae que patri non queruntur moriens transmittit. Primo ad filios. Secundo ad fratres utrumque coniun ctos. Tercio ad fratres ex uno latere nuptialibus. et idem post per aliam. l. si sit statutum in bonis mat. rnis. §. com munia de suc. l. si. que facit mentionem de ista. l. et not. in si. q. in bonis aduentitijs alienatis per patrem durante patria po testate nulla prescriptio currit contra filios: sed finita patria po testa. incipit currere qd intelligit. §. de prescrip. xxx. ann. vt. aut. nisi tricennalis. §. ti. i. nō lon. temp. quo nō currit sine titu. i. ibi tit. est nullus: q. habitus a persona prohibita alienare: vt hic ante finē. ibi alienandi vel obligandi licentia denegamus. q. si tamē subesset iustus error: facti: q. pater assereret esse suam titu. putatiuus sufficeret ad prescribendū longo tpe. l. non so lum. §. qd vulgo. ff. de vsu. pro emp.

Sponsus vel sponsa an comprehendantur appellatione mariti vel vxoris. Statutu si excluderet filia maritata a successione cum fratribus an excluderet filia desponsata p verba de futuro. Quid si excluderet filiam dotatā et aliqua esset desponsata per verba de futuro et postea soluta fuit dos. Statutum q filia maritata stare debeat contenta eo q pater sibi assignauit q filia desponsata per verba de futuro non in cludatur. Statutu q vir lucretur dotē vxoris sue premortue an habeat locū in desponsata per verba de futuro. Statutu loquens de vxore in matrimonio copulata q intelli gatur post consummationem carnalem.

Non fine. Sicut illa que filius vel maritus queruntur sibi quo ad proprietatem et non patri quo ad vsumfructum: ita illa que filius lucretus fuit a sponso vel a sponsa: similiter de futuro per egre sionem huius. l. licet. l. j. §. eo. loquatur de vxore vel de marito qui non dicuntur nisi post contractum matrimonium per ver ba de presenti: et ideo non extendebat ad id q quis lucrabat a sponso vel a sponsa: sed per istam. Legē dicitur. b. d. De propria ergo locutione appellatione mariti vel vxoris nō comprē henduntur sponsus vel sponsa de futuro. Et istam sponsalia pos sunt rumpit: sed matrimonium non hodie nec olim: sed in his que fauorabilia sunt sit egre sio vbi veritur eadem ratio: vt in eadem. l. sed in his que nō essent fauorabilia secus. Et ideo si statutum excluderet filiam maritatem a successione cum fratri bus non excluderet filia desponsata per verba de futuro: q. hoc non est fauorabile respectu filie secundum Ly. sed si egre cluderet filiam dotatam et aliqua esset desponsata per verba de fu turo: et postea soluta fuisset dos illa diceretur dotata: quia cer ta de dote sua fm ea que not. per Barto. in l. titio. centum. §. ti tio genero. de condic. et demonstra. Ideo excluderet a succe dendo fm Bal. hic. Et si statutum disponat quod filia ma ritata stare debeat contenta eo quod pater sibi assignauit filia desponsata per verba de futuro non includeretur: et sic possit petere supplementum. Et si statutum dicitur q vir lucretur dotem vxoris sue premortue: et ipse desponsatū aliquam per verba de futuro illa mortua non lucraretur: quia appella tio vxoris de proprio significato non comprehenditur spon sa: vt hic et vide quod not. per Docto. in l. nihil. rerum amo. sed si esset desponsata per verba de presenti: licet non esset du cta ad domum viri vel non esset matrimoniu consummatu co pula carnali bene lucraretur vir. vt. l. deo nobis. §. de episc. et cle. per Bal. Et si tamen diceret statutū de vxore in matrimo nio copulata propter illud verbum copulata intelligeret post consummationē carnalem per Bal. hic. vt illa dictio copulata aliquid addat qd perpetuo tene menti.

Etane est alicui qd alius gaudeat de laboribus suis. Et maior reputatur iniuria que inferitur a coniuncto q. que ab extraneo.

Quod lucrum dicatur acquisitum esse ex re patris vel dicatur acquisitum contemplatione patris. et nu. 6. et 7.

Filius si conuit fundum paternum medietas fructuum at tribuitur operis suis et illa est aduentitia: et post mortem pa tris non venit communicanda cum fratribus et quid in alia dimidia.

Quid de lucro acquisito ex pecunia paterna et quid si sit illicitū an acquiratur patri.

Res emptā ex pecunia paterna an erit propria ipsius filij.

Acquisita per filium an intelligatur acquisita ex re patris: an ex industria sua.

Am oportet. Omnia aduentitia acquiruntur hodie si lijs in potestate quo ad proprietatem et patri quo ad vsumfructum. Et dicuntur aduentitia que ex industria propria vel fortuna perueniunt ad filium non autē illa que ex re patris perueniunt. illa enim dicuntur profecti tia in quibus iura vetera non corriguntur quia pleno iure ac quiritur patri: similiter non corriguntur iura vetera in ca strens vel quasi: quia illa acquiruntur filijs pleno iure proprie tatis et vsumfructus. hoc dicit. vsq. ad §. sub hac tamē diffinitio ne. Et primo ponit proemium vsq. ibi quis itaq. Secundo ponit statutum vsq. ibi exceptis. Tercio excipit ab eo quod di gerat. Et not. circa medium ibi: et filij non lugebunt et. quod graue est alicui quod alius gaudeat de laboribus suis. facti. de alluio. l. iij. Et adde quod nota extra de constitutio. c. cum ad. in gl. que incipit hoc videbatur. Et item nota ibi: quod etiam grauius et. quod granio: reputatur iniuria que infer tur a coniuncto quam que ab extraneo. Et item nota text. ibi: possessa sunt et. ad id quod dicam. j. eadem. l. §. si autem res.

Et glo. que incipit ex substantia querit de duobus. Primo quod est illud lucrum quod dicitur acquisitum ex re patris. Et glo. ponit tria exempla. Primo de lucro acquisito contem platione patris: et sic largissime dicitur ex re patris. nam illa di ctio ex significat causam. proginam. l. scimus. §. repletionem. de inoff. testa. et. de legi. l. non dubium. sed hic significat cau sam remotam et nihilominus dicitur ex re patris vt in legib⁹ quas gl. allegat. Et videtur acquisitum contemplatione patris quando ab illo qui habebat notam personam patris magis quam filij vel erat amicus patris magis q filij. si autem plus filij quod patris presumetur datum contemplatione filij. l. socium qui in eo. in principio. ff. pro socio. dicit autem Bald. quod istud dictum gl. procedit in filio qui erat in potestate pa tris. sed si erat emancipatus: tunc licet aliquid sit sibi donatu contemplatione patris non acquiratur patri: quia repugnat qualitati persone cum emancipatus patri non querat nec tene bitur restituere patri si nō recepit nomine patris nec fuit adhi bitus per patrem. l. quidam cum filium. ff. de heredi. instituen. Secundo modo dicitur acquisitum ex re patris stricte loquen do vt fructus percepti ex fundo paterno vel pensio ex domo paterna. l. quod procurator. et. re. ff. de procuratoribus. Et ad uertendum: tamen quod si filius proprijs manibus coluit fun dum paternum medietas fructus attribuitur operis suis: et illa est aduentitia et post mortem patris non venit comuni canda cum fratribus. Illa medietas attribuitur ei. argumen. in l. cum duobus. §. si in coeunda. ff. pro socio. et illa est profecti tia: et post mortem patris venit cum fratribus communicanda.

Tercio modo ponit exemplum in re acquisita ex re patris lar ge non largissime vt lucrum acquisitum ex pecunia paterna: sed proprius loquendo dicitur acquisitum occasione pecunie non ex pecunia quia pecunia non parit pecuniam. l. vsuras pe cunie. ff. de verbo. significatione. Et hoc potest contingere duo bus modis. scilicet illicite: vt est vsura. Et item licite scilicet ex licita mercantia. Et istum casum fm glo. non tangit sed quan tum ad primum de vsura quicquid dicat glo. docto. dicunt q glo. procedit de iure civili antiquo quo vsure nō erant probi bite. hodie vero cum sit lucrum illicitum non acquiratur per filium patri sicut nec acquisitū ex furto vel rapina. l. qd seruus. ff. de acqui. pos. et ideo non venit communicanda cum fratribus. Bald. dicit hoc verū si fratres eam peterent tanq. vsuram: sed si eam petant tanq. repertam in peculio licite petunt in dubio presumitur licite acquisitum. sed idem Bald. in aut. ex testamen to. §. de collatio. verbi. glij. aliter distinguit. quia aut filius fene rauit pecuniam paternam suo nomine et non tenetur pecuniā communicare cum fratribus aut nomine patris: et tunc secus. sicut ipse pater egerit vel fecit: quia censetur ei fuisse procu rator vel minister: et sic non acquiratur sibi ratione patrie po testatis:

testatis: sed ratione gestionis tanq. discipulus eius ad hoc mi nisterium deputatus. Si vero ex licita mercantia quam ipse egerit. tunc dicitur Bar. quod medietas attribuitur labori suo quia ita est de more quando vnus ponit pecuniam et alter ope ram: vt lucrum sit commune altera medietas attribuitur pe cunie. Et prima est aduentitia et viuentis patre habet vsumfru ctum eo mortuo non communicatur cum fratribus altera me dietas est communis inter omnes. Et sed quid si filius emit rem ex pecunia paterna. dicit quod illa erit propria: quia ex in dustria sua: sed tenetur fratribus restituere pecuniam pro ra tis eorum fm Barto. facit quod not. in l. titium et meum. §. alterum. de admini. tuto. per Barto. in princip. ij. colū. Item Bald. in d. aut. ex testamento aliter loquitur. dicit enim qd si lucrum factum ex pecunia paterna licite est excessuum et inso litum: puta filius nauigauit cum tribus vel quatuor milibus et in modico tempore rediit cum tribus vel quatuor milibus qd non est fenda diuisio fm qd ponit Bar. qd medietas attri buatur pecunie et medietas industrie: sed hoc solum fiet in ea summa que communiter consuevit acquiri abinde supra totū attribuitur industrie filij et erit aduentitium et non communica bitur cum fratribus. Et vide omnino pro istis questionibus que ibi not. Bald. in. g. et. g. l. q. Et 2o Secundo querit glo. quid in dubio quando non constat: unde filius acquisierit an ex re pa tris an ex sua industria. Et dicit notabiliter considerandā qua litatem persone ipsius filij et semper allegatur ista glo. que procedit eo casu quo ex talibus presumptionibus: nec enita tur delictum nec incurritur. Si autem incurreretur presum ptio delicti si presumetur acquisisse ex re vel ex industria sua vt in vxore ad euitandum hanc presumptionem potius presu mitur qd acquisierit ex re mariti. l. quintus. de dona. inter vt. 2o.

Et conuerso si presumetur delictum presumēdo quod acquisierit ex re aliena non debemus hoc presumere: sed potius quod ex sua industria. vt in tutore vel alio administratore qui reperitur aliquid acquisisse durante officio. Nam non presu mitur acquisisse ex bonis pupilli vel reipublice: que admi nistrant: sed potius ex sua industria vel fortuna. l. si defunctus. §. arbi. tut. et quod not. in l. facultas. de iure fi. lib. g. Et adde quod not. Barto. in d. §. altero. quod not. per Ly. et Barto. in l. fina. j. de pigno.

Relictum qd videatur relictum a matre vel alio eius con sanguineo sub conditione qd patri nihil acquiratur. Mater si relinquat filio legitimā quam tenetur relinquere an possit apponere hanc conditionem qd filio nihil acquiratur.

An possit relinqui alicui monacho cum hac adiectione quod nihil acquiratur monasterio.

Pater in his in quibus et non queritur vsumfructus nō est le gitimus administrator filij.

Tres casus in quibus pater in aduentitijs non habet vsum fructum. et nu. i. et. §. Casus in quo morte filij extinguitur vsumfructus patris.

Si extraneus instituat patrē et filiu et nō debet pater in medie tare filij sibi querere vsumfructum.

Statutum quod propter tale delictum tertia pars bonorum vel dimidia veniat in filium et residuum in filios delinquentis et aliquis filius fam. habens liberos et bona aduentitia com mittat illud delictum pater perdit vsumfructum: tam in illa portione que confiscatur q. in illa que cōseruatur liberis et an retinebit vsumfructum in alijs bonis aduentitijs ipsius filij seu filiorum quem primo habebat.

Pater fructuarius bonorum filij si ingrediatur monasteriū et faciat professionem: an extinguet vsumfructus: an vero trāseat in monasterium.

Plures casus in quibus pater nō habet vsumfructum in bo nis filij.

Accipitur. In istis tribus aut. ponū tur tres casus in quibus pa ter in aduentitijs non habet vsumfructum. Pri mus est quando aliquid donaretur vel relinqueretur filio a matre vel alio eius consanguineo cum hac condi tione quod patri nihil acquiratur. et idem si ab extraneo. vt in fine aut. seq. ibi forsan et. que male fuit posita in illa: sed de buit poni in ista. vt ibi not. glo. l. Et quando videatur reli ctum cum hac conditione si expresse non dicit. vide text. et glo. ff. quando di. leg. ce. l. si vsumfructus. §. si ita. et quod no. Bald. in l. si filie eius. ante si fam. hereditum. §. Et quid autem si mater re linquat filio legitimam quam tenetur relinquere an possit ap ponere hanc conditionem. glo. in corpore vnde sumitur. et nec quod non quam no. sicut nec potest apponere aliud onus. vt in l. quoniam in prioribus. §. de inofficio. testamē. licet istud

non sit onus filij: sed potius commodum: ideo ista glo. nota bilis est: quia postq. mater tenetur relinquere legitimam non pertinet ad eam aliquid adiacere in re aliena nec pro nec con tra filium. Et adde quod no. Barto. in tractatu. de duobus fra tribus. Sed quid si relinquo alicui monacho cum hac ad iectione quod non acquiratur monasterio: an possit hoc fieri. vide Barto. in l. si alienum. in princip. ff. de heredi. instituen.

Et not. glo. hic positam que semper allegatur quod in his in quibus patri non queritur vsumfructus non est legitimus ad ministrator filij: et sic non pertinet ad ipsum agere vel defen dere: sed ad filium. Et secundus casus est quādo pater cum filio succedit alteri filio habenti aduentitia bona fm autē. de functo. §. ad tertul. cum enim pater ipse acquirat medietatem proprietatis extinguitur vsumfructus eius in totum: scilicet in sua medietate: quia coniungitur vsumfructus cum proprietate: et sic de formali efficitur causalis. Et in dimidia in qua succe dit alter filius: quia postq. habet dimidiam proprietatis non debet esse onerosus alteri filio. vt in medietate sua velit habere vsumfructum. Et iste est casus in quo morte filij extinguitur vsumfructus patris: regulariter secus. vt in l. fina. ad tertul. §. vnde si illi succederent proprii filij non pater duraret vsum fructus patris. vt in l. iij. §. de vsumfruct. Et vide ibi per glo. Lyn. et Barto. Et not. glo. que est hic scdm vnum intellectum

Bar. quod etiam si extraneus instituat patrem et filium non debet pater in medietate filij sibi querere vsumfructum. postq. in eadem hereditatem habet proprietatem vna cum filio. Et ita intelligit si huius aut. item hereditas. Et tertius casus po nitur in aut. idem est: quem declara. vt in glo. Et nota fm Angel. et si statutum dicat quod propter tale delictum tertia pars bonorum vel dimidia veniat in filium et residuum in fi lios delinquentis et aliquis filius fam. habens liberos et bo na aduentitia committat illud delictum pater perdit vsum fructum: tam in illa portione que confiscatur q. in illa que con seruatur liberis eius in penam filij eiusdemq. patris. Est au tem ratio istius aut. quod si pater includitur in monasterium propter suum delictum et pars bonorum eius applicatur fi lijs in penam eius non iustu quod in illa parte aliquid rema neat. argu. in l. id quod pene. ff. de solu. Sed querit glo. an retinebit vsumfructum in alijs bonis aduentitijs ipsius filij quem primo habebat et tenet qd sic: quia non perdit patriam potesta tem per talem intrusionem cum non efficiatur monachus: sed ibi ponitur ad penitentiam peragendam. Et item querit gl. quid si pater fructuarius bonorum filij ingrediatur monaste rium et faciat professionem: an extinguetur vsumfructus. an vero trāseat in monasterium. Et tenet hanc partem: quia non ha beatur omnino pro mortuo et sic durabit penes monasterium quousq. vigerit pater. vt no. §. de sacrosanc. eccle. aut. ingressi.

Bar. dicit hoc procedere in alio vsumfructu: monasterium ingre diente: sed in parte habente vsumfructum ratione patrie potestatis cum per ingressum monasterij eam perdat suo facto: q. cū sit in potestate aliena non potest habere alium in potestate. vt in l. nec se inueniet. ff. de adul. perdet dimidiam vsumfructus. et altera dimidia transibit in monasterium sicut quando filium eman cipat: quia perdit patriam potestatem suo facto. vt. j. ea. l. §. cū autem. secus si non suo facto perderet: puta per mortem filij: quia non extingueretur vsumfructus. vt. d. l. fina. ad tertul. Vel alio modo: puta per dignitatem episcopalem. vt in aut. sed episcopus palis. de episc. et cleri. Bald. fm Jaco. but. dicit quod non per dit suo facto: sed ex dispositione. l. et sic perinde ac si alio modo puta per mortem vel dignitatem eam perderet: vnde non ex tinguitur vsumfructus. et quod idem sit in patre quod in alio vsum fructu.

Ultimo not. et signa glo. que ponit plures casus in quibus pater non habet vsumfructum in bonis filij. Bald. addit vnu quem tene menti habui de facto. Pone enim quod pater fuit bannitus et rebellis de ciuitate: et hoc durante obuenit sibi ali qua hereditas non potuit sibi vsumfructum acquirere propter rebellionem postea restituitur in integrum a ciuitate an recupera bit vsumfructus. Et dicit ipse qd nō: quia illud vsumfructus nō acqui dit cū non haberet tempore rebellionis cum ipsum nō acqui uit. per resti. autem in integ. non recuperat ea que nō perdidit cum non acquisierit. cum sit in priorem statum repositus quā tum ad ea que perdidit: tamen pro tempore post restitutionem habebit vsumfructum.

Pater an teneatur de mala administratione: et an et quan do possit ab ea remoueri.

Sub hac tamen diffinitione. In aduentitijs q filius sibi acquisit ex dispositione huius l. succedit sibi eo mō quo in bonis maternis vel materni gitis seu lucris nuptialibus per. l. quecuq. §. eo. et p. l. si. supra coia

Si filius. Ad de de hoc. et dic etiā vt p. Ange. i suo p. l. lxxxv. p. flo. de san. pe tro in l. ex re. ff. de vsumfruct. et ad de Bar. in l. j. nec castrens. ff. de colla. bono. Bart. et ibi aleg. de imo. in l. ista bi. §. si pater. ff. de pac. frā. cur.

Quid in du bio. Adde de b et dic. vt per do. Alleg. de imo. in cōsi. g. col. pe. in. iij. vol. fran. Cur.

Alio vsum fructuario. Adde glo. g. q. si. fi qua mulier. et notata in l. deo nobis. §. de epi. et cle. et Abb. l. c. si. de pig. in p. Cur.

Alio vsum fructuario. Adde glo. g. q. si. fi qua mulier. et notata in l. deo nobis. §. de epi. et cle. et Abb. l. c. si. de pig. in p. Cur.

Alio vsum fructuario. Adde glo. g. q. si. fi qua mulier. et notata in l. deo nobis. §. de epi. et cle. et Abb. l. c. si. de pig. in p. Cur.

Alio vsum fructuario. Adde glo. g. q. si. fi qua mulier. et notata in l. deo nobis. §. de epi. et cle. et Abb. l. c. si. de pig. in p. Cur.

Alio vsum fructuario. Adde glo. g. q. si. fi qua mulier. et notata in l. deo nobis. §. de epi. et cle. et Abb. l. c. si. de pig. in p. Cur.

Alio vsum fructuario. Adde glo. g. q. si. fi qua mulier. et notata in l. deo nobis. §. de epi. et cle. et Abb. l. c. si. de pig. in p. Cur.

desucess. hoc primo. **C** Et pro mala administratione patris culpabiliter facta non obligatur pater: nec eius bona: nec tenetur rationem reddere nec ab administratione repellitur. hoc secundo. Et de fructibus aduentitiorum: de acquisitione ex his potest pater disponere: prout vult: si non disposuit sunt communia inter filios. hoc. iij. et ultimo. vsq. ad. s. finautem res.

2 **C** Et si oppo. de leg. si. s. finautem es alienum. j. eodem. per quem videtur quod pater teneatur de mala administratione: et non soluit. dic quod aut fuit in culpa: non tenet: vt hic aut in dolo: tunc secus vt ibi. **C** Item oppo. de. s. fin. j. ea. l. vbi bona patris sunt obligata pro mala administratione a tempore quo cepit administrare: et soluit multis modis. dic quod eo casu quo pater tenetur: puta pro dolo bona sunt etiam obligata vt ibi. et est in dolo eo ipso quod habet aliquid de bonis filij: et non vult restituere: sed si commisit negligentiam et bona sunt deteriorata non tenetur: nec bona sunt obligata vt hic. Item tertio oppo. in glo. seq. quod propter malam administrationem pater possit remoueri ab administratione. vt. j. de sent. pa. l. in. Sol. ibi. male administrat dissipando: et sic delinquit in faciendo. vt. ff. ad treb. l. imperator. hic male administrat negligendo: et maius est delictum in faciendo q. in non faciendo fm Bald. vt no. in. l. ij. ff. ad fil. Vel dic quod etiam in faciendo quando dissipat taliter q. filio non remanet consultum. vt q. erant bona mobilia remouetur ab administratione. vt in. d. l. si imperator: si vero filio remaneret consultum: vt q. erant mobilia que semper reperirentur egare et poterunt per filium vendi caritunc non remouetur ab administratione. vt hic fm Bar. et patet in. l. j. in. fi. de bo. mater. ac.

2 **C** Fructus aduentitiorum si pater de ipsis non disposuit: an pertineant ad omnes filios.

3 **C** Filius si plura lucratus est et lucratur et tale lucrum ponit in comuni expendendo et sustentando patrem et fratres si mortuo patre repetit illam pecuniam a fratribus pro rata dicens qd pater habuit vsufructum: hoc modo expendendo: sed salua debet esse sibi proprietas et fratres dicunt q. videtur ipse donasse patri sicut pater sibi quid iuris.

4 **C** Casus in quibus statim valet donatio facta per patrem filio in potestate: et non possit reuocari. remissive. Quid si non valet: et pater vinebat an possit repetere a filio fructus quos ipse percepit per plures annos.

5 **C** An vsufructus que habet pater in bonis aduentitijs extinguitur rei mutatione sicut extinguitur alius vsufructus.

1 **C** Si autem res. percipere fructus aduentitiorum videtur ei vsufructum remittere: et valet remissio: et sic filius non tenebitur communicare cum fratribus. b. d. facit. ff. de dona. inter vi. et vgo. l. vsuras. et quod ibi not. Secundo per istum teg. dicit Bald. in aut. eg. testamento. s. de colla. in ver. xij. qd si pater qui recepit dotem pro filio et sustinet onera matris monij: patet illi filium percipere fructus ex fundo dotali: et de ipsis disponere pro libito voluntatis censetur eos remittere et donare: et sic non tenebitur eos communicare cum fratribus: nec poterunt fratres petere expensas quas pater fecit in sustentando onera matris monij: quia non censetur eas fecisse animo repetendi sed donandi. l. ex duobus. s. fin. ff. de nego. gest. **C** Item oppo. de teg. progi. vbi fructus aduentitiorum si pater de ipsis non disposuit pertinent ad oes filios. Solu. ibi. q. fuerunt percepti per patrem vt alium eius nomine hic q. per eundem filium cuius erat proprietas sciente et patiente patre. **C** Sed pone contra: filius qui plura lucratus est et lucratur quotidie illa lucra ponit in comuni et expendit pro communi familia sustentando patrem et fratres mortuo patre repetit illam pecuniam a fratribus pro rata dicens quod pater habuit vsufructum. hoc modo expendendo: sed salua debet esse sibi proprietas fratres dicunt q. videtur ipse donasse patri sicut pater sibi. arg. huius. s. Quid iuris. Bart. s. fami. ber. l. certum. dicit Al. ma. tenuisse banc partem vt videat donasse postq. non retinuit: sed expedit. arg. hic. et. s. post princip. l. dum dicit sibi possessa sunt ac. sed certe propter hoc quod non possederit non videtur resultare illa presumpcio: quia cum pater vtatur et fruatur lucris filij ipse possidet et non filius. et tamen salua est proprietas filio. Dic ergo q. presumpcio resultat ex eo q. ipsemet expendit voluntarie: et propter affectionem personarum ex qua resultat presumpcio donationis. l. vtrum. ff. de dona. inter vi. et vgo. hic loquitur quod pater erat mortuus. **C** Quid si vinebat: vult repetere a filio fructus quos ipse percepit per plures annos dicens: quod licet ipse videatur donasse per istum teg. tamen donatio non tenuit nisi morte confirmetur. l. ij. s. de inoffi. donatio. et sic potest reuocare quousq. vivit. Quid iuris glo. hic querit et non soluit: sed sentit pro parte: quia ista donatio morte patris bec

fuit confirmata: et ideo filius non tenetur communicare fratribus. sed glo. i. in. l. ij. ff. de inoffi. dona. videtur tenere quod statim valeat ista donatio. et sic casus specialis cum pluribus alijs ibi enumeratis. per glo. in quibus valet donatio facta filio non potestate per patrem statim et non potest reuocari. et ista videtur verior. per. l. existimo. ff. de dona. inter virum et vgo. Bald. dicit fm Sui. de cu. qd ista non est proprie donatio: sed remissio iuris sui et non acquisitio: quia patri acquiritur vsufructus vult sed si patitur filium fructus percipere videtur nolle duratamen hoc quousq. patitur: sed si postea non vult pati recuperat. Et hoc vult iste teg. dum dicit: sed quasi diurna donatione et sic videtur donare de die in diem. Nam presumpcio que resultat ex patientia non extenditur ultra q. patientia interueniat argu. in. l. j. s. iul. ff. de iti. actus. p. sed si pater expresse remitteret filio vsufructum aduentitiorum videretur remissio in perpetuum: quia tunc et semper valeret remissio nec posset per penitentiam reuocare. Et ita videtur sentire. Bald. in aut. expicitur in fi. per. l. si seruitus. ff. de serui. v. ba. predio. facit qd not. glo. singu. in de. vnica. de verbo. signifi. circa fi. que distinguit inter expresse et tacitam renuntiationem. tene meti: quia ista sunt singularia et quotidiana. **C** Querit glo. vlti. in. s. precedenti. an vsufructus quem habet pater in bonis aduentitijs extinguitur ei mutatione sicut extinguitur alius vsufructus. et resnet glo. quod non: q. adhuc durat res aduentitia. Tu dic sub filius fm Bald. quod extinguitur vetus vsufructus et reincipit nouus: quia durat eadem causa. nam ita est res illa aduentitij peculij nunc sicut prius. et hoc forte voluit dicere gl. sed in alio vsufructu cessat causa acquisitionis noui vsufructus. sicut enim momentanea: ista est successiuat de die in diem renouat quousq. durat patria potestas.

2 **C** Quando pater perdit potestatem suo facto perdit etiam dimidiam vsufructus: secus si non suo facto vt per mortem filij quia tunc nihil perdit.

3 **C** Pater debet habere premij emancipationis non filius. In his que reseruantur a lege vel a statuto non est necessaria reseruatio hominis vel protestationis et qd possit renuntiare dicte reseruationi.

1 **Cum autem.** **C** Si pater emancipat filium non retinet sibi tertia parte proprietatis in premij emancipationis: sicut retinebat ante istam. l. per quandam. l. constantini quam non habemus: sed remanet sibi dimidia vsufructus. etiam si expresse eam non reseruauit si non renuntiauit ei expresse: alteram vero dimidiam perdit. hoc dicit vsq. ad. s. sed cum tacitas. et hoc in aduentitijs iam questis ante emancipationem: sed in questis post nullam portionem vsufructus habet. vt. s. eo. l. j. in versum emancipato. nisi in bonis maternis in quibus habet virilem cum filijs. vt in. l. si viua matre. s. titu. j. Sed an possit reseruare sibi tempore emancipationis in postea querendis digi in. l. si viua matre. remittendo ad not. per Joan. and. in addi. Specu. titu. de na. ex libe. ven. in fi.

2 **C** Istud. quod quando pater perdit potestatem suo facto perdit etiam dimidiam vsufructus. secus si non suo facto. vt per mortem filij: quia tunc nihil perdit. vt. l. si. s. ad ter. et no. in. l. ij. s. eo.

3 **C** Item not. quod pater debet habere premij emancipationis non filius: vt patet ibi: quasi remunerationis gratia: quod nota pro eo quod digi in. l. si viua matre. **C** Item nota circa finem. quod in his que reseruantur a lege non est necessaria reseruatio hominis vel protestationis. **C** Item quod potest reseruatio declinatoria post lit. contestata. potest tali statuto renuntiare fm Bald.

2 **C** Filius an habeat hypothecam in bonis patris pro mala administratione.

3 **C** Si pater emancipauit filium et postea suscepit eius tutelam an teneatur ei reddere administrationem plenam etiam de neglectis culpabiliter.

Quid in matre que gessit de facto et non suscepta tutela.

1 **Sed cum tacitas.** **C** Tacita hypotheca que copetitur filijs in bonis paternis pro conseruatione bonorum aduentitiorum incipit a principio gestionis paterne non a tempore quo incipit male gerere. hoc dicit notabiliter. Effectus est magnus: q. si postq. incipit administrare anteq. male administraret obligaret se alteri cum hypotheca: et postea male administraret: filij in hypotheca preferrentur illi creditori: quia licet ille prius habuerit hypothecam puram: filius tamen prius habuit hypothecam conditionalem si male administrabit que conditio cum egiterit retrahitur. **C** Item si postq. incipit administrare et etiam postq. incipit se alteri obligare cum hypotheca aliqua de nouo acquireret pater in illis similiter preferretur filius alteri creditori:

ditore: quia cum sit sit prior in tempore purificata obligatione censetur esse prior non solum in bonis que habebat tempore prime obligationis: sed etiam in postea questis. vt plene not. in. l. si quis. qui po. in pig. ba. **C** Sed oppo. quod iste teg.

2 non procedat: quia filius non habeat hypothecam in bonis patris pro mala administratione. vt. s. ea. l. s. non autem hypothecam. So. verum est pro administratione commissa in negligendo et culpabiliter non dolo: sed pro commissa in faciendo vt si alienaret bona filij mobilia que non reperirentur bodie cum filius est effectus sui iuris bene habet hypotheca: et etiam patrem et heredes eos obligatos. ita debet intelligi hic. Et idem si dolo: licet negligenter. vt. j. eo. s. fin. et. s. si autem es alienum. posset tamen restringi hic teg. ad casum quem videtur allegare imperator qui ponitur. ff. de secun. nup. l. si qs priori. s. penul. et. s. fin. in bonis non aduentitijs: sed que pater acquisiuit a matre filij que tenetur reseruare filio si trahat ad secunda vota. et tunc nihil faceret in contrarium ille. s. non autem hypothecam: tamen quia loquitur de administratione patris non potest negari quin loquar etiam in aduentitijs in quibus habet legitimam administrationem. Nam in precedetibus cum sint sua propria: licet reseruare teneatur non cadit id quod dicit de administratione: quia in illis non est legitimus administrator: sed dominus. et est mirabile in isto. s. quia si incipit administrare iam sunt quinq. anni et bodie male gerat et alienet: et sic incipit obligare ista obligatio non trahitur retro ad tempus quo cepit gerere: et sic reperitur hypotheca fuisse sine personali obligatione saltem iuris fictione per. v. an. Sed qualiter stare potuit hypotheca q. est accessoria sine principali. Respondeo sicut potest stare ex parte post: quia perempta principali non propterea perimitur hypotheca. l. in telligere. de l. i. pi. j. ita potest stare ex parte ante: vt anteq. moriatur principalis fingatur orta hypotheca. et hoc etiam contingit in fideiusoria obligatione: quia potest quis fideiubere pro eo qui est futurus debitor: et quando cumq. obligabitur fingetur retro fuisse. vt in glo. tamen quedam gloss. que est in. l. si heres pecu. ad treb. que est notabilis fm Bald. dicit quod aliquando reperitur hypotheca sine personali. et tamen non sic reperitur fideiusoria quod dicit vt ibi. **C** Querit hic Bald. quid si pater emancipauit filium et postea suscepit eius tutelam an teneatur ei reddere administrationem plenam etiam de neglectis culpabiliter. et dicit quod sic: quia non vt pater: sed vt extraneus administrat: et sic non obli. s. non autem hypothecam. et ad hoc. s. de dolo. l. si superflite. **C** Querit etiam quid in matre: que gessit de facto et non suscepta tutela et tenet idem quod teneatur reddere rationem preterq. in modis dicis propter reuerentiam maternalem. argumen. in. l. quamuis. ff. de conditio. et demonstrat. Sed si transiret ad secunda vota tenetur ad vnguem rationem reddere etiam de paruis. scdm eum quod not. non tamen perdit hereditatem si nuptis non petito tutore: quia non reperitur iure cautum nisi quando tutelam gerebat et venit contra fidem datam. de non nubendo. l. omnem. s. ad tertul. sed hic fidem non frangit postq. tutelam non suscepit: si tamen negligenter infra annum petere bene perdetur propter negligentiam non propter solum transiitum. Et hoc etiam digi in. d. l. omnem.

3 **C** In feudis regalibus per filium acquisitis ab imperatore vel rege patri non acquiritur vsufructus.

4 **C** Reg in regno vicem imperatoris obtinet. Omnis largitas principis erga filios fami. dicitur esse castris seculum.

1 **Cum multa.** **C** In rebus donatis p. principem vel augustam filios fami. l. i. in princip. per. l. additio. de acquir. hereditat. an habebit locum ista. l. vt patre recusante filius possit eam adire pro se et filio recusante pater possit eam adire sine filio.

2 **C** Quid si filius non egreditur per recusationem ipsius hereditatis sed per mortem an eo excluso poterit pater per se adire.

3 **C** Filius si renuntiauit hereditati matris cum iuramento: et postea moriatur mater deinde pater idemq. maritus vult habere hereditatem eius ex eo qd si ista hereditas fuisset delata filio

suo et ipsam postea repudiasset posset ea sibi patri acquirere: et etiam dicens q. repudiatio qua ipse fecit vincente matre censetur collata in tempus post mortem cum sibi deferretur vt perinde sit ac si bodie fieret quid iuris.

6 **C** An dispositioni huius legis possit renuntiare cum iuramento.

7 **C** Filius vel seruus an possint acquirere patri inuito et ignorati.

8 **C** Substitutus vulgaris an preferatur coniuncto.

9 **C** Si aliquis noie filij fami. alterius reciperet donationem vel feudum vel emphyteosim sine mandato illius et ille nolit ratum habere qd tunc pater possit ratum habere et acquirere sibi.

10 **Cum non solum.** **C** Reg ista potest dici in tres partes principales. Primo loquitur quando pater et filius non concordant: sed dissentiant in bonis filio delatis ex vltima voluntate vel contractu acquirendis: quia ipse vult acquirere: et pater non vult vel econuerso. et hoc vsq. ad. s. vbi autem voluntas in vnum. Item quia filius erat maior septennio. Secundo tractat quid iuris quando concordant vsq. ad. s. vbi autem puerilis etas. Tertio redit ad primum casum quando discordant tamen filius erat infra septennium: et post septennium contradicit ei qd pater fecit. Item ista prima subdividitur: quia primo loquitur quando filius erat maior. g. annis. vsq. ad. s. finautem. in secunda. secundo quando erat minor. g. et maior. vij. vsq. ibi: similis modo. **C** Secundo ponit nouum casum: quia primus casus loquitur in peculio aduentitio: sed imperator extendit etiam ad peculium castrensium: et si filius recusat acceptare pater possit amplecti quod est mirabile eo quod in aduentitijs pater sperat habere vsufructum si filius acceptat: vnde ne faciat sibi preiudicium statuendo statuitur hic quod si recusat pater possit acquirere: sed in castrensibus pater non sperat habere vsufructum. si filius acceptat: vnde cessat ratio predicta et nihilominus idem statuitur: sed responde. vt in glo. que incipit quid ad rem. et prima pars ad. b. d. **C** Si hereditatem vel alias res que filio de feruntur ex causa aduentitia filius adire vel acceptare recusat potest pater ipsas sibi pleno iure acquirere quo ad proprietatem et vsufructum. et econuerso si pater non vult potest sibi filius acquirere pleno iure: et ille qui acceptat actiones mouebit sine consensu alterius et contra eum mouebuntur. hoc dicit. vsq. ad. s. necessitate. et venit ad decidendum dubia que obiebamur circa. l. cum oportet. et multa iura vetera corrigunt que volunt filios fami. hereditatem non adire nisi interueniente infu patris. l. si quis mibi bona. s. iussum. de acquir. heredi. et patrem non posse sibi acquirere hereditatem delatam filio nisi interueniente additione filij sicut nec dominus hereditatem delatam seruo. vt. s. de heredi. instituen. l. cum proprietates. et sic requirebatur vtriusq. consensus: scilicet patris et ille debebat precedere: et filij: et iste debebat sequi: sed bodie patre recusante filius solus adire potest: et acquiri sibi non patri: sed olim acquirere patri iubenti. **C** Item recusante filio pater adire potest ac si esset institutus vna cum filio. vt. j. ea. l. s. similis modo. vel ab intestato vtriusq. delata esset: quia reputatur eadem persona: et sic habetur ac si esset institutus filius in proprietate et pater in vsufructu. quo casu vno repudiante alteri accrescet fm Jaco. butri. et Bald. qui hoc dicunt obuenire ex quodam iure accrescendi. et per extensionem quasi pater videatur institutus fictione huius. l. **C** Glo. hic format alias questiones: sed extra gloss. occurrunt alie substantiales quas glo. non mouet. Prima est: quia loquitur in hereditate aduentitia delata filio fami. quid in profectitia: si filius fuit institutus contemplatione patris quo casu ante istam. l. si adiuit iussu patris non acquirerebatur sibi proprietas in effectu etiam post. l. cum oportet. sed tenebatur eam restituere patri. vt ibi not. in glo. magna. in princip. per. l. additio. de acquir. hereditat. an habebit locum ista. l. vt patre recusante filius possit eam adire pro se et filio recusante pater possit eam adire sine filio. quidam dicunt quod non: quia ista est profectitia hereditas. et in profectitijs nihil immutatur per istas. l. preterea bodie remanet patri ius iubendi filio: et huc videtur acquiescere Bald. Breuiter trussa est: quia video quod ista. l. habet locum etiam in castrensi hereditate. vt. j. ea. l. s. similis modo. preterea si castrensem hereditatem delatam filio: et etiam aduentitiam que veniret ei acquirenda si adiret potest pater sibi acquirere si filio recusante multo magis profectitiam in quo plus iuris habet et econuerso si pater non vult non est inconueniens quod remaneat apud filium: licet fuerit institutus contemplatione patris. **C** Secundo queritur. Ista. l. loquitur quando pater expresse recusat quid si ignorat: quia forte abest vtrum filius poterit bodie eam adire sine iussu patris. gloss. que est in l. supra qui admit. ad bonorum possessio. dicit quod sic: quia si

potest adire eo invito fortius eo ignorante. vt in regula iuris et omnes doctores videntur hoc sequi excepto Angel. qui tenet contrarium: quia ista. l. est tenenda in terminis in quibus loquitur quando expresse pater recusat: nec est nouum: vt filius possit patre recusante: et tamen non possit eo ignorante: sicut in simili pater potest intentare actionem de dote filia contradicente: et causam contradictionis non habente: et tamen filia absente et ignorante non potest nisi caueat de rato. l. ij. §. voluntate. soluto matrimo. Et similiter si sunt tres arbitri vel indices delegati possunt duo pronuntiare tertio presente et cōtradicente: et tamen eo absente et ignorante non possunt. l. si in tres. ff. de arbitris. bene tamen non recedo a cōmuni opi. nā valebit aditio facta sine iussu: tamen non preiudicabit patri qui ratam eam habendo acquirit sibi vsumfructum: sed non habendo ratam remanebit penes filium. Ratio autem Ange. procederet si diceremus quod filius possit adire: et sibi acquirere pleno iure et patre ignorante sicut patre contradicente: et hoc non esset iustum quod posset illi preiudicare ignoranti: s; quādo contradicit non preiudicant: et ista est veritas. et Ange. somnauit salua pace sua. ¶ Tercia questio est: quia ista. l. loquitur quod pater possit sibi acquirere pleno iure filio recusante adire: sed quid si filius non egreditur per recusationem: sed pater mortem an poterit filio egdulo per se adire: quidam tenebant quod sic. alij tenent contrarium quos sequitur Barto. dicens esse casum in. l. si infanti. §. de iure deliberan. vt mortuo filio cui delata erat hereditas pater potest adire. ita demū si filius erat infans: secus si maior infans: tamen illa. l. fuit anterior ista: vnde posset dici contrarium per rationem huius. l. nibilo minus non est recedendum a cōmuni opinione: quia cum de ficiat substantia persone filij deficit accidens concernens personam patris. si enim filius non acquisiuit proprietatem nec eam transmissit ad suos heredes denouit ad alios propinquiores ab intestato illius defuncti quibus pater non debet posse preiudicare. hoc tamen verum fm Bald. nisi pater iussisset filio quod adiret et filius post iussum et ante qd adiret decessisset: quia debet haberi perinde ac si adiuisset per. l. non iussam. §. ad trebel. quod tene menti: quia est notabilis limitatio ad cōmunem opinionem. ¶ Quarto queritur. Pone quod filius matris renuntiavit hereditati eius cum iuramento quod facere posuit hodie per. c. ij. de pact. lib. vj. moritur postea mater pater idemq; maritus vult habere hereditatem eius dicens quod si ista hereditas fuisset delata filio meo: et ipsam postea repudiasset possem eam mihi acquirere: sed repudiatio quam ipse fecit viuentem matrem censetur collata in tempus post mortem cum sibi deferretur: ergo perinde est ac si hodie fieret: queritur quid iuris. hunc casum habui de facto et dixi et dico quod aut ille filius qui repudiavit cum iuramento mortuus est viuentem matrem: et tunc pater non potest sibi aliqd acquirere. nam etiam si non repudiasset per mortem esset exclusus. repudiatio ergo non fuit fortis effectum: quia censetur habere in se tacitam conditionem si sibi deferretur et non fuit delata. Aut filius superiugit matrem: tunc eodem instanti si deferretur: et per repudiationem precedentem ab eo abdicatur: que tunc incipit effectum fortiri: vt in simili cum sit stipulatio animo uonandi super obligatione conditionalis vel in diem. vt in. l. in diem. de noua. et de solutio. l. sub conditione. et ideo pater: tunc potest eam sibi acquirere si decessit intestata. secus si testata et alium fecit heredem: quia dispositio huius. l. non habet locum si testator de cuius heredi. quia dispositio huius. l. uidit et ad patrem noluit peruenire: quia potest derogari dispositioni huius. l. fm Barto. argumen. in aut. excipitur. §. eo dem. tam expresse qd tacite. vnde dicit ipse notabiliter quod si mater habet duos filios et ambos instituit et inuicem substituit vno repudiante pater non adhibet portionem suam: sed frater substitutus ex coniecturata mente matris que presumitur plus dilexisse substitutum qd patrem. argumen. eius quod dicimus de tacita pupillari: an excludat matrem. vt not. in. l. precibus. in vlti. gloss. que est hic quam etiam sequuntur Docto. quod pater excludit substitutum vulgarem: quia locum habet in substituto extraneo non in tam continuo mouet fm Bald. quod not. non tamen dictam questionem nec etiam alius in qua consului. vt. §. digi. ¶ In gloss. magna ibi. nec precedente iussu patris et. sed nonne filius in potestate poterat acquirere patri invito et ignoranti sicut seruus domino. l. seruus vetante. ff. de verbo. obligatio. respondeo sic quando erat mera acquisitio sine damno: sed acquisitio hereditatis non erat mera: imo cum ea sequebantur etiam onera et obligationes. vnde non erat iustum qd filius vel seruus adei do sine voluntate patris vel domini obligarent eos ad onera hereditaria: ideo requirebatur iussus precedere hodie aduen-

do filius acquirit sibi et ipse solus obligatur non pater in aduentitij: ideo non requiritur iussus nec voluntas patris. ¶ In gloss. ibi. nam pater et filius eadem persona reputantur et. et propter hoc instituto filio censetur etiam institutus pater. §. eadem. l. §. similis modo. ibi. quasi ipse pater ab initio fuisset institutus et. Sed contra posito quod substitutus vulgaris preferit coniuncto. ideo repudiante filio substitutus vulgaris veniet. et non pater. argumen. in. l. ij. §. si duo. ff. de bono. possessio. fm tabu. et tamen gloss. hic vult contrarium. solu. ratio procederet quando substitutio fuisset facta singulariter vni ex coniunctis: sed hic videtur facta vtriusq; scilicet si heredes non erunt. Constat autem quod vulgaris facta duobus hoc modo locum non habet nisi neuter sit heres: quia cum inter eos si locus iuri accrescendū censetur illud vnde reseruat. l. quamuis. §. de impube. et ali. substitutioni. etiam si facta sit sine expresse nominis collecti. vt ibi not. Barto. autem suū finendo gloss. assignat aliam rationem: quia substitutio vulgaris intelligitur facta si heres non erit vel aliam heredem non fecerit. ff. de heredi. insti. l. paterfam. titium: sed filius repudiatio facit heredem patrem. vt in hac. l. ergo substitutus egreditur. ista tamen ratio non multum placet nec eam approbat Ange. quia verum est quod intelligitur si heres non erit vel alium scilicet adeundo: sed non repudiando: vnde non est verum quod ipse faciat heredem patrem: sed aperit viam vt pater seipsam faciat adeundo: vnde cum prouiso testatoris preferatur prouisioni legali videbatur substitutum preferendū patri: quia pater venit ex dispositione legali: tamen Docto. sequuntur hanc gloss. per rationem quam supra dixi. ¶ In gloss. ibi. sed adhuc puto idem per rationem predictam dic. nam si pater egreditur substitutum qui venit ex testamento fortius debet excludere causam intestati filius ergo qui repudiavit ex testamento facit locum patri: nec potest dicere volo venire ab intestato sicut si haberet institutus substitutum vulgarem. nā repudiando faceret ei locum nec posset dicere volo ab intestato venire. vt. §. de impube. et ali. substitui. l. heres institutus. ¶ In fine gloss. ibi. de inofficio. testamen. l. papinia. idem dicitur Docto. in iure dicendi nullum vel petendi supplementum legitime quod illa iura non queruntur patri per repudiationem filij: quia non sunt iura acquisitionis facte: sed aperientia viam ad acquirendum. ¶ In gloss. sequenti. que incipit non ergo. not. istam gloss. iuncta cum text. quod si aliquis nomine filij fami. alterius recipere donationem vel feudum aut emphyteosum sine mandato illius: et ille nolit ratum habere possit: tamen pater ratum habere et acquirere tunc sibi: quia ista non solum loquitur in acquisitione hereditatis vel legati: s; etiam in proueniente ex contractu. quod perpetuo tene menti fm Bald. ¶ Filius fami. de iure veteri habebat integram personā standi in iudicio tanq; reus: et poterat ex omni causa obligari: cōueniri et condemnari sine patris consensu: paterq; in mutuo et voto: et quando etiam in agendo: et quid per ista iura. r. m. mero. 3. et. 4. et. 16. ¶ Consensus patris an sit de forma iudicij. ¶ In beneficialibus potest filius fami. esse in iudicio sine consensu patris. ¶ Pater interpellatus si non consentit et iudex proceedit in causa an valeat iudicium: vt qd sit contumacia in comparando videat renuntiare vsumfructui. ¶ Si procurator nomine agat filius: an egeat patris consensu. Quid si agit vt tutor. ¶ Quid in precepto facto ei cōsententi in iudicio. et nu. 8. et. 9. ¶ Quid in contractibus. ¶ Ex sententia interlocutoria que continet aliquid dari vel fieri ouitur actio in factum sicut ex diffinitiva. Si post litem contestationem iudex precipiat qd soluat tale preceptum habet vim sententie diffinitive si factū est in scriptis et iudice cedente pro tribunali. ¶ Filio agente coram arbitro an pater debeat consentire. ¶ Pater si non consentit tempore litem contestationis: an possit compelli consentire. ¶ Si pater consenserit in iudicio agitato contra filium et lata est sententia contra filium: non expedit qd in executione sententie vel in actione in factum que ouitur ex sententia amplius interveniat eius consensus. ¶ Si filius agat in causa castrensi vel quasi an exigatur consensus patris et si repudiat hereditatem castrensis peculij an pater possit adire pro se. ¶ Quid si filius accusat vel accusatur. ¶ Si sententia lata cōtra filium debet ex forma statuti mitti executioni contra patrem debet pater ad hoc requiri et citari.

Necessitate

Necessitate. ¶ Iste. §. est vulgaris et multum glossatus de cuius tamen intellectu plurimum dubitatur. venit ad declarationem precedentium determinans quoddam dubium. nam in proximo precedenti text. dictum est quod si pater recusat filius potest adire. et tunc pleno iure acquirere sibi hereditas. et ipse agere et conueniatur non pater: sed queritur an saltem pater debeat consentire filio in iudicio. Aliud est enim agere vel conueniri. et hoc non potest pater facere postq; repudiavit. aliud est agendi: vel conueniendi compelli: alias iudicium esset nullum. nam econuerso cum pater consentit ipse agit et conuenitur. debet tamen adhibere consensum filij. §. ea. l. §. vbi autem in vnum. intellegunt autem antiqui quod iste consensus requiratur de forma iudicij: quia filius fami. etiam si sit maior. egg. quia subest aliene potestati non est integer homo sine patris consensu sicut nec pupillus sine tutoris autoritate: ideo requiritur ad integrandum personam filij. et hic in gloss. in princip. ibi. et est ratio et hoc etiam tenet Specu. in titu. de actore. §. i. vericu. sed et filius. vbi prosequitur materiam huius. §. per tres vel quatuor colū. et hoc est verum et debet intelligi in omni iudicio moto per filium vel contra eū: et eo casu quo pater non habet vsumfructum in aduentitij: vel quia non vult: vel quia non potest licet precedens loquatur quando non habet: quia non vult: sed eadem ratio est quando non potest filius non est integra persona et adhibetur consensus ad eam integrandam quando non haberet vsumfructum. exercitium actionis competentis filio esset apud patrem et ipse debet agere et conueniri. vt. §. ea. l. §. vbi autem in vnum. et sic non est locus huic. §. et hoc dixerunt quidam vt idem Specu. refert eodem. §. vericu. hoc quoq; notandum tamen ipse non tenet hoc sed tenendo hunc intellectum quod est de mente gloss. necessario oporteret illud dicere. et tamen si bene inspicitur implicat contradictionem: quia si persona filij non est integra sine consensu patris: sic nec persona pupilli sine consensu tutoris pater non posset integrare eam nisi eo casu quo tenet locum tutoris: quod est quando habet vsumfructum. et sic est legitimus administrator: sed tunc si competit exercitium non filio. ceterum si non habet vsumfructum. et sic competit filio pater non est legitimus administrator. vt not. per gloss. in aut. excipitur. ergo non potest integrare personā eius. ¶ Preterea de iure veteri filius fami. habebat integram personā standi in iudicio tanq; reus qui poterat ex omni causa obligari et conueniri et condemnari sine patris consensu: paterq; in mutuo et in voto. l. filius fami. ff. de actio. et obliga. et. l. si ex nogali. cum duabus. l. seq. ff. de nogali. et etiam in agendo in illis actionibus que sibi competunt que erant. v. vel. vj. eo. titu. de actio. et obligatio. l. filius fami. et in. l. factum. licet exercitium competere patri etiam in illis: si tamen pater erat absens vel vilis persona. l. si longius. §. si filius. ff. de iudic. quod non fuisset si persona eius non fuisset integra: sicut nec potest pupillus agere sine tutore posito quod tutor non sit presens. si ergo de iure veteri persona filij fami. erat integra et legitima ad standum in iudicio fatuum videtur esse. vt dicamus quod per ista iura que tendunt ad augendum non ad diminuendum fuerint diminuta et effecta non integra. et propterea iste intellectus gloss. secundum quem procedunt omnes questiones in gloss. forma. et etiam in Specu. in loco preallegato non placuit docto. quampluribus. scilicet Jaco. Butriga. et Richar. malum. et Jacobo de arena. et Barto. imo tenent intellectum antiqui glossatoris quem recitat gloss. circa finem ibi. quidam tamen vt Otto dixerunt: videlicet: vt ille consensus patris non sit de forma iudicij nec de solemnitate nec adhibeatur ad integrandum personam filij: sed ad declarandum dubium: an filio competat ius agendi vel sibi: quia si pater repudiavit et filius adiuit: et postea filius agit contra debitorem hereditatis potest ille excipere tibi non competit exercitium actionis: sed patri tuo qui est legitimus administrator: ideo non teneor respondere libello tuo: et si filius diceret: imo competit mihi: quia pater repudiavit ille potest replicare non constat mihi: ideo in hoc casu filius potest impetrare a iudice: vt compellat patrem venire ad iudicium et declarare voluntatem suam et ipse non vult habere vsumfructum. nec se impedire de illa hereditate: sed consensu filio agendi: quia si fieret. et postea pater diceret contrarium redderetur iudicium nullum tanq; agendum per illum cui non competeat exercitium actionis. ¶ Et similiter si filius conuenitur ad instantiam actoris potest pater compelli venire ad iudicium. et declarare voluntatem seu intentionem suā: an velit habere vsumfructum: suscipiat in se iudicium an nolit habere: et consentiat filio se defendenti: quia si hoc non fieret posset pater post sententiam latam contra filium dicere quod

non valet: quia non debebat ille conueniri: sed ipse pater et iste est verus intellectus scdm quem si posset constare alio modo quod pater repudiavit vsumfructum. non expedit qd veniret ad iudicium. et hoc patet in. §. seq. vbi filius propter repudiationem patris facit dare curatorem hereditati. nam ex hoc constat de repudiatione patris: ideo dicto casu sufficit in agendo a cōueniendo autoritas illius curatoris sine cōsensu patris fm Barto. licet in Specu. in eo. §. dicat expresse contra qd vltra autoritatem curatoris qui supplet defectum etatis requiritur consensus patris qui habebit reintegrare personam: sed non est verum tenendo istum intellectum. Secundo etiam qd si pater non habet vsumfructum. quia non potest vt in casibus nota. per gloss. §. eo. tit. aut. idem est. non est necessarius cōsensu eius in agendo vel defendendo: quia non est legitimus administrator. et sic non potest integrare personam filij etiam si non esset integra tamen esset non indiget alia integratione. ¶ Pro precedenti tamen intellectu gloss. et Specula. multum facit. c. fina. in fi. de iudi. lib. vj. licet Barto. alleget in contrarium: quia ibi dicitur qd filius fami. non potest esse in iudicio sine cōsensu patris: fallit in beneficialibus de quibus pater non habet se impedire: quia illa reputantur castrensis vel quasi in quibus filius habet legitimam personam: ergo in contrarium est ius commune. sed Barto. dicit qd sicut in beneficialibus non requiritur: quia patri nihil acquiritur. ita nec in alijs in quibus patri nihil acquiritur: ista tamen non est bona similitudo: quia beneficialia. vt dixi reputantur de castrensi vel quasi peculio vt dixi §. de episco. et cleri. aut. presbyteros. et. l. si quis presbyter. in quibus reputatur paterfam. sed alia prophana et aduentitia licet patri non requiratur vsumfructus. non reputantur castrensis vel quasi: ideo ibi videtur text. contra intellectum Barto. et aliorum de quibus supra. et ita etiam videtur esse intellectus eorū qui practitant per palatia: et male potest responderi ad illum tegum. sed quia rationes fortes militent in contrarium tenendum est intellectus quem supra dixi. et illud. c. fin. in fi. loquitur scdm communem vsum loquendi non inuestigando subtilius et ista nota. quia magni ponderis sunt et etiam magni effectus. ¶ Pro declaratione igitur istius. §. et sue materie. sciendum est quod de iure veteri aut pater acquirere sibi aliquam actionem ex suo contractu vel quasi vel ex delicto commissio in suam personam: et talem actionem non poterat filius intentare suo nomine patris sic et tanq; eius procurator: si habebat mandatum vel tanq; coniuncta persona. l. sed et be. in principio. ff. de procura. Interdum acquirerebatur patri aliqua actio ex contractu filij vel quasi contractus vel ex delicto seu quasi delicto commissio in personam filij. et hoc erat regulariter paterq; in quibusdam actionibus que acquirerebantur ipsi filio et penes eum remanebat substantia: earum tamen exercitium competeat patri: et ille sunt quinq; vel sex de quibus in. l. filius fami. et in. l. in factum. ff. de actio. et obliga. et has filius poterat intentare suo nomine patre absente: et eius procura. vel si erat vilis persona. l. si longius. §. si filius. ff. de iudicij. Quedam etiam erat actio que ex contractu etiam ipsius patris acquirerebatur filio vt actio de dote: tamen exercitium erat patris. l. secunda. §. qd si in patris. ff. soluto matrimo. et similiter absente patre: et eius procur. poterat eam filiam intentare suo nomine. l. filius fami. §. sed et filia. ff. de procura. Quedam actiones ex contractu vel quasi filij acquirerebantur ipsi filio quo ad substantiam et quo ad exercitium. vt in pecu. castren. vel quasi. et illas poterat similiter intentare suo nomine patre absente vel presente: quia reputabatur paterfam. l. ij. ad mace. et hoc de iure veteri hodie vero aut filius acquirit actionem ex causa profectij peculij et eam acquirit patri quo ad proprietatem et vsumfructum. nec potest ea intentare proprio nomine: sed nomine patris sic. vt. §. digi. aut ex causa aduentitij peculij: et tunc aut pater habebat vsumfructum: sibi competit exercitium non filio: si tamē abest vel esset turpis persona posset filius eam intentare sicut olim poterat illas. v. vel. vj. vt in. d. §. si filius. Aut patri non competit vsumfructus: et tunc aut ideo non competit: quia non potest vt in casibus nota. in dicta aut. et filius potest eam intentare suo nomine vt in text. prece. nec requiritur consensus patris ad integrandam suam personam: si tñ esset minor deberet dari curator: l. i. de hereditat. qui suppleret defectu etatis. vt. l. i. progi. §. nec posset iste defectus suppleri per patrē. l. si. §. i. de verbo. obli. et ideo nec esset necessarius eius cōsensu. et ita debet intelligi sequens. §. secundum verū intellectū. licet aliter intelligat Specu. Aut non habet vsumfructum. qd non vult. et tunc aut constat de repudiatione. et idem per omnia aut non constat. et tunc habet locū iste. §. vt compellatur pater venire ad iudicium vel ad instantiam filij: si ipse agit vel ad instantiam actoris si filius conuenitur vt dicat intentionē suam: si vult habere vsumfructum. vel nō: et si nō

Non potest esse in iudicio sine cōsensu patris. ad de Bal. in. l. nec qd. in. §. de plan. no. ff. de offi. p. consu. Bal. in. l. ij. in. §. s; verū. ff. de mino. aleg. de imo. qd. l. viij. inci. viso pcessu cause in. j. colū. in. ij. volu.

Fallit in beneficialibus. Adde Spe. tit. de actor re in. §. i. ver. sed cū clerico. et p Abb. in. c. nō est in primo no. de spon.

vult habere consentiat filio agentis vel auctoritatem prestat: ne possit postea sententiam dicere quod non valeat. ¶ De questione nibus autem glossa dicit ut in ea nam et plures alie forman per Specu. et per Barto. hic et supple. ad glo. et eius. q. vt hic sup. pletur per Bald. et alios in princi. glo. ibi. de acquisitione per arrogationem. §. si. dic. quod compellitur consentire: vt hic: quia per hoc in nullo grauatur: sed non compellitur defendere. vt ibi fm Jaco. de bel. et y. quia per hoc grauaretur. ¶ In glo. ibi. quod videtur tutius. dic. tenendo intellectum quem supra dixi quod non requiratur consensus ad integrandam personam si. li. precedens opinio verior est: quia si est contumacia in comparando videtur rennitiare vsu fructu. et hoc sufficit: quia constat de eius renuntiatione ex actis: sed tenendo intellectum glo. quod requiratur ad solennitatem iudicii et ad integrandam personam. dic. fm Bar. quod aut filius agit et non sufficit patrem citatum et contumacem: quod agens debet legitimare suam personam: et sic non sufficeret tutorem vel curatorem abesse contumaciter cum pupillus vel minor agit: ita non sufficit patrem abesse: sed requiritur quod consentiat cum effectu nisi sit vilis persona. arg. in l. si cum dotem. §. eo autem tempore. sol. matri. idem si esset abfens taliter quod haberi non possit. arg. in d. l. si longius. §. si filius. de iudi. Si vero conuenitur. putat Bar. sufficere interpellationem per. §. eo autem tempore. sed non video rationem: quod si debet legitimare personam agentis multo magis personam conueniri. et ideo tenenda esset glo. videre meo postposita dicta distinctione Bar. et alio modo prouidendum per iudicem qui forte possit supplere defectum patris. arg. in l. bonorum. §. qui ad bonorum possessionem. admitt. pos. ¶ In glo. ibi. hic autem agentis consentire. tu dic. quod in l. contraria. compellitur legitimare coram iudice incompetenti: unde non videtur iurisdictione prouolare. vt ibi. et eodem modo si compellitur consentire litiganti coram iudice incompetenti quo casu compellitur quis se defendere: et incompulsio non reddit iudicium nullum: quod est iudicia cum fiat per iudicem. facit. l. i. §. si quis omis. cau. testa. ¶ In glo. ibi non videtur cum non agat circa pecu. dic. quod ista est vera. de procu. lib. vi. et sic illud. c. fatin. inuit. quod cum filius agit nomine suo requiritur consensus patris ad integrandam personam eius quod tamen per literas non tenetur. et idem proia dicas in sequen. q. quando agit vt tutor facit. l. questum. ff. de in ius voc. ceteras videas per te ipsum. ¶ In glo. ibi. quid in precepto. dic. quod in ista. q. glo. non videtur bene distinguere duo distinguunt in confessum vel non confessum. nam si confessus est post litem contestatam necessaria est sententia diffinitiva. et illud preceptum habet vim sententie. videtur ergo solum debere distinguere an factum sit ante litem contestatam. in confes. vel in non confes. et tunc valet in vim sententie interlocutorie: et tunc non potest dici iudicium ordinarium: ideo non fuit necessarius consensus patris. Aut post litem contestatam. et tunc illud preceptum habet vim sententie diffinitive: ideo requiritur consensus patris. Is Barto. aliter distinguit: quia non agit ex sola confessione facta coram iudice que parit actionem in factum: et inducit obligationem. l. unica. §. de confessis. et tunc valet et agi potest: licet in confessione non interuenierit consensus patris: quia potius equiparantur contractibus iudicio. et in contractibus filius habet legitimam personam sine consensu patris. nam ille. §. solum loquitur in iudicio. et hoc probatur: quia minor non potest esse in iudicio sine curatore. l. cum minores. §. si aduer. rem iudi. et. l. acta. §. si. de iudi. et tamen si constituitur coram iudice valet et obligatur: licet habeat restitutionem. l. certum. ff. de cofel. in. §. ii. vel. iij. Aut agit ex precepto iudicis. et tunc siue sit sententia interlocutoria siue diffinitiva: quia est actus iudicialis non valet si non interuenierit consensus: quia ille teg. simplici ter loquitur de iudicio. et ideo dicit Bald. quod preceptum guarantee quod fit per notarium ex forma statuti non cadit in filium fami. sine consensu patris quod nota pro statuto floren. dicens quod instrumentum guarantee mittatur executioni per curatorem persone: quia si filius fami. sine consensu patris obligatur se per instrumentum guarantee sine patris consensu non poterit executioni mandari in eius personam. ¶ Et no. ex ista glo. fm Barto. quod ex sententia interlocutoria que continet aliquid dari vel fieri oritur actio in factum sicut diffinitiva. de quo plene per eum in l. a diuo pio. ff. de regu. iur. §. i. ¶ Nota etiam quod si post litem contestatam iudex precipiat reo quod soluat tale preceptum habet vim sententie diffinitive quod et verum si factum est in scriptis et iudice pro tribunali sedente: alias fecus. et hoc est utile: quia a sententia diffinitiva potest appellari viua voce: sed ab interlocutoria non nisi in scriptis. vt in. c. i. de appella. lib. vi. fm Bald. et predicta procedunt retento intellectu glossa. quod iste consensus patris requiritur ad solennizandum iudicium: et ad integrandam personam filij: fed te

nendo alium intellectum ista non procedunt. ¶ In glo. ibi. ff. de arbi. l. i. vbi coram arbitro proceditur ad similitudinem iudiciorum: sed tamen non est iudicium: quia arbitri iurisdictionem non habet: sed notionem. vt not. in l. pteor. ff. de regu. iur. et iudicium non agitur nisi coram iudice. Iste autem teg. loquitur in iudiciis non in extrajudicialibus: vt patet diu dicit per officium iudicis et non enim arbitri potest compellere sicut potest iudex et predicta in arbitris iuris: sed in arbitratibus magis est clarum: quia coram eis non proceditur ad similitudinem iudiciorum nec datur libellus nec lis contestatur. ¶ In glo. ibi. ante litem contestatam. glossa. vult querere: an debet interuenire consensus patris ad hoc: vt valeat iudicium: et certo tempore contestationis licet. cum dotem. §. eo autem tempore. ff. soluto matrimonio. In his autem que procedunt contestationem litem filius habet legitimam personam sine patre nisi sit peruentum ad sententiam precepti. vt. §. in alia. q. ¶ Quere rit ergo glossa. si non consentit tempore contestationis litem an possit compelli postea consentire: et si consentiat postea an valet iudicium: et tenet quod non in vtraque questione: quia contestatio fuit in illa. et quicquid secutum est non potest ex post facto validari. l. quod ab initio. de regu. iur. Sed contra de l. licet. ff. de iudi. Soli iudicium agitur per alium nomine meo bene possum habere ratum in mei preiudicium. vt ibi: quod non est nullum saltem respectu agentis qui obligatur instantie: fed quantum ad mei preiudicium pedet ex ratione mea que si postea interuenit comparatur mandato. l. fin. §. ad mascedo. nos loquimur in iudicio agitato per filium suo nomine proprio non patris. vt non cadat ratificatio: quia quod nomine meo gestum non est ratum habere nec possum. l. si pupilli. §. si ego. ff. de neg. gest. Sed contra egra glossa. de l. si fundus. §. i. ff. de pigno. vbi possum habere ratum contractum per te factum non nomine meo. Sol. verum est ad mei preiudicium vt si rem meam vendidisti vel obligasti tuo nomine: non autem possum habere ratum ad preiudicium vel utilitatem tuam qui gessisti actum tuo nomine vt in casu nostro. Nam consensus patris in casu nostro. fm intellectum glossa. non requiritur propter aliquod preiudicium quod patri inferri posset cui repudiavit vsu fructu. sed requiritur sicut quedam auctoritas ad solennizandum iudicium: et ad integrandam personam: unde si cur auctoritas tutoris interueniens post litem contestatam non valet daret iudicium. vt in l. obligari. §. tutor. ff. de auto. tuto. et ita nec consensus patris. et hoc est intentio glossa. quod nota pro statuto dicentibus quod vgo sine consensu mariti non possit se obligare vel minor sine consensu consanguineorum. nam cum ille consensus non requiratur ratione preiudicii quod fiat consanguineis vel marito: sed tantum ad integrandam personam et pro utilitate illius cui consensus debet interuenire consensus in ipso actu: alias non valeret actus: nec reconuasceret per consensum postea interuenientem. facit. l. obferuare. §. fin. de offi. proconsu. et quod not. glossa. in c. prudentiam. de offi. de lega. quod nota in l. linstar. §. de iure fisci. et vide omnino quod not. Bald. in l. i. ante si. §. de bono. posses. aduerte tamen: quia est differentia inter talem consensum et auctoritatem: quia auctoritas interueniens debet interuenire in ipso actu: non sufficit quod interueniat ante vel post: sed in consensu: licet non sufficiat quod interueniat post. vt in hac glo. videtur tamen doc. tenere quod sufficiat si interueniat ante unde si pater per publicum instrumentum concedit filio generaliter quod possit esse in iudicio legitimabit personam suam per hoc: vt amplius non sit necesse ipsum consentire: et hoc videtur tenere docto. per l. bonores. in fi. de decu. quod tene menti. Aliud est ergo requirere auctoritatem: aliud consensum. nam inter ista longa est differentia. iuxta nota in l. si quis mihi bona. §. iustum. ff. de acquiren. heredi. in contrarium facit ratio si bene consideretur: quia postquam requireretur ad solennizandum. et ne alter fiat preiudicium inconsulto videtur quod non debeat consentire nisi causa cognita: et sic debet interuenire in ipso actu non ante per. l. cum bi. in. §. si pteor. ff. de transacti. et ista videtur mihi verior. facit. l. item earum. §. si de curio. ff. quod cuiusq. vni. no. ¶ In glo. ibi. fed dicit illud in actione in factum. no. glossa. et tenet me menti quod si pater consenserit in iudicio agitato contra filium: lata est contra eum sententia non expedit quod in executione sententie vel in actione in factum que oritur ex sententia amplius interueniat eius consensus: quia habet necessariam consequentiam a iudicio patris agitato. et ad hoc allegatur glossa. que est in d. §. si. contra. et sic per. l. istam. dic. quod pro hoc facit teg. in §. similis modo. i. eod. vbi patet. l. istam habere locum etiam in castrensi peculio. docto. tamen tenent contra: quia in illo reputatur pater fami. per. l. miles. §. i. de castrensi

strensi pec. nec ob. contrarium. Nam in iudicio castrensis peculij non requiritur consensus patris. vt dicit: sed si filius repudiatur hereditatem castren. pecu. bene potest pater adire pro se: quia si filius adiunxit et postea moreretur ipse occuparet eam olim iure peculij. bodie iure hereditario minime repudiatio filij nocet patri: quia conceditur patri: vt eam possit adire. sicut hereditatem adiunxit peculij in qua haberet vsu fructum si pater adiret et ne fiat sibi preiudicium: et ista patet ex glo. que est in. §. similis modo. ¶ In glo. ibi. vel aliud in accusatio: nec istam partem tenent docto. nam cum quis accusat de publico. cri. vel de pri. ad publicam vindictam hoc facit tanquam procurator. sed quando filius agit in iudi. vt procu. alterius non requiritur consensus patris. vt not. §. et est casus in c. generaliter. de procura. lib. vi. et hoc quando accusat. si vero accusatur docto. videtur tenere idem: quia sicut seruus potest seipsum defendere cum accusatur sine consensu domini: quia defensio est de iure naturali. l. hos accusare. §. omnibus. de accusa. ita et filius sine consensu patris: dicunt tamen quod si fateretur crimen requireretur patris consensus. alias non valeret confessio per. l. clarum. de auto. pre. ¶ Item dicit Bal. quod si sententia lata contra filium debet ex forma statuti mitti executioni contra patrem debet pater ad hoc requiri et citari: alio non faceret sibi preiudicium. vt. l. si deserta. supra si propter pu. pen. non tamen iudicium contra filium agitur esset nullum: quod non requiritur ad solennitatem iudicii: sed rationem propriam preiudicii. ¶ In glo. ibi. respondeo non puto. Potest dici hoc casu sit procedendum: prout proceditur quando pupillus habet litem cum tutore suo. ff. de tuto. l. qui habet. §. si pupilli. ¶ In glo. ibi. quidam tamen istum intellectum secutus est Pet. et Jac. but. et Bar. fil. et Bar. vt superius dixi. fed Bal. dicit quod pro communi intellectu glossa. et aliorum antiquorum secundum quem procedit omnes gl. prece. est casus in c. fin. de iudic. lib. vi. et ita mihi visum fuit antequam viderem Bald. licet Barto. allegat pro se: sed non bene. vt. §. nam ibi datur pro regula quod filius fami. non potest esse in iudicio sine consensu patris et nota quod regula est generalis. et non potest intelligi nisi in casibus in quibus ipse filius agit: et agere potest: quia sibi competit exercitium actionis: et sic quando pater non habet vsu fructu. qualitercumque non habeat: siue quod noluit: siue quia non possit: quod haberet exercitium actionis competeret patri non sibi. vt. §. e. l. §. vbi autem. unde solennizaret iudicium filij: et postea ab illa regula excipit causam: §. in causis beneficiaribus. de quibus pater non habet se intromitti: quod non habet vsu fructu. et ratio est quod talia censent potius castren. vel quasi. dicitur enim in illis militare deo: sed in castren. non requiritur consensus patris. vt in prece. q. glo. in alijs non beneficiaribus que non reputantur castren. et in quibus filius non militat positio quod pater non habeat vsu fructu. nec sit legitimus administrator: saltem debet interuenire ad integrandum eius personam. licet Bar. dicat contrarium per illud. c. si. sed non bene cum diuersa sit ratio vt dixi. et ratio nes supra facit in contrarium valde viget quod intellectus istius docto. fuit verior. et ita puto in veritate quod fuerit de mente imperatoris. et per errorem communem: alias intellectus glo. sit in practica intantum quod etiam teg. in canon. ei applaudeat in d. c. si. et in c. quis generaliter. de procura. cetera vide hic per Bald. qui multa tangit.

¶ Secunda etas dicitur post infantilem etatem et an vsq. ad xxv. annos. Qualiter distinguantur etates. remissive.

¶ Casus in quo pupillus et adultus possunt repudiare et adire hereditatem sine consensu tutoris vel curatoris.

¶ Casus in quo pupillus petit dari curatorem: et quod non debet sibi: sed hereditati: et an sufficiat eius auctoritas. et nu. 6.

¶ Si iudex diceret do tibi tale curatore pro tali hereditate tibi delata: an intelligatur: §. hereditati.

¶ Hereditas an etiam dicatur postquam est adita.

¶ Quod possit dari curatore non solum hereditati que est quod vniuersale: sed etiam alicui rei singulari.

¶ Sin autem in secunda. ¶ Si filius fami. e minor xxv. ann. maior tamen septennio hereditatem sibi delatam repudiare potest: sed non preiudicat patri: quominus ea per se adire possit: et si pater recusat ipse potest adire sine alterius consensu: et eam sibi acquirere pleno iure vtroque tamen casu. si ledit per repudiationem vel additionem habet resti. in integ. et si eam adit patre recusante propter minorem etiam datur curatore: hereditati quod supplebit defectum etatis in agendo et defendendo. b. d. ille mirabilis. §. ¶ Nota primo quod secunda etas dicitur post infantilem etatem vsq. ad xxv. annos completos. de ista enim etate loquitur hic: pater et gl. i. et sic prima est etas infantilis: sed cer

te alio modo distinguunt etates per glossa. que est in l. i. §. pueritia. que incipit ergo. ff. de postu. pot. enim dici quod infantilis sit prima vsq. ad vij. annos. postea puerilis vsq. ad xiiij. annos. in masculo. et xij. in femina tri ois infantilis est puerilis. nam etiam infans dicitur pupillus: sed non ois pupillus est infans postea a xiiij. vsq. ad xxv. dicitur etas adulta: l. 3. quo ad quedam dicitur perfecta in. xvij. vel. xvij. an. q. dicit. vt illa glossa. fed regulariter non dicitur perfecta nisi post. xxv. annos. vt. §. ppi. §. in fi. ibi. si ple ne eta. et c. ¶ Et no. mirabile casum in quo pupillus: et adultus possunt repudiare et adire hereditatem sine consensu tutoris vel curatoris: et repudiatio et aditio valet: l. 3. aduersus eas possit dari restitutio in integ. scilicet qui habet patrem in cuius potestate sunt: et sic non possunt habere tutorem vel curatorem: quod sunt sub patria potestate et tutela non cadit nisi in capite libero quod non subit aliene potestati. et ita voluit glo. ij. que incipit etiam regulariter: secus vt in l. potuit. §. de iure delibe. ¶ Et ite not. casum in quo pupillus petit dari curatorem: alias ponitur in l. qui habet. §. si pupilli. ff. de tut. vbi Bar. miratur de hoc quod legistatores hoc introduxerunt: quod enim intellectum habet puer octo annorum vt petat sibi dari curatorem vel sibi vel liti vel hereditati. et tamen ita statutus est. ¶ Item no. quod non datur sibi hereditas. nam persone sue dari non potest: quod est in aliena potestate. dicit tamen Bart. quod iudex diceret do tibi talem curatorem pro tali hereditate tibi delata non vitaretur datio: sed intelligeret prout intelligi potest hereditati propter te sicut in simili dicitur in seruitute prediali debet dari sententia predio. vt in l. qui aliena. §. i. ff. de nego. gesto. puta nuntio talem seruitutem debet dari predio. et tamen non vitaretur sententia si pronuntiaretur dari persone domini illius predij. vt in l. i. in princi. ff. si ser. ven. ¶ Et not. etiam ex isto ver. hereditati quod hereditas dicitur etiam postquam est adita: sed alibi dicit glossa. quod non dicitur hereditas: nisi cum iacet. vt not. in l. iij. §. vterus. de acqui. ren. pos. et postquam est adita definit esse hereditas: et efficitur primo aduentus. hoc tamen est verum attento proprio significato sed attento largo potest dici. vt hic et idem in alio casu quando beres confect inuentarium. vt dixi in l. fin. §. in computa. tione. de iure delibe. an. fm Bal. ¶ Et no. etiam glossa. hic posita que incipit nota. in fi. quod potest dari curatore non solum hereditati que est quid vniuersale: sed etiam alicui rei singulari. l. certarum. de testam. tute. ¶ Ultimo scias quod Specu. in loco supra perius allegato. vbi tractat istam materiam intelligit hanc. §. quod non sufficiat auctoritas istius curatoris: si pupillus vult agere vel minor: sed requiritur etiam consensus patris qui integrabit personam: sed non supplet defectum etatis. per. l. si. §. i. ff. de verbo. oblig. sed auctoritas curatoris e contrario supplet defectum etatis et non integrat personam. sed Bart. in §. precedenti. vult quod sufficiat auctoritas istius curatoris. et quia per dationem eius apparet de repudiatione patris non expedit quod pater veniat ad iudicium in signum repudij. et sic non habet locum. §. precedentem. tenendo opi. antiqui glossatores. Contra autem istum teg. in fi. dum dicit competeret restitutionem in integru. videt teg. in ea. l. §. si vero pater. sed solue vt ibi dicam. et eodem modo in. §. vbi autem pupillus.

¶ Simili modo. ¶ Etia castrensem hereditatem delatam filio. et per ipsum repudiata potest pater adire: et pleno iure sibi acquirere. b. d. et est nouus casus fm Barto. nam in aduen. heredi. subest ratio: ne repudiatio filij noceat patri quod esset habiturus vsu fructu. si filius adiunxit. sed in castren. cessat ista ratio: quia nihil esset habiturus: sed responde. vt in glo. que incipit quod ad rem: quia saltem commode alind sperabit per motem filij. per hic teg. dicit Bald. non esse veram rationem Jaco. but. quam ponit in fi. bnius. l. videlicet quod iure pater repudiante filio adire potest: quia dicit quod iure accrescendi tanquam filius sit institutus in proprietate: pater in vsu fructu. et sic est casus in quo proprie accrescit vsu fructu. sed illa ratio cessat in castren. quia non potest videri institutus in vsu fructu. et tamen pater potest adire filio repudiante: sed certe ille teg. videtur soluere contra. dum dicit quod pater censetur institutus vna cum filio. et sic efficit etiam in ipsa proprie. Reuenter istud non potest dici nisi conditiona liter si filius non adibit: aliter si filius vellet adire esset dicere quod etiam pater possit adire simul cum eo. et tamen falsum est: quia solus filius adit. ¶ In glo. ibi. imo possit olim occupare iure peculij et c. dic. bodie vero iure heredita. na olim filius. non habebat hereditatem bodie sic.

¶ Quando pater habet vsu fructum est legitimus administrator filij in quacumque etate sit filius.

¶ Quando non sufficiat auctoritas patris ad obligandum filium pupillum.

¶ Pater licet sit legitimus administrator: tamen debet adhibere

¶ Secunda etas. Adde si istis etatibus. vide gl. i. verbo pfectis. i. proc. vj. et glo. in l. hereditati. ff. ad l. fal. Joa. de ana. in rubri. de deli. pue. Bald. i. repec. c. si pater. de test. lib. vj.

¶ Minor non potest esse in iudicio. adde an possit esse agendo. vide per Bar. et lud. ro. in l. si constan te. ff. solu. matri. doc. in c. de prudentia. de dona. inter vi. et vgo. Bald. in c. accedens. el. ij. vti. no. coteft. car. in cle. ij. i. xxx. q. de iudi. de de ana. cba. c. iij. in c. p. pro solutio ne ad fi.

consensum filij: cū agit pro re aduentitij peculij. et nn. 4.
Quid in tutore vel alio legitimo administratore.

- 4 Quid in actione de dote: que est cōmunis patri ⁊ filie tñ exercitium patri competit.
- 5 Statutum si vult adhiberi consensum alterius vt cum mulier contrahit q̄ debeat interuenire cōsensus p̄pinq̄uoz cōsan guini: debet intelligi si ille est p̄sens ⁊ legitime etatis ita qđ consentire possit: ⁊ alius possit actum facere sine illo vel ius deg suppleat.
- 6 Quādo leg vel statutū loquere de absente q̄ non debeat adhiberi debet intelligi de illo: qui abest a longe eḡra p̄uinciā: ⁊ quando non speratur cito redire: alius debet expectari nec habetur pro absente.
- 7 Causus in quo pater tenetur facere expensas de vsufructu: scilz in lite pro re aduentitij peculij.
An teneatur soluere debita hereditaria de vsufructu.
An teneatur facere expensas in rebus hereditarijs.

Ubi autem. C Si pater ⁊ filius concordant in
adeundo heredita. aduen. pater h3
vsumfruc. ⁊ est legitimus administrator ⁊ habet exercitium actio-
num debet tamē adhiberi consensus filij cum agitur nisi filius sit
infans vel absit a longe ⁊ debet facere expēsas litis de vsufruc.

2. h. d. et incipit hic secunda pars huius legis. ¶ Nota primo
qđ quando pater habet vřumfruc. 7 est legitimus adminisřator
tō filij in quacunq; etate filius sit: et ideo cum eius auctoritate
potest filius obligari etiam si sit pupillus. nec obř. ff. de verb.
oblig. l. ii. §. i. vbi auctoritas patris nō sufficit ad obligandum
filium pupillum: quia verum est eo casu quō nō est legitimus
3. adminisřator: vt si se obligaret sine aliqua acquisitione: quia
ibi non est dare vřumfruc. qđ dicitur ibi per Bar. 7 l. si infanti.
circa finem. §. de iure deliberan. ¶ Secundo nota mirabile
ter. qđ licet pater sit legitimus adminisřator: tamen debet ad
hibere consensum filij cum agit pro re aduentitij peculij nō sic
in tutore: 7 alio legitimo adminisřatore: quia potest agere 7 cō
ueniri sine consensu pupilli vel alterius cuius negotia admi
nistrat fin. l. 7. 7 sic restringitur hic administratio patris. nam
scit filius cum agit eo casu quō pater non est legitimus admi
nistrator: qđ non habet vřumfruc. debet adhibere consensum
patris. vt. §. eadem. l. §. necessitate. Ita e conuerso cum pater
agit: qđ habet vřumfruc. debet adhibere consensum filij si adhi
4. beri potest: simile videmus in actione de dote que est commu
nis patri 7 filie: tamen egeritum patri competit. l. ij. §. quod si
in patris. soluto matrimonio. cum tamē pater agat debet agere
de consensu filij expresse vel tacito vt ibi. 7 videtur tacite cō
sentire cum est pater: 7 non contra dicitur cum obř. ff. de

a **C** Steriles. Ad
de Joā. de imo.
in. c. ppter steri-
litate. de locato.

iste tunc vult quod quando abest non requiritur eius consensus. Barto. autem videtur intelligere quod etiam hoc casu si filius non contradicit videatur tacite consentire si autem ad eum non requiritur eius consensus. et ideo nec tenetur pater cauere de rato. Sed in actione de dote cum abest filia ad hoc requiritur eius consensus: et pater tenetur cauere de rato. l. ij. §. voluntate. ff. solu. matri. et per ipsum tenet. dicit Innoc. in c. accedens. de procura. et Ray. in l. i. de bonis mater. quod licet pater quando est legitimus administrator possit consuetuere pro curatore ante legitima contestata. quia non est nudus administra-

- toz: sed cum vsu fruct. sicut episcopus. vt not. in dicta. l. j. debet ta
men consistere procuratorum cum consensu filij non aliter vt
hic. sed Bald. dicit quod non bene intelligitur: imo potest con
stituere sine consensu filij: tamen quando ipse procurator ager
vtrumq; debet interuenire consensus filij bene inter vtrumq;
ferri potest: et quando interuenit consensus in constitutione pro
curatoris non expedit quod amplius interueniat: sicut in simi
li videmus in procuratore constituto a minore cum autorita
te tutoris vel curatoris. vt not. in. l. iij. in princip. ff. rem ratam
habe. sed si non interuenit in constitutione procuratoris debe
bit interuenire cum agit. vt dicit Bald. et nota argu. si statu
tum vult addibere consensum alterius: puta cum mulier con
trahit quod debeat interuenire consensus propinquois con
sanguinei debet intelligi si est ille prefens z legitime etatis. ita
quod consentire possit: alio potest actum facere sine illo. et dic
quod iudex debet. supplere defectum illius: sed in casu isto nō
expedit: quia consensus filij non addibetur hic ad integran
dum personam patris: sed propter magnam coniunctionem
que est inter eos nec video aliam bonam rationem. et videtur
per hunc text. quod iudicium sit nullum si nō addibetur. Vel
dic quod si est prefens z non contradicit: videtur tacite consen
tire: sed si contradiceret aut haberet causam contradicendi: qz
forte pater est dilapidator: et dissipator non valeret iudicium:
ita intelligi istum text. sicut in actione de dote. l. dotem. soluto
6 matrimo. Et Item not. sim Bald. dum dicit longe absint qđ

quando leg. et statutum de absente loqueretur quod non debeat adhiberi debet intelligi de illo q. absente a longe extra provinciam: quando non speratur cito redire: alias non habetur pro absente: sed debet expectari. facit text. in l. si longius. in principio. ff. de iudi. ¶ **U**ltimo nota casum in quo patet tenetur facere expensas de usufructu. scilicet in lite pro re aduentitij peculij: an autem teneatur soluere debita hereditaria. de usufructu. dic. vt. s. sequenti. ¶ **I**tem an teneatur facere expensas in rebus hereditarijs. dic. quod expensas ad presentem rei utilitatem facere tenetur: vt patet. i. eadem. l. s. hoc proculdubio. sed an expensas ad perpetuam rei utilitatem facere non teneatur: sicut nec alius usufructuarius. Leatenus. ff. de usufructu. et ideo si pater in fundo filij aduentitij peculij ampla edificia fecisset eo mortuo possunt fratres retinere quousq. filius redderet eis pro rata. hoc dicit. fm. Bald. qui ita not. s. eadem. l. aut. egripitur. in fine. ¶ **C**on. glo. ibi videtur quod non. dic. in contrarium facit iste text. dum dicit adhibetur filiorum consensus: sed responde. vt dicit fm. Barto. quia si filius videtur tacite consentire si non contradiat: est presens et est absens eius consensus non requiritur: ergo nec requiritur cautio rati. l. 3. Lyn. videatur hic tenebatur contrarium. et adde quod not. in. c. ratum. de regu. iur. lib. vj. et etiam qd. no. in. l. si filius. qui satisda. cog. allegata per glo.

- 2 ¶ Quando pater vendit bona hereditaria pro egoluendo
debita vel legata qđ non debeat intervenire decretum iudicis
vel subaſtata: ſic filius eſſet minor poſſet fieri veditio ſine
iſtis: licet ſi non haberet patrem: ſed tutorem ſecus.
3 ¶ Non ſequitur iſta res eſt ſterilis ergo inutilis.

Sin autem es. **¶** Pater non tenetur solvere de suo usufructu debita hereditaria: sed legata bene tenetur solvere si sufficit usufructu. ideo in primo casu debet fieri venditio rerum hereditatis pro exsoluendo debita modo quo hic continetur. secundo non nisi usufructu.

fructus non sufficiat. hoc dicit. et est mirabilis casus. 7 per istu
s. videtur repobari becio. Barto. quam ponit. l. f. ff. de usu
fruc. leg. querit enim si alieni relictus fuit usufructus omnium
bonorum. et alio instituto egratano sine hereditate 7 sunt debi
ta vel legata. dicit heres egratensis: solnetur mulier que ha
bes usufructum omnium. ego autem nihil habeo. mulier di
cti vendantur bona: et sic solvantur de oporietate tua et de

- vsufructus meo: heredes non vult qđ vendantur: sed de solo vsufr.
soluantur. Barto. ibi tenet simpliciter qđ mulier habet solue-
re: et non allegat hunc teg. hic videtur casus contra eum: et vt
debet distingui inter debita ad qđ tenebatur defunctus: et ad
illa non teneatur mulier: sed debet fieri venditio bonorum mo-
bilium: et tant vel aliorum si non exantisset legata bene teneat
de suo vsufructu. soluere si sufficeret: et mirabilis determina-
tio. hoc tamen inquantum loquitur de legatis. satis restat du-
bitatio si essent tot qđ nihil remaneret vtilitatis ipsi vxori ha-
beret soluere. nam hoc non videtur de intentione testatoris.
arg. eorum que no. in l. qui concubinam. q. uni bonos. de leg.

- 2 iij. l. Et not. qd quando pater vendidit bona hereditaria p ex
soluendo debita vel legata non dicitur hic qd debeat interne
nre decretum iudicis: vel substatior: si filius esset minor
posset fieri venditio de immobili sine istis fm docto. licet si nō
haberet patrem: sed tutorem: fecus vt in titu. ff. de rebus eorū.
3 et est istud speciale. ¶ Tm. etiam ter. ibi. steriles: quidē tamen
a inutiles qd non sequitur ista res est sterilis: ergo inutilis. et po
nit exemplum in pretiosa domo vel turri. de quibus habetur
nulla pensio vel utilitas: et propter hoc dicitur sterilis: tamen
non est omnino inutilis si potest vendi. et not. fm Ang. q. quā
tūcūq; res sit pretiosa fuerit suorum antecessorum si tamē sibi
est sterilis et sine fructu debet ea alienare nec sibi exere ad onus
et non ad utilitatem. iuxta illud Latoris. Que nocitura quā
uis sint cbara relinque. quod optime intelligunt florentini et
etiam executionarii mittunt.

2 **¶** *Infusfructus patris non finit capitis diminutione patris
nec rei mutatione sicut finit alter vsuffr. s. tantū morte patris:
et an finiatur sed incipiat nouus.*

¶ Hoc proculdubio ¶ Pater de vsufr. tenetur alere mancia pia hereditaria ⁊ nō tenet reddere rōne administrationis nec cautionē prestare qđ prestat vsufr. ppter reuerentiam patris nalem. h. d. ¶ Ratio primi dicti est: qđ est expēsa quotidiana et ad presētē utilitatē rei. vñ cū habeat vsufructum in mancipiis debebat etiā prestare alimētā ⁊ necessariā ad vitā. l. in rebus. c.

- 2 postq̃. ff. cōmodati. ¶ Et no. glo. que incipit nō finit: qđ vsus
fructus patris non finitur capitis diminutione patris nec rei
mutatione sicut finitur alter vsusfructus: sed dumtagat morte
patris: vel dic q̃ finit: sed incipit nouns: q̃ durat eadem causa
vbi dicit

vt dicitur. §. eo. l. cum oportet. §. si autem res. vbi est glo. que incipit res immobilis.

¶ Ipsum autem. Filius tenetur alere patrem indigentem^a cum potest et conuer-
so quando indiget et hoc de iure naturali. Item extra casus de
quibus. scilicet. pater non potest alienare bona aduentitij peculij.

- 2 **Q**uæstus in quo proprietarius sine consensu usufructu. nō pot
suam proprietatem alienare.
In aduentitij in quibus pater non habet usufructu. an filius
fa. possit testari sine consensu patris.
- 3 Si filius est maior. qv. annis an possit disponere de propieta
te aduentitij peculij.
- 4 Quid in pecunia aduentitij peculij an possit eam alienare sine
voluntate patris.
- 5 An consentiente patre possit filius alienare q. sic.
- 6 Si filius alienando iuravit non venire contra an ipse possit
postea contravenire non obstante iuramento.

Filius autem familias. ^TFilius de p
prietate ad
uentitij peculij disponere nō potest sine licētia patris nec pvl

- 2 timā volūtatē nec inter viuos. b. d. temp allegatur: sic not.
casum in quo proprietarius sine cōsensu vsufructuarij nō pōt
suam pprietatē alienare regulariter cōtrarium: vt. s. de vsu fr. l.
i. j. l. loci. q. proprietatis. ff. de titu. q. talis alienatio nō tēdit
in p̄iudiciū vsufructuarij. vt not. in l. nō iusto. q. non mutat
ff. de vsu capi. vbi potest p̄scribi vel vsu capi. p̄prietas cō
tra vnum falso vsufructu aliterius iusta vsu capta est aliena
tio. ¶ In text. ibi. in his dūmtagat casibus. dic quod hic vide
tur text. iuncto eo qđ statim sequitur ibi: nec testari quod in ad
uentitij in quibus pater nō habet vsu fr. l. i. si filiam. possit te
stari sine cōsensu patris a p̄io senat. cōtrarium tamē tenet cō
muniter doc. per. l. p. s. q. qui testa. fa. pof. vt not. glo. ff. ad treb. l. j.

- s. in filij et no. in aut. mat. et alie circa p. un. qd. ergo hic dicit in
 ter viuos: nam tunc prohibetur soli eo casu quo vellet alienare in
 vsum fructus. secus si non habet vt hic ptz: et tamen hoc no. est ppter
 preiudicium qd. fiat pater: nulli preiudicium fieret ex alienatio
 ne proprietatis qd. semper remaneat saluus vsusfructus. qui est ius in
 re et sic ad quicunq. transit dominium transit et eade causa. vt in l. si
 conenerit. s. si fundus. ff. de pigno. actio statuitur ergo hic iustid
 duplici de causa. scilicet fauore ipsorum filiorum ne deueniat in
 paupertatem: et q. pater est ipsorum legitimus administrator
 tenetur eos alere. vnde non expedit filijs facere alienationem
 bonorum: vt hic colligitur ex teg. cum dicit tristem exitum sen
 tiat expone scilicet dicti filij. licet gl. dicat. s. patris sed no. bene.

- 3 **E**t Sed queritur quid si filius est maior. **E**g. digerunt quidaz
 non habere locum istum. **re**g. sed solum quando sunt mino-
 res propter verbum iuueniles calores contrarium tamē com-
 munitur tenetur q loquaz etiam in maioribus quos tamē ap-
 4 pellat iuuenes respectu parentum. **E**t Item querit quid si sit

- pecunia aduentitij pecunij: bene ut ad hoc videtur qd ea filius
alienare non possit sine voluntate patris: vt not. per glo. in l.
si filius. ff. si cer peta. 7 per Barto. in l. frater a fratre. ff. de con-
di. inde. solus ergo pater non potest. vt s. titu. i. l. nec solus si
filius vt bic: sed ambo simul sic sed restituitur filius si erat mi-
nor. ita sentit glossa in l. iij. ff. de mino. s. si quis minor. in glossa
prima. 7 hic in glo. que incipit sed nunquid. Sed an delinquen-
do possit alienare filius. vide Bald. in l. si quis in tantum. l. vnde
vi. in tertia colum. 7 l. si finita. s. si de vectigalibus. ff. de dam

- no infec. ¶ Queritur. que incipit led nunquid de duabus
questionibus: et ad vnam tantum respondet. prima est an con
sentiente patre filius possit alienare: videtur quod sic cōtra
rio sensu buius text. In contrariū facit. l. et si quis q. fin. a. ff. de
usufr. vbi propter iura etiam consentiente usufructuario nō
potest reiseruitutem imponere. gl. tenet primā partē sed nō re
spondet ad illam. l. tu responde. vt ibi nō. q. ibi potest impone
re seruitutem vt dicit usufr. sed bene valeat impositio et vlt
fruct. extinguat nisi sit talis et qua usufructus nō reddatur de
usufr. c. si quis i. de usufr. alien. v.

- terioz. vt. in. l. eq. ¶ Secunda questio est quid iudicium autem
de iuramento non venire contra an confirmet iuramento: et an ipse
possit postea contravenire non obstante iuramento. glo. ad ista
questionem non respondet in rei veritate: videtur qd non possit
venire contra de iure canonico: qd potest feruari sine interitu sa-
lutis eterne. vt. in. c. cum contingat de iure iur. ego vidi de hoc ma-
gnam questionem. Bal. & Ange. tenent hic non valere iura-
mentum etiam de iure canonico: quia prescriptum contra dispositione
nem huius legis que prohibet contractum: sed ista ratio non
videtur vigere. nam et non dubium. pibet contractus & restrin-
git iuramentum: et illa lex non servatur de iure cano. imo nisi
iuramentum sit contra bonos mores: contra publicam utilita-

tatem: vel contineat peccatum debeat seruari etiam si fuerit in
terpositum super contractu prohibito a lege ciuili. assignant
etiam ipsi alia rationem: q̄ ista lex prohibet eis alienationem
tanq̄ prodigis qui cum non indigent per rationem hic posi-
tam videntur prodigi q̄ tendere ad dissipationem bonorū sed
communiter tenetur q̄ cōtractus factus a prodigo cui bonis
est interdictū nō firmat iuramento vno. Bar.in.l. si est cui bo-
ni. ff. de verbo. obli. ista ratio est magis colorata q̄ precedens
in consulendo non recedem ab auctoritatibus istorū. Bar.
tamen non tangit nec Ly.

- 2 **A**d ditionem uero facit pater pro filio infante obligat ipsum in
fautem etiam ignozantem posito qd hereditas sit damnosa.
Quid in tutore.
Quid in curatore furioso.
- 3 **Q**uod filius possit venire contra illam aditionem: et petere ad
uersus eam restitutionem in integrum: et an ipso iure possit re
pudiare.
- 4 **Q**uod non possit venire nisi postquam est effectus adultus et sic
maior. xiiij. annis si est masculus vel. xij. si femina vel nisi post
quam liberatus est a patria potestate.
- 5 **L**icet pater adierit nomine infantis: si tamen infans et filius sunt
restitutus aduersus eius aditionem remanet pater obligatus
proprio nomine. ac si sibi fuisset hereditas delata.
- 6 **C**asus in quo minor semel restitutus ad repudiandum non po
test iterum restitui ad adeundum.
- 7 **L**eges non debent fieri in ludibrio.

Ubi autem puerilis. Et si pater adi-
uit hereditates de
latam filio infanti pro ipso infente pōt filius pubes factus: et

- pollat equum patria potestatas petere restitutionem aduersus
ipsum additionem: ipsam hereditatem repudiare quod si fece-
rit licet in hoc dedatur amplius non potest restitui ad eam repu-
diandam. h. d. v. q. ad. s. si vero pater. et est bic tertia pars princi-
palis huius legis in qua credit ad primum casum quando pa-
ter et filius discordant: tamen filius erat infans: sed in prima
parte erat maior infans. et multum pertinet istud. cum se ad de-
clarationem et suppletionem. l. si infans. s. de iure delib. que
fuit anterior ista. ¶ Nota ergo primum quod additio quam facit
pater pro filio infante obligat ipsum infantem etiam ignoran-
tem posito quod hereditas si damnosa qd patet: quia non po-
test venire contra nisi mediante restitutione in integrum: et sic
etiam quando tutor addit vel petit bonorum pos. pro infante. vt
s. qui admitt. ad bonorum pos. l. iij. non sic in curatore furioso
adueniente vel bonorum pos. petente pro furioso vt. s. de cura. fu-
rio. l. fina. s. tali. cum ibi not. et s. finauent in furore et sic intell.

- 3 gitur. I. si infanti. S. de iure deliberan. ¶ Secundo nota et
istud non habetur in illa. I. sed suppletur per hunc. q. quod si
filius potest venire contra illam additionem. ¶ petere aduersus eam
in integrum restitutionem. Sed contra q. sibi non sit necessa-
ria restitutio sed ipso inre possit repudiare. ¶ progi. si vero pa-
ter. Solu. ibi pater repudiatus hereditatem infantis filii delatam
que repudiatio non tenet in preiudicium infantis et ea non ob-
stante potest filius adire etiam sine aliqua restitutione et per
istud etiam fuppletur illa. I. si infanti. ut etiam possit adire non
4 tamen potest repudiare filio inuito vel ignorante. ¶ Tercio

- nota q non potest venire contra nisi postq est effectus adultus
id est maior. iiii. si est masculus vel. xij. si est femina vel nisi post
q liberatus est a patria potestate. ego credo quod debeat intel
ligi vel pub. ita quod ista duo requirantur: al s siaret pro
prioque reetur inconueniens: cum enim ad veritatem alterna
tiue^b sufficiat alteram partem esse veram si esset emancipa
ta per rescriptum. et durante infantili etate possit petere resti
tutionem quod videtur satis absurdum quod infans. vii. an
nozm possit propria autoritate impugnare factum patris id
est sine alio administratore cum quasi careat intellectu. Sed co
tra hoc arguitur qd pater non potest transigere cum filio.

- tra quod itam pōt petere restitutionem: vt. s. eadem. l. y. n. autem patre recusante. in fine. folo. ibi loquitur in ipso filio maiore infante qui patre recusante adiuit. vñ statim pōt petere restitutionem vt repudiet. hoc vero loquitur in fante qui non adiuit: sed pater pro eo: sic vult impugnare factum patris: ibi vero factum filium: et hoc propter reuerentiam paternā. ¶ Itēz non. quod licet pater adierit nomine infantis: si tamen infans et filius fuit restitutus aduersus eius additionem remanet pater obligatus proprio nomine: ac si sibi fuisset hereditas delata. si. mile. s. si certum petat. l. si absens ¶ Ultimo non. casus in quo minor semel restitutus ad repudiandum non potest iterum restitui ad adendum. sed contra de. l. ait petor. s. restitutus. ff. de mino. Sol. speciale est hic quia fuit restitutus aduersus additionem patris propter reuerentiam paternam contrarium loquitur quando fuit restitutus aduersus additionem propriam.

a **F**ilius tenetur
alere patrem in
digentem. adde
l. si quis a liberis
de li. agno. in cl.

insti. de pa. pote.
et quid de patre
qui est infidelis
et qualiter indi-
get cum fidei cui
potius filius tes-
netur alere vide
glo. in verbo do
mesticos. i. c. nō
satis. lxxvi. di.
gl. i. c. i. xxx. di.
glo. in verbo do

stulat in. c. quie
scamus. xliij. di.
glo. j. in. c. sicut el

- f. xij. q. ij. abb. i. c.
 si quis. in primo
 no. de here. que
 iura concludant
 qd filius debet
 potius alere pa
 trem infidelem
 qd alius fidelis
 hanc opi. sequit
 sanctus Th. o. ij.
 ij. q. xxi. arti. iij.
 q. uid de filio q
 habet patrem. fa
 melicum ⁊ filius
 etiam famelicus
 cui tenetur poti⁹

- alere an p̄ri an
filio ange.in.l.ñ
quis.C.ñ patri.
qui fil. distra. di-
cit q̄ hec questio
est theologoru
z ibi cōcludit qđ
filio: quia amor
descendit z non
ascendit.

¶ Ad veritates
alternatine. ad
glo. in cle. i. d. re

b^o eccle. nō alie
c. pretereā. de re
scri. io. an. c. ve.
nerabilē. de ele.
l. si quis ita sti
puletur. ff. de cō
di. r demon.

Rubrica.

ne habet ius vendendi. vel tutor curatoꝝ vel alter administrator
legitimus vel creditor rem sibi obligatam: et tunc non loquitur
ita. l. sed solū qñ non habebat ius vendendi: qz nō habebat ve-
luntatem

3 not. Hic de nauticarijs pro illis habentibus barchas et on-

Item continetur prescriptio longi temporis. Adde an vsucapio differat a prescriptione vide glo. in. liij. ff. de vsuca. Sal. in. l. ij. in. j. not. C. in quib. cau. ces. lō. 2
gi temporis pre 3
scriptio.

3 not. Thic de nauticarijs pro illis habentibus barchas et ou-

Rubrica.

Quis. Si decedat aliquis
tunc qui sit agens

3 not. Hic de nauticarijs pro illis habentibus barchas et on-

emphly. nam prohibet vendere alteri: quia si dñs vult emere ra

linuñq. de vsucap. quia error: iuris^a in lucris captandis nō pro-
dest: sed in damnis euitandis: sed bene prodest q̄tum ad fru-
ctus vt istos non teneatur restituere si consensit. vt in. l. sed si le-
ge. §. scire. ff. de peti. heredi. quam gl. allegat. hoc ego intelligo

linuñq. de vsucap. quia error: iuris^a in lucris captandis nō pro-
dest: sed in damnis euitandis: sed bene prodest q̄tum ad fru-
ctus vt istos non teneatur restituere si consensit. vt in. l. sed si le-
ge. §. scire. ff. de peti. heredi. quam gl. allegat. hoc ego intelligo

ctus vt istos non teneatur restituere si consensit. vt in. l. sed si le-
ge. §. scire. ff. de peti. heredi. quam gl. allegat. hoc ego intelligo
verum qd error iuris non proffit ad vfucapiendū vel prescriben-
99 ij

Error iuris. ad
de an error iu-
ris vel facti no-
cet quando agi-
tur de lucro que
rendo. vide glo.
i. l. clodius. ff. de
acqui. here. glos.
in l. que fidei co-
missum. ff. de le-
ga. ii.

dum longo tempore: in istis requiritur bona fides et titulus et errare non potest dici bonae fidei quia iura debent ab omnibus scribi: sed quum ad prescriptionem longissimi temporis sufficit. ann. credo quod sufficiat: quia in illa sufficit quod non sit malefidei. in regula malefidei possessor. de reg. iur. in. vi. sed et rursus in iure licet non sit bonae fidei non tamen est malefidei quia quicumque causa etiam iniusta excusat a dolo et sic a malefide. vt not. per gl. i. l. in fine magne glo. ff. si quis ius di. non obt. Et quod sit differentia inter bonam fidem et ignorantiam iuris. patet ex no. j. de acqui. pos. l. j. in gloss. magna. vbi inter bonam fidem et malam fidem est dare medium. Et sic not. quod si quis per. xxx. ann. possiderit rem meam errando in iure credendo esse suam prescribit etiam de iure canonico: licet dicatur malefidei possessor non prescribere. facit quod no. in c. cum persone. de priuile.

2 **Uitium personale** vt est malefides actoris an noceat singulari successori.

3 **Quid in vitio reali.** Vscapionis appellatione comprehenditur prescriptio longi temporis.

1 **Partem.** T. Malefidei possessor. n. q. p. scribitur bonae fidei sic. licet eius autor fuerit malefidei nisi res sit effecta vitio reali. hoc dicit. Et sic no. q. vitium personale vt est malefides actoris non nocet singulari successori hoc in re. b. c. et. l. j. de prescri. xxx. ann. quod tamen hoc corrigitur vt in aut. malefidei tibi posita. sed vniuersali successor qui est successor vitio et culpa bene nocet vt etiam ex sua persona licet sit bonae fidei non possit vscapionem inchoare. vt l. cu. beres. de diuer. et temp. prescrip. quod tamen d. y. limitat vt sit verus de iure civilis. secus dicit esse de iure cano. s. quod heredi volenti inchoare ex sua persona non nocet malefides defuncti. vt no. per ipsum. c. j. de reg. iur. lib. v. j. quod not. in d. l. cu. beres. quod videtur satis nouum et extraneum: quia plus nocet malefides de iure canonico q. de iure civilis. vnde si de iure civilis nocet heredi: quomodo magis videtur nocere de iure canonico. T. Vitium autem reale bene nocet cuiuslibet successor quoniam sit purgati. et que sunt vitia realia. dic vt in l. vitia. j. de acquir. pos. Et no. in prin. iuncta rubrica quod appellatione vscapionis comprehenditur prescriptio longi temporis: quia hic loquitur in re immobili q. non prescribit nisi longo tempore: vt dixi sup. rubrica.

2 **Hypothecaria** durat. xxx. ann. et quid si possessor habeat titulum et bonam fidem.

3 **Non dominus** an possit rem alienam obligare. Ad purgandum vitium furtiuitatis quid requiratur.

1 **Am sit.** T. Qui rem suam quam alteri obligauit respectu creditoris et efficitur res furtiua vt no. possit vscapi aduersus creditorem hypothecariam habentem. hoc dicit. T. Remitte quod hypothecaria durat. xxx. ann. vel. l. j. vt. l. cum notissimi. j. de prescri. xxx. ann. nisi possessor habeat titulum et bonam fidem: quia tunc non durat nisi longo tempore quo prescribitur contra hypothecariam. vt. j. si aduer. cre. l. j. et. j. hoc verum nisi res fuerit effecta furtiua respectu creditoris. vt in hac. l. vnde si rem tuam mobilem mihi obligasti: et sic habeo hypothecariam et eam alteri vendidisti contra quem possum eam intentare quia commissisti furtum ea contractando preter voluntatem meam: quia non consensisti quod venderetur: poterat enim potius interesse mea agere contra te q. contra emptorem: ille emptor non vscapit triennio: sed nec prescribit longo tempore quoniam hypothecariam intentare possum. T. Oppo. quod licet dominus qui obligauit alteri vendendo commiserit furtum et propter hoc teneatur actione furti ad penam. tamen res non efficitur furtiua postq. erat sua nec efficitur incapacibilis. vt in l. cum his. s. i. ff. de fur. et l. se. quitur. s. si rem. ff. de vscu. propter hoc glo. si. soluit vt hic iste obligans non erat dominus: quia si fuisset dominus haberent locum leges contrarie. T. Sed tunc contra si non erat d. n. s. non potuit mihi obligare. vt in l. alienare. de pigno. actio. propter hoc glo. j. dicit quod hic obligauit de facto. Vel dic quod de iure: quia obligauit de domini voluntate. Breuiter hoc est diuina: ideo intellige quod erat dominus. Ad contrarium respondet quod quando dominus furripuit rem suam ab eo qui habebat ius in ea res non efficitur furtiua nec incapacibilis respectu dominij: sic bene possit vscapi contra dominum sed bene efficitur furtiua respectu iuris quod ipse dominus non habebat: sed alius cui furripuit vt in casu huius legis q. tum ad hoc: vt contra illum et contra ius suum non possit vscapi vel prescribi: vt hic. et hanc tenet Bartol. T. Sed contra quod imo possit. vt l. fina. ff. pro solu. Solu. gloss. fin. in prin. facit vt

si vitium fuisset purgatum: vt quia res fuisset reuera in potestate illius cui fuit surrepta: vt in contrario. ff. pro solu. fin. T. Sed contra quod ad purgandum vitium furtiuitatis non sufficit rem rediisse ad ipsum creditorem cui fuit surrepta: sed debeat rediisse ad dominum: sic ad debitorem. vt. ff. de vscu. pi. l. sequitur. s. quod a n. et. j. Solu. illa. gl. si. in fin. soluit quod ibi loquitur quando fuisset surrepta creditore non per dominum sed per extraneum. hic vero quando per dominum. T. Ultimo gloss. j. dicit in prin. istam legem debere intelligi quando debitor obligauit et tradidit. als non diceretur furtum commissum. Tu dic etiam si non tradidit quia sufficit quod obligauerit: et quod postea contra voluntatem creditoris alienauerit: vt in l. in actionibus. s. si. de furtis.

1 **Sciens.** T. Sciens rem alienam scienter committit furtum et res efficitur furtiua ideo per emptorem etiam bonae fidei non potest vscapi: quia est affecta vitio reali si vitium non erat purgatum: quia non fuerat reuera in potestate domini. b. c. et. l. j. de prescri. xxx. ann. quod tamen hoc corrigitur vt in aut. malefidei tibi posita. sed vniuersali successor qui est successor vitio et culpa bene nocet vt etiam ex sua persona licet sit bonae fidei non possit vscapionem inchoare. vt l. cu. beres. de diuer. et temp. prescrip. quod tamen d. y. limitat vt sit verus de iure civilis. secus dicit esse de iure cano. s. quod heredi volenti inchoare ex sua persona non nocet malefides defuncti. vt no. per ipsum. c. j. de reg. iur. lib. v. j. quod not. in d. l. cu. beres. quod videtur satis nouum et extraneum: quia plus nocet malefides de iure canonico q. de iure civilis. vnde si de iure civilis nocet heredi: quomodo magis videtur nocere de iure canonico. T. Vitium autem reale bene nocet cuiuslibet successor quoniam sit purgati. et que sunt vitia realia. dic vt in l. vitia. j. de acquir. pos. Et no. in prin. iuncta rubrica quod appellatione vscapionis comprehenditur prescriptio longi temporis: quia hic loquitur in re immobili q. non prescribit nisi longo tempore: vt dixi sup. rubrica.

2 **Causa.** T. Transactio est sufficiens causa ad vscapiendum. hoc dicit. Et intellige scilicet in re tradita ex causa transactionis quia si tradens erat dominus transfert dominum quia tradit res et suam et est suus: sic potuit et voluit transferre: sed si non tradidisset sed ex causa transactionis dimississet penes aduersarium. Puta prebebam a te rem quandam tam meam cum forte non esset venimus ad transactionem et dedisti mihi. et ego desisti a lite et dimisti tibi eam certe non vscapis contra verum dominum. vt patet in l. si pro fundo. et l. si ne apud acta. s. de transac. quia si essem dominus non transiissem in te dominum: sic dimittendo penes te: quia non est intentio mea aliquod ius in te transferre: sed solum a lite recedere: ergo si non sum dominus non transfero vscapiendi conditionem quia ista transeunt ad paria. vt l. clauibus. de contrahen. emp. ita tenet gloss. secundum quosdam. Jo. tenet contra: quod etiam in re dimissa ex causa transactionis potest procedere ista. l. quod licet non transferatur dominum si dimittes erat dominus transferatur tamen vscapiendi conditio quia illa regula in l. clauibus. non semper vendicat sibi locum. Hoc communiter tenent primam opinionem. Vel distingue quod aut tempore quo dimittitur res erat presens et tunc censetur tradita: sic transeat dominum si dimittens erat dominus: et si non erat vscapiendi conditio. argu. l. bec si res. ff. de rei ven. Aut non erat presens: et tunc procedat opi. Jo. secundum Salicet. quod satis dici potest dum tamen dimittens dimittat eam vt suam non illius cui dimittit: quia tunc erraret in causa et non transferret dominum: quia si rem meam tibi tradovt tuam non transfero dominum. vt l. iij. s. subtilius. ff. de condi. ob cau. vnde Bartol. in l. j. si. pro empio. vbi examinat intellectum huius legis.

3 **Pupillus** ratione sui priuilegij non potest rem deducere ad iniquum compendium et lucrari cum aliena iactura: sed sufficit quod conseruetur indemnitas absq. eo quod debeat lucrari.

1 **Am qui.** T. Pupillus rem suam sine tutoris distrabens non transfert dominum nec vscapiendi conditionem: sed si eam vendicat repellitur nisi restituat pretium quo factus est locupletior. hoc dicit. Et vide hic gloss. in l. iij. s. de aucto. tuto. vbi distinguit plenius quando emit quis a pupillo sine tutoris autoritate quod aut sciebat ipsum esse pupillum et locum habet quod hic dicitur. Aut ignorabat et tunc aut erat res ipsius pupilli et idem. Aut alterius et queritur an transferret vscapiendi conditionem: et tunc ante res mobiles et non habet locum quod hic dicitur: quia transfert vscapiendi conditionem. Aut immobilis: et tunc secus hodie per l. leg. qui tutores. de admini. tuto. videtur idem in rebus mobilibus que seruando seruari possunt. T. Et no. hic quod pupillus ratione sui priuilegij non potest rem deducere ad iniquum compendium et lucrari cum aliena iactura: sed sufficit quod conseruetur indemnitas absq. eo quod debeat lucrari. vt l. si minoris actum. ff. de admini. tuto.

De vscapione pro donato. Rubrica.

1 **Que fuerit.** T. Titulus donatio nis est sufficiens ad vscapiendum et prescribendum sicut ad transferendum dominum. hoc dicit. l. j. nisi donans rem mobilem alienam sciat eas alienam: quia tunc committit furtum et efficitur furtiua res et incapacibilis.

in vscapiabilis. hoc dicit. l. iij.

2 **Si pater** donauit filio que habebat in parte rem alienam ista donatio sit sufficiens ad transferendum vscapiendi conditionem.

3 **Quid si vir** donauit vxori rem alienam.

1 **Kritam.** T. Donatio perfecta non potest retractari et donatio putatiua non transfert dominum nec vscapiendi conditionem. hoc dicit. Et pone casum quod tu credens rem meam tibi reme donatam cum non esset verum eam tenuisti et possidisti per triennium. cum autem meam a te vendicarem opposuisti quod non poteram reuocare propter donationem iam factam. et posito quod non facta esset non possum vendicare rem vscapiam: quia cum esset res mobilis et eam possideris per triennium vscapisti: queritur quid iuris. Imperator respondit quod ex neutro capite te defendere potes. Et primo non quia verum est quod donatio vere facta et perfecta non potest reuocari: sed bice non erat facta nec potest probari quod facta fuerit. Item nec ex secunda parte potest defendere: quia verum est quod donatio vere facta est titulus habilis ad vscapiendum si donas non erat dominus sed alius: sed in casu isto non fuit vere facta licet error false cause putaretur facta et ista falsa opinio non sufficit ad vscapiendum. T. Opponitur contra primum dictum quod imo possit retractari donatio rite facta. vt. j. de reuoc. dona. per totum. Solu. regulariter non potest retractari vt hic sed aliquando fallit propter ingratitudinem et ex quibusdam alijs causis vt in contrario. T. Item oppo. in gloss. fin. mag. quod donatio putatiua sufficit ad vscapiendum: quia non solum verus titulus sufficit imo et putatiuus. vt l. non solum. s. vulgo. pro emp. et l. fina. pro suo. et l. cessus. de vscapio. Quidam dixerunt quod illud non est verum in titulo donationis. sed in alijs titulis per istum text. et per l. j. ff. eo. quod gloss. libi repobatur. Ideo dic quod titulus putatiuus sufficit quando subisset iustus error in facto consistens: vt si putabas rem meam tibi donatam a titio: quia constabat instrumentum falsum in quo continebatur qd fuerat donata patri tuo vel procuratori tuo recipienti nomine tuo: nam iuste potuisti credere quod illud instrumentum esset verum: sed si non subisset iustus error sed temerarius vel esset error iuris: tunc habet locum qd hic dicitur quod non sufficit putatiuus sed requiratur verus: et hoc vult gloss. ista magna in prin. T. Item oppo. in fin. glo. quod si alius tibi donauit rem meam licet esset titulus verus tamen non pariat vscapiendi conditionem quia videtur non valere. quia l. dicit quod non dicitur donari nisi illud quod sit donatarius. nam dicitur donatio domi dadio. i. domini translatio. vt. ff. de dona. l. in edibus. s. si. sed ille non transtulit dominum rei mee. ergo non est donatio: sic deficit titulus qui est necessarius ad vscapiendum. Gloss. soluit quod non est donatio nisi cum transferretur dominum supple. vel transferri potest q. donas debet habere animum transferendi et tunc siue transferat siue non de donatione: sed si non habet hunc animum secus. Vera ergo donatio etiam rei aliene cum animo transferendi dominum valet et transferit vscapiendi conditionem l. non dominum. T. Hunc gloss. querit de duabus questionibus. prima si pater donauit filio que habebat in potestate rem alienam. vtrum ista donatio sit sufficiens ad transferendum vscapiendi conditionem. dubium facit: q. est vera donatio non putatiua: et sic videtur sufficere. In contrarium q. l. videat vere facta tamen est inualida: quia pater non potest donare filio in potestate: quia quicquid filius acquirerebat querebat patri. talis donatio si valeret esset frustratoria: q. transferret dominum in filium sibi tradendo et eodem instanti dominum idem rediret ad patrem donantem: et sic momento esset penes donatarium: sed de momentanea possessione legem non curat. vt in l. fin. in penulti. col. de bo. que libe. Est tamen verus q. si pater tradidit et postea mortuus est non reuocata donatione confirmata donatio per mortem. l. iij. cum tibi no. s. de inoff. dona. et l. donationes. de dona. inter virum et vxor. Breuiter glo. dicit quod talis donatio facta a patre filio in potestate cum sit nulla licet vere facta fuerit non prestat vscapiendi conditionem nec viuente patre nec mortuo. vt. ff. eo. l. i. s. j. nisi heredes patris si forte ipse filius non est heres rati eam ea habent: tunc censetur nona donatio et vscapit. Sed si heredes rata non habent l. j. donatarius non vscapiat ex titulo donationis: quia tunc mortis patris fuit tacite confirmata vscapit titulo pro legato. q. ista confirmatio habet vim legati. vt in dicta l. donationes. Et vero dicit qd imo per mortem patris non confirmatur in preiudicium filij quando pater donauit rei alienam iura que dicunt morte patris confirmari debet intelligi quando pater donauit rem propria quam casu non valuit nec dominum transferre: sed secuta morte reuocauit non ex donatione: nec reuocatur quod ad dominum: sed reuocauit iure legati vel ultie voluntatis. Bar. in d. l. j. dicit q. reuocauit tamen non prestat

vscapiendi conditionem. hoc est idem dicere. Tene ergo dictum. Et quod est notandum et limitat multas leges. Predicta vera si filius erat in parte nec postea fuit emancipatus in vita patris: s. si erat emancipatus tpe donationis valuit donatio de re aliena et prebet vscapiendi conditionem. Item si tunc erat in parte et postea emancipatus vt l. donationes i. c. c. b. n. a. s. si p. de dona. Si vero erat in parte nec fuit emancipatus tunc si non fuit vera donatio sed donatio in peculiu hoc non sufficit ad prestandum vscapiendi conditionem q. non est t. habilis ad transferendum dominum. Si vero fuit donatio tunc si fuit reuocata expresse vel tacite per patrem puta ex hereditate filij tunc non sufficit ad vscapiendum nisi heredes patris rata habuerint et ita intellige gl. hic et tunc vscapit ex noua donatione facta per heredes: s. si non fuit reuocata locum habet qd dicit glo. q. viuente patre non transferat vscapiendi conditionem: sed eo mortuo vscapitur non titulo donationis. s. t. p. le gato fin. glo. Alij vero q. nullo ti. q. non cesset confirmata: vt dixi vide Bar. in d. l. j. T. Secunda questio est qd iuris si vir donauit vxori rei alienam. Hic debes scire q. talis donatio non valuit si ex ea vir efficiebatur pauperior. vt l. de donatio. inter viri et vxor. als v. j. et id tunc q. v. j. prestat vscu. conditionem. qd dicit vt in l. qua glo. alle.

De vscapione pro dote.

2 **Si maritus** vscapit titulo dotis: postea soluatur matri monium. an illa res debebit remanere penes eum: vel heredes suos an restitui vxori sue vel heredibus suis.

3 **Quid si adhuc** non erat contractum matrimonium s. sp. s. alia. et sp. s. alia pro dote futura re istam alienam tradat an vscapiat pro dote.

1 **Emobiles.** T. Titulus dotis est habilis ad vscapiendum sicut ad dominum transferendum si mulier dat in dote rei alienam bonae fidei et si non est vitio reali affecta. b. c. et. l. j. de prescri. xxx. ann. T. Sed querit si maritus vscapit postea soluat matrimonium: an illa res debebit remanere penes eum vel heredes suos: an restitui vxori sue vel heredibus suis. Primum videtur verius: q. maritus acquiritur per vscapionem: et istud dominum non debet prodesset nisi vscapiendi. Contrarium dic q. debet restitui mulieri vel heredi eius q. dedit causam vscapiendi: et sic censetur dominum habuisse: sed si vere habuisset deberet ei restitui. vt l. iij. solu. matr. ergo et nunc. T. Item querit qd si adhuc non erat contractum matrimonium sed sponsalia: et sp. s. alia pro dote futura rem istam alienam tradidit. Respondetur q. quousq. matrimonium non sit contractum non vscapit titulo pro dote: quia non est dos ante matrimonium sed vscapitur titulo pro suo. si constat q. voluit dominum statim transferre. Ideo si est dubium quia presumit ita voluisse. vt l. dotis fruct. s. si. et l. sequent. de iure do. et est casus l. j. s. j. ff. eo. Sed si apparet quod noluit transferre tunc neutro titulo vscaperet siue deum esset mata siue inestimata. Videbatur tunc contrarium si estimata tali estimatione que facit emptionem: q. vt emptor. et l. j. non esset dos non contracto matrimonio bene tamen videtur emptio. Sed contrarium est quia talis venditio suspenditur vsq. in diem matrimonij contracti. vt l. iij. ff. eo. dem et si ante ipsum contractum non est dos neq. venditio nec datio. id est dominij translatio: sic deficit titulus sine quo non prestat vscu. et scdm hoc intelligo gloss. que est hic.

De vscapione pro herede. Rubrica.

1 **Quia contingit** interdu q. quis nulli h. tit. spalem sed sue a cedit cuiusda vniuersaliter q. detinebat rem alienam et ea non vscapiat: quia non habebat titulum. Dubitabat an iste q. successit possit vscapere quasi habeat titulum hereditarium. Et breuiter in isto tit. d. q. si. n. a. de adu. de hereditate efficitur d. n. s. istius rei si esset defuncti etiam possessione non apprehensa. id est debet esse si non erat d. n. s. ppter titulum vniuersalem que habet vt vscu. tit. p. herede si ipse erat reuera heres. secus si non erat: putabat tamen esse cum tamen esse non possit: quia ille cuius se putabat esse herede videbatur vel alio modo esse non poterat. vt l. iij. q. incipit opinione et in l. i. q. incipit vscapio. Sumit ergo hic istud d. b. p. herede pro illo qui est verus heres. sed in titulo de peti. heredi. vbi dicit q. illa petitio datur contra illum qui possidet pro herede vel pro possessore sumitur pro illo qui non est heres sed pretendit se esse. et als non datur contra ipsum illa actio. et hoc vult gloss.

1 **Am pro herede.** T. Si prius heres non potest vscapere titulo pro herede. vel quia sit suus heres. vt l. j. progi. vel alio modo. quia vinit ille cuius se credit herede: nec eius heres similiter poterat illo titulo vscapere. hoc dicit. Et gloss. fin. intelligit quando vellet incipere ex persona

A Homine dñi sed quid quando emit nōe dñi et de pecunia dñi: dicas qd si vendi totz emptor hoc gesserit ut mibi acquireretur si talis emptor habuit a me mandatu: res sibi fuit tra dita dominum mibi etiā igno ranti acquirat. l. si procurator a mibi emerit. ff. de acqui. reru. do. v. secuta ratibā bitione si nō ha buit mandatu. l. si ego. ff. de ne. gest. au. ipse em ptor tractat. B meū non cū vē ditor: tunc do minus acquiri tur ementi sed p actionē mādari vel negotiorum gestorū teneat eam mibi resti tuere: hic est ca 4 sus. l. res eg mādato. ff. de acq. reru. do. et in. l. si ita qd. scia ca. nit. ff. de v. ob. Aut ille qui ca nit nō habebat animū acquirē di mibi: vel non mibi soli vēdes vero sic: tūc lo quitur. l. qui mibi donati. ff. de dona. et de hoc b vide per eundez 5 pan. de ca. in cō. fil. ccc. vij. inci. vi si exegaminatis omnibus per totum in notis. Fran. Cur.

B Facit adde qd etiam facit qd dicit bal. in. l. s. bñ volo. s. de fidei. cō. vbi inter vel le nolle est dā remedium. l. nō velle. Cur.

C Reddit ratio nem dicti. Adde in gl. cū his in 6 gl. in cā. ff. de tras. ac. et gl. in. l. i. C. de test. glo. in. l. i. ff. de noni ope. nū. bar. in. l. qui testō in. s. ff. de testi. In. in. c. cū cām de test. ant. de but. in. c. sup. hoc. vij. co. de re. nun.

D Sed dic. adde de hac clausula et dic ut per lo. in cō. cccc. vij.

fit acquisita possessio dicitur qd sic. S3 pone qd illa res non erat venditoris vtrū mibi sit acquisita vltima. cōditio. Respondet qd non nisi a die quo sciuit venditionem et traditionē tibi factā. non aut intelligas. Item fore alienam: qd tunc esset malefidei: et non vltima perem nec prescriberem. Tunc aut sit ratio: dicitur in glo. quare magis acquiratur mibi ignorati possessio qd vltima perem cōditio. Glo. respondet. Sed pot aliter responderi qd de emēdo et possessionem recipiendo habebas mandatum et sic video: sci re licet ignorē. qm emisti. Sed quod acquiras mibi vltima perem cōditio si res non erat venditoris non habebas mādātū qd dedi mandatum vt bene emerēs et dñō nō autem a nō domino ideo non video: sciuisse. Tūc tēg. ibi per liberam personam subaudi habetē mandatum: ideo statim dñō acquirat. Sed si mandatum non habebat: sic erat negotiorum gestor statim nō acquiratur dñō ignoranti: sed scienti ratū habenti. vt. ff. de ne. go. gl. si ego. cum ibi no. Item intellige qm emit nōe dñi: sicut habuit in mandato. Si autem simpliciter vel nomine suo non tanq procurator: tunc dñum ipsi procurator acquirat dñō non nisi postq ei tradidit. vt. ff. de acqui. re. do. l. res eg mādātū. et ad de quod no. in. l. qui mibi donatum. de dona. vbi distinguitur. Aut procurator: et tradens tendunt acquirere domino: qd emit nomine domini. et ille similiter vendidit et tradidit: tunc statim domino acquiratur dominium si tradens erat dominus: et etiam possessio sine esset dominus sine non. Aut neuter hoc gesserit in animo: quia ille nec emit procurator nomine nec venditor vendidit: sed proprio nomine procurator: et tunc dñō non acquiratur nisi secuta traditione. vt. l. res eg mādātū. Aut vendi totz hoc gesserit in animo et non procurator: quia voluit acquiri domino et non procuratori et presertim intentio venditoris: quia domino acquiratur. vt. do. l. qui mibi donatum. Aut contrariū procurator intendebat acquirere domino: sed venditor secus: et tunc est dubium: quia videtur inspicienda intentio venditoris. Sed de hoc distinguit aut querimus quantum ad dominium: verum est aut qm ad possessionem: et tunc secus dicitur vt hic per Lyn. Cōppo. quod etiam si non sit libera persona: sed seruus mibi acquirere possit. vt. l. si me in vacuum. ff. de edes. Gloss. fatetur qd possim constituere procuratorem ad negotia non solum liberam personam: sed etiam seruū. Sed contra: quia si est seruus etiam sine mandato mibi acquirat. So. verum est si per me est possessus et bonafidei: acquirat ex re mea vel opera sua. secus si non est possessus per me vel malefidei vel acquirat non ex re mea vel ex opera sua: quia non acquirat mibi sine mandato. et hoc vult gloss. j. in effectu. Queritur quid sit ratio diuersitatis inter acquisitionem possessionis que nobis fieri potest per aliu etiā nobis ignoratibus et vltima perem cōditionem. Glo. rīder et ea no. qd est dare bonā fidē et mala fidē et etiam neq bonam neq malā: facit qd no. in. l. i. s. de tribu. vbi est dare mediū inter scientiam et ignoratiam. Tūc tēg. no. eg glo. qd ad prescribendū lōgo tempore vel ad vltima perem cō. nō sufficit non habere malā fidē. sed requirit qd habeat bonā: nā ignorans non habet bonā neq malā: ideo nō vltima perem nec prescribit: illud videtur pcedere in vltima perem vel prescrip. lon. gi temporis: sed in prescrip. longissimi videtur sufficere qd quis nō habet malā fidē l3 non habet bonā. vt. s. dñi de vltima per. em. l. venditio. Sed oppo. qd imo etiam ignorans se posside re possit vltima perem vel prescribere. vt. s. pro. soln. l. i. So. verū est per seruū ex causa peculiari: quia ibi magis attenditur animus et corpus serui qd domini. Tūc tēg. oppo. quod etiā malefidei possessor vltima perem vel prescribat: et ratio assignata p gloss. non sit bona. vt in. l. generaliter. de nogali. Solu. regula riter verum est in contrarium: sed fallit quando quis habet titu. auctoritate iudicis. vt in illa. l. notabili. hoc tamen de iure ca nonico non procederet secundum quod inspiceret peccatum et habens malam fidem est in peccato licet auctoritate iudicis habeat. Tūc tēg. ultimo quia regulariter possessio consistit in facto: quia dicitur pedum positio. vt in. l. i. ff. de edes et ab ea incipit dominium: vt ibi probatur iura illud diuine scripture. Quicquid calcauerit pes tuus tuum erit. tamen multa fuerunt induc ta per iura positiua circa ipsam possessionem que non consi stunt in facto sed in iure. Idcirco ad recolligendum gloss. ponit biuynam doctrinam qd possessio aliqui habet multi facti aliqui multum iuris. vt in casu buius. l. nā in quātum acquiratur igno ranti dicit multum iuris habere quia scdm ppriā naturā pos sessionis acquireretur apprehensio p actū corporale vt dicit pe dum positio: et tamen non requirit: et hoc pcedit in dispositione iuris. nā s3 sufficit actus ipsius procuratoris qui reputat actus dñi. Item in qm non acquiratur vltima perem cōditio nisi sciē ti dicitur multi facti habere: quia in hoc ius nō operatur nec disponit vt ignoranti acquiratur. Aliquādo vero possessio bz multum facti et minus iuris vt illa que per nos acquirat. nā s3 si

non interuenit traditio possessionis requiritur actus corporalis et etiam animus. vt in. l. i. in prin. ff. de ed. nec sufficeret solus aspectus. Sed quando interuenit traditio et animus possessio ris tradentis habet plurimū iuris quia acquirat. sine actu cor porali solo aspectu. vt. l. quod meo. s. per veditores. ff. de vel qd possessor constituit se meo nomine possidere. nā acquirat mibi et sine actu corporali et sine aspectu: hoc prouenit ex dispositio ne iuris. vt. do. l. quod meo. in prin. et hoc vult glo. j. ibi. Sed in casibus et etiam in alijs casibus ibi no. per gl. in quibus acqui ratur possessio sine actu corporali: sed sufficit tantū aspectus vel visus qui non esset actus ad acquirendum nisi mediante iuris dispositione: vt est traditio clauium vel instrumentorum vel re seruatio vltima perem. Quedam est possessio que dicitur habere plu rumum iuris et parum facti vt illa que acquiratur per seruū ex causa peculiari: quia tam possessio qd retentio qd etiam effectus eius vt vltima perem vel prescriptio acquirunt domino ignoranti sine animo et corpore suo per rationem quas. s. dñi et adde glo. similem buic in. c. cum nostris. de conce. preben. et tangitur per Barto. in. l. si is qui pro emptor. ff. de vltima per.

2 Emptor non iuste possidet rem emptam: nisi fuerit tradita per venditorem vel tradita reputatur imo dicitur pcedo hieo ignorante ingrediatur possessionem.

3 Testis interrogatus de possessione recte reddit rationem sui dicti dicendo hoc modo dico eum possidere vel possidisse quia vidi eum locare et fructus recolligere et alia facere tanq do minus.

4 Quod tales actus censentur fieri tanq a domino.

5 An per instrumentum quod continet vendidit et tradidit pro beatur possessio et traditio.

6 Si emptor reperitur in possessione scientes venditor censet res sibi tradi tas et sic iuste possidet et prescribit. b. d. et sic sciētia et patientia eius qui tenet et est obligat habet pō sensu cum sit circa actū ad quē obligat est. b. d. et sic pmitte q emptor non iuste possidet rem emptā nisi sibi fuerit tradita p v ditorē vel tradita reputatur imo dicitur pcedo si eo ignoran te ingrediatur possessionem vt in. l. leg stipulatione. ff. de ed. Ibi autem non apparebat quod tradita fuerit sed bene apparebat qd ille emptor qui per procuratorem suū emit rem forte que nō erat venditoris fuit in possessione rei per longum tempus scientes et patientes venditor et fructus ex ea collegit tanq verus dñs unde volebat se defendere aduersus dñm veditantē p pre scriptionē lōgi tps dubitat an poterit prescribere et dubiū con sistit: an dicatur iuste possidisse postq nō apparet ex instrumē to qd res fuerit tradita. et quidā doc. nouellus dñi sibi quod in ste non possidet: et sic nō potuit prescribere cum dicitur pcedo. Contrariū determinat imperator postq scientes et patientes ven ditorē possidet: quia fingit tacite tradidisse et cōsensisse. Sed cōtra qd imo non videatur consensus: vt in. l. qui vas. s. vetare de fur. So. hic venditor tenebat tradere et ad hoc poterat com pelli ideo de facili presumpsit consensus sed in contrario secus.

7 Et nota dum dicit omnia qd vt dominum gessisse. quod te stis interrogat de possessione recte reddit rationem sui dicti dicendo hoc modo. Dico eum possidere vel possidisse qd vidi eum locare et fructus recolligere et alia facere tanq dominus. facit. l. titia. de fo. Item no. qd tales actus censentur fieri tanq a dñō scdm glo. et Bar. Tūc tēg. ibi diu et sic longo tpe et istud ita fuit de facto tū non requiritur qm ad hoc vt iste dicatur possi desisse qd tanto tempore possederit scientes et patientes vendito res: imo etiam si modico tempore possedit idem est vt in gl. Bal. autem dicit: requiri quod per annum vt ipse no. j. de excec. rei. in. l. executor. in. gvi. col. in prin. Sed plus placet dictum gloss. quia non video quare requiratur annus. Tūc tēg. p instm quod continet: vendidit et tradidit probetur possessio et traditio. videtur quod sic per illum tex. a contrario sensu. in ver. licet enim. Sed dic. verum quando fuit confectum in ipsa re vel cir ca ipsam rem presentem. quia tunc potuit interuenire vera tra ditio: sed si res erat absens: quia non poterat vere tradi sine in gressu corporali nō pbaretur traditio vel possessionis acquisi tio vt hic no. per Lyn. et Bar. in. l. pedia. ff. de.

8 Infans quando non possit acquirere possessionem per se.

9 Infans querit possessio rei sibi tradite. hoc dicit.

10 Infans que fortiter obstat dicunt esse qd cū nullum habeat cōsensum sicut furiosus nō pōt ea acquirere. ita nec infans et animus et sicut furiosus nō pōt ea acquirere. ita nec infans et postio quod illi tex. non essent ratio tamen hoc dicitur. Glo. se inuoluit et multas ponit sō. dñi. intellexit banc. l. in re in qua potest cadere affectio infantis: vt in localibus quod licet prima facie videatur

facie videatur verum attamen nimis est restringere banc. l. que generaliter loquitur. Preterea etiam in illis potest esse talis infans qui nullam possit habere affectionem putari vnius anni vel minoris tēporis. Ideo dic. fm p. det. qd infans per se non potest acquirere possessionē etiā vltima perem cōditio infantiā vt in cōtra rio licet per seruū bene possit acquiri possessio et etiā per tutorē. Eodē modo potest acquiri qm interuenit traditio possessionis vt qd ille qui per se facere non potest suppleatur ex traditione pos sessionis sicut in simili in. l. quod meo. s. si per venditorē. ff. de edē nam nō possum acquirere possessionem solo aspectu si nō inter uenit actus corporalis. puta ingressus quando non interuenit traditio possessionis: s3 ea interueniente bene acquiri solo aspe ctu vt in illo. s. si per venditorē. Eodē modo infans acquirat pos sessionem et ita loquitur hic. Ista est vera reiectis alijs. Potest etiam intelligi quando interuenit facta traditio vt qd possessor cōstatetur per pcedo nomine infantis possidere et hoc operatur animus tradentis fm hui. de cu. per. do. l. qd meo. ff. de sed in ve ra traditione requiritur animus vtriusq vt. j. eo. nemo ambigit et ibi no. per p. det. et Lyn. Cū tēg. ibi alioquin intellige qd si non acquiratur infanti possessio per traditionē possessionis: qd caret intellectu similiter non acquiratur si interuenisset tutor: qd subest eadē ratio sed illa ratio nō videt valere: qd quando subest tutor non est dubiū qd tutor suppleret defectum infantis sed qd non subest tutor: nō est qui suppleat defectum nisi intelli gas qd animus tradentis est ille qui supplet sicut tutor: et illud est qd forte voluit iste tex. aut infans omnino caret sensu: vt qd est minor anno. vt quia ad aliquid nō habet affectionē et idistin cte per se non acquirat. sed per seruū vel tutorē bene acquirere tunc acquirat bonū possessionē. vt. s. de in. dñi. l. i. infanti. aut omnino nō caret sensu: vt si maior biennio qui saltē ad iocalia habet affectionē et tunc in illis in quibz potest habere affectio nem acquiratur possessio indistincte. In alijs autē nō possit acquirere per se sed per traditiones possessionis acquirere: pōt vt hic fm intellectum p.

2 Possessio ciuilis in quibz casibus acquirat sine naturali: et sic sine actu corporali remiss.

3 Possessio naturalis an possit solo animo retineri et quid si est iuncta cum ciuili et an possit esse apud diuersas personas. et an sit dare nisi vna possessionē in substantia.

4 Cuius possessio licet non possit solo animo acquiri imo requirit actus corporalis vna cum animo sic requirit ciuilis et naturalis simul: attamen bene pōt solo animo retineri sine actu corporali postq fuit acq sita: et sic ciuilis retinetur naturalis per se: hoc tū nō nocet pos sesori quominus possit vltima perem vel prescriptio cōplere: qd sola ciuilis sufficit ad vltima perem vel prescribendū. b. d. in sub stantia et in effectu ista. l. suppledo in summario quod deficit in teg. Nam dum tex. dicit. Licet possessio non distinguēdo natu ralem a ciuilem debet tamen suppleri scilicet ciuilis que regulari ter sola acquiri non potest sine naturali et sic sine actu corpora li. Tūc tēg. aliqd casum qd emisti pcedia mea a titio vendente et tanq sua cū esset in possessione eorū et tibi tradidit possessio nē. et sic incepisti cōtra me prescribere: postea ppter guerrā stetiisti per plures annos qd ea nō coluisti: nec ad ea accessisti timore ini micozū ne te caperēt vel derobarēt nō timore ne te spoliaret pos sessione: postea facta pace incepisti ea colere: ego aut ipsa vendi co a te ducis te prescripsisse ti. et bonafide. qd a tempore emptio nis currit tantū tēpus qd sufficit ad prescriptio nē. puta lon gum tēpus. Ego dico qd non potuisti: qd in prescriptio nē requi ritur continuata possessio: sed si tu incepis possidere et etiam prescribere per traditionem tibi factam attamen non continua sti quia per plures annos ea nō coluisti: et sic nō possidisti: quia possessio dicitur pedū positio. l. i. ff. de tu autē dicto tēpore non instetisti pedibus: et sic prescriptio fuit interrupta vnde require batur nouum tempus: qd tamen non interuenit queritur quid iuris. Respondetur qd illud tibi nō facit preiudiciū quominz po tueris prescribere: quia dicto tempore quo non coluisti: licet nō possederis naturaliter: quia non instetisti pedibus possidisti ta men ciuilitate animo. Nec obstat qd ciuilis sine naturali non pos test acquiri: nec e conuerso: sed simul acquiruntur. vt in. l. i. in prin. ff. de qua postq sunt acquisite potest ciuilis solo animo retineri: licet naturalis perdatur: quia non instetisti corpore: et cō stat qd sola ciuilis sine naturali sufficit ad prescriptio nē et vlti ma perem vel prescriptio nē. vt in. l. i. s. per seruū qui in fuga. ff. de licet sola naturalis non sufficiat. vt. l. acquirat. s. si de acquir. re. do. b. d. ista l. in substantia et in vilitate. Tūc tēg. pro declaratione gloss. imagine

oppo. contra teg. qd male loquatur. nam aut loquimur de ciuili possessione: aut de naturali aut de vtraq. Primum nō pōt stare qd ciuilis possessio sicut solo animo retinetur: ita videtur qd solo aio acquiratur sine actu corporali. i. sine ingressu et occu patione pedum: vt patet in casibus qui no. in. l. i. circa fin. ma gne glo. in ver. sed in casibus. s. eo. et ff. de ed. l. i. in prin. p. gl. Se cūdo casu similiter nō pōt stare: qd possessio naturalis sicut nō pōt acquiri solo aio sed requiritur actus corporalis. ita nō pōt retineri: qd illa non retinetur animo sed corpore: vt patet in. l. clā possidere. s. si. ff. de eo. vbi ille qui se absentauit et iuit ad nun dinas l3 ciuilem teneat animo naturalem tamen perdit: ideo qui eam ingreditur eam acquirat. Nec tertio casu potest proce dere vt vult dicere qd licet possessio naturalis solo animo non acquiratur possessio tū ciuilis bene solo animo retinetur quia il la esset incepta locutio. Non enim vult aliquam differentia fa cere inter ciuilem possessionem et naturalem: sed inter adquisitio nem et retentionem vt adquisitio non possit fieri solo aio: sed re tentio sic: sic loquitur de vna et eadem possessione nō de dua bus: et tū videtur qd de neutra non possit intelligi p ea qd dicta sunt. Propter hoc fuit dissensio inter Azonem et vna parte et Jo. eius magistrum et altera. nā Azon dicit qd loquitur de nat urali de ciuili aut nō loquitur: qd non est dare ciuilem cū non sit nisi vna possessio: et illa appellatur naturalis. i. de iuregen tium qd etiam naturale. put est commune hominibus fuit emi introducta coipso quo gētes esse ceperunt per occupationes rerum que in nullius bonis erant: ideo dicitur possessio. i. pē dūz positio facta denominatione ab actu corporis seu natura li iure quo prius fuit introducta: et si dicatur imo est dare ciuilem vt multa iura dicunt: vt patet. j. eo. l. nemo ambigit. et ff. p bere. l. i. s. i. Ipse respondet qd illa iura loquuntur de eadem na turali. de qua. s. dictum est: que etiam ciuilis dici potest eo res pectū qd ius ciuile eā approbat: vltra hoc adiunat: quia sta tuit vt possit solo aio retineri cum tamē animus nō sit instru mentum aptum sui natura ad retentionem naturalis nec est in conueniens qd remedio et adiunamine iuris ciuilis naturalis solo aio retineri possit: quia videmus quod usufructuarius vel vltimarius vel emphyteota qui nō habet nisi naturalez pos ses sionem eam retinet solo aio: qd si se absentant de fundo et alius ingrediatur eos reuertentes nō admittat censetur eos spolia re et eis competit interdictū vnde vi: ergo possidebant etiā ab sentes et b. d. gl. in ver. sic item patet in fructuario. Quod ergo hic dicitur non posse acquiri solo animo clarum est. Et dum subdit qd bene potest retineri solo animo similiter verum est et debet intelligi de eadem naturali: tamen cum quis est corpo raliter in re: eam naturalem retinet naturaliter: cū autem abest retinet eam ciuilitate vt sic non sit ciuilis per nomen quod signi ficat substantiam: sed ciuilitate retineatur per aduerbium quod significat qualitatem et accidens: possunt enim esse plura acci densia qualitatis. tamen non est nisi vna substantia et hoc vult gl. in ver. vnde qd sup. i. et qd ista opinio sit vera probat. p. mo ex rubrica que loquitur in singulari nam si essent plures lo queretur in plurali de acquirendis possessionibus: sicut loquit rubrica de vltima perem vel prescribendū qd plures sunt species vltima per. nō sunt plures species possessionū: sed vna patet per banc. l. que lo quitur in singulari et sic de vna tantū loquitur et necesse est qd de naturali loquatur qd aliqui ciuilitate alij naturaliter retinetur. Sed gl. fuit in cōtraria opi. qd imo sunt due possessiones seu spe cies due: qd est naturalis et est ciuilis. Naturalis fuit introducta a inregē. et per prius et illa acquiratur et retinetur corpore nō au tē animo nisi per illos apud quos non est ciuilis vt per vltima per em et vltima per em vel feudatariū: ipsi em cū nō habeant ciuilem: sed solā naturalem inuamne iuris ciuilis ea retinent solo animo: vt in. l. alleg. hic in glo. in ver. item et c. Ciuilis autē fuit introducta per ius positiuū qd naturalem confirmat et addit ciuilem per nomen qd significat substantiā non per aduerbium qd significat qualitatem: vt in. l. i. s. i. ff. pro herede. et sic due sunt sub stantie nō vna. fm Joā. et hoc probatur in. s. qui ad nūdas. vbi qui se absentauit possidet solo animo et qui ingreditur acquirat animo et corpore: et sic vterq possidet quod patet. quia absens nō perdit eam quam retinet nisi reuersus non fuerit admissus: vt ibi patet: ergo anteq non admitteretur possidebat: et licet possidebat similiter ingressus possidebat et tamē non licet: sed si clam. et postq egpulit reuertentem possidet vi. Sed si non esset dare nisi vnam possessionem in substantia hoc esset impos sibile qd vterq possideret: quia eadem substantia possessionis non potest esse apud plures in solidum: vt in. l. si duo. ff. vt pos. sunt ergo due substantie non vna et per consequens due spe cies possessionis. Sed Azon illi. s. respondet quid ad nūdi nas. primo qd ille qui se absentauit possidet verum est quousq alius ingrediatur sed alio ingresso perdit que responsio nō est

et fran. de are. in cōsilio. gvi. do. aleg. de imo. in gvi. in. iij. vol. et Bal. in rubi. s. de contraben. empt. et vide re mis. per eundem aleg. de imo. in d. l. pedia. col. fin. Fran. Cur.

bona quia teg. vult q perdat quando reuertens non fuit admiffus. ergo primus poffidebat. 2 ingressus etiā poffidebat. 3 Ideo alio modo foluit q vna eft fubftantia tamen ingressus eam poffidet naturaliter. abfens vero ciuilit. Sed nec ista eft bona q adhuc eadē fubftantia reperitur penes diuerfas personas qd eft impoffibile. ficut enim res que eft in manibus tuis nō potest effe in manib⁹ meis ita nec fubftantia poffeffionis que eft apud te potest effe apud me etiā diuerfis refpectibus opter hoc et alias plures rationes. Dyn. difputatō banc. q. tenuit opi. 30. quā etiā cōmūiter fequitur doc. 7 q finit de in fubftantia 2 q vna fit introducta a iure gentium alia a iure ciuili. 7 propter hoc poffeffio dicitur ius refitutuēdi rei nō prohibe poffideri. Dico ius ad differentiam nude detentationis que non dicitur ius. fed factum vt eft illa quā habet colonus vel inquilinus vel commodatarius que non poffident. fed detinent. 7 q poffeffio tam naturalis q ciuilis dicitur ius patet in l. peregre in princ. ff. eo. fed etymologia vocabuli eft illa que dicitur pedu3 poffitio que quidem etymologia conuenit non folus poffeffioni que eft ius. fed etiam detentationi. que eft factum 7 nō cōuenit in diffinitione ficut in teftamēto quod dicitur mētis teftatio q etymo3 logia eft. fed diffinitur q eft noſtre voluntatis iuſta ſententia. et potius attenditur diffinitio a etymo. vocabuli. Secundum ergo opi. 30. loquitur hic de poffeffione ciuili non de naturali que quidē ciuilis regulariter fine corpore acquiritur ideſt actu corporali ordinato ad hoc vt eſt pedu3 poſitio vel manuū apprehenſio niſi in certis caſibus no. circa. l. j. ff. eodem. 7 l. iij. ff. eo. in quibus tamen aliquis actus corporalis interuenit tamen non ordinatus ad hoc de iure naturali licet ordinetur de iure ciuili 7 fin hoc omnia ſunt clara. Bar. ſo de capite ſuo dicit q imo erant tres ſpecies poffeffionum in ſubſtātia. ſcilicet ad naturalis 7 ciuilis 7 etiam corporalēs. de qua loquitur. ſ. qui ad mundinas. q ciuilis eſt illa q parit ciuiles effectus. puta vſucap. vel pſeſcr. 7 fructuum acquisitionē. Naturalis eſt que naturalis parit effectus. vt eſt illa quam habet fructuarius vel emphyteota nā qui poffidet rem alienam tamq fructuarius vel emphyteota recognoſcens aliam in ſuperiore pſprietarium vel directū dominum non poſſit niſi naturaliter 7 ſi habet titulum acquireret vſumfructum vel vtile dominium que acquiſitio dicitur naturalis effectus non ciuilis ſed ille quem producit ciuilis dicitur ciuilis. quia qui poſſidet vt dominus aliter acquirit directum dominium. Corporalis autem eſt illa que non producit ciuiles vel naturales effectus vt eſt illa quam tenet ingreſſus poſſeffionem abſentis ſine iuſta cauſa. poſſidet enim naturaliter 7 quia non habet titulum nec bonam fidem non acquirit dominū nec fundum. habet tamen retentionem quouſq de iure expellatur. vt in. o. ſ. qui ad mundinas. Doct. moderni reprobant hoc tertium membrū Bar. dicentes q iſta corporalis non differt a naturali nec econuerſo reſpectu ſubſtantię licet reſpectu qualitātū poſſit differre. quia vnu poſſe poſſidere corporaliter aliis naturaliter non dico iuſte eodem tēpore. quia hoc eſt impoſſibile licet diuerſis tēporibus quod plene proſequere. vt no. per Bar. in. l. j. in princ. ff. eo.

- 2 ¶ Si colonus vel inquilinus emat ab eo quez credant dñm:
q tunc immutat sibi causam possidendi ⁊ eg iusta causa: ⁊ p̄scri-
bant cōtra locatore ⁊ quid si interueniat causa iniusta.
- 3 Si colonus rem alteri venderet ⁊ traderet. an talis emptor pre-
scribat aduersus locatorem qui erat verus dñs. ⁊ nu. 4.
- 4 Plures casus in quibus emptor habet titulu ab vno ⁊ posses-
sionem ab altero. ⁊ tamen p̄scribat. remif.

Um nemo. ¶ Sicolonus vel inquilinus qui non possident fedetinent nec prescribunt cōtra locatorem. quia recognoscunt enim in dominus emanare rem a tertio quem sciunt non esse dominū nō mutant sibi causam possidendi quia illa detinent sicut prius: nec etiā prescribunt. qz nemo potest factō suo non interveniente iusta causa possessionis causam sibi immutare & facere se possessorē vbi erat detentator & prescribere vbi nō possidebat. hoc dicit naturaliter. Et est aliquantulū difficilis cū glō. Et gl. legit tribus modis. primo qz hic est colonus vel inquilinus alteri vendidit. secūdo qz prius constituit se velles possidere suo nomine & postea alteri vendidit: vt litera sōdum dicit. venditionis. que lecture nō placent quia tunc vendendo & tradendo transfert possessionē in emptorē. v. l. iij. §. si seruus. & l. peregre. §. qui bus. ff. eo. contrarium vult ista. l. q. non possunt immutare causam possidendi & sic immutarent. Item quia teg. dicit qz quis non potest immutare sibi causam possidendi: hic non mutaret sibi sed alteri. & sic non congruit buic. Tene tertiam lecturam qz non venderent. sed emerūt & ex tunc inceperunt tenere tanqz rem propriam & ex t. emptio nis. Unde dubitatur an prescriperūt si tenuerūt. Dicitur ergo

bi qꝑ per hoc non mutauerunt sibi causam possidendi: nec tunc
 effecti possessores vbi erant detentatores. nec inceptunt pre
 scribere ratione tñ nouiter acquisiti. qꝫ nō valuit tit. cum scirent
 illum a quo emerunt nō esse verum dominū. Et iste est casus bu
 tus. l. vt sic exponatur. Venditio. i. emptio. ¶ In teg. ibi ma
 tare possit. dicit scilicet vbi non erat possessor iuris sed detentator
 facti efficitur possessor: et vbi prius non prescribebat quia non
 possidebat vt dominus nunc incipiat prescribere. hoc enim no
 debet pēdere ex facto suo. ¶ In teg. ibi nulla egrinsecus ace
 dente causa sed bis accessit causa egrinseca scilicet isti emptio
 nis per quam videtur qꝫ potuerit immutari: vt hic colligitur a
 contrario sensu. Respondeo non fuit causa legitima: quia cum
 recognoscerent a locatore non bonafide fecerunt emendo ipsa
 ab alio quem sciebant non dominum. Sed si credidissent cum
 dominum fateo: qꝫ causa esset iusta: et immutarent sibi causam
 possidendi et prescriberent. vt. l. non solū. §. quod vulgo. de vi
 cap. 2. hic in gloss. circa prin. ibi dum dicit. Item 2. colonus dñi
 emit ab eo quem putat dominum et c. Sed aliquando etiam in
 terueniente causa iniusta mutant causa possidendi: vt si domi
 num venientem non admitterent. et sic eum spoliarent. vt. l. colo
 no. de vi et vi arma. tamen tunc non inciperet prescribere longo
 tempore: sed longissimo in quo non requiritur tñ. nec bonafides
 de iure ciuili. ¶ In fin. l. ibi dominij iui. dicit loquitur locatosi
 qui erat verus dominus. et dubitabat ne colonus vel inquilinꝫ
 prescripisset longo tempore contra eum a die emptio. nis facte
 per eum. et dicit qꝫ non. ¶ Glo. si. mouet vnam. q. que concernit
 prinam lecturam gloss. j. §. reprobatam puta quando colonus
 rem alteri venderet et ei traderet querit ergo gl. vtrum ille em
 ptor tunc prescriberet aduersus locatorem qui erat verus do
 minus. et arguit primo qꝫ non quia ad hoc vt quis possit vsuca
 pere vel prescribere debet habere possessionem et traditionem
 ab illo a quo habuit titulum. vt patet in l. eum qui in f. ff. de pu
 blic. Et si haberet ab alio non prescriberet vt. l. cum solus. de
 vsucap. Sed in casu illo ille emptor habuit tñ a colono. et tamen
 possessionem non habuit ab eo quia ipse colonus non posside
 bat: sed detinebat. sed habuit eam a locatore. quia vendendo et
 tradendo locatorem prinauit possessione que transiit in emptorē

- 4 rem. ergo non potest vfucapere. T. Glof. tamen determinat con-
trarium: & allegat plures cafus: in quibus emptor habet tit. ab
vno: & poffeffionem ab altero: & tamen prefcribit quos dicit vt in
glof. nec declarat illum articulum quando fit verum: tunc quando
non. Sed Barto. fubtiliter declarat: & diftinguit in. d. l. cum fo-
lus. Et breuiter determinatio gl. potest procedere iure illo quo
malafide venditoris non nocebat emptori: vt. S. de vfucap. pro
empt. l. fi partem bodie vero nocet. vt in aut. malefidei. j. tit. j.
Grezper. l. fi. j. eo. talis colonus vel alius qui tenet nomine meo
non priuat me poffeffione: & fic non potest emptor fine poffeffio-
ne prefcribere. Et fi dicatur etiam iure antiquo non videtur qd
potuerit prefcribere per illum teg. fi. Glo. refpondet qd debet in-
telligi quando nondum erat completum tempus prefcribendi
vel quando nolebat vt i accessione fui autoris. Super illo au-
tem titu. diftinguit Barto. qd aut poffeffio precedebat titu-
lum. et tunc non impeditur prefcriptio vel vfucap. licet ha-
buerit dominium ab alio qd ab illo qui dedit titu. Ita loquun-
tur. l. allega. hic in glof. in ver. iij. fiquis emit. et verficu. iij.
Si vero precedebat titu. et tunc idem putabatur fe ab eodem
habere vt in hac gloffa. quia emptor putabatur fe habere a colo-
no vendente: dicit verum fim illa tempora. Si vero feiebat fe a
diuerfis habere: tunc aut tradebatur poffeffio ex alia caufa qd
ex illo titulo: & non fufficit vt. d. l. cum qui. de publi. an respectu
eiusdem titu. & tunc fi titu. erat putatiuus idem: vt in l. cum fo-
lus. de vfucapi. fed fi verus: tunc fufficit. vt ibi plene nota. per
Barto.

4 **§** Occupans possessionem alterius sine iusta causa an possit
 preferbere.
 Si talis vendat que actio dabitur domino contra possessorem.
 Exceptio prescriptionis impedit ingressum iudicii et impedit li-
 tis conte. si apponatur ante.
 Differentia inter agrum et vineas.

S nulla. Occupans possessionē alterius sine iusta causa: et iā ille q. habet causam ab eo cogit restituere rem cū omni causa. id est cum omnibus fructibus: et emolumentis. h. d. Et istud q. vltimo dixi procedit sine dubio in ipso occupatore qui est malefidei sed in eo qui habet causam ab eo distinguitur an sit bonefidei vel nō tan fructus et rem vel non: et an sit effectus locupletior: vel non: et an sint naturales vel industriales: quod dic vt plene nō. s. de rei vend. l. certum. et ff. eo. titu. l. ex diuerso. Et p. declaratio glos. oppo. contra teg. q. male loquatur dum primo dicit q. ille fuit ingressus sine iusta causa. et sic sine titu. et

De acquirenda & retinenda possessione.

titu. ⁊ postea dicit q̄ tenetur restituere si non prescripfit ⁊ sic in
nuit q̄ potest prescribere. Contra q̄ imo non possit triplici ra
tione prima quia non habet titu. secunda quia non habet pos
sessionem ciuilem quam dominus abiens retinuit solo animo
vt. s. eodem. l. licet. nam fine ciuili non procedit prescriptio
vt. not. gl. s. de ser. fugi. l. in fi. magne glo. Et etiam quia posses
sio est vitiosa: quia violentia: ⁊ sic est vitium reale quod impedit
prescriptionem: vt. j. eodem. l. vitia. propter hec gl. dicit posse
intelligi tam in prescriptione longi q̄ etiam longissimi tempo
ris. ⁊ intelligendo primo modo oportet ponere casum q̄ quidā
occupat possessionem rei inee quā vacabat tam ciuili q̄ natu
rali possessione: quia cum audiuissem quidā venire causa me
eppellendi de fundo timore huius recessi de fundo: ⁊ sic perdidit
tam ciuilem q̄ naturalem: ille occupauit me absente: et alteri
vendidit ille emptor longo tempore potest prescribere: quia ha
bet ti. habilem: ⁊ habet etiam possessionem ciuilem: ⁊ nō est pos
sessio vitiosa: quia non est violenta sed clandestina: nam clande
stinitas non est vitium reale: vt. no. j. eodem. l. vitia. ⁊ vnde vi
l. cum querebatur. ⁊ ibi tamen Bartol. distinguit an dominus
nunq̄ habuit possessionem illius rei sic: puta quia domin⁹ erat
q̄ causa hereditaria: ⁊ non acceptat possessionem: ⁊ tunc vitii
clandestinitatis non est vitium reale sicut nec vitium furtiuitas

- ti si quis furripat rem meam cuius nunq̃ habui possessionē: quia erat mea ēq̃ canfa vltime voluntatis.nam non cōmittitur in ea furta:fed vitii ēq̃ plate hereditatis.vt.ſ. de fur.l.quis. ſi autem ſemel habui poſſeſſionez tunc ſicut cōmitteretur fur- tum:licet tempore furri non poſſiderē:quia ſufficit q̃ ſemel poſſederim ita cōmittitur violentia:q̃ eſſet vitioſa reale que verba- no. Quantuz ergo ad propoſitum ponendo caſum dicto modo nō obſtant ſupradicta cōtrariū:q̃ nec deficit titulus nec ciuilis poſſeſſio nec eſt poſſeſſio vitioſa:ſi potuit ille emptor p̄ſcri- bere longo tempore:vt innuit litera:fed in p̄ſcriptione longi- ſimi temporis poteſt poni caſus etiam in ipſo occupatore:quia poteſt p̄ſcribere ſine titulo ⁊ bonafide.vt.l.ſicut.de p̄ſcr. xxx. anno. ¶ Sed op̄.contra primam lec.q̃ imo ille emptor non po- tuerit p̄ſcribere propter malāfidem venditoris.vt.l.tit.i.auf. malefide.ſo.uerū eſt hodie ſecus tēpore huius.l. ¶ Itē que- ritur que actio mibi dabitur contra poſſeſſiozem:nam non vide- tur dari interdictū vnde vi.quia non ſpoliat:fed ſufficit occu- pator.¶ Bar. dicit q̃ habeam necelle ire ad fundū:⁊ p̄ſcripi an ille vult me recipere vel non:⁊ in caſu q̃ non recipiat dicar ſpoli- atus.glo.dicit q̃ hoc eſt malū conſiliū:q̃ poſſet me interficere preterea per prius perdidit poſſeſſionez.ergo licet me nō admit- teret non propterea diceret ſpoliatus: quia non ſpoliatur niſi poſſidens.¶ Dicit ergo gloſ. q̃ habeo interdictum vnde vi vile non directum.¶ Vel dic q̃ habeo rei vindicationem vel condi- ctionem ex illa.l.vel ex l.cum querebatur.j.vnde vi. ¶ Recogite ergo in effectu ſim lec.glo. q̃ poſſeſſio clauſina non eſt vitio- ſa:licet quedam glo. dicant cōtrariū.vt.no.in.d.l.cū querebatur. ¶ Itē no.bicūm dicit.nec vlla p̄ſcriptione veſtra interpel- latur petitio:q̃ exceptio p̄ſcriptionis impedit ingreſſum iu- dicij ⁊ impedit lit.conte.ſi opponatur ante lit.cōteſt.ſim ⁊ a.bu. ⁊ Ang. ſacit.l.i.in ſi.ad tert. ¶ Nota etiam differentiam inter agrum ⁊ vineas.nam omnis vinea ⁊ eſt ager ſed non econuer- ſo.eſt enim vinea ager vineatus.¶ Si quis tamen legaret agrum vel vnum de agris ſuis non veniet vinea que habet nomē ſpe- ciale ſim doctores.

Quicquid agere volumus.
 Licet passus fuerim te tenere et possidere rem meam longo tem-
 pore non tamen videoz in hoc consentire.
 In iusta possessione non sufficit
 ad prescribendum nec ad domi-
 nium acquirendum dicitur iniusta quando est clandestina et propria autoritate accepta sine voluntate pos-
 sessoris vel domini etiam a quo quis habuit tit. b. d. ista. l. 7. l. nec
 ex vera infra eodem. **E**t per ista 3. videatur. q. si proba me se-
 mel possedisse rem quam tu hodie possides nec apparet ex qua
 causa tu possideas q. tua possessio dicatur improba et presum-
 tur clandestina propter meam que precessit facit. c. licet causam
 de proba. Sed quid proderit hoc nisi si non proba q. me spoliasti
 non habeo interdictum unde vi. z. si non proba me esse dominum
 non habeo rei vindicationem. q. possessio precedens non facit pre-
 sumi me fore dominum postq. desin possidere. ingta not. in l. p. ff.
 de condi. insti. z. per Jo. and. in nouella in c. dudum de presum.
 Quid ergo prodest mihi si presumatur tua possessio iniusta pro-
 pter mea precedentem si illa non sufficit mihi ad agendum contra
 te. Respondeo potero agere conditione ex l. cum querebat affe-

rendo me dominū ⁊ probando q possedi certo tēpore ⁊ q post
ea reperiri possideret: ⁊ non assignas causam ex qua possideas
cum presumaris possidere malafide ⁊ clandestine: ita colligit
ex no. per Bar. in d. l. cum querebatur: facti quod no. per ⁊ in no.
in s. sepe de resti. spo. ⁊ per Bar. in l. rem que nobis. ^{ff} de acq.
pos. qui etiā videtur dare aliam practicā q dicam vel asseram
q tempore quo illā rem incepti possidere nō erat in dominio ali
cuius ⁊ sic mihi occupanti fuit acquisitū dominū sic est practi
ca noua per eū inuēta in fauorē nō valentiū probare dominū
q dēt difficile ad probandū. [⁊] Itē hanc l. allegat Bar. q licet
passus fuerim te tenere ⁊ possidere rem meam longo tempore
non propterea videoz in hoc cōsistisse q a me nullam causam
habuisti q illud esset magni p̄iudicij qd dīc vt no. per eū in l.
de in rem verso. de vsu. ⁊ vide omnino q idem Bar. no. in l. cu3
querebatur in fi.

- ¶ Dominum est res separata a possessione et nihil habent inter se commune.
Quado duo cōcurrunt ad eundē effectū utrūq; mediate alterum immediate q̄ possit effectus utrūq; appropriari.
Si fiat mēto de liberis ex p̄prio corpore procreatis: veniūt nō solū filij primi gradus qui sunt mediate procreati sed etiā nepotes qui mediante filio sunt secundi gradus.

Er procuratozem. <sup>† Per pro-
curatozem.</sup> acquiritur nobis nō solum possessio verū etiā domi-
nium si erit iunctū cū possessione ⁊ tradens volebat
transferrē. b. o. tē. cū gl. **¶** Tppo. cōtra tē. dūm dicit. ab hac
separari non potest quia dominium est res separata a possessione
ne. imo nihil habent inter se commune. l. naturaliter. s. nihil cō-
mune. si. eod. **¶** Propter hoc facta est vna glo. que fateatur cōtra-
rium q̄ inter se sunt separabilia tamen fin. intentionē tradētis
est simul cōiuncta: quia tradens ⁊ transferens possessionē in yo-
lebat etiā dominū transferre ⁊ poterat: q̄ erat apud eū. **¶** Itē
opponitur pro declaratione alterius gl. quod non acquiritur
nisi possessio. vt. s. per quas perso. nobis acquir. l. vbi dicit q̄
per liberam personam nō acquiritur nobis excepta causa pos-
sēssio. quidam fatentur cōtrarium: ⁊ dicunt q̄ procurator non
est ille qui alius nomine agit. sicut procurator. l. si quis alius.

- est ille qui nobis dominiū acquirit. sed est ipsa possessio quam procurator nobis potest acquirere. vt ibi. 2. per illā nobis acquiritur dominiū potest non autem immediate. Blos. reprob. bendit quia sequeretur q̄ non posset nobis acquiri dominiū sicut possessio quod falsum est. vt. l. fundum cum ibi no. de fund. dota. ¶ Preterea licet acquireretur mediante possessione verū tamen est dicere q̄ acquireretur per procuratorem. vt in eglis quia ponit gloss. nam instrumentum facit domum. 2. nibi lominus 2. faber. Item per traditionem acquiritur dominiū et mediante consensu. Ideo solus q̄ non obstat contrarium dum dicit q̄ excepta causa possessionis. quia debet intelligi de causa causante. vt est possessio et de causa causata vt est dominiū quod a possessione processit. et etiam hodie procedit cū occupantur illa que in nullius bonis sunt. vt. l. i. in principio

ficat. ¶ Et hoc est ita glossi. quod quando duo concurrunt ad eundem effectum vnum mediatum. alterum immediate potest effectus vterq; appropriari. Et ideo facit ad q. vt si fiat mentio de liberis eg proprio corpore procreatis veniant non solum filij primi gradus qui sunt immediate procreati: sed etiam nepotes qui mediante filio fiunt secundi gradus: ideo si facta est substitutio si decefferit sine liberis eg proprio corpore procreata non deficiat substitutio relictis nepotibus eg filio qui dicuntur eg proprio corpore mediante tamen patre ipsorum. Alij vero ad illam. l. j. aliter respondent qd per actum naturalem: vt per traditionem veram bene acquiritur nobis per procuratorem dominium. sed per actum ciuilem: vt in casibus in quibus sine traditione reali acquiritur dominium vt in pacto. l. commissoe vel alijs casibus specialibus non possit nobis acquiri per procuratorem ad quod facit. l. ea que ciuilem. de acquir. re. do. quia potentior est actus naturalis. de hoc dic. vt in in. 2. in fin. alia.

- no.in.d.l.) non sunt alia.
Possessio an fit duplex an aut fit duplex ratio possessio-
 nis et an duplex fit modus retinendi possessionem naturalem.
 An per solam citationem per quam fit interpellatio interrui-
 patur prescriptio.

In folam controuerſiam extradiſſicalem interrumpatur.
Emo. 1. Poſſeſſio ta naturalis q̄ etiā ciui-
 lis tūc eſt legitima 2 p̄deſt ad vſucā-
 piēdiū per preſcribēdiū q̄ eſt pacifica 3 nō fuit inter-
 rupta 4 per motiōē 5 controuerſie iudicialis iſ ſecus q̄
 nō habet 6 poſſeſſore quāntū ad cōplēdū vſucapionem: q̄
 per motiōē 5 controuerſie incipit dubitare an bene poſſideat
 vel non. hoc dicit. 2. prime facit pro opi. 3. q̄a 4 due ſunt poſſe

China. adde ⁊
vide Bar. Bal.
⁊ flo. in l. certo
generi. l. de ser.
rust. pre. ⁊ in li.
qs legauerit. fi.
de li. xvi. qvi
nee appellatio
venit solū nō in
perficis vitūz;
qđ intellige vērū
sitēpore quo cō
fertur dispositio
ibi erat vinea aā
se. i. qđ Pan. de
ca. in li. qs lega
uerit ⁊ allega
t. in l. i. l. certo ge
neri. l. certo ge
neri. ⁊ vide Jo.
an. in pposito in
addi. spe. in tit. d
loc. s. j. s. frā. cur.

- ¶ Per bar. in. l.
re q̄ nobis. adde
ad doctri. Bar.
d. l. re q̄ nobis. q̄
pulchre no. are. i
suo consi. xv. co.
ij. in. fi. se. Cur.

CProbanduz.
adde tu q̄liter p
beur ⁊ dic vt p
bar.late in.l. qui
daz in suo. ff. de
cōdi. insti. p spe.
late in ti. de loca.
s. vj. versi. lvi. et
seq. ⁊ v. cgl. viij. et
við bar. ⁊ ibi do.
in l. i. q̄z reg. ⁊ de

- pba.ale.de.imo.
 in cōsū. lxxvij. vol.
 col. iij. in. iij. vol.
 ⁊ ibi qñ agit pu-
 bliciana an ob-
 ster tui? ⁊ bona
 fides ⁊ i. pñ. i. co.
 fi. in. fi. cōsū. et
 pñ. in. iij. vol.
 ⁊ ibi qñ per solū
 instrū qñ p loca-
 tiōē ⁊ qñ p in-
 strumētū sctus
 emphyteo. et an
 pbee per solā fa-
 mā per eūde ale.
 in cōsū. lxxi. col. i.
 in. i. volū. ⁊ adde
 eūde ale. in pñ.
 iij. ⁊ i. pñ. cxiij.
 co. iij. in. iij. vo. ⁊
 qñ in factis anti-
 quis sola cōmū-
 nis opiet fama
 sufficiat in pba-
 tione dñij vide
 eūde ale. in pñ.
 lxxiij. col. pe. i. v.
 vo. fran. lxx.

sessiones vt hic colligitur in ver. vtrāqꝫ ꝛ. quia dictio vterqꝫ vel
 vtrāqꝫ predicatur de duobus vel duabus in substantia. ¶ In
 teg. ibi duplicē esse rationē. nō. qd nō dicit duplicē esse posses-
 sionē quia tunc esset hic casus pro opi. 3o. sed dicit duplicē esse
 rationē possessionis. ¶ 2do fatetur qd duplicē est modus retine-
 di possessionē naturālē cū non sit dare aliā scilicet solo animo
 ꝛ hoc significat dñm dicit que iure cōsistit. nam animus non est
 instrumentū inueniēti a natura aptum ad retinēdā possessionē
 que dicit pedis positio: sed ipsū corpus ꝛ actus corporaliter
 insistenti. Sed licet a natura hoc non sit introductum: introdu-
 ctum tamen iure positio: cūz ingenio ꝛ solo animo potest reti-
 neri: vt. 2. eo. licet a aliquando nō solū retineri: sed etiāz acqui-
 ri. vt. l. quod meo. ff. eo. 2. l. quisquis. j. de dona. in quibus acqui-
 ritur solo animo sine corporali apprehensione. Alius est modus
 retinēdi inuentus a natura. idē actus corporalīs subaudi nō
 solus. sed simul cūz animo: quia licet solus sufficiat animus ad
 retinēdū non tamen sufficit solum corpus sine animo quia li-
 cet aliquis stet corporaliter in fundo: ꝛ non habeat animū pos-
 sidēdi perdit possessionē etiā naturalem. licet corporaliter sit
 in fundo: ꝛ in hoc differt possessio a domino qd solo animo nō
 perditur nisi res habeatur pro derelicta. vt. l. si quis vi. 3. disse-
 rentia. ff. eo. ¶ In teg. ibi vtrāqꝫ autem nō. qd illud verbum nō
 potest intelligi nisi de vtrāqꝫ possessione. ꝛ sic sunt due in substā-
 tia. ꝛ facit hoc pro Joān. cuius opi. communiter tenetur. ¶ In
 teg. ibi. esse legitimā. i. approbatā a iure ꝛ habere iuris effectus:
 vt sufficiat ad prescriptionē complēdā: quia debet esse pos-
 sessio pacifica. ꝛ sic beneficii ꝛ hoc est qd sequit. ¶ In teg. ibi.
 interpellatiōe iurevero ꝛ cōtrouerfia ꝛ. Innuit ergo iste teg. qd per
 solā citationē^a per quā fit interpellatio interrumpit p̄scriptio
 qd est falsum nisi in p̄scriptiōe longissimi tēporis que currit
 sine tit. vt. j. de p̄script. xxx. an. l. sicut sed p̄scriptio longi tēporis
 nō interrumpitur nisi per litis cōtē. vt. s. de rei ven. l. more litis.
 ꝛ vsu capio triennij etiā per cōtestationē nō interrūp̄t mero iure
 licet interrūpatur in effectu. l. si post acceptū. e. rei ven. 3tem ꝛ
 plus innuit illa litera dñm sequi cōtrouerfia ꝛ qd per solam
 cōtrouerfiā etiā extraiudicialem interrūpatur qd est falsum:
 vt. l. penulti. pro emp. Sed respōde per id qd statim sequit. In-
 terposita ꝛ. vbi declarat qualiter intelligit verbū. Interpella-
 tiōe: ꝛ verbum. Cōtrouerfia ꝛ.

Viticia possessionum. † Titul^{us} realetrā
fit cū ipsa re ad quēlibet possessorē seu etiā successorē singularē et impedit prescriptionē seu vsu cap. b. o.
¶ Donec casum qd furatus fuisti mihi rem quam undam vel spoliasti me possessione rei mee et ipsam rem postea tibi bona fide emeti vendidisti. qui tenuit tēpore debito ad vsu capiendū vel prescribendū cum postea vendico obijcit mihi ille exceptionē vsu cap. vel prescriptionis dicens qd habuit tibi a bona fide me qui fuisse cūst. et qd nō obstat sibi malafides tua: qd est successor singularis cui non nocet malafides auctoris. vt. s. de vsu cap. p. o. emp. l. si par tem. querit quid iuris. ¶ Respondetur qd imo non potest obijcere. qd non potuit vsu capere vel prescribere. quia res furtiua erat affecta vitio reali qd fuit contracta a te auctore et transit in te emptorē. ideo si tibi nocet vt vsu capere vel prescribere non poterit. b. o. in effectū. Nec obstat. l. si par tē. qd loquitur in vitio personali quando res nō erat furtiua vel violētē possessa per venditorem. licet venditor sciret rem nō esse suā sed alienā: et sic habebat malafidē qd dicit vitii personale et in singularē successorē nō transit: vt tibi licet trāseat in successorē vniuersalem qui reputatur eadem persona cum auctore. vt. l. cum heres. de diuer. et tēp. p. o. prescrip.

¶ **De libris.** Qui alteri nomine detinet vel possidet et delinquit de possessione nem dolo vel deidia non priuat illum sua possessione ne ⁊ nihilomin⁹ omne danum vel iacturā qđ vel quille qđ hoc sentit teneur et refundere sed in possessione querenda potest quis alteri pręiudicare si nō quesitū vt habuit in mādatis ⁊ etiā isto casu tenetur illi damni refundere. hoc dicit tota l. et de quinquaginta decisionibus Justiniani. Et primo loquitur in possessione quesita in qua non potest alteri pręiudicare vsq; ibi. si autem. Secūdo in querenda vbi bene potest pręiudicare. Et quilibet istarum subdividitur in duas: quia primo consulit dominio vel possessioni ne perdat possessionem: secundo consulit contra delinquentem. Et gl. ⁊ doc. videre me infrascant istam. l. ⁊ intellectum eius maxime l. y. ⁊ Ange. Sed adverte ad verum intellectum qđ si colonus vel procurator vel alius qui meo nomine detinet ⁊ sic retinet possessionē civilem animo meo naturali meo corpore ipsoꝝ: si nulla possessio est apud eos sed sola detentatio facti: ambe vero sunt apud me: licet vnam retineam animo meo alteram corpore suo. siquidem

talis derelinquat fundum nō animo deferēde possessionis neu-
tram perdo. l. si colonus. ff. eo. ¶ Si vero animo deferēde tunc
perdo naturalem quam retineo corpore ipsorum: vt eadem. l. a.
contrario sensu. ciuilem autē quā retineo animo meo nō perdo
nisi alius fuerit naturalem ingressus: ego negligērim cā pro-
sequi: quia perdo etiam ciuilem. l. si de co. s. fi. fore. z. l. peregre.
s. quibus explicitis. z. l. si id quod. s. ff. eo. cum ibi nō. in quali-
bet eārū. Ad hoc qd in iustū erat vt dōlus ipsius vel negligētia
faceret me perdere possessionē. l. lista statuit quicqd esset de iure
veteri nullum preiudiciū faciat mihi quod verbum nō. z. sic nec
perdo naturalem si alius eā adibuc nō fuit ingressus: nec etiam
postq̄ fuit ingressus perdo ciuilem. z. in istis varietatibus glo.
z. doc. si infra scant. si tamē ex hoc damniū sentio tenetur mihi re-
sarcire. Item si nō habebam possessionē dedit mandatiū procu-
ratoris vel seruo vt acquireret z. ipse desijt acquirere dolo vel de-
sidia bene fit mihi preiudiciū vt nō acquiram. facilius ergo al-
teri per alterum fit preiudiciū tam in acquirendis q̄ in quēstis
perdendis. z. est imputandū mihi quare talem elegi. z. sic mala
electio est in culpa. ad hoc allegat. z. nihilominus teneat mihi
ad damniū z. interesse propter mandare neglectum. z. ita pōnere
de casum remanent clara omnia contraria que formant in glo.
¶ Placet ergo prima fol. quam ponit glo. fm. ad ar. q. ista. illas
corrigat alias nihil de eo nō induceret quod est cōtra mentem
huius. l. ¶ Dico etiā qd ego ex oritur cōditio ad recuperandā pos-
sessionē licet in teg. hoc nō dicatur. Sed quidā dicebāt qd hoc
solum in ducebat qd nō placet per id qd dicit teg. Nihil penitus
preiudiciū zc. nam satis esset preiudiciū si perderet z. haberet ne-
cessē recuperare: z. licet illa. l. loquat in illo qui egiit de fundo
omniō dimittendi possessionē nō habendo respectū vt plā vni
q̄ alteri acquiratur z. etiam in illo qui habuit respectū: vt vni
acquiratur: z. sic habuit tractatū cum illo: vt statim q̄ egiit
ingrediat quod casu dicitur perdere de cuius verbi significa-
tio dicit vt nō. si. m. ven. nō. l. yl. ¶ Attamen habet locū fm. ¶ Et
etiā quando alteri possessionē tradit quod casu iure veteri p̄ iura
bat dominū seu possessōē etiā ciuili: vt in d. s. quib⁹ explicitis:
sed bodie nō per hanc. l. qz eadē ratio est in tradēte que in dimit-
tente vel perdente. sine dolo ipsius necoat possessōē. Si autē
explicat quod casu nō committit dolum: sed dolo z. patitur: tunc
dōlus perdit vtrāqz z. per istam. l. nō prouidetur ei in aliquo: qz
cessat ratio motiua istius. l.

De prescriptione longi temporis. x. vel. xx. annorum.
Rubrica.

2 **¶** Peremptia instantia an perimitur vitiū litigiosi.
1 **A**m post. Titū litigiosi non affi-
nus possit vsucapivēl prescribi tit. x. donafide
etia3 habito ab eo cū quo erat litigiū. Itē lit.
cōtestatio ppetuat accionē quo ad illū cū quo
facta est non quo ad successorē ei⁹ particulārē
si non vult vti accione e⁹ persona ipsi⁹. b. o. d. qd valde bona.
l. x. vtrūq3 dictum est singulare. Et in glo. est quoddā tertius die-
ctum etiā singulare qd vitiū litigio non perimitur peremptia in-
stantia 7 sic habes recolligere etiā dicitur apud auctores.

quozū quodlibet est notandū. Et p̄pone calum q̄ incēpti possi
dere tit. ⁊ bonafide p̄edia mea ⁊ sic incēpti p̄scribere longo
tēpore: anteq̄ cōpleres incēpi agere rei ven. lit. cōfēt. ⁊ sic res est
effecta litigiosa postea instantia per me inchoata perijt vel la
psū trienniū: vel q̄ renūtiāti instantie nō tamen causē: deinde
post bec illa eadē p̄edia vendidisti titio bonafide ementi: ⁊ tra
didisti qui ea tenuit. ⁊ possedit longo tēpore ad p̄scribendum.
puta. x. an inter p̄sentes vel. x. inter absentes dubitatur vtrū
p̄scripsit perijt contra me. de te non est dubiū: quia nō p̄scrip
t̄ p̄feras: id est non compleras p̄scriptionem ante litem mo
tam: nec eas potuisti complere post litem motā: q̄ p̄scriptio
fuit interrupta. Imperator dicit q̄ ille potest p̄scribere si non
vult vti accessione ex persona tua quia tanto tempore possedit
a tempore emptiōis q̄ sufficit ad p̄scribendū absq̄ eo q̄ vti
tur accessione ex persona tua. Et si dicatur imo non potuit p̄
scribere quia motio litis ⁊ contestatio facta p̄petuauit actiō
nem ad. gl. annos. vt. i. fina. f. de p̄scriptione. xxx. annorū. ergo
non potuit p̄scribere longo tempore: cuius contrariū dictum
est. Itē p̄dētur ⁊ hoc posset procedere in persona tua cum qua
fuit litis mota. nam verum est q̄ non solum fuit interrupta p̄
scriptio longi temporis quam inchoaueras: sed etiam fuit per
petuata actio mea. vt licet postea possideres: per integrum lon
gum tempus. gl. an. vt. i. fina. sed non procedit in eo qui tantum ha
bit a te vt in emptore quia contra eam non perpetuatur actio
mea: quia

mea quia litem cum eo non inchoauit. h. d. in effectu clare ista. l. Et fuit necessaria positio casus propter contraria que ex glo. colliguntur q. patebit clara solutio. Contra istam. l. opponitur q. ille nō possit prescribere lōgo tempore. ex. vel. xx. an. vt hic dicit primo. quia res erat effecta litigiosa. et facta vitio reas. li. ergo. ac. vt. s. tit. i. l. vitia. glo. j. recolligit tres solutiones. p. m. a fatendo q. fuerit affecta vitio litigios. tamen vitium fuit purgatum quia instantia erat perempta. nec obstat si dicatur fuit erat perempta instantia. ergo lis. vt. s. de pac. l. postq. quia intellige quod erat perempta lapsu triennij vel renuntiatione patris. Sic quod renuntiauit instantie non liti. quia si renuntiauit liti non esset necessaria prescriptio. quia res ellet questum ius in

2 re. vt. l. postquam liti. ¶ **T**itio. ex ista solutione glo. q. perempta
instantia perimitur vitium litigios. ¶ Contrarium voluit glos.
in l. i. propter andum. §. si quidem. §. de iudi. sed ista communiter
tenetur. Secunda solutio q. hic etiam si non esset vitium purga-
tum. quia non esset perempta instantia adhuc nō impediret pre-
scriptionem. quia tale vitium non est reale sed personale. et ista
solutio communiter tenetur. et propter eam redditur ista. l. nota-
bilis. Et adde hoc ad alios casus not. in. o. l. vitia. licet secus i.
vitio furti vel violentie. Tertia solutio est. vt dicamus q. non
est effecta litigiosa: quia non fuit mota lis super dominio; nec
intentata reivindicatio: quo casu efficiatur litigiosa sed fuit in-
tentata hypothecaria per quas non efficitur litigiosa in an-
te litigio. §. ad hoc autem. ¶ Tene precedentem quia ista est diui-
natio. ¶ Item oppo. secundo ad idem q. non possit prescribi
propter aliam rationem quia propter lit. contesti. fuit actio per-
petuata vsq. ad. xxx. an. vt. j. de prescrip. xxx. anno. l. si. ergo ibi
emptor: non potuit prescribere. xxx. ann. Hoc contrarium soluit
glos. super verbo. xxx. annorum. scilicet q. si perperetua reser-
ctu alterius cum quo facta fuit contestatio: puta venditoris nō
respectu emptoris: licet ab eo causas habuit quod perpetuo re-
ne menti: q. hoc probatur ex isto text. in versic. q. si possessor. q. si
ille possessor non alienasset: licet post litem motam tenuisset per
longum tempus non potuisset prescribere. licet per longissimū
sic. non nocet ergo singulari successori factum antea quantus
ad perpetuandam actionem contra eum. Alie due oppo. colli-
guntur ex glos. que incipit scilicet possessor qui tendant ad idē
nam videatur adhuc q. non poterit prescribere longo tempore
propter malam fidem vendentis: vt in aut. que hic subiicitur
Sol. fateor hodie q. illa aut. corrigi titam. l. in hoc vltimo opo.
¶ Ad idem q. non poterit prescribere longo tempore: quia
in illa requiritur titulus: sed res litigiosa non potest alienari. vt
j. de litigio. l. litis: sic nec vsuap. longo tempore: quia vendi-
tio fuit nulla tanq. facta contra prohibitiones. l. vt quemadmo-
dum. de agri. censu. et sic deficit titu. gl. soluit sed non bene. ¶ De.
soluit verum est q. deficit titulus verus sed exatbat titu. putati-
uus in isto errore: quia ipse emptor ignorabat litem fuisse mo-
tam. et rem effectam litigiosam: et ille error facti reddit titu. puta-
tiuū habilem ad prescribendum longo tempore sicut si esset
verus vt. l. celsus. ff. de vsuap. Si i autem finisset licet motam:
licet crederet q. hoc non noceret errat in iure. secus esset quia
nō reputaretur ti. iustus putatiuus ppter errorem intris qui ex-
sat in damnis vitandis non in lucris captandis. Cetera que hic
sunt: sunt leuia.

2 **C**asus in quo ad prescriptionē longi tēporis requirit sciē
tiam eius contra quē prescribit scz cū prescribens habet causam
a malefidei pos. secus si a bonafidei.

Prescriptio decennij an procedat si prescribens non fuit presens toto tempore decennij. et de qua absentia intelligatur. 7 numero. 4.

3 In publiciana que datur p̄scribēti an iura vetera sint correcta
vt non detur ei qui habet causam a malefidei possessore.
21. d. d. an de auctoriz an noceat singulari successori vt non possit
p̄scribere. 7. m. 1.

4 Ad hoc vt quis p̄scribat longo tempore an requiratur sciētia
dominitoto longo tempore.

Malefidei. [†] Ista aut. corrigit legem codi-
cis in eo quod dicebat malam fidem
auctoris non nocere singulari successori quominus
prescribat longo tempore si non vult uti accessione
ex persona ipsius auctoris: sed incipere a se prescriptiones. Ista
aut. statuit contrarium eo casu quo dominus contra quem pre-
scribitur ignoratus suum et alienationem rei suae: sic ignorat
se agere posse rei ven. contra singularem successorem. quia tunc
malefidei auctoris docet: vt singularis success. non possit prescribere
a re nisi tempore longissimo. [¶] xxx. an. sicut si non haberet tit. Si
vero dominus sciat in suum: et ipsi possit agere et non egit
tunc l. codicis remanet incorrecta: vt longo tempore possit pre-
scribere. [¶] vel. ex. an. Et sic not. casum in quo ad prescriptio-

nem longi temporis requiritur scientia eius contra quem pre-
 scribitur. scilicet ci prescribens habet causam a malefidei pos-
 sessore: scilicet si a bono. vt. l. i. eodem. l. fin. ¶ Postea sequitur aut.
 q. si a quibusdam que venit ad declarationem eius quod hic di-
 citur de decem annis inter presentes: nam verum est si toto tem-
 pore decemni fuit presens. Quia tamen si non toto tempore fuit
 presens per quinquennium. et abens per illud quinquennium.
 Et respondetur q. illud tempus per quod fuit abens debet
 duplicari: et sic dabitur tertium quinquennium et per conse-
 quens contra eum prescribitur. ex. an. non autem per decem an-
 num. nec. ex. Et predicta vendicant sibi locum in prescriptione.
 quid t. in publiciana que datur prescribentibus iura vetera sint
 correcta per illas aut. vt non detur ei qui habet causam a ma-
 lefidei possessore. vide Bal. in l. ancille. s. de fur. in. ij. col. 3. ita aut.
 est nota. et recipit quinqs limitationes. ¶ Primum amodo 30 a.
 and. in. c. cum quis. de reg. iur. lib. vi. vt habeat locum in prescri-
 ptione in qua requiritur titus. ¶ Sed si non requiritur veim pre-
 scriptione seruimus in quibus sufficiunt. ex. ann. sine tit. vt. l. si
 quis duntaxat. ff. si ser. ven. tenet ipse non habere locum quod
 hic dicitur. et malam fidem antoris non nocere singulari succes-
 sorum: quia non attenditur titu. habitus a malefidei possessore cum
 non sit necessarius: ergo nec malefides antoris: et sic prescribit
 longo tempore. ¶ Secunda limitatio quia loquitur et debet in-
 telligi quando antor fuit malefidei possessor a principio et sic
 non potuit ipse prescribere longo tempore: vnde nec dare alte-
 ri causam prescribendi similiter longo tempore. Si autem a
 principio fuit bonafidei. et sic incept prescribere postea factus
 est malefidei. deinde alienatus sicut illa malefides superueniens
 non impedit suam prescriptionem de iure ciuili: vt. s. de vsura.
 transfo. l. vnica. ita non impedit in personam singularis succes-
 soris. et hoc de iure ciuili. vt. digi. sed de iure canonico impedi-
 ret scientia. vt. in. c. ij. de regu. iur. lib. vi. eodem modo impedi-
 ret prescri. succes. Salic. dicit sufficere malam fidem tempore vendi-
 tionis 13 a. p. un. fuerit bono. per. et. istum dum dicit malefidei
 possessor alienante. et sic sufficit malafi. tempore alienationis
 quia qualitas inuncta verbo debet adesse fin tempus verbi. vt.
 in. l. in delictis. s. si ex transeus. ff. de nogalibz. et istam credo ve-
 rioriem licet forte communiter teneatur contrarium. ¶ Tertia
 limitatio quia loquitur in prescriptione rerum immobilium
 in quibus datur longum tempus. et sic limitatur etiam in
 personis.

in quibus datur longum tempus ⁊ ita loquitur tex. in corpore
sed in vsu cap. triennij que currit in rebus mobilibus. dicunt
docto. non habere locum: quia euitanda est legum correctio: vt
in aut. quas actiones. §. de fac. fan. eccle. et sic emens rem mobi-
lem a venditore malefi. nihilominus vsu capiet triennio. Ego
dico illud verum nisi fuerit contractum vitium furti tempore
alienationis nam presupposita scientia rei aliene eam vendens
et contractus committit furtum. quomodo ergo poterit vsu ca-
pi triennio cum sit affecta vitio reali. vt. §. tit. i. l. vitia. debet
ergo intelligi quando non interuenit contractus. vt si possidebas
rem meam bonaf. et eam misisti a titio quem credebas domi-
num: ⁊ ipse sciebat se non esse. nam non habet eam tibi tradere
possit: est apud te et sic non contractat eam. vnde non commit-
tit furtum: hoc etiam potest procedere dictum doct. ¶ Quarta
limitatio. quia non habet locum nisi in successore immediato
non autem mediato. ¶ Done ergo ꝑ emissi ab homine malefidi.
tu tamen eras bonaf. ⁊ postea tu vendidisti alteri. vitium ille fe-
cundus emptor possit prescribere longo tempore videtur ꝑ nō

sicut nec tu qui primo emisisti. Contrarium dicitur quia non est neces-
sario in malis sed te primo succedere et mediante alias sequere-
tur qd prima malis. venditoris afficeret rem vitio reali si
ad quemq. transiret esset inprescriptibilis longo tempore con-
tra t. an vitium. ff. de iur. et temp. prescrip. t. de lib. causa libe-
ris. §. si quis sciens. t. l. scies. ¶ Quinta limitatio t. prima. quia
locum habet quando prescribitur contra dominum scilicet si co-
tra creditorem. pnta habebas rem tuij hypothecam vendi-
dit eam tibi cum tamen non possit vendere. quia ipse erat male
fi. nunquid tu prescribes contra me longo tempore per text. i. si
aduer. cre. videtur qd non per istam aut. Contrarium dicitur An-
ge. quia vendes licet male. erat dominus. t. prescriptio tua nō
erat contra dominum sed contra me creditore in hypothecaria.
Tene mentis limitaciones que reddunt illam aut. notabi-
lem. ¶ Querit gl. i. text. dicit qd si dñs scinit potest prescribere
longo tempore sed si ignoravit non potest nisi longissimo an re-
quiratur ad hoc ut prescribat longo tempore qd dñs sciuit toto
longo tempore qd est necessarium ad prescriptionem. Et gl.
tenet qd non sed qd debeat fieri computatio pro rata. v. si cōpu-
tetur tēpus a die scientie computetur in prescri. lon. tem. vero o-
etiam a die ignorantie tunc longissimi quod etiam tenent doc.
¶ In aut. seq. op. in glo. qd contra absente non currit prescriptio
vel si currit restituatur in integrum per tit. quibus eg. cau. ma.

E tēporelōg
fimo. adde qd dī
cat tēpus longū
vide gl. in l. oīē
de in rēvīro. ff.
de vsu. bal. in l.
imperii. ff. de in
ris. om. iud. hōst.
in. c. p. de cōfuc.
idē in summa tī.
cōfuc. in. s. obtē
tus. 3o. de ana.
in. c. querelaz. in
iij. co. de fimo.

¶ Requiriſ tit.
adde Dy. in re-
gula poſſeſſor ſ
reg. iur. lib. vj. et
Abb. inde. quar-
ta de preſcrip.

Confinit in
integrū, vñ per
Zileg. plenem. d.
s. si quis aut p
pter inundatio
nem. Et adde qñ
possit pter refi
tutio in integ. ex
capite ignorati
qñ ad pñci. et
vel. gl. ann. d. o
vi per catezaleg.
de imol. etate. l.
leg. iij. per totū
in. ij. vo. zin cōfi.
in. iij. col. pe. in
ij. vol. et ibi an
pñcipium lon
gissima possit
ū refitutio in in
tegrū ex clausu
la gñali si qua
mibi insita cā. in
pñci. leg. col. ij. z
fleo. vol. Et de
tñ qñ descriptio
nō descriptum nō
cōcedatur refitutio
ex pñdicta clau
sula gñali ppter
pñsumptā ignorā
tiā ita Zileg. in
cōf. l. iij. col. si
ver. pñcia. in. ij.
vo. Et qñ cōceda
tur refitō in inte
grū aduersus pñ
scriptiones z qñ
impeditet dñ
caf esse pñabile
p eñde Zileg. in
cōf. l. iij. col. iij.
in fin. z se. in. iij.
vol. z adde qñ et
quibz cōcedatur
refitō in integ. ex
clausula gñali si
qua mibi insita
causa z cā qñ dñ
tur solā igno
ratiā vel qñ vide
per Zileg. z imo.
in cons. leg. col.
j. d. z si opponat
in. i. volu. Fran.
Lur.

Confinit in
integrū, vñ per
Zileg. plenem. d.
s. si quis aut p
pter inundatio
nem. Et adde qñ
possit pter refi
tutio in integ. ex
capite ignorati
qñ ad pñci. et
vel. gl. ann. d. o
vi per catezaleg.
de imol. etate. l.
leg. iij. per totū
in. ij. vo. zin cōfi.
in. iij. col. pe. in
ij. vol. et ibi an
pñcipium lon
gissima possit
ū refitutio in in
tegrū ex clausu
la gñali si qua
mibi insita cā. in
pñci. leg. col. ij. z
fleo. vol. Et de
tñ qñ descriptio
nō descriptum nō
cōcedatur refitutio
ex pñdicta clau
sula gñali ppter
pñsumptā ignorā
tiā ita Zileg. in
cōf. l. iij. col. si
ver. pñcia. in. ij.
vo. Et qñ cōceda
tur refitō in inte
grū aduersus pñ
scriptiones z qñ
impeditet dñ
caf esse pñabile
p eñde Zileg. in
cōf. l. iij. col. iij.
in fin. z se. in. iij.
vol. z adde qñ et
quibz cōcedatur
refitō in integ. ex
clausula gñali si
qua mibi insita
causa z cā qñ dñ
tur solā igno
ratiā vel qñ vide
per Zileg. z imo.
in cons. leg. col.
j. d. z si opponat
in. i. volu. Fran.
Lur.

Confinit in
integrū, vñ per
Zileg. plenem. d.
s. si quis aut p
pter inundatio
nem. Et adde qñ
possit pter refi
tutio in integ. ex
capite ignorati
qñ ad pñci. et
vel. gl. ann. d. o
vi per catezaleg.
de imol. etate. l.
leg. iij. per totū
in. ij. vo. zin cōfi.
in. iij. col. pe. in
ij. vol. et ibi an
pñcipium lon
gissima possit
ū refitutio in in
tegrū ex clausu
la gñali si qua
mibi insita cā. in
pñci. leg. col. ij. z
fleo. vol. Et de
tñ qñ descriptio
nō descriptum nō
cōcedatur refitutio
ex pñdicta clau
sula gñali ppter
pñsumptā ignorā
tiā ita Zileg. in
cōf. l. iij. col. si
ver. pñcia. in. ij.
vo. Et qñ cōceda
tur refitō in inte
grū aduersus pñ
scriptiones z qñ
impeditet dñ
caf esse pñabile
p eñde Zileg. in
cōf. l. iij. col. iij.
in fin. z se. in. iij.
vol. z adde qñ et
quibz cōcedatur
refitō in integ. ex
clausula gñali si
qua mibi insita
causa z cā qñ dñ
tur solā igno
ratiā vel qñ vide
per Zileg. z imo.
in cons. leg. col.
j. d. z si opponat
in. i. volu. Fran.
Lur.

Confinit in
integrū, vñ per
Zileg. plenem. d.
s. si quis aut p
pter inundatio
nem. Et adde qñ
possit pter refi
tutio in integ. ex
capite ignorati
qñ ad pñci. et
vel. gl. ann. d. o
vi per catezaleg.
de imol. etate. l.
leg. iij. per totū
in. ij. vo. zin cōfi.
in. iij. col. pe. in
ij. vol. et ibi an
pñcipium lon
gissima possit
ū refitutio in in
tegrū ex clausu
la gñali si qua
mibi insita cā. in
pñci. leg. col. ij. z
fleo. vol. Et de
tñ qñ pñcipium
nō cōcedatur refi
tutio ex dicta clau
sula gñali ppter
pñsumptā ignorā
tiā ita Zileg. in
cōf. l. iij. col. si
ver. pñcia. in. ij.
vo. Et qñ cōceda
tur refiō in inte
grū aduersus pñ
scriptiones z qñ
impeditet dñ
caf esse pñabile
p eñde Zileg. in
cōf. l. iij. col. iij.
in fin. z se. in. iij.
vol. z adde qñ et
quibz cōcedatur
refiō in integ. ex
clausula gñali si
qua mibi insita
causa z cā qñ dñ
tur solā igno
ratiā vel qñ vide
per Zileg. z imo.
in cons. l. iij. col.
j. d. z si opponat
in. i. volu. Fran.
Lur.

Confinit in
integrū, vñ per
Zileg. plenem. d.
s. si quis aut p
pter inundatio
nem. Et adde qñ
possit pter refi
tutio in integ. ex
capite ignorati
qñ ad pñci. et
vel. gl. ann. d. o
vi per catezaleg.
de imol. etate. l.
leg. iij. per totū
in. ij. vo. zin cōfi.
in. iij. col. pe. in
ij. vol. et ibi an
pñcipium lon
gissima possit
ū refitutio in in
tegrū ex clausu
la gñali si qua
mibi insita cā. in
pñci. leg. col. ij. z
fleo. vol. Et de
tñ qñ pñcipium
nō cōcedatur refi
tutio ex dicta clau
sula gñali ppter
pñsumptā ignorā
tiā ita Zileg. in
cōf. l. iij. col. si
ver. pñcia. in. ij.
vo. Et qñ cōceda
tur refiō in inte
grū aduersus pñ
scriptiones z qñ
impeditet dñ
caf esse pñabile
p eñde Zileg. in
cōf. l. iij. col. iij.
in fin. z se. in. iij.
vol. z adde qñ et
quibz cōcedatur
refiō in integ. ex
clausula gñali si
qua mibi insita
causa z cā qñ dñ
tur solā igno
rātiā vel qñ vide
per Zileg. z imo.
in cons. l. iij. col.
j. d. z si opponat
in. i. volu. Fran.
Lur.

Confinit in
integrū, vñ per
Zileg. plenem. d.
s. si quis aut p
pter inundatio
nem. Et adde qñ
possit pter refi
tutio in integ. ex
capite ignorati
qñ ad pñci. et
vel. gl. ann. d. o
vi per catezaleg.
de imol. etate. l.
leg. iij. per totū
in. ij. vo. zin cōfi.
in. iij. col. pe. in
ij. vol. et ibi an
pñcipium lon
gissima possit
ū refitutio in in
tegrū ex clausu
la gñali si qua
mibi insita cā. in
pñci. leg. col. ij. z
fleo. vol. Et de
tñ qñ descriptio
nō descriptum nō
cōcedatur refitutio
ex pñdicta clau
sula gñali ppter
pñsumptā ignorā
tiā ita Zileg. in
cōf. l. iij. col. si
ver. pñcia. in. ij.
vo. Et qñ cōceda
tur refitō in inte
grū aduersus pñ
scriptiones z qñ
impeditet dñ
caf esse pñabile
p eñde Zileg. in
cōf. l. iij. col. iij.
in fin. z se. in. iij.
vol. z adde qñ et
quibz cōcedatur
refitō in integ. ex
clausula gñali si
qua mibi insita
causa z cā qñ dñ
tur solā igno
ratiā vel qñ vide
per Zileg. z imo.
in cons. leg. col.
j. d. z si opponat
in. i. volu. Fran.
Lur.

possidet tanquam propriam per longum tempus non prescribit eam quominus alter socius possit petere eam diuidi quia non habet titulum nec bonam fidem sine quibus illa prescriptio longi temporis non procedit: et etiam quia actio diuisiva ut communi diuisi vel famulatus hereditatis est mixta tam realis quam personalis et per prescriptio longi temporis non tollitur nisi actiones mere reales. hoc dicitur. tunc cum glo. Queritur hic per glo. si sunt tres rationes quare ille non prescribit longo tempore. Nam ponit tres. quia actio reus ille non prescribit longo tempore. hereditas non tollitur longo tempore: sed longissimo ut de ann. excep. l. i. vers. nemo itaque audeat. Alie due rationes sunt quia ille non habet titulum nec bonam fidem: quia si cessent ille due putatur: quia alteri vendidit qui emit bona fide credens ipsum esse dominum in solidum ille emptor habet titulum. et etiam bonam fidem an prescribit dubium facit quod subsistit adhuc ratio prima: quia non datur actio prima mixta. Glo. tenet quod prescribat et bene. quod casus est in l. si pro dote. et sic erit casus in quo actio mixta tollitur spatio longi temporis.

2 **Petitio hereditatis** quare non tollatur longo tempore. **3** **An datur contra possidentem pro herede: et an datur contra titulum possidentem.** **1** **Hereditatem.** Petitio hereditatis est actio mixta et datur contra illum qui possidet sine titulo non tollitur prescriptio longi temporis sed rei vendicatio que est actio mere realis realis: et datur contra possidentem titulum bene potest tolli prescriptio longi temporis. hoc dicitur in effectu. **2** **Due ergo sunt rationes quare petitio hereditatis non tollatur longo tempore.** Prima quod est mixta: et sic sapit naturam personalium actionum que non tolluntur nisi spatio longissimi temporis. ut l. i. §. de constit. pecu. et s. l. p. que loquitur etiam de mixtis. Alia ratio est: quia non datur contra titulum possidentem sed solum quando possidet pro herede vel pro possessore quia putat se heredem cum non sit vel non assignat causam quare possidet. Sed prescriptio longi temporis non currit ubi non est titulus. ut l. nullo. §. de rei ven. et s. tit. progi. l. diutina. Sed rei vendicatio bene datur contra possidentem titulum et est mere realis et sic cessant dicte rationes. Glo. autem finalis quesitum quare petitio hereditatis non datur contra titulum possidentem sed rei vendicatio sic assignat ymaginem rationem quam doctores reprobant: et ideo dicit per Lyn. plenius. §. de peti. here. di. l. cogi. in. iij. q. ubi multas rationes et verba effundit. Finaliter ista est ratio: quia qui agit petitione hereditatis non asserit rem esse suam nec etiam fuisse testatoris: licet possit asserere: sed sufficit quod dicat ipsam fuisse tentam et possessionem tempore sue mortis: et sic fuit perita in hereditate licet non esset hereditaria: quantum ad hoc ut possit vincere: ut in l. non tantum. de peti. here. Sed ille qui allegat titulum dicit se dominum vel quasi. et si allegat potentius ius quam actor. ideo fundamentum eius non caret: excludit fundamentum actoris. Sed ille qui agit rei vendicatio asserit se dominum. et si reus allegans titulum non allegat potentius fundamentum actoris. Ratio autem quas assignat glo. non est bona: quia non expedit quod reus contradicat actori vel resistat nisi in hoc. ut non teneatur reddere. Nam qui tenet ut commodatarius vel depositarius non resistit agenti rei vendicatio. quia non asserit se dominum. licet agens asserat: tamen potest conveniri rei vendicatio. ut l. officium. de rei vendicatio. **2** **Sed queritur in glo. in ver. in casu tamen certum est quod petitio hereditatis datur contra illum qui possidet pro herede sed ille titulum pro herede est verus titulus et sufficiens ad prescribendum. ut s. l. §. pro herede quomodo ergo potest dari contra eum petitio hereditatis si non datur contra titulum possidentem.** Respondeo. titulum pro herede loquitur in eo qui est verus heres vel si est putativus habet istum errorem credere de se esse: sed istud quod petitio hereditatis datur contra illum qui possidet pro herede loquitur quando non est verus heres: sed putat se heredem: et non habet causam putandi: ideo non excludit petitionem hereditatis. Et hoc presupposito queritur in glo. quid si habebat iustam causam credendi se esse heredem ut quia ostendebat testamentum publicum in quo factus erat heres: nec apparebat aliud ipsum reuocans utrumque datur contra eum petitio hereditatis: et verum tollatur longo tempore. glo. tenet quod non datur: quod tollitur longo tempore. et sic fit titulus putativus non solum sufficit ad prescribendum contra tertium: ut l. solum. §. quod vulgo. ff. pro emp. sed etiam ad prescribendum contra verum heredem et ipsas res hereditarias. ut in hac glo. Sali. dicit quod non coprehendit qualiter hoc possit esse nisi verus heres perdidit titulum. Certe pro glo. videtur teg. in l. i. §. quoniam bonum. In contrarium videtur casus in l. cum solus. ff. de usufructu. Item per verum videtur debere dici et distinguere prout habetur in d. l. cum solus. quod aut verus heres incipit primo possidere res illas: et tunc iste putativus heres non possit eas prescribere: quia habet titulum ab uno scilicet a defuncto: et possessionem ab altero scilicet a vero herede.

rede. Aut non incipit primo possidere: et tunc habeat locum ista glo. ut licet iste titulus non excludat petitionem hereditatis: et sic quantum ad hoc non habetur pro titulo. in glo. per Lyn. in l. cogi. in. iij. q. in si. quantum tamen ad prescribendum longo tempore bene habetur pro titulo. ut in hac glo. l. autem quam glo. allegat. ff. pro leg. nihil facit quia non loquitur in his terminis.

3 **puerum.** Tres mobilis finet. etiam dicitur. hoc dicitur. Dubium ergo erat hic: quod licet non ad esset titulus. erat tamen res mobilis que poterat usufructu per triennium: ideo videbatur sufficere saltem decennium ad prescribendum cuius contrarium hic dicitur.

Quibus non obijciuntur longi temporis prescriptio. Rubrica.

2 **De prescriptioe currete vel inchoata deducitur tempus necessarie absentie propter quam daretur restitutio.** **1** **Tempus.** Contra absentem causa reipublice et sic necessaria et probabilis currit prescriptio longi temporis titulo et bona fide: sed non currit effectus: quia non obstat exceptio et potest peti restitutio. hoc dicitur l. i. §. et etiam l. vj. que incipit ab hostibus. Si vero sit absentia voluntaria bene prescribitur cum effectu. et hoc dicitur l. finalis. Item nec contra minorem. et anno. currit hoc prescriptio nec contra actiones personales: ut commodati depositi vel tutelae. hoc dicitur in effectu. l. iij. et iij. Item de prescriptioe currete vel inchoata deducitur tempus necessarie absentie. propter quam daretur restitutio. hoc dicitur l. penult. per consequens totus titulus quem doct. non legunt nec summat. ideo vide leges istas per te: quia satis apparet intellectus per predicta.

Quomodo et quando iudex sententiam proferre debet. Rubrica.

1 **Rubrica ista continet tres partes. scilicet quoniam et qualiter iudices debent proferre sententias. scilicet diffinitivas quod causa cognita et discussa. Item quando quia lite contestata et parte citata peremptoria: et in loco deputato. Item tertio quod presentibus partibus: et quidam habent in rubrica. vel altera earum quasi dicat. secundum si ambe partes absint. per hoc dicitur. Raph. fulg. semel. de sententia cum iudex neutra parte presente vel petente dedisset sententiam diffinitivam ne incidere in penam constitutionis dicitur quod intra certum tempus debet iudices causas terminare quod illa sententia non valebat. et ad hoc allegabat glo. in l. propterandus. §. finantem alterutra. in prima glo. que hoc dicitur expresse. §. de iudi. nec habuit dubitare de pena constitutionis: quia debebat constitutio intelligi scilicet quando potest causam expedire: quia est altera pars presens que petat: aliter non tenebatur: quia non erat in negligentia. ut l. iij. §. hoc iudicium. de dam. infec. et hoc etiam colligitur ex ista rubrica.**

2 **Quicquid in potestate iudicis permittitur iuris necessitas non subijciuntur.** Verbum solet positum in rescripto principis an inducat necessitatem. Rescripta principis seu verba eorum an inducant necessitatem. Negatio preposita signo vniuersali facit equipollere suo contra dictorio. Iudex qualiter tripliciter copellatur causas expedire. Principes quod subscribebant se in suis rescriptis: et quod hodie non sit in usu. An dicatur solitum quod semel tantum factum est: et quid dicatur consuetum.

1 **Non semper.** Iudex potest ferre sententiam contra absentem servatis seruandis. non tamen semper compellitur. hoc dicitur. Et sic not. Tunc quicquid iudicis potestati permittitur iuris necessitati non subijciuntur: ut in l. non quicquid. ff. de iudi. Item verbum solet vel solere positum in rescripto principis necessitate non inducit in materia differentia id est in qua sunt casus habentes diuersam rationem. Et de isto articulo de rescripto principis. an rescripta principis vel verba eorum necessitatem inducant. habetur in l. sepe. ff. de offic. pref. Et pone casum quod lite contestata iudex interpellaretur ab actore: ut ferret sententiam contra reum absentem iudex dubitauit: an posset hoc facere: quod rubrica dicit partibus presentibus. unde consuluit imperatori qui respondit quod etiam contra absentes solet ferri sententia. Propter quam responsione actor instabat

actor instabat et dicebat iudicem ad hoc teneri. et si hoc non faceret quod teneretur ad interesse iudex: licet ex rescripto clarum esset quod poterat: tamen sibi non videbatur quod deberet proferre eam: quod sibi non liquebat de causa contra absentem. ubi quesitum a successore dicti imperatoris filio precedentis: an propter responsionem sibi factam contra absentem solet ferri sententia ipse copellatur ferre. et imperator respondit quod non: quia ista verba important ut possit non ut teneatur si sibi non videtur. hoc dicitur. **2** **In teg. ibi: non semper quasi dicat aliquando sic aliquando non: sic negatio preposita signo vniuersali facit equipollere suo contradictorio: ut si dicam nonnullus homo currit quasi dicam quidam sic quidam non: ut in l. legitimos. §. an ergo. de legi. tuto. et ibi Barto. et ibi not. Quando autem copellatur patet ex glo. **3** **In teg. ibi: compelleris. Ista copulatio est triplex quedam causativa si non vult teneri ad interesse in syn dicatu. et de ista loquuntur contraria glo. quedam precisa ut illa que fit per superioris in negligentiam iudicis: ut in aut. ut disse. iud. per totum. et ista non debet fieri quod feratur certa scientia: puta plus pro vna parte quam pro altera sed ut causam expedit prout iuris fuerit et iustitiam faciat. de hac non loquitur hic. Est et tertia scilicet honesta pro bonore ipsius iudicis cui bonor est causas expedire: sed non expedire vel negligere est dedecus: quod iudex non debet negligere iustitiam ministrare. de hac etiam potest loqui hic. **4** **In teg. ibi: propter prescriptioem. Tunc. quod principes subscribebant se in suis rescriptis et vidi plures bullas apostolicas in quibus papa et cardinales propria manu se subscribebant: et ita faciebant imperatores: ut s. de diuer. rescriptis. l. sacri affatus. hoc tamen hodie non est in usu. **5** **In teg. ibi: solere. dic. Barto. ibi dubitat de significato istius verbi solere vel solitus. nam de significato verbi consuetum vel consuevit. non dubitat: nam illud dicitur consuetum quod longo tempore sic fieri consuevit: ut in dicta. l. de quibus. cum sequentibus. ff. de legi. et in. c. si de beneficio. de preben. in. vj. als non dicitur consuetum. Sed an dicatur solitum. si semel tantum factum est dicit se dubitare semper. et finaliter tenet quod sic: et allegat teg. in l. mella. §. si ff. de ali. et ciba. lega. qui multum bene facit: licet Raph. dicat contrarium: et illud dictum communiter tenetur. **6** **Pro declaratione gloss. oppo. tribus modis. Primo quod iudex copellatur ferre sententiam contra absentem etiam si nullum rescriptum principis emanasset. si lite contestata et liquebat de causa: et contra absentem liquebat: et actor petebat eam ferri. nam nisi iudex ferat: et propter hoc pereat instantia vel aliud omnium actor consequatur tenebitur iudex actori ad interesse: ut s. de iudi. propterandus. §. finantem reus. glo. fatetur: quia teg. dicit non semper: ergo aliquando: et hoc quando dicta quatuor concurrunt: aliter secus. Dicit autem Bart. iudicem propter hoc non facere litem suam: quod iura hoc dicentia loquuntur quoniam iudex non delinquit faciendo quod dat iniquam sententiam: sed quando negligendo prouidetur per leges speciales non per l. fin. de variis cogni. nec per l. filius. de iudi. que aliter prouident. Raph. contra. per l. si quis in conscribendo. circa finem. §. de pac. ubi videtur casus. et allegabat Bald. in l. argentarius. §. cum autem. ff. de edicto. Quid autem si eueniat casus in quo per alias leges non sit prouisum contra iudicem negligentem nonne equum est prouideri per dictas leges: ut faciat litem suam: aliter remaneret pars sine prouisione. **7** **Sed contra secundo quod etiam si liquet de causa non compellatur nisi prope finem triennij quo durat instantia: ut d. l. propterandus. §. huiusmodi. et §. i. solu. fateor quando abest actor: sed quando reus abest compellitur: tenebitur etiam si non instat tempus instantie: imo adhuc satis super sit: ut s. digi. Ratio diuersitatis: quia olim de iure fororum actore absente non contrabebatur hermoditium ut posset venire ad diffinitivam: sed absoluebatur ab instantia iudicij ipse reus: sed per l. propterandus. hoc fuit introductum quod prope finem triennij. hodie vero etiam actore absente etiam lite non contestata contrahitur hermoditium: ut possit de causa cognosci et etiam liquidari: et ad diffinitionem perueniri. aut. qui semel. j. eod. titu. **8** **Tertio et ultimo oppo. quod etiam si reus sit absens: et liqueat de causa contra eum non possit ad sententiam perueniri: ut l. absente. de penis. Solu. verum est in causis criminalibus in quibus imponitur pena relegationis supra sed in civilibus. sic ut s. digi. et hoc vult tota glo. Bald. autem multa tangit hic impertinentia: sed ista sufficiunt ad intellectum teg. et glo. **9** **In calculo ferende sententie cautus sit aduersarius quod faciat alteram partem si reperiatur in palatio moneri per iudicem quod tali die et hora compareat ad audiendam sententiam: quia si non compareat habebitur pro vero contumace et non poterit appellare. **10** **Sententia diffinitiva quod non possit ferri nec valeat: nisi interue-******************

nerit edictum vel citatio peremptoria. Citatio peremptoria qualiter sit quadruplex. **4** **Citatio peremptoria quod requiratur in tribus vel quatuor casibus.** Aliqui casus in quibus citatio presumitur peremptoria: licet non dicatur. **1** **Essante.** Admonitio iudicis habet vim peremptorie citationis. hoc dicitur. **2** **fm multas lectu. glo. que est notabilis: et non est alibi fm docto. quinimo plus dicit glo. quod reddit monitum contumacem expresse. et ideo non potest appellare. leg. consensu. §. si ff. de appella. **3** **Sit ergo cautus aduersarius quando iudex est in calculo ferende sententie quod faciat alteram partem. si reperiatur in palatio moneri per iudicem quod tali die et hora compareat ad audiendam sententiam: quod si non comparebit habebitur pro vero contumace: et non poterit appellare quod perpetuo tene menti. Idem videtur tenere Bald. si iudex non personaliter sed committit quod nuntius citet eo presente pro tali die et hora: quod presentia iudicis et partis facit ut illa citatio habeat vim monitionis facite a iudice: et reddit ipsum contumacem verum: ut non possit appellare. Fatui ergo sunt quidam qui non perpendunt de hoc: permittunt aduersarij recedere: faciunt ipsum postea citare ad domum: quia ex hoc non reddetur verus contumax nisi appareat quod ad eum perueniat notitia citationis. Nec est necesse quod in monitione quam facit iudex vel nuntius parte presente coram iudice addatur verbum peremptorie: quod talis monitio: et etiam citatio habet vim peremptorie. hoc vult ista l. notabilis: licet secus in citatione que fit de parte non presente coram iudice: quia requiritur ut sit peremptoria vel habeat vim peremptorie: dicit super glo. Bald. etiam ponit quinquam lectu. que est vera in se ut ista l. velit dicere quod citatus in prima citatione digit se nolle comparere non sit ulterius citandus: et quod illa citatio habeatur pro peremptoria: licet non fuerit hoc dictum: licet non fuerit facta cum comminatione. et hoc etiam tenet gloss. in l. fina. ff. de in integ. restitu. et huc lectu. conuenit teg. dum dicit. Adesse noluerunt que lec. licet fit vera in se non reddit istam legem ita notabilem sicut quarta lec. glo. **2** **Pro intellectu ergo glo. opponitur contra teg. dum dicit. Essante causa peremptorie edicti: nam sententia diffinitiva potest ferri nec valet nisi interuenierit edictum vel citatio peremptoria: ut l. ad peremptorium. de iudi. et l. i. §. item cum ex edicto. que sen. sine appel. rescin. ista leg. vult contrarium. sol. citatio peremptoria est quadruplex: una que fit in scriptis per edictum positum in albo vel in valuis palatii: ista non potest fieri nisi per iudices ordinarios vel delegatos a principe: secus si ab inferiori. Quodam est citatio peremptoria que fit per nuntium: et tunc ad hoc: ut dicatur solennis seu solenne peremptorium requiruntur tres citationes cum intervallo decem dierum de iure communi pro qualibet eorum: et postremo requiritur quarta citatio de benignitate: ut d. l. ad peremptorium. cum sequentibus. Est et alia que dicitur minus solennis: ut si interuenient ostita: gat tres citationes sine quarta: et neutro casu requiritur quod iudex dicat peremptorie citamus: quia habet vim peremptorie: ut j. eo. tres. Est et tertia adhuc minus solennis: ut cum sit vna pro omnibus: et tunc ut dicatur peremptoria et sufficit debet hoc dici in citatione: fiat comminatio: ut si non venerit ulterius non expectabitur: sed ad sententiam peruenietur: si si dicere ad ulterius procedetur prout iuris fuerit ista comminatio non sufficit: ut faciat dici citationem peremptoriam: quia ius disponit quod sint tres. Nunc ad propositum dum hic dicitur quod cessabat edictum peremptorium debet intelligi de edicto quod fiebat in scriptis: quia iudex erat delegatus ab inferiore a principe et sic non poterat illud edictum proponere vel talem citationem facere: sed non cessabat citatio peremptoria facta per nuntium cum solennitate debita. Et dic secundo cessabat peremptorium solenne cum quatuor citationibus: sed non cessabat minus solenne cum tribus tantum. Et dic tertio cessabat solenne: et minus solenne sed non tertium quod erat adhuc minus: quia interuenierat vna citatio pro omnibus cum comminatione: et citatio peremptoria. Et omnes iste rationes sunt bone et vere in se: sed non reddunt banc legem notabilem: quia ipse habentur in l. ad peremptorium. cum sequentibus: quod ponit quartam quam posui in sumario fm qua alibi non est. **4** **Et adde quod citatio peremptoria requiritur in tribus vel quatuor casibus. scilicet cum peruenitur ad diffinitivam. l. ad peremptorium. ff. de iudicis. Item cum ad interlocutoriam ab obseruatione iudicij: ut l. propterandus. §. si quidem. §. de iudi. Item cum ad missionem ex primo vel secundo decreto: ut l. presentia. de his qui ad eccle. confugi. In alijs autem actibus non requiritur peremptorium: imo quilibet citatio dicitur peremptoria********

1 **Semel tantum.** Adde Bart. ibi Alex. de imo. in d. l. mella. §. si alimeta. Cur.

2 **Admonitio iudicis.** Adde teg. in c. accedens. ut licet non contestata. gl. i. c. sollicitudine. de offici. dele. doc. in c. sicut. de corba. cle. et mu. do. cto. l. c. de iudi. Et an aliud sit monitio aliud citatio. vide p. 30. an. in c. si caplo. de pcel. preb. l. i. in nouel. doc. in c. sacro. §. sen. ege. Car. zaba. i. c. vestra. l. iij. q. de corba. cle. et muli.

qđ hic dicitur vt cōtra contumacem possit procedi ad priuam dum ipsum possessionem rei petite: et ad trāferendum ipsam in actorem vt sic de reo efficiatur actor: et nō audiat nisi de pōprietate: imo fieret missio eg primo decreto per quam missus non efficeret possessor: sed simpliciter detentator: reus postea reuerfus refundendo expensas et satisfaciendo de iudicio sibi recuperaret tenentem et remaneret possessor: sicut prius erat. l. 1. si quis emptionis. §. item si quis. §. de prescrip. xxx. ann. t. iste autem teg. vult qđ missus in tenentem efficiatur possessor: prout dicitur vel possessionem bonorū cui incumbit ad te transferre et. et per consequens reus postea comparando eam non recuperat etiam si vellet refundere expensas et satisficere: sed potest de nouo agere contra actorem et audietur de proprietate si eam probat qđ non fuisset necesse in precedenti casu: quia non habuisset necesse probare dominium cū sit reus: sed actor: habeat necesse probare: et nō est paruum incommodum hoc qđ conuenit de reo fuerit effectus actor: et habeat necesse probare quod prius nō habebat. Item tertiu est: qđ non erat liquidū de causa et actor indigebat vt reus veniret ad iudicium: et suis respōderet positionibus: quia forte nō poterat actor aliter probare suam intentionē. Si autē fuisset liquidum vel potuisset liquidare aliter qđ per ipsum reum non haberet locū qđ hic dicitur qđ potest capi persona vt veniat corā iudice vel qđ fieret missio in tenentem rei: imo possit petere actor: si erat liquidū de causa vt feratur diffinitiuā: vel si non erat liquida vt admittatur ad liquidandum qua liquidatione facta feratur diffinitiuā premissa citatione peremptoria ad sententiam audiendam: §. hoc quia non erat liquidum sit citatio peremptoria nō specialiter ad sententiam audiendam: sed vt compareat ad prosequendum litem et ad respondendum actori et suis positionibus qua citatione sic generaliter facta: si non comparet potest procedi ad omnes alios casus sine ulteriori citatione etiam ad sententiam ad quam isto casu specialiter non est amplius citandus: vt hic colligitur manifeste. nec obstant iura dicētia qđ ad sententiam est specialiter citandus: vt not. in aut. iubemus. §. de iudi. et in clemen. sepe. per. sententiam. de verbo. signifi. quia procedunt quando non fuisset contumacia in veniendo ad prosecutionem iudicij: nec fuisset ad hoc generaliter citatus: sed virtute istius generalis citationis potest procedi ad oēs alios actus etiā ad sententiam diffinitiuā postqđ nunqđ comparuit: vt hic colligitur fin omnes: sed si comparuisset semel non possit procedi ad alios actus nisi iterum citaretur. de hoc p. Bar. in extrauaganti ad reprimendū super verbo de crimine. vbi omnino vide qui allegat istum teg. notabilem. illa tamen practica in singularibus ciuitatibus parum est in vsu: sed in curia romana vel principis: vbi citantur de longinquis partibus: et vbi difficultas est reiteratio citationis obseruatur: vt not. per canoni. in c. consulu. de offic. delega. et in additione Specul. titu. de citatione. vbi omnino vide et in c. eum qui. de eo qui mit. in posses. lib. vi. in nouel. in his paucis verbis consistit substantia et in collectis huius singularis. l. et multum famosa et habentis plures gloss. quas Bartol. recitat prout iacent: vnde vide per te ipsum. C. pro. ergo primo qđ in iudicijs etiā civilibus admittuntur citationes generales qđ si quis veniat ad psequendum litem: et ad hoc allegatur ista. l. Item qđ ad hoc vt virtute talis citationis possit procedi ad illa: de quibus hic requiritur qđ sit citatio peremptoria. C. Item tertio qđ peremptoria dicitur si fuerint tres citationes cum intervallo decem dierū fm gloss. pro qualibet vel vnica tātum pro omnibus cum cōminatione qđ si perseverat in cōtumacia procedatur ad vltiora ipso amplius non citato. hoc vult dicere teg. si in contumacia perseuerat qđ ista verba ponantur in citatione quando fiat vna pro oibus vt dicitur peremptoria. C. Item quarto not. qđ possunt fieri citationes per literas quā nuntius portat. possunt etiā fieri per nuntium sine literis: de quibus vide plura bona per Bartol. in extrauaganti ad reprimendū super verbo per nuntium. et super verbo literis. Potest etiam fieri per edictum possum in albo: vt in illa extrauaganti in verbo pro edicto: sed ista non potest fieri nisi per iudicem ordinariū vel delegatū principis: et hoc de iure civili: sed de iure canonico prouisum est qđ ista citatio per edictum non possit fieri sine speciali licentia principis: et eo tantum casu quo citatus latitat et non pōt mitti nuntium ad se peruenire vel quando non potest accedi ad locum vbi est citatus: et fuit optima prouisio etiam equa: vt in clemen. i. de iudi. C. Item no. qđ virtute istius generalis citationis potest procedi ad oēs actus ipso vltius non citato etiam ad diffinitiuā: et ad hoc allegatur iste teg. et intellige vt §. dixi quando sit de absente in longinquis partibus. C. pro. etiam qđ post litem cōtestata sit missio in possessionem eg primo decreto sicut ante litem cōtestata. maioris tamen virtutis est illa

missio: quia per ea transferretur possessio in actorem si agebat actione reali non simple detentatio: quia actor nunc erit reus et reus efficietur actor: et sic non audietur reus de possessione vel possit eam recuperare refundendo expensas et satisfaciendo de iudicio sibi: sed solū de proprietate si vult dare libellum et aliter reserem ad se pertinere: et tunc habebit necesse probare qđ res esset sua. Quid autem si lis non erat cōtestata. sed quasi. sic qđ nunc loquitur. l. ij. §. vbi in rem actio. si non erat cōtestata. nec quasi siue sit actum reali siue personali sit missio in possessionem per quā non transferretur possessio: sed detentatio. C. Item ultimo per istum dicit Bartol. in l. penul. de quibz re. ad eum. iudi. ea. qđ in causa criminali: §. reus semel comparuerit et dederit fideiussores de se representando si postea citatus non cōparet potest poni in banno eg forma statuti sicut si nunqđ cōparuisset licet statutum loquatur de eo qui non cōparuit vt possit in banno poni. nam idem si cōparuit et litem fuit cōtestatus si postea non comparet. et sic habetur pro confesso si est positus in banno. et hoc dicit statutum qđ bannitus habetur pro confesso. nam in criminalibus proceditur sicut in ciuili. l. absente. ff. de penis. sed in ciuili si semel cōparuit et cōtestatus est et postea non cōparet procedatur ad oēs actus: vt hic: ergo et idem debet esse in criminalibus fm eum.

2. Qđ ista aut. intelligat qđ actor dedit libellū: et fecit reum citari et reus cōparuit: §. actor nō cōparuit vt tunc reus possit cōpellere actorem ad persistendum in iudicio vsqđ ad litem finitam super causa in libello deducta et quid si reus nō fuit vegatus §. nō citatus cōpareat et reperiret libellū datum.

3. Ista aut. inducit de nouo qđ possit liquidari de causa per reū etiam lite non cōtestata.

4. Item inducit de nouo vt reus possit petere post liquidationē diffinitiuā finiam etiā lite nō cōtestata.

5. Item qđ in citationibz apponant. xxx. dies pro qualibet.

6. Quando impetratur iudex delegatus qualiter rescripti principis debeat insinuari iudici et infra quātum tēpus.

7. Quando iudex delegatus facit partē citari in prima citatione debet inferre copiam rescripti nec tūc cōparens potest petere copiam rescripti nec terminū ad cōtradiciendum.

8. Casus in quo actor cōpellit agere sed regulariter cōtra. Si actor erat mortuus post citationē: an heres eius teneatur prosequi: an vero nouā instantiā inchoare.

9. Citationes debent fieri ad postulationem alterius partis et cautus sit qđ in actis scribatur qđ ad petitionē talis iudex cōmisit citationem.

10. Delegatus principis potest citare per edictum de egressa cōmissione principis: sed delegatus ab inferiore nō potest ordinarius vero sic: quid de iure canonico.

11. Lis inchoatur per contestationē et qđ a citatione.

12. Si citatus cōpareat in vltimo termino citationis dē reficere expensas factas in primis et an in illis dicat fuisse cōtumag.

13. Quando iudex procedit cōtra absentē potest eg officio suo supplere de facto etiā nemine petente.

14. Si reus abest lite nō cōtestata an actor poterit per istam aut. liquidare de iure suo et facere ferri diffinitiuā.

15. In iudicijs seruanda est equalitas inter litigantes. ff. de iud. qđ licet actori liceat reo: sed nō econtra.

16. Si reus est presens et lis non cōtestata: an iudex possit eum compellere ad respondendum libello et ad contestandum eo casu quo non opponat aliquā exceptionem que habeat impedire lit. cōtestata.

17. An cōtra presentē et cōtumacem in nō parendo iudici habeat locum missio eg primo decreto sicut cōtra absentē cōtumacem in non cōparendo.

18. Si lis erat cōtestata et reus est absens: an possit actor petere diffinitiuā sententiam ferri.

19. Quando reus absoluitur qđ actor non probauit talis absolutio est diffinitiuā.

Ut semel. Ista aut. emanat ad supplementum. l. consentaneum. nā illa loquitur quādo reus abest et pūdet actori presentē. et ista loquitur quando abest actor et prouidet reo presentē cōtra actorem. Itē illa qđ lis erat cōtestata. ista vero qđ nō erat: et sic vtroqđ casu locū habet. Itē illa qđ actione reali. ista vero loquitur siue reali: siue personali. b. d. in effectū. l. §. doc. nō signent. C. Actor debet perseuerare in lite in qua dedit libellum et fecit reum citari si reus comparuit vult litem prosequi quousqđ causa finiatur et terminetur. hoc primo. Et si hoc non facit ad instantiam rei potest citari peremptorie per tres citationes cū intervallo. xxx. dierum pro quolibet si non cōparet expectatur p annū. quō elapso poterit reus liquidare de iure suo quod olim non poterat et etiam iudex eg officio suo potest perquirere

perquirere veritatem qua reperta potest iudex ad diffinitiuā finiam peruenire etiā lite non cōtestata. et eam ferre p parte ius habente etiā pro actore absente. hoc secūdo. Sed si actor cōpareat infra annū audietur dūmodo refundat expensas et caneat de prosequēdo. hoc tertio. Et si postea iterū causam relinquat: et iterū si abest ad cadit a iure suo: et sic fertur finia contra eum indistincte siue ius habeat siue non. b. d. quarto et vltimo tota aut. que est valde vtilis et bene glossata: et famosa: et Bart. eam bene examinat. Cuius rei gratia scire debes: et istud est substantiale qđ dat eā intelligere qđ iure veteri ff. si actor fecit reum citari et reus comparuit ipse reus nō habebat aliud remedium nisi absolueretur a termino citationis: et vt actor cōdemnetur in expensis: et non audiat postea volens comparere nisi refusus expensis: et tunc debeat audiri in prosequendo eundem libellum sicut prius si donabat tempus instantie non autē reus absoluebatur ab instantia edicti. i. citationis: et poterat absolui etiam actore vltius non citato. et hoc probatur in l. 1. post edictum. §. i. vel. ij. que incipit circumducto. ff. de iudi. nec poterat petere reus ferri diffinitiuā sententiam etiam si lis erat cōtestata: et liquidum de causa: quia actor absente non contrabatur olim hermoditum. i. litis desertio. Eg hoc contingebat iniquitas: quia si aliquis forte potēs volebat alium suum masculinum vegare poterat dare libellum et facere ipsum citari: deinde non curabat prosequi per aliquod tēpus: postea cōparebat et refundebat expensas et volebat prosequi. deinde se absentebat et similiter faciebat per totum triennium quo durabat instantia qđ erat magnum incommodum ipsius rei: licet non sic reo absente: qđ si lis erat cōtestata. siue esset liquidum de causa siue nō poterat actor liquidare et facere reum cōdemnari. Superuenit. l. propter adu. §. de iudi. in §. et si quidem. que addit duo: eo casu quo erat lis cōtestata. ff. vt reus faceret actorem citari simpliciter peremptorie tribus citationibus cum intervallo decem dierum pro qualibet: et postea circa finem instantie interpellaret iudicem vt videret acta et si reperiat liquidū esse de causa ferat sententiam diffinitiuā pro reo vel pro actore absente: si nō erat liquidum de causa poterat petere se absolui ab instantia iudicij: nō autem poterat liquidare actore absente: licet econuerso: sic melioris conditionis erat actor: qđ reus. Sed si lis non erat cōtestata. non habebat locum: qđ ibi dicitur vt possit procedi ad diffinitiuā: ideo superuenit ista aut. qđ est tertium ius. et addit alia duo qđ etiam si lis non erat cōtestata. postqđ reus fuit citatus et comparuit si sua interest qđ causa finiatur ne quotidie molestetur procedatur contra actorem: vt hic. et ponatur in contumacia quo facto si non erat liquidum de causa poterat liquidare: et etiam iudex eg officio suo poterat inquirere et reperire veritatem: et hoc est vnum. Item illud qđ reperta veritate potest petere ferri diffinitiuā sententiam: et est casus in quo lite non cōtestata. fertur diffinitiuā: si reus efficiatur melioris conditionis contra actorem absentem qđ econuerso: quia erat melioris conditionis actor prius qđ nunc per ea que §. dicta sunt. Et diuide istam aut. in quatuor partes vt in sumario. secunda ibi: qđ si causam. vsqđ ibi: sed nec inter. tertia ibi: vsqđ ad verbi. si quos. vsqđ in fi. Et fuit valde vtilis ista aut. vt tollantur vagationes quas quidā interdum faciunt contra suos inimicos. C. Nota qđ ista aut. intelligitur quādo actor dedit libellum et fecit reum citari et reus comparuit: sed actor non comparuit: tunc enim reus quia fuit vegatus potest compellere actorem ad persistendum in iudicio vsqđ ad litem finitam super causa in libello deducta ad cōtestata. lit. et alia faciēda que sunt necessaria. Sed si reus nō fuit citatus vel non cōparuisset in termino: licet postea cōparens reperiret libellū datum tamen quia non fuit vegatus non haberet beneficium istius aut. vt possit procedere cōtra actorem eo modo quo hic dicitur. et istud est substantiale: §. nō tangat per doc. C. Item ista aut. inducit tria de nouo. §. qđ possit liquidare de causa per reum etiam lite non cōtestata. qđ non erat nec de iure ff. nec de iure. C. imo nec post litem cōtestata. poterat reus liquidare actore absente: sed vel debebat petere se absolui a citatione de iure ff. vt in l. post edictum. §. circumducto. de iudi. vel si lis erat cōtestata. poterat petere se absolui ab instantia iudicij: vt in l. propter adu. §. et si quidem. et istud non sufficiebat reo: qđ actor poterat inchoare nouam instantiā super eodem libello: et tenere ipsum in litigio per longa tempora. C. Secundum est qđ inducit de nouo vt reus possit petere post liquidationem diffinitiuā sententiam etiam lit. non cōtestata. qđ etiam non erat nec de iure ff. nec. C. nisi quando lis erat cōtestata. et liquidum de causa: vt in §. et si quidem. Tertium est de temporibus apponendis in citationibus: quia de iure veteri. C. et ff. apponebatur. §. dies p qualibet. hic vero. xxx. dicit quidam qđ iura vetera corriguntur. Alij dicūt qđ loquunt quādo reus

abest: vt in l. consentaneum. vel quando abest actor et lis erat cōtestata. vt in §. et si quidem. hic vero quādo abest actor et lis nō erat cōtestata. vnde cum non possit perueniri ad diffinitiuā preter ordinem iuris grauatur reus in hoc vt plures dies debeant apponi in citatione: et hoc placet: §. alij cōtra de quibus in gloss. que incipit edictum. hic vero pcedit qđ tēpus instantie erat triennium de iure cōi: vel qđ nullum tēpus erat prefigum instantie vt in curia romana de iure canonico: sed in ciuitatibz singularibus in quibus sunt statuta qđ tēpus instantie sit minus debent abbreviari iste dilationes taliter qđ cadant infra tempus instantie fm qđ iudici videbit equum et loco anni qui datur post tres menses dabit tertia pars totius partis instantie sicut annus est tertia pars triennij: et etiam eg causa quādo est triennij tēpus instantie poterit iudex abbreviare bec tēpora expectatoria: quod dicit plene per Bartol. in l. ij. de re iudi. et tangit hic in eadem glo. C. Item no. in prin. dum dicit. Iudicij infinuatis et per eum aduersario cognitis qđ quādo impetratur iudex delegatus rescriptum infinnationis debet insinuari iudici: et de iure canonico declarat qđ fiat hoc infra annū vt in c. plerūq. de rescrip. quo elapso rescriptū annullabitur.

6. C. Item cum dicit per ipsum aduersario cognitis. allegatur qđ quando iudex delegatus facit partem citari in prima citatione debet in citatorio inferre copiam rescripti. et per hoc dicunt docto. qđ citatus comparens nō potest petere copiam rescripti nec terminū ad dicendum contra: qđ cū habuit copiam in citatorio iterum non est fienda: qđ debuit venire paratus si aliquid volebat dicere cōtra. et semel cum essem scholaris vidi dñm p. de perusio fratrem Bal. allegare istum teg. ad hoc cōi iudice potestatis. C. Item no. casum in quo actor cōpellit agere regulariter contra: vt. C. vt nemo inuitus. §. pone qđ actor erat mortuus post factam citationē: an heres eius habebat necesse prosequi an vero nouā instantiā inchoare. dic qđ primum verius est no. §. de de lic. defun. l. ij. in fi. et glo. ff. de inoff. test.

8. l. filius. §. ij. in glo. j. C. Item no. tertio dum dicit. Reo postulante qđ citationes debent fieri ad postulationem alterius partis: ideo sis cautus qđ in actis hoc scribatur qđ ad petitionem talis iudex cōmisit citationem: als nō valeret. l. ad peremptorium. de iudi. magne qđ procedit cōtra absentē.

9. C. Quarto not. qđ delegatus principis potest citare per edictū de egressa cōmissione principis: vt in verbi. que citatio: als secus. delegatus vo ab inferiore nō potest: sed ordinarius sic. hoc de iure ciuili: sed de iure canonico nō: vt in clemen. j. de iudi. C. Quinto no. dum dicit. Etiam si lis cepta non sit. et glo. dicit. §. per contestationem qđ lis inchoatur per contestationem: vt no. in l. fina. j. de tempo. app. in glo. que incipit dicunt quidam. Alij dicunt qđ a citatione: vt no. §. de in ius vo. super rubrica. At rursus est verū diuersis respectibus. C. Item no. fm Bar. in ver. sed nec intra. qđ si citatus comparet in vltimo termino citationis debet reficere expensas factas in primis: licet in illis nō fuerit contumacia: qđ verum est quātum ad hoc ne possit perueniri ad actum que intendit qui citari fecit: sed tamen ad hoc vt teneat reficere expensas dicitur fuisse contumag. et Bar. valde no. hoc et vide qđ ipse not. in l. qui ante calendas. de ver. obli. Allegat etiā iste teg. per Bar. dum dicit. Et perquisita veritate qđ qñ iudex procedit contra absentem potest eg officio suo supplere de facto etiam nemine petente. facit. l. ampliore. j. de appel. de hoc vide Bar. §. vt que de sunt aduo. partiū. l. vna. vbi alter videtur loqui. Omnis alij gloss. quas Bar. sigillatim recitat et declarat: capio gl. magnā que incipit. talis citatio: eam recto per quatuor principales qñones et per quasdam accessorias. oppo. qđ dicit aliqua notanda. C. Primo em queritur. qđ teg. dicit in ver. qđ locum habet: qđ predicta locum habent etiam si lis non sit cepta et nō cōtestata. ad quid referatur ille ver. an ad precedentia in quibus dicitur de citatione fienda: an etiam ad sequentia in quibus dicitur de sententia ferenda. In glo. sunt due opi. vna qđ ad precedentia. altera qđ ad sequentia. Tu dic qđ tam ad precedentia qđ ad sequentia vt possit citari: et in contumacia constitui et etiā hoc facto possit de negotio liquidari: et diffinitiuā finiam ferri. C. Sed oppo. si lis nō erat cōtestata. nec liquidū de causa: ergo nō poterat ferri diffinitiuā: sed interlocutoria ab obseruatione iudicij: vt l. pperandum. §. et siquidē. §. de iudi. Sol. teg. hic soluit. dñ dicit qđ reus potest liquidare: §. non sit cōtestata. et isto casu postqđ erit cōtestata. liquidatum habeat locum qđ dicitur de diffinitiuā: als secus: sed feretur interlocutoria. C. Secunda questio est. Quid si reus abest lit. non cōtestata. an actor poterit per istam aut. liquidare de iure suo et facere ferri diffinitiuā per istam aut. Glo. qđ non: qđ nihil innouat reo absente: sed de iure absente actore: ideo seruanda sunt iura vt non possit ferri diffinitiuā: sed cōtra reum non cōparentem procedatur eg missione eg primo et secundo decreto: rr. ij.

Per literas. Adde Ange. in l. vt perfectius. i. vltima col. C. de anna. excep.

et gl. enumerat q̄ plura: tamen reuera tria tantum sunt que di-
cantur substantia ordinis iudicarij sine q̄bus non potest va-
lere iudicium. primo vt detur libellus: secundo vt fiat lit. cōfessio. tertio
vt adhibeatur causae cognitio q̄ aut iuramentū de calūnia sit
de substantia. nō est verum: q̄ videmus q̄ potest omitti nec vi-
tiatur p̄cessus: vt in l. ij. §. ij. quia veremur de iura. calum. sed
substantiale est illud q̄ actus esse non pōt: vt in emptio-
ne et venditione. nam substantiale est res et pretium: et sine alte-
ro istorum non potest esse emptio: vt in l. pacta conuenta. ff. de
contraben. empr. Item nec examinatio testium dicitur esse de
substantia: q̄ etiā sine testibus p̄ cōfessionem vel instrumenta
potest haberi veritas. Item citatio fm̄ glo. est de substantia sed
nec hoc potest dici: q̄ si pars est presens non requiritur citatio
sed si non est presens dicitur de substantia nō propter se. sed q̄
requiritur causae cognitio et de causa nō dicitur cognitum. nisi
pars sit presens vel contumax: et in contumacia non constitui-
tur nisi per citationem nec etiam publicatio testium vel p̄ces-
sus est de substantia. vt si omittatur non valeat. sicut nec con-
clusio. vt no. in. cl. sepe. de ver. sig. super verbo cōclusionē. Cau-
se vero cognitio bene est de substantia: tamen p̄sumitur ad-
hibita si feratur sententia seruatis alijs seruandis q̄ datus fue-
rit libellus et lis contestata. presente parte vel contumace nisi cō-
trarium appareat: puta q̄ nō vidit p̄cessum vel q̄ minus su-
bito protulit eam: vt in l. ij. §. i. j.

2. Sententia si lata est sub conditione valet licet non debuit ferri.
3. Procurator cesaris q̄ possit cognoscere inter priuatos.
4. Si iudex maleficiozū condēnat fideiussores datos a crimi-
noso ad instantiam fisci potest etiam condēnare criminolum ad
reddendum fideiussozibus ratione mandati.
5. Si iudex in causae cognitione cognouit inter duos et vnum cō-
demnat pōt ad illius condēnati instantiam cognoscere et
condēnare contra alterū licet non sit de sua iurisdictione.
De dependentibus idem est iudicium.

Am eorum. Si iudex lata est sub mo-
do valet et seruandus est
modus si non est appellatus. b. d. Si etia si lata est
sub cōditione: licet nō debuit ferri: nihilominus va-
let. l. ij. §. b. idum. q̄ app. sit. Et legitur duobus modis. primo
q̄ vnicū erat iudiciū inter illos de q̄bus in litera: q̄ p̄curator
fisci coram p̄curatore cesaris q̄ erat iudex inter fiscum et priuatum
tum egit cōtra fideiussores datū a debitoze fiscali: et iudex con-
dēnauit fideiussores datū a debitoze fiscali: et eadem iussit tradi
pignora q̄ habebant de bonis debitozis euz hoc q̄ deberet sa-
tisfacere fisco videbat q̄ non valeret: q̄ lata sub modo. Dicit
contrarium et q̄ iste modus inducit dispositionē: vt ex eo pos-
sit agi contra fideiussores vt satisfaciatur fisco. fact. §. de his que
sub modo p̄ totū. Alio modo legit q̄ fuerunt duo iudicia. vnu
inter procuratorem fisci et fideiussores in quo fideiussores fue-
runt condēnati. Aliud inter fideiussores et debitozem princi-
palem a quo fideiussores repetebāt. et hic principalis fuit con-
dēnatus ad tradendū eis pignora. Et tunc opp. q̄ de il-
lo iudicio q̄ erat inter priuatos p̄curator cesaris nō esset iu-
dex cōpetens: q̄ non cognoscit nisi inter fiscum et priuatum. l. j.
de iur. om. iudi. §. Solu. verū nisi causa que vertitur inter priu-
atos descendat ab illa q̄ versa fuit inter fiscum et priuatum. nam
tunc ipse idem iudex qui cognouit inter fiscum et priuatum co-
gnoscit et de illa que vertitur inter duos priuatos. vt. §. de iure
fisci. cum venditis. per q̄ dicunt doc. q̄ si iudex maleficiozū
condēnat fideiussores datos a criminoso ad instantiam fisci
potest etiam condēnare criminolum ad reddendum fideius-
sozibus rationem mādātū: §. sua iurisdicō non videatur egre-
di ad causas ciuiles: et ista est ciuilis non criminalis. Et simili-
ter si iudex in causae cognitione cognouit inter duos et vnum cō-
demnat potest ad illius condēnati instantiam cognoscere et cō-
demnare contra alterū: licet non sit de sua iurisdictione fm̄ Ja-
bu. facit. l. si q̄ argentarijs. §. rationem. de eden. in fi. vbi de
dependentibus idem iudicium est.

2. Iudices q̄ non habet certū tribunal possunt eligere locū
quem volunt pro reddendo iure dummodo honestum.
 3. Qd non requiritur q̄ in sententia diffinitiva adsint officiales
curie et quando.
- Signus notarius incepit scribere in aliqua causa q̄ possit mu-
tari p̄ libito voluntatis iudicis de consuetudine.
Quod idem sit in nuntio qui incepit citare.

Am sententiam. Sententia que
nō est lata in lo-
co maiorum non tenet. b. d. Et no. gl. q̄ iudices
qui non habent certum tribunal possunt eligere lo-
cum quem volunt pro reddendo iure vt sunt iudices appell.

ciuitatis Bononie. nam a potestate appellatur ad quosdam ci-
ues de collegio docto. vnde possunt eligere quem locum volūt
dummodo honestum fm̄ glo. que semper allegatur. Et Item
no. q̄ non requiritur quod in sententia diffinitiva adsint offi-
ciales curie per quod feratur in loco consueto qd non intelli-
gas de officialibus necessarijs: vt sunt notarij qui sunt rogati
de actis: nam etiam debent scribere sententiam. l. i. §. de rog. p̄
quam videtur quod si vnus notarius incepit scribere alius nō
possit se impedire. et ita videtur de nuntijs curie si vnus ince-
pit citare: tamen Bar. dicit q̄ hoc non seruatur: imo mutatur
pro libito voluntatis iudicis.

2. Iudex non pōt compellere partes ad transigendum vel
concordandum vel compromittendum.
Quid ad faciendum pacem vel treugam inter offendentem et
offensum.

Stipulatione. Verba iudicis p̄
lata non preceden-
te causae cognitione non habent vim sententie. b. d.
Bar. sed non placet: q̄ etiam si fuisse causa
cognita non haberet vim finis: q̄ nō continebant conditionem
vel absolutionē: vt. §. eo. l. p̄fess. Dic ergo q̄ verba iudicis sua
dentis vel p̄nuntiantis partes debere innicere concordare nō
habent vim sententie diffinitive: q̄ non diffiniunt causam: sed
dimittunt eā in incerto: bene tñ est verum quod dicit Barto. q̄
nisi feratur causa cognita non valet: vt hic circa fin. dum dicit.
Si nulla causa cognita etiam si verba essent apta ad cōdemna-
tionem vel absolutionem. Et Allegatur ista. l. q̄ iudex nō po-
test compellere partes ad transigendum vel concordandū vel
compromittendum. de hoc videtur teg. in l. si dictum. §. si cum
promisero. de enicō. et Bartol. tangit in l. furti. §. iussu. de infa-
mi. sed ad faciendam pacem vel treugam inter offendentem et
offensum neveniant ad arma bene potest compellere non dico
q̄ remittat actionem iniuriarum: sed ne veniant ad arma nec
propria auctoritate se offendant: vt in l. equissimum. de vsufru.
hic enim iudex postq̄ cognouerit de causa dicit partibus qd
cum essent inuicem attinētes non erat bonum quod litigarent
vel quod ferretur alia sententia. sed quod deberent inuicem cō-
cordare certe non habent ista verba vim sententie. et eis non
obstantibus poterit actor iterum agere et actionem ex stipula-
tione quam habebat poterit intentare: quia illa verba non ha-
bent vim sententie.

2. Ad validitatem sententie non est citandus nisi ille qui de-
dit: vel contra quem datus est libellus et quid de illis qui prē-
dunt interesse.
3. Licet res detur insolutum: actio prima non tollitur et euicta
re data agit actione prima: an aut tunc requiratur q̄ recipies
dicat q̄ non intendit derogare iuri suo.

Libera quidem. Sententia per
quā res euincitur
non rescinditur nisi p̄ appellationē: licet actor non
fuerit ad eam citatus tamen contra eum succurritur
ad interesse si sibi fuit lesa denūtiata. b. d. in effectu. Et dic quod
emissi quādā Theodora a titio quā asserbat esse ancillā suaz
q̄ esset libera. Vel titius cum esset debitor: tuas dedit eā tibi
insolutū pro debito. ista Theodora prouocauit in libertatem
et obtinuit sententiam pro se ad quam audiendam non fuit ti-
tius citatus nunc tu vis agere contra titium ad interesse actio-
ne ex empto. in primo casu quando emisti vel actione prima
quando recepisti insolutum. Titius dicit sententiam nullam:
quia non fuit citatus. et sic dicit se non teneri de euictione. Di-
citur hic quod propter hoc non est nulla: quia lis non erat in-
ter te et titium: sed inter te et Theodoram: vnde bene erat neces-
saria citatio de altero vestrū: sed citatio de titio: licet pretende-
ret interesse non fuit necessaria quantum ad validitatem sentē-
tie. Sed si queritur an agere possis de euictione. Respondetur
q̄ sic si litē sibi denūtiasti. licet ad sententiam non feceris ci-
tari et agere debes. vel ex empto. vel ex actione prima si recepisti
insolutū. b. d. in effectu. Et sic pro eo qd dicit in l. ab eo. §. qd
et quando iudex vbi Bal. dicit fm̄ Inno. qd ad validitatem sen-
tentie non est citandus nisi ille qui dedit vel contra quem da-
tus est libellus. Alij vero qui pretendunt interesse non sunt ne-
cessario citandi. tamen si non citantur iudex non facit eis p̄iudiciū
dicium hic vero facit sibi p̄iudiciū: q̄ sibi fuit denūtiata
lis et non iuit ad defendendum. Et sic allegatur. licet res detur
insolutum actio prima non tollitur. ideo euicta re data agit
actione prima. Sed cōtra q̄ ino fit sublatā: q̄ ex datione in
solutum resultat quedam emptio. et sic debet agi actione ex em-
pto. sicut in primo casu q̄ fuit emptā per l. eleganter. in princ.
de pig. actio. Glo. notabiliter soluit. et propter hoc semper alle-
gatur q̄ debet intelligi quando fuit actum tempore dationis
insolutum

insolutum q̄ actio prima non tolleretur nisi res perfecte effice-
retur recipientis quod hic non fuit postq̄ erat libera. als p̄o-
cederet contrarium qd tene menti p̄o dationibus in solutum
que quotidie sunt et pars recipiens dicit se nolle derogare iu-
ri suo nisi res efficiatur sua perfecte. nam ista verba habet vim
protestationis q̄ actio prima remaneat firma quod dicit vt. l. si
quis aliam. de solu. cum ibi no. per Bar. nisi ratione doli: vt. l. i.
si res. eo. tit. quod dicit vt. ibi.

Est sententiam. Sententia diffini-
tina per aliam sen-
tentiam contraria non reuocatur sed interlocutoria p̄
quā lis nō deciditur bene reuocat per aliā interlocutoria: et sen-
tētia lata in causa possessionis nō facit p̄iudiciū in causa pro-
prietatis: q̄ sunt snie diuersae et super diuersis rebus etiā si sint
cōtrarie: q̄ vna p̄uon: altera p̄o altero. Ratio primi dicti est
quia de natura sentētie diffinitive est q̄ nō retractetur nisi per
viam appellatōis: als nunq̄ esset litis finis: vt. §. sent. rescin.
nō posse. per totū. Secūdo quia sentētia lata contra sententiam
est ipso iure nulla: vt. l. ij. q̄ p̄uon. non est neces. qd tamen de-
clarat: vt. ibi. Et secūdo dicto allegatur ista. l. q̄ sententia lata in
causa possessionis est diffinitiva nō interlocutoria. quia primiū
dictum. l. est de sententia diffinitiva. Contra qd oppo. de la-
ta in causa possessionis que non p̄iudicat in causa proprietatis:
tis: ergo inuit q̄ etiam illa sit diffinitiva. et hoc etiā dicit glo.
in l. i. si de momē. pos. et l. quod iussit. de re iudica. et Inno. in c.
cum venisset. de insti. In autem lata in causa proprietatis p̄e-
iudicat in causa possessionis. tangitur per Barto. in repe. primo q̄ in
bil cōmune. l. naturaliter. ff. de acqui. pos. Et vltimo dicto limi-
tatur id qd habetur in l. quod iussit. de re iudi. vbi dicitur q̄ in
interlocutoria potest per iudices reuocari de qua voluit hic im-
perator opponere. nam debet intelligi de illa interlocutoria q̄
causam non diffinit: sed si esset talis que diffiniret totā causam
non posset reuocari: vt si iudex pronuntiauit se non esse iudicē
competentem vel appellationem esse desertam vel instantiam
peremptā. nā post illas sentētiās si trāserūt in rem iudicatam
nō posset aliquid dici: §. si nō diffiniret totā causam: licet diffi-
niret aliquē articulū: vt si esset questio an esset admittēdus ali-
quis testis. vel nō: vel aliqd capitulū et p̄nūtiatū esset q̄ sic: vel
q̄ nō talis sentētia bene posset reuocari: ita intelligit Barto. et
ita declarat glo. si. quod dicit per eum in d. l. quod iussit.

2. Sententia non potest ferri sub conditione extrinseca vt si
nautis ex alia veniret si tamen feratur valet.
Quid de conditione que respicit probationem.

Am iudex. Sententia que non continet
condemnationem vel absolu-
tionem vel equipollens est nulla. b. d. Bar. Et pro hoc
vltimo vide glo. in l. i. de re iud. et in l. in summa. c. ti. Premitte vt
tangitur in glo. q̄ olim iudices q̄ instabat tēpus instantie cū
dubitarēt pro qua parte ferret sententiam et necesse habebāt fer-
re: q̄ instantia peribat ferebāt eam sub conditione. q̄ absolue-
bant reum si iurabat se nō teneri vel condēnabāt si actor iura-
bat eum teneri. Et si dicitur quare non faciebāt prius iurari.
Respondetur q̄ poterat esse q̄ nō erat presens et instantia peri-
bat: tñ iuramentū poterat prestari quādoq̄: et tñ sentē-
tia fortiebatur effectu hodie. per l. generaliter. §. de iureiur.
tale iuramentū debet prestari incōtinēt: als nō valet snia: vt in
l. generaliter. §. i. §. de iureiur. qd etiā tāgit hic glo. Hic in ista. l.
ponitur casus q̄ iudex pronūtiatū partem debere iurare se
fonere iusticiā nec dicit quid iuris esset si iurabit. Dicitur hic
q̄ nō pōt dici sentētia diffinitiva q̄ non continet condēnatio-
nem vel absolutionē. Et distinguitur: aut queritur: an possit fer-
ri sentētia sub cōditione extrinseca: vt si nautis ex alia venerit
et dicendū q̄ non si tamen feratur. valet. l. i. §. b. idum quando
ap. sit. Aut queritur an possit ferri sub intrinseca: vt est illa que
respicit probationē et tunc aut fertur sub conditione de preteri-
to: puta absoluo te si probasti et valet: q̄ illa conditio nō suspē-
dit. l. cum ad presens. si cer. peta. et probatur in l. a dno pio. §. i.
vel. §. ff. de re iudica. vbi valet q̄ capiatur immobilis si non
egant immobilis que verba si non egant sunt de presenti. Aut q̄
ritur si possit ferri sub cōditione de futuro tñ aut est talis pro-
batio q̄ pōt fieri incōtinēt vt te absoluo si iurabis vel reum
condēno si actor iurabit: nam valet et debet iurari incōtinēt
post. vt. l. generaliter. §. i. §. de iureiur. aut nō potest fieri incōti-
nēt: puta si probabis per testes vel in instrumenta: et tunc non va-
let: vt patet ex his que hic not. per glo. et Bar.

Am. Non indiget summario nec l. nemo. vi-
de per te.
Actor q̄ possit reconueniri etiā ex diuersa cau-
sa nec potest actor declinare iurisdictionē si non erat
suus iudex actoris.

Am papinianus. Si reus re-
conueniatur
nō pōt actor opponere exceptionē iudicis incompete-
tis: q̄ postq̄ elegit iudicē pro se cōtra reū et etiā re-
cipere cōtra se et p̄ eo in vim etiā reconuentionis. b. d. pone casū
q̄ paduanus conuenit Vicentinū corā p̄tate Vicentie q̄ tene-
tur sequi forū rei. Vicentinus vult ipsum reconuenire corā eodē
p̄tate actor dicit q̄ iste p̄tas nō est iudex suus. vt corā eo teneat
respondere vel conueniri possit. licet sit iudex suus vt possit co-
ram eo agere contra Vicentinū. q̄ritur qd iuris. dicit Imperator
q̄ reperit qdā respōsio vel decisio Papi. iuriscōsulti q̄ dicit q̄
si ago cōtra te ex vna cā: puta actione tutele vel p̄ socio tu po-
tes me reconuenire occasione eiusdē tutele vel eiusdē societatis: et
q̄ iudex aditus p̄ me contra te non solū pōt te p̄dēnare vel ab-
soluere. sed etiā pōt me cōdēnare tibi: quā decisiō Impera-
tor approbat et cōmēdat: et loquar q̄ etiā conuenit me ex ea
dem causa. puta ex eadē tutela vel societate eā extendit: vt etiā
habeat locū q̄ ex causa diuersa vt si ago cōtra te ex mutuo po-
tes me etiā reconuenire ex stipulatione vel donatione per ratio-
nem que hic assignatur in fi. et q̄ licet decisio Papi. locum ha-
beat q̄ etiam conuenis me corā illo iudice q̄ non solum corā
tuus. sed etiam meus: vt si paduanus conueniat paduanū co-
ram potestate Padue q̄ est iudex cōpetens vtriusq̄: q̄ vterq̄
pōt coram eo agere et conueniri extendit eam etiam ad casum
p̄positum q̄ actor agit corā iudice non suo: licet sit iudex reit vt
paduanus corā potestate Vicentie p̄ rationē predictam. b. d. in
effectū cū declarationibus necessarijs. Et opp. primo q̄ ista
l. nihil addat ad dictū Papi. q̄ qd hic dicit erat etiā de iure ve-
teri. vt in titu. ff. de qui. re. ad eum in ea. Sol. ibi etiā reconue-
niebatur ex eadē causa hic vero addit vt idē sit si etiā conuenia-
tur ex diuersa causa: et etiā addit ratio q̄ ponit in fi. et hoc vult
glo. que incipit. Sed in quo. Sed secūdo opp. q̄ etiam de iu-
re antiquo erat istud vt posset actor etiā conueniri ex causa di-
uersa: vt in l. si idē cum eodem. §. q̄ si mutui. de iur. om. iudi. et
l. ij. §. sed si agā. ff. de iudi. Sol. verū est si actor agebat corā iu-
dice cōi qui erat iudex nō solū rei: sed actoris et vterq̄ poterat
coram illo conueniri: vt si paduanus conueniat paduanū corā
potestate Padue: et in tñ est verū q̄ etiam si paduanus pote-
rat illum iudicem suū declinare ex aliquo privilegio. si tñ agit
declinare non pōt quominus coram eo conueniatur vt in d. §.
§. si mutui. et in §. sed si agant. Sed hic extenditur vt etiam si co-
ram iudice penitus non suo. §. ipsius actoris. vt in casu quē po-
sui ponendo casum vt colligitur ex gl. que sequit et ex. l. quas
allegat. Sed tunc op. tertio si bec vera sunt: ergo aut. que se-
quitur est superflua: q̄ oia erant statuta ante ipsam. Solu. non
est verum: q̄ ponit casum diuersum. nam papi. et etiam Impe-
rator auctor buius. l. p̄mittebat reo cōuenire actores in causa di-
uersa et coram iudice nō suo. §. actoris: q̄ efficiebatur suus p̄ cō-
uentionem non tamen astringebat reū in reconueniendo a acto-
rem coram eodē iudice. vnde reus vtebatur malitia. q̄ videns
se conueniri coram potestate Vicentie vt faceret actorem desi-
stere veniebat paduā et contra ipsum actorem dabat libellum
in maiori quantitate et in magis periculosa causa ppter qd oi-
mittebat litem inchoatam Vicentie. et redibat paduam ne igit
sit in arbitrio rei hoc facere p̄ istam aut. statuitur: vt reus si ve-
lit reconuenire actorem durante lite inchoata corā eo nō pos-
sit coram alio iudice actorem conuenire sed debet reconuenire
coram eodē et si non vult quousq̄ lis inchoata corā eo sit finita
et ea finita poterit actorem conuenire corā iudice p̄prio ipsius
actoris. et sic loquitur ista aut.

2. Si cōuenias me ad pecuniā an possim te reconuenire de
causa status corā eodem iudice licet non sit talis q̄ possit de ista
causa status cognoscere.
3. Si agis cōtra me ad pecuniā an possim te reconuenire crimina-
liter de aliquo crimine ad penam applicandā fisco.
4. Si actor impetrat iudicē delegatum sup vna causa et reconue-
niatur coram eo. an tñ ipse actor poterit iterū reconuenire reū
ex alia causa q̄ primo et sic agere et etiā reconuenire ex diuersis
causis coram eodem delegato.
5. Si clericus agat contra laicum in curia seculari an poterit lai-
cus eum ibi reconuenire.
6. Reconuentio an habeat locum in causa summaria vel etiā nō
summaria tamen non possit terminari eadem sententia.

Consequenter. Reconuentio dicitur
dicitur. nec pōt fieri corā alio qusq̄ lis primo inchoa-
ta sit finita. pōt tñ iudex regulari si adest legitima cā
reculationis. et tunc si erat delegatus alius impetrabitur si o-
dinarius alius adiungatur. b. d. teg. cum glo. Et queritur in
glo. de tribus primo quenebas me ad pecuniā. ego reconue-

nio te de causa status que est preiudicialis ad illā. q. ego dico q. es feruus meus. ⁊ non potes habere actionem contra me. nec etiā agere. ⁊ peto hoc declarari. Iudeq. coram quo agitur: nō est talis q. possit de ista causa status cognoscere. quia requiruntur magis factus. vt in l. placet. de pedit. indi. queritur an hoc poterit casu cognoscere ⁊ pronuntiare. Sloss. q. sic per l. quotes. §. de indi. vbi iudeq. qui nō habet iurisdictionē si principaliter adiretur. si tamen incidenter bene haberet iurisdictionem: et ita hic. quia non principaliter aditurus in consequentiam. ¶ Canonice ⁊ etiam Spe. videntur tenere contrarium quod si agas contra me ad pecuniam non possum reconueniri de causa spirituali si iudeq. non est talis qui possit de ea cognoscere. nec ob l. quotes. q. qñ causa mouetur incidenter per modum exceptionis vel replicationis quo casu. licet iudeq. non cognoscat. non tamē habet necesse pronuntiare. vt in c. i. de or. iu. Sed hic mouetur eque principaliter per modum agendi ⁊ hic h. necesse pronuntiare. Venient autem iudeq. non potest de illa causa pronuntiare ppter naturam cause: vt in causa spirituali. puta matrimonij vel decimaruz: ipsē est iudeq. secularis: ⁊ tunc neq. poterit per modum reconuentionis: q. etiam de consensu actoris non posset in eū prozogari iurisditio. Aut est talis causa de qua h. non posset cognoscere de iure: posset tamē iurisditio prozogari de consensu partiu: q. nō propter sui naturā: sed ppter priuilegiū pphone non potest cognoscere: ⁊ tunc bene poterit q. actor: coipso q. egit: videri consentire vt possit reconue-

3 niri corā eodem. † Secūdo queritur. si agas contra me ad pecu
niam an possū te reconuenire criminaliter de aliquo crimī
ne ad penā applicandā fisco. S̄lo. q. si. tu. dic. q. ad iudg. ba.
bebat merū imperiū. ⁊ sic cognitiōe causariū criminalium: et
verū est hoc. at nō habebat merū imperiū: ⁊ tunc secus. qz in
hoc nō pōt iurisdictio proari: alis fraudaret respū. qz partes
4 possent colludere adintra ⁊ facere criminolum absolui. † S̄
tertio queritur impetrāci contra me iudicem delegatum sup
vna causa: ⁊ sup centum q̄ volebas petere eg. causa mutui corā
iudice.

An poterit laicus ibi esse re-
cōnūire. Adde
Bal. c. i. in ti.
de cōtrouerſia i
ueſtitur apō pa-
res termināda.
in vi. ſeu. et per
Pet. de ancha.
repe. regule ea q̃
in. vi. q. de re. iu.
lib. vi. limita niſi
cleric⁹ ageret co-
ram iudice laico
pro iniuria illa
a tibi a laico: q̃
curie conueniri
nō poſſet p. l. ij.
in. ſ. ſi agat. ff.
de iudi. 7 p. Sa-
li. 7 Rapa. ful.
in anno. 7 cōtra.
C. de ſen.

dem inuicem. si deus uellet & ea luminaria prima progeretur ut
posset eadem sententia terminari non esset audiendus. q. ten-
deret in preiudiciu actoris. Plures alias questiones monēt
doc. quas uide per te. quia leues sunt.

2 ¶ Si iudex ordinarius in aliqua causa que vertatur inter te et me dedit iudicem delegatum cum clausula quod neuter nostrum possit appellare vel iudicem recusare ante diffinitivam sententiam an nihilominus poterit appellari vel delegatus recusari.

3 Clausula appellatione remota quid operetur.
4 Delegatio cause dicitur snia interlocutoria.
Si vna determinatio respicit plura debet ea pariter determi-
nare nisi subest ratio in contrarium q non pariter sed dispa-
riter determinet.

Eam solitum. Et Reg. ista. b. d. fm
vna lect. Quando vna
determinatio cōcernit plura determinabilia debet
ea pariter determinare etiā si subest ratio in contra
rium. b. d. Scōm aliam dicit totū eōuerso. q. quando subest
ratio in contrarium nō determinat pariter. sed fm q. congruit
determinabilibus. q. text. est aliquantulum obscurus. Done
casum? q. iudex ordinarius in quadam causa que vertebatur
inger te i me: dedit iudicem delegatum cui clausula q. neuter

nostrum possit appellare vel iudicem recusare ante diffinitiu:
sententiam: tu vis nunc ante litem contest. recusare iudicē: ego
dico q non potes propter dictam clausulam. nam si velles ap
pellare ab aliqua interlocutoria lata ante lit. contest. vel pos
non posses propter istam clausulam: ergo nec potes etiam re
cusare ante lit. contest. quia pariter debent esse duo determi
ri. Tu dicis q imo potes posito q esset verum q non posses
appellare: quia diuersa est ratio i recusatione. nam appella
ab interlocutoria ⁊ ante sententiam diffinitiuā regulariter es
prohibita. fallit in quibusdam casibus. in illis ergo in quibus
fallit nō appellatur de iure cōmuni: sed de iure speciali ⁊ eg
ordinario. vnde per clausulam predictam bene tollitur dicta
cultas appellandi sed ecōuerso regulariter fit ante lit. contest
⁊ de iure cōmuni: postea vero regulariter prohibetur nisi eg
ista causa: vt si causa suspicionis de nouo oritur post lit. ⁊ te.
cis ergo q illa clausula sicut tollit appellationē egtra ordina
riam ⁊ quae interponitur de iure speciali. non autem ordina
riam quae interponitur a sententiā diffinitiuā ita debet tollere recusa
tionē quae interponitur iure egtra ordinario. s. post lit. contesta
eg aliqua iusta causa non autē illa quae interponitur iure ordi
nario. s. ante lit. contest. sicut nec tollit appellationem interpo
sitam iure ordinario post sententiam queritur quid iuris. Im
perator: sū vnā loc. dicit q quidā tenebant primā opi. q null
modo posses recusare: q sicut prohibetur oīs appellatio ante
sententiā siue post lit. contest. siue ante illa debeat tolli oīs re
cusatio siue post lit. cōtest. siue ante nō obstante ratione supia
scripta facta in contrariū vt sit vna determinatio q nō possit
determinās ista duo. l. appellare vel recusare ea pariter deter
minare. Et sū primā loc. opi. illōū est vera de rigore iuris ⁊ si
propter illam clausulam prohiberis recusare: licet si non esset
apposita illa clausula posses recusare: q tñ hoc videtur iniūstū
dat consiliū imperator q iudex qñ apponit dictā clausulā oīs
singuat tēpora: vt nō possit appellare ante sententiā siue post
lit. conte. siue ante ⁊ q nō possit recusare. l. post lit. cōtesta. non
aut ante istā loc. sequitur Bar. quae fuit asBar. fili. ⁊ tūc consiliū
imperatoris erit aliquis vtilitatis sū aliā loc. dicit q imo il
la opi. nō est bona q nō possit recusare ante lit. cōtest. imo non
est hoc sibi vitium propter rationē predictā licet prima facie
deatur contrariū per primā regulā q debeat pariter determi
nari: ideo indistrit iudices q distinguat tēpora ⁊ nō ponat par
tes in dubietate ⁊ istam tenet dñs Rayph. quae mihi videtur ve
rior ⁊ securior: maxime q nō video quō iudex ordinarius infe
rior a principe possit per suū rescriptū tollere appellationē ab
interlocutoria de iure permittam nec etiā recusationes q non
possent iuri pprio derogare: vt in l. i. d. de feriis ⁊ oīs hic q

3 ligo qñ appofuit illā claufulam de cōfensu partium. Et circa
iffam claufulam appellatione remota quid operetur. vide qñ
no. per Lano. in. c. pafioralis. de appel. cū ibi not. in nouella: nā
appellatio a diffinitua confat q̄ folus princeps pōt eā tollere
reū in glo. fed eadē ratio videt in appellatione ab interlocuto
ria eo cafu quo poffit de iure cōmuni. licet doc. nostri morēt cō
trariū bic faciendo differentia inter appellationē a diffinitua
et appellationē ab interlocutoria que nō videtur faciēda quia
ficut inferior: a principe nō potest tollere ordinē iudicariū nec
opponere claufulam nō obftante cū non poffit tollere iura cō
munia. vt. no. in. c. ftatutū. de bere. lib. vi. ita videtur q̄ nec poffit
cōmittere caufam appellatione vel recufatione et remota que
4 a iure cōmuni cōceditur. Et no. bic in prin. in ver. fententijs.
in ver. interlocutoria q̄ delegatio caufe dicitur fentētia iterlo
cutoria: ergo poffet appellari eo cafu quo pōt ab alijs interlo
cutorijs. Et gloff. q̄ funt bic vident tenere opinionē a qua tenui.
vt patet eg glo. fuper verbo vetitū eſt. Et fic no. bic declaratio
nē ad id q̄ cōmunitur dō: q̄ fi vna determinatio refpicit plura
debet ea pariter determinare. vt. l. iā bic iure. de vul. r. pup. q̄
debet intelligi niſi ſubſit ratio in ſūū q̄ nō pariter fed diſpari
ter determinet: vt erat bic. nā alia ratio erat in appellatione a
diffinitua q̄ in recufatione ante litem conteſta.

De sententijs que sine certa quantitate. *Rubrica.*

Super ista rubrica vide in spe. §. qualiter. verſi. idem debet
et Anno. de procura. c. auditis.

2 ¶ Si cum esses debitor mens sub vñsris iudex te condem
nant ad forem et etiam ad vsuras quousq; solueris. et sic ad
vsuras decururas durante quadreflri an bec tententia va
leat. z nume. 4.

3 Durante tempore quadreflri nō currñt vsure cōtractus: nisi
iudex in sententia sua expresse disponat contrarium.

eg condemnare
ndemnavit.
Cum iudicem

Cum iudicem. ¶ Valet sententia de futuro si pendet ab eo quod est de presenti. h. d. si in quinta lectione veram Bart. premitte ad evidentiam quod quoniam quis est debitor sub usurus currunt usure ante lite inchoatum: et etiam post lite pendente quousque sit lata sententia condonatoria: et transiuerit in rem iudicata: et sic si fuit appellatum currunt pendente causa appel. postquam vero sententia in rem iudicata. transiit definitum currere usure contractus durante quadrimiesitri quod datur iudicatis ad soluendum: quia talis dilatio debet prodesse condonato: quod nisi soluat illud in infra illud tempus incipit currere usure ceterisime: vnde in l. iij. §. de usur. rei indi. c. et non in l. iij. in glo. magna. §. de iudi. ¶ Donec ergo cum

[illegible]

3 tentia non est lata cōtra formā iuris. ⁊ sic valet. b. d. no. CT Et
sic no. limitatione ad l. si de vsu rei iudi. ⁊ ad no. in l. i. s. de in
di. q. durante tempore quadrimestri non currant vsure cōtra
ctus. nam hoc fallit nisi iudex expresse disponat cōtrarium in
4 sententia sua per istā l. no. CT Sed quid si debiti nō erat vsu

rariū.an posset indeq. condēnare ad vsuras si nō soluantur quā
 titas in qua condēnauit.dic vt not. i. de vsur. fisca. l. ei⁹ summe.
 per. l. j. cōmi. vel epistolā. l. i. Ad secundū vero respōdetur q
 procederet si tēpus futurū non haberet dependentiam. sed hic
 habebat q. debitū fortis erat purū in quo debebat debitū
 vsurariū. licet ergo q. tenearis mibi in centū sub conditione nō
 possū agere ante conditionis euentū etiam vt condēneris
 adueniente conditione. q. hoc est debitū non habet dependen
 tiam a debito de presenti. vt in l. non quādmōdū. de iudi. quā
 do tamē subest debitū de presenti. puta fortis ⁊ etiā subest spes
 debiti de futuro qd dependet a forte vt vsurariū bene potest fie
 ri condemnatio in vsuris debendis si etiam peterem sōtemy
 hic est text. cū glo. in quinta lec. sed si nō peterē vsuras futuras
 non teneret petitio nec posset ferri sentētia super futuro seu fu
 turis vsuris. vt in l. i. §. i. de vsuris. ¶ Et propter predictā quā
 do debitū est annuū vel menstruū ⁊ cucurrerūt aliquē pensio
 nes pēriti temporis possum petere illas que debentur de pre
 senti ⁊ occasione etiam illarū possum petere q. condēneris ad
 pensiones futuri temporis per istū text. cū glo. Ad vltimū de
 quantitate ⁊ q. non teneatur in illa sentētia: dic q. nō propter
 hoc non redditur nulla: q. nec poterat contineri certa quanti
 tas cū ignoretur quāto tēpore cessabāt soluere. vt. j. l. proxima.
 Certe lecture glo. non habent dubium sūm docto. ⁊ sunt in seve
 re. sed non conueniunt huic literē.

2 **Differentia inter curatozē reip. 7 procuratozem reipu.**
+ 53 hi potitur incertū na4

Quoniam. ^{ibi petitur incerta va-}
let sententia incerta. b. o. i.
Barto. ¶ Et pone casum q̄ quidam tenebatur rei
pu. ad conseruandū eam indēnem in quodam nego
tio procurator reip̄u. egit contra eū coram iudicibus ipsius rei
pu. quia erant iudices inter remp̄u. ⁊ priuatum ⁊ petijt decla
rari ipsum teneri ad conseruandam remp̄u. indēnem. ⁊ ita fuit
pronūtiatū. ⁊ erat dubium an valeret q̄ non continebat cer
tam quantitatem. ⁊ dicitur q̄ sic. quia non poterat pronūtiar
re de certa quantitate possq̄ non fuerat petita. ¶ Sed oppo.
de. l. se. vbi debet continere per se vel per relationem ad aliud.
Sol. illa loquitur quando fuit petita certa quantitas hic non.
vnde iudeq̄ non potuit eam egprimere. Sed contra imo etiam
si non fuit petita. vt insti. de act. §. curare. Sol. ibi non fuit peti
ta certa q̄ntitas a principio sed in processu cause fuit facta p̄
secutio de certa q̄ntitate puta fuit petitū interesse ⁊ sic quanti
tas incerta. sed in p̄secutione fuit deducta certa q̄ntitas. tunc
debet etiam sententia continere certam q̄ntitatem propter pro
secutionem. nō propter libellum. sed hic nec a principio nec ex
postfacto fuit petitio nec p̄secutio de certa q̄ntitate. ideo to
leratur sententia incerta. ¶ Tertio videtur q̄ indistincte
toleretur. vt ff. de re iudi. l. ait metoz. §. i. Solu. in iudicijs vni.

nerfalibus vel generalibus toleratur vt si ago petitione hereditatis sufficit q generaliter dicā hereditatē ad me pertinere: licet nō specificē res hereditarias: iudez potest ita promittere absq eo q specificet: sed postea in executione sit specificatio: et idem in actione generali vt in actione pro socio: in actione tutelē q petatur redditio rationis: vt. l. i. in prin. de eden. sed que dicta sunt. s. loquuntur in actione singulari in qua distinguūt: vt. s. i. c. i. ista sunt q voluit glos. per multa verba. ¶ Quarta 2 to vltimo oppo. q curator reipu. non potuit esse iudez inter rempu. ¶ priuati. quia esset iudez in propria causa. Sol. causa nō fuit agitata per ipsum sed per procuratorem reipu. inter quē ¶ curator esset differētia q: curator reipu. se habet sicut procurator celsar is inter fiscū ¶ priuati: ¶ ponit glo. exemplū quāno.

Ec sententia. Quando petita est certa quantitas non valet nisi nisi cōtineat certam quātitatē per se vel per relationē ad acta. h. d. Et pone q̄ petebā mille l. etiā si vras decurlas a tanto tēpore citra opposuisti q̄ non tenebaris ad mille l. aliquas probationes fecisti q̄ non erāt nisi quin gēta. Indeg dubius de causa a essent mille vel quingenta dedit finiam hoc modo q̄ condēnauit ad illud in quo mihi tenebaris cū vlaris cōpetētibz dicitur hic q̄ non valet; q̄ postq̄ erat petita certa quātitas debebat etiā certa snia cōtinere certā per se vel per relationē ad acta. Sed q̄ sunt ista acta. Respondetur q̄ si iudex se reutilit ad aliqua particularia ista sunt que debēt inspici siue sint probatoria siue assertoria. Si autem non reutilit se ad certa acta debent inspici acta probatoria nō assertoria: vt in sententia x dicta testiu: non autē libellus vel articuli qui sunt acta assertoria non probatoria fm Bart. facit. l. si eg testio. x. l. si ad exhibendū. cū ibi no. de excep. rei ind. x. vide oīno Bar. in l. i. §. de erro. calculi.

¶ Quod etia fauore dotis snia continēs incertā quantitatē non sit valida q̄ lata est contra virū super potē recepta. Quid in promissione mulieris vel patris eius de dādo dotem. Quādo snia est nulla potest ipse idē iudex supplere vel alter su perior pronuntiare super negotio principali ac si illa snia non esset lata absq̄ eo q̄ super nullitate pronuntiet.

4. Non appellans a sententia censetur eam voluntarie confirmare:
In ex sententia oriatur naturalis obligatio ppter cōsensum.

[illegible]

¶ Si a non competenti iudice iudi. esse di. Rubrica.

¶ Quot modis dicatur competens indeg. vide in spe. de sensu. §. sequitur. ver. est autem. Et no. q. etiam in notarijs indeg. incompetens non potest se intromittere. vt. §. de iuris. om. iu. l. magisterie. et ibi per Bald.

Delegatus super vna causa vltra illā iurisdictionē nō habet nisi rōne dependētie ab illa super qua fuit delegatus. Si delegatur alicui causa appellatiōnis censetur etiā delegatus causa nullitatis snie ⁊ etiam causa negotij principalis. Quid econuerso si fuit delegata causa nullitatis.

TVictū victo
ri. Adde. leum
quē temere. ff. de
iud. i. ant. § ind.
i. §. op. 3. col. vi. c.
finē litib⁹. de do.
7 2tu. c. calūniā
de pe. glos. fi. i. c.
vltio. de maio. 7
obe.

litis vt sunt ille que sunt in aduocatis et procuratoribus: sed etiam in illis quas propter litem incurrit sic si fletit i hospitio vel aliud dampnum suscepit ex illa profectione: vt hic. ¶ Sed aduerte quia debet petere vt fiat condemnatio incontinenti ꝑ lata est sententia super eo pro ista exceptione vel replicatione, argu. §. l. progi. i. si hoc non fecit si illa pronuntiatio non expectabat post se sententiam diffinitiuam: sed si expectabat poterit fieri condennatio in ipsa diffinitiva oimodo feratur pro eo: sed si ferretur contra eum secus fm. ¶ Anno. in. c. finem litibus. 2. Zing. tangit in l. pice. si ergo cautus vt statim ꝑ obtinet in interlocutoria faciat fieri condennationem expensarum: quia tñ non irritabitur: licet postea in diffinitiva succumbat. Sed si non faceret non posset postea petere postꝑ succubuit: Tallegatur ergo iste text. ꝑ sicut victus victori condennatur in expensis cum vincit in diffinitiva ita cum vincit in interlocutoria per istu teg. quedam sunt expense victorie in quibus victus in diffinitiva cõdennatur victori propter hoc solum ꝑ victus est: de illis non loquitur ista. l. sed. l. propter dam. §. finantē alterutra. §. de iudi. 2. in istis comprehenduntur solum expense facte in procuratoribus 2 aduocatis que dicuntur facte in litem non autē in alijs dñis 2 interesse si propter litē dereliquisset possessiones suas: vel artem suam exercere. quia sunt egri in sece: non enim illeuenerint in condennationem. ¶ Quædã sunt expense contamine de quibus loquitur. l. sancimus. §. de iu. 2. in. c. i. de do. 2. cõtu. lib. vi. de his omnibus vide per Lyn. in. l. sancimus. 2. per Cano. in. c. finē litibus. ¶ Item. primo ꝑ postest quis per rescriptu principis trahi i causa ad locum longinquum hodie de iure cano. declaratu est plene ꝑ non vltra vnã dietã 2 plura alia circa hoc declarata sunt in c. statu. de rescri. lib. vi. 2. facit auq. §. hie de dila. ¶ Item. tria fm Salii quibus resultat presumptio cõtra actorem ꝑ non foueat iustã causam. quando opponit replicationes differētes processum vel quando persequitur litem vel quando persequitur 2 non probat. ¶ Item tertio per istu teg. in ver. pro calumnia. determinauit Jac. bu. disputando ꝑ in causa criminali victus victori non condennatur in expensis. quia hic facit differētiã inter causam criminalem 2 in ea dicit accusatorem si non probat cõdennari de calumnia: causam civilem in qua dicit ꝑ si nõ probat condennabitur in expensis 2 dispensis. i. damnis 2 interesse

Cultra vnam
dietā. Adde do-
cto. in. c. nōnulli
de rescri. in anti-
quis.

ergo in causa criminali nō condēnatur in istis fed solum de ca
lumnia. Docetē contrarium imāge Barto. per l. seq. circa
medium ibi. Pro quacūq; causa criminali vel ciuili de quo p
ipsum in l. i. ff. ad tur. nec obst. iste tex. quia licet dicat condēna
ri de calumnia non negat: quin etiam teneatur ad expēsas et
econuerso si accusator vincat reus condēnatur non solum cri
minaliter sed etiam ciuiler ad expēsas accusationis ⁊ si bo
na sint publicata fieret executio sup eis fm Sali. † Altitmo no.
in fi. fm intellectum Bar. q. expēse que non possunt sine diffi
cultate probare relinquuntur arbitrio iudicis qui debet confi
derare quātūtatē petitam ⁊ qualitates personarum.

¶ In iudicijs q. fit seruanda equalitas. ⁊ vide nu. 4.

De duobus malis minus est eligendum. ⁊ q. toleretur iniqui
tas minor ⁊ vel effugiat maior.

Advocatus qui vicit in causa propria. an possit petere expē
sas aduocationis.

[illegible]

remisse ⁊ ista est nota. ⁊ non est alibi fm quam videtur casus q
si aliquis adnocusat in causa propria obtinuit: nec fecit expen
sas in aduocatione. quia ipse non indiguit non possit petere vt
aduersarius condemnatur sibi in expensis aduocationis quas
fecisset si non fuisset aduocatus sed quia fuit non fecit. de hoc vi
der per Bar. in. l. si stipulatus est opus. ff. de fideiul. C. pp. cō
tra primam lectionem quia fm eum privilegium cōcessum vni
ex litigantibus ⁊ non soluat sportulas vel q minus soluat p
derit sibi ⁊ non aduersario ⁊ non nocet nisi iudici vel execu
tori qui non fuerunt in aliqua culpa. et hoc videtur in iustum
q eorum labor sit remuneratus. Dicit glo. q magis esset in
iustum: licet non seruaretur equalitas. T. Et quia not. q de duo
bus malis minus malum est eligendum ⁊ q toleratur iniqui
tas minor vt effugatur maior. Et cum ista glo. transeunt doct.
Sed mihi non placet: quia satis tolerabilis esset q equalitas
non seruaretur: quia per hoc non fieret iniuria aduersario qui
habuisset solvere. si ille non habuisset privilegium q serua
tur equalitas cum iniuria ⁊ damno iudicum ⁊ executorum. ideo
dicta lec. licet per docto. approbatur non videtur vera propter
hoc inconnenientis vnde magis placet secunda. Item ad idē
oppo. q non procedat quia privilegium concessum vni perso
ne non egreditur personam illius: sed illi soli prodest cui con
cessum est nisi per privilegium iniquum est cōcessum ad postu
lationē: quia tunc aduersarius debet vti eodem privilegio con
tra impetrantem: vt in titu. quod quisq iuris sed hoc non erat
privilegium iniquum. Glo. soluit pluribus modis: ⁊ primo vt
intelligatur q fuit cōcessum ad postulationem. nec obstat tēg.
in prin. dum dicit. Speciales largitates. quia nihilominus res
putatur largitas licet fuerit concessa ad postulationem. Vnde
ter ista est diuinitio ⁊ etiam alie solutiones repobantur per do
cto. Dic retinendo hanc primam lect. q est speciale in iudicijs
quia preparatoria vel constructoria iudiciorum vt privilegium
vnius ex litigantibus prodest alteri. facit. l. i. j. de priuileg. scol.
4. gulariter secus vt in contrario. T. Et circa hoc distingue vt hic
distinguit Barto. q aut loquimur in expensis ad preparato
ria iudiciorum: aut seruanda est equalitas vt hic. Aut in decisio
nibus: ⁊ tunc aut de natura concessionis facte vni de iure compre
henditur alter vt si concedatur restituitur in integrum que dici
tur in psumum statum repositio: ⁊ idem vt concessio facta vni
prosit alteri si enim minor restituitur ad rem suam recuperan
dam quam vendidit etiam emptor debet restitui ad recupera
tionem pretij. vt. l. i. vel. ij. si aduer. tranfact. ⁊ de repu. que sunt
in iudicio. l. vnica. Si vero de natura sua non comprehendit
nisi personas cui conceditur tunc aut cōtinebat ius iniquum:
et distinguitur. aut fuit concessum ad postulationem aut pro
prio motu: vt in titu. quod quisq iur. Si vero non continebat
ius iniquum locum habet contrarium primo loco signati: vt
non egredatur aduersarij: ⁊ facit in arg. ista. l. fm istam lect. q
heres durante tēpore inuentarij sicut nō potest cōueniri a cre
ditoribus hereditarijs ante confectum inuentarium. vt in. l. fi.
s. donec. de iure delib. ita nec ipse possit cōuenire debitoribus
hereditarijs: propter illa tamen contraria legit glo. notabilius.
⁊ fm istam nō est alibi iste casus q synus ex litigantibus habet
privilegium ne soluat sportulas ⁊ sic non soluit si postea vincat
in causa ⁊ petit aduersarium condēnari in expensis: ⁊ fuit cō
demnatus si postea petat executioni mandari in bis sportulis
que veniebant soluende si non habuisset privilegium sed quia
habuit non soluit non debet audiri: q non debet petere ab ad
uersario qd ipse non soluit: sed dicat q illud debuit prodesse si
bi ⁊ nō aduersario victo: quia fm hoc lucraretur: ⁊ condemna
tio expensarum fit ne fit in damno ⁊ sic fieri debet super expen
sas quas passus est ipse victo. Et fm hoc inducitur ad questio
nem de qua. s. de aduocato qui vicit in causa propria ⁊ postea
petat expensas aduocationis tanq̃ si aduocasset in causa alie
na ⁊ non debeat audiri. de quo vide per Barto. in. l. si stipula
tus est opus. de fideiul. ff.

De re iudicata.

Rubrica.

- 2 **E**xceptio peremptoria que oritur post sententiam potest
opponi in executione sententie.
- 3 **S**tatutum ¶ si fletur dicto nuntij vel familie de aliquo damno
vel casu inde poterit probari contrarium.
Reus absolutus quia rem non possidebat si postea incepit pos
sidere poterit iterum conveniri.
- 4 **Q**uod in executione sententie si pars citanda.
Commendans licet recuperaverit rem tamen de rigore iuris
potest petere executionem sententie contra commodatarium
sui culpa cõdemnatum propter malam custodiam sed de equi
tate obstat exceptio doli.

Rebus

Exbus. Contra finiam potest opponi exceptione quod petis intus habes. hoc dicit Bar. idem videtur in instrumentis guarantee si statutum dicat contra ipsa nulla exceptionem opponenda. nam non minus poterit opponi ista quod petis intus habes per hanc. l. quia non habent instrumenta maiorem vim quam sententia quod dicit per Bar. in l. i. quod vi aut clam. ¶ Nota pro eo quod dicitur in l. peremptorias. sententia. rescind. non pos. quod exceptione peremptoria que oritur post sententiam potest opponi in executione sententie. ¶ vero illa que dicitur contrarium quod non nisi visus ad sententiam ecclesie debet intelligi in illa exceptione que erit orta antequam ferretur sententia. nam illi videtur renuntiassse que non opposuit sed si non erat orta cessat illa ratio ut hic patet. Quid ergo si commodius recuperavit rem ante latam sententiam? nihilominus fuit condemnatus. nam tunc non haberet locum quod hic dicitur. Sed contrarium dicitur si res hoc ignorabat quod non censetur renuntiassse iuri quod ignoravit certe ista ratio non videtur bona: quod finem eaz illa. peremptorias non habet locum in exceptionibus quas ignorabat competere et tamen contrarium est quia indistincte loquitur. Dic ergo aliam rationem quod postea accipit recuperant rem dolo facit prosequi litem? doli proprius non debet sibi esse proficiuus. Si autem reus sciebat? non opposuit hanc exceptionem non posset postea opponere per illam. ¶ Item non. finem ea. bu. qui semper allegatur ex principio huius. l. i. iuncto finem ea. argumento si statutum dicat quod stetur dicto nuntius vel familie de aliquo damno vel casu quod nihilominus poterit probari contrarium quod debet intelligi nisi contrarium probeatur ut hic patet in principio dicit standum esse rei iudicium in fine dicit potest probari finem latens enim operatur statutum quod facit dicto minus flet acti essent plures versus non dicitur etiam ut stetur etiam si finem probetur. ut non. in l. si quando. in principio. de i. inoff. testam. ¶ Quid autem si reus fuerit absolutus quia rem non possidebat? postea incipit possidere. Dic quod ratione noue possessionis poterit iterum conueniri. l. si quis ad exhibendum. de excep. rei iudica. Item allegatur l. si postea predicta tempus in executione finem pars sit citada quod potest habere exceptionem contra executionem in ista. l. que sibi non est auferenda. de hoc dicit ut la. in principio. de eo. per Bar. ¶ Ultimo non. quod commodius recuperauerit rem nihilominus de rigore iuris potest petere executionem sententie contra commodarium fuit culpa condemnatum propter mala custodiam sed de equitate obstat exceptio doli ut in fi.

¶ In maiori summa minor continetur.
Sintia q in vno articulo reputetur indiuidua vt non possit va
lere pro parte.

Es iudicate. ¶ Propter calculū mas
le summam non debet
sententia rescindi que transiit in rem iudicatā. hoc
dicit. Glo. intelligit fuisse. l. quando non fuit expre
sus error in sententia. si autem fuisset ysi dicitur q egi tali cau
sa tenetur in decem. et egi tali in quinq. ideo cōdemno. in. gg. nā
tunc ipse iure non valeret sicut si fuisset expressus error iuris.
vt in. l. si expessum. de appel. q. que senten. sine ap. rescin. l. j. si.
¶ Sed querit glo. dicto casu an erit sententia nulla in totum.
an valebit saltem. v. vsq. ad summam in qua non est erratum:
puta in. gv. et tenet glo. quod sic quia summa est indiuidua: et in
diuiduis vtile per inutile non vitiatur. vt in. l. pecunie. in fine.
de v. furis. Contrarium videtur tenuisse glo. in. l. fina. de iuris.
omnium iudi. quia sententia in vno articulo non potest p par
te valere et pro parte non valere. vt. l. in hoc iudicio. fami. berc.
sed hic est vnus articulus. l. scire debemus. de verbo obli.
Sed si essent plures quia condemnaret in vna summa egi tali
causa et in alia et alia causa. et si essent plures cōdemnationes
posset vna esse valida altera non. l. etiam. de mino. Docto. te
net illam gl. et non istā. Bal. dicit q si iudex habebat iurisdictio
nem in tota summa in qua cōdemnauit vt in casu huius. l. ba
beat locum ista glo. vt valeat sententia pro illa parte in qua nō
est erratum. Sed si non habebat iurisdictionem nisi in illa sum
ma in qua non fuit erratum et ipse egressus summam tunc habet
locum glo. contraria vt in totum sententia reddatur nulla. Sa
li. reprobatur quia quia ratione hoc casu est in totum nulla eadez
in primo: ideo enim non valet in aliquo in hoc secundo. q. non
censetur pronuntiatum super minori. Et illa eadem ratio est
in primo. et sic vult quod pronuntiando super. gg. non censetur
pronuntiāre super. gv. hoc non placet per ea que not. Et in. l.
i. de lit. cōtest. circa. f. vbi tenet q si peto. gg. videoz. petere etiam
g. et. gv. et ideo si non probō nisi de. gv. potest pronuntiari p me
in. gv. quod non esset si non videret petiisse. q. super. non peti
tis non pōt pronuntiari. In maiori ergo summa continet mi

137
noꝛ.ideo dic tenendo opinionem suam quia. alia ratio est me-
lior quia sententia in vno articulo reputatur indiuidua vt non
possit valere pro parte ⁊ pro parte non. vt in dicta. l. in hoc iu-
dicio.

An possit peti res ⁊ pena.
Preceptum iudicis an sit sententia diffinitiuā.

Precuniam. ¶ Sententia in qua qd est condemnatus ad re-
cum pena standum ⁊ parendum est si non appellet.
hoc dicit. ¶ Toppo. quod non debeat peti res ⁊ pe-
na ⁊ per se sequens nec condemnari: sed sufficiat altera; petere
l. rescriptum. §. si pacto. ff. de pactis. Solu. verum est in pena cō-
ventionali que succedit loco rei nisi sit dictum rato manēte pa-
cto. vt in l. qui fidem. de transact. sed hic loquitur in pena lega-
li puta furti que potest peti vna cum principali. l. si pro fure. de
condictio. furtina. ¶ Item oppo. ad idem quod non procedat pe-
titiō rei ⁊ pene. quia duo iudicia non possunt simul cumulari:
quando sententia absolutoria lata super vno facit preiudiciū
in altero. l. fundi. ⁊ l. fundum. ⁊ l. sed si ante. de exceptio. sed hic
est huiusmodi quia cum sit principalis ⁊ pena est accessoria: si
reus absolueretur a petitione rei tanq; non commisisset furtū
obstaret exceptio in petitione pene. Solu. Contrarium proce-
dit quando in diuersis libellis cumlarentur. nam si dato vno
libello super vno daretur alter super altero. posset opponi illa
exceptio ⁊ repellitur a secundo libello vt in contrariis: hic
in eodem libello cumulantur. ⁊ sic vnum tñ iudicium erat ne-
cessarium. ⁊ ideo procedit quia censetur per prius petitum vt
pronuntietur super re: hoc facto pronuntietur super pena qd
fieri potest. vt no. in l. qui de inofficio. circa fin. glo. mag. de in-
officio testamē. non sic est quando in duobus libellis. hoc te-
ne menti. propter ea que dīgi in l. §. de iudi. ¶ Item tertio
oppo. dnm teg. dicit. comperto precepto. nam preceptum iudi-
cis non est sententia diffinitiuā sed interlocutoria. l. quod iussit
de re iudi. sed ab interlocutoria non appellatur regulariter: et
hic teg. in fin. innotuit contrarium dum dicit. Non pronocaueris
tis. Solu. verum est si fiat ante litem contestatam. si autē post
potest dici diffinitiuā siue fiat preceptum de soluēdo vt hic vel
super eo quod principaliter petebatur. ideo si iudex non dīgit
condemnans: sed precipimus vt soluat dicitur diffinitiuā: li-
cet non contineat condemnationem vel absolutionem quia cō-
tinet equipollens. vt in l. iij. supra de sententiis. ⁊ hoc sentit hic
Salicetus quod puto verum. Certe ⁊ etiam si fiat ante litem qd
testatam potest appellari si non expectabatur alia sententia qd
haberet vñ diffinitiuā. argu. in l. si preses. §. quomodo ⁊ quan-
do iudex.

[illegible]

utiles vel interdū de minoribus ergo nō procedit qđ ibi dicitur de triennio. Dicit Bar. qđ loquitur de iure veteri qđ verus erat qđ alijs priuatis dabatur annus utilis sed fisco vel reipubli. dabatur triennium eius fauore. & fin hoc idem erat in ecclesijs vel pupillo postqđ glo. equiparat: sed certe hoc nō est verum: quia mi nori etiam pupillo dabatur annus utilis et etiam ecclesie licet hodie quadriennium. Preterea dicit Sal. qđ illa. l. i. est poste rior: qđ l. i. ergo nō debet dici qđ corrigatur per. l. i. In hoc sal na pace non bene dicit: quia licet sit posterior in ordine compo sitionis tamen prius facta fuit qđ l. fin. que fuit Iustiniani. vñ de in hoc Bar. melius dicit. Item dicit Salic. qđ dictum Bar. nunqđ sibi placuit qđ licet sit qđ illa. l. intelligatur p restitutionē in integrum tñ priuato ppter banc causam qđ instrumenta de nouo repta nō dabatur olim restitutio in integ. per. l. cum simi libus. als essent frustratorie. Sed bñ dabatur fisco ppter hoc solū qđ instrumenta qđ habebat omisit pducere etiam si nō erat de nouo reperta. & ideo dabatur sibi triennium sed priuato nec triennium nec annus dabatur cū restitutio non competet & quadriennium de quo loquitur. l. i. de tē. in integ. resti. datur eo casu de quo olim dabatur annus: ideo tenet in effectu qđ alius priuatus non restituitur in integ. sed fisco vel respu. restitua tū hodie qđ oli. & ad petēdā restitutionē habeat triennium illa. l. qđ remanet incorrecta. sed eo casu quo priuatus restitueret & ha beret quadriennium etiam fisco vel respectu. multo magis. Breuiter istud contrarium bene sensit. Bart. in. d. l. i. si bene in spiciatur & soluit: tamen sua solutio non placet nec bene decla rat quia magis est verbalis qđ realis. Tu dic breuiter & ista est veritas qđ aut actor fuit in culpa quare instrumenta non re perit vt quia erant intra domum suam & non bene pquisiuit: tunc fateor qđ nec hodie nec haberet olim restitutionē in integ. propter hoc solum qđ ea de nouo reperit: quia non subest equi tas: et ita loquitur illa. l. cum similibus. Aut non fuit in culpa quia erant penes tertium sine facto suo quod poterat iuste igno rare & tunc non solum fisco sed etiam cuiuslibet priuato daretur restitutio in integrum ex clausula generali si qua mihi iusta cā esse videbitur de qua in. l. i. ff. qui. eg. ma. in fin. & hoc infra an num utilem olim hodie infra quadriennium. Fisco aut etiaz si fuerit in culpa quia officialis non bene perquisiuit vel etiam non erant occulta et tamen omiserunt ea producere hoc non nocet fisco quominus possit petere restitutionem tā olim qđ hodie quia restituitur propter hoc solum qđ instrumenta fa cientia ad causam non produxit sine sint de nouo reperta: siue non vt ibi ptz ex teg. si ergo restituit fisco hoc casu fateor: qđ ex priuilegio fisci tñ restituit & isto casu verum dicit Salic. qđ solum infra triennium tam olim qđ hodie qđ quadriennium de quo in. l. i. non habet locum hoc casu quo priuato non dabatur an nus. Si autem non interuenit aliqua culpa qđ erant penes ter tium tunc qđ priuatus restituebatur tam olim ex clausula ge rali infra annum utilem qđ etiam hodie infra quadriennium. similiter fisco restituetur infra quadriennium ne sit deterio ris conditionis qđ priuatus. Et fm istam distinctionem vide tur idem dicendum in ecclesijs pupillo qđ esset notandū si esset verum tñ puto qđ isti non restituantur eo casu quo interuenit set culpa. Vel potest dici qđ tunc infra triennium sicut fisco: sed qđ culpa nō interuenit tunc infra quadriennium hodie & oli infra annum. & hoc tene menti ad qđ faciunt qđ notatur per Jñ no. in. c. vltra tertiam. de testi.

2. **Obtemperans excommunicationi late post appellatio nem non censetur appellacioni renuntiasse: sed censetur fecisse ex scriptulo conscientie & ad cautelam magis quam animo re nuntiandi.**

3. **Qui infra terminum appellandi a grauamine recipit aliqñ terminum a iudice ad aliquid aliud faciendum: an videatur acquiescisse.**

Resolucio. Qui petit termi nū ad soluendū cē cetur acquiescere sententie. & sic renuntiare appella tioni facite vel fiende. b. Sed Jñno. in. c. ad consulta tionem extra co. titu. circa principium videt intelligere de ap pellacione iam interposita vt videatur renuntiatum nō de in terponenda. sed glo. que est hic intelligit de vtraq. & hoc magis placet qđ non est dare rationem diuersitatis. & vide in. c. fin. de appel. lib. vj. in nouella. vbi Joan. an. limitat banc. l. vide etiā Jñno. de restit. spoliatorum. c. olim. el. tertio. in fine vbi dicit qđ obtemperans excommunicationi late post appellacionem nō censetur appellacioni renuntiasse: sed censetur fecisse ex scripu lo conscientie & ad cautelam magis quam animo renuntian di & vide etiam quod habetur per Jo. and. in. c. significauerunt qđ testibus. de illo quo infra terminum appellandi a grauami ne recipit aliquem terminum a iudice ad aliquid aliud facien

dum an videatur acquiescisse & qđ no. in. c. gratum. de offi. dele ga. per moder.

2. **Publicatio de actis gestis in iudicio qñ & per quem & ad cuius instantiam fit & qualiter.**

3. **Quid in publicatione testamenti.**

4. **Publicatio extraordinaria quando fieri possit ante litem cō testatam.**

5. **Differentia inter verbum gesta & verbum acta. remiss. Sententia an sit de actis. Quid in datione libelli. Quid in absolutoria & obseruatione iudicii. Quid in diffinitua.**

Estaq. Acta iudicii semel publicata fa ciunt perpetuam fidē etiā morio vel remore iudice qđ de causa cognouit & publicauit b. d. & est vulgaris. l. Et aduerse qđ habemus quā tum ad propostus triplicē publicationē vñ que fuit de actis gestis in iudicio: & de hac loquitur ista. l. & pōt fieri tā ad instan tiam actoris qđ ad instantiam rei & sit propter attestaciones re ceptas potius secrete a notario cui cōmissum fuit. nam nō re cepit in presentia aliorum testium qui audierunt vel viderūt testes ita testificari sed secrete sine alijs testibus: ideo scrip tura notarij continens tales attestaciones non reputatur publi ca sed potius priuata & non faceret fidem coram alio iudice si forte periret instantia quo casu non pereunt attestaciones: sed possunt produci in noua instantia iuxta ea que habent in. l. cū lite mortua. iudi. sol. & s. de iudi. l. propterandum. & si quidem super verbo iudicii. sed si scriptura attestacionum non esset pu blicata non daretur ei fides coram alio iudice in noua instan tia ideo publicatur hoc modo qđ indeq. pronuntiat eaz esse pu blicam & ei dandam fidem coram quocumq. iudice: notarius ita scribit & ponit signum suum & habetur pro publica l. 3. alij testes nō interueniunt qui viderint vel audierint hoc fieri. ista est utilitas huius. l. Quantum vero ad alia acta probatoria: puta instrumenta non expedit banc publicationem fieri qđ de se sunt publica & fidem faciunt coram quocumq. producant: nec etiam est necessaria vel utilis quantum ad alios actus iudicii puta ad contestationem vel iuramentum calumnie vel assigna tionem terminorum vel similia ex quibus cōstituitur iudiciū Illa em̄ acta constructoria iudicii pereunt perempta instan tia nec virtute ipsozū possunt nouus indeq. perempta illa instan tia dare sententiam. sed oportet qđ fiant de nouo vt in dictis in ribus not. ideo non refert sint publica vel non talia acta quā tum ad odiū iudicem & ad nouas instantiam sed nec etiā corāz eodem & in alia instantia est necessaria publicatio qđ eaz sint fa cta coram eo faciunt fidem ei & qđ est idem notarius. Et pro pter ista glo. que est hic intelligit altero de tribus modis fieri banc publicationem. Primo quod dicatur facta corpso: quod sunt scripta manu notarij. Secundo qđ solū hoc non sufficiat nisi interuenierit pronuntiatio iudicis. Tertio qđ quā iste due re ducuntur ad concordiam quod coram eodem iudice & in eadē instantia sufficiat primum: sed corā alio iudice & in alia instan tia non sufficiat sed requiratur cōm: & ista vera. & post istā publi cationem etiam si partes non viderint attestaciones prohibē tur producere testes super eisdem articulis vel directo contra riji: & hoc introducit per iura canonica: sed de iure ciuili p hibetur solum quando didicerint testificata. vt. s. de pba. au ten. qui semel. Et quedam est publicatio testamenti de qua lo quitur l. publicati. s. de testa. & ista etiam sit non solum a reo. s. etiam ab eo qui agere vult ex testamento & non solum de testi bus abfuturis vel de quozum morte dubitatur: sed etiam non abfuturis vel de quozum morte non dubitatur: qđ ad prepa rationem alterius iudicii & ad fines vt heres acquirat ius agē di. i. vt possit adire hereditatem anteq. additionem ius agendi non habet & petitur fieri de testibus qui adierunt testatorem & etiam de scriptura priuata continente testamentum: qđ indeq. pronuntiat standum esse attestacionibus vel scripture priua te & notarius apponi signum suum: & tunc proderit dicta pu blicatio non solum ad faciendam fidem de testamentis: etiaz vt institutus habeat beneficium. l. dicto. vt. s. de edic. di. adri. tol. quod non haberet si de testamento non produceretur scrip tura publica non abolita nec cancellata. Et tñ & tertia pu blicatio extraordinaria quam petit actor vel reus fieri ante l. i. contestata. quo casu si est reus indistincte auditur petens hoc fieri ad suam defensionem & ad perpetuam rei memoriam: qđ nō fit in sua potestate agere sed in potestate actoris. & actor posset malitiose deferre quousq. testes quos reus habet moriantur vel se absentent vel nō possit se defendere. Si vero qui petit sit actor non audiat nisi testes quos petit examinari sint abfutu ri vel de proximo morituri seu de hoc dubitetur. sed tunc exa minari

minantur & intra annum faciunt fidem post non. Et de ista ma teria seu articulo habetur in aut. si quis ab aliquo. s. de testi. et plene in. l. in lege aquilia. si delictum. ad. laquil. & in. c. quoniā frequenter. vt lite non contest. Et tñ autē sit diffinitua in ter verbum gesta & verbum acta. vide per Cy. in. l. i. circa prin. ff. de offi. procu. ce. Item an sententia sit de actis. & dic vt. s. vt lite pendente. l. i. per quam videtur qđ non cū ibi ponatur al ternatiua vel inter verbum actorum & verbum pronuntiatio nis. i. sententia que dictio vel ponitur inter diuersa sicut copu latina. l. si is qui ducatur. de re. dubijs. & facit. ff. eodem. l. acta. & s. de senten que fine certa quant. l. vlt. et de appel. l. a procon sulibus. Alij contra. ff. de re iudic. l. actorum. et. s. de eden. l. is apud. & quod no. Barto. ff. de iure fil. qui in fraudem. s. neg. Sed an datio libelli sit de actis. vide supra de in ius vocando super rubric. per Bartolum. Quid in absolutoria ab obserua tione iudicij per Innocentium de offi. deleg. c. consilium. et Jo. and. in addi. Specu. titu. de sentē. s. j. vbi dicit finiam diffi nitiam esse de actis.

De executione rei iudicate.

Rubrica.

1. **De materia huius tituli vide plene in spec. eo. titu. de exe cutione rei iudi. Et dic qđ ex sententia que transit in rem iudi. citur duplex remedium pro executione ipsius. s. officium iudi cis nobile per quod potest actor petere a iudice qui eam tulit: quod mittat executioni per capturam bonorum suozū loco pi gnoris. & dicitur pignus iudiciale non pretorium. nam pretorium est quando sit missio ex primo decreto qđ reus non com paret & sic ante sententiam: & hoc fit post sententiam de quo loq tur. l. a diuo pio. per totam. l. ff. de re iudi. & non datur libellus nec lis contestatur tamen pars citatur vt veniat ad dicendum qualiter non debeat executioni mandari vt terti in. l. i. s. titu. j. nec fertur alia sententia. Sed si non comparere vel comparere non allegat aliquid in contrarij: pronuntiat indeq. executionem fiendam: & mandat nuntio: vt pignora capiat: & ponat ad incantum: & si non reperitur emptor: tradat actori in solutum: vt. s. ca. l. ord. pio. tota quantitate petita: & pignora minus valeant vt ibi no. per illam. l. a diuo. s. si pignora. Ab alio vero iudice qđ qui tulit sententiam non potest peti executio nisi per literas iudicis qui eam tulit. vt. l. propterandum. s. fin. autem reus. s. de iudi. & illud remedium est extraordinarium: & summariū. & non admittuntur exceptiones requirentes al tiorem indaginem sed referuntur in ordinario iudicio. vt ea. l. a diuo. s. si super rebus. Item citur remedium ordinariū. scilicet actio in factum que potest intentari coram quolibet iudice in cuius iurisdictione condemnatus sortitur forum etiaz sine literis iudicis qui eam tulit: & in ea datur libellus & lis con testatur & fertur alia sententia diffinitua & fuit vale introdu cere hoc remedium propter rationem quā supra dixi. quia pos test imporari coram quocumq. sine literis predictis. Quidaz autem dixerunt executionem semper fieri per actionem in fa ctum. & nullo modo per officium iudicis. vt not. gloss. ff. de mi noribus. l. minor. ex. annis cui fidei commissum. quod docto res reprobant: vt habetur in Speculo eodēz ti. s. breuiter. vbi omnino vide.**

2. **Instrumenta publica non habent executionem paratā cō tra negatē nisi per statutū cōtrariū disponatur.**

3. **Libellus in quo quis petat aduersarium suū cōpelli ad soluē dum aliquid: nō dicat aliquid de cognitione causę vel de con demnatione fienda nō procedit.**

4. **Litere iudicis vel superioris directe alicui vt debeat tali suo cre ditori soluere sub certa pena infra tot dies nō valēt nisi appo nat clausula qđ si senserit se granari cōpareat iustitiā receptu rus: & tunc resoluit in vim petitionis.**

5. **Si per superiorem vel principem cōmittatur alicui qđ aliquē compellat ad soluendum tali suo creditori licet expresse nō cō mittat sibi cognitionem causę: sed solum executionem. tamen si non preceperat cognitio censetur etiam ipsa commissā & non poterit commissarius procedere ab executione nisi causa cō gnita.**

Imis. Ab executione nō est inchoā dum sed primo debet de causa cognosci. & per diffinitiuam sententiam termi nari. hoc dicit. Et hoc si reus contradicit. Sed si confiteretur debitū alia sententia vel cogni tio nō est necessaria si lis non erat contestata imo talis confesio mittitur executioni infra tempus quod da tur iudicis. vel fm communem consuetudinem infra decem dies. l. si debitor. ff. de iudi. cum ibi nota. Et per istaz. l. patet qđ instrumenta publica non habent executionem paratā cōtra

negantem nisi per statutum contrarium disponat vt est in mul tis locis qđ instrumenta confessionata vel guaranteegiata mit tantur executioni sicut sententia diffinitua & qđ non possit op poni aliqua exceptio quousq. executio sit facta: quo casu quid iuris sit vide per Bart. in. l. i. ff. quod vi aut clam. & Patet etiā per istā. l. i. qđ nō procedit libellus si quis petat aduersariū suū compelli ad soluendum aliquid & non dicat aliquid de cogni tione causę vel de condemnatione fienda. Si autem dicat licet non debito ordine quia in condusione libelli petat aduersariū compelli ad soluendum & etiam condemnari cum prius debe ret petere condemnationem hoc non habet vitare sed dz in telligi eonuerso vt prius cognoscatur & pronuntietur. arg. ff. de here. instit. l. talem. & l. cum testamento. in princip. & Patet etiā qđ litere iudicis vel superioris directe alicui vt debeat ta li suo creditori soluere sub certa pena infra tot dies non valēt: a si apponatur clausula quod si senserit se granatum compareat iustitiā recepturus tunc tales litere essent iustificate & resolu erentur in vim petitionis. l. de pupillo. s. meminisse. cum ibi no. de operis noui nuntiat. Et tñ si per superiorem vel prin cipem cōmittatur alicui quod aliqui compellat ad soluē dum tali suo creditori licet expresse non cōmittat sibi cogni tionem causę sed solum executionem: & nihilominus si nō pre ceperat cognitio & sententia censetur commissā etiam cognitio & non poterit commissarius procedere ad executionē nisi cogni ta causa & lata sententia: vt. s. si contra ius vel vi. publ. & si non cognitio.

2. **Stipulatio nouas sententiam non habet idem priuilegiū qđ sententia. Que censet repetita in obligatione nouante. remiss.**

Causam. Sententia tunc habet exe cutionem paratā: quādo nō fuit per stipulationem nouata als nō petit executio nisi que sublata est per nonationem l. 3. agi. ex stipu latione nouatis ordinaria via. b. d. & tñ qđ stipulatio nouas sententiā non hz idē priuilegiū qđ iusta qđ non hz executionē pa ratā sicut hz ipsa sententia. que autem censet repetita in obli gatione nouantis. dic vt in. l. i. alia. ff. de noua. facit. s. de trāsa. b si causa cognita in si.

2. **Creditor qñ cogat inuitus accipere bona insolutum.**

3. **Subbafationes debent durare p plures dies ne fiat frau s. Pignora qđ capiunt p executione sententię nō debēt statim ad indicari parti sed debēt prius poni ad incantū & vendi iusto pre tio & in subsidium dari parti.**

Ad rei. Si pignora capta in cām iudi cati nō reperitur emptorem fa ctis subbafationibus dant creditor insolutum. hoc dicit. Et pro tota quantitate licet minus valeat vt in glo. licet secus in pignore conuentionali: qđ dic vt in. l. a diuo pio. s. si pignora. de re iudi. Et hoc si creditor vult habere info lutum. Quid si nollet habere tamen debitor videns quod non reperitur emptor vellet quos inuito traderentur bona in solutum. Respondeo videtur audiendus tamen tunc creditor non tenetur recipere nisi rem meliorem. vt no. in aut. de fideiuf foribus. & in. l. i. s. creditum. si certum pe. qđ aliud pro alio inui to creditore solui non potest. vt ibi dicitur nisi vt dixi. Et tñ de tegum ibi tota subbafatam. quod subbafationes debent durare per plures & plures dies ne fiat frau s. Item quod pignora que capiuntur pro executione sententię non debent statim ad indicari parti. sed debent prius poni ad incantum & vē di iusto pretio & in subsidium dari debent parti: vt hic dicitur in glossa.

Stipendia. Per hac. l. ptz quod si qs do ctor salariatus a publico sit cō temnatus non debet creditor pro executione sententię nec potest facere capi vel sequestrari salarium suuz apud came ram si sunt alia bona in quibus possit fieri executio: qđ est mis les legalis militie.

2. **Homina debitorz qđ veniant in generali obligatione omi nium bonorum. Qñ & qualiter fiat missio de noīe debitoris.**

Eiam nomen. Pro executione sententię potest capi nomen debitoris condemnati. b. d. Et hoc est veyz quobus concurrentibus fm gl. v. qđ alia bona nō superint: & ille debitor qui capitur confiteatur se debitorem vt. l. allegatis per glo. Primum ideo est fm Bal. quia fit exe cutio de eo quod non est ipsius debitoris: condemnati nā bo na debitoris mei non sunt mea: & primo debet fieri executio in bonis meis qđ in alienis. licet mihi debitis. debet ergo precede re discussio: als reuocare captura facta de debitoris meo. Ita

Actis. Adde Bar. l. i. l. fraudē i. s. neg. ff. de in re fil. Bart. in. l. actor. ff. de re iudi. Jo. an. in ad di. spe. ad sent. pla. i. s. in pri. doc. in. c. cū eteri ni. de re. iudi. l. vj.

Dictio vel te & ibi doc. l. c. statutu. de rescri ptis. l. i. vj.

Datio. Adde Bar. in. l. miles. in. s. sexaginta. ff. de adulteris.

Universidade do
Rosario

demetur pro parte ex natura verborum. vt. l. reos. §. cum in tabulas. de duobus reis. Et eodem modo intelligitur in finia. vt. est casus hic. et no. in spe. de sen. §. ij. circa fi. Videbat autem p. rariū q. tam libellus q. sententia deberet intelligi fin naturā p. rariū ne obligationis: sic cōtra quēlibet in solidum cuius contrariū pbat iste teg. vñ allegat q. sententia nō est intelligenda fin naturam actionis super qua lata est sed fin naturam verborum. et q. sententia sit stricti iuris: nō importet vltra q. de necessitate possit importare. sed hec verba possunt verificari in quolibet pro parte. vnde non extendunt ad quemlibet in solidum.

Aduerte quia glo. intelligit banc. l. quatuor modis. tñ p. m. et tertius tendunt ad idem. s. quando duo erant mibi obligati ad cētum viriliter qui est primus modus siue equaliter qui est tertius in modis qui tendunt ad idem. Tñ enī est dicere viriliter quantum equaliter. iste modus non congruit littere. q. tñ non possit indeg. condemnare quemlibet in solidum. cuius contrariū hic innuit. et sic q. essent obligati quilibet in solidum. Itē nō haberet dubium bec. l. Alius modus est qui est quartus q. quilibet tenebatur pro parte tñ in equaliter. Hone exemplum in duobus quorum vnus erat institutus in duabus partibus de tribus: et alter in tertia parte. et mibi fuerunt legata centum primus tenebatur ad duas partes. de. c. altera ad tertiam partē. si egi contra ambos et peti eos condemnari in. c. ita fuerunt condemnati. censetur quilibet condemnatus equaliter. et sic in quinquaginta: et sic alter in plus q. tenebatur et alter in minus. iste modus non placet. q. si egi contra eos tanq. cōtra heredes videor petisse eos condemnari in. c. ita videt indeg. cōdemnasse et ista est rationabilior opt. Et tertius modus intelligendi. et iste est verus q. quilibet tenebatur in solidum ex eadē causa tamē ita q. vna solutio sufficiebat. et tñ potest intelligi duobus modis. Primo q. actor petiit eos condemnari ad. c. digit quēlibet in solidum. et indeg. ita condemnauit dubiū erat q. verba libelliz etiam sententia videbantur fin naturam actionis et libelli sup qua datus vel lata erat et iste teg. vult contrarium. ideo no. ea q. s. digi. Secundo modo potest intelligi q. petiit quemlibet condemnari in solidum. ita quod vna solutio sufficiat: aliter non procederet libell. vt. no. in. l. si mandato titij. §. palanus. ff. man. indeg. simpliciter cōdemnat in. c. nec digit quēlibet in solidum. certe videt cōdemnasse quemlibet in quinquaginta. S. tñ cōtra q. non valebat finia. q. non est conformis libello. Respōdetur q. reputet p. rariū nō petebatur nisi. c. et in. c. lata est l. non eo modo quo fuit petiit. s. contra quēlibet in solidum sed illud potius est accidentale q. substantiale: non facit sententiam non esse conformē libello. Item videtur ad huc nō valere q. cum petatur certa quantitas super tota d. condemnari vel in totū absolui vel in cōdemnando pro parte. et in absolueno p. altera parte als non valet sententia vt. no. in. l. §. si aduersus rem iudi. sed hic a quolibet fuerunt petita. c. et tñ non est cōdemnatus aliquis eorū nisi in. l. Dicunt quidā q. in alijs. l. censetur absolutus. hoc est falsum. vt. no. ibi in gl. ideo ad huc posset cōueniri actione prima in solidum quod non esset si videretur absolutus. Dic ergo q. imo sententia est lata in tota quantitate petita. l. non eodem modo quo fuit petiit. q. fuerunt petita. c. et non vltra. et in. c. fuit facta cōdemnatio. l. non eodē modo quo fuit petiit. istud nō habet vitium vt est hic casus. Et ultimo glo. opponit q. fin hoc cōdemnatio proderit cōdemnato cū tenebatur in centum et tunc non tenebatur nisi in. l. contra. l. euidenter de excep. rei iud. sed solue vt in glo. q. imo non prodest quia remanet obligatus actione prima in solidum. l. ex sententia nō sit obligatus nisi pro parte.

Quibus res iudicata non noceat.

Rubrica.

1. Ille qui agit rei vindicatione dicitur defendere re suam.
2. Sina lata vñ qñ noceat alteri etiā nō mandati nec ratificati nec scienti litē motam nec citato.
3. Res inter alios acta an alijs noceat.
4. Licet cōiuncta persona sine mandato possit agere pro cōiuncta nec repellatur tñ finia lata contra ipsam non nocet persone cōiuncte pro qua agit.

Neq. Iste ti. loquitur de sententia lata contra vnum vel pro vno: an noceat vel prosit alteri: dicitur q. si ille nec mandauit litigare nec habuit ratam sententia subaudi nec etiam scinit illum litigare. Item subaudi nec fuit citatus ad causam pro suo interese quod talis sententia: nec nocet nec prodest sibi: hoc dicit totus titulus. Sed ti. f. res inter alios acta loquitur de actu graiudiciali an factus per vnum noceat vel prosit alteri: et eodē

modo dicit q. nō qd. intellige modo predicto. Et predicta non solum in civil. sed etiā in criminali. vt in. l. iuris. §. eodem. Tñ teg. ibi defensionem. i. actionem. et sic no. q. ille qui agit rei vend. dicitur defendere rem suā. Et oīc q. frater tuus egit p. rariū me ad totam rem quam possidebam que erat communis inter te et ipsum et lata est sententia contra eum. et fuit absolutus vel quia non probauit vel q. fuit p. nuntiatus rem esse meā hoc nō nocet tibi quominus possis agere ad partē tuā. et p. bare. Titij. gl. in. l. seq. dicit banc regulā fallere in pluribus casibus. Et aduerte q. aliquando fallit vt noceat alteri etiā nō mandanti nec ratificanti nec scienti litē motā nec citato vt in sententijs q. faciunt vsu super querela inofficiosa. nā lata contra principale puta heredem ad quem pertinet principaliter defensio testamēti noceat legatarijs inofficiis. vt in. l. pap. §. si. de inoff. test. quorum cā dependet a cā heredis querela enī rumpit testamētum: et sic de aliquo facit nullum. et hoc est dicere facit ius. sed ex testamento nullo non possunt legata deberi. ergo necessario loquitur q. etiā ipsa rumpunt. Item in sententia lata super statu q. si aliquis pronuntiatur esse filius tuus habita lite tecū habet non solum p. filio tuo quo ad tui p. iudicium. sed pro p. sanguineo oīm consanguineoq. tñ: sic succedit eis tanq. verus consanguineus. l. aliter non probetur consanguinitas nisi per tale sententiam. l. ingenuum. de sta. bo. l. §. si. de lib. agno. Aliquando vō nocet alteri etiā nō mandanti nec ratū habenti citato tñ scienti litē inceptā et negligentē cōparere. et eā defendere. vt in casibus positus in. l. pe. de re iud. Aliqñ vō non ita denum: si non doceat de p. rariū actione facta inter litigantes. et hoc sufficit: non aliter vt. l. si cui. §. si. de accu. et l. cum q. §. in p. rariū. de iurei. S. in cā publica si vnus agit et iurauit vt nullus alius agere possit quasi facta fuerit illius qui p. rariū ricatus fuerit. Extra istos casus nocet alteri si fuerit citatus vt in. c. inter quatuor. de ma. et obe. et qd. no. Ep. in. l. i. circa finē. S. de aduo. dicitur. iud. et quod no. an. l. in cause. la prima. in. §. inter dum. de immo. et l. cum miles. §. si. quib. eg. caus. m. Et ultimo vide. l. b. sic p. llo biocardo. Tñ res inter alios acta alijs noceat. Et ultimo glo. lista p. q. licet cōiuncta persona sine mandato possit agere pro cōiuncta. vt in. l. sed be. ff. de p. rariū. nec repellatur. licet censetur ipsum non habere mandatum qd. non est in persona non cōiuncta. q. repellitur etiā si vult canere de rato. vt in. l. pompo. §. si. de p. rariū. attamē finia lata cōtra ipsum non nocet cōiuncte p. rariū pro qua egit vt hic patet: et sic nō p. rariū et procurator vel procuratoris q. finia lata p. rariū noceat dñō. l. iij. §. si. forte. ind. sol.

Cōminationes epistolae p. rariū subscriptiones auctori tate rei iudicare nō habere.

Rubrica.

1. Si indeg. mādāt alicui q. nō recedat de palatio sub tali pena non incurrit pena l. recedat cū p. rariū sit nullum.

Ecum. Illa q. requirunt cause cōminationē q. asserit p. rariū: et sic sunt expēdiēda per finiam diffinitiuā: et causa cognita si fuerint expēdiēda sine cāe cōgnitione nō faciunt p. rariū et etiā ei cōtra quem expēdiēda sunt q. dicitur nō sententia s. cōminatio vel epistola vel subscriptio vel p. rariū q. nō trāseunt in rem iudicatam etiā si nō fuerit appellatū. b. tot. et. Et istud summariū colligit eg. l. si. et no. per. Anno. in. c. ij. extra de re iud. in. integ. in. iij. col. in. glo. que incipit videt. vbi oī no vide pro declaratione huius ti. Et. l. i. loquitur in epistola que fit per p. rariū: puta nisi sic feceris soluas penā vel vñ. Reg. ij. loquitur in epistola que fit per p. rariū puta mādātus vt soluas tali tñ: nisi solueris incurras penā vel sis cōminatus vel soluas vñ. Tertia loquitur in subscriptio ne si indeg. requisitus ab vna parte porrecta supplicatione signauerit eā contra finiam diffinitiuā latam per se vel aliū. Quarta loquitur in interlocutoria. et l. pe. loquitur in p. rariū. q. quāle sit dic vt in glo. Et vide qd. no. in spe. de sen. §. ij. ver. est quo q. in tit. de iuris. om. iudicijs. §. si. circa finem. Tñ indeg. mandat alicui quod non recedat de palatio sub tali pena quod licet recedat non incurrit penā quia p. rariū est nullum. de lega. ij. l. pater. §. iulianus agrippa. et vide quod not. Bar. in. l. i. §. q. ius di. non obtemper. et adde qd. no. Anno. in. c. ad aures. de temp. po. appel.

Si ex falsis instris vel testimonijs.

Rubrica.

1. Lata sententia p. rariū falsorum instrumentorū si in alio iudicio fuit allegatum et examinatum de falsitate. licet non p. rariū expresse. tamen lata sit sententia. an possit vltimus de falsitate

de falsitate allegari.

1. Condemnatus per falsa instrumenta si puocauit semel verbis et succubuit an poterit postea allegare falsitatem instrumenti.
2. Quo iure petatur rescindi sententia lata ex falsis probationibus.
3. Non sufficit p. bare q. in causa fuit productus falsus testis vel falsum instrum. ad hoc vt finia retractet boiū virtute nisi etiā p. betur q. indeg. fuerit ea secutus.
4. Quid si fuerit producta alia instrumenta que non probentur falsa.
5. An sufficiat probare q. testis dixerit falsum si nō probet q. fuerit corruptus pecunia.
6. Quid de falsitate instrumenti licet de corruptela notarij nō appareat.
7. Quid si q. asstringisset se ad probandū corruptelam.
8. Exceptio falsitatis impedit executionem sententie qñ opponitur ante executionem factam.
9. Quid si presumptio sit contra opponentem quod hoc faciat calumniōse.
10. Si executio sit facta repetitur solum postq. fuit oppositum de falsitate et obtinetur.

Tabulas. Sententia lata p. rariū vel testimo. instrum. eto vel testimo. rescinditur p. restitutionem in integrū etiā si trāsiit in rem iudicatā tribus concurrentibus. s. q. fuerint instrumenta vel testes producti. et q. de falso non fuerit questum lite pendente et q. indeg. fuerit ea secutus et hoc prodest ad tria. scilicet ad sententiam rescindendā et ad executionē impediendā et ad solum repetendum. b. totus titulus. Bar. c. l. tñ. q. iste tit. h. loci siue vtens falsis testibus vel instrumentis si sine dolo sine non. vt. no. in. l. si ex falsis instrum. §. de transac. per. glo. et Bar. et licet in iustis. l. n. i. b. i. d. i. c. a. t. u. r. de restitutione in integrū tamen ita debet intelligi fin glo. in. l. ij. et in. l. fin. et probatur in. l. diuus. de re iud. valet enī sententia mero iure nisi sit lata contra a blement. q. non valeret si esset lata per falsas probationes. l. si p. rariū. §. marcellus. ff. de iudi. et in alio casu quam glo. allegat ista. l. i. dicit non obstat quod sententia transierit in rem iudicatam quominus de falso possit allegari si in alio iudicio non fuit allegatum nec examinatum. si autem fuisset allegatum et examinatum licet non pronuntiatum expresse si lata esset sententia cōfiteretur tacite pronuntiatum non esset falsa vel falsi ideo vltimus non posset de falsitate allegari als non esset litum finis: et hoc probatur in. l. i. circa fi. §. de fide instrum. Tñ teg. ibi Quas secutus. b. o. p. rariū. l. falsam. §. eodem. quia si producti testes qui potuissent dicere verum nec reprobant de falso licet fuerit productum instrumentum falsitatis si indeg. non fuit ipse secutus non reprobatur sententia. ideo expedit probare quod fuit productum falsum instrumentum vel falsos testes quando alij sunt producti. Sed si non fuit productum nisi falsum instrumentum vel falsi testes fuisset probare istam falsitatem abq. eo quod probet indicem fuisse secutum: quia hoc presumit ex quo nulli alij sunt producti quos sequi potuit. Tñ teg. ibi falsas dicere vñ subaudi q. petere re restituat aduersus sententia et causam rescindi. vt. o. l. diuus. Et infra tempus quod datur ad petendum restitutionem: si infra quadriennium continuum post ea non audierit. l. fin. de temp. in integrum restit. Tñ teg. ibi probabit notionem suam subaudi et si reperiret esse restituet te in in integrum: et rescindet sententiam: ipse tamē in causa principali non pronuntiabit licet indeg. appellationis hoc facere possit quoniam appellatio deuoluit negotiū ad iudicem appellationis nō sic ad iudicem restitutionis in integrū dabitur ergo alia sententia contraria: vel etiā non p. rariū fin q. fuerit probatum et sententia rescissa habetur pro nulla. Tñ l. ij. querit hic glo. Tregus loquitur quando cōdemnatus p. falsa instrumenta non puocauit quid si puocauit semel vel bis et succubuit an poterit postea allegare falsitatem instrumenti Et dicitur q. no. vt in. l. iij. §. falsus. ff. rem ratam hab. quasi appellando sententiam approbauerit. Contrarium tenet glo. et bene q. primo appellando nō approbat finia sed reprobat nec ob. contrarium q. ibi dñs approbat a finia lata contra suum falsum procuratorem bene approbat factū falsi procuratoris: vt poterit agere vel litigare ac si habuisset mandatum. Si enī non approbaret non erat sibi necessaria appellatio sed sententiam non videtur approbasse. et hoc facit contra Bar. in. l. post humo. §. de contratabu. vbi dicit quod preteritis intentando contratabu. approbat testamentū vt reprobet qd. est falsum: q. in contratabu. non adaptatur ad approbandum. sed ad reprobandum. et q. esset sibi contrarius eodē respectu approbare et reprobare. Sed in. l. iij. §. falsus non est sibi contrarius. sed cū

1. ca diuersa vnum approbat et aliud reprobat. Tñ Item queritur quo iure petatur rescindi sententia lata ex falsis probationibus. Glo. dicit et bene q. per restitu. in integ. licet hoc non dicatur per. l. diuus. ff. de re iud. Aliquando tamen sententia est nulla vt in casu quem ponit glo. et in alio quando contra absentem: et in defensionem per falsas probationes. vt in. l. si p. rariū. §. marcellus. de iudi. debet ergo petere restitutionem infra quadriennium continuum a tempore late sententie. vt. l. si. de temp. in integ. restit. et hoc si non fuit appellatum. sed si fuit appellatum videtur q. incipiat currere post sententia latas in causa appellationis. et q. pendente causa appellationis non currat. arg. in. l. contra maiores. §. eum qui. de inoff. testamēti. s. quia sententia non transiit in rem iudicatā. et sic non erat necessaria restitutio: quia poterat de falso opponere pendente lite ipso iure sine restitutione etiam post terminum datum ad appellandum. quia sibi potest queri post sententiam que transiit in rem iudicatam: ergo fortius ante. licet post terminum. vt in. c. licet causam. de proba. Tñ l. fal. not. hic q. non sufficit probare q. in causa fuit productus falsus testis vel falsum instrumentum ad hoc vt sententia retractetur boiū virtute nisi etiā probetur q. indeg. fuerit ea secutus. et sic ista duo necessarium est probare fin Innocen. in. c. licet causam. per illum teg. et per. c. c. §. et. et de re iud. et hoc est verum quando erant producta alia que non probantur falsa. et sic indeg. potuit sequi illa. et non ista que erant falsa alias si non nisi falsa non expedit aliter probare. quia censetur illa tantum secutus. Tñ Sed querit glo. an sufficiat probare q. testis dixerit falsum si non probetur q. fuit corruptus pecunia. Quedam q. non sufficit. vt restituatur in integrum. per. l. diuus. de re iud. Glo. determinat contrariū. quia sufficiat probare falsitatem instrumenti licet de corruptela notarij nō appareat: ergo eodem modo sufficiat probare falsitatem testium quia testes et instrumenta equiparantur. vt. l. in egeredis. de fide instrumentorū. Adde quod econuerso sufficit probare corruptelam testium per pecuniam. licet nō probetur falsitas depositionis sue: quia eo ipso dicitur falsus quod permixsit se corrumpti. vt notatur in. c. licet causam. et sufficit hoc ad rescindendam sententiam. Tñ Si tamen quis se asstringisset ad probandum corruptelam. quia in libello hoc copulatum posuisset: quod talis testis corruptus pecunia falsum dixerit: haberet necesse probare vtrumq. si per modum qualitatis hoc adiungit. vt in. c. licet causam. scilicet si non per modum qualitatis sed per modum substantie duo copulatum. Quod dicit per Bartolum in dicta. l. diuus. Tñ l. finali nota quod exceptio falsitatis impedit executionem sententie quando opponitur ante executionem factam quod intellige nisi contra opponentem sit presumptio quod hoc faciat calumniōse: et tunc sit executio prestita cautioe per actorem qui petit eam. fieri de restitutione quod accepit si contingat quod opponens obtineat vt in. c. sciscitata. de restitu. in integrum. et l. ij. de fal. Item est verum quod hic dicitur quando apparet falsitas sine alijs probationibus extrinsecis. vel si non apparet offertur probatio in continenti. als cum executio fiat summarie non admittitur exceptio habens altiorē indaginem. vt in. l. a. diuus. §. si super. et l. i. de re iud. Tñ Item not. quod si executio sit facta repetitur solum subaudi postq. opposuit de falsitate obtinuit et fuit rescissa sententia.

De confessis.

Rubrica.

Super glo. rubrice dum dicit quod ti. de inter. act. habet locum ante lit. conte. iste vero post reprobendū in vñro dicto. nam ille non solum ante. sed etiam post lit. conte. vendicat sibi locum vbi cumq. iudici videbitur. vt. l. vbi cumq. eodem titulo. Item iste non solum post litis contestati. imo etiam ante locum habet. quoniam potius anteq. post. dum dicit quod confessus habetur pro condemnato. et sic non requiritur alia cōdemnatio et quod compellitur solvere. et sic contra cum sit exceptio ex sola confessione. nam ista procedunt si lis non erat cōtēta ex casu non est necessaria sententia. sed si sibi p. rariū de soluendo. vt in. l. si debitor cum ibi no. ff. de iudi. Sed si facta esset post lit. conte. requireretur sententia. et ex illa fieret executio. Dic ergo quod ille titulus loquitur cum sit confessio super preparatoris iudiciorum non super eo ad quod principaliter agitur hic quādo super eo. et sic super decisorijs. et si fiat ante lit. conte. procedit quod. §. digi. Si fiat post. licet ferenda sit sententia ex qua oriatur actio et executio. nihilominus glo. hoc. vult in ver. item habetur pro indicato quod etiam habeat locum quod hic dicitur. et sic actor possit eligere quam viam vult vel petere executionem sententie vel ipsius confessionis. et que sit vtilitas tangit glo. in ver. et si queris. quid prodest et cetera.

ss iij.

quia interest nostra habere plures actiones et plures vias ad exigendum: quia si succumbat in vna: redire potest ad alteram.

- 1 Confessio facta in iudicio et confessio facta extra iudicium qualiter differant. et nu. 4. et nu. 9. et 1.
- 2 Confessus in iudicio habetur pro iudicato nisi sequat sententia in contrarium que tollit vim confessionis. Confessio qui dicitur facta in iure.
- 3 Quod talis confessus non possit a confessione sua recedere sine causa. et qualis causa esse debeat.
- 4 Confessus in iure compellitur soluere per preceptum iudicis: et lapsa tempore ad soluendum dato a iure et etiam non lata alia sententia.
- 5 Que requirantur ad hoc ut confessus habeatur pro iudicato. et quod non possit venire contra et quod cogatur soluere. nu. 8. 9. 11. et 12.
- 6 Confessio facta extra iudicium an inducat prohibitionem. et nu. me. 9. et nu. 12.
- 7 Quid si facta sit ad liberationem.
- 8 Quid si continet preiudicium super actione reali ut si confiteor rem quam possideo esse tuam cum sit mea.
- 9 Positio iuris quare non admittatur.
- 10 Que utilitas sit quod confessus in iure habeatur pro iudicato.
- 11 Confessio tutoris aut curatoris vel etiam procuratoris an noceat pupillo vel adulto vel etiam dño. Confessio quod tripliciter dicatur coacta et que confessio coacta illicita.
- 12 Confessio facta absente parte an teneat et quid in ultima voluntate.

Confessus. Ad eundem finem ut supra. loquitur de confessione facta in iudicio licet glo. magna plura dicat que conveniunt confessioni: etiam facte extra iudicium. Est ergo alia que fit extra iudicium de qua loquitur glo. generaliter. C. de non numerata pecunia. et ibi tangitur per Lyn. materia istius est Bar. to. eam tangit hic in quadam repetitione quam fecit de ista. l. et vtilius per Lyn. Item scias quod differentia est in pluribus inter factam in iudicio et extra iudicium. Primo quia facta in iudicio habet vim sententie subaudi condemnatorie vel absolutorie. nam si reus confiteretur haberetur pro condemnato: si actor confiteretur contra se et reus haberetur pro abscondito. ideo tunc hic ante dicit pro indicatis: non dicit pro condemnatis.

Item secundo differunt quod sequitur ex primo quod facta est in iudicio per reum inducit obligationem et actionem in factum sicut ipsa sententia. et sic inducit dispositionem: licet ipsa non sit dispositio sed denuntiatio. qui enim confitetur se mibi teneri non se mibi obligat in forma sed enuntiat iam se obligatum et nihilominus ista enuntiatio dispositionem inducit et obligat ipsum. licet prius non esset obligatus. Sed facta extra iudicium non inducit obligationem sed facit probationes vt. l. publica. §. si. de proba. et de proba. §. de proba. Item tertio quia facta in iudicio per reum habet executionem paratam. vt. hic in fine: dum dicit quod soluere cogitur supple ad iudicis mandatum. et lapsa tempore quod datur indicatis de iure communis vel lapsa decem diebus. de consuetudine. vt. notatur in l. si debitor. de iudicis. Sed facta extra iudicium non habet executionem cum non pariat actionem vel obligationem: sed solum probationem et sic expectatur sententia et ex illa fit executio. Item quarto: illud non quod est fundamentum totius materie: quia si facta est in iudicio scilicet nocet. nec audiretur confessus volens probare veritatem fore in contrarium si non habet istam causam de nono superuenientem sed solum fundat se quod confessio fuit falsa et quod non potuit immutare veritatem. Si enim aliud non dicit non auditur. quia iam est obligatus ex sua confessione. et probatio in contrarium non tolleret hanc obligationem. Sed confessio facta extra iudicium etiam scilicet cum non pariat obligationem vel actionem recipit probationem in contrarium et debet audiri volens contrarium probare quod vna probatio que facta fuit per confessionem recipit aliam probationem in contrarium vt in l. cum de indebitore. de proba. et ita intellige. l. cum falsa. §. de iur. et facti igno. siue fiat super reali actione. quia fuisse confessus rem quam tenes esse meam. et nunc vis probare quod imo est tua siue enim per errorem fuisse confessus siue ex certa scientia admittebis. quia illa confessio non potuit veritatem immutare: siue super personali vt si fuisse confessus te mibi teneri. et nunc vis probare contrarium. nam eadem ratio est quod veritas non fuit immutata. et sic secunda probatio potest tollere precedentem

sed non posset tollere obligationem et actionem que fuissent contra te ex confessione facta in iudicio. et per hoc iste tunc dicit. quia si sine causa et c. quod habetur in l. rura. §. de omni agro defer. l. et quod ibi per Bar. Et predicta quando concurrunt illa de quibus in glo. vsq. ad verum item habetur pro iudicato. quod si non concurreret talis confessio etiam facta in iudicio non faceret preiudicium quominus possit probari contrarium et hec est intentio glo. Item dicit ergo ista. l. tria. Primo quod confessus in iudicio habetur pro iudicato quod intellige verum nisi sequat sententia in contrarium que tollit vim confessionis. vt. no. Bar. §. in. in. l. si quis in hoc genus. de epis. et cle. Et dicit facta in iure qui iudice sedente pro tribunali. et qui coram iudice competentem. aliter non valeret. vt in. cat. si clerici. de iudi. sed illa que fit super preparato: ibi potest fieri eo etiam non sedente pro tribunali vt in. l. voluit. de interrog. act. Item valet etiam si fiat sine interrogazione. vt. no. eo. si sine. Secundo dicit quod ea non potest confessus sine causa recedere. cum causa ergo posset vt si diceret se per errorem fuisse confessum et factum non iuris. quod error iuris in iudicio non prodest. vt in. l. non fatetur. ff. de facti sic contra rium probetur vsq. ad sententiam. vt in. l. error. §. de iur. et fact. igno. et l. error. ad. l. fal. Item si allegatur causa de nono superueniens. aliter non sufficit allegare quod confessio sit falsa et offerre se paratum probare falsitatem quod potest sibi replicari quod sibi imputet. postquam sponte fuit confessus. quod potuit sibi preiudicare in teruentibus illis de quibus in glo. Item tertio dicit quod confessus in iure compellitur soluere et intelligitur. §. precepto iudicis et lapsa tpe ad soluendum dato a iure. et etiam non lata alia sententia. Et idem videtur si esset facta extra ius. si tamen fuit reite rata. vt. §. de agri. et censu. l. cum scimus. et quod ibi per Bar. ad de aliam differentiam quod confessio iudicialis valet etiam sine causa expressa vt si confiteris te mibi teneri in. c. nec dicas. et §. causa nihilominus inducit obligationem et actionem et executio. Sed si est facta extra iudicium sine causa non valet nec facit probationem. l. cum de indebitore. §. si. cum ibi no. de proba. et sic expressum causa obligatoria. l. habilis ad obligandum bene valet. tamen non statim semper habet effectum. quod fit differentia inter causam mutui vel dotis receptam. et tunc inducit obligationem post lapsum temporis. de quo in titu. de non nume. pecu. et in titu. de do. cau. non nu. In alijs causis statim preiudicat. vt in. d. l. generaliter. et hoc fit a reo. et si ad obligandum. si autem ad actorem ad liberandum. Aliquando statim inducit liberationem. vt in. l. tale pactum. ff. de pactis. cum confiteretur reum sibi teneri quia vim habet pacti de non petendo. Interdum postquam dicitur si confiteretur sibi fuisse solum debitorum. vt in. l. in contrariis. C. de non nu. pecu. nisi in quibusdam casibus quod dicitur ibi. Super ista. l. est vna glo. magna satis notabilis recol ligens totam materiam que est quotidiana et vtilis. Et in effectu ponit in ista. l. duodecim limitationes quarum sex prosequitur a prin. ver. Item habet pro iudicato ibi examinat duas questiones vsq. ad vericulum item est necesse. Postea ab illo ver. vsq. ad ver. unde versus. ponit alias sex limitationes. postea ponit versus et duas questiones. et hec est substantia glo. Bar. prosequitur quamlibet limitationem de per se formando inq. quod libet vnam oppositionem. sed clarius et leuius est procedere secundum quod glo. procedit. et quilibet limitatio recipit alias limitationes et declarationes. Item tertio ergo in effectu quod illud quod dicitur in textu. quod confessus habetur pro iudicato et quod non possit venire contra et quod cogatur soluere. et sic fiat executio ad hoc vt illa procedant: ista sunt necessaria. Primo quod confessio sit facta in iure. secus si extra ius. Item quod sit facta contra ipsum confitentem. secus si pro se. Item quod contineat aliquid certum. secus si incertum. Item quod illud quod continet sit tale quod nec ius nec natura respuit. Item quod sit tale pro quo possit agi contra alium. Item quod causa civilis. secus si criminalis. Et iste sunt sex prime limitationes. primo ergo dicit glo. quod ad hoc vt procedat istud quod dicitur in textu. requiritur quod confessio sit facta in iure. id est coram iudice pro tribunali sedente. vt. digi. supra. licet in preparato: ibi sufficiat etiam si non sedeat vt. §. dicit glo. in ver. et intellige. Item tunc queritur quid sit facta extra ius clarius est quod confessus non habetur pro condemnato nec ex ea inducit obligatio nec actio nec fit ex ea executio de quibus loquitur text. sed an inducant probationem presupposito quod fuerit sponte facta et non per errorem. Item enim est effectus confessionis extra iudicialis. vt in l. publica. §. si. de proba. An ergo omnis confessio extra iudicialis habeat hunc effectum. In glo. sunt due opiniones vna quod non: quod ad pro regula quod non valeat supple ad inducendam etiam probationem nisi tendat ad liberandum quia tunc valet etiam sine causa et non solum inducit probationem sed liberationem. quia habet vim pacti de non petendo. l. tale pactum in prin.

in principio. de pactis. vel nisi cum tendat ad obligandum contineat causam habilem ad obligandum si esset vera: vt. si confiteris te mibi teneri ex causa venditionis vel emptionis vel de positi. aut commodati quibus casibus statim inducit probationem non dico obligationem vt differat a precedenti vt. l. generaliter. supra de non numerata pecunia. Sed aliquando non statim sed post certum tempus vt in mutuo et de re. vt in titulo de non numerata pecu. de dote cauta non nume. Jo. tenuit eas in distincte valere subaudi quando esset facta sponte et non ab errante quod glo. reprehendit. sed aduertere dum glo. dicit quod quando facta est ad liberationem valet et liberationem inducit statim procedit quando verba confitentis referuntur ad ius quia creditore confitetur debitoribus sibi non teneri quasi videatur sibi fecisse pactum de non petendo: ita loquitur leg. tale. sed sic referuntur ad factum puta se recepisse a debitoribus tantam pecuniam pro debito in quo sibi tenentur non habet vim pacti. nec statim preiudicat quo ad probationem sed demum post triginta dies inducit probationem. vt in. l. in contrariis. supra de non numerata pecunia. Et est longa differentia quia quando in ducit liberationem licet postea velit probare contrarium quod imo sibi tenetur non auditur: quia per hoc non rumpitur pactum: sed in secundo casu quando inducit probationem recipit probationem in contrarium. etiam si sponte fuit confessus: quod per hoc non immutatur veritas rei et vna probatio recipit probationem in contrarium. Item intellige quando fuit confessus in debito personali: secus in actione reali vt si confiteor rem quam tenes esse tuam cum tamen sit mea non video: propterea te liberare a restituendo per pactum tacitum. vt. no. Bar. totus in. l. tres fratres. ff. de pactis. In quantum autem glossa dicit quod si sit ad obligandum requiritur causa: alias non valet. l. cum de indebitore. §. si. de probationibus. In hoc differt extra iudicialis a iudiciali. in qua iudiciali non requiritur expressio cause fin omnes. Item intellige de causa habili ad obligationem inducendam. Item intellige quod fuit specialiter expressa non enim sufficeret confiteri se teneri ex causa debiti sed debet exprimi: puta ex contractu emptionis vel venditionis non tamen requiritur singularis expressio talis rei fin Bartoli per l. si filius. de donationibus. Item Sed quid si continet preiudicium super actione reali. vt si confiteor rem quam possideo esse tuam cum sit mea. nec expulso causam. An ista confessio probat intentionem tuam volentis agere rei vindicationem si non probat contrarium. Respondeo sic licet non contineat causas que non requiruntur in actione reali vt exprimat causa remota ex qua sis dominus. sed sufficit causa proxima tam in bello quam in sententia quam etiam in confessione que equiparatur sententie vt. hic. Secundo requiritur quod confiteatur contra se si si pro se nihil probat non solum quando extra iudicium: imo nec in iudicio. vt in legibus allegatis in glossa. Hoc intellige principaliter: sed in consequentiam eius quod contra se confessus est potest habere effectum etiam pro se vt si fuisse confessus te mibi vendidisse rem pro centum: et ego accepto sicut habeo actionem vel probationem contra te ad rem tradendam: ita et tu contra me ad pretium tradendum. vt in. l. si duo patroni. §. de marcellis. de iure iurando. Item propter dictum alterius: vel dolum interdum creditur alteri pro se cum iuramento tamen. vt in. l. si quando infra vnde vi. et tamen deferunt iuramentum in litem propter dolum aduersarii. Item tertio requiritur quod contineat certum: si autem incertum non est omnino nulla: sed cogitur certificare: vt in. l. certum. in princip. ff. eo dem titulo. Glo. ponit exemplum. Si beres confitetur legatum fuisse Stichum vel Pamphilum et non dicit de quo intelligitur Glo. notat quod fuerit confessus legatum alternatim fore de Stichio aut Pamphilo. quia non crederetur tunc declaratio: sed electio heredis. de qua dicitur in l. lucio. de legatis secundo sed quod dicit de Stichio tantum vel de Pamphilo tantum: et non declarauit de quoniam tunc cum declaratio pertineat ad heredem: vt. l. si quis a filio. §. si plures. de legatis primo. cum ibi notat. cogetur declarare quis fuerit legatus. Item quarto requiritur quod sit tale quid quod ius vel natura non respuit alias non valeret confessio facta etiam in iudicio vt si confiteris titulum esse filium tuum cum appareat quod sit maioris temporis: quod tu. hoc enim respuit natura. Et idem si confiteris mulierem habere quem in potestate. hoc enim respuit ius. ideo non nocet tibi confessio. Item per hoc dicitur doctores non esse recipiendam positionem consistentem in iure: quia responsio non prodesse si responderet contra ius. et positio sit ad finem vt responsio valeat et releuat positionem: et si confiteretur finem ius esset. hoc superfluum non valet. ideo cum sit positio de eo quod confititur in iure aduersarius dicit. Iuris est non teneor respondere. Item quinto queritur quando tendit ad obligandum quod contineat ta

le quid cuius occasione detur actori actio in aliquem vt si ago contra te actione. Laquille. dicens quod seruum meum occidisti. nam licet non occideris. si tamen fuit occisus per alium: et sic contra eum habeo actionem: tua confessio tibi preiudicat: vt debeas condemnari vel absolui. Sed si per nullum esset occisus nec vulneratus sic contra nullum daretur mihi actio tua confessio tibi non preiudicaret. Item ergo et ultimo quod ad istas primam partem requiritur quod sit causa civilis licet glossa dicat quod sit pecuniaria: sed non est curandus sit pecuniaria vel non. Si erat civilis ad commodum privati. sed si erat criminalis ad commodum reipublice: vel commodum fisci: cui applicatur pena pecuniaria. confessus etiam in iure non habetur pro condemnato. sed sequitur condemnatio que potest fieri re virtute illius confessionis si fuit execututa metu tormentorum et in ea perseverauit. Et ita intellige glossam. Vel si non metu tormentorum: non requiritur alia perseverantia: licet quidam aliter dicant. sed sufficit vna confessio vt possit ferri sententia: alias non proficeret confessio. vt in. l. si confessus. de custo. reorum. Facta vero extra iudicium in causa criminali non inducit plenariam probationem. sed facit indicium ad torturam. vt notatur in l. capite quinto. de adulteris. et hec est glossa. vsq. ad vericulum. item habetur pro iudicato. Item In glossa ibi item habetur pro iudicato. Glossa hic in ista secunda parte vsq. ad vericulum Item est necesse. querit de duabus questionibus. Prima est ad quid est vtile hoc quod dicitur hic quod confessus in iure habeatur pro iudicato. Glossa respondet quod est vtile ad duo. Primo quia non requiritur nisi lata sententia. quod si requireretur alia indeg. posset malignari et ferre eam contrariam confessioni et preferretur ipsi confessioni. sed nunc pars non habet expectare sententiam. et sic indeg. non potest sibi nocere. Secunda utilitas: quia tempus quod datur indicatis ad soluendum incipit currere statim post confessionem. Sed si expectaretur sententia non inciperet nisi lata sententia. Glo. videtur reprehendere et tenere quod imo expectetur sententia. per l. certum. §. finali. ff. eo dem. Nam in causa criminali constat quod requiritur sententia. l. si confessus. de custodia reorum. Item videtur in cuili. argum. l. absente. ff. de penis. et hoc vsq. ibi. Et sequens. sed postea in versiculo hic si lis fuerit contestata. limitat quod dixerat. dicens quod istud est verum si lis erat contestata. aliter procedit prima opi. vt non requiratur alia sententia. sed sufficit facere preceptum de soluendo. vt. no. in. l. si debitor. de iudi. et hec vera. Et eodem modo si fieret confessio respondendo libello si quidem simpliciter videtur respondere animo contestandi litem quod potest contestari negando et contestando et requiritur sententia. nisi dicat quod non animo contestandi. sed potius declinandi: aliter declarandi. vt in. l. si reus paratus. de procu. Secundo queritur eo casu quo requiritur sententia quid expedit dicere quod confessus habeatur pro iudicato cum ex ipsa confessione oriatur actio et obligatio vnde non expedit quod oriatur ex sententia: ergo videtur superfluum. Solutio. non est verum imo est vtile habere duas actiones. vnam in factum ex confessione: et alteram iudicati ex sententia. Quia interest creditoris plures habere actiones ad consequendum debitum. quia si in vna succumbat: poterit agere ex altera oriente ex alio principio vel causa. vt. ff. de iure iur. l. si actor. ista autem l. que dicit haberi pro iudicato loci habet vtroque casu: siue lis sit contestata siue non cum simpliciter loquitur. Item In glo. ibi item est necesse ibi gl. incipit enumerare alias sex limitationes quas non posuit Jo. ad hoc vt procedant ea que hic dicuntur. Prima est quod confessus sit maior. ergo annis si autem minor tunc si pupillus non valeat si adultus valet. tamen rescinditur per restitutionem in integrum. et sic cessant effectus de quibus in hoc textu. Contra istam glo. oppo. ab extra dum facit differentiam inter pupillum et adultum. licet enim in extra iudicialibus sit differentia. vt in. l. si curatorum habens. cum ibi nota. de integ. resti. tamen in iudicialibus non videtur esse: quod sicut non valet sententia lata contra pupillum indefensum. ita nec contra adultum indefensum siue habeat curatores siue non licet in extra iudicialibus distinguatur. vt in. l. cum et minores. §. si aduer. rem iudi. Dicunt doc. quod illud in vera sententia: sed confessio non est vera sententia sed habet pro sententia et vera sententia fertur cum maiori solemnitate et in iudicio. ideo maior rigor seruatur in confessione que sit sponte. Sed queritur quid si non minor sed tutor aut curator vel etiam procurator confiteatur. an talis confessio noceat pupillo vel adulto vel etiam domino. In glo. sunt opi. dicit breuiter quod si confitentur pro domino voluntarie iurisdictionis: id est sponte non iussit respondere per iudicem talis confessio non nocet domino. nisi procurator haberet speciale mandatum ad hoc et ita loquitur prima opi. glo. sed si iussit a iudice respondere libello vel positionibus res

Spondendo constituitur: illa confessio bene preiudicat: et tunc si dominus est minor restituitur in integrum de equitate. et hec probantur in l. non solum in prin. de procu. Reiectis alijs que hic tanguntur per gl. Secunda limitatio est qd requiritur qd sit spontanea non coacta. Sz respice qd est triplex coactio. vna illicita si fieret a tertio non habente potestatem cogendi respodendi vel constituendi. tunc verum est qd est nulla. et hoc voluit glo. Itē licita que a iudice ponendo ad torturam in casu licito tunc non est nulla. sed nec sufficit nisi in ea perseveret: vt in le gibus quas gl. alleg. Item licitissima quā faceret dominus de seruo suo qui ratione dominij potest de eo facere quicquid vult: tunc alia perseveratio non requiritur quia non reputat coacta: sed spontanea. vt in l. i. §. ij. vel. iij. si quis omis. cau. testa. et not. in l. iij. §. de here. instit. Tertia limitatio que requiritur qd certa scientia emanaverit confessio. si autem per errorem fit quidem iuris idem. qd talis error iuris in iudicio non pdest vt. l. non fatetur. ff. eodem. Si vero facti tunc non habetur pro confessio. vt ibi. et potest renouari vsq ad sententiam. vt l. erro. §. de iuris t facti igno. et hoc in confessione que fit in iure. si autem fit extra ius sine sit facta per errorem iuris sine facti. probato errore reuocatur. l. cum sal. §. de iur. t facti. igno. quoniam si certa scientia probato contrariis sic falsitatis confessio non nocet. sed non ita si in iure qd nocet nisi probetur error facti: et non admittitur volens probare falsitatem confessionis nisi p bet etiam facti errorem. et hoc tene menti. qd dat bene intelligere hanc materiam. Circa tamen istum errorem. vide Bar. in l. non fatetur. an sit commissus circa preparatoria. an decisoria.

Quarto queritur qd pars aduersa fuerit prefens siue per se siue per aliu qui recipit nomine absentis. et hoc in confessione ne querit in iure. vt in l. i. §. certum. §. si quis absentem. ff. eodem. Nam cū ex ista confessione oriatur obligatio t actio habet vim contractus in quo requiritur consensus vtriusq. l. i. §. de pac. conuen. requiritur presentia ex qua resultat consensus. Sz dubium est de extrajudiciali ex qua non oritur actio vel obligatio. sic non habet vim contractus. vnde cessat ratio de qua supra. Propter hoc Petrus tenuit qd requiritur presentia partis in l. generaliter. §. de non nume. pecu. Bart. et alij cōter tene contrarium per glo. que est in l. cum de debito. §. fin. de proba. et extra eodem. c. ex parte. cum ibi no. quod intellige casus non faciat plenam probationem nisi interueniat nūtiū vel epistola. vt in l. publica. §. si de pos. vel scriptura libi proprij §. si tētis qd semper loquitur: et cum producit loco epistole habetur. iusta not. per Bart. in l. nuda. ff. de dona. Sed licet non faciat plenam facit tñ semiplenam confessio extrajudicialis facta pte absente. vt in c. si de succel. ab intestato. Et idē si fiat in vltima voluntate vt fit testator parte absente confitetur et facit semiplenam. et sic poterit deferri iuramentum in defectum probationis ei p quo est confessio resultabit plena confessio. Et ita singulariter dicit Bal. in l. i. §. de fur. t ad hoc. c. si de successio. ab intest. et hoc in confessione que tendit ad obligandum. Quid autem si ad liberandum. vt si creditor confitetur debitorem sibi non teneri coabsente. an ex hoc resultat pactum de non petendo. de quo in l. tale pactum. ff. de pactis. In hoc fuerunt glos. contrarie. Vna quod ex ea detur exceptio doli non pacti. Altera quod nec doli nec pacti. et istaz tenet Bart. de quo plenissime per eum in l. non solum. §. si liberationis verba. ff. de liber. legata. vbi vide plenissime. Quid requiritur quod sit tale quid confessatū in quo confessus potuerit sibi preiudicare. als secus vt si fuit confessus non contraxisse matrimonium cum berta nam postquā matrimonium est contractum cum resultet inde vinculus quo ad deum non est in potestate partis dissolvere. ideo talis confessio in preiudicium matrimonij non nocet et quominus possit probari contrarium sicut nec finia transit in rem iudicatam: probato contrario dicit glo. libertate. ante autem qd probe tur contrarium nocet si fiat in iudicio fm glo. Sed in his in qbus potest sibi preiudicare etiam si vellet probare contrarium non auditur nisi etiā probe errorē facti: vt supra dixi. Cū timo requiritur qd non tendat in fraudem creditorum qd confessio debet nocere consentienti non alteri: vt l. i. §. progi. Et ex his gl. recolligit versus quos dicit vt in ea. postea querit de tribus questionibus qbus respondet vt in ea. Cetera dicitur hic per Ly num per Bart. in sua repetitione satis vtili. et tene. menti. qd quotidiana est hec materia. qd plura habet mēbra que expedit singulariter examinare et limitare.

Res inter alios acta vel iudicata alijs non nocet. Rubrica.

Qui nocet sententia an noceant acta.

Si ille contra quem lata est sententia succedat alteri cōtra quem non est lata an possit agere vel excipere ex persona illius.

Inter alios. Tertia per ynu al. teri non consentient. ti non nocet etiam si sint gesta extra iudicium. hoc dicit totus tit. sicut nec gesta in iudicio. vt §. qui res iudi. non nocet. Sed ad quid ponit hic iste ti. cum hic non tractetur nisi de actibus iudicialibus. Respondet quia non sufficit ad fundandam intentionem contra aduersarium inducere et probare per alium vt in prima. l. huius tituli. quia si ago contra te tanq cōtra be redem titij ad partem debiti dicens quod titius erat mihi obligatus. tu autem negabas: et ego probo quod coheres tu? mihi soluit partem suam tanq iste titius esset debitor: necus istud non prodest mihi ad fundandas intentionem meam contra te qui negas. quia potuit soluere gratis. quia ista possunt simul stare quod ille soluit et tamen non tenebatur. si autem alter cōsensit. tunc si actus fuit celebratus nomine illius nocet consentienti: etiam prodest quia negotium efficitur illius: vt si vendidi rem tuam tuo nomine. nam ratū habendo nocet tibi dñio et prodest tibi quia habes actionem ad pretium tam cōtra actorem qd contra me. Si autem non nomine tuo vendidisti sed meo. tunc si ratum habes nocet tibi. vt non possis rem vendicare §. prodest vt possis petere pretium vel ab emptore: vel a me. quia per ratibabitionem non est effectum negotium tuum gestum nomine meo. quod dicit. vt l. si pupilli. §. sed si ego. in glo. super verbo agitur. de nego. gest. Tē adde qd vbi non nocet sententia nec etiā acta mot. Inno. in c. veniens. in glo. super verbo mi nus videtur qd cui nocet sententia non noceant acta. Itē si ille contra quem lata est sententia succedat alteri contra quem nō est lata an possit agere vel excipere ex persona illius. vide reg. cum gl. ff. de excep. l. res.

De relationibus.

Rubrica.

Quia interdum indices postq de causa cognouerunt incipiunt dubitare quam vel quale sententiam dare debeant: et propter hoc deliberant consulere principem vel alium superiorem que consultatio dicitur relatio. quia referunt et mittunt acta et etiā punctum formatum vt consultat de iure. qualis sententia danda sit. ideo subiicitur iste titulus. Aliquando autem non referunt principi vel alteri superiori sed mittunt ad consilium sapientis quo casu quasi per omnia seruatur idem stylus ideo Specu. posuit titu. de relatio. et ti. dec. onsi. requisi. Sed interdum remittunt ad superiorem vt ipse superior det sententia vel quia ipsi indices qui remittunt ipsam dare non possunt: qd eis facta fuit commissio vt audirent vel referret. vel ex alia causa: ideo idem Specu. ponit tertium titu. de remis. qui differt ab isto. qd hic petitur consilium fm quod ipsemet laturus est sententia ibi vero mittunt vt per superiorem feratur. et de materia relationis. vide quod no. in l. i. §. de lega. et plene in Specu. eo dem titulo.

Si cā fuit commissio pñlio sapientis et anteq veniat pñlium iudex pronuntiet an valet sententia. Quando iudex deliberauit referre ad superiorem p cōsilio habendo qd debeat mittere causam plene instructā in facto. An altera partiū possit corā consultore producere instra vel testes que vel quos nō pduxisset coram iudice. Si partes discordant in puncto formādo dñi iudex formare pñlium. et dare eis terminum ad impugnandum. Quod tunc si quis expresse non contradicat videatur consentire. Quid si iudex aliqd aliud faciat qd si placeat alteri pñti: vel pñt preiudicare et illa pars non contradicat expresse.

Quis. Tertia leg est singularis et ponit aliqua que sunt seruanda per iudicem cum deliberauit referre ad superiorem pro consilio habendo que sunt etia seruanda quando deliberauerunt mittere ad consilium sapientis. Et primo qd ipse superfeceat quousq habeat responsum a superiore et sic pendente relatione vel consilij requisitione iudicis officium debet conuiescere super illo super quo consulit superiorem quousq habeat responsum a superiore vt patet infra l. progi. ibi nisi ediderit Secundo quod si contrarium faciant. et dent sententiam. valet nihilominus sententia et pars potest appellare: nec debet terri propter relationem iam factam. Et illud valde no. Barto. licet videatur contrarium qd imo nihil valeat quod gestus est cōtra

contra prohibitionē huius. l. nam sicut appellatio ligat manū iudicis. vt in tit. nil no. app. pen. ita et recusatio vel relatio vt extra. de appel. intimasti. et eo. ti. c. legitima. li. vi. et ibi no. in nouel. la. et istam partē tenet hic Sali. et respondet ad illum reg. qui videtur probare dñum qd loquitur quando tulit finiam anteq referat principi. postq tñ deliberauerat referret dixerat partib? **E**t ista no. per que determinat si cā fuit commissio consilio sapientis et anteq veniat consilium iudex pronuntiat an valeat sententia Bar. videt sentire qd sic. Sali. contra. Dicit qd valet si hoc nō fecit in cōtempnū sed ex iusta cā qd peribat tps instantie: et si pronuntiat fm formā et tenore cōsiliij ferendi dicendo. Idō nuntio in oibus et per oia put. pñlietur per talē consultorem cui cā consulenda est commissio et postea veniat cōsiliū bis consensu currentibus valet finia. ita tenet Bal. in l. cum iudex. §. de sent. als vno deficiente illorum non valeret. Tercium qd iudex dñi facere est qd dñi mittere cām plene instructam in facto ita qd superio: solum habeat consulere de iure visis actis et acitatis: et sic non debeat se impedire de his que consistunt in facto. et hoc no. qd si altera pars coram consultore vellet producere instramenta vel testes que vel quos nō produxisset coram iudice nō debet consultor admittere qd non est officium suum sed consultare fm scripturas transmissas per iudicem. Quartū qd si partes sunt discordes in puncto formādo iudex dñi formare pñliū et dare eis. et dare terminum ad impugnandum si quis vult opponere aliquid. et tunc ille qui non vult consentire in pñcio debet expresse contradicere als videtur assentire. et hoc Barto. no. vt semper qd iudex aliqd facit qd alteri parti non placeat vel pñt preiudicare qd illa pars statim dñcat et faciat scribi parte presente et dñcitate si tñ est actus a quo pñt appellari nō dñcat et sensisse quousq transeat tēpus appellandi. Itē dicit Bar. per hunc reg. qd si iudex in sententia dicat dato libello lit. conte. iurata de calumnia et c. pars sit prefens et non contradicat si transacto tpe appellandi vellet pars contradicere et dicere sententiam non valere. qd lis non fuit contest. qd ille sentētie probant contestationem nisi appareat ex actis non debet au diu secus si non fuisset prefens. de quo vide in l. sciendum. de verbo. oblig.

De appellationibus et consultationibus.

Rubrica.

Quando sunt duo iudicia que habent inter se ordinem vt possessionis et proprietatis et peruertat ordo an processus red datur nullus.

Quando peruertitur ordo vni? cause ad alteram sententia tenet licet possit per appellationem rescindi. hoc dicit Barto. et hoc fm lecturas glo. que sunt quatuor. Primo de loquunt in interdicto retinē de possessionis. Alii due in interdicto recuperande et fm quamlibet erant duo iudicia vel ambo per eundē mota vel vni per vnam partem alterum per alteram et modica est vtilitas in istis exemplis que ponit glo. fm quartam le cturam que ponitur per Petrum. et plus mihi placet quod nō erat nisi vnum iudicium scilicet interdicto recuperande: si egi contra te interdicto vnde vi ad recuperandū possel. fundi quome spoliasti: tu opposuisti quod fundus erat tuus: et obtulisti me probaturum et petebas te absolui a petitione mea ego repli caui quod non eras audiendus: quia spoliatus ante omnia est restituendus. et contra agentem possessio recuperande non admittitur exceptio proprietatis iudex hoc non obstat admittit exceptionem tuam et cognouit de proprietate et absoluit te a petitione mea dicitur hic quod male fecit. qd debeat prius cognoscere de possessione et violētia quam commissisti in prima do me possessione qd cognoscere de proprietate: nihilominus valet sententia: non em redditur nulla quod fuit admissa ecce ptio que non debeat admitti potest tñ ab ea appellari et sic ppter hoc solum quod postposuit ordinem et pronuntiauit in proprietate anteq determinaret questiones possessionis iudex appellationis poterit reuocare hanc sententia absq eo quod exa minet vtrum tu sis dominus rei vel non. Si illa enim questio non debet admitti quousq recuperem possessionem: dabit ergo sententiam iudex super possessio: et compellet te ad restituendum mihi possessionē qua me spoliasti et si postea vis agere contra me rei vindicatione. poteris et incumbet tibi probandi onus. hoc vult ista l. nam istud vt cognoscatur primo de possessione qd de proprietate non est ordo concernens solennitatem iudicij quia tunc redditur sententia nulla per l. prolatam. §. de senten. sed potius est ordo cause et iusticie eius insequi non habet vitium si postponatur: nec reddere sententiam nullam: sed reddit eam iniquam. ideo est reuocanda. tene menti. De primo

autem summano quod quando sunt duo iudicia que habent inter se ordinem vt possessionis et proprietatis si peruertatur ordo prius cognoscatur de illo de que debeat postea cognoscere quod non reddatur processus nec sententia nulla habetur in l. mancipium. §. fina. communi diuidentia. ff. de euic. et no. in l. prolatam. Et fm primā lecturam gl. quilibet dicebat se possidere. et per alteram partem turbari indebite iudex pronuntiauit te indebite me turbare anteq pronuntiare me possidere: male fecit qd primo debuit pronuntiare me possidere. non enim potest me turbare in possessione nisi possideam que lectura non placet: qd licet verum sit qd ita debuit facere tamen pronuntiaudo quod me indebite turbabas: videtur pronuntiare tacite me possidere. et sic per prius de possessione tacite: per posterius de turbatione. Sed iste reg. innuit contrarium qd non sit pronuntiatum de possessione: et per consequens sententia sit iniusta et sic reuocanda in causa appellationis quod esse nō debet fm ea que dixi. Secundum aliam lecturam egi per interdictum retinēde nec aliquid dixi de turbatione lite pendente me turbasti: tunc ago etiam de turbatione. sed ad idem tēdit cum precedenti. Secūdm tertiam lecturam quam tenet glo. sa primo egi possessio recuperande et sic ciuilit. postea accusaui. l. iuliana. de vi. et sic criminaliter: certe non poteram. postq enim primo egi ciuilit. debeat superferri in criminali quousq ciuilis esset expedita. l. interdictum. de publi. iudi. et l. pñtor §. i. vi bonorum raptorum. et infra quando ciuilis actio. l. vni. ca. nihilominus si iudex cognoscit et pronuntiat in criminali. valet sententia potest appellari. et hoc solo rescindi quod lata fuit preposere. Et ista communiter tenetur fm Baldum ex qua nota declarationes ad illas leges vt non reddatur processus nullus si seruatur ille ordo. De quarta lectura dicit vt in gl. sed lectura quam posui hic clarior mihi videtur. et sine scrupulo procedere.

Statutum qd ad consilium causa committatur sapientes et debeat ferri finia fm consilij tñ a tali sententia poterit appellari.

Quid si sententia est lata a iudice fm consilium et rescriptum principis.

Quam quod. Tertia sententia iudicis delegati per principem potest appellari ad principem. hoc dicit fm vna lecturam. Et erat ratio dubitandi duplex. Prima quia videbatur delegatus electus a principe et sic approbata eius sententia. Sed contrarium est quia licet approbare perio nam non approbant sententiam. Item quia delegatus iuxta b dicit loco delegatus sed a sententia principis delegatus nō potest appellari: erga nec a sententia delegati. Sed contrarius est quia succedit fide non vere. Secundum aliam lecturam dicit: qd si iudex retulit principi pro consilio habendo qualem sententiam deberet ferre princeps rescripsit et iudex finiam tulit rescripti pñt nihilominus ab eo pot appellari. Tē fm hoc si statuū b dicit qd cōmittatur ad pñliū sapientis et debeat ferri sententia fm pñliū qd nihilominus a tali sententia poterit appellari et qd non censetur statutus propter hoc finiam approbasse et poterit in causa appellationis retractari ex nouis actis vel etiā ex veribus potest enim esse qd consultor male consuluit. hoc tñ nō potest dici de principe qd non potest reprehendi de malo consilio nec a suo rescripto pot appellari. §. questus. de ap. qd fiet iniuria principi. Tē ad sententia lata a iudice fm pñliū et rescriptū principis bene appellatur qd non fit iniuria principi et poterit retractari ex nouis probationibus. Et circa istū articulum qd cā refert ad principē quo casu interueniant quatuor s. pronuntiatio de referendo. itē relatio. itē responsio seu rescriptum responsum. item finia lata fm rescriptum an ab istis vt aliquo illorum possit appellari. vide Bar. in d. l. §. questum de appella.

Appellatione pendente quid possit innouari.

Appellatione. Post interpositam appellationem nihil est innouandum a iudice a quo vel per partem qd sit cōtra appellationē etiā si appellatio non fuerit a iudice a quo recepta. §. oia debāt remanere i eo statu in quo erat tempore finie. h. d. et de materia huius. l. dicit vt. ff. de ap. recip. et nil no. app. pē. Posito ergo qd iudex a quo noluerit recipere appellationem. qd dicit qd non potuit appellare. quia appellas fuit vere contumax. vel fuit causa in qua appellatio nō admittitur. vt in tit. do mo. possel. nihilominus nō debet aliquid innouare. et si cōtra faceret reuocaretur per modum atētiati etiā si esset casus in quo verum diceret iudex. Si tñ fuit sibi inhibitum per iudicem ad quem alias reperto et pronuntiato qd appellatio nō tenuit nō reuocaretur atētiata. Tē qd appellatio tenet licet non fuerit recepta reuocatur indistincte etiam si

Consultor. ad de an ille qd tenet regere pñliū aliterus censet illud seg. vide p Bar. in l. i. §. si plus res. ff. de egerci. et Bal. in rub. c. eo. et reg. et ibi abba in c. j. de cap. pel. mo. et reg. i. c. cū in vecri. et ibi ant. de but. et Abba de ele. l. int. §. bu. i. c. cū olim. i. ij. col. de ar. Jo. an. i. regula nullus ex cōsilio. de reg. iur. lib. vi. in mercu. archi. in c. obedi. b. l. gij. distinctio.

Sapientis. ad de qd ipozat talis cōmissio vñ gl. in l. si manda to tñ in. §. si. ff. mand. Bar. in l. qd tñ in. §. si arbit. ff. de arbit. Bal. in l. i. c. vbi et apud qd. bald. in l. i. c. si aduer. fo. Bal. in l. cum iudex. c. de sen. et inter. om. iudi. Bar. in l. illa in statuio. ff. de her. re. instit. Jo. an. in c. transmissam de ele.

Innouandus. Et de gl. in sum ma. ij. q. vi. et i. c. quoties. et i. c. appellatione ea. cā et qdne.

per iudicem aliquem non fuit inibitum. quia saltem inibetur a iure tam per banc. q. per titu. nil noua. appel. pen. etiam nō cognito an appellatio sit iusta vel non. nam potest esse valida tamen non iusta. et quod pronuntietur male appellatum nō bilominus innotata debent reuocari. hoc tamen est verum nō si sint talia que potuissent fieri pendente primo iudicio. quia tunc fieri possunt etiam appellatione pendente. l. post. q. s. m. perator. vt legat. no. ca. vel nisi sint innotata per iudicem ad quem qui potest plura innotare vel sint innotata per. l. vt in l. furti. q. s. de infami. quod dicit vt no. per Bar. in. d. l. in princi. nil noua appel. pen. vel nisi in casibus nō. hic in glo. super verbo constitutum. que ponit plures casus in quibus res non datur appellatio pendente in eo statu in quo erant tpe sententie vel nisi sint extranea ab appellatione. l. creditor. in prin. ff. man. da. et. l. generaliter. s. de iureiur.

2 Quando officium est publicum auctoritate sed vtilitate priuatum non appellatur a nominatione et infra quantum tē pus fiat excusatio.

Ad scribatur. Cum quis nominatur ad officium publicum auctoritate et vtilitate si nominatio valet potest appellari. b. d. Sicut ergo appellatur a sententia. ita et a nominatione ad officia licet nominatio nō sit sententia. Et istud faciebat dubium hoc tamē si nominatio erat valida alias sicut nō appellatur a sententia nulla vel superflua ita et a nominatione inualida vt. q. eo. nominationes. T Sed qd est officium publicum auctoritate sed vtilitate priuatum nō appellatur a nominatione sed sit excusatio infra quinquaginta dies et si non recipitur tunc appellatur vt in glo.

2 Iudex a quo non potest assignare terminum appellanti ad inchoandam prosecutionem et sic ad comparandum cū actis et litera ipsius iudicis dimissoria seu apostolis coram iudice ad quem nisi quando detulit appellationem an possit assignare terminum ad finiendam causam appellationis. an vero pertineat ad iudicem ad quem.

Si minor non fuit prosecutus appellationem in termino. et sic indigeret restitutione in integrum an ista restitutio debeat concedi per iudicem appellationis.

Refes prouincie. Si appellatio non fuit producta i termino absq. culpa appellantis succurritur appellanti. b. d. ista no. l. Bart. facit. l. cum a matribus. s. qui petant tu. Et pone casum q. iudex a quo fuit appellatum ad presidem puta magistratus municipalis qui sententiam dederat assignauit appellanti terminum. puta. q. dierum ad comparandum coram preside cum actis emolumentis et cum litera ipsius iudicis dimissoria que vocatur apostoli. id est missi. nā scire debes q. si hoc non facit infra terminum appellatio est deserta sicut si non fuisset prosecutus infra annum vel biennium qui datur ad proseguendum. aut. ei qui. i. titu. j. Sed iste terminus datur a iudice ad inchoandam prosecutionem vt in. c. personas. et in. c. abbate. extra. eod. Et etiam potest dare terminum ad faciendum fidem de comparationem facta secundum Angelum. et similiter si non facit censetur appellatio deserta. licet quidam contrarium dicant quia de isto termino ad faciendum fidem non reperitur bene iure cautum. unde non reputatur esse inter tempora fatalium. Si ergo appellans mittit procuratorem cum actis et cum litera. et procurator accipit impedimentum et non potuit comparere in termino dicitur hic quod appellatio non habetur pro deserta. et quod iudex appellantis potest huic impedimento prouidere. Doct. dicunt quod ipso iure non computato tempore impedimenti. et computato termino dato ad comparandum. Alij mediante restitutione in integrum. Sali. dicit quod si procurator comparuit post terminum. et conuenit de impedimento locum habet prima op. et possit fieri prosecutio non obstante lapsu temporis quod non computatur in termino sed si non comparuit vt fuit hic. quia mortuus fuit tunc dominus restituitur vt possit comparere post terminum. T Aduerte quia talem terminum non potest iudex assignare ad comparandum nisi quando detulit appellationem secus si non detulit quia tunc non habet se impedire de termino vt no. in. c. peruenit. extra. eodem titu. Item aduerte quia non potest assignare terminum a finem causam appellationis. hoc enim pertinet ad iudicem ad quem et probatur in. c. q. infirmatione extra. eo. et ideo si iudex secularis remittit articulum spiritualem de quo ipse non potest cognoscere ad curiam ecclesiasticam bene potest assignare terminum ad comparandum in illa curia sed non ad finiendam causam per rationem predictam secundum doct. facit quod no. gloss. s. eo. appellatione. in. fi. ij. gloss. T Ultimo per istum

reg. qui dicit quod preses prouincie qui erat iudex appellantis prouidet huic impedimento. dicitur hoc quod si appellans erat minor. q. v. et appellationem non fuit prosecutus in termino et sic indiget restitutione in integrum quod ista restitutio debet concedi per iudicem appellationis quia coram eo contingit le sio si appellatio iam erat interposita. et sic negotium et iurisdictione erat deuoluta ad iudicem appellationis. sed si appellatio nem non interposuit infra. q. dies quod tunc lesio contingit coram iudice a quo. ideo ille erit qui debet restituere secundum Ba. de ra. Bartol. vero dicit quod etiam tunc iudex appellantis potest restituere per. l. si sepius. in integ. resti. pos. s. quod non habet in ferationem.

2 Si in causa appellationis ab interlocutoria iudex ad quem pronuntiauit male appellatum quod teneatur remittere causam principalem ad iudicem a quo vt eas terminet secus si pronuntiauit bene appellatum. et nu. 3.

3 In causa ipsius appellationis possit remitti per iudicem ad quem ad iudicem a quo vt pronuntiet an bene vel male fuerit appellatum. et nu. 5.

4 Qualiter iudex appellantis debeat pronuntiare. et nu. 7.

5 Causa appellationis an possit delegari.

6 Iudex qui tulit sententiam an possit de ea cognoscere si aliquis conuenit.

7 Si iudex qui tulit sententiam a qua fuit appellatus ad presidem pendente appellatione efficiatur preses an poterit de illa cognoscere.

8 Appellatio si est deserta iudex appellantis non potest pronuntiare super negotio principali quia desit esse iudex etiam si vtraq. pars fuit appellationem prosecuta de facto. sed potest pronuntiare appellationem fore desertam.

9 Si iudex appellantis confirmat expresse sententiam primam. tunc omnis virtus sententie prime transfusa est in secundam et iudex appellantis mittit suam sententiam executioni.

Osqui. Reg. ista est famosa tamen clausula et diuiditur in tot partes quot sunt hic. s. dicentes diuersos casus. Prima vsq. ibi. Si quid autem. Secunda vsq. ibi. Si quis autem. Tercia vsq. ibi. Super bis vero. Quarta vsq. ibi. ne te. mcre. Quinta vsq. ibi. Sibi autem propriam. Sexta vsq. ibi. Apostolos. Septima vsq. in fine. Et hoc dicit prima pars.

1 Iudex i appellantis debet per suam sententiam causam appellationis decidere sententiando bene vel male appellatum non autem debet eam determinandam remittere ad iudicem a quo cum agatur de iniquitate sententie sine de qua non esset iustum vt ipse cognosceret. hoc dicit. in effectu. T Si tamen fuisset appellatum ab interlocutoria i ipse pronuntiare male appellatum bene posset et teneretur remittere causam principalem ad iudicem a quo vt eas terminet vt in. l. intra vtile. de minor. nisi in romana curia. vbi non est de more vel stylo vt in decisione rote. decisione. v. T Si tamen iudex appellationis non terminaret causam appellationis. quia non pronuntiare male appellatum. et vellet remittere ad iudicem a quo vt super hoc pronuntiare an bene vel male fuerit appellatum non posset nec debet hoc facere quia agitur de grana mine illato in causa nec esset iustum quod ipse de hoc cognosce re ad granauerit vel non. Si autem pronuntiare bene appellatum tunc non remitteret quia tota causa per hoc fuit deuoluta ad eum. et de ipsa tota haberet cognoscere vt in. c. non solum. eodem titu. lib. vi. T Et no. hic qualiter iudex appellantis debet pronuntiare. quia debet dicere bene vel male appellatus et si dicit male videtur tacite pronuntiasse quod bene fuit iudicatum. si autem q. bene appellati videtur tacite pronuntiasse q. male fuit iudicatum. Posset etiā si vellet ulterius addere. s. pronuntiare in causa principali condemnando vel absolueno. nā si pars fuit absoluta. et debuit condemnari. et pronuntiabit bene appellati et male iudicati. et condemnabit vbi primo erat absolutus. s. sic e conuerso. ff. de mino. l. emilius. et ibi no. Bar. in fin. facit de resti. spol. cum ad sedem. non tamē est necessarii hoc si non vult sed sufficit pronuntiare bene vel male appellatum. et partes debuissent condemnari vel absolui. quia hec declaratorum condonationis vel absolutionis habet. l. quid tñ. q. qui arbitri. de arbi. sicut enim in reali sufficit snia declaratoria puta quod declararet meaz absq. eo q. aduersarium condemnare. q. tacite vi detur condemnatus. l. ex vniuerso. de rei vendi. ff. ita imerso nali sufficit declarari titiam debitorem meuz absq. eo quod condētur. q. p. hoc videt condēnari. vt. d. s. si arbitri. vel nō esse debitore. quia per hoc videtur absolui. et ita voluit hic glo. quā doc. sequunt licet in. l. osilius. de lega. iij. glo. aliter distinguat.

2 Iudex i appellantis debet per suam sententiam causam appellationis decidere sententiando bene vel male appellatum non autem debet eam determinandam remittere ad iudicem a quo cum agatur de iniquitate sententie sine de qua non esset iustum vt ipse cognosceret. hoc dicit. in effectu. T Si tamen fuisset appellatum ab interlocutoria i ipse pronuntiare male appellatum bene posset et teneretur remittere causam principalem ad iudicem a quo vt eas terminet vt in. l. intra vtile. de minor. nisi in romana curia. vbi non est de more vel stylo vt in decisione rote. decisione. v. T Si tamen iudex appellationis non terminaret causam appellationis. quia non pronuntiare male appellatum. et vellet remittere ad iudicem a quo vt super hoc pronuntiare an bene vel male fuerit appellatum non posset nec debet hoc facere quia agitur de grana mine illato in causa nec esset iustum quod ipse de hoc cognosce re ad granauerit vel non. Si autem pronuntiare bene appellatum tunc non remitteret quia tota causa per hoc fuit deuoluta ad eum. et de ipsa tota haberet cognoscere vt in. c. non solum. eodem titu. lib. vi. T Et no. hic qualiter iudex appellantis debet pronuntiare. quia debet dicere bene vel male appellatus et si dicit male videtur tacite pronuntiasse quod bene fuit iudicatum. si autem q. bene appellati videtur tacite pronuntiasse q. male fuit iudicatum. Posset etiā si vellet ulterius addere. s. pronuntiare in causa principali condemnando vel absolueno. nā si pars fuit absoluta. et debuit condemnari. et pronuntiabit bene appellati et male iudicati. et condemnabit vbi primo erat absolutus. s. sic e conuerso. ff. de mino. l. emilius. et ibi no. Bar. in fin. facit de resti. spol. cum ad sedem. non tamē est necessarii hoc si non vult sed sufficit pronuntiare bene vel male appellatum. et partes debuissent condemnari vel absolui. quia hec declaratorum condonationis vel absolutionis habet. l. quid tñ. q. qui arbitri. de arbi. sicut enim in reali sufficit snia declaratoria puta quod declararet meaz absq. eo q. aduersarium condemnare. q. tacite vi detur condemnatus. l. ex vniuerso. de rei vendi. ff. ita imerso nali sufficit declarari titiam debitorem meuz absq. eo quod condētur. q. p. hoc videt condēnari. vt. d. s. si arbitri. vel nō esse debitore. quia per hoc videtur absolui. et ita voluit hic glo. quā doc. sequunt licet in. l. osilius. de lega. iij. glo. aliter distinguat.

3 Iudex i appellantis debet per suam sententiam causam appellationis decidere sententiando bene vel male appellatum non autem debet eam determinandam remittere ad iudicem a quo cum agatur de iniquitate sententie sine de qua non esset iustum vt ipse cognosceret. hoc dicit. in effectu. T Si tamen fuisset appellatum ab interlocutoria i ipse pronuntiare male appellatum bene posset et teneretur remittere causam principalem ad iudicem a quo vt eas terminet vt in. l. intra vtile. de minor. nisi in romana curia. vbi non est de more vel stylo vt in decisione rote. decisione. v. T Si tamen iudex appellationis non terminaret causam appellationis. quia non pronuntiare male appellatum. et vellet remittere ad iudicem a quo vt super hoc pronuntiare an bene vel male fuerit appellatum non posset nec debet hoc facere quia agitur de grana mine illato in causa nec esset iustum quod ipse de hoc cognosce re ad granauerit vel non. Si autem pronuntiare bene appellatum tunc non remitteret quia tota causa per hoc fuit deuoluta ad eum. et de ipsa tota haberet cognoscere vt in. c. non solum. eodem titu. lib. vi. T Et no. hic qualiter iudex appellantis debet pronuntiare. quia debet dicere bene vel male appellatus et si dicit male videtur tacite pronuntiasse quod bene fuit iudicatum. si autem q. bene appellati videtur tacite pronuntiasse q. male fuit iudicatum. Posset etiā si vellet ulterius addere. s. pronuntiare in causa principali condemnando vel absolueno. nā si pars fuit absoluta. et debuit condemnari. et pronuntiabit bene appellati et male iudicati. et condemnabit vbi primo erat absolutus. s. sic e conuerso. ff. de mino. l. emilius. et ibi no. Bar. in fin. facit de resti. spol. cum ad sedem. non tamē est necessarii hoc si non vult sed sufficit pronuntiare bene vel male appellatum. et partes debuissent condemnari vel absolui. quia hec declaratorum condonationis vel absolutionis habet. l. quid tñ. q. qui arbitri. de arbi. sicut enim in reali sufficit snia declaratoria puta quod declararet meaz absq. eo q. aduersarium condemnare. q. tacite vi detur condemnatus. l. ex vniuerso. de rei vendi. ff. ita imerso nali sufficit declarari titiam debitorem meuz absq. eo quod condētur. q. p. hoc videt condēnari. vt. d. s. si arbitri. vel nō esse debitore. quia per hoc videtur absolui. et ita voluit hic glo. quā doc. sequunt licet in. l. osilius. de lega. iij. glo. aliter distinguat.

4 Iudex i appellantis debet per suam sententiam causam appellationis decidere sententiando bene vel male appellatum non autem debet eam determinandam remittere ad iudicem a quo cum agatur de iniquitate sententie sine de qua non esset iustum vt ipse cognosceret. hoc dicit. in effectu. T Si tamen fuisset appellatum ab interlocutoria i ipse pronuntiare male appellatum bene posset et teneretur remittere causam principalem ad iudicem a quo vt eas terminet vt in. l. intra vtile. de minor. nisi in romana curia. vbi non est de more vel stylo vt in decisione rote. decisione. v. T Si tamen iudex appellationis non terminaret causam appellationis. quia non pronuntiare male appellatum. et vellet remittere ad iudicem a quo vt super hoc pronuntiare an bene vel male fuerit appellatum non posset nec debet hoc facere quia agitur de grana mine illato in causa nec esset iustum quod ipse de hoc cognosce re ad granauerit vel non. Si autem pronuntiare bene appellatum tunc non remitteret quia tota causa per hoc fuit deuoluta ad eum. et de ipsa tota haberet cognoscere vt in. c. non solum. eodem titu. lib. vi. T Et no. hic qualiter iudex appellantis debet pronuntiare. quia debet dicere bene vel male appellatus et si dicit male videtur tacite pronuntiasse quod bene fuit iudicatum. si autem q. bene appellati videtur tacite pronuntiasse q. male fuit iudicatum. Posset etiā si vellet ulterius addere. s. pronuntiare in causa principali condemnando vel absolueno. nā si pars fuit absoluta. et debuit condemnari. et pronuntiabit bene appellati et male iudicati. et condemnabit vbi primo erat absolutus. s. sic e conuerso. ff. de mino. l. emilius. et ibi no. Bar. in fin. facit de resti. spol. cum ad sedem. non tamē est necessarii hoc si non vult sed sufficit pronuntiare bene vel male appellatum. et partes debuissent condemnari vel absolui. quia hec declaratorum condonationis vel absolutionis habet. l. quid tñ. q. qui arbitri. de arbi. sicut enim in reali sufficit snia declaratoria puta quod declararet meaz absq. eo q. aduersarium condemnare. q. tacite vi detur condemnatus. l. ex vniuerso. de rei vendi. ff. ita imerso nali sufficit declarari titiam debitorem meuz absq. eo quod condētur. q. p. hoc videt condēnari. vt. d. s. si arbitri. vel nō esse debitore. quia per hoc videtur absolui. et ita voluit hic glo. quā doc. sequunt licet in. l. osilius. de lega. iij. glo. aliter distinguat.

5 Iudex i appellantis debet per suam sententiam causam appellationis decidere sententiando bene vel male appellatum non autem debet eam determinandam remittere ad iudicem a quo cum agatur de iniquitate sententie sine de qua non esset iustum vt ipse cognosceret. hoc dicit. in effectu. T Si tamen fuisset appellatum ab interlocutoria i ipse pronuntiare male appellatum bene posset et teneretur remittere causam principalem ad iudicem a quo vt eas terminet vt in. l. intra vtile. de minor. nisi in romana curia. vbi non est de more vel stylo vt in decisione rote. decisione. v. T Si tamen iudex appellationis non terminaret causam appellationis. quia non pronuntiare male appellatum. et vellet remittere ad iudicem a quo vt super hoc pronuntiare an bene vel male fuerit appellatum non posset nec debet hoc facere quia agitur de grana mine illato in causa nec esset iustum quod ipse de hoc cognosce re ad granauerit vel non. Si autem pronuntiare bene appellatum tunc non remitteret quia tota causa per hoc fuit deuoluta ad eum. et de ipsa tota haberet cognoscere vt in. c. non solum. eodem titu. lib. vi. T Et no. hic qualiter iudex appellantis debet pronuntiare. quia debet dicere bene vel male appellatus et si dicit male videtur tacite pronuntiasse quod bene fuit iudicatum. si autem q. bene appellati videtur tacite pronuntiasse q. male fuit iudicatum. Posset etiā si vellet ulterius addere. s. pronuntiare in causa principali condemnando vel absolueno. nā si pars fuit absoluta. et debuit condemnari. et pronuntiabit bene appellati et male iudicati. et condemnabit vbi primo erat absolutus. s. sic e conuerso. ff. de mino. l. emilius. et ibi no. Bar. in fin. facit de resti. spol. cum ad sedem. non tamē est necessarii hoc si non vult sed sufficit pronuntiare bene vel male appellatum. et partes debuissent condemnari vel absolui. quia hec declaratorum condonationis vel absolutionis habet. l. quid tñ. q. qui arbitri. de arbi. sicut enim in reali sufficit snia declaratoria puta quod declararet meaz absq. eo q. aduersarium condemnare. q. tacite vi detur condemnatus. l. ex vniuerso. de rei vendi. ff. ita imerso nali sufficit declarari titiam debitorem meuz absq. eo quod condētur. q. p. hoc videt condēnari. vt. d. s. si arbitri. vel nō esse debitore. quia per hoc videtur absolui. et ita voluit hic glo. quā doc. sequunt licet in. l. osilius. de lega. iij. glo. aliter distinguat.

6 Iudex i appellantis debet per suam sententiam causam appellationis decidere sententiando bene vel male appellatum non autem debet eam determinandam remittere ad iudicem a quo cum agatur de iniquitate sententie sine de qua non esset iustum vt ipse cognosceret. hoc dicit. in effectu. T Si tamen fuisset appellatum ab interlocutoria i ipse pronuntiare male appellatum bene posset et teneretur remittere causam principalem ad iudicem a quo vt eas terminet vt in. l. intra vtile. de minor. nisi in romana curia. vbi non est de more vel stylo vt in decisione rote. decisione. v. T Si tamen iudex appellationis non terminaret causam appellationis. quia non pronuntiare male appellatum. et vellet remittere ad iudicem a quo vt super hoc pronuntiare an bene vel male fuerit appellatum non posset nec debet hoc facere quia agitur de grana mine illato in causa nec esset iustum quod ipse de hoc cognosce re ad granauerit vel non. Si autem pronuntiare bene appellatum tunc non remitteret quia tota causa per hoc fuit deuoluta ad eum. et de ipsa tota haberet cognoscere vt in. c. non solum. eodem titu. lib. vi. T Et no. hic qualiter iudex appellantis debet pronuntiare. quia debet dicere bene vel male appellatus et si dicit male videtur tacite pronuntiasse quod bene fuit iudicatum. si autem q. bene appellati videtur tacite pronuntiasse q. male fuit iudicatum. Posset etiā si vellet ulterius addere. s. pronuntiare in causa principali condemnando vel absolueno. nā si pars fuit absoluta. et debuit condemnari. et pronuntiabit bene appellati et male iudicati. et condemnabit vbi primo erat absolutus. s. sic e conuerso. ff. de mino. l. emilius. et ibi no. Bar. in fin. facit de resti. spol. cum ad sedem. non tamē est necessarii hoc si non vult sed sufficit pronuntiare bene vel male appellatum. et partes debuissent condemnari vel absolui. quia hec declaratorum condonationis vel absolutionis habet. l. quid tñ. q. qui arbitri. de arbi. sicut enim in reali sufficit snia declaratoria puta quod declararet meaz absq. eo q. aduersarium condemnare. q. tacite vi detur condemnatus. l. ex vniuerso. de rei vendi. ff. ita imerso nali sufficit declarari titiam debitorem meuz absq. eo quod condētur. q. p. hoc videt condēnari. vt. d. s. si arbitri. vel nō esse debitore. quia per hoc videtur absolui. et ita voluit hic glo. quā doc. sequunt licet in. l. osilius. de lega. iij. glo. aliter distinguat.

7 Iudex i appellantis debet per suam sententiam causam appellationis decidere sententiando bene vel male appellatum non autem debet eam determinandam remittere ad iudicem a quo cum agatur de iniquitate sententie sine de qua non esset iustum vt ipse cognosceret. hoc dicit. in effectu. T Si tamen fuisset appellatum ab interlocutoria i ipse pronuntiare male appellatum bene posset et teneretur remittere causam principalem ad iudicem a quo vt eas terminet vt in. l. intra vtile. de minor. nisi in romana curia. vbi non est de more vel stylo vt in decisione rote. decisione. v. T Si tamen iudex appellationis non terminaret causam appellationis. quia non pronuntiare male appellatum. et vellet remittere ad iudicem a quo vt super hoc pronuntiare an bene vel male fuerit appellatum non posset nec debet hoc facere quia agitur de grana mine illato in causa nec esset iustum quod ipse de hoc cognosce re ad granauerit vel non. Si autem pronuntiare bene appellatum tunc non remitteret quia tota causa per hoc fuit deuoluta ad eum. et de ipsa tota haberet cognoscere vt in. c. non solum. eodem titu. lib. vi. T Et no. hic qualiter iudex appellantis debet pronuntiare. quia debet dicere bene vel male appellatus et si dicit male videtur tacite pronuntiasse quod bene fuit iudicatum. si autem q. bene appellati videtur tacite pronuntiasse q. male fuit iudicatum. Posset etiā si vellet ulterius addere. s. pronuntiare in causa principali condemnando vel absolueno. nā si pars fuit absoluta. et debuit condemnari. et pronuntiabit bene appellati et male iudicati. et condemnabit vbi primo erat absolutus. s. sic e conuerso. ff. de mino. l. emilius. et ibi no. Bar. in fin. facit de resti. spol. cum ad sedem. non tamē est necessarii hoc si non vult sed sufficit pronuntiare bene vel male appellatum. et partes debuissent condemnari vel absolui. quia hec declaratorum condonationis vel absolutionis habet. l. quid tñ. q. qui arbitri. de arbi. sicut enim in reali sufficit snia declaratoria puta quod declararet meaz absq. eo q. aduersarium condemnare. q. tacite vi detur condemnatus. l. ex vniuerso. de rei vendi. ff. ita imerso nali sufficit declarari titiam debitorem meuz absq. eo quod condētur. q. p. hoc videt condēnari. vt. d. s. si arbitri. vel nō esse debitore. quia per hoc videtur absolui. et ita voluit hic glo. quā doc. sequunt licet in. l. osilius. de lega. iij. glo. aliter distinguat.

8 Iudex i appellantis debet per suam sententiam causam appellationis decidere sententiando bene vel male appellatum non autem debet eam determinandam remittere ad iudicem a quo cum agatur de iniquitate sententie sine de qua non esset iustum vt ipse cognosceret. hoc dicit. in effectu. T Si tamen fuisset appellatum ab interlocutoria i ipse pronuntiare male appellatum bene posset et teneretur remittere causam principalem ad iudicem a quo vt eas terminet vt in. l. intra vtile. de minor. nisi in romana curia. vbi non est de more vel stylo vt in decisione rote. decisione. v. T Si tamen iudex appellationis non terminaret causam appellationis. quia non pronuntiare male appellatum. et vellet remittere ad iudicem a quo vt super hoc pronuntiare an bene vel male fuerit appellatum non posset nec debet hoc facere quia agitur de grana mine illato in causa nec esset iustum quod ipse de hoc cognosce re ad granauerit vel non. Si autem pronuntiare bene appellatum tunc non remitteret quia tota causa per hoc fuit deuoluta ad eum. et de ipsa tota haberet cognoscere vt in. c. non solum. eodem titu. lib. vi. T Et no. hic qualiter iudex appellantis debet pronuntiare. quia debet dicere bene vel male appellatus et si dicit male videtur tacite pronuntiasse quod bene fuit iudicatum. si autem q. bene appellati videtur tacite pronuntiasse q. male fuit iudicatum. Posset etiā si vellet ulterius addere. s. pronuntiare in causa principali condemnando vel absolueno. nā si pars fuit absoluta. et debuit condemnari. et pronuntiabit bene appellati et male iudicati. et condemnabit vbi primo erat absolutus. s. sic e conuerso. ff. de mino. l. emilius. et ibi no. Bar. in fin. facit de resti. spol. cum ad sedem. non tamē est necessarii hoc si non vult sed sufficit pronuntiare bene vel male appellatum. et partes debuissent condemnari vel absolui. quia hec declaratorum condonationis vel absolutionis habet. l. quid tñ. q. qui arbitri. de arbi. sicut enim in reali sufficit snia declaratoria puta quod declararet meaz absq. eo q. aduersarium condemnare. q. tacite vi detur condemnatus. l. ex vniuerso. de rei vendi. ff. ita imerso nali sufficit declarari titiam debitorem meuz absq. eo quod condētur. q. p. hoc videt condēnari. vt. d. s. si arbitri. vel nō esse debitore. quia per hoc videtur absolui. et ita voluit hic glo. quā doc. sequunt licet in. l. osilius. de lega. iij. glo. aliter distinguat.

9 Iudex i appellantis debet per suam sententiam causam appellationis decidere sententiando bene vel male appellatum non autem debet eam determinandam remittere ad iudicem a quo cum agatur de iniquitate sententie sine de qua non esset iustum vt ipse cognosceret. hoc dicit. in effectu. T Si tamen fuisset appellatum ab interlocutoria i ipse pronuntiare male appellatum bene posset et teneretur remittere causam principalem ad iudicem a quo vt eas terminet vt in. l. intra vtile. de minor. nisi in romana curia. vbi non est de more vel stylo vt in decisione rote. decisione. v. T Si tamen iudex appellationis non terminaret causam appellationis. quia non pronuntiare male appellatum. et vellet remittere ad iudicem a quo vt super hoc pronuntiare an bene vel male fuerit appellatum non posset nec debet hoc facere quia agitur de grana mine illato in causa nec esset iustum quod ipse de hoc cognosce re ad granauerit vel non. Si autem pronuntiare bene appellatum tunc non remitteret quia tota causa per hoc fuit deuoluta ad eum. et de ipsa tota haberet cognoscere vt in. c. non solum. eodem titu. lib. vi. T Et no. hic qualiter iudex appellantis debet pronuntiare. quia debet dicere bene vel male appellatus et si dicit male videtur tacite pronuntiasse quod bene fuit iudicatum. si autem q. bene appellati videtur tacite pronuntiasse q. male fuit iudicatum. Posset etiā si vellet ulterius addere. s. pronuntiare in causa principali condemnando vel absolueno. nā si pars fuit absoluta. et debuit condemnari. et pronuntiabit bene appellati et male iudicati. et condemnabit vbi primo erat absolutus. s. sic e conuerso. ff. de mino. l. emilius. et ibi no. Bar. in fin. facit de resti. spol. cum ad sedem. non tamē est necessarii hoc si non vult sed sufficit pronuntiare bene vel male appellatum. et partes debuissent condemnari vel absolui. quia hec declaratorum condonationis vel absolutionis habet. l. quid tñ. q. qui arbitri. de arbi. sicut enim in reali sufficit snia declaratoria puta quod declararet meaz absq. eo q. aduersarium condemnare. q. tacite vi detur condemnatus. l. ex vniuerso. de rei vendi. ff. ita imerso nali sufficit declarari titiam debitorem meuz absq. eo quod condētur. q. p. hoc videt condēnari. vt. d. s. si arbitri. vel nō esse debitore. quia per hoc videtur absolui. et ita voluit hic glo. quā doc. sequunt licet in. l. osilius. de lega. iij. glo. aliter distinguat.

10 Iudex i appellantis debet per suam sententiam causam appellationis decidere sententiando bene vel male appellatum non autem debet eam determinandam remittere ad iudicem a quo cum agatur de iniquitate sententie sine de qua non esset iustum vt ipse cognosceret. hoc dicit. in effectu. T Si tamen fuisset appellatum ab interlocutoria i ipse pronuntiare male appellatum bene posset et teneretur remittere causam principalem ad iudicem a quo vt eas terminet vt in. l. intra vtile. de minor. nisi in romana curia. vbi non est de more vel stylo vt in decisione rote. decisione. v. T Si tamen iudex appellationis non terminaret causam appellationis. quia non pronuntiare male appellatum. et vellet remittere ad iudicem a quo vt super hoc pronuntiare an bene vel male fuerit appellatum non posset nec debet hoc facere quia agitur de grana mine illato in causa nec esset iustum quod ipse de hoc cognosce re ad granauerit vel non. Si autem pronuntiare bene appellatum tunc non remitteret quia tota causa per hoc fuit deuoluta ad eum. et de ipsa tota haberet cognoscere vt in. c. non solum. eodem titu. lib. vi. T Et no. hic qualiter iudex appellantis debet pronuntiare. quia debet dicere bene vel male appellatus et si dicit male videtur tacite pronuntiasse quod bene fuit iudicatum. si autem q. bene appellati videtur tacite pronuntiasse q. male fuit iudicatum. Posset etiā si vellet ulterius addere. s. pronuntiare in causa principali condemnando vel absolueno. nā si pars fuit absoluta. et debuit condemnari. et pronuntiabit bene appellati et male iudicati. et condemnabit vbi primo erat absolutus. s. sic e conuerso. ff. de mino. l. emilius. et ibi no. Bar. in fin. facit de resti. spol. cum ad sedem. non tamē est necessarii hoc si non vult sed sufficit pronuntiare bene vel male appellatum. et partes debuissent condemnari vel absolui. quia hec declaratorum condonationis vel absolutionis habet. l. quid tñ. q. qui arbitri. de arbi. sicut enim in reali sufficit snia declaratoria puta quod declararet meaz absq. eo q. aduersarium condemnare. q. tacite vi detur condemnatus. l. ex vniuerso. de rei vendi. ff. ita imerso nali sufficit declarari titiam debitorem meuz absq. eo quod condētur. q. p. hoc videt condēnari. vt. d. s. si arbitri. vel nō esse debitore. quia per hoc videtur absolui. et ita voluit hic glo. quā doc. sequunt licet in. l. osilius. de lega. iij. glo. aliter distinguat.

11 Iudex i appellantis debet per suam sententiam causam appellationis decidere sententiando bene vel male appellatum non autem debet eam determinandam remittere ad iudicem a quo cum agatur de iniquitate sententie sine de qua non esset iustum vt ipse cognosceret. hoc dicit. in effectu. T Si tamen fuisset appellatum ab interlocutoria i ipse pronuntiare male appellatum bene posset et teneretur remittere causam principalem ad iudicem a quo vt eas terminet vt in. l. intra vtile. de minor. nisi in romana curia. vbi non est de more vel stylo vt in decisione rote. decisione. v. T Si tamen iudex appellationis non terminaret causam appellationis. quia non pronuntiare male appellatum. et vellet remittere ad iudicem a quo vt super hoc pronuntiare an bene vel male fuerit appellatum non posset nec debet hoc facere quia agitur de grana mine illato in causa nec esset iustum quod ipse de hoc cognosce re ad granauerit vel non. Si autem pronuntiare bene appellatum tunc non remitteret quia tota causa per hoc fuit deuoluta ad eum. et de ipsa tota haberet cognoscere vt in. c. non solum. eodem titu. lib. vi. T Et no. hic qualiter iudex appellantis debet pronuntiare. quia debet dicere bene vel male appellatus et si dicit male videtur tacite pronuntiasse quod bene fuit iudicatum. si autem q. bene appellati videtur tacite pronuntiasse q. male fuit iudicatum. Posset etiā si vellet ulterius addere. s. pronuntiare in causa principali condemnando vel absolueno. nā si pars fuit absoluta. et debuit condemnari. et pronuntiabit bene appellati et male iudicati. et condemnabit vbi primo erat absolutus. s. sic e conuerso. ff. de mino. l. emilius. et ibi no. Bar. in fin. facit de resti. spol. cum ad sedem. non tamē est necessarii hoc si non vult sed sufficit pronuntiare bene vel male appellatum. et partes debuissent condemnari vel absolui. quia hec declaratorum condonationis vel absolutionis habet. l. quid tñ. q. qui arbitri. de arbi. sicut enim in reali sufficit snia declaratoria puta quod declararet meaz absq. eo q. aduersarium condemnare. q. tacite vi detur condemnatus. l. ex vniuerso. de rei vendi. ff. ita imerso nali sufficit declarari titiam debitorem meuz absq. eo quod condētur. q. p. hoc videt condēnari. vt. d. s. si arbitri. vel nō esse debitore. quia per hoc videtur absolui. et ita voluit hic glo. quā doc. sequunt licet in. l. osilius. de lega. iij. glo. aliter distinguat.

tio vnde vult remittere ad iudicem a quo qui sententiam tulit: q. est melius informatus de facto. nam videbatur posse q. causa appellationis potest delegari sicut causa principalis. licet q. dam dicant contrarium. sed responderetur contrarium quod licet possit delegari alteri non tamen iudici a quo quia verisimile est quod delegaret sententiam iniustam. Si ergo dubitat habeat consilium cum peritis et onus suum non vertat ad onus alterius cum damno partis. ideo enim fuerunt introducte appellationes vt iniuste sententie primorum iudicum corrigantur et frequenter contingat q. in deterius reformentur. l. i. ff. e. eff. em. hoc contra publicam vtilitatem et contra salutatem legis permittentis appellari q. talis remissio vel delegatio fieret. Iudi. tñ. in aliquibus locis q. appellatur ad iudicem q. tulit sententiam vt ipse habeat cognoscere de iniquitate sue snie vt si prima tulit male informatus vel nō plene cognito de causa ex nouis informationibus possit sententiam suam corrigere: et hoc vidi Semis. et interdum ppter auaritiam de nō habedo iudicem alium appellationis hoc contingit. Querit in glo. super verbo decem. ista. l. loquitur in prelide prouincie q. erat iudex appellantis. vt non possit remittere: q. non potest delegari iuri contrarium dicenti. Quid si erat princeps. vt papa supple vel imperator qui possunt iuri derogare. Item ista. l. loquitur quando fuit appellatum a diffinitiva quid si ab interlocutoria quod fieri potest de iure canonico indistincte. Ideo gl. loquitur de papa non de imperatore. sed eadez ratio est de imperatore eo casu quo potest ab interlocutoria appellari. Glof. tenet quod valet remissio q. remittendo ex certa scientia censetur voluisse huic legi derogare quod facere potuit. In quantum glo. videtur velle facere differentiationem inter appellationes ab interlocutoria et appellationem a diffinitiva nō bene sentit q. vtrq. casu habet locum ista. l. cum sit eadem ratio. Sed in quantum dicit quod princeps potest facere contrarium bene sentit in hoc si apparet quod voluit derogare huic. l. als. prelium voluisse vi iure communi. Videtur autem constare qd voluerit quando hoc facit ex certa scientia vt dicit gl. intelligit tamen sane q. de hac certa scientia debet expresse contineri in scripto q. dicit se ex certa scientia facere. l. idem vlpianus. de eg. cu. iuto. Item si dicat non obstante aliqua lege contrarium disponente. nam hoc tñ valet quantum dicere ex certa scientia. fa. cit. s. si contra ius vel vt. publi. l. si. cum ibi no. T In alia gl. que incipit aliud est recollige si queritur an iudex qui tulit sententiam si aliquis conuenit de ea possit cognoscere de illa querela quod tres sunt casus. Aut em conuenit de iniquitate et sic per viam appellationis: tunc nō potest cognoscere nō solum si eam tulit ipse. sed etiam si vicarius eius cuius est iudex tribunal nec valet consuetudo in contrarium q. presumptio esset quod vellet sustinere sententiam ne de iniquitate redarguatur vt hic. Aut conuenit non de iniquitate sed de nullitate et tñ si est ordinarius potest ipse idem de hoc cognoscere quia non est talis presumptio cuius non redarguatur eius iniquitas vt. l. si preses. s. quomodo et quando iudex potest etiam cognoscere superioris hoc debet de iure illi qui conuenit. quo casu dicit vt notatur per Barto. in. l. si vt proponis. s. quomodo et quando iudex sed si delegatus secus quia functus esset officio suo. l. iudex post. de re iudicata. Aut non conuenit de iniquitate iudicis nec de nullitate. sed de lesione que potuit contingere sine culpa iudicis. vt si lata contra minorem qui propter lesionem petat restitutionem aduersus eam: tunc idem potest cognoscere vel superior vt. l. in causis. la. secunda. s. fin. c. l. si. ff. de mino. et hoc in ordinario. delegatus autem nō potest restituere appellatum ad presidem pendente appellatione efficiatur preses an poterit de illa causa cognoscere. Et tenet quod de equitate non debeat cognoscere. sed alteri delegare

ideo ipsi dicunt appellationem super eisdem articulis vt di-
recto contrariis nec in eadem causa nec in causa appellationis
possint testes produci super istis vero articulis no directo co-
trariis possint bene produci qz cessat timor subornationis. In
tellige in alijs dependentibus ab illis deductis in causa prin-
cipali quia si non dependere ab illis essent omnino alij et di-
uerfi non deberent corrigi vt supra dixi per illam l. per hanc.
Et secundu hoc postquam ius civile differt in hoc a iure cano-
nico. In terris imperij seruatur ius civile in ecclesiasticis ius
ecclesiasticum. Bar. dicit qz semper seruatur ius canonicum
quia non est diuersum sed declarat ipsum ius civile. cetera dic-
unt in l. per hanc. Et ultimo oppo. in glo. si. de l. cum a nobis.
S. de oia. vbi in causa appellationis no admittitur nouus ar-
ticulus. Glo. dicit qz ibi coram principe vel dic quod ibi pote-
rat imputari quare non produxit in primo vel quia illud erat
tale quid quod debuerat producere. Unde non habet noua di-
lationem.

Si quis. Qui testes facit ad indicium vocari debet
et eis expensas ministrare. hoc dicit. Et intel-
lige quando illi testes erant subditi huic iudici alias non pos-
sent trahi in iudicium sed scriberetur iudici sub quo sunt eos exa-
minet. et dicta ipsorum mittantur clausa vt quod die fieri vide-
mus. facit. l. si quis ex assignatoribus. ff. quemadmodum testa-
men. apert.

**Etiam in causa criminali vel capitali de iure civili no po-
test appellari ab interlocutoria sed sola diffinitiva.**

**In sententia no sunt danda originalia vel scripture alteri par-
ti sed copia tantum de communibus vel productis per altera
partem.**

**Instrumenta an possint produci coram notario banchi lz iudex
non sit pfectus.**

**Si iudex secularis capiat clericu p maleficio deinde requisitus
ab epo ipsum remittit debet remittere sub fide r custodia vt no
sit in eius potestate auferre.**

**An debeat remittere scripturas si ipsum examinavit r confes-
sus est maleficium.**

Super his. In causis criminalibus q idoneos
fideiussores non dat pendente appel-
latione detinetur in carcere. hoc dicit. et quidam intelligunt qd
detinetur. id est remittitur ad iudicem appellationis sub fide r
custodia. et per iudicem appellationis detinetur vel etiam de-
tinetur per iudicem a quo ad instantiam iudicis ad que istud
magis placet. Et intellige quando veniebat imponenda pena
pecuniaria applicanda fisco tunc detinetur in carcere si no dat
fideiussores. Si autem veniret apponenda pena corporalis etia
si daret fideiussores non esset relargandus. qz sententia condem-
natoria non haberet executionem. Et nota tria. Primo dux
dicit. Non nisi audita r. quod etiam in causa criminali vel ca-
pitali de iure civili no potest appellari ab interlocutoria sed
solum a diffinitiva. Et item no. in ver. r exemplum quod no
sunt danda originalia vel scripture alteri parti. Et
copia tñ de communibus vel productis per alteram partem.
vt etiam hic in glo. super isto verbo. Et item no. in ver. a scri-
nia. vbi glo. exponit scrinarios siue tabelliones fm Bar. qz in
strumenta possunt produci coram notario banchi licet iudex
non sit pfectus. Contrarium videtur determinari per Baldum
in aut. que supplicatio. S. de preci. impera. offeren. Dic vt ibi:
et quod not. Bar. in l. si finita. S. in l. de damno infec. Per istu
teg. dicunt docto. qz si iudex secularis capiat clericum p ma-
leficio deinde requisitus ab episcopo ipsum remittit debet re-
mittere sub fide r custodia vt non sit in eius potestate auferre.
Sed an debeat remittere scripturas si ipsum examinavit r
confessus est maleficium. r videtur quod non: quia non valet
confessio coram non suo iudice facta. Doctores tenent contra-
rium. qz saltem facit indicium. quando autem vnus iudex co-
petens remittit ad alium competentem iudicem. vide quod no.
Bar. in l. magistratibus. de iurisd. om. iudi. r. l. diuus. de au-
cto. reorum.

De temere. Frustratorie appellas punitur extra
ordinem. hoc dicit. Et dic quod si ap-
pellauit vbi erat prohibita appellatio imponitur pena. de qua
in filiof. ita loquitur. Lab executione quam allegat glossa. Si
autem non erat casus in quo erat prohibita: tamen erat mani-
feste frustratoria tunc pena est extra ordinaria fm doctores. Di-
cit Baldus quod de iure canonico hoc non seruatur ne adda-
tur afflictio afflictio. sufficit enim quod condemnatur in expen-
sis r succumbat in causa. nec etiam seruatur in practica de iure
civili. Et nota qz non loquitur solum de illo qui fuit pfectus.
r ad finem produxit frustratoriam appellationem. vt patet in
verbo pfectus.

**Quando appellat incontinenti an sufficiat appellare viua
voce iudice ad hoc sedere pro tribunali r quid si processerit ad
alios actus extraneos.**

Sinautem. Nec est sexta pars huius l. dicit qz
in propria causa debet appellari in
fra biduum. sed in alia infra triduum. Vel dic quod in propria
debet appellari vel eadem die vel sequenti. sed in aliena vel ea-
dem die vel duabus sequentibus. r hoc quando sciuit senten-
tiam latam. quando autem ignorauit tunc a tempore scientie
potest appellare die sequendi vel sequenti. vt. ff. quando appel-
landum sit. l. secunda. S. dies. r not. in autenti. que hic ponitur:
per quam corrigitur quod hic dicitur: vt hodie infra decem
dies a recitatione sententie. Et not. glof. tenet quod tñ di-
citur appellari incontinenti vt sufficiat appellare viua voce qua-
do appellatur iudice sedente pro tribunali. et qui non diuerit
ad hoc ad extraneos actus. r hoc mihi videtur notandū r ad
huc iudice sedente pro tribunali: si processerit ad alios actus:
vt qz forte dederat alias sententias no admittit appellatio fa-
cta viua voce fm hac gl. sed puto hoc nimis rigorosum: quod
quousqz sedeat p tribunali lz diuerstet ad alios actus: talis
appellatio admittatur r qz censetur facta incontinenti. arg. S.
de insti. r substi. l. pe. in fi.

Apostolos. Nec est vltima pars in qua dici-
tur quod iudex a quo appellat de-
bet dare apostolos etiam non requisitus ab appellante: r sine
aliqua dilacione. r quod appellans non tenetur cauere de ap-
pellatione prosequenda. Primum dictum debet intelligi qua-
do iudex a quo deuult appellacioni r tunc constituit appellan-
tem in mora si non recipit apostolos. r sic licet postea impedi-
retur petere infra tempus debitum. de quo in l. iudicibus. in-
fra eodem. non esset excusatus sed deberetur appellatio. Si
autem non deuult appellacioni: non potest offerre apostolos
anteqz petatur. sed si petuntur debet dare sic offerendo anteqz
petantur non constituit appellantem in mora. r si postea im-
pediretur petere appellatio non esset deserta vel restitueretur
in integrum. Ista colliguntur ex his que habentur in Specu-
eodem titu. de appellacionibus. in tercia parte. S. sequitur an-
te finem. r per Joannem andr. in nouella in c. i. eodem titulo.
libro. vi. post princip. super verbo precipimus. vbi omnia vide
Sed licet iudex posset offerre quando deuult vt dixi. tamen
non offert nec appellans petit infra tempus debitum appella-
tio habetur pro deserta vt. S. c. l. iudicibus. quia maior est ne-
gligencia sua in non petendo qz iudicis in non offerendo. Itē
quod hic dicitur de cautione non prestanda. intellige scilicet de
prosequenda appellatione. quia non interest appellantis hac
excipere cum sit sibi utilis quod appellatio deseratur qz quod
fiat prosecutio quia remanebit sententia firma fm Bald. alie
vero cautiones iudiciales que prestarentur in causa principa-
li sunt repetende in causa appellationis quia per appellationē
fuerant extincte. l. cum apud sempronium. r. l. iij. ff. iudic. solui.
fm eundem.

**Tempus appellandi an r quando currat absenti vt igno-
ranti: r an negligencia procuratoris in non appellado noceat
domino.**

Odie. Nota hic quod tempus appellatio-
nis interponende no currit a die late-
sententie. qz tunc si illa esset hodie inciperet currere
cras. r ista dies no computaretur sed currit a recita-
tione sententie. et sic si hodie feratur de mane statim incipit cur-
rere r decima die de mane est vltimus terminus. vnde si appel-
laretur decima die de sero non esset recipienda quia facta ex-
tra terminum. Sed quis habeat probare si negatur fuisse facta
infra terminum. Respondeo appellans: vt not. in additi. Spe-
cu. de instrumen. edi. S. sequitur post principium. Et Sed op-
po. quod imo non currant a recitatione sententie sed dandum
post. vt. ff. quādo appellandum sit. l. i. S. dies. r. Lab eo. et supra
quomodo r quando iudex. Solut. scienti sententiam latam cur-
runt a recitatione sententie: sed ignorati no incipiunt currere:
nisi postquam habuit notitiam: vt in glossa. quia ita erat olim
vt in l. i. S. dies. r ista augmentatio dierum censetur facta cum
eadem qualitate fm doc. Et sponere lata fuit contra absentez
absens sciuit esse lata sed nesciuit qz contra eum. an currat ei te-
pus. Dic qz no qz ignorat illud qd erat appellacionis sciende
vt no. in c. rerationi. eo. ti. li. vi. r quod no. Inno. in c. i. deli.
confest. Et item oppo. qz imo currat etiam ignoranti vt in l. i.
S. si. ff. qñ appel. sit. Sola. si quis litigauit per seipsum r postea
ipso absente lata est sententia contra eum no incipit currere si
bi tempus nisi postqz habuit notitiam qz est lata r qz contra euz
dictum est. sed si litig. uit per procuratorem. r ipso absente lata
est contra procuratorem presentem tunc statim incipit currere
tempus

tempus vtriusqz tā procuratori scienti qz domino absenti r igno-
ranti vt lapsō tempore non possit dominus appellare si procu-
rator non appellauit: r ipso domino consulitur contra ipsuz p-
curatorē qui fuit negligens ita loquitur contrarium. Si tamē
procurator non esset soluendo vel alio modo fuisset impeditus:
posset dominus appellare in subsidium ne perdat ius suuz vel
ipso iure vel prehabitu restitutione quod est securus. Salic. r
hoc vult hic glo. Idem si procurator collusit vel dolose omisit
appellare. De his dic per Bart. in d. l. i. S. i. Sed negligentia
procuratoris in non appellando noceat domino absenti r igno-
ranti vt excludat eum ab appellatione. Dolus tamen r deli-
ctum eius: puta si fuit verus contumax in non comparēdo no
noceat domino quin possit appellare. licet noceat procuratori
vt appellare non possit vt not. Inno. in c. i. vt lite non conte-
stata licet vera contumacia ipsius domini in non comparēdo
benefici noceret: vt not. per Bar. in d. l. i. in fine. quando app-
sit. r per Innoc. in d. c. i. cetera vide hic per Baldum qui plu-
ra tangit.

**Sicut appellatur a finia diffinitiva ita r ab electioe facta
de ipso ad officia publica auctoritate r utilitate.**

**Qui non appellat censetur consentire in actu facto contra
eum.**

**Ex sententia a qua non fuit appellatum an oriatur vel tollat
naturalis obligatio.**

**In causa appellationis tenet appellas pbare. s. se iuste appel-
lasse r per coqueus q. j. S. dies r qz a grauamine: vel iniusta
sententia. r quid super negotio principali.**

**Quod valeat electio vel etia sententia lata contra priuilegiū
principis.**

**Si oriatur contentio de valore priuilegij qz solus princeps pos-
sit cognoscere.**

Qui ad civilia. Electus ad mu-
nicipia r utilitate ptra priuilegia qz habebat a princi-
pe potest appellare si vult r appellationem suaz
in istam probare quod si non fecerit electionem confirmare vide-
tur tacito consensu. b. o. Et nota quod sicut appellatur a senten-
tia diffinitiva ita r ab electione facta de ipso ad officia publica
quod est verum quando sunt publica auctoritate: r utilitate:
sic illa electio habet vim sententie: sed si auctoritate sed non uti-
litate vt est tutela r cura no debet appellari: sed infra tempus
debitum se excusare: vt in titu. de excu. tutoriū. Et si pronuntia-
tur contra executionem probatam tunc poterit appellare: vt
hic in glo. super verbo vtantur. versic. item hic. Et Secundo
nota quod qui non appellat censetur consentire in actu facto
contra eū. Et propter hoc videtur quod ex sententia a qua non
fuit appellatus oriatur vel tollatur naturalis obligatio qz orit
vel tollitur simpliciter consensu: vt l. flicum. S. naturalis. de so-
lutionibus. Tu de isto passu vide Barto. in l. iulius. verum de
bitorem. de conditi. indebi. Et item nota tertio r ad hoc alle-
gatur quod in causa appellationis tenetur appellans probare:
hoc est verum quod tenetur probare se iuste appellasse: et p-
consequens quod infra decem dies r quod a grauamine vel in-
iusta sententia. Etenim super negotio principali de quo agit
incubit onus probandi ei cui prius incumbere: r hoc vult gl.
fi. magna. Bart. hic aliquantulum plenius distinguit vide hic
per eum. r in l. prima. si tu. vel cura. appella. Et ultimo nota
quod valet electio vel etiam sententia lata contra priuilegium
principis. Nam hic iste habebat priuilegium vacationis: r ta-
tamē fuit vocatus ad que non poterat vocari de iure r dicit qd
pōt appellare. ergo vocatio tenuit als appellare non posset vt
in gl. ij. Sed hoc dic verum qz ista vocatio vel electio non con-
tinebat turis errorem expresse: tale em priuilegiū faciebat
ius vnde si in electione fuisset dictum non obstante priuilegio
principis non valeret electio quia esset expresse error: si no
fuit hoc dictum valet qz est contra ius partis no contra ius pu-
blicum. De valore autem priuilegij principis si orta est contē-
tio solus princeps potest cognoscere vt in c. cum venisset. extra
de iudi.

Contra. Si appellas non prosequas
appellationē infra tēpora de-
bita mittitur sententia executioni nisi fuerit p-
petuū transactum. hoc dicit. Transactio ergo biēio
quod datur ad prosequendum vt. j. titu. primo. autentica bi qz
potest actor adire iudicem a quo r petere partem citari ad di-
cendum causam quare non debeat sententia mādari executio-
ni cum appellatio sit deserta aduersarius poterit comparere:
r allegare contrarium quod imo non sit deserta ostendendo:
vel qz sit lata sua cōtraria vel non sit lata qz per eū non stetit lz
per iudicē: r ipse fecit totum posse suum. vt. j. ti. i. l. si. illud

per hunc modum enitabitur magnus circuitus. fm Ange. fa-
cit. l. quoniam nonnulli. j. e.

Dominus. Dominus potest psequi ap-
pellationem interpositam a
procuratore suo. hoc dicit. Sed an ipse procurator.
Dic quod non vt. j. l. progi. si habebat mandatū so-
lum ad primam instantiam: qz officium suum erat finitū vt no-
taf in l. inuitus. S. de procu. sed si habebat mādatur ad lites su-
turas tunc bene poterat. vt no. in d. l. inuitus. r ipso domino qz
situm est ius vtile instātie ex facto procuratoris etiam sine ces-
sione r eam poterit prosequi etiam procuratore inuito: lz non
possit ipsum renouare post litē conte. l. post litē. inuncta. l. in cau-
se. S. si. ff. de procu.

**Curator et etiam tutor ad litem pupilli vel adulti consti-
tuit actorem ante litem contestatam: post vero etiam procura-
torem.**

Quod constituat cū decreto iudicis.

**Quod possit etiā constitui a iudice ad requisitionē tutoris vel
curatoris.**

Verbi calculum quid importet.

**Sicut procurator constituitur ad litē lz eius officij finiat per finiaz
nihilominus appellat ita r actor potest r debet appellare lz eius
officium finiat.**

**Officium actoris generalis ad oia negotia tātum durat qñz
officium tutoris vel curatoris.**

Factor. Appellationem interpositā ab
actore tutoris vel curatoris qui
ipsum dedit prosequitur vel ipse minor factus ma-
ior vel tutor aut curator qui ipsum dedit. hoc dicit.

**Et est bona l. Et nota primo quod curator r etiam tutor ad li-
tem pupilli vel adulti constituit actorem quasi dicat non. pcur-
ratorem quod est verum ante litem contesta. postea vero etia
procuratorem. vt in l. neqz. S. de procuratoribus. Et item no.
inuncta glo. quod ipsum constituit cū decreto iudicis: r ista pra-
ctica traditur hic dum dicit. A curatore ordinatus supple euz
decreto iudicis. Sed alius modus constituendi est quod datur
a iudice ad requisitionem tutoris vel curatoris: vt in l. de cu-
rato. S. fina. de quo vide per Barto. in l. actor. ff. rem. ra. habe.**

**Et item no. qz verbum calculus vel calculum sumitur p sen-
tentia diffinitiuā sed aliter sumitur. S. de errore calculi: tamē
habēt similitudinem adinuicem: quia sicut per calculum com-
putatur omnis ratio que viget inter partes ita r per sententiaz
tota causa: r quicquid agitur est. Et item nota quod sicut
procurator constituitur ad litem: licet eius officium finiat p
sententiam nihilominus appellat vt in l. inuitus. de procura-
ta r actor potest r debet appellare: licet eius officium finiat.
quod tamen est verum si erat actor specialis ad vnam litem. lz
si esset generalis ad omnia negotia duraret eius officium qua-
tum officium tutoris vel curatoris qui ipsum dederunt vel da-
ri fecerunt. r istum tegum allegat Inno. in c. auditus. de elec-
tione. in prima colum. ad questionem de appellante ne fiat
electio sine consensu capituli vt ipse non prosequatur sed ipsuz
capitulum.**

Snia lata contra manifestum valet.

Differentia inter ciues r incolos.

Gues et. Licet quis habeat iustitiā ma-
nifestam sententia tamen lata cō-
tra eum valet: r si non appellat no admittitur post-
ea ad pbadam iustitiā suam. hoc dicit. Et hoc est
verum qñ in sententia non continetur error expresse qz tunc
esset nulla. vt in l. i. S. cum contra sacras. ff. que senten. sine ap-
pel. rescin. Et nota ergo qz valet sententia contra manifestam
iustitiā. facit. l. palam. S. pe. ff. de ritu nuptia. qz manifestum
non habet causam permanentem sed transcentem vt si quis in
platea presente populo aliquem occideret. nam non semp hec
occisio respicitur a populo: valet ergo talis sententia qua abs-
solueretur tanqz innocens licet sit contra manifestum: sed con-
tra notorium quod habet cam permanentem non videtur va-
lere qz continet errorem expresse: vt si pronuntiaretur pala-
tium potestatis non esse in platea vel titium no carere oculis:
cum careat r ita videtur intelligi. c. ij. de purg. vulg. r quod no
tat Joan. andr. in c. quoniam contra. de proba. r vide Bald. in l. i.
S. ne filius pro patre. r quod not. Barto. in l. heredes palam. in
principio. de testa. que sit differentia inter notorium r manife-
stum. et. S. quomodo r quādo iud. aut. qui finel. r super hoc so-
let allegari ista. l. cum sua glo. r per canon. in c. vestra. de coha-
bi. cleri. r mu. Et glo. j. ponit differentiam inter ciues r incolos
duobus modis. tamē non videntur bone. qz ciues possunt
dici no originarij qui tamen fuerunt recepti ad ciuitatem: vt
in j. l. ad municipa. Dicit hic Bald. qz in dubio si fieret mentio

Criminali. ad
de an appellans
appellatione pē-
dēte possit in cā
criminali incarre-
rari tanqz suspes-
ctus. vide gl. i. c.
arguta. ij. q. vi.

Originalia. ad
de doc. l. i. c. d.
pba. r p. Inno. in
c. cū iure. de ofi-
fi. deleg.

Wachi. Adde
Bal. in l. hac cō-
sultissima. in fi.
S. de testa.

Diffinitiva.
Adde. l. pe. c. de
arb. Car. sab. in
c. dilect. in j. no.
de fide instru.

de ciuibus debet intelligi de originarijs. ⁊ si sunt concessi re-
presalia contra duces alicuius ciuitatis non videntur conces-
si nisi contra originarios. arg. in li. s. de his que ve. et at. in
petra. quod non puto semper verum. Quid enim si non erant
originarij si tamē habuerunt officia ⁊ fuerit causa represalia-
rum concedendarum. Certe tūc sunt culpabiles, multo magis
ipsi comprehenduntur.

Nime. † Condemnatus in ciuili si appel-
lat non debet in cacere detineri vel
incarcerari sed in criminali propter defectum fidei-
iussionis bene potest detineri. hoc dicit. Si ergo fe-
ci te condemnari ⁊ tu appellasti: ego peto a iudice quod te fa-
ciat capi ⁊ incarcerari quia presumptio est p me pzo quod la-
cit sententia: ⁊ ipse est non soluendo vnde est dubium quod au-
fugiat non debeat hoc fieri: quia videretur fieri potius ppter
hoc quod appellat. Si tamen fuisse capus tanq̃ suspectus de
fuga ⁊ varet fideiussores: quia exabant indicia fuge ⁊ condē-
natus non est debet propterea relaxari si non dat fideiussores
de non fugiendo. sed desistendo iuri. ⁊ eadem ratione si condē-
natus est in causa criminali in qua venit imponenda pena pe-
cuniaria: nō debuit ab ipso principio capi ⁊ incarcerari si nō
dabat fideiussores de soluendo ⁊ notatur in l. prima velscū
da de custodia reorū. similiter detinebitur in carcere si appel-
lat nisi fideiussores desine fit soluendo fidei non ⁊ hoc est spe-
ciale fauore reipublice: vt criminoso debeat dare fideiussores
cum accusatur vel inquisitur de criminalialas ponitur in car-
cere non dico in compedibus quia pendente appellatione ni-
hil est innouandum de eo quod rite factum est. vt supra eodem
l. tertia.

¶ Si cā est cōmissa cōsulenda an possit postea iudex recipere aliqua iura vel instrumenta partis.

Ex illo. ¶ Tunc pendente per appellationem vel consultationem non debet per iudicem a quo aliquid innouari etiam ex rescripto principis. b.d. ¶ Et dicit Barto. qd si causa est omnia consulenda non d3 iudex postea recipere aliqua iura vel instrumenta partis. nisi non placet hoc qd pot recipere et ad consultorem mittere nisi esset conclusum in causa qd postea non audiretur cum cōclusio liget manus iudici et parti. ideo dicitur cōclusio vt in c. pa storalis. de cau. pos. et proprie.

Res dicitur indicata etiam si appelletur: vel potest ap-
pellari.

Differentiam inter sententiam et rem indicatam.

Augustinus. [¶] Cum appellat illi
[¶] eo vel incōtinēti
 expedit appellare in scriptis nec dare libellum ap-
 pellationis quia potest appellare vna voce. b. o. et
 sic releuatur in hoc q. non expedit vt dicat que sunt dicenda in
 libello appellationis: sed fuit iuris dicere appello: r dicitur in con-
 tinēti vel illi appellare quando appellat iudice sedente p
 tribunali: r anteq. dīnētat ad alios accus. fm. gl. Vel dic it di-
 uerit si tamen adhuc sedet p. tribunali vt dīgi. s. eod. e. os. r
 no. bīc. ¶ r res dīcutur iudicata etiam si appelletur vel pōt ap-
 pelli: licet alij dicant contrarium quod tunc de iure q. non
 est appellatum vel cum appellatio est deferata quia tunc trāstī
 in rem iudicatam. ¶ Sed prima opinio verior: est. Nam dī-
 ferentia inter sententiam: r rem iudicatam est quia sententia
 consistit in facto iudicis qui eas fert: res iudicata dīcutur tenor
 sententīe r eius effectus: vt no. in l. i. ff. de re iud.

Iudices qui mittunt causas consulendas debent omnia acta mittere ad consultorem. ⁊ si aliqua non mittunt. ⁊ ppter hoc aliter pars ledatur. iudex qui malitiose fecit infamatur.

Et causas. ⁊ iudex qui causam remittit ad principem terminandam debet omnia acta mittere: qd a sententia principis non potest appellari: ideo causitas est agendum ⁊ iudex qui omnia misit infamatur. h. d. facit. i. cod. addit. ibi cum dicit vt ibi diligenter ⁊ c. Et no. contra iudices qd causas mittunt consulendas vt debeant oia acta mittere ad consultore ⁊ si aliqua non mittunt ⁊ ppter hoc aliter pars ledit iudex qd malitiose fecit infamatur qd tene menti.

¶ Quid sit differentia inter imaginem et rem ipsam.
Differentia inter legitimatum et dispensatum.

Etiam eos. [¶] Ad delegato principis po
test appellari. licet represen
tet imaginem principis a quo appellari non potest
hoc dicit. [¶] Nota non esse idem imaginem: et rem
ipsam. facit. l. ij. §. de iure annu. aureo. et sic est differentia inter
legitimum et dispensatum: quod legitimus est vere legitimus
sed dispensatus non vere sed fm imaginem: ideo legitimatio

habet effectum in omnibus: sed dispensatio non nisi in causis
expressis in quibus fit.

Apud. ¶ Pretor appellat ad prefectu
vrbis. b. d. Et loquitur in ciuitate
romana vbi erat pretor vrbanus: ⁊ pretor peregrin
us q cognoscebat in causis ciuilibus ⁊ prefectus
vrbis q in causis criminalibus ⁊ multa gerebat pertinētia ad
commodum populi. vt in ti. de pefe. vrb.
¶ Apostoli qo sint petendi als q appellās videatur appel
lationi renuntiare.

Et si sufficiat qd sit lapsus annus vt possit peti executio inie cu
biennium nō detur nisi appellans fuerit in primo anno impe
ditus ⁊ qd sufficiat modicum impedimentum.

Uoniam. Si appellatio deferat propter apostolos non petitos vlt propter prosecutionem omiffa sententia executio ni mandaf. b. d. Et hoc fi appellas erat maior. xxv. als restitueretur ad prosequendum. vt. s. eo. fi. contra maiore.

Et Et no. q. apostoli sunt petendi a s. appellans v. appellati
 nati renatare. q. dicit in. cab eo. vel si ab eo. li. v. dicit ibi
 no. per Joan. and. possunt tamen per in dicem concedi etia
 petenti. vt s. eodem. eos. in fine. quod dicit vt ibi. Et tunc petitur
 executio sententie quado lapsus esset biennium. T Sed an sus
 ficiet q. sit lapsus annus cum biennium detur si in primo an
 no fuit impeditus. Videtur q. sic quia intentio petentis execu
 tionem videtur fundata eo ipso q. lapsus est annus si appellas
 non probat q. in illo anno habuit impedimentum. vt in cleme.
 sicur. eodem titulo. Tamen securus est expectare lapsum bi
 nij. q. modicum impedimentum sufficit vt dicitur secundus an
 nus. et facile esset hoc probare. Et dicit vt nota. in aut. ei qui. li.
 titulo primo.

Statutum licet dicat quod a sententia potestatis non ap-
pelletur. poterit tamen appellari a sententia sui vicarii vel de
legati.

Ad proconsulibus. [¶] Quolibet indice egresso pro prefecto pretorio potest appellari etiam a vicario prefecti pretorio. si appellatio non recipi appellas potest prosequi ac si recepta fuisset. et si succubuit punis si obtinuit indeque qui non recipit multabitur. hoc dicit Bartolus. **¶** Et nota in principio dum dicit. Qui vice perfectorum. quod licet dicat statutum quod a sententia potestatis non appelletur. poterit tamen appellari a sententia sui vicarii vel delegati. nam a prefecto pretorio non appellabatur vel hic ibi dū dicitur a prefectis autem et tamen appellatur ab eo qui eius vice tenet.

In maioribus. ^{tristis indiget sum}
uis est. ^{mario : quia bre-}

¶ Consilium pro familia alicuius rectoris quod quando videtur ipsum rectorem aliquid facere quod non sit iuridicum protestetur eidem et faciat notarium rogatum aliis tantum consentientibus puniatur in syndicato.

Cloniam. † Iudices qui nō recipiūt appel
lationem puniuntur et etiam offi
ciales eorum non resistentes eidem. h.d. Et si subdit
potest resistere p[re]lato cum male fecit. vt. j. de pala. sacra. largi.
l. p[re]fissos. libro. g. a. l. omnes iudices. de occuri. in fine. eodem
lib. Dicit ergo duo ista. l. vide Inn. in c. dilecto. el. ij. de foro
compe. et no. l. j. vnderi. l. j. in fi. ¶ Et no. consilium. p. fami
lia alicuius rectoris. q. q. vident ipsum rectorem aliquid face
re quod non sit iuridicum potest esse eide et facient notarium ro
gari als tanq[ua]m consentientes puniuntur in syndicato.

¶ Tempus dandum apofolozum ficut currit iudici ita
 ⁊ parti ad petendū: et fi non petijt cenſeur appellationi renun-
 tiaſſe.
 Quid ſi ſententia fuit lata contra abſentem ⁊ ignorantem ⁊ nu-
 mero. l.

Officiales q̄ puniantur si patiuntur rectorem facere quod faci-
cere non debet.

Eldicibus. [¶] Iudices debent appellas
tiones recipere a p^ostoloz
dare infra .ccc. dies a die late sententiar^u tam ip^si
q^uo cum official^{es} puniunt. h. b. d. Et ista est p^{ri}nci
palior^u. l. que allegatur de tempore dand^u appell^ozom q^u
sunt .ccc. dies. Sed mirum est q^uo dicit eos currere a die late sen
tentie cum non deat nisi ratione appellat^ois. Si enim
non appellatur non datur: f^ote potest esse q^uo post latam senten
tiam non fuit appellatum incontinenti. Quid enim si lata est
contra absentem qui ignoravit esse lat^u per mensem ⁊ ultra ⁊
sic non

sic non cucurrit sibi tempus ad appellandum nisi a tempore
 scientie: vt. lab. eo. quomodo q. quando iudex. et sic appella-
 uit post mensem: tamen iste tex. vult q. tempus dādozū apo-
 stolorum iudici currit etiam anteq. p. appellatum quod vide-
 tur extraneum. De hoc vide in. c. ab eo. eo. tit. lib. vi. Et qd ibi
 no. 30. an. in nouella: nam non videtur posse intelligi quod
 hic dicitur nisi quando a tempore scientie incepti currere tem-
 pus appellandi: als. esset extraneum q. curreret istud tempus
 anteq. esset appellatum. ¶ Et no. q. sicut currit iudici ad dā-
 dum: ita q. parti ad petendum: vti ibi: et si non petijt censetur ap-
 pellationi renuntiasse. T. No. etiā officiales puniri si patiātur
 rectorem facere qd facere non debet.

In mulctis. [†] Videbatur contra
ritus eius qđ bic di-
citur quia multa imponitur propter contumaces
et contumaces non appellat. Sed bic nō appellat in
negotio principali de quo agitur: sed ab impositione multe
sic vt bic patet. Sed oppo. de l. multa. de verb. signi. Sol. bic
loquitur in pena que imponitur a iudice ibi a lege a cuius ini-
quitate non potest appellari: vt ibi. Hoc tamen declara: vt ibi
per Bar. in l. de doli excep.

¶ Im post. *¶* Sententia puratoris
cesaris appellatur ad p^{re}fe-
ctum vrbis qui propter breuitatem cause vel lōgin-
quitatem itineris pōt causam in partibus delega-
re. b. d. *¶* hoc videm^{us} quotidie fieri in curia romana ad quā
appellatur q^{ue} plurimum remittunt causas in partibus de-
legando eas q^{ue} sunt parue cause vel essent cause p^{ro}bane non
beneficiales illas enim retinet in curia.

2 **E**lectiones officialiū. i. extractiones q̄ sunt ad officia pu-
blica de bursa cōi debent fieri in consilio publico.
Quod idē sit in quibuslibet officijs alicuius vniuersitatis.
3 **A**ctus nullus si fuerit per superiorem confirmatus an recon-
ualeseat.

Nominaciones. [¶] Ab actu nullo si
est necesse appella
re. b. d. ¶ Et no. q. electioes officialiū. i. extractio
nes que fiunt ad officia publica de bursa cōi debē
fieri in consilio publico. als non valet. et idem in quibilibet
officijs aliuscuius vniuersitatis. puta collegij. et ita videmus fie
ri cum extrahitur pro collegij: quia congregatur collegium
facit. l. si constat. ff. eo. ¶ Sed quid si actus nullus fuerit per su
periorē confirmatus: an reconualecat. Dic q. si confirmatio
erat regulariter necessaria pro complemento electionis non
reconualecit actus: q. electio tunc habet duas partes. 2. queli
bet debet esse valida. s. nominatio inferiorum 7 confirmatio su
perioris. Sed si electio non indigebat regulariter confirma
tione superioris: et tamen fuit confirmata. et tunc illa confirma
tio non censetur facta nisi ad finem reconualescendi. Et si effiet
superior talis qui potest actum reddere validum reconuales
ceret: vt in. l. ad optio. de adop.

2 **¶** Appellans q non possit renuntiare appellationi in pre
iudicium appellati quando pars appellata fuit citata ⁊ com
paruit.

Quis. ¶ Appellatus pōt penitere. ⁊ appel
latorius libellos retrahere vel ap
pellationi renūtiare. d. d. Et hoc eſt verū quo ad ſe. ⁊
ad ſui preiudicium non in preiudicium partis ad
uerſe. vt. j. co. l. ampliorē. ⁊ qñ pzo. non eſt necel. ſi. i. ſunt cto. c. i.
eſſe eo. c. i. De hoc per Ly. in. l. per hanc. j. titu. i. ⁊ tangitur in
d. l. ſi. ⁊ vide in addi. Spe. de appel. ſ. in quibus. ⁊ in addi. que
incipit. Ad hoc facit. ⁊ de libel. conce. ſ. nunc oſtendamus. v.
2 porro. ⁊ vide. c. quāvis. ver. ceterū. de elec. lib. vi. ¶ Et hoc intel
ligo quando pars appellata fuiſſet citata ⁊ cōparuiſſet. vt in
eius preiudicium nō poſſet appellans renūtiare. qz ſibi cen
ſetur ius queſitum. ſecus ſi non eſſet citata ad huc. vt ar. in auſ.
qui ſemel. ſ. quō ⁊ quando indeg.

2. **C**ardinales habent hanc prerogativam ex consuetudine qd si obviat alicui q ducatur ad iustitiam possunt ipsum egere re de manu familie ponendo capellu super caput eius.

3. **C**ondenatús ad mortē vel ad membrū mutilationē an possit infra tēpus appellandi duci ad iustitiā.

Adictos. ¶ Damnatos ad morte nulli
licet violenter egredere de ma-
nu familie: sed pro eis permittitur milibet appella-
re ad iudicem competentem: nec debet appellari ad
principem omnino medio. Et si iudex appellationis confirmat
sententiam executio pertinet ad eū. b. o. tota leg. ¶ Primum di-
ctum fallit in cardinalibus^a qui habent hoc prerogatiuam

ex consuetudine: vt inquit Bal. q̄ si obuiant alicui qui deducatur ad iusticiam possunt ipsius egimere de manu familie pōnēdo capellum super caput eius: et ita seruatur de facto. Pro secūdo dicto concordat. l. non tantum. ff. e. ti. 2. est casus in quo auditur appellans etiam si sua pecuniariter non interest scilicet quando est condemnatus ad mortem vel membri mutilationem: vt. d. l. non tantum. Et dicunt quidam per hanc. l. q̄ condemnatus ad talia potest etiam infra tempus appellandi duci ad iusticiam: quia hic ducetur. dum dicit. Ad dictos. Imperator dicit quod nō debet aliquis auferri de manibus familie: quia potest alia via vt scz appellare pro ipso si tempore suffragatur. Contrarium tenent docto. nec fuit intentio istius. Loquere: sed vult dicere quod si ducantur ad iusticiam supple tempore quo possunt duci: scilicet tempore quo sententia transit in rem iudicatam non debet de manibus familie eripi per aliquem: quia ille poterat anteq̄ laboretur tempus appellare pro eo: et magis poterat proficere sibi q̄ egimendo de facto: vt no. in. l. qui vltimo. ff. de penis. nam si in ciuilibus non potest fieri executio infra tempus quo potest appellari. vt in titu. nil no. appella. pen. l. j. multo minus in criminibus vbi agitur de maiori preiudicio: vt bic in versu ibi diligentius 2c. et ad car. l. j. §. fed et si quis. In tertio vero dicti canoniste dicunt contrarium q̄ ad papam potest appellari omiffis medijs: 2 hoc vt faciant curiam pape bonam. De vltimo dicto dicit vt dicit. §. eo. eos. in glo. que incipit: nota foras mam sententie.

Inquis. [¶] Ab iniusta sententia potest appellari. [¶] Item propter iniuriam facti potest appellari: et in totum iurisdictionis iudicis recusari. b. d. s. m. l. c. [¶] Plac. notabile quod vult quod licet per appellationem talis iniuria facta iam illata non possit retrahari: attamen est sufficiens talis appellatio ad rescandendum iudicem: et omnino eius iurisdictionem: licet ergo de iure civili inde ordinarius non recusetur. l. apertissimi. s. de iudi. si tamen presumptum ad aliquam iniuriam verborum vel etiam facti potest ab eo appellari: vt non reuocetur iniuria: sed vt egriatur ab eius iurisdictione: et ex toto declinetur: vt etiam probatur in l. i. s. si quicumque p. d. i. po. z. hoc tenet Guil. de cu. in l. arbitrio. qui facis dare cogitur. z. [¶] Plac. b. c. z. propter hoc ista. l. est nota.

Appellationem. ^{tsi appellatio non res}
 capitur vel apostoli non duntur ad exponenda que
 rimoniā iudice vt eg hoc punitur pena l. quo
 niam iudices. s. eo. diuersa tempora statuunt sūm diuersitate
 iudicum: aliquando annus: aliquando sex menses: aliquando
 quatuor. b. o. in effectu.

2 Regū correctio est euitanda: rea que non mutantur nō de
bemus dicere in dubioq; mutata vel correctā sint.

4 Si aliquis constitutus in maiori dignitate puta dux efficiat
preses provincie: tunc appellabitur ab eo tanq̃ a preside non
tanq̃ a duce.

5 Instrumēta causę possunt p̄duci corā notarijs abiq̃ p̄senti-
tia iudicis licet testes secus.

6 Si causa fuit commissa consulenda alicui iurisperito no docto,
ri. & postea efficiatur doctoꝝ anteq̃ consulat qđ debeat habere b
salarium qđ datur doctoꝝ.

7 Ad iunctus alteri iudici maiore iurisdictione vel dignitate
habenti cōsequitur priuilegiū et persona illius ut ad eundem
debeat appellari ad quē appellatur ab illo.
Si habeo causam cū clerico ⁊ laico: sicut possum querere cler-
icū corā episcopo: ita ⁊ laicum socium eius.

Recipimus. *Sicut hic Bar. I qm̃a*
non est in usu. Et ponit cum appellatur ad princẽ
non enim cognoscat ne appellatione: quia princeps

Item quis cognoscit de appellatione quia principes
alii occupatus non potest vacare negotiis singularum perso-
narum. vnde cum ipse haberet in curia sua multos nobiles et
magnates ad consilia sua per banc l. committit quibusdam
qui habeant cognoscere. Et primo quando appellatur a iudi-
ce spectabili vt sunt proconsules et comes orientis. vel a vica-
rijs eorum committit q. prefectus pretorio; et questor palatii
habeant cognoscere et pronuntiare infra fatalia. et hoc vsq. ad
verdictum. quod si a duce. et sic duo debent esse iudices. Secundo
quando appellatur a sententia clarissimorum iudicum vt est
preses provincie: tunc committit prefecto pretorio diuitas

In cardinalibus. Adde Bar.
cepol. veronen.
cantela. ij. et per
z Bar. de lau. in
tracta. de cardi
nalib⁹. q. xlvij.

Commissis me
dijis. adde. c. dile
cti. de appel. do
cto. in. c. q. s. ve
strum. ij. q. vj.

- gat: sic erit vultus tantum indeg vsqz ibi: in bis autem. Tertio ponit qui debeant scribere in predictis appellationibus. Et dicit quod notarij vel libellenses ipsius Imperatoris qui forte erant in curia principis deputati: vt sunt scriptores in romana curia vsqz ibi: officij. Quarto ponit si predicti ferant sententias confirmatorias prime sententie quis mittet eas executioni. Et dicit qd officiales temporum iudicum cum questionibus. de quo. s. vsqz ibi: et hoc si. Quinto quid iuris quando appellatur a sententia delegati. et dicit qd cognoscit delegans quando est inferior a principe et delegatus non est illustris vsqz ibi. Mo. stri. ibi. repetit ea que dicit de libellis vsqz ibi. sane. ibi loquitur cum appellatur a sententia illustrum vsqz ibi. rorum: tunc vult qd expectetur cognitio ipsius Imperatoris etiam si non erat illustris tempore commissionis si tamen repperit tempore sententie: et etiam si non erat solus sed alius erat sibi associatus qui non erat illustris. Ultimo dicit quod ea que in hac l. non sunt expressa referuntur. Et propter hoc alij legatur quod legum correctio est euitanda et quod ea que non mutantur non debemus dicere in dubio qd mutata vel correctata sunt. vnde dicit gl. alibi. Si thema potest duci sine correctioe ducenda est: vt not. glo. in l. damme. s. si bis qui vicinas. de dam. infect. ff. Ultimo tam pro sumario qd pro casu in terminis huius legis. vide glo. si. que plene et ordinate recolligit omnes casus. Et nota. ex prima parte. primo dum dicit. Vel vicarij quod quando appellatur a vicario puta potestatis vel episcopi non appellatur ad ipsum potestatem vel episcopum quia censetur idem tribunal. sed ad superiorem potestatis vel episcopi ad quem appellaretur si lata esset sententia a potestate vel episcopo. de hoc in. ij. c. de consuetu. lib. vi. Et nota. in secunda parte in versicu. quod si a duce. quod si aliquis constitutus in maiori dignitate: puta dux efficiatur pates p. unie et appellatur ab eo non appellatur ab eo tanqz a duce sed tanqz a prefide: ideo dicunt docto. quod a rege francie qui habet comitatum Gasconie si cognoscat vt comes appellatur ad superiorem comitatus qui est rex Anglie non ad superiorem ipsius regis qui est Imperator: licet quidam dicant quod non superiorem. Et nota. in tertia parte in versicu. in bis. Not. quod instrumenta cause possunt produci coram notarijs absqz presentia iudicis: licet testes secus. vt not. in l. hac consil. tiffima. s. fin. s. de testa. de hoc in l. eos. s. eo. in. s. si quis autem et in aut. que supplicatio. de preci. impera. offe. Et nota. in vltima parte. l. in vers. licet coram priuato et not. arg. fm Barto. qd si facta fuit commissio consulenda alicui iurisperito non docto: et postea efficiatur doctor anteqz consultat debet habere familiarium quod datur doctori inspecto tempore quo dat consiliu non illo quo causa fuit commissio: vt hic. Et nota. in vers. eodem obseruando quod adiunctus alteri iudici maiorem iurisdictionem vel dignitatem habenti consequitur priuilegium ex persona illius: vt ad eundem debeat appellari. ad que appellatur ab illo. et hoc dicitur qd si habeo causam cum clerico et laico super aliquo indiuisibili. puta seruitutis: sicut possum conuenire clericum coram episcopo: ita et laicum socium eius. l. bi nos. de aduo. viner. indi.
- De casu.** Quando appellatur a sententia lata super statu curialium statuitur hic quis debeat esse iudex appellationis. hoc dicit et non legatur fm glo.
- Judex cum mittit causam consulendam potest in commissione ponere et declarare opinionem suam si vult: sed non tenetur.**
- Consultor quando examinat acta: non est necesse partes esse presentes vel vocatas potest tamen eas vel vnam partem vocare si sibi videbitur.**
- Discordia inter duos habentes indicare cognoscitur antequam iudicent.**
- Libemus.** Quando princeps super aliqua causa consultatur ab eius consiliarijs partibus presentibus vel absentibus examinatur: et ab eorum consultationibus non appellatur. b. d. in effectu. Et dicit qd a rescripto principis non appellatur supple: sed a sententia lata fm rescriptum principis de ne appellatur. vt. l. i. s. quesitum. et quod ibi no. ff. eo. Et nota. post princip. ibi: siue aditum sit et arg. qd cum iudex mittit causam consulendam potest in commissione ponere et declarare opinionem suam vel non ponere si non vult. Si ergo ponat pro vna parte non potest altera pars conqueri: quia hoc facit auctoritate huius legis quod tene menti: et si non vult hoc facere: non potest ille pro quo sentit conqueri: quia non tenetur si non vult.
- Et nota. no. post medium ibi: siue presentibus et. qd quando consultor examinat acta non est necesse partes esse presentes**

vel vocatas: potest tamen eas vel vnam partem vocare si sibi videbitur: quia forte non erat negotiū plene remissum. Et ultimo no. in si. qd discordia inter duos habentes iudicare cognoscitur anteqz iudicent.

- Inspicitur teneor: sine cu queritur quanta sit quantitas qd petitur non autem inspicitur eius effectus.**
- Statutum quod non valeat a. g. libris supra nisi sit infinuatum et ego habeo contra te instrumentum de. c. libris non infinuatum: sed inspecta paupertate tua non potest soluere vitra. et. qd tamen non valeat.**
- Statutum quod de quantitate petita soluatur tantum pro libra non inspicitur quantum possit egigi sed quantum sit deductum in libello.**
- Cum sunt duo iudices ordinarij discordantes debent eligere tertium et stabitur sine illius tertij.**

Offereendis. Per hac legem corripitur prin. l. precipimus. s. e. vbi duo deputabant iudices ad cognoscendum de appellatione interposita a spectabili. i. prefectus pretorio et questor palatii. sed hic statuitur qd si causa non excedit. l. lib. auri vnus tantum eorum sufficiat: si vero excedat vsqz ad. xx. libras tunc ambo. si vero excedat. xx. statuit qd in sacro consistorio debeat examinari. Et nota. no. hic post princip. dicit. Et ipsa scilicet scientia qd inspiciatur teneor sententie cum queritur quanta sit quantitas que petitur non autem inspiciatur effectus eius: ideo si statutum dicat qd non valeat instrumentum a decem libris supra nisi sit infinuatum: et ego habeo contra te instrumentum. de. c. libris non infinuatum: sed inspecta paupertate tua non potest soluere vitra. et. nihilominus non valet instrumentum non infinuatum: qd hoc non inspiciatur: sed videtur tagat teneor sententie que est de. c. lib. Et similiter si statutum dicat qd de quantitate petita soluatur tantum pro libra non inspiciatur quantum possit egigi: sed quantum sit deductum in libello. fm Bar. et vide qd idem not. in l. qui tabulas. ff. de fur. et de iur. om. iudi. l. idem cum eodem. ff. de sen. in. l. quedam. s. si. Et nota. etia ibi. Ita tñ qd cum sunt duo iudices ordinarij discordantes debent eligere tertium. Item qd statuit sine illius tertij solius subaudi. licet discrepet a sententia aliorum duorum tamen hoc veru fm Bal. qd eligitur certus homo auctoritate legis: vt erat hic: sed quando per legem non declaratur. sed eligunt arbitrio ipsorum tunc statuitur maiori parti: quia ille non habet nisi vnam vocem inter eos: qd no.

Si reg cognoscit vt dux vel vt comes appellatur ad superiorem ducatus vel comitatus non ad superiorem regalis dignitatis.

Quando. Per hac legem corrigitur l. precipimus. versicu. quod si a duce. s. eo. vbi si appellatur a duce appellatur ad prefectum vrbis: hic dicitur qd debet appellari ad magistrum officiorum. Et dicit qd non corrigitur: quia ibi loquitur quando appellatur a duce non tanqz a duce: sed tanqz a prefide: qd erat pates. licet esset dux: hic vero quando cognouit vt dux. Et sic no. qd si reg cognoscit vt dux vel vt comes appellatur ad superiorem ducatus vel comitatus non ad superiorem regalis dignitatis. Et si appellatur ab episcopo tanqz comite non appellatur ad papam: sed ad superiorem comitatus. et hoc tenent canonice vt habetur in c. romana. s. de bet. eo. titu. lib. vi.

Appellatus potest psequi appellationem partis aduersę: et petere reformari finiam licet non appellauerit.

In causa appellationis si pcedit parte absente an indeg possit supplere de facto.

Appliozem. Appellatione potest egerere ta appellans qd etia appellatus. b. d. notabiliter. Et sic appellans non potest renuntiare appellationi in preiudiciu appellati si vult psequi p suo interesse. et sic d. limitari. l. si quis libellus. s. eo. et vide in addi. Specu. eo. titu. s. in quibus. in addi. qd incipit. Ad hoc facit. Et nota. qd appellatus potest psequi appellationem partis aduersę et petere reformari sententiam: licet non appellauerit: vnde si petij a te. et. et fuisse condemnatus in. ex. et appellasti. ego autem non possum petere sententiam reformari: et in. ex. condemnari: quia iudex appellationis succedit in locum primi. Et quia in causa appellationis proceditur parte absente quo casu iudex potest etiam de facto supplere. et ad hoc allegat Barto. istum textum. et etiam autem. qui semel quomodo et quando indeg. ibi. Perquisita veritate et. de quo vide per eum in l. iij. s. hoc iudicius. de damno infect. et in l. penulti. s. ad crimen. de public. iudi. in. iij. colum. Bal. dicit quod dictum Bartol. est verum cum quis abest ex iusta causa.

causa sed si est contumax non supplet indeg. nisi quatenus acta loquatur. vt. s. de iudi. l. properandum. s. cum autem. Et dicit vt idem Bald. nota. in l. vnica. vt que desunt aduo. partium. vbi aliter loquitur.

Articulus quibus quis semel respondit amplius respondere non tenetur et sic non habetur pro confesso licet non respondat.

Notarius qui scribit dicta testiu an possit abbreviando scribere talis dicit per omnia idem quod alius.

Libellus quid sit.

In refutatorijs. Libelli non debent esse verborum alij conficiens p. m. et arg. qd articulus quibus quis semel respondit amplius respondere non tenetur. et sic non habetur pro confesso licet non respondeat cum respondere non teneatur fm Bald. nam videntur captiosi si contingeret qd responderet contrariu eius quod primo respondit: quia si incidere in periculum: ergo et vt. l. qui iurasse. s. si pater cum ibi no. de iurei. Et nota. est argu. quod notarius qui scribit dicta testium possit abbreviando scribere. Talis dicit per omnia idem quod alius de quo. s. de hoc per Joan. an. de verborum significatio. c. intel. ligentia. Bal. dicit quod de mandato iudicis debet notarius extendere: sed si mortuus est dum dicit idem quod supra debet intelligi quo ad consonantiam verborum non quo ad intellectum quod de intellectu testium notarius non potuit attendere. Et nota. qd ista text. dicitur quod libellus est brevis scriptura claram continens intentionem agentis: vt not. in aut. offeratur. Et nota. qd aliquando verbum ponitur pro ratione. i. de bonis vacan. l. ij. et ibi nota. in gloss. per pauca verba per vnam col. vt ibi not.

Judices qd ex forma statuti non possunt cognoscere nisi ad certam summam si tpe sine reperiatur maior summa qd a principio an impediatur pronuntiari sup toto.

Sed cum. Si tempore sententie summa reperiatur maior qd prima facie videretur non probibetur iudex super toto pronuntiare. hoc dicit notabiliter. Et sic not. qd iudicibus qui ex forma statuti non possunt cognoscere nisi ad certam summam qd si tempore sententie reperiatur maior summa qd a principio non impediunt pronuntiare super toto ad quod vide Bar. in l. si idem cu eos dem de iurif. om. iudi.

De temporibus et reparationibus appellationis et conclusionum.

Quis. Tempus egerende appellationis interposita a nominatione ad munera est duorum mensiu a tempore sententie. b. d. fm intellectum glo. et docto. et sic dum text. dicit. interponende. expone. id est interposita prosequende. Et ratio quare datur tam modicum tempus est in alijs datur annus et ex causa beniam. vt. l. i. s. illud. et in aut. ei qui. et est fauor reip. ne diu vacent officia publica.

Si iudex assignat terminum vnus mensis de quot diebus debeat intelligi.

Cum quis coparet vltima die termini non est necesse partem aduersam citari.

Cum impetratur priuilegiu a principe non est necesse partem alteram citari nisi inferret sibi preiudiciu.

Post desertionem appellationis sententia statim executioni mandatur nec bz condēnatus tēpus quadrimestre nec aliud tempus legale ad solutionem.

Si ipsa dies vltima termini cadat in diē feriataz debemus inspicere precedentem non feriatam: non sequentem et qñ non inspicatur sequens nec precedentem.

Tempora. Ista tractat de tempore infra qd debet inchoari processus appellationis et de eodem tractat. l. i. vsqz ad s. in bis. Et est quoddam aliud tempus appellationis egerende et fiende. et de hoc loquitur illa. l. i. s. illud. et in aut. hic posita quia est annus ex causa. biennium tamen debebat inchoari infra tempora de quibus hic. als. cēbatur appellatio deserta. Hodie vero non requiruntur tot fatalia. sed sufficit quod inchoetur. et terminetur infra bienniu. vt in aut. ei qui. et in de. sicut. de appe. Et in ista. l. dicitur qd aliquando sunt quatuor fatalia. primum de leg. mensibus. et si non inchoetur infra eos datur quintus mensis. et si non inchoetur datur secundus. et si ille preterijt datur tertius. et sic sunt quatuor fatalia. et hoc quando appellatur a prefide provincie seu

a speciali indice vsqz ad versu. qd si arbitrio. et lapsis istis quatuor poterit impetrari reparatio a principe vsqz ad tres alios et sic complebatur annus. Si vero sit appellatum a delegato principis tñ non petitur reparatio a principe. tamen alia quatuor fatalia remanent firma. Si vero ab inferiore a principe. tunc primum fatale de leg. mensibus non est nisi duorum mensiu. nec petitur reparatio. Ultimo dicitur qd si vltima dies termini est feriata debet comparere in die precedenti non feriata

Not. hic primo ar. dum dicit trigessimu primum diem. qd si iudex assignat terminum vnus mensis debet intelligi. de. xxxi. diebus. sed de hoc per Joan. an. c. quā sit. de elec. l. vi. aliter loquitur qd intelligitur de tot diebus quot tenet illis mensis in quo terminus fuit assignatus: de hoc vide per Barto. in l. c. cum bissextus. de verb. significatio. ff. et adde de regu. iur. l. vbi leg.

Item no. ibi: quia petita neqz aduersarium et. quod cum quis compareret vltima die termini non est necesse partem aduersam citari: secus si infra terminum. de hoc per Barto. in litem illa. de consi. pecu. quia de vltima die pars est certa. vnde debuit coparere non citata: non sic de secunda. Et nota. qd cum impetratur priuilegiu a principe non est necesse partem alteram citari quod est verum nisi inferret sibi preiudiciu: vt in l. ij. de nata. resti. et de adop. l. na. ita. de. Et nota. glo. que incipit Bonne. que est singularis qd post desertionem appellationis sententia statim executioni mandatur: nec habet condemnatus tempus quadrimestre: nec aliud tempus legale ad solutionem. quod tene menti perpetuo. Et ultimo circa fin. no. quod si ipsa vltima dies termini cadat in diem feriataz debemus inspicere precedentem non feriatam non sequentem. De hoc in Spe. de cita. s. i. versu. item expicitur. et de dila. s. i. versu. sed pone. et. l. ij. in l. eg. quacūqz. s. si quis in ius voc. non ie. et Bartol. aliquantiter tangit hic qd aut loquitur de termino in quo aliquid debet fieri: aut de termino infra quem

Primo casu aut fuit error expressus in citatione vt quia fuit citatus vt copareret tali die festiuo vel dominicali. et tñ non valet citatio: nec tenetur comparere die precedenti nec sequenti: vt in dicta. l. eg. quacūqz. s. fina. sed si non fuit expressus error quia fuit citatus vt compareat tali die et non fuit dictum festiuu: tunc debet comparere die sequenti vt hic. et vide gl. in c. veniens. de accusatio. Aut loquimur de termino infra quem puta quod compareat infra. g. dies. et vltima dies erat feriata debet comparere die precedenti non feriata: vt in c. dilecti. de dolo et contuma.

Instrumenta qñ producantur nimis in fine temporis possunt repelli.

Emo arbitretur. Ista tractat de tempore infra qd debet inchoari processus appellationis et de eodem tractat. l. i. vsqz ad s. in bis. Et est quoddam aliud tempus appellationis egerende et fiende. et de hoc loquitur illa. l. i. s. illud. et in aut. hic posita quia est annus ex causa. biennium tamen debebat inchoari infra tempora de quibus hic. als. cēbatur appellatio deserta. Hodie vero non requiruntur tot fatalia. sed sufficit quod inchoetur. et terminetur infra bienniu. vt in aut. ei qui. et in de. sicut. de appe. Et in ista. l. dicitur qd aliquando sunt quatuor fatalia. primum de leg. mensibus. et si non inchoetur infra eos datur quintus mensis. et si non inchoetur datur secundus. et si ille preterijt datur tertius. et sic sunt quatuor fatalia. et hoc quando appellatur a prefide provincie seu

Si in secundo anno interueniat impedimentum appellanti: an tps impedimenti computatur in tempore.

Qui appellat. Tempus appellationis prosequende et fiende est bodie annus: et ex causa impedimenti biennium et appellatus absente appellante circa finem anni potest comparere: et prosequi appellationem citato appellante. Sed appellans qñqz coparere potest: lapso anno si causa non fuit expedita. videtur appellatio deserta absens condēnatur in expensis. b. d. Corripitur ergo. l. c. qd ponebat quatuor fatalia in primo anno. in. iij. tēpora per lapsum quorum tuor fatalia in primo anno deserebat appellatio bodie p. banc aut. cessant ista fatalia. qd sufficit qd infra annum vel ex causa impedimenti bienniu appellans inchoauerit: et finiri fecerit causam.

Sed est dubium quantum tempus requiritur qd fuerit impeditus et ij

ditus infra primum annum ad hoc: vt datur secundus videtur quod toto anno debeat esse impeditus: quia quando fit restitutio temporis non restituitur nisi tantum quantum est illud in quo fuit impeditus: vt in l. sed si per pretorem. §. si ferie. qui. ex cau. maio. si ergo esset impeditus. per. viij. dies non deberet restitui totus annus: sed. viij. dies tantum. breuiter Innocent. in c. ej. relatione. de appell. dicit q. etiam si fuit impeditus: vna tantum die restituitur integer annus: ita intelligit illum text. nec ob. contrarium: quia loquitur de restitutione que fit per iudicem bic de illa que per legem fauorabilior est: mitius enim agitur cum lege quam cum ministro legis. Et hoc idem vult gloss. in c. electio. de elec. lib. vi. et Ange. dicit se ita consuluisse in l. et ideo egatur. de verbo. oblig. Sali. dicit hoc verum quando erat vltima dies primi anni cuius negligentia importabat effectum totius temporis: atq. distinguit an impedimentum pueniat ex conuentione partium: non restituitur nisi tantum tempus quantum fuit impeditus. vt. j. in aut. sed si in medio cause. Sed si sine conuentione partium: tunc si prouenit ratione feriarum solennium nihil restituitur: quia potuit prouideri: si autem occasione feriarum repentinarum quia non potuerit prouideri: tunc potest procedere quod dixi vt sufficiat modicum impedimentum: vt datur integer annus. ¶ Item not. hic quod appellatus non petit executionem sententie propter desertam appellationem nisi lapsis biennio. licet per lapsum anni si nullum interuenit impedimentum poterit esse deserta: quia alius annus non dat nisi ex causa impedimenti: sed quia sufficit paruum impedimentum non est securus prius impetrare executionem. ¶ Item not. q. appellatus non potest exercere appellationem absente appellatore nisi circa finem biennij. sed ante banc aut. ipso absente non poterat quoquo modo prosequi. vt j. titu. l. l. si. §. illud. appellator vero poterat. §. potest quando cōq. prosequi. ¶ Item not. quod absens indistincte condemnatur in expensis etiam si pro eo feratur sententia in penam contumacie. Sed si fuisset presens distingue aut obtinuit. §. tunc nullus condemnatur: ipse non: quia obtinuit: appellatus non: quia inam causam habuit propter sententiam pro se latam fin. 3a co. but. ¶ Item not. dum dicit vt reus queratur. q. si proceditur ad instantiam appellati contra appellantem absentem debet appellans citari: et si comparere contestaretur lis. si non cōparet proceditur etiam lit. non cōtesta. Sed quid si feratur sententia vltima die contra appellantem: an sit necessaria citatio. Dic quod sic quia iste terminus datur a lege: sed si daretur ab homine vltima dies haberet vim preemptionis et citatio nō esset necessaria: et ita tenet Bald. in l. si de meis. §. fin. de arbi. et l. ad monendi. de iur. iur. post. pnci. per vnam col. vel duas ita consiluit Bal. in primo anno quo applicuit Papie. sed omnes alij consulerunt contrarium. et ita fuit obtentum contra suum consilium. et fuit valde turbatus: et facit hic mentionem quia non digerat de capite suo: sed propter decisionem Barto. quā tenet Specu. in titu. de sen. §. nunc evidendum. ver. illud autem. Possent tamen dici quod in alijs terminis loquitur: non enim dicunt quod non sit necessaria citatio. sed terminus sigis instantie a partibus habet vim termini preemptionis ad probandum: et si pars non probauit: licet alium terminum nō habuerit a iudice potest altera pars absolui: quia contra pbanuit: non tamen dicit quod in hac absolutione non requiratur partis citatio sicut dicit Bald. et Sali. banc partem tenet contra Bald. ¶ Ultimo querit bic gloss. bic loquitur quando interuenit impedimentum infra primum annum vt propter modicum impedimentum datur biennium. Quid si in secundo anno interueniat impedimentum. Respondetur quod aut a iudice: et tunc tempus impedimenti non computatur in tempore prosecutione appellationis: et sic terminus non currit per aut. item si appellatione. §. e. tit. et quod ibi not. Sed si fuit illati non a iudice computatur in termino: et si deserit appellator: tamē potest peti restitutio in integrum ex clausula generali si qua mihi causa. §. postea. ff. ex quib. cau. m. l. i. in fin. et sic restituit tantum tempus quantum fuit illud in quo fuit impeditus et non ultra: vt dicit. §. quia ista restitutio fit ab homine non a lege. Et vide quod no. in c. ej. relatione. de ap. et in Specu. e. tit. §. nunc breuiter ver. premissa. cum seq. ¶ Ultimo Bar. hic tenet q. tunc propter impedimentum cōtingens in primo anno datur annus secundus q. reliquum quod restabat de primo anno non erat sufficiens ad finiendam causam: atq. imputandū esset appellati. quare non obstante impedimento non fuit prosecutus postq. poterat prosequi cum effectu. ¶ Item dicit q. nō sufficit appellatio comparere circa finē temporis nisi faciat citari aduersarium personaliter vel etia in curia vbi vertitur causa appellationis: licet ibi non habeat domum vel domicilium. Si autē faceret ipsum citari in domicilio proprio ad domum tunc pos-

set appellatus comparere etiā ante finem temporis. p. aut. qui
semel. s. quomodo ⁊ quando iudeg.

- 1 **¶** Depus appellationis prosequende quando incipiat currere. 2. nume. 2.
- 2 An possit de consensu partium prorogari: 7 quid de tempore instantie cause principalis.
- 3 Compromissum potest fieri duraturum quousq; vigerint arbitratores et quousq; durat compromissum an currant fata litae. et nume. 1.

4 Quod plura sint tēpora appellationum: et que sint.

Stamen. Tunc tres aut. venit ad limitationem aut. precedit. ubi datur annus: ex causa biennium. Nam ponit tres casus in quibus tempus ipso iure non currit: et appellator conservatur illis. Primum ponitur in ista aut. que est no. scilicet quia partes pendente lite facerent compromissum super lite nam quousque durat compromissum non currunt fatalia de qua ibi aut. prece. sed finito compromisso possunt redire ad litē et ad appellationem concord. de. q. d. in de. appel. Tet per hoc videtur quod tempus appellationis prosequende possit de consensu partium prorogari. et hoc expresse no. in d. cle. tamē ista aut. loquitur quando consentiunt compromittendo. Itā tunc ideo non currit: quia quotidie litigant coram arbitris. unde non potest eis imputari negligentia: vt in l. eum qui. r. l. contra maiores. s. de inoff. testa. Sed si non compromittunt tamen conueniunt quod tempore non currant vsque ad tantum tempus: tunc cessat dicta ratio: tamen adhuc videtur quod non currant per ea que ibi not. quod tene menti. et vide quod not. in add. Specu. de appe. s. nunc breuiter. quia fuit q. d. Ricard. malum. an iudex de consensu partium possit prorogare tempus instantie cause principalis. Constat enim quod tempus instantie principalis cause non: vt l. propterandum. cum ibi not. s. de iudi. et vt de. c. si compromissarius. de electio. lib. vi. in principi. et quod ibi not. in glo. Alius casus ponitur in aut. sed lis. quando causa est consistorialis. id est tractanda in consistorio principis: quod tunc non currit tempus appellationis prosequende nisi postquam princeps commiserit eam tractandam finem morā curie. Hoc tamen declara. vt in glossa. quando appellator notum fecit hoc principali: secus. Tertius casus ponitur in aut. item si appellatione quando stetit per iudicem vt quia fuit requisitus: vsque procederet et non processit: quia non currit ipso iure tempus. Circa quod not. quod aut loquitur de tempore actionis: et tunc si per iudicem stat currit mero iure: sed datur restitutio vt in l. sed et si per preterem. quib. ex cau. ma. Aut loquitur de tempore instantie cause principalis et tunc currit: nec datur restitutio: vt in l. propterandum. s. de iudi. Aut de tempore cause appel. et illud non currit ipso iure: vt bidum dicit quod nullum fit preiudicium parti. nam si curreret et erat necessaria restitutio fieret preiudicium. Et ratio diuersitatis: quia maius vertitur periculum in tempore appellationis prosequende: quod ipso lapsio perit instantia et etiam ius partis. Sed lapsio tempore instantie cause principalis non perit ius: quia possunt de nouo inchoari s. Jacob. butr. Ad hoc glo. in aut. de his qui ingre. ad appel. s. si vero. quicquid glo. dicat hic. et not. in aut. ten. si tamen. in medio. dum dicit. mote vel non mote. nam ex hoc quod dicit non mote: apparet quod tempus appellationis prosequende incipit tempore appellationis interpositi: licet non fuerit inchoatus processus. Item nota. in fi. cum dicitur decies milies. quod potest fieri compromissum duraturum quousque vigerint arbitratores: ideo si duo habeant lites: et sperant in futurum habere occasione forte alicuius hereditatis possunt facere compromissum in aliquos perpetuo duraturum: vt quoties in aliqua dissensio oriatur inter eos illi habeant arbitrari. tene menti quia est vtile hoc. Quinto recolligendo ista tempora notandum est quod plura sunt tempora appellationum scilicet tempus interponende appellationis: et istud erat olim triduum et biduum: vt in l. eos. s. p. s. ti. f. hodie. q. diei: siue appellet ad iudicium siue ab interlocutoria: et siue in iudicio siue extra: vt in aut. hodie ibi posita. et circa hoc nihil est immutatum p. istas aut. Aliud est tps petendorum et cōcedendorum ap. solutorum. et istud erat a hodie tps. xxx. dierum. vt in l. quoniam iudices. et l. iudicibus. s. titu. i. et in isto idem: et nihil innovatur per has aut. Item in tertio est tempus quod datur arbitrio iudicis appellanti intra quod debeat se presentare iudici appellationis de quo in l. presens. que est. l. v. s. titu. i. et idem vt etiam hodie nihil innovetur. Est et aliud quātum intra quod debeat proponi querela de iudice non recipiente appellationem et denegante dare aplos. de quo. s. titu. i. l. si appellationem: et idem vt nihil innovetur. Erat et quintum tempus intra quod debeat processus appellationis inchoari. de quo.

ride quo in l. ij. §. eodem. Item et aliud infra quod debebat fieri profectionio: et terminari causa. de quo in l. fina. §. illud. j. eodem et ista sunt bodie correcta per aut. ei qui. quia erant plura fatalia: sed bodie non sunt nisi duo. scilicet annus. et ex causa biennium.

¶ Veritas potius colligitur ⁊ habetur ab exercitatis et ex-
pertis q̃ a non expertis.

3 Qualiter dicatur articulus omnino novus qui non debeat ad
mitti in causa appellationis.

4 Post didicita testificata vel post publicationem procellus an possint testes pducī sup eisdez articulis vel directo contrarijs in eadem instantia vel in diversa.

Er hanc. In causa appellationis potest
vtracq; pars non allegati in cau
sa principali allegare et nō probatum probare hoc
dicit. Et est. l. samosa. et vulgaris. Et dicit Lyn. qđ
stat hic sicut liliū inter spinas. quia huius tituli. l. nūl. valēt
bodie excepta ista. l. exceptis aut. Et continet tres partes. Pri
mo dicit quod non allegatum in causa principali potest allega
ri dummodo non sit omnino nouum: et in primo iudicio non
deductum: sed sit ab illo quod erat deductus dependens: hoc
vsq; ibidem et sic. Secundo qđ non probatum potest probari vsq;
ibi. Quo exeratur sc. Tercio redditur ratio ad vtrumq;

2 ¶ Et ex isto ultimo not. quod veritas potius colligitur: ba-
betur ab exercitatis et expertis q̄ a non expertis. Et pone ege-
plum in persona partis actiois si egi contra te ad. c. et tu op-
posuisti exceptionem pacti de non petendo. Ego vero cum habe-
rem replicationem alterius pacti postea facti de petendo eam
non opposui. certe potero opponere in causa appellationis.
Idem si opposui et non probavi potero probare in causa ap-
pellationis: quia iste articulus non est omnino novus: sed cō-
cernens articulum in prima causa deductum. Et conuerso in
re si nullam exceptionem opposuisti cum haberes: et in cau-
sa appellationis vis opponere: quia hoc tendit ad infirman-
dam intentionem meam deductum in primo iudicio non dicitur
res omnino noua. ideo debes admitti. et si non probasti in

3 primo iudicio poteris probare in secundo. Et in ista. i. iunt
due glo. vna incipit. id est noniter acquistum que intendit ad
declarandum qualiter dicatur articulus omnino nouus qui
non debeat admitti in causa appellacionis: et in effectu ponit
plura exempla. primum exemplum est quando variatio et no-
uitas temporis. vt si egi contra te ad. l. que ogeras me tibi mu-
tuasse: et tamen non mutaueram sed post litem contestata mu-
tuauit succubui. nec mihi profuit mutuum postea factum: quia
super illo non fuerat lis contestata. et sic non poterat fieri sente-
tia virtute primi libelli: sed erat opus noua interpellatione et
nouo libello vt in. l. non potest videri. ff. de iudi. Certe si in causa
appellacionis volo pro me ferri sententiam ratione dicti mu-
tui postea facti: et ipsum deduco in iudicium non debui audi-
ri quia est articulus omnino nouus in quo sententia primo la-
ta non facit mihi preiudicium: quia possum de nouo agere: et
super eo lit. contestari: hoc verum nisi nouus articulus habeat
retrotractum vel si egi prauiticia ad rem obligatam ante-
q. soluerem debitum: et sic debebam succumbere: vt in. l. si rem
p. omnis. de pigno. acti. si postea lite pendente soluo debet hoc
mihi proficere: vt pro me sententia feratur: quia ista solutio re-
trotrahitur: et si videtur esse facta anteq. agerem: tunc iste casus
in. d. l. si rem. s. si. de pigno. actio. et sic in causa principalis
debit mihi prodesse: ita in causa appellacionis possum alle-
gare hoc: et petere pro me sententiam ferri virtute primi libelli:
liquia non est articulus omnino nouus: sententia tamen abso-
lutoria lata hic super primo libello non faceret preiudicium
petebam equum et succubui nunc in causa appellacionis peto
bouem: nam bos nunq. fuit petitus et sententia lata sup. equo
etiam si transiisset in rem iudicatam non preiudicaret in bo-
ne ideo non debeat admitti ad hoc proponendum. licet forte er-
rassem: et quia credebam mihi deberi equum: sed bos debeba-
tur: sed non sufficit vt possum consequi sententiam super boue.
Tertio ponitur exemplum in nouitate cause si primo peti li-
brum eg causa depositi: quia non potui probare fuisse absolu-
tus et appellauit in causa appellacionis volo petere eg causa co-
modati quia non fuerat deducta in primo iudicio. certe non
possum nec sententia lata in illa causa preiudicat mihi in noua
causa. debeo ergo de nouo agere et deducere nouam causam
super illa contestari litem. Et in effectu fin. Jaco. but. illa dicti
tur causae vel articulus in quo sententia primo lata non facit pre-
iudicium nec parit exceptionem rei indicatæ: illa non potest
deduci in causa appellacionis: sed debet lis de nouo agitari.
Si autem esset talis in quo sententia faceret preiudicium et pa-

reret exceptionem rei iudicate non diceretur articulus nouus sed defensionis vel orens ex prima. et ista est bona doctrina. Alia gl. fi. magis cōcernit sōm dictum huius. Loquit quod nō probatum potest probari. nam videtur contrarium. post q̄ effi sententia lata est a qua fuit appellatum tefationes recepte in prima causa fuerunt publicate. iuxta nota. in l. prolatam. §. de sen. Et si non probant intentionem producentis nō debet pos se alios testes producere propter timores subornationis. vt. §. de proba. aut. qui semel et in corpore vnde sumitur. † In glo. sunt plures opi. puta quod hoc debeat intelligi quando in pri ma instantia fuerunt producta instrumenta et non testes. Sed finaliter gl. x. q̄ cōtrariū loquat in eadē instātia sed q̄ noua instantia etiam post didicita testificata. vel post publicationes p̄cessus possunt testes induci p̄ hanc l. quia instantia cause ap pellationis est diuersa ab instātia cause principalis. vt in l. ita demum. de procuratori. Breuiter canonice tenent contrariū: quia eadem est ratio et idem timor subornationis. vt et in cau sa appellationis vnde tenet quod super eisdem articulis vel directo contrariis. non possunt testes produci. sed super diuer sis dependentibus. tamen a primis vel a materia deducta in primo iudicio bene possunt produci. vt in cl. fina. de testi. et in c. fraternitatis. extra eo. tit. Registe communiter dicunt quod ius canonicum feruetur in terris imperij. Barto. et moderni tenent semper ius canonicum fore seruandum. et ita communiter seruatur. et licet docto. multa dicant ista est conclusio q̄ post didicita testificata. vel post publicationem p̄cessus. nec in eadem instantia. nec in diuersa possint testes produci super eisdem articulis vel directo contrariis. Nec obli. fina. §. de testi. in qua fundabatur opi. glo. de diuersitate instantiarū: quia ibi alia instantia non fuerat coram arbitris. Predicta vera si examinatio fuit rite recepta vel facta alia post didicita testifica ta admitterentur testes. vt in d. clemen. fi. de testi. in verbo rite receptis a contrario sensu. Item predicta vera quando atq̄ tefationes recepte reperitur. sed si effent perite iterato pos sent testes egaminari. vt in l. qui per salutem cum ibi nō. de iur. rein. Cetera vide hic per docto. qui multa tangunt. et magime Bal. et Sali. q̄ Bal. imitatur mouendo plures questionēs sup eo quod dixi ad cognoscendum. an fit nouus articulus vel de pendens a prima materia. et sic an debeat audiri vel obliet ex ceptio rei iudicate.

2 **P**artes possunt renuntiare p pactum in appellationi fieri
de etiam ante q feratur sententia.
Quid in pacto p qd renuntietur reductioni ad arbitrium bo
ni viri ad sententia arbitratoris.

3 Appellator: pōt inchoare litē appellato absente nec tunc reg-
ritur litis conte. ⁊ qd si ambo sint presentes an regratur.
Quid in causa nullitatis.

4 Qñ incipiat currere tēpus appellationis psequende.

Cum antioribus. ¶ Reg. tit. p.
mo loquitur

In tempore iniciandi processum coram iudice appellationis de quo habetur in l. ij. §. eo. Et corrigitur illam in duobus. Primo quia ibi variatur tempus pro qualitate indicum a quibus erat appellatum. hic statuitur qd solū varietur pro varietate locorum in quibus data est sententia a qua fuit appellatus. et dicitur quod tempora de quibus in principio illius. i. videlicet sex menses pro primo fatali. et alij tres pro alijs tribus. et etiā alij tres ex reparatione concessa a principe locum habeant decetero quando appellatur a iudicibus istarum prouinciarum de quibus bic non autem pro varieta- te indicum a quibus appellatur fin qd ibi dicebatur: ⁊ hoc vsq; ad versū. et cum antea. ibi corrigitur in alio: quia illa vltima dies illorum terminorum erat dies fatalis. et sic ferunt quatuor fatalia. ⁊ cum eg hoc refutaret damnus in multis propter breuitatem temporis statuitur qd vltima dies non sit fatalis sed iij. ante. ⁊. v. post. ⁊ sic. g. vna cum vltima dicatur fatales. ⁊ hoc vsq; ad versū. in bis. ibi corrigit. l. in offerendis. §. titu. j. que loquitur in tempore appellationis introducendē. nam indeg. a quo appellabatur poterat assignare terminum appellanti infra quem possit se presentare corā iudice ad quem cum actis ⁊ apostolis concessis: et si hoc non faciebat censebatur renuntiāse appellationi nisi eg iusta causa intercedente. vt. §. titu. i. l. pre ses. cum ibi no. ⁊ illud non corrigitur: sed si indeg. non assignat terminum habebit terminum biennij: vt in l. in offere. ⁊ istud corrigitur: et loco biennij assignatur bicannus et dicitur qd appellatus potest ipsam prenemi⁹ et introducere appellationem etiam per prius et hoc vsq; ad versū. si tamen in sacro. illa loquitur in tempore appellationis proseguende. et dicitur quod quando vertitur appellatio coram principe. et quod tūc nulla tempora sunt statuta propter occupationes quas habet
et ij

principes egredientes coram imperatore cum quibus ipse deli-
berabat quia non semper possunt baberi. Si autem vertatur
coram inferiore a principibus tunc datur annus intra quem si pro-
bat se fuisse impeditum et fuisse diligentem datur alius annus
licet olim si appellans introdugerat: ceperat pro se procedere:
postea negligebat: causa longo tempore durabat: quia appel-
latus non poterat prosequi absente appellatore licet bodie pos-
sit: unde quia hoc erat inconueniens statuit quod si appellator non
prosequatur infra annum: nec etiam appellatus appellatio sit de-
serta nisi probet se summa ope fecisse quod potuit maxime quod de-
terminaretur. **¶** Ultimo dicitur quod partes possunt renuntia-
re per pactum appellationi fiende etiam antequam sententia fere-
tur et hoc dicit tota. **¶** Quid ergo addit aut. ei qui. ubi datur an-
nus et ex causa biennium sicut bec. Respondeo quia non ex-
pedit appellanti tam exacte probare de impedimento contin-
gente infra annum sicut hic dicitur summa ope et nam modi-
cum impedimentum sufficit ad dandum sequentem annum.
De eo autem quod ultimo dicitur hic quod potest renuntiare appel-
lationi interponendo vide glo. que in l. tale pactum. §. qui pro-
uocauit. ff. de pact. et Bar. in l. si conuenit. de re iudi. sed si non
fieret per pactum: sed per renuntiationem que consistit in vo-
luntate vnius pactum vero in consensu duorum an valeat
Iaco. de are. et Bar. in l. si de pactis. in. iij. col. dicunt quod non
nisi in iudicio. et no. ff. a. qui. appe. non licet. in. §. i. **¶** In autē
valeat pactum per quod renuntietur reductioni ad arbitrium
boni viri a sententia arbitratoris. vide Wyn. et Bar. in l. quidā
cum filium. de verbo. obli. **¶** Circa. §. illud tangunt aliqua
per glo. Primo enim dum dicitur siue ex vna parte. non. quod ap-
pellator potest inchoare litem appellatore absente: nec tunc re-
quiritur litis contestatio. si autem sunt ambo presentes bene req-
ritur ut in c. per tuas. de appel. et vide bonam glo. in c. per ve-
nerabilem. qui. filii sunt legitimi. Quid autem in causa nullitatis.
vide Bald. in l. ab eo. quomodo et quando iudex. in. iij. col. et
Joan. an. in c. raynaldus. de test. et Archi. in c. ij. de iura. cali.
et in Spec. de lit. contest. §. nunc videndum. ver. sed nunc quid
in causa appellationis. et in decisio. Rote. g. Requiritur tamen ci-
tatio partis quando proceditur illa absente. als non dicitur
initiatia. ut in glo. quam tene menti. **¶** Item secundo tangit
alia glo. quando incipit currere tempus appellationis prose-
quende: an a die late sententie an a die appellationis interpo-
site: an a die inchoati processus. Glo. tangit hic. et fuit questio
disputata per Jo. an. de qua ipse facit mentionē in cle. sicut de
appel. et recitat. v. opi. Communiter tenetur quod a die interpo-
site appellationis. de quo est test. bodie in. d. cle. et bodie. de iure
civili probatur in aut. ei qui. et in aut. sed in medio. dum dicit
et non morte. ut ibi dicit.

Quando prouocare non est neces. Rubrica.

- 2 **¶** Sententia secunda an et quā valeat licet sit contraria prime et
valide.
- 3 Quid si essent conformes an ambe valerent.
- 4 Si a snia nulla fuit appellatum de facto. et lata snia contra ap-
pellantem quod male appellauit quod non erat necesse an per hoc sen-
tentia reuocaretur.
- 5 An valeat appellatio si quis dicat dico sententiam nullam: et
si qua est appellatio.

¶ **Atam sententiam.** **¶** Sen-
tentia diffinitiva lata contra aliam sententiam vali-
dam et que transiit in rem indicatam est ipso
iure nulla: nec est necesse ab ea appellare et ex-
ceptio nullitatis impedit executionem senten-
tie si offertur parata probatio nullitatis. b. o. Et primus dictū
forte non est alibi: quia ex hoc solo redditur sententia nulla et
est lata contra aliam sententiam. Alia duo dicta quod a sententia
nulla non sit necessaria appella. in multis legibus habetur: et
maxime in isto titu. quod appel. sit ad rescindendū. sed si sententia
est nulla amplius rescindi non potest. Item quod exceptio nulli-
tatis tunc impedit executionem quando offertur parata pro-
batio similiter alibi habetur. quod dicit in l. iij. §. condemnatum
ff. de re iudi. per Barto. in l. satis aperte. §. de fal. et §. si ex fal. in
stru. l. si. in si. sed etiam si non offerretur parata probatio: si ta-
men executio esset irtractabilis debet retardari quousque cau-
sa nullitatis esset finita: ut si quis esset condemnatus ad mortē
et diceretur sententia nulla. nam non debet interim fieri execu-
tio: quod si pronuntiaretur nulla non posset retractari sicut in l. iij. §. si
sed etiam si offertur parata probatio: non semper impeditur
executio: sed ita demum si non sunt late tres sententie diffinitive
conformes. Si enim essent late non posset impediri executio:

sed causa nullitatis differretur quousque executio facta foret ut
in cle. i. de re iudi. que addit istum casum ad iura vetera nisi al-
legaretur ex defectu iurisdictionis: quia tunc supersederetur in
executione quousque causa nullitatis esset finita. ut not. in cle. i.
de sequestra. pos. et fruct. **¶** Primum autem dictum quod sententia
hec sit nulla: quod lata contra alteram sententiam recipit varios
intellectus. Bar. enim intelligit banc. l. quando secunda sententia
fuit lata virtute eiusdem processus quo fuit lata prima. si enim
virtute noui processus tenet quod non sit nulla sicut nec est nul-
la quando lata contra iuramentum. ut in l. nāz postea. §. si damna-
tur. de iure iur. et sicut sententia tendit ad finiendas lites: ita et
iuramentum ut sit litium finis. Certe licet hoc in se sit verum
quod sententia lata virtute eiusdem processus sit nulla: quod per pri-
mam sententiam erat processus annihilatus. ut patet in l. iij. §. i.
et l. cum apud. iud. sol. quod per primam sententiam liberantur si
de iussu iudiciali: quod processus erat finitus. l. grege. §. et post
litem. de fidei iussu. tamen quodam ad banc. l. iste intellectus non est
bonus: quia tunc non esset nulla ex eo quod esset lata contra pri-
mam. sed propter sui defectum: quod lata sine processu: et sine so-
lennitate debita. ut in l. prolatam. cum ibi no. de sen. nec valeret
etiam si esset conformis cum prima: quod subisset eadem ratio cu-
ius contrarium tenet glo. j. in. i. q. Dic ergo eam habere locum
etiam si sit lata virtute processus tamen eo casu quo sit contra-
ria prime: secus si ratione temporis posset excusari a contrarie-
tate: ut si primo pronuntiavit rem esse tuam postea pronuntia-
uit meam. nam ista possunt stare simul quod tempore prime sen-
tentie res erat tua: tempore secunde erat mea: et sic utraq; sen-
tentia fuit bene lata: tunc ergo non haberet locum ista. l. i. mo. secū-
da valeretur: ideo docto. reprobat exemplum quod ponit glo. j. in
prim. d. ergo intelligi quando non potest defendi a contrarieta-
te ratione diuersitatis temporis: ut si egi rei vocatione ex do-
minio acquisito a titio ex contractu celebrato tali anno mense
et die. et fuit pronuntiatus per te: postea ex eodem contractu egi et p-
ronuntiatum est per me: ista non possunt simul stare. **¶** Item req-
ritur quod prima sententia fuerit valida: si enim inuálida valeret
secunda contraria prime etiam si non fuit lata non pronuntia-
to super nullitate prime: ut in l. si. §. de sen. que sine certa quan-
ti. **¶** Item debet intelligi hoc quando non fuit lata prima vir-
tute appellationis vel restitutionis in integrum: alias valeret
secunda per quam renocaretur prima etiam si fuisset valida:
ut in toto titu. de app. et §. si aduer. rem iud. per totum. **¶** Item
habet locum quando fuit opposita exceptio rei iudicæ. ex pri-
ma sententia: indeque non audita pronuntiat contrarium. Si
autem exceptio non fuit opposita valeret secunda quia cen-
setur illa exceptio sublata per secundam sniam sicut alie excep-
tiones peremptorie. ut l. peremptorias. §. sen. rescin. non pos-
et hoc probatur in c. inter monasterium. de re iudi. Si autem il-
le pro quo fuit lata prima scienter et dolose omisit illa uti sibi
imputet. Item procedit quando causa nullitatis non fuit op-
posita: als censetur reprobat per id quod not. in l. fin. §. de fide
instru. et vide magnam et optimam distin. quam ponit Jo. an.
in nouella vel in. d. c. inter monasterium per quā declaratur ple-
nissime iste articulus et in quo casu loquitur ista lex. **¶** Sunt et
alii casus in quibus non procedit ista. l. i. mo. valet secunda sen-
tentia licet sit contraria prime quando essent late in causa in
qua sententia non transiit in rem iudi. ut in causa matrimonialia
li. ut in c. latoz. de re iudi. **¶** Item ista. l. loquitur quando pri-
ma lata erat pro reo. et secunda pro actore: si vero econuerso
prima pro actore: secunda pro reo valet et imputet sibi actor qua-
re postquam habebat pro se sententiam quam poterat peti executio-
ni mandari iterum egit et posuit se in dubio. dum videtur res-
nuntiasse victorie quam habebat. ut not. in l. duobus. de ecce-
rei iudi. §. m. Guil. de cug. **¶** Item et tertio quando esset lata in
ter diuersas personas: quia non possent dici contrarie propter
diuersitatem personarum sicut in l. iij. §. causam que. qui filii
sunt legiti. **¶** Item quod dicitur. §. quod sunt late virtute eiusdem pro-
cessus: secunda est indistincte nulla siue contraria siue confor-
mis sit: quod late sine processu per l. prolatam. §. de sen. procedit
nisi in eodem processu porrecti fuerint libelli: vnde per vna par-
te alter pro altera. quod tunc si ferantur contrarie snie nulla earū
videtur esse sine processu. ideo indeque non debet indistincte re-
cipere tales libellos. Quod dicit per cano. in c. cum contingat.
de offi. dele. ubi per dñm Ant. de bu. **¶** Ultimo dum glo. di-
cit quod quando sunt conformes valent ambe quod est intelligens
dum si late sunt virtute diuersorum processuum. Glo. videtur vel
le contrarium in l. si cum exceptione. §. bec actio. quod me. cau. quia
dicit quod super eodem non possunt esse due sententie diffinitive
quarum quilibet valeat: et pariat effectum sicut non potest ge-
decedere cum duobus testamentis validis quia vltimum sem-
per derogat priori et idem tenet glossa in l. qui restituere. de rei
vendi

vendi. unde reprobat plures hanc glossa. sed do. Rapba. dicit
eam sustinendam in iudiciis de iudiciis docto. reprobat: quod si
primo egret fuisse absolutus postea iterum egret tu produxi-
sti sententiam absolutiā necesse habemus dicere quod eodem mo-
do debes absolui. Si enim diceremus contrarium diabolicus
esset: et sic due erunt sententie diffinitive conformes super eo-
dem quicquid alij dicant. **¶** Nunc restat egredire glo. fina.
que concernit scdm dictū quod est quando sententia est nulla
an sit necesse appellare: et posito quod non appelletur non habet
effectum queritur ergo quid si fuit appellatum de facto: et lata
sententia contra appellantem quod male appellauit: quia non
erat necesse an per hoc sententia reuocaretur. Videtur quod sic:
quia in causa appel. sufficit pronuntiare bene vel male appel-
latum: et si pronuntiat male appellatum in consequentiam
bene indicatum quod dicit. ut §. de appel. l. eos. et sic tacite censetur
pronuntiatum bene indicatum: prima sententia licet nulla cō-
firmata est: nec postea audiretur volens contrarium dicere: quod
res indicata pro veritate habetur: ut in l. res iudi. de regu. iur.
Glo. breuiter distinguit duos casus. Aut indeque appellationis
pronuntiat eo modo quo debet. et assignando causam quare
male fuit appellatum. §. quod non erat necesse cum sententia esset
nulla et tunc clarum est quod non censetur sententia confir-
mata sed potius declarata nulla: licet in contrariis faciat fin
glo. l. iij. §. fin. rem ra. ba. ubi per appellationem solam censetur
quis confirmare sententiam a qua appellatur. Sed quod non
ob. quia ibi non confirmatur sententia quia erat valida re-
ctu illius contra quem erat lata: licet non faceret preiudicium
alteri cuius nomine lata erat: quod non dederat mandatū ad agē-
dum si ergo appellat talis sententia valida quo ad illuz agit
sine mandato extenditur: facit preiudicium appellanti. quia
appellando censetur ratificasse non sententiam sed factum. p-
curatoris que ratificatio trahitur retro: ut sit perinde ac si ha-
buisset mandatū ad agendum. Hos loquimur quando sen-
tentia deficiebat in substantia: et erat nulla non propter defe-
ctum consensus partis: sed alia ratione unde non confirmatur
per solam appel. sed nec etiam per sententiam iudicis appella-
tionis quando exprimit causam quare male fuit appellatum
et hoc est clarum. Si autem dicit glo. non exprimit causas: sed
simpliciter pronuntiat male appellatum videtur pronuntias-
se bene indicatum: per ea que habent in l. eos. et per sequens
confirmabitur prima sententia nec poterit dici nulla subdit gl.
magime eo casu quo appellas in libello appellationis digit sen-
tentiam nullam. et si qua erat appellat: quia cum nullitas fue-
rit deducta in iudicium simpliciter pronuntiando male appel-
latum. et per consequens tacite bene pronuntiatum censetur re-
iecta causa nullitatis in iudicium deducta: et sic amplius non
potest allegari. Breuiter ista gl. reprobatur in duobus. pri-
mo dum dicit sententiam fore confirmatam: quia contrarium te-
net in l. si exprimis. de appel. Item dum dicit magime: nam
istud verbum non debuit apponeretur quando enim fuit dedu-
cta: nullitas bene potest procedere quod dicit gl. sed si non fuit dedu-
cta secus: quia reperto quod sententia sit nulla videtur pronun-
tiatum male appellatum ex illa causa: quia superfluo appellatū
cum sententia sit nulla potius eo quod fuerit bene pronuntia-
tum. dic ergo quod simpliciter pronuntiando male appellatur re-
perto quod sententia erat nulla censetur approbata per glo. que
est in l. si exprimis. sed potius ex illa causa fuisse pronuntia-
tum si aliud non apparet. si vero expresse pronuntiat male ap-
pellatum et bene fuisse indicatum tunc ex illa vltima parte be-
ne censetur approbata prima sententia nisi esset nulla propter
errorem iuris expresse quia ideo effectus esset in hac vltima
sententia confirmante primam quia erat in prima sententia fin
Barto. Item censetur confirmata si causa nullitatis fuisset in
iudicium deducta vel in libello appellationis vel alio modo et
super ea disceptatum quia censetur reiecta et non posset amo-
do allegari nulla non dico tamen quod illa prima quod erat nulla ef-
ficatur valida et ex ea oriatur actio §. oritur ex hac vltima cō-
firmante fin Salic. **¶** Ultimo no. ex glo. pro eo quod est quoti-
die in usu quod valet appellatio si quis dicat dico sententiam nul-
lam. et si qua est appello. et sic ambe ille vie que sunt inter se cō-
trarie censentur intentate nam appellatio presupponit validi-
tatem sententie. quia tendit ad rescindendum: id quando est
nullum rescindi non potest. Sed contra quia duo contraria si
mul intentari non possunt propter hoc quidam reprobat et
dicunt hunc non procedere libellum. Inno. tenet contrarium
in c. restitutus. de in integ. resti. et communis practica est in cō-
trarium. nec ob. contrarium. quia procederet quando simul in-
tentarentur vie contrarie. hic vero non simul seu conditiona-
liter introductur causa appellat. facit quod no. in l. qui. de inoffi.
in si. de inofficio. testa. Sed tunc contra: quia si hoc est non pos-

terit simul procedi super nullitate et super iniquitate: sed debe-
bit causa nullitatis per prius et reperio quod non sit nulla perne-
nitur ad causam iniquitatis. tamen contrarium seruatur quia
simul proceditur super utraq; et dicitur doc. quod vna et eadem est in-
stantia utriusque et sic seruatur tempus app. prosequende. unde si
non finiat causa infra biennium sit preiudicium in causa nul-
litatis: et etiam in causa appel. quod postea non poterit pronun-
tiari super aliqua ipsarum. Breuiter glo. que est hic not. vide-
tur sensisse illud contrarium: et soluere voluisse dum dicit quod li-
cet libellus incipiat in nullitate: tamen originalis causa est cā
app. principaliter enim voluit appellare et dicere sententiam
iniquam: sed quia hoc esset superfluum si sententia esset nulla
incipit a causa nullitatis dicens dico sententiam nullam: et si
qua est appello. causa tamen principalis est appellatio. et cau-
sa nullitatis est accessoria. Quando autem vna est causa prin-
cipalis: et altera incidens et accessoria: licet videatur contra-
rie tamen propter hoc non repellitur agens et hoc voluit di-
cere glo. in effectu. Cetera vide hic per Bar. et plenius per eun-
dem in l. si exprimis. de appel. ff. et per Joan. and. in. d. c. inter
monasterium. de re iudi.

2 **¶** Si feratur snia contra aliquam reformationem nouiter
factam an valeat.

1 **¶** **Cum inter.** **¶** Sententia que conti-
net expresse iuris er-
rorem est ipso iure nulla: et sic non est necessaria ap-
pellatio: sed si non exprimitur error: licet sit lata
contra ius: quod tunc valet: et est iniqua ideo nisi prouocetur transit
in rem iudi. b. o. Et hoc vltimum. pcedit nisi lata sit contra mi-
nozem ex falsis allegationibus: quod tunc efficit ipso iure nulla. ut
§. si ex fal. alle. in rubro et nigro: vel nisi sit lata contra absentem
ex falsis allegationibus: ut in l. si pretor. §. marcellus. ff. de ius-
di. Item procedit quod hic dicitur in sententia diffinitiva in
decreto vero seu interlocutoria: sufficit quod sit lata contra ius: li-
cet non expresse iuris errore: ut in l. si vero. §. frumentum. de fi-
deicom. lib. 2. l. si eie. et l. si tutor. de tu. et c. da. ab bis. ut in l. i. §.
bec verba. ff. ne vis fiet. et l. c. **¶** Contra primum tamen dictum
glo. opponit. de l. cum prolatas. ff. de re iudi. ubi valeat senten-
tia licet contineat expresse iuris errorem. et soluit pluribus
modis. Vera so. est quam tenent docto. que ponitur per glo. in
l. contraria. quod ibi illud ius non erat clausum in corpore iuris
hic secus. ideo si feratur sententia contra aliquam reformatio-
nem nouiter factam. et non clausam in corpore statutorum ta-
lis sententia valeret: quia tale ius non est notorium et ita pro-
bat l. contraria. Quidam tamen dicunt hoc verum quando non
est lata in loco ubi facta sit illa reformatio. als secus: quia tunc
esset notoria. licet non esset clausa in corpore statutorum cum
fiat in consilio quod representat totum populum: ut not. in l. iij. §.
que sit long. consue. contrarium puto. als locum raro haberet
quod dicitur hic licet enim consilium representet totum popu-
lum tamen ibi non est totus populus: sed quidā numerus cō-
siliariorum nisi fuisset factum in adunantia generali: vide Bar.
in. d. l. cum prolatas.

2 **¶** Si snia vel actus non valet appellatio est superflua.

1 **¶** **Ut proponis.** **¶** Causa preiudi-
cialis quousque pe-
det impedit exerceri alias particulares: ideo si eger-
centur non valent nec est necessaria appellatio. b. o.

2 **¶** Et quasi oēs. l. l. huius titu. tendit ad hoc quod quando snia vel
actus non valet appellatio est superflua: et licet non fiat non pre-
iudicatur parti. nā in casu huius. l. qñtio decurionatus est pre-
iudicialis ad alias particulares: quod nisi quis sit decurio non po-
test vocari ad officia publica. secus si sit: si ergo aliquis vocatus
est ad decurionatum: et ipse appellauit. et sic pendet ista que-
stio si ea pendente eligatur ad aliud officium: ut ad duumui-
raturum non valet vocatio nec est necessaria appellatio: si enim va-
leret fieret preiudicium questionis decurionatus. quod presumere-
tur decurio cum aliter non posset esse duumuirator: et hoc fieri non
possit imo econuerso illa pendente non potest procedi ad alias
electiones particulares dicuntur autem decuriones consilia-
rij civitatis.

2 **¶** Si plures sunt delegati in vna causa et vnus eorū deficiat
ut quod moriatur an expiret iurisdictio omnium.

3 **¶** Si omnes interueniunt et ferant diuersas sententias que sen-
tentia seruabitur.

1 **¶** **Am magistratus.** **¶** Si plures
sunt delegati
in vna causa sententia lata ab vno vel ab aliquibus
ex eis non interuenientibus alijs est ipso iure nul-
la ideo necessaria non est appellatio. hoc dicit. Sed quare est
et iij

a **¶** Biennium. Ad
de de. appella-
ti. ubi docto. de
appel.

b **¶** A snia nulla
Adde. l. qñda mu-
lier. fam. ber. et
in l. cornelia. de
iure patro.

a **¶** Item et tertio.
adde. teg. i. c. sua
nobis. de appel.
Bal. in. c. signifi-
cantib. in fin. de
offi. deleg. Bar.
ba. in rub. de fo-
ro cōpe. in. vj. co-
lū. idē Bar. qñ.
et in. c. in. iij.
volū.

nulla cum quilibet eorum videatur habere iurisdictionem in solidum: qz iurisditio est ius incorporeale qd diuidi nō pot. et go transit in quilibet in solidum: vt materia seruitutis: vt. l. stipulationes. ff. de ver. obli. ¶ Respondeo qz licet istud esset verum tñ exercitū iurisdictionis non transit in quilibet in solidū sed in omnes simul ideo debent omnes interuenire. et si vnus solus deficeret vt qz moreretur eggeret iurisditio omnium in. c. vno delegatorum. de offi. dele. licet quidā dicant qd nō eggeret sed expectatur qd alius loco eius subrogetur. quod nō est verum. vt in. d. c. ¶ Quod autem si vnus absoluit alter condēnat. Dic tñ qd si aliqua illarum lata est a maiori parte illa seruatur: si autē equales sunt proferentes tñ preferitur illa que fauorabilior est. vt lata pro libertate vel lata pro reo absolutoria Si non apparet que sit fauorabilior valet illa quam approbauerit delegatus si erant indices delegati. si autē ordinarij tunc aut erat plures. vt vniuersi et valet illa que lata est a maiori parte. et vocatur maior pars fm consuetudinem ipsorum in alijs actibus: vt si causa fuit commissā collegio priorum vel alicui capitulo. Si autem erant plures: non vt vniuersi: sed vt singula res distinguitur. Aut inceptum simul omnes cognoscere. et si mul debent omnes pronuntiare. als non valet. Aut aliqui tantum. et tunc quando omnes sunt ordinarij quilibet habet iurisdictionem. et etiam exercitum in solidum nisi aliud appareat. vt in. l. j. de offi. consu. tñ valet sententia illius vel illorū qui inceptum: que omnia dic plenissime per Bar. post glo. in. l. pomponius scribit. als incipit si vni. et. l. inter partes. et. l. duo. ff. de re iudi.

Era ratione. ¶ Impositio mulcteyl sua iurisdictione est ipso iure nulla. hoc dicit. Vel sic Abi iudex excedit metam sue iurisdictionis non valet sententia ipso iure. Et premittit id qd habetur in. l. eos. s. de modo mulc. qz aliqui indices possunt in plus mulctare aliqui in minus. Si ergo aliquis iudex poterat mulctare vsqz in. g. et mulctauerit in. g. ipso iure nō valet nō solū in. v. que sunt vltima suam iurisdictionem. sed etiam in totum est nulla. qz sententia est indiuisibilis: et non pot pro parte valere quādo est vnus articulus vel vna res vel summa: vt. l. in hoc iudicio. ff. de her. ad quod vide quod no. per glo. et docto. in. l. i. ff. de iurisd. om. iudi. et. s. de re iudi. l. j. ¶ Glo. opp. de. l. qd ergo. s. pena grauior. ff. de infra. Et soluit distinguendo inter mulctam et penā. Tu dic qd ibi poterat ex virtute sue iurisdictionis non solum condemnare in duplum: sed etiam in quadruplum. vnde si cōdemnauit in quadruplum cum deberet cōdemnare in duplū valet sententia licet sit iniusta. hic non poterat mulctare in tanta qritate qta mulctauit ex virtute sue iurisdictionis: vnde qz sicut non potest valere in eo qd est vltra sequitur qd nec valet in eo quod non est vltra propter naturam sententie de qua dicit: et sic inutile trahat ad se vtile: et adde quod not. per glo. j. de pen. l. incredibile.

2. ¶ Sententia lata non in termino peremptoriū ad quez fuit quis citatus non valet. Quid si feratur die sequenti.

Am non ex eo. ¶ Sententia delegata lata extra tēpus vel vltra tempus appositum in sua delegatione nō valet tanqz lata a non habente iurisdictionem: ideo appellatio non est necessaria. b. d. fm vñ intellectū. ¶ Secūdu alium dicit qd sententia lata in termino peremptoriū ad quem fuit citatus non valet. b. d. ¶ Prima lec. pdest nisi terminus fuerit prorogatus de cōsensu partiū: vt in. l. j. s. sed et iudex. ff. de iudi. Secūda lec. procedit nisi lata sit die sequenti ad quem iudex potest contumacē expectare. vt in. l. consiluit. de offi. dele. Si ergo fuisset citatus ad heri de sero ad audiendam sententiam et non comparuisset et sententia feratur cōtra te hodie valet: sed si ferretur cras vel vltiori die secus. ad quod vide. l. si vitem s. fin. quod vi aut clam. ff. et qd ibi per Barto. Item quod dicitur de die idem de boia: vt si esset citatus de mane et feratur snia de sero. vt in. d. l. si vitem. s. si. Sed Bal. tenet hic: et dicit se consiluisse qd si citatus non compareret in termino: et fuit accusata eius contumacia possit ferri sententia quādo cumqz ipso vltiori citatio: et ergo postqz est qumag amplius nō est citandus. ¶ Adibi videt hoc periculosum dicere. qz si nō fertur snia illa die vel sequenti dico qd nō reputat cōtumag ideo necessaria est vltiori citatio: als nō valet snia p. l. illa si vitem. s. si. et vide glo. in. l. de ver. obli. s. omnis. qd mouet istud dubiū. Quādo ergo debet snia ferri si aliqz citatus est: vt cōpareat tali die. Respondeo pot ferri vel de mane: vel de sero. Si autē erat cōsuetudo sedendi de mane: et de sero: et vtroqz tpe debet

citatus cōparere: et dō expectari vsqz ad vltimū extremū cū iudex vult recedere a tribunali: qz vsqz ad vltimū extremum habet de tempore comparendi.

2. ¶ Si ex pluribus iudicibus delegatis vnus tantū fuit corruptus an valeat snia lata ab omnibus simul.

Enales. ¶ Sententia lata a iudice corrupto p pecuniam est ipso iure nulla: et appellatio non est necessaria. b. d. Quod intellige etiā si de se sit iusta. nā ex hoc ipso est lata p pecuniam dicitur iniusta: et nulla: et eodem modo dicitur testis corruptus per pecuniam est ipso iure nullus nec est danda fides licet non appareat qd dixerat mendaciū: et vide Inno. de pba. c. l. i. cet. post prin. super ver. post sententiam. in. l. i. ibi. Sed nūquid sufficit et. ¶ Sed quid si ex pluribus iudicibus delegatis vnus tantū fuit corruptus an valeat snia lata ab omnibus simul. vide in Spe. titu. de sen. s. iugta post prin. et etiam Bart. in aut. qui semel. s. de pba. in. v. col.

Spater tuus. ¶ Defectus etatis redit nominationem ad pater tuus. ¶ Si vnus iudex appellat: et prosequitur victor: nō potest appellare pater tuus. ¶ Si vnus iudex appellat: et prosequitur victor: nō potest appellare pater tuus. ¶ Si vnus iudex appellat: et prosequitur victor: nō potest appellare pater tuus.

Victor. ¶ Si vnus iudex appellat: et prosequitur victor: nō potest appellare pater tuus. ¶ Si vnus iudex appellat: et prosequitur victor: nō potest appellare pater tuus. ¶ Si vnus iudex appellat: et prosequitur victor: nō potest appellare pater tuus.

Quorum appellationes non recipiuntur. Rubrica.

1. ¶ In titu. precedenti tractatur de app. qd ideo sunt nulle nō qz sunt pbihibite: sed quia non sunt necessarie: vt qñ interponitur a snia vel ab alio acto nullo nec essent viles si recipiuntur cū grauatus sibi possit per aliam viam consulere. In isto tractatu de appel. que ideo sunt nulle: quia prohibite non aut quia non sint necessarie vel viles: imo essent viles et necessarie si interponeretur a sententia valida: et sic si nō appellatur transiunt in rem iudica. tamen non appellatur. quia in certis casibus prohibita est appellatio de quibus in hoc titu. et. ff. eo. de ap. recip. et in Specu. de appel. s. in quibus vers. plene vide. et in. ij. q. vi. c. si quis.

2. ¶ Quod virtute huius citationis generalis q quis cōpareat ad causam agendam si non comparere possit perueniri vsqz ad sententiam diffinitiuam.

3. ¶ Verus cōtumag nō appellat etiā si fuit solum citatus generaliter ad pcedendū in causa et qz dicatur verus cōtumag: et si cōpareat post latam sniam iudice adhuc sedēte pro tribunali: an purget contumaciam vt audiatur appellans. et nū. l.

4. ¶ Abiciūg pceditur contra absentē dicitur pcessus summarius quātūcūqz plene cognoscatur.

5. ¶ Quod etiā in causis summarijs verus contumag nō appellat. An vera contumacia procuratorum auferat dño potestatem appellandi.

Ius qui. ¶ Verus contumag nō appellat. b. d. Et dicit verus contumag quo ad hunc effectum quando citatus personaliter dixit expresse nolle cōparere. et sic apparet qd contempsit iudicem: als se excusat fm Angl. qui dicit ita praticari. Sed gl. hic tenet qd sufficiat qd fuerit inuentus et citatus personaliter licet nihil responderit: et etiam tunc non comparendū videtur contemnere iurisdictiones iudicis. Alij dicunt etiā si non fuit inuentus ad domum si tamen ad eius notitiam peruenit citatio si non comparuit esse verus contumag per. l. ex consensu. s. fina. de appel. et istam partem ibi Barto. tenet et vide glo. in. l. men. j. de do. et contu. Ista tamen. l. limitatur nisi compareat post latam

post latam sententiam iudice adhuc sedente pro tribunali: qz tunc purgat contumaciam: et audiatur appellans vt in. l. dia. us. ff. de in. integ. resti. ¶ In teg. ibi. Cum ad agendam causas vocatus esset. Not. hic diligēter qd virtute huius citationis generalis q quis compareat ad causam agendam si non comparere possit perueniri vsqz ad sententiam diffinitiuam. De hoc in. l. cōsentaneum. quō et quando in. sed hoc opinio fm Angl. reprobatur. ¶ Itē ex hoc nō. qd verus contumag nō appellat non solum eo casu quo fuit citatus specialiter ad sententiam audiendam sed etiam si generaliter ad pcedendum in causa si eo non comparente fuit processum ad diffinitiuam: licet nō videatur solum citatus ad sententiam audiendam: sed potius pcedendum in causa. ¶ Oppo. qd imo contumag appellat: vt. ff. de iudi. l. post editum. s. si. et. l. ab eo. s. quomodo et quando in. Dicit glo. ibi loquitur in ficto contumace hic in vero. Vel dic fm Salī. ibi loquitur in contumace presumpto: qz potest esse qd ideo nō cōparuit non quia contempsit iudicem: sed alia causa. et sic admittitur probatio in contrariū. ¶ Item adhuc oppo. de. l. creditor. s. iustus. ff. de app. So. hic quādo contumacia fuit commissā in non comparendo: ibi quādo in alio: vt in non egibendo vel in non restituendo. et idem si non iurando de calū. in quibus nō prohibetur appellatio. ¶ Sed tertio oppo. dum teg. dicit. Negotio prius summatim perscrutato. quia nō debet perscrutari summatim. sed plene per. l. iudices. s. de iudi. l. i. que incipit. Sed quomodo soluit tribus modis. ¶ Primo fatendo contrarium: et quod hic dicitur importat vt licet dicatur fuisse plena cognitio respectu partis que fuit prefens quia tamen contra absentem fuit processum dicitur summaria quia si fuisset prefens potuisset aliqua dicere vel allegare que nō fuerunt dicta nec allegata. ¶ Ista est vera quā tene menti. quod vbi cūqz proceditur contra absentem. dicitur processus summarius qz tūcūqz plene cognoscatur et omnia necessaria sententur. et ita debet intelligi qd no. per glo. in. l. fulcinius. s. cum antem. qui. et. cau. in. pos. ea. Vel dic secundo qd loquitur hic quando causa erat de se summaria. quod dic. vt in. l. iij. s. idem. ad egbi. ¶ Et hoc nō. qd etiam in causis summarijs verus contumag non appellat fm Barto. Vel dic tertio quod ista verba determinant sequentia non precedentia vt sit sensus an appellatio sit recipienda vel non debet summarie pscrutari. Glo. reprobatur dicens quod imo plene. Dicit Barto. not. glo. rogo te an appellatio debeat recipi vel non: vel nō debeat plene cognosci: ideo si iudex eam sine cause cognitione reijciat potest appellari: et pertinet cognitio ad iudicē ad quē vt plene not. per glo. in. l. i. ff. nil. no. ap. pendem. ¶ Ultimo an vera contumacia procuratoris auferat dño potestatem appellandi. Dic. vt in. l. j. in. ff. quando ap. sit vbi doc. notant qd nō et Inno. in. c. i. vt lit. non conte.

2. ¶ Qui cōfessus est p procuratōrē cui dedit speciale mandatum ad confitendum pot appellare. Vbi cūqz quis est condemnatus ex presumptione iuris et de iure non potest appellare.

3. ¶ Confessio tunc tollit beneficium appellandi quando emanauit ante sententiam.

4. ¶ Confessio dicitur non spontanea si est facta metu tormentorum nec prodest ad condemnationem nisi consensus perseueret in ea.

Bseruare. ¶ Conuictus et sponte cōfessus non appellat: scus si sit conuictus tantum non aut cōfessus vel confessus non tamen sponte vel formidine tormentorum. b. d.

2. ¶ Ista bona. l. ¶ In teg. ibi non etiā propria. not. fm Bal. qd non prohiberetur appellare si fuisset confessus non voce propria: sed per procuratorem cui dedisset speciale mandatum ad confitendum: qz plus operatur confessio facta propria voce eius in deqz possit perpendere qua constantia qua titubatione cōfiteatur. et sic an confessio sit vera vel non. Et not. qd enumerat hic. qd genera delictorum. Quid autem in alijs delictis. Glo. tenet qd idem. qd etiam in causa civilī habeat locum quod hic dicitur qd videtur sequi Bart. sed alij tenent qd sit speciale in istis criminalibus. de hoc vide in. c. romana. de appel. lib. vi. in ver. si autem post glo. que incipit. ¶ Ito. adde dicit Bal. idem esse vbi cūqz quis est cōdenatus ex presumptione iuris. et de iure: vt nō possit appellare vt ipse nō. de adul. l. antepenna. ¶ Et nō. glo. qui incipit Sponte in fin. qd tunc cōfessio tollit beneficium appellandi qñ emanauit ante sententiam: qz tunc sententia censetur lata virtute confessionis: scus si post factam condemnationem fatetur se esse criminofum: qz tunc sententia non videtur lata virtute confessionis: et vide Bar. in. l. constitutiones. ff. de appel. et Bal. in. l. vlt. de iudic. in fin. s. de bere. act. ¶ Ultimo no. teg. in fin. dum dicit. formidine tormentorum. qd confessio

dicitur non spontanea si facta metu tormentorum non solū si fuit facta postqz quis fuit tortus vel postqz est in tortura: sed etiā ad hoc si tortus non fuit timet tamē torqueri ex verisimilibus coniecturis et ideo non prodest ad condemnationem nisi perseueret in ea nec auferit beneficium appellandi. Circa hoc vide Sandi. in tractatu torture in rubr. viij. et. ff. de iniur. l. itē apud q. questionem cum sequen. ¶ Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi. Item oppo. quia si in confessione ne facta in tortura quis perseuerat dicitur spontanea: et sic debet auferre beneficium appellandi. Iste vero teg. simpliciter loquitur qd non auferit dum dicit: aut formidine tormentorum territus. Sol. intellige sane quando in ea non perseuerauerat Vel dic quod etiam tunc si tamen erat conuictus talis confessio tollit beneficium appellandi.

2 ne verba q̄ reali. vt. i. de ap. l. si quis pronuntiatione. ¶ **Ita** ta men ex istis glo. fm Bar. qui transit cum eis qd ab interlocu toria que fertur post sententiam diffinitiuam potest appellari de iure ciuili nam ista pronuntiatione q̄ sententia sit executioni mittenda est interlocutoria: sic non obli. l. pe. j. quia ibi in ea que fertur ante diffinitiuam. Certe etiam tunc si nō sperat nec expectatur alia diffinitiuam potest appellari. vt ibi nota. nam ideo prohibetur appellatio ab interlocutoria. quia grauamē illatum per eam potest reparari per appellationem interpositam a diffinitiuam. sic videtur sup̄flua appellatio. Si ergo nō spectatur diffinitiuam cessat ista ratio. ergo cessat prohibitio.

3 ¶ **Item** in alia glo. que incipit. Et si satis no. tres modos in quibus exceditur modus executionis scilicet quando capitur res maior cum possit capi minor. Vel cum sit pro maiori q̄tate q̄ sit facta condemnatio vel quando fieret executio ante tē pus. Vel quarto quando non admitteretur exceptio que pos set opponi post sententiam que sunt multe. vt nota. in. l. i. s. de iur. et fac. igno. ¶ **Et** not. glo. fm quam exceptiones iste nō so lum possunt opponi post sententiam: sed etiam hoc ad istam glo. videtur autem sufficere quod possint opponi post senten tiam: et quod saltem debeat opponi ante lapsum talis tempo ris cuius contrarium vult ista no. glo. In alia glo. que incipit Scilicet apud sequestrem oppo. tribus modis contra limita tiones de quibus hic in tertia parte. l. primo q̄ non admittat ur ista sequestratio rei mobilis per. l. i. s. de probi. seque. So lu. ibi non erat lata sententia hic erat lata: transiuerat in rem iudi. sic maior est presumptio pro eo qui obtinuit. ¶ **Itē** op po. de. l. iij. s. de ap. vbi pendente appel. omnia debent stare in eisdem terminis: et nulla nouitas fieri. Solu. verum est quan do appellatur a sententia lata super principali negotio. hic ve ro ab executione iniusta. ¶ **Et** not. istam so. per quam dicit Barto. q̄ si peto executionem instrumenti ex forma statuti: et facio capi debitorem: certe ipse potest appellare ab ipsa captu ra quia ista. l. loquitur quando appellatur ab executione sentē tie diffinitiuę: quia tunc est quid imputetur appellanti quare non appellauit a sententia que ratio cessat cum appellatur ab executione instrumenti. Queritur ergo vtrum captus de beat statim relaxari: et videtur quod sic per illam. l. Contrariū est verius per istam glo. quia hic fuit capta res mobilis super qua lata erat sententia tamen non relaxatur sed deponit. Ad d. de t̄ quod talis captus quousq̄ detinetur potest appellare nō obstat quod lapsi sint. g. dies a tempore capture quia semper continuo infertur sibi iniuria ex retentione: et sic appellat ab illa retentione que fit hodie: nota. vt in specu. de appel. s. i. ver. non fm mentionem. Et adde quod per eandem no. in titu. de cita. in. s. i. ver. quid si reus. ¶ **Ultimo** oppo. q̄ non debeant se questrari fructus rei immobilis nisi sit timor de dilapidatio ne. vt. ff. de appel. l. imperatores. s. si. so. verum est quando fuit appellatum a sententia: sed hic fuit appellatum ab executio ne sententie quo casu non distinguitur sit suspicio vel non. q̄ maior est presumptio p̄ actore postq̄ sententia transiit in rem iudi. q̄ in casu precedenti vbi non transiit. ¶ **In** alia glo. su per verbo articulus. queritur de intellectu litere quid vult di cere dum dicit. Vel ab articulo et respondet pluribus modis: tene secundam vt intelligatur cum appellatur ab executione vel a pronuntiatione super aliquo alio articulo super quo pos sit appellari. ¶ **Et** sic nota. quod sicut punitur qui frustratorie appellat a diffinitiuam ita et qui ab interlocutoria. Breuiter iste pene non sunt hodie in vsu: et sufficit quod appellans succum bat et condemnatur in expensis. vt dicit in. l. eos. versu. ne te mere. de appel. s. ¶ **Querit** glo. in fin. si aliquis est condem natus de duobus criminibus ad diuersas penas: et appellat ab vna an super sedebitur in alia. Respondet non tamen be ne declarat. Breuiter aduertet: quia iudex debet conari vt vtrā q̄ patiatur sicut meretur. Aut ergo impositio pene vnus nō tollit nec irritat alteram penam tunc non est super sedendum: sed est fienda executio in illa in qua non est appellatum: et cum postea pronuntiabitur in causa appellationis confirmatio fen tentiam imponetur altera pena. Si autem sint tales pene qua rum vna tollit alteram: puta pena mortis: et pena amputatio nis pedis. nam postq̄ esset mortuus frustratorum esset am putari pedem: et tunc si fuit appellatum ab illa que imponit penam mortis: et sic maiorem non super sedebitur in minori: quia illa imposita nō impeditur imponi pena mortis ex pre dicta causa appellationis. Sed e conuerso si fuit appellatum ab illa que imponit penam pedis super sedebitur ab illa que imponit penam mortis: quia si non super sedebitur et impone retur pena mortis non posset postea imponi pena pedis: et sic appellatio remaneret frustratoria: debet ergo expectari finis:

et postea incipietur a pena pedis qua imposita imponetur pena mortis.

¶ **Uisquis.** ¶ **Ne** heres scriptus in possessio nem mittatur appellari non pot. b. d. Sed licet non possit appellari potest tū querelari: de nullitate di ci. vt. s. de edi. di. adri. tol. l. edicto. versu. si autem aliquis et ibi not. in glo. super versu. missus est. Et si dicat ista est differentia verbalis. Respondetur quod imo est etiam realis: quia si pos set appellari posset etiam retrahere causas ad superiorem et re moueri de manu iudicis coram quo fuit petita missio. Sed q̄ non potest appellari si vult contradicere habebit necesse corā eodem iudice hoc facere.

¶ **Quā** possit appellari ab interlocutoria et qd in singulis acti bus iudicialis tam ante litem cōtestatam q̄ post.

¶ **Inter sententie.** ¶ **Ab** interlocutoria non appellatur hoc dicit. Et hoc de iure ciuili s. de iure canonico a qua libet interlocutoria appellatur ideo in curia roma na lites sunt immortales. Et refert Specu. q̄ coram eo pende bat vna questio cum esset auditor in curia que fuerat incepta ante eius natiuitatem et refert q̄ erant. g. iij. anni. et miro qd in tenera etate fecerat illud opus quod est quid miraculosum. ¶ **Ite** de iure ciuili videt q̄ possit appellari: licet non sit magni preiudicii. interlo. per. l. i. in maioribus. de app. s. propter hoc quidam fatentur contrarium et dicunt q̄ non potest appella ri ab istis iudiciis de quibus hic in teg. vt habetur in fin. gl. quia multe. l. l. sunt in quibus dicitur contrarium. Glof. tamen non placet hoc opi. et ad. l. q̄ contrarium videntur dicere gl. hic respondet et ad quālibet de per. s. Tamen recolligendo om nia dicit q̄ tunc non appellatur quando talis interlocutoria af fert preiudicium quod potest tolli et reparari in appela diffinitiuam: quia tunc redditur appellatio superflua. Si autem nō potest reparari in tali appel. tunc bene etiam de iure ciuili po terit appellari. vt not. in. l. ab executione. In gl. que incipit. vt si satis. in. fi. vt quando lata esset post diffinitiuam et sic alia nō expectatur diffinitiuam. vt cum pronuntiat executionem fore fiendā. Item si lata esset ante diffinitiuam tamen non speraba tur ferri alia diffinitiuam per hoc videtur q̄ si fuerat bis appel latum et in causa secunda appellationis lata sit interlocutoria possit ab ea appellari: quia non speratur alia appellatio cum non possit tertio pronuntiar: et sic non possit reparari grauamē a diffinitiuam. Eodem modo si est talis interlocutoria que totam decidit causam poterit appellari et istis casibus loquit ur. l. allegat in glof. quod prosequere: vt plenissime exami nat Barto. in. l. ij. s. de appel. reci. vbi in singulis actibus iudi cialis tam ante lit. cōtesta. q̄ post: querit an possit appellari vt a citatione si assignatur nimis paruum tempus vt si assigna tur iudicem fore competentem vel non et in aliis actibus quod plene examinat. bene per quatuor col. et al. in. l. ij. s. de epis co pali audientia.

¶ **Publicarum.** ¶ **Publicas** debi tus non appellat. b. d. Si non est manifeste cōi ctus bene appellat vt in glo.

¶ **Si** pendente appellatione mors in terueniat. Rubrica.

¶ **Tiam** post. ¶ **In**stātia causę ap. trāsit ad hered. b. d. Sic et causa principalis vt in. l. si cū hominē. de fideius. ff. debet ergo heres psequi causam: als sententia transit in rem iudi. Videatur q̄ nō teneretur prosequi: et q̄ causa ap. exingueret per mortem appellantis: et sic expediret de nouo litem inchoa re: sed non est verum vt hic patet.

¶ **Uisquis.** ¶ **Ab** annotatione bonorum po test appellari: et appellatione pē dente morte rei pena extinguitur: et bona ad heres dem transeunt: hoc dicit fm vnam lectu. ¶ **Et** tunc oppo. de. l. sequen. vbi quando est facta ademptio bonorum ex presse. licet extinguitur causa quantum ad impositionem pe ne non tamen extinguitur q̄tum ad ademptionem bonorum expresse factam. Sed hic annotatio bonorum fuit facta expres se et sic durat causa post mortem. et sic non transeunt bona ad heredem sed expectatur euentus litis. et si feratur sententia cō tra criminofum bona annotata remanebunt apud fisco. So lu. l. sequens non ob. q̄ loquitur quando fuit appellatū a snia super crimine lata. leg. ista q̄ fuit appellatum ab annotatione bonorum

bonorum. Aliqui dicunt: et illam tenet Lyn. q̄ loquitur quā do fuit appellatus a snia sup crimine lata: et ambas lec. tangit glo. si. banc secundam tenet Ly. Bar. tenet primam tanq̄ ma gis no. Et premittit quod habetur in gl. j. de ista annotatione bonorum que olim fiebat. Sed hodie non est in vsu nec fit. q̄ bona non confiscantur quando q̄s venit cōdēnandus ad mor tem naturalem. vt in aut. bona damnatorū. j. de bo. profcri. ta men quia loco istius annotationis sunt hodie banna cum ter mino ad comparandum. quo elapso habetur abiens pro con fesso: et aliquando p̄ condemnato.

¶ **Uisquis.** ¶ **Expressa** ademptio bonorum morte appellantis non perimi tur. secus in tacita. b. d. Bar. ¶ **In** teg. ibi bona quo reo adimat. s. tacite hoc est dicere q̄ est differen tia an ademptio bonorum veniat ex natura capitalis pene qd q̄s fuit condemnatus ad penam mortis ciuilis vel naturalis quo casu venit confiscatio bonorum licet expresse facta nō fue rit: et tunc mortuo criminofum sicut extinguitur causa principa lis criminis et pene: ita et tacite confiscantur. Aut nō facta fuit confiscatio p̄ iudicē: tūc licet extinguitur causa criminis quo ad penā criminalē non extinguitur quo ad confiscationē bo norum. sed expectatur finis litis: et si p̄ntietur contra crimi nosum remanent bona confiscata. alias restituntur heredi. et istud p̄cedit q̄n confiscatio nō erat facta facta eodē modo quo inberet. nam inberet ad successore. et facta fuit principaliter. q̄ cū dicit condēno ipsum ad mortem: et bona ipsius confisco. sed si digisset cū confiscatione bonorum que dictio cū coniungitur accessorie tunc extinguitur sicut causa principalis faciunt not. in. l. i. et. ij. cum se. de pecu. lega. ff.

¶ **Pater meus.** ¶ **Causa** appellatis in terminatione morte appellantis expirat. b. d. Et est ratio quia finitur causa ppter quam fuerat interposita: postq̄ enim mortuus est non potest compelli: vt gerat officium frustra ergo fieret prosecutio appellationis si post eam non posset sequi effectus sicut in causa criminali expirat morte criminofum: quia non posset pena imponi. vt. l. progi.

¶ **Uisquis.** ¶ **Licet** moriatur ancilla peti ta cum peculio durat tū causa appellationis ppter peculū. b. d. Certe etiam si so la ancilla fuisset petita nihilominus ea mortua pōt durare causa: q̄ p̄ cōtestationē perpetuatur lis: et sic poterit cō demnari possessor si non fuisset peritura penes heredem: quia fuisset distractus. litem si uerberatum. s. si. de re iuen. vel etiā ppter stipulationem de euictione: vt in. l. vtiq̄. que statim se quitur post illum. s.

¶ **Vnus.** ¶ **Altra** tempus qd datur ad pro sequendam appellationem dant heredi appellantis quatuor menses. b. d. ibi. Sin autem qui. iij. menses incipiunt currere lapso tem pore qd datur heredi ad deliberandum vel per iudicem fm gl. vel per. l. cum antiquioribus fm doc. hoc dicit. not. ista. l. Et in vtroq̄ dicto est singularis: nam per eum patet q̄ faciente here ditate non currit tempus appellationis psequende q̄ habet bat defunctus quod perpetuo tene mentis: hoc durante tem po ad deliberandum: sed lapso bene currit. vt hic colligitur ¶ **Quero** quid si heres decessit infra. iij. menses an suo heredi dantur alij quatuor menses diuersi. Dic q̄ non q̄ tempus se mel suppletum iterum nō suppletur. vt no. in simili in. l. prope randum. s. si autem in medio. s. de iudi. per. Ly. vbi o minio vide. ¶ **Glo. oppo. de. l. cum** antiquioribus. s. de iure deli. Sol. illa suppletur per istam.

¶ **De his qui per metum iudicis non ap pellauerunt.** Rubrica.

2 Non sufficit habuisse iustū timorē nisi sequat p̄testatio et p̄testatio debeat fieri publice et coram honestis personis.

3 P̄testatio qualiter tunc succedat loco appellationis et nu mero. l. et. 2.

¶ **Contra.** ¶ **In** curia principis cessat p̄sumptio iusti timo ris. hoc dicit. l. i. Et qui propter timorem vanū omittit appellare videtur snie acquiescere. Si vero timor sit iustus tunc potest omittit. et ta men debet p̄testari infra tempus appellationis quod per eum non stat: et quod libenter appellasset nisi time ret. et allegaret causam timoris quo casu talis p̄testatio ha betur pro legitima appellatione. hoc dicit. l. ij. De cuius intel lectu: et totius materie vide plenissime per Bar. in repe. quas

fecit in. l. de pupillo. s. si quis ipsi pretori. ff. de operis noui nū tia. vbi plenissime banc examinat materiam. ¶ **Ita** not. in. fi. qd non sufficit habuisse iustū timorem nisi fuerit p̄testatus. Item quod p̄testatio debet fieri publice. l. corā honestis per sonis. vt in. c. si iustus metus. de appel. Item quod debet fieri infra tempus datum ad appellandū et sic infra. g. dies. Item quod debet continere causas. intellige s. propter quas nō ap pellauit non autem causas iustificande appellationis: quia cū appellatur a diffinitiuam non requiritur expresse causa licet se cus quando ab interlocutoria. vt in clemen. appellanti. de ap. ¶ **Ultimo** q̄ p̄testatio succedat loco appellationis. vt in d. l. de pupillo. s. si quis ipsi pretori. vbi succedat loco nuntia tionis. Cetera dicit vt ibi.

¶ **Si vnus ex pluribus appellauerit.** Rubrica.

¶ **De** materia huius titu. habetur. ff. de appel. l. si separatim in prin. et in. s. si. et ibi glo. et Bart. distinguunt plene in hac materia.

2 Victoria vnus an prosit alteri.

3 Practica pro illo qui emitrem quam nunc alius possidet et cō finia sint mutata.

¶ **Iudici.** ¶ **Si** a sententia lata cōtra vnus appellauerit alter non appellat: et etiam victoria per eum obtenta prodest alijs non appellatibus quā do causa erat communis: et vna et eadem erat omniū defensio: sed restitutio in inte. impetra ta per vnū alij non prodest. hoc dicit cum. l. sequen. Et intel lige quando vna tantum erat sententia. Si autem plures: q̄ contra quemlibet de per se lata est: et esset eadem causa: et eadē defensio tunc tot appellationes sunt necessarie quot sunt sen tentie: et victoria vnus alteri non prodest. vt in. d. l. si separa tim. in princip. Similiter si non esset eadem causa defensionis quia essent plures tutores: et vnus gessit et male: alter nō gessit similiter et male: quo casu vterq̄ tenetur: licet primo con ueniatur gerens q̄ non gerens. iuxta not. in. l. i. s. de transacti. et etiam victoria vnus alteri non p̄dest: vt patet hic. Et ple ne distingue. vt in. d. l. si separatim. in. fi. nō tamen intelligas q̄ appellatio vnus censetur facta per quēlibet: sed per illum so lum tamen prodest alijs: vt in. l. scio. s. i. de app. de qua glof. op po. ¶ **Itē** oppo. quod victoria vnus non prodest alteri nisi sit causa indiuidua: vt feruuitis. vt. ff. si. ferui. ven. l. loci corpus. s. si fundus. Solu. ibi loquitur in causa principalis: et hic loqui tur in causa appellationis in qua non refert an sit indiuidua. ¶ **Et** nota in illa. l. i. in princip. fm Barto. pro practica si produ co instrumentum contra te super tali re quā possides per quod apparet quod ego vel pater meus illam rem emimus: et fuit nobis tradita. et sic est mea. Tu excipis quod in illo instrumē to continentur quedam confinia que non reperiuntur hodie in illa: quia forte sunt mutata: et propter hoc dicis instrumen tum non concludere contra te. practica est quod faciam articu lum quod talis res contenta in meo instrumento cum talibus confinibus: et illa quam possides continens alia confinia est vna et eadem: quia confinia sunt mutata: sed non substantia rei alias non probata identitate non concluderet mea. proba tio vel meum instrumentum: et vide circa materia in barum legum quod nota. in Specu. de appellatio. s. i. versu. item si plures cum sequen.

¶ **Si de momentanea possessione.** Rubrica.

2 An eo modo quo denegatur appellatio a snia lata in cau sa possessorij denegetur etiam restitutio in integrum si ille con tra quem lata est erat minor.

¶ **Uisquis.** ¶ **Ab** sententia lata super posses sione nō affert perpetuum preiudicium causę pro prietatis: et granamen quod affert potest repa rari p̄ iudiciū proprietatis: ideo mittitur ege cationi salua causa proprietatis. hoc dicit fm communem intellectum. Alij dicunt quod bene potest appella ri tamen appellatio non suspendit executionem sententie: sed p̄cedens est communio: et vide Barto. in. l. ij. de appel. re ci. et Bald. in. l. ij. s. de episco. audi. circa. fi. et Dyn. in. l. incerti. j. de interdi. in addi. Specu. tit. de app. s. in quibus. in addi. que incipit. Abi de interdicto et. ¶ **Ita** not. etiam gl. fin. que plenissi me disputat an eo modo quo denegatur appellatio a sententia lata in causa possessoria denegetur etiam restitutio in integ. si ille contra quem lata est erat minor vel aberat causa reipub. et ar

¶ **Si** is qui. add ad intellectū hu ius legis et eius materie. vide la te bar. in. l. si. col. iij. j. de iure fisci. li. g. l. ur.

¶ **P̄testatio** succedat. Adde doc. in. c. vna sen tentia de appel.

quid pro et contra multa plene determinat q non p multas rationes facit qd not. s. de sacrosan. eccle. aut. quas rationes. 2 de prescript. xxx. an. l. i. in glo. que incipit. quia tunc ver. an. autem. 2. l. vt perfectius. de anna. excep. in si. magne glo. 2 in ad di. Specu. de resti. in integ. s. i. in addi. que incipit. Saluo. 2 de appel. s. in quib. in addi. que incipit. Abi de interdicto. 2 per Bal. in aut. si captiui. de epi. 2 cle. s. ver. quarto no. omnino vt delictet in contrariu faciat glo. que est in. l. exigendi. de pocu. Similis glo. que docet disputare est in. l. vir pgo. ad velle. in glo. magna. in. s. si. Non sunt alia.

**Ne liceat in vna eademq causa ter-
tio pronocare.** Rubrica.

- 2 **Habens contra se tres snias cōformes** 2 succubuit in du-
plici appellatione lz non possit appellare tertio: an possit di-
cere de nullitate alicuius illarum sententiarum.
- 3 **In causa appellationis cōtestatur lis si ambe partes sint pres-
entes.**

Quis in. **Qui succubuit** i dupli-
ci appellatione non pōt
tertio appellare super eisdem articulis: et etiā
supplicare: et recusatio iudicis non numerat
numero appel. b. d. **In** text. ibi. Iterum. i.
bis: sic habes contra te tres snias cōformes
2 succubuit in duplici appellatione. Sed qd licet non possis
appellare tertio: an possis dicere de nullitate alicuius istarū
sententiarum. Videtur q sic: qd vte sunt diuerse: 2 videtur re-
manere vna sublatā: vt in. l. si domus. de ser. y. predi. Contra-
rium dic q nō potest dicere de nullitate quousq misse fuerint
egrecutioni. vt in. cl. de re iudi. qd tñ declar. vt ibi not. **In**
text. ibi. Et bene dicit ei quia alteri parti bene esset licitum 2 ter-
tio 2 quarto pronocare: qd esset super diuersis articulis. **In**
text. ibi. Nec sententias: premittit q a prefeto pretorio non po-
test appellari sed bene supplicari. vt. s. de sen. pte. pte. l. mi-
nor. que precedit ti. quomodo 2 quando in. Bone ergo q lata
fuit prima sententia contra te a qua appellasti: 2 fuit confirma-
ta postea iterum appellasti in illa secūda appellatio fuit inter-
posita ad prefectum preto. tu videns q non potes appellare
tertio tamen q succubuit in duabus appel. et habes contra
te tres sententias diffinitivas cōformes vis supplicare: 2 eius
sententiam retractare an possis. Videtur q sic propter naturā
et qualitatem iudicis a quo supplie: et non app. Determinatur
contrarium qd illa suppletio tenderet ad infirmandum tres
sententias diffinitivas cōformes ergo non est permissa: tunc
ergo possit suppleri quando illa ratio cessaret: quia sententia
esset lata in prima instantia per prefectum pretorio. vel esset la-
ta in prima app. quia tunc non tenderet ad rescindendas tres
sententias: sed duas tantum: 2 hoc voluit in eadem glo. que in-
cipit hoc intellige. **In** text. ibi. Licentia. pone hic casum qd
appellasti a prima sententia: ego autem victor impetraui iudi-
cem delegatum in causa app. tu coram delegante recusasti hic
delegasti: 2 succubuit vel qd causas suspensionis non allegasti
vel nō pbasti. vnde idē delegatus cognouit: 2 obstitit iudi-
finitive in causa app. firmando primam sniam tu vis appel-
lare: ego dico q non potes appellare: qd bis succubuit: 2 vo-
lo ponere in numero appellationem quā fecisti 2 in causa suc-
cubuit certe nō possum: qd illa nō est appellatio sed recusatio
vnde non succubuit nisi in vna appellatione merito non de-
negatur appellatio secūda. Sed glo. opp. q ille indeg non po-
tuit recusari: qd vel fuit impetratum p te victor: 2 tunc non po-
tes recusare: qd semel consensisti in eius personam: aut fuit im-
petratus p me: 2 tunc si ante diē ptefigum app. psecutus es nō
valuit impetratio: si postea frustra ipetrauisti: vt in. c. sepe. de ap.
q snia remanet rata: 2 firma. **Sl.** respondet q fuit impetratus
per me: 2 ante diē ptefigum appellationis. nec obf. c. sepe. qd
ibi loquitur de diē ptefigo a iure. **In** ultimo no. text. hic expres-
sum q in causa app. contestatur lis dum dicit. Ante lit. conte-
sta. qd est verum si ambe partes sunt presentes: secus si absen-
tes. vt. s. de temp. app. l. si. illud. 2 ibi no.

Qui bonis cedere possunt. Rubrica.

- 1 **Quia condēnatus interdum non appellat vel q non po-
test vel q negligit et propter hoc snia transit in rem iudi. et la-
pso tempore. qd datur iudicatis sit egrecutio personarum 2 rea-
liter: qd capitur 2 incarceratur 2 bona capiuntur: 2 venduntur
2 interim stat in carceribus. et sic maceratur a creditoribus p
nisiū est per illum teg. si vult euitare carcerem debeat cedere
bonis: et tunc relagatur 2 bona capiuntur per creditores 2 vte**

duntur: et si non sufficiunt ad satisfaciendum creditoribus nō
possunt creditores illum cedentem molestare nisi peruenierit
ad pinguiozem fortunam: et tunc adhuc non potest molestari
si vltra qd facere possit de dictis bonis quesitis quatenus sibi
sufficit ad viuendum: licet que prius bona habebat integra
liter capiuntur a creditoribus etiam vsq ad nernum nisi sers-
uatus foret ei vestibus et hoc nisi bona dissipauerit in fraude
creditorum: quia tunc perderet beneficium cessionis. argu. in
l. penulti. ff. de iure do. et que in frau. credi. l. ana. de hac mate-
ria loquitur ille titu.

- 2 **Quis possit cedere bonis.**
**Qui cedit bonis tenetur indicare bona sua et potest ad hoc cō-
pelli officio iudicis.**
- 3 **Qui cessit bonis que beneficia consequatur.**

Ab bonis. **Qui cessit bonis** nō
liberatur a creditorib.
ipso iure nisi quod eis debetur in solidum fue-
rint consecuti: sed liberatur ope exceptionis.
ideo non potest in carcerem detrudi. hoc dicit.
Et dominus Lyn. format hic plures questio-
nes circa hanc materiam que est bona et vtilis. Et premittit q
debitor postq fuit condemnatus vel etiam confessus: et sic de-
bitum est liquidum effectum potest incarcerari: si non soluit:
dicit glo. q hoc verum si non habet bona sufficientia. vt no. in
liij. s. tutores. de suspe. tuto. Certe etiam si habeat videtur q
idem per. l. cum etiam filij. eo. vbi etiam ille qui habet bona
sufficientia potest cedere bonis 2 cessione non fit nisi ad euitan-
dum carceres. ergo potest incarcerari quia potior est egrecutio
per capturam persone q per capturam bonorum. Statuta ta-
men aliter pronident aliquādo. regulariter autem in causa ci-
uili non potest quis incarcerari anteq sit quis condemnatus
2 confessus licet secus in criminali. qd dic vt no. Barto. in. l. cū
eg. eo. ad le. iul. pecu. **In** glo. querit quis possit cedere bonis.
Et dicit quod ille tantum qui constititur debitum. Si autē nō
constititur tunc quia possit hoc in fraudem creditorum. vt nō
incarceretur nec conueniatur quousq veniat ad pinguiozem
fortunam 2 interim testes possent mori. 2 sic creditores possent
perdere probationem: ideo non admittitur volens cedere nisi
constitatur et liquidet debitum supple vel nisi sit condemna-
tus: nam et tunc liquidatum est debitum et cessat dicta suspi-
cio. Item dicit glo. quod qui cessit bonis tenetur indicare bo-
na sua et potest compelli iudicis officio de hoc. j. quando 2 qui
bus quarta pars debetur. l. i. libro. g. et ibi not. Queritur in se-
quenti gloss. teg. dicit qd qui cessit bonis consequitur hoc
beneficium q non detraditur in carceribus pro eo quod restat
soluere an consequatur aliud beneficium. **Glo.** quod sic. quia
si postea venerit ad pinguiozem fortunam non potest postea
conueniri nisi deducto ne egeat: sed de ante questis nihil de-
ducit: sed omnia designantur creditoribus. vt dicit. Item non
potest conueniri pro bonis postea questis nisi tantum ascen-
dant quod merito videatur iudici ptefigum conueniri. vt in legi-
bus allegatis. Item in alio quod non traditur creditoribus
lacerandus. **In** ultimo oppo. in vlti. glo. quod non possit debi-
tor carcerari pro debito. vt. s. de actio. 2 obligatio. l. ob es. So-
lu. hoc non dicit illa. l. sed dicit quod non cogitur seruire credi-
tori pro tali debito.

- 2 **Qui habuit res vel bona pro derelictis qualiter possit ea
recuperare anteq per alium occupentur.**
- 3 **Debitor fiscalis vel reipu. an possit cedere bonis.**

Quantitatem. **Qui cessit bo-
nis** potest penite-
re 2 ea recuperare re integra quādo non erant ven-
dita si offert se soluturū quod debetur creditoribus.
hoc dicit. Et est argu. fm Bald. qd ille qui habuit rem vel
bona pro derelictis possit penitere et ea recuperare anteq per
alium occupentur: quod intellige si recuperauit possessionem
quam abstulit a se fm Salice. als cum perdidit dominium ha-
bendo pro derelictis et possessionem a se abdicando non recu-
peraret sola voluntate. l. iij. in princip. de acquiren. possessio.
In text. ibi. temere. subaudi magime: nam idem si eg. propo-
sito cessit bonis. vt. ff. eo. l. penulti. non tamen desit esse domi-
nus nisi bona sint capta per creditores et vendi. **In** nota.
bicum dicit reipu. quod debitor fiscalis vel reipu. potest cede-
re bonis sicut debitor alicuius priuati: hoc est verum nisi quā-
do vult cedere p eo euitando bonorum seu munus seu officii
publicum. vt. j. eo. l. semper. vel nisi esset debitor eg. causa tribu-
taria: quia nō potest incarcerari. vt. j. de eg. tribu. l. missi opi-
natores. vel nisi debitor eg. causa maleficij ne detur materia de
linquendi fm Sali.

- 2 **Ille qui est tutus exceptione potest adire iudicem 2 petere
hoc declarari**

hoc declarari citato creditore.

Pater tuus. **Si pater cessit bo-
nis** non nocet filiis vt
possint eius bona capi vel molestari. hoc dicit per
istum text. in fin. dicunt docto. qd ille qui est tutus
exceptione potest adire iudicem 2 petere hoc declarari citato
creditore licet nullus cogatur agere si non vult. vt. s. vt. nemo
p. iua. nam fallit hoc casu quando conuenitur ab eo qui dice-
batur esse debitor: suus: qd tunc vel cogitur agere vel assentire
q ille declaratur esse debitor. de hoc est teg. cum glo. in. l. aure-
lius. s. centum. de lib. leg.

Egis iulie. **Si debitor cessit bonis**
non debent creditores inte-
rim distribuere bona eius: sed debent ea vendere 2
pretium pro rata inter eos diuidere: 2 si contra fa-
ciunt possunt bona ab eis aduocari non obstante prescriptio.
long. temp. secus si fuissent eis data insolutum. hoc dicit. **Id**
sunt alia.

Kopter. **At quis enitet onera vel mu-
nus publicum** non potest cede-
re bonis sed debet pro quantitate bonorum onera
publica subire. Nota qd volens euitare collectas vel
alia onera publica non potest bonis cedere nec euitat cedendo
q tenderet in inuidiam 2 blasimum fisci: 2 sic non obstante ces-
sione possunt compelli.

Cessio bonorum pōt fieri per nuntium vel epistolam.
In omni. **Lo** verbo 2 fine aliqua solemnita-
te. h. d. Et sic no. contra statuta vel obseruātias que
sūt in talibus q ille qui vult cedere bonis ducatur
cum tubis per plateam vel ciuitatem vel q sedeat supra la pi-
dem vituperij cum vituperio 2 blasimo. nam illa nō sunt de iu-
re communi vt patet per banc. l. tñ possit fieri cessio per nun-
tium vel epistolam. vt. ff. eo. l. si.

- 2 **Contra filium familias condemnatum potest fieri egrecu-
tio sententie in illis bonis que habet etiam si pater in eis ha-
beat vsumfructum.**
- 3 **An creditores patris possint petere eis assignari peculium pro-
fectitium qd habet a patre.**
- 4 **Ille qui habet bona an possit incarcerari non facta discussio-
ne bonorum.**

Am 2 filij familias. **Si filij**
q seque possunt cedere bonis siue habeant patri-
monium proprium siue non. Et idem in illis q sunt
iui iuris. hoc dicit. **In** not. ergo hic q contra filium familias
condemnatum potest fieri egrecutio sententie in illis bonis que
habet supple etiam si pater in eis habeat vsumfructum. Nec ob-
q illa non possunt alienari sine patris licentia. vt in. l. fin. s. si.
liis autem. s. de bo. que libe. quia verum est voluntarie: sed il-
la alienatio fit eg. causa necessaria. facit. l. 2 si condemnatus. de
noga. 2 qualiter hoc intelligatur. vide nota per Barto. in. l. si.
lio. solu. ma. 2. l. si finita. s. eleganter. de dam. insec. **In** Sed an
creditoribus patris possint petere eis assignari peculium pro-
fectitium qd habent a patre. Videtur q sic: quia illud est pa-
tris non filij quo ad dominium: licet filius habeat administra-
tionem. vt. l. certum. s. famil. hereditum. ergo creditores patris
debent preferri filio quia pretendunt causam onerosam: ipse
lucratiuam. argu. in. l. fina. s. licentia creditoribus. s. de iure
deliber. In contrarium videtur q filius potest retinere pecu-
lium profectitium contra fiscum creditoribus patris tanq sepa-
ratum a patrimonio patris. vt. l. iij. s. sed verum. in fine. de mi-
no. ergo fortius contra priuatum. 2 hoc videtur tenere Bald.
Sed Sali. dicit quod videtur in bonestum 2 inhumanum qd
filius preferatur creditoribus paternis. Nec obf. d. s. quia de-
bet intelligi quando bona paterna erant publicata quo casu
fiscus pretendit causam mere lucratiuam: sed filius non mere
argu. s. de condit. l. fina. et illa videtur equior. Si enim fiscus
pretenderet debitum eg. contractu vel quasi tunc ipse preferre-
tur filio ratione quam dicit. Item patet hic quod ille q ha-
bet bona potest incarcerari non facta discussione bonorum qd
hic dicitur quod potest cedere bonis ad euitandum carceres.
Sed contrarium videtur tenere gl. in. l. iij. de suspe. tu. in. s. tu-
tores qui. que. vult q non debeat incarcerari nisi facta egrecu-
tione bonorum fm Sali.

- 2 **Creditores si offerant se daturos dilationem ne debitor
cedat bonis non cogitur debitor tale dilationē acceptare si nō
vult sed potius velit cedere bo.**
- 3 **Si detur dilatio ipsi debitori an tunc teneatur dare fideiusso-
res de soluendo adueniente termino: et si non soluat an pote**

rit incarcerari vel cedere bonis. 2 nu. 1.

Am solito. **Si debitor vult cedere
bonis** nisi sibi detur dila-
tio ad soluendum est in electione creditorum dare
dilationem: et tunc non poterit cedere vel pati qd
cedat. et si sunt discordes preferat maior pars que considera-
tur primo respectu cumuli debiti: vel si par cumulus respectu
numeri personarum. Et si ambo sunt paria benignior senten-
tia eligatur vt habeat dilationem quinquennalem et non ce-
dat: quia dilatione pendente non currit contra eos prescriptio
nec vnus de creditoribus preferatur alteri ratione priuilegij
vel hypothecę quam habebat. hoc dicit ista bona leg. quotidiana
na. **In** aduerte quia ista. l. loquitur quando debitor dat banc
electionem creditoribus. Si autem non daret sed vellet cede-
re creditoribus autem ne cedat offerunt se daturos dilationem:
tunc ipse debitor preferatur si eam non vult sed potius vult ce-
dere vt sit liberatus ab eis saltem ope exceptionis cum benefi-
cium cessionis datur sibi a lege: nec creditores possunt illum
auferre. vt in hoc titu. fm docto. Item dicitur quod ille de-
beat dare fideiussores de soluendo infra terminum vel adue-
niente termino. argu. ff. de iudi. l. in bonafidei. et. s. de pte. im-
pe. offerē. aut. que supplicatio. et hoc si potest: alias sufficeret
iuratoria cautio cum stipulatione penali. vt in. l. cum non faci-
le. ff. si cui plusq per leg. fal. et lapso tempore dilationis si non
soluit incarcerabitur nec poterit cedere: vt vult gloss. hic que
incipit. At. ff. alias deciperetur creditores qui dederunt dila-
tionem quod non est dicendum. Item inquantum hic dicitur
ante finem non debere preferri creditores habentes by-
pothecā: videtur contrarium per. l. rescriptum. de pactis.
Solu. illa loquitur in alia materia quando volebant facere
pactum de non petendo nisi vsq ad certam summam: et sic
agebatur de maiori preiudicio: et in hoc differt iste casus ab
illo. et ista leg. est quotidiana. et quotidie potest contingere
de facto.

**De bonis autoritate iudicis possiden-
dis seu vendendis.** Rubrica.

- 1 **In isto titu. tractatur de materia trium titu. qui sunt in di-
gesto nono. quorum vnus est titu. quibus eg. cau. in pos. ea. qui
loquitur de primo decreto quando debitor citatus non com-
paret nec alius pro eo: sic se non defendit. nam siue sit conta-
mag siue non: quia forte erat absens causa reipu. nihilominus
quia actor non debet pati propter hoc damnum mittitur actor
in possessionē bonorum suorum eg. primo decreto per quā im-
missionem non acquirit possessionem. sed nudam detentionem.
nem. 2 olim fiebat immissio in omnia bona bodie pro mensu-
ra debiti declarati. 2 de hoc loquitur. l. cum proponas. in aut.
ibi posita. j. eo. 2 citatus postea comparens 2 satisfans de iudi-
cio sisti recuperat tenutam. Secundus est titu. de bonis auto-
rita. iudi. possi. qui post illum sequitur. et qui loquitur de secū-
do decreto. nam si dictus citatus perueniat in non comparen-
do non egreditur actori sic stare in tenutam: ideo iterum citato 2
contumace et latitante proceditur ad secundum decretum qd
egponantur venalia et dentur plus offerenti 2 pretium distri-
buatur inter creditores. Et si non reperitur emptor adiudican-
tur 2 dantur insolutum creditoribus. et de illo loquitur teg. re-
scripti: licet non de primo: sed quia hoc scdm presupponit pri-
mum sub illa parte rubricę cōtinetur etiam primum. Tertius
titulus est titu. de separatio. quia contingit interdum qd cre-
ditores hereditarij conueniant beredem. 2 bona hereditaria
sufficiunt ad eis satisfaciendum: sed veniant quidam alij credi-
tores ipsius heredis non eg. causa hereditaria et dicant quod
vult habere partem illorum bonorum pro eorum creditis:
quia postq hereditas fuit adita illa bona fuerunt effecta bere-
dis. sed beres est debitor: et nō habet alia propria bona. de qui-
bus possit eis satisfieri. ideo vult partem de istis. et si hoc be-
ret: tunc creditoribus hereditarijs fieret preiudicium. quia bo-
na non sufficerent ad satisfaciendum eis in solidum quod erat
iniustum: vt alij qui non habuerunt agere cum defuncto pos-
sint de eis bonis capere et auferre alij qui habuerunt agere
propter hoc emanauit edictum pretoris q tales creditores be-
reditarij possunt petere separationem fieri de bonis heredita-
rijs a bonis heredis. 2 q bona hereditaria tribuantur eis quo-
usq fuerit eis insoluidum satisfactum: 2 si aliquid supererit tra-
datur illis: et hoc nisi ipsi creditores hereditarij nonauerint
debitum: qd fuerint stipulati ab herede vel alio modo fide bere-
dis fuerint fecuti: qd essent omnes pares et etiam in alijs casu-
bus no. p. glo. in. l. iij. que incipit multa vertuntur 2c. Sed econ-
uerso si bona heredis essent pingua et bona defuncti fecus:**

et creditores hereditarij vellent habere partem de bonis bere
dis: sed creditores hereditarij peterent separationem non de
berent audiri: quia beres ad eundem hereditatem vel cum alijs
contrahendo potuit illis facere preiudicium: vt tanto minus
consequantur: hoc vult tit. ille de rescrip. 7 de omnibus istis
tribus titu. tractatur in isto. 2. 4. 7. ij. l. tractant de vltima parte
rubricæ. scilicet de separatione. alie vero de prima parte: con
tinua rubricam. vt in glo.

In bonis. Qui debent habere legatam a defuncto herede preferuntur illis quibus ipse heres legauit quia illa legata censentur tanquam es alienum quantum ad bona eius a quo relicta sunt non quantum ad eum qui reliquit. hoc dicit. Si ergo fuisse heres institutus et grauatus mihi dare centum postea institutus heredem tuum: et grauas eum quod det centum sempronio: nec habebas alia bona quam illa que tibi reliquit prius testator: nunc ego velle cui tu legasti a Titio currimus in istis bonis que non sufficiunt nisi mihi: quia non plus valent deo preferri et mihi debent dari non illi cui tu legasti: quia ille venit ex causa lucratua et non habere te obligatum ego venio ex causa onerosa: quia habebam te obligatum: et sic meum legatum detrahatur de hereditate tua ante omnia in qua sunt dicta bona tanquam es alienus. hoc dicit. In ratione. quod vulgo. fit ad legem facilius: et sic fit separatio bonorum hereditarium a bonis tuis.

St iurisdictionis. Et Creditores defuncti ipetrāt separationem a bonis si fidem beredis non sunt secuti. hoc dicit.

¶ In bonis postea quesitis per illum q cessit bonis an pre-
ferantur creditores qui postea contraxerunt.

¶ **De contractu.** ¶ Qui cessit bonis et precedenti cōtractu nō potest conueniri: quia habet exceptionem nisi uenerit ad pinguiorem fortunam: quia tunc potest conueniri. Item facere potest deducto ne egeat. hoc dicit in effectu Et quia dicit quod non potest conueniri patet sic in docto. q. ex ceptione que sibi competit impedit lit. contest. et oppo. ad principium iudicii: puta non debes audiri. quia cessi bonis. Item ego quod dicit quod est tatus exceptione. unde natura exceptionis non sit ut aliqua obligatio non sit sublata: ut patet in exceptione macedo. et uelleia. que presupponit subesse naturale. et civilem obligationem: et per consequens actionem. ut l. quia naturalis. ad macedo. Dicunt docto. q. per cessionem bonorum nulla obligatio tollitur: sed etiam eliditur actio: et sic reprehendunt gloss. que est in l. vbi cum q. de edictis. que uult q. tollatur civilis. ¶ Item in bonis postea quesitis an preferatur creditor qui postea contraxerunt. quidam q. sic. Sed in contrarium: quia prius uidentur preferendi postquam remansit obligatus: in hoc tamen differunt quia prius non possunt conueniri nisi quatenus facere potest: sed secundi in solidum. nisi iterato cedat bonis: quia prima cessio non concernit nisi preteritos creditores.

¶ Petitio ista peto mibi bona dari insolutz procedit si nō reperiretur emptor.

De debito. ¶ Si debitor cessit bonis creditoribus non debet ipsius bona inter se diuidere tanq̃ domini ipsorum: sed debent ea vendere et pretium inter se distribuere et creditores hypothecarii preferuntur chirographariis: hoc dicit. Vel dic q̃ non loquitur in eo qui cessit bonis: sed in eo qui decessit fine herede. quo casu creditores possunt petere se immitti in tenutam eꝝ primo decreto: postea eꝝ secundo facerent fieri venditionem et ille qui habet aliqua bona obligata in illis preferat alijs qui non habent obligata quia pretium eorum debet eis tradi vsq̃ ad quantitatem debiti. facit l. iij. q. i. qui po. in pigno. ba. ¶ Et sic no. fm Barto. quod non pro cedit illa petitio peto mihi dari insoluiduz bona debitoris mei certe imo procederet si non reperiretur emptor: vt patet eꝝ rabbi. dum dicit de bon. auzorita. iu. poss. nam loquitur quando dantur insolutum: quia non reperitur emptor: sed si reperitur venditur.

Suorum tua. Et pro rata qua creditor succedit debitori cōfunditur actio. pro residuo vero potest conuenire coheredes nisi fuerit institutus iure compensandi: et si coheredes non sunt soluendo potest petere separationem bonorum. hoc dicit.

Bona quando dicantur vacantia.

1 **B**ona. Et si bona vacantia non agno-
petere se inmittit in possessionem eorum ex primo
2 vel secundo decreto. hoc dicit. Et sic dicuntur bona
vacantia qm̄ missis bñimentis si aliquis vult adire hereditas
tem talis defuncti comparere infra tot dies. alias non audietur
et nullus comparuit: sic non apparet quod sit aliquis
q̄ vellet esse heres. nam tñc dicitur decessisse sine herede. vt. l. si
ne herede. de administra. tuto. et definit esse hereditas et vo-
cantur bona vacantia: et applicatur fisco si vult: sed si nō vult
non compellitur recipere: vt hic. et quod nota. s. ad trebellian. l.
fancimus. et. l. fribum. in fin. princip. de solu. sed posito quod
acciperet teneretur omnibus creditoribus. vt in. l. iij. ad le-
gem iuli. de vi.

2 ¶ Cum peruenitur ad tenutam ex primo decreto sufficit quod citatus non compareat nec requiritur exacta debiti probatio: et an sufficiat probare per iuramentum. et quid in missione ex secundo decreto.

Ad hoc vt iudex possit aliquem realiter citare per capturam persone requiritur quod sit administrator: et iudex ordinarius et habeat imperium.

4 Adissio ex primo decreto non fit hodie in omnia bona l3 olim
secus si agebatur actione personali: et quid etia3 hodie ppter
nimiam contumaciam.

¶ Qui passus est tenutam ex primo decreto non auditur ad eam recuperandam nisi refundat actori omne damnum qd passus est ppter eius contumaciam ⁊ nisi prestet fideiussores de iudicio sisti ⁊ iudicato soluendo.

Cum proponas. **C**um hac l. cum
autē. hic posita
posset deduci tota materia primi et secundi decreti
que est lōgissima ⁊ infinite cadunt questiones. quas

vide in Specu. de primo et secundo decreto. et per gloss. mag. et Barto. in l. i. finita. g. iul. de dam. infect. et per Lyn. in l. i. ff. si eg. nota. cau. aga. vbi Lyn. finit dies suos potest illum tracta-
 tum. et hoc dicit ista leg. Contra debitorum citatum et non com-
 parentem non defensum potest procedi ad missionem et primo
 decreto. et transacto legitimo tempore ad missionem et se-
 cundo. videlicet vt bona vendantur vel dentur insolutum si
 non reperitur emptor. hoc dicit ista leg. sed postea per auct. ad-
 duntur tria que non erant de iure veteri vel saltem non om-
 nia. Primum est quia debitor per prius comparuerat et cum
 iuramento promiserat de iudicio fisci et tamen postea citatus
 non fuit potest realiter capi et ad iudicem duci vt respondeat
 libello et se defendat. Secundum est quod si hoc fieri non pos-
 test: quia alias non comparuit nec promisit vel eius persona
 reperitur missio et primo decreto non fiet in omnia bona licet
 olim fieret: sed fiat pro mensura debiti declarati et si petantur
 centum fiat inmissio in bonis valentibus. c. tantum. et non vl-
 tra fm quosdam. Vel dic vltra etiam pro expensis et damnis
 fm gloss. Tertium in quo debitor postea comparens ante ven-
 ditionem vel donationem insolutum si reficit expensas et satis-
 dat de iudicio fisci et recuperat tenentum. hoc dicit in effectu.
 2. auct. ei qui. C. Et nota. omnia cum perueniunt ad tenentem et

primo decreto non expedit cum reus sit contumax vt si abes-
rat causa reipublice sed sufficit quod citatus non compareat &

quod nullus offendat: nam hoc solum est sufficiens causa con-
cedendi tenentiam. l. si finita. §. si forte. de danno infec. z. §. de re
stitu. mill. l. ignoreare. Item non requiritur exacta debiti pro-
batio: quia agitur de paruo preiudicio. vnde sufficit summa-
ria. vt hic in glo. super verb. conbat. et Barto. dicit quod suffi-
ciat probare per iuramentum. argu. in l. t. b. lauris. ad egebien.
Sed cum peruenitur ad missionem ex secundo: tunc quia agi-
tur de preiudicio requiritur contumacia et latitatio. vt l. sulci-
nius. §. quid sit latitare. qui. ex cau. in possess. ea. et etiam exacta
probatio debiti per testes vel instrumenta et tamen dicit sum-
3 maria: quia fit parte absente. ¶ Et nota in illa autem in prin-
cip. quod ad hoc vt iudex possit aliquem realiter citare per ca-
ptum perfonem requiritur quod sit administrator: et iudex. or-
dinarius z. habeat imperium: q. fit officio iudicis nobili et ad
pzinatam vtilitatem: et sic est de imperio migto. vt l. i. iudere ca-
uere. de iurisd. om. iud. simplices ergo magistratus iurisdic-
tionem habentes et non imperium: vt consules mercatorum z. re-

4 a nec vnuerſitatis non poſſunt hoc facere nec inde delega-
tus. ¶ Item no. quod miſſio eꝝ primo decreto^a non fit hodie
in omnia bona licet olim fecus: vt hoc. ſi agebatur actione per
ſonali: fecus ſi hypothecaria. vt not. ſ. de procura. l. iij. in gloſ.
ſi. et etiam hodie propter nimiam contumaciam. facit. l. fulci-
nius. ſ. ſina. quibus eꝝ cau. in poſſeſ. ea. ¶ Item nota. quod qui
paſſus eſt tenutam eꝝ primo decreto non auditur ad eam recu-
perandam

Bona mariti. ¶ Premitte quod si maritus crebaret officium primipilatus quod hodie non est in usu. p. mala gestione bona eius erant tacite fisco obligata. vltra hoc etiam bona dotalia quod in alijs non erat. vt. i. in quib. can. pig. ta. contra. l. iij. et erat speciale in officio primipilatus. ¶ Sed queritur quid si non erat dotalia: et sic in dominio mariti non erant sed erant paraphernalia: sic in dominio mulieris possidebantur tamen per virum an sint obligata. Et respondetur quod non. b. o. d. l. la. l. 7. et sic melioris conditionis sunt paraphernalia quam dotalia. et non est illa de qua. s. quia paraphernalia non sunt in dominio mariti: sed dotalia sic. l. doce auxillam. s. de rei ven. tenetur tamen vgo probare quod essent suae: quia presumitur mariti post quod per eum possidebantur: hoc etiam dicit illa. l. ad quod etiam facit. l. ij. que incipit ob maritum. s. ne vgo pro mari. ¶ Et hoc est regulare quod cum sit egecio in bonis aliquius vel per eum possessis si comparet tertius et petit ne fiat egecio in tali re vel tali: quia ad se pertinet licet ille possideret debeat probare: quia illius presumitur a quo possideretur: ad hoc allegat l. illa ob maritum: et hoc etiam vult hic glo. si. in fin. et vide Ty. in. d. l. ob maritum.

☞ Bona mariti sunt tacite obligata vxori pro dote etiam si non fuerunt expresse obligata.

Quod in illa tacita hypotheca mulier babeat privilegium ut
preferatur alijs creditoribus habentibus similiter tacitam hy-
pothecam etiam si sint priores in tempore et quid si haberet
expressam.

Quid si concurrat cum fisco qui non habebat nisi tacitam hypothe-
cam ex suo contractu ⁊ quid si concurrat fiscus cum alio
privato.

Quid si non constat quis sit prior in tempore.

Clamuis. Et mulier et hic in tacita hypotheca paribus passibus ambulant ad hoc allegatur: ideo qui prior est tempore potior est iure. b. d. t. p. p. m. t. q. bona mariti pro dote sunt tacita obligata vgoi etiam si nō fuerint obligata expresse. vt in l. i. s. de rei vgo. act. Item p. m. t. q. in illa tacita hypotheca mulier bz priuilegiū vt p. f. e. r. a. l. i. s. credit. ribus habentibus similiter tacita etiam si sint p. i. o. r. e. s. in tēp. o. r. e. vt in l. a. s. s. i. d. n. i. s. f. q. p. o. in p. i. g. b. a. n. o. n. c. i. f. i. b. a. b. e. r. e. t. e. p. r. e. s. s. a. m. q. p. r. i. o. r. i. b. u. s. h. a. b. e. n. t. i. b. u. s. e. p. r. e. s. s. a. m. m. u. l. i. e. r. n. o. n. p. e. r. f. e. r. t. u. r. i. n. t. a. c. t. u. r. p. o. n. e. r. g. o. t. q. u. r. r. a. t. c. u. s. f. i. c. o. q. u. i. e. t. i. a. b. a. b. e. t. t. a. c. i. t. a. e. r. s. i. n. o. c. o. n. t. r. a. c. t. u. r. v. t. i. n. o. n. i. c. o. n. p. i. a. t. u. r. c. o. n. t. r. a. l. i. j. q. u. i. p. r. e. f. e. r. t.

tur. Et respodetur q̄ ille qui prior est in tpe: ꝛ sic mulier nō vti
tur priuilegio prioritatis cōtra fiscum priorē in tpe. qꝛ fiscus
est priuilegiatus sicut ipsa mulier. nec contra fiscus ꝓtra mu-
lierem si mulier esset prior: ꝛ sic paribus passibus ambulan-
tes non sic in alio articulo creditorū vt ꝓferatur prior in tempo-
re. Sed quid fin non constat qui sit prior in tempore: qꝛ eadem
die contrahit cum vtroqꝫ. et non constat de bona. videtur ꝓse-
mendum ꝓto fisco^a qꝛ fuerit prior. vt in l. i. j. de iure fisci. lib. g.
Sed illa loquitur quando agitur contra possidentem qui ba-
bebat causam lucratiuam secus. quando causam onerosam: qꝛ
illa legē est ꝓter ius commune. Istam questionem tangit bic
Sali. ꝛ multum se inuoluit in ea bene per duas collō. vbi
per eum non sunt alia. ¶ Ultimo opp. qꝛ nō sit ꝓeciale in mu-
liere vt ꝓferatur fisco posteriori: quia idē est in quolibet alio
ꝓriuatō. vt. l. si fundum. f. qui po. in ꝓig. ba. et eo. tit. l. si pignus
ꝓpter sol. verum est si habet et eꝓressam ꝓꝓotbecam sed mu-
lier etiam si non habeat eꝓressam: qꝛ cum habeat tacitam ꝓe-
fertur: et hoc vult glo. fina.

Solvens priori creditori non succedit in locum eius nisi fuerit actum expresse.

Sum. Et ille qui soluit fisco pro debito
fiscali non facit sibi cedi ius a fi-
sco non succedit in iure fiscali nec in eius privilegiis
et ideo si postea fiscus cum eodem debitore contra-
bat ille qui soluit sibi non perfertur ratione prioris iuris. hoc
dicit. Et etiam dicit qd fiscus prefertur omnibus creditibus
hypotheccam non habentibus. Dic casum qd cum fiscus habe-
ret te obligatam: et haberet tacitam hypotheccam que prefe-
batur alijs ergo solui fisco pro te: nec petiti mihi cedi iura que
ipse habebat contra te. postea fiscus iterum tecum contraxit:
sic acquirit novam hypotheccam nunc bona tua non sufficiunt
ad satisfaciendum mihi de eo qd solui pro te: et etiam fisco
nono debito. concurrimus adinvenim fiscus et ego in bonis
tuis ego dico me preferendum fisco: et solui fisci primum debi-
tum quod preferebatur huic secundo: et sic successi in locum
eius: et sic possum allegare contra eum. Contrarij hic dicuntur

perandam nisi refundat actori omne damnum quod passus est propter eius contumaciam: et nisi preestet fideiussores de indicio fisci et indicato soluendo. Cetera vide per doct. in locis preallegatis: quia non sufficerent. vi. lectu. nec forte. ead. omnia recitandum.

In possessionem. Et ad istum in possessionem ex primo decreto non acquirit dominium. hoc dicit. Intellige quod non acquirit. scilicet statim. sed nec etiam cum lapsu temporis habili ad prescribendum. vt. q. vel. xx. anno. quia requiritur titu. habilis ad translationem domini. vt. l. nullo. s. de rei vendica. sed illa non est huiusmodi. nam si ille contra quem facta est missio esset dominus non propter illa missus acquireret dominium: sed nec etiam possessione sed solum detentionem. ergo si non est dominus non acquirit vsu capiendi conditionem: sed etiam lapsu. xxx. ann. quia requiritur possessio vt procedat illa prescriptio: sed hic non possidet: sed detinet: sed si esset missus ex secundo decreto: tunc si ille contra quem facta est missio esset dominus acquireret dominium: ergo si non erat dominus sed alius acquireret vsu capiendi conditionem etiam si sciret alium esse dominum: quod est notandum: vt. malafides non nocet prescribenti eo casu quo habet titulu a natura vel auctoritate iudicis. vt. l. generaliter. de nogali. quam audiui multum nota. a Bald. in. l. pre toris. de damno infect. cum alijs similibus dicentibus locum habere prescriptionem eo casu quo missus est ex secundo decreto.

¶ Uno ex creditoribus immisso in possessionem quando nõ
censeantur immissi alij.

Um apud veteres. ^{¶ Si vnus}
^{ex credito}

Iribus in possessionem mittatur ex primo decreto eius immisso prodest omnibus alijs creditoribus presentibus et infra biennium venientibus: et debitum ostenditur et expensas pro rata rescinditur. Item absentibus si veniant infra quadriennium: et idem faciant. hoc dicit. vsq; ad .s. fin autem. Et illam partem declara: vt plenissime nota. in .l. cum vnus. in princip. ff. eodem titu. de bon. auto. indic. pos. per glo. z Bartol. et ibi omnino vide. Nam habet locum qđ hic dicitur quando sunt creditores pretendentes ius obligationis: sed officium iudicis. et cum petant sibi cauere de dā no in fec. vel de prestan. leg. adueniente die vel conuentione: tunc vno immisso non censetur alij immissi: sed debent facere pro cessum de per se. l. si finita. §. si pteores. de damno infect. et .l. is cui. §. si plures. vt in poss. lega. Et eodem modo si pretendat hypothecam conuentionalem. Sed quid si vnus pretendat hypothecam pteoziam: puta immisionem ex primo decreto: aliter iudicialē puta pro executione sententie: an vno immisso censentur alij qui erant alterius titu. immissi. Dic quod non: sed pteoz. vt. l. si a iure. ff. qui po. in pig. ba. Item procedit illa. l. de iure iust. qm quod fiebat immissio in omnia bona: bonis die vero per aut. s. positam vt non fiat immissio nisi pro mensura debiti declarati non videtur quod alij censentur immissi sed debent creditores post alia bona: z hoc vult hec glossa. Sed d. l. cum vnus vult contrariuz. sed possunt saluari quod illa loquatur quando erant alia bona: sed si nō erant nisi illa in qua missus est locum habeat gl. contraria. Cetera dic vt ibi plene per Barto.

Sinautem. Et Iste. §. prosequitur eandem ma-
teriam dicit enim qd si missus eg pzi-
mo decreto veniat ad venditionem debet eg pretio primo sibi
satisfieri et residuum si quod est debet deponi in eade sacra vt
creditoribus postea venientibus et debitum ostendentibus sa-
tis fiat. Et de predictis omnibus debet fieri publicum instrum-
entum cum solemnitate hic statuta in §. fina. hoc dicit tota
leg. et. §. que est satis verbosa: tamen utilis quia isti creditores
qui habentur pro immisissis non tenentur facere nouum pro-
cessum. imo virtute primi facta fide de debito debet satisfieri
eis: requiritur tamen plena probatio per testes vel instrumē-
ta sūm Barto.

De privilegio fisci.

Rubrica.

2 **B**ona paraphernalia qualiter sint melioris conditionis q̄
dotalia et q̄ presumantur esse mariti si per eum possidentur
nisi vxor probet ea esse sua.

3 Cum sit executio in bonis per aliquem possellus et compareat
tertius petens ne fiat executio in tali re quia ad se pertinet: li-
cet ille possideat qđ debeat hoc probare cū presumatur illius
a quo possidetur.

¶ Decreto. adde 2
Inn.in.c.j. deli
bel.obla.et quo
tuplex sit missio
vide gl. et ibi Sa
lic.in.j. oppo.C.
qn prouo.no est
neces.

 Bona quando dicantur vacantia.

Pro fisco. ad
de Bal. in. l. do
tis. s. de iure do
r in. l. ad egratio
nē. s. de dot. pro
mis. r. Pic. de nea
po. in. l. i. ff. solu.
ma. Et ibi dñm
meus Sozi. late
col. iii. v. quarto
r ultimo. q. t. in
distincte q. pñu
mañ p. dote. Re
iecta opi. Salic.
bic. Strad.

This image shows a blank, aged, cream-colored page, likely an endpaper or flyleaf of a book. The paper has a slightly textured appearance with some faint smudges and discoloration, characteristic of old paper. The left edge of the page shows the binding of the book, with visible stitching or staples. There is no text or other markings on the page.

quia fisco preferitur mihi quia habet hypothecam in qua preferitur non habentibus ego autem non habeo: sed solum actionem personalem nego. gest. contra te: quia non feci mihi cedi iura a fisco. Et sic nota quod soluens priori creditori non succedit in locum eius nisi fuerit actum expresse: licet quidam credant contrarium. Vide quod plene habetur in l. aristo. ff. que res pig. obli. pos.

Debitor. In generali obligatione bonorum non veniunt bona que per prius eguerant patrimonii debitoris. b. d. Et loquitur in generali obligatione quam habebat fisco. licet idem in quolibet alio priuato.

Prior creditor habet hypothecam potest reuocare solutionem factam p debitorum posteriori creditori.

Illud quod quis facit ex privilegio censetur extraordinarie facere.

Ius extraordinarium minus potens est q ordinarium.
Qui habet bona alicuius obligata habet etiam obligatam eius pecuniam.

Pecunia. Fisco aduocans pecuniam solutam posteriori creditori per eius debitorem vsuras petere non potest: quia hoc facit ex privilegio fiscali. hoc dicit. Secus dicit glo. si iure ordinario et non ex privilegio: et debitor non soluendo eo ipso est in mora absq interpellatione. et sibi debentur vsure ratione. more. l. cum quidam. s. fisco. de vsuris. Et sic not. hic q prior creditor habens hypothecam potest reuocare solutionem factam per debitorem posteriori. et hoc per. l. ex parte. s. fina. de pact. Et nota quod illud quod quis facit ex privilegio censetur extraordinarie facere. Item quod ius extraordinarium minus potens est q ordinarium fm gloss. Item qd qui habet bona alicuius obligata habet etiam obligatam eius pecuniam: et sic potest eam aduocare a quocunq possessore si egerat.

Am patrem. Filius potest aduocare bona que debitor suus filie dedit in dotem. hoc dicit. Et differt a lege precedenti: quia ibi loquitur in pecunia quam debitor suus alteri soluit hic in specie. Item ibi loquitur de vsuris hic non.

Privilegium fisci potest transferri per cessionem secus in privilegio pupilli.

Iudex potest transferre iura fiscalia in priuatum subsistente iusta causa et hoc ex privilegio fisci alias fit ab eo qui habet iura non a iudice. et nu. 4.

Que sint privilegia que habet fisco et no priuatus: sunt nu. 31. et nu. 4. vlt. ad fi. l.

Fisco potest compellere vnum de confortibus ad totum tributum soluendum: sed in alijs fisco cum non cogatur alter solvere pro altero.

Quod possit compellere inquilinū ad refundendum vias publicas licet non pertineat onus ad eum sed ad dominum.

Contra fisco non probat exceptio compensationis vltra duos menses et q non sit in alijs.

Debitor fisci confessus et conuictus non appellat.

Fisco potest compellere conductorem ad reconducendam rem si fuit in tempore preterito multum lucratus.

In causa fisci etiam civilis proceditur per inquisitionem: et agit coram suo iudice licet non indeg rei et in egatione fiscalium proceditur de facto. et nu. 3. et 4.

Pene legales et multe applicantur fisco.

Procurator fisci videtur ditatus de bonis eius.

Fisco non debet solui vectigal pro rebus necessarijs.

Fisco presumitur esse soluendo.

Quod possit transferre onum rei aliene sicut proprie.

Nulla bursa dicitur fiscalis principis.

Bona que auferuntur ab indignis applicantur fisco.

In te. Si soluens fisco pro debitor fisci alij creditoribus quibus etiam fisco preferatur hoc dicit. Et sic differt illa. l. a. l. iij. eo. vbi non fecit rat. cedit: et sic non succedebat in illis iuribus. Et not. hic q privilegium fisci potest transferri per cessionem. secus in privilegio pupilli. l. si ex pluribus. de admi. tuto. Itē q indeg potest transferre iura fiscalia in priuatum subsistente iusta causa: hoc est ex privilegio fisci: alia translatio debet fieri ab eo qui habet iura non a iudice. Et hinc sumpta occasione videndū est que sint ista privilegia que habet fisco et non priuatus. Breuiter dic quod plura que ex dineris legibus colliguntur et sunt. xxx. vltra. Primum est quia habet tacitā hypothecam tam ex contractu q ex maleficio: sed in hac secunda creditores preferuntur fisco. vt. j. cred. pen. s. fisco. et l. i. lib. g. priuati vero non habent semper hypothecam tacitam: sed in quibusdam rebus de quibus in titu. in quibus cau. pig. ta. contra. Item secunda q in illa tacita preferatur alijs creditoribus. vt. s. eodem. l. iij. Tertium quia habet eam in bonis dotali bus pro officio principatus. vt in l. iij. in quibus cau. pig. ta. contra. licet non habeat eam in bonis paraphernalibus. vt. s. titu. i. si vgo. Quarto quia fisco presumitur in tempore pro cedere priuatum. vt. j. de iur. fisci. l. i. lib. g. quando aliud no aparet. Quinto quia potest aduocare pecuniam etiam consumptam alteri solutam. vt. s. eo. pecuniam. Itē vt indeg possit transferre iura fiscalia in priuatum in alio: secus quia ipse q habet debet transferre non indeg. l. modestinus. de sol. Et sēto in relatione de qua in l. si is qui. ff. de iure fisci quia si duo habent generalem hypothecam in bonis presentibus et futuris scilicet fisco et priuatus licet priuatus precedat in tempore in bonis tamen post obligationē questam preferatur fisco licet secus in alio priuato: quia qui precedit in tempore preferatur etiam in questis post. ff. qui po. in pig. ba. l. fina. Et septimo in egatione fiscalij: quia proceditur de facto vt in l. missij. de egact. tribu. Item octauo in incarcerando suos debitores ad legem iul. pe. l. sacrilegij. Nono quia potest vnum de confortibus compellere ad totum tributum soluendum. vt in l. cum possessor. de cens. sed in alijs: secus: quia non cogitur aliter soluere pro altero. Item decimo: quia potest compellere inquilinum ad refundendum vias publicas: licet non pertineat onus ad eum: sed ad dominum. l. ediles. de vi publi. Undecimo quia agit coram suo iudice: licet no sit indeg rei: sic actor non sequitur forum rei. vt. s. vbi cau. fil. l. i. de iurisd. om. iudic. l. i. Duodecimo quia non succedit in instantia coram alio iudice facta. l. si constante. s. fina. solu. matri. licet regulariter secus. l. si cum hominem. de fideiussori. Decimotertio: q habet notarios proprios. l. in fraudem. s. quoties. de iure fisci. Decimoquarto: quia contra eū no probatur exceptio compensationis vltra duos menses. vt. l. auferunt. s. qui compensatorem. de iure fisci. non sic in alijs exceptio. que non debent esse ita liquide sicut exceptio compensationis et sic non extenditur ille. s. Decimoquinto: quia debitor fisci confessus et conuictus non appellat. de appella. l. quoniam nonnulli. et l. si quorum appel. non reci. Decimo sexto vt conductor possit compellere ad reconducendam rem si fuit in tempore preterito multum lucratus. vt in l. quoties. s. qui in quo. ff. de publi. Decimo septimo vt non exhibens instrumenta sibi subtrahisse dicitur. ff. de iure fisci. l. iij. de eden. Decimo octauo: quia in causa fisci etiam civilis proceditur per inquisitionem. l. i. de natura. lib. secus in causa priuati. Decimonono: quia succedit in bonis vacantibus. vt in l. i. de bo. vaca. Vigesimo vt non teneatur reddibito. in vel quanti minoris. de edil. edic. l. i. s. illud. Vigesimo primo: quia potest adire procurator hereditatem delatam fisco. l. i. de offici. procura. cesa. Vigesimo secundo quod ita demum sit heres si hereditas est soluendo regulariter contra et sic non indiget inuentario. l. i. s. an bona. de iure fisci. Vigesimo tertio q eius procurator potest habere seruo vt adeat. licet non sit dñs. l. i. de offi. procura. cesa. a. l. s. fisco. l. i. solu. matri. l. i. seruus dotalis. Vigesimo quarto q pene legales et multe sibi applicantur. l. multatam. s. de modo multat. Vigesimo quinto quod procurator eius videatur ditatus de bonis eius vt. l. facultas. de iure fisci. et ibi not. Vigesimo sexto: vt pro rebus necessarijs sibi non soluatur vectigal. vt. l. licitatio. s. fisco. de publi. Vigesimo septimo vt presumatur diues ad soluendum. ff. de le. no. ca. l. i. s. si ad fisco. et sic dicitur fisco. id est saccus plenus: et fisco. Vigesimo octauo vt possit transferre dominium rei aliene sicut proprie. vt. l. omnes. et l. bene a zeno ne. s. de quadrien. prescrip. Vigesimo nono. scilicet circa prescriptionem longi temporis. l. omnes. et l. congruit. de prescrip. xxx. anno. Trigesimo: vt nulla bursa dicatur fiscalis nisi principis. Trigesimo primo vt bona que auferuntur indignis sibi applicentur. vt. l. papinianus. s. meminisse. et s. de bis quibus vt in l. i. hereditas.

De privilegio dotis.

Rubrica.

1. De muliere in dote habente plura privilegia remissa. An transeat ad heredes ipsius mulieris.
2. Mulier si cedat alicui extraneo ius qd bz ad recuperandam dotem an tunc privilegium qd coepetebat ipsi mulieri ad eam recuperandam transeat in cessionarium.
3. Creditores habentes privilegia realia vel psonalia qualiter se habeant inter se et que dicantur privilegia realia et nu. 5.

De privilegio

Quod privilegium reale. s. hypotheca preferatur omni privilegio personalium actionum.

Si privilegiatus creditor cōcurrat cū nō privilegiato preferatur privilegiatus: sed si inter se concurrant preferatur habēs potius privilegium: sed si habent par concurrant adinuicem.

Inter non privilegiatos q preferatur primo occupans.

Sire debes. Reg. ista loquitur de privilegio prelacionis q bz mulier pro recuperanda dote tam in actione personali q stipulata bodie vel de dote olim. vt in ti. de priuile. credi. l. damus. q in actione reali hypothecaria etiā tacita in qua preferatur alijs habentibus similiter tacitā et prioribus in tempore. vt in l. lassiduis. j. qui po. in pig. ba. l. i. am et titu. precedens loquitur de simili titu. prelacionis qd habet fisco in bonis debitoris: et sic prosequitur eandem materiam convenientem ad titu. de bo. auto. in. pos. qui loquitur quādo creditores concurrunt in bonis debitoris: vult ille teg. q tale privilegium prelacionis non transeat ad heredes mulieris. licet ad eos transeat actio super qua exercetur qd est intelligendum de hereditatibus extraneis. secus in hereditatibus proprijs corporis. vt in priuile. glo. magne. ad qd. s. ad velleia. aut. sine a me. in fi. et in. l. etiā in princip. solu. matri. licet ibi loquatur de hereditatibus mariti q similiter habet privilegium ne egantur vltra q facere possint q privilegium transmittit ad filios eiusdem matrimonij: non autem ad extraneos. vt. l. maritum. cum sequen. eod. titu.

Aduerte: quia mulier i dote habet plura privilegia. de quibus in l. i. solu. matri. et in Spe. de dona. inter vir. et vgo. et quedā sunt que coepetunt persone non actioni vel iuri: vt est privilegium prelacionis. et de hoc loquitur ista leg. et quedā sunt que competunt actioni de dote: vt q habeat tacitam hypothecam. Quedam sunt que competunt dote et rei dotali: vt puta ne possit alienari. vt in titu. de fun. do. Quedam que competunt contractui dotis: vt qd sit beneficium quod prosequere. vt not. Bar. in. d. l. i. solu. ma. Ista omnia dicuntur realia privilegia: et ad quoscunq transeunt heredes sicut transeūt illa super quibus competunt: qd dicitur ibi. et quod idem Barto. in. l. post do tem. no. et. ti. in vl. col. Sed dabitur licet non transeat ad heredem privilegium. de quo hic vtrum transeat in cessionarium si mulier cedat alteri extraneo ius qd bz ad recuperandā dotem. Lyn. format hic banc. q. videtur q non: quia que non transmittuntur ad heredem non transeūt ad cessionarium. vt leg. pluribus. de admi. tuto. Bar. distinguit in illa. l. post do tem. in fi. de vt ibi. Aditum tamen q hoc privilegium non coepetatur persone sed dote: et sic reali actioni: vt in rubrica et in teg. dum dicit. Privilegium dotis. Sed pondera teg. etiam qui sequitur dum dicit. Quo mulieres vtantur: et sic egpone privilegium dotis. i. mulieris qd exercet super dote vel actione de dote. Et alia predicta que faciunt ad intellectum litere. glo. hic ingreditur vnam materiam extraneam de privilegijs aliorum creditorum. de quibus in titu. de priuile. credi. et querit qualiter se habeat inter se creditores habentes privilegia realia vel psonalia: et dicuntur realia. s. privilegium hypothecae. s. psonalia que competunt in actionibus psonalibus sine hypotheca. de quibus loquitur ille titu. de priuile. cre. quoniam quedam sunt potiora q alia. Et glo. hic distinguit sed dicit plenius per Ly. in. l. privilegia. eo. titu. Et vnum scias q privilegium reale. s. hypotheca preferatur omni privilegio psonali actionum: ita q habens hypothecam preferatur cuiusq alteri creditore pretendenti privilegium psonalis actionis. vt. s. de bo. auto. iudi. pos. l. iij. que incipit pro debitor: et si sunt plures habentes hypothecam preferatur prior in tempore. vt in regula qui prior. fallit in privilegio dotis vel fisci quod preferatur in tacita hypotheca alijs etiā prioribus in tempore. vt in l. lassiduis. s. qui po. in pig. ba. sed inter se fisco et mulier paribus passibus ambulant: et nullus alij preferatur nisi ratione prioris temporis. vt. s. ti. l. i. In alijs vero privilegium aliarum psonalium actionum quando non inspicitur prioritas cause: q sunt vt in l. privilegia. de priuile. credi. sed potioritas cause: q sunt quedam que sunt potiora q alia. Si ergo privilegiatus concurrat cum non privilegiato preferatur privilegiatus. Si autem inter se concurrat preferatur habens potius privilegium: sed si habent par concurrant adinuicem. Et hoc vult glo. in effectu. sed inter non privilegiatos preferatur primo occupans. qd dicitur in glo. ordi. Ecce ergo casum.

De reuocandis bis que per fraudem creditorum alienata sunt.

Rubrica.

Quia contingit interdum q debitor habet bona que

non sunt creditoribus obligata in illorum fraudem ne ipsi illa bona capiant et alienent: et sic creditores remanent fraudati: quia non possunt illa bona aduocare ab emptoribus contra quos non habent hypothecam: quia bona non sunt eis obligata nec habent personalem actionem: quia emptores sunt singulares successores in quos non transit obligatio psonalis: et sic remanent fraudati facto debitoris: ideo pto: per suum edictū prouidit: vt probata fraude creditoris haberent actionem psonalem vel caluissiam vel in factum. vt no. in l. i. in glo. super verbo actionibus per quas possunt retractare alienationem et aduocare ab emptoribus. Ante autem q agant et aduocent emptores habent titulum: et sic possident ex iusta causa. vt in titu. de acti. s. item si quis in fraudem. Requiritur autem vt emptores participauerint fraudem quando habent titulum onerosum: puta emptio sed quando lucratium secus. et probatur fraudis si debitor tempore alienationis non erat soluendo: vel si alienauit omnia bona sua. vt. l. omnes. s. lucius. ff. eo. et ibi plene de hac materia.

Ad actiones reuocatorias peruenitur demū bonis principalis egcussis.

Eres. Ad potest agi reuocatoria contra emptores vel illos quibus fra est alienatio nisi primo egcussis bonis principalis debitoris: et reperto q non sit soluendo. hoc dicit. Contra quā. l. oppo. q isto iure non requirebatur illa egcussio: licet bodie per iuris auctoritatem fuit inuentum. vt. j. de pigno. l. distracta. cum aut. ibi posita. Breuiter ibi loquitur in creditoribus habentibus bona obligata qui habebant potestatem vt possint agere contra possessores bonorum obligatorum: erat in eorū electione quē prius vellent conuenire an possessorem pro hypotheca an priuilegiatum in creditoribus non habentibus hypothecam et vobis lentibus intentare actionem personalem reuocatoria quā etiam iure veteri non poterant nisi facta egcussione principalis debitoris. qd tene menti. et ita declara glo. super verbo egcussis. que tamen videtur sentire contrarium dum dicit hoc fieri hic ex voluntate non ex necessitate. Tu dic q imo ex necessitate. Et pone casum hic q quidam successit debitori meo et bona hereditaria in fraudē mei dedit insolūtū suo creditori et ego volebas agere contra illum suū creditore et dicitur hic q possum egcussis tamē primo bonis hereditarijs.

Pater non potest dotare filiā in preiudiciū creditorum et q dicitur patrem teneri dotare filiā intelligitur de bonis suis et sic deducto ere alieno.

Quod tunc videatur dotare in fraudē quando scit bona sua nō sufficere creditoribus.

An tunc requiratur scientia in eo qui dote recepit vt sic sit particeps fraudis vt fiat reuocatio et nu. 1.

Successione. Bona in dote data que creditoribus non erant obligata non reuocantur nisi probentur in fraudem data. hoc dicit. Et nota. hic q pater non potest dotare filiā in preiudiciū creditorum: q ergo dicitur patrem teneri dotare filiā de bonis suis. vt. s. de do. promiss. l. fina. et l. qui liberos. ff. de ritu. nupt. debet intelligi scilicet deducto primo ere alieno: vt hic. Et nota. in fin. q tunc videtur dotare in fraudem quando dotans scit bona sua non sufficere creditoribus. Sed an requiratur scientia in eo qui dote recepit: vt sic sit particeps fraudis. Respondeo aut loquimur in marito qui pretendit causam onerosam et requiritur scientia. Aut in vgo. que pretendit causam quasi lucratiam: et nō requiritur scientia. quod dicit plene in l. si. s. si a socero. ff. eo. vbi omnino vide.

Paterna. Filius qui abstinnit ab hereditate paterna non potest conueniri pro debito patris nisi possideat aliqua paterna bona que sibi fuerunt alienata in fraudem creditoris. hoc dicit.

Si vendidit ille cui successi an possim dicere q in fraudez creditorū vendidit vt venditio rescindatur et quid si dicā q venditio fuit ficta et simulata.

Filios. Meres non auditur allegas turpitudinem defuncti sicut nec allegas turpitudinem suam. hoc dicit. sic ergo si tibi vendidit: nunc volo retractare venditionem: quia dico q vendidit in fraudem creditorum non debeo audiri: quia mea turpitudinem allego. Et idem si vendidit ille cui successi: et nunc dico q in fraudem creditorum vendidit. nam venditio est

Privilegium adde gl. singula re. in aut. de celi dot. s. bis. pñs. in v. posterior q dicit q preferatq est potior in tpe. spe. in ti. de scdo decreto. s. nūc di camus. s. si autē iusto. s. s. pone. et in ti. de primo decreto. s. itē de effectu. s. v. de y. late i regula qui prior de reg. iur. in. y. Cur.

Turpitudinē allego. Qui quis possit allegare turpitudinē suā adde Bart. i. ibi alleg. late i. l. i. iuris iurandi. s. s. p. curator. ff. de iure iur. et in l. transactio. s. de trāsa. gl. et ibi Alleg. re missiue in l. si ser uis pluriū. s. si. ff. de trāsa. et alleg. gan. in cōsil. suo. xxxviii. in. iij. p. te latissime pos nit mltos casus. sely. in. clator. col. j. de re indi. et vñ no. q in foro cōscietie pōt q allegare turpitudinē suā gl. in. c. iter dilectos de dona. et gl. in c. constitutus. de trāsa. et Anno. in tertio loco de pba. Et in ppositio vide etiā bar. in suo pñl. cxiij. Et an ille q pñs sit simulationez in pñu possit illam allegare ad sui cōmodū. ad de pet. de anch. in pñl. cxxij. et s. rā. de are. i. pñ. cxiij. col. iij. s. cir ca tertij. vbi allegado Bart. in suo pñl. Pet. n. i. chole. et in l. i. sicut s. supvacuū. ff. g. mo. pig. vt hyp. sol. et in l. post. s. cū. ff. de dona. et q non. qd no. q vt. pñ. pau. bic. s. rā. Cur.

Pauli de Castro Secunda super Codice.

valida mero inre: sed rescinditur per actionem reuocatoriam
vt in ff. de act. s. item si quis in fraudem. Sed si dico qd vendi-
tio fuit ficta et simulata bene audior: qd tunc venditio est nulla
vt in l. imaginaria. de regu. iur. et in l. nuda. de contrab. empt.
et sic non allego turpitudinem sed nullitatem quo casu possum
venire contra factum meum: qd dicitur per Barto. in l. em-
ptor. de aqua plu. arcen.

2 Creditores anteq possint venire contra possidentem aliena-
ta in fraudem qd debeant prius egcutere bona debitoris.

1 **Suor.** ¶ Cum igitur actione reuocatoria
necesse est probare qd participauerit fraudem. i. qd
sciuerit creditore fraudari aliter non obtinet actor.

Sed contra habentem causam lucrativam hoc non requiritur: sed
sufficit qd creditores sint fraudati. h. d. Et in hoc consistit substā-
tia huius tituli. ¶ Et not. hic dum dicit. Bonis possessis iteq di-
stractis: qd anteq creditores possint venire contra possidentem
alienata in fraudem debent egcutere bona debitoris: et si qua
inueniunt debent facere ea vendi: tunc si non sufficit pretium de-
uenient contra possidentem rem dotalē alienatam in fraudem:
qd pater sciens se non posse soluere creditoribus bona sua p fi-
lia dedit in dotē: an sit necesse probare scientiam fraudis. Glo.
respondet qd sic. vt. l. ij. s. e. Tu distingue vt ibi dicit qd si agitur
contra maritum qui habet causam onerosam verum dicit glo. sed
si contra mulierem que habet causam lucrativam vel quasi tunc
secus. vt. l. si. s. si a socero. ff. eo.

2 Debitore si liberavit debitorem suum in fraudem credito-
rum: an rescisa liberatione infra annum possit talis liberatus co-
ueniri nisi quatenus facere potest et non ultra.

3 Quod quis propter fraudem perdat beneficium cessionis et
sic beneficium ne conueniatur ultra qd facere possit et poterit
incarcerari.

1 **Factu.** ¶ Contra debitorem liberatum in
fraudem creditorum datur reuocatoria
illius nature et vite cuius erat actio qua primo te-
nebatur. h. d. fm verum intellectum Bar. et legitur

2 duobus modis. ¶ Primo vt loquatur in eo cui facta est aliena-
tio vel in ipso debitore debitoris: puta eras mihi obligatus

in centum. et Titius tibi in alijs centum: liberafi cum per acce-
ptilationem: et hoc in fraudem mei ne possem me inuestire de
illo debito volo nunc agere contra illum liberatum: rescinde
re liberationem. Dicitur hic qd possuz: sed intra annum tantum et
non ultra: et qd rescissa liberatione potero eum conuenire: quate-
nus facere potest et non ultra. h. d. in effectu. Sed illud quod in-
fra annum tantum qd quatenus facere potest: tamen videt per
sine dictum: qd fm hoc ille debitor ex fraude tua consequetur
utilitatem: quia primo tenebatur perpetuo: et nunc temporali-
ter. Item primo tenebatur in solidum: nunc nisi quatenus face-
re potest. Glo. fatetur quod illa. l. prima facie videtur pessime
cantare. ideo intellige sane quod ille debitor non tenebatur tibi
nisi quatenus facere poterat: puta si erat socius tuus. l. verum
in princi. ff. pro socio. et quod erat tibi obligatus ad tempus et
illud tempus transierat. merito contra eum restituitur actio
in eo statu in quo erat prius: et restituitur vsq ad annum tan-
tum. atq illa lex contineret iniquitatem. ¶ Alij dicunt quod lo-
quitur in personam tui debitoris quem liberafi quod Bart.
non placet: quia non debes ex tua fraude consequi hoc com-
modum qd non tenearis ultra qd facere possis. nam quis pro-
pter fraudem perdit beneficium cessionis. l. pe. de iure do. ergo
perdit hoc ne conueniatur ultra qd facere possit et poterit in-
carcerari. Sic non sunt alia.

¶ Finis Secunde partis Commentariorum domini Pauli de
Castro super Codice.

¶ Lugduni apud Sebastianū Gryphem Germanū. Anno
Christo nato vigesimo septimo super sesquimillesimum.

¶ Index quaternionum.

aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk ll mm nn oo pp qq rr
ss tt. Horum et quinternio est: reliqui quaterniones.

iiij. E. dre. iiij.

Super omnia autem vincit Veritas.

AUTOR

005017

005017

AUTOR

TITULO

El préstamo
vence el

NOMBRE DEL LECTOR

005017

L004046 V.2 g1

